

P
Sa celt Irisleabhar
I " na

naad helge

na
14-15

1904-1915

The
Gaelic Journal

IRISLEABHAR

SAEÖILTE

6-12-91 56
45-12 56

IRISLEABAR NA GAEOILGE.

IRISLEABAR 14 (UIMH. 160-171).

BLIAÐAM A 1904.

I. AISTÍ, SCÉALTA, 7PL.

Uimh.		Leathanac.
1.	Stories from the Tain. Professor Strachan	462, 482, 502, 522, 542, 562, 582, 602.
2.	Place Names from Older Literature. C. S. Boswell	621, 641, 661, 681.
3.	Ni hIonann Snár Dé asur Snár an tSaozail. Seaán Ó Ruairí	468, 495.
4.	An Cleamhnar. An Craobhín doibinn	472.
5.	"Ir malluigíte 'n Dham Tuinnceirí." Diarmuid Ó Muirneacán	476, 492, 515, 526, 556, 565, 584.
6.	Mar eus Cúculainn Conchubair ó páirc an Éata. Eogan Ó Neachtain	478.
7.	Mar fuair Cúculainn a ainm	487.
8.	Déantúir lín-éasais fao ó foim. Seaán Mac an Ultais	489, 517.
9.	Seaán Ruad an Saoréaró. Conchubair Ó Muirneacán	498.
10.	Mar vo Céad-Élac Cúculainn airm faodair	509, 525.
11.	Airte ar Dham Bóroime. Donnchad Ó Laozair	512, 535, 557, 567, 592.
12.	"Dhamair, Smiot, ir Élin." An tAde. Pádraic Ó Duinnín	517.
13.	Seairr-cunntar ar Deada Eozain Ruad uí Néill. Seaán Ó Muirneacán	518, 538, 549.
14.	An Céad Lá ar Meallaó mé ó'n Sgoil. "Coir-fairrge"	532, 545.
15.	An Coinín Marb. "Seaán Micil"	534.
16.	Cormac Mac Cuileannáin. "Maolmairge"	539.
17.	Mar vo éur Cúculainn moill ar an muinntir aniar	544.
18.	Teicead Dómnall uí Súilleabáin Déarra. Seaán Ó Cuill	552, 576, 597.
19.	Na Cleairí. "Pádraic na Léime"	553.
20.	Léim a' phobairge. Siollabruige ó Catáin	558.
21.	Tomár ó Flannzáile. "Córna"	560.
22.	Scoil Áir-leiginn na Gaeilge	561.
23.	Mar vo marb Cúculainn fhoéc	561.
24.	Irish MSS. in the Library of St. John's College. Waterford. Rev. P. Power	572, 584, 606, 632.
25.	Irish MSS. in Waterford. Rev. P. Power	647, 692.
26.	Nuio na Gaeilge.	73, 587, 609, 635, 657, 673, 698.
27.	Cionnur vo baineas an Geit ar Liam Buide. "Criorcóir"	577, 596.
28.	Mar vo marb Cúculainn eatarcómol	581, 605.
29.	Comairéad Gaedelaic. Seorán Ó Cléirig	588.
30.	Ceirte an Dá Cúig Duine Déas	598.
31.	Oileán Dairdrie. "Diarmuid Ó Duibne"	612.
32.	Lorcán O Tuatail. Éirí Ó Shárais	613.
33.	An tOrriséal.	617.
34.	Seóirge na mbéas. Seaán Ó Liaáin	619, 635.
35.	Dhipead léruime. Seaán Ó Luingsig	626.
36.	De Dearcad an Oil. "Donnchad Flúic"	636.
37.	Mar vo marb Cúculainn naocantail	652.
38.	Airéirge Reis na Féite. "Sliaó Rige"	653.
39.	Láirpheidinne. An Craobhín doibinn	667.
40.	Cadús Láirp. Seán Ó Cuill	669, 687.
41.	An Déirge Dá hiarairó. "Córna"	673.
42.	Nua-Litir-dead. "Seán Ó Riain"	695.
43.	Clóuanna nua	495, 519, 540, 500, 579, 599, 620, 638, 654, 679, 700.

Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

14

II. FILLIDEACHT.

(a). AMHRÁIN LE CEOL

44. Mírnealé. "Tóirna"	470.
45. Óró a Mór, a Múirín. Diaimairt Ó Conéudair	490.
46. Réir-éine mná Duibé. Cormac Ó Caólaigh	510.
47. 'Sa Múirínín Dúir. Pádraig Stúnnúin	530.
48. Seóinín an Ghlochair. "Tóirna"	550.
49. An Ceó Dhróideacá. Eoghan Ruadh	570.
50. Leather Away with the Wattle O. Ríreáirí Ó Foghlúda	590.
51. Cuaircín Bán an tSleibe. "Tóirna"	610.
52. Carlin na Sruaige Donn. Anna Ní Raigalláigh	630.
53. Dinn-Lipín Aeraí an Bhois	650.
54. Donnádh 'ac Seón. "Tóirna"	670.
55. I am a Young Fellow. Séamur Ó hAilgeara	690.

(b). Gnícht-Amhráin:

56. Mairtín tSamhraid. Sean-amhrán	471.
57. Tionól an Leapa. Nua-éantúir	479.
58. "Dá mb'éol Dam Mairdinn vo ceapadh ar ráiríte i gCéill." Seóram Ó Cobanais, cct.	488.
59. An Bata Breag Driogáin. Sean-amhrán	589.
60. Ceapa Dánta. Sean-amhrán	609.
61. Cumairáige na hÉireann ar a hóige. "Conéudair"	618.
62. Máire na gCapa. "Riogháin an Ghleanna"	618.
63. Caoineadh an Aitir Diaimairt Ó hAilgearáin. "Driogáin na Tuinne"	618.
64. Iománuithe Cill Chóirne	659.
65. Fáirtine Mhic Amlaoib	678.
66. Mairbhna Mhic Cábha ar Ó Cearbhalláin	689.
67. Séamairín Mhic an Bóir. Máire Máirtín	700.

Iml. 14.

Át cliaí,

u. 160.

eanáir, 1904.

RISLEABAR

NA

DAEÓILDE

máirim ó Raḡallaigh ar a fúaimneap.

STORIES FROM THE TAIN.

BY J. STRACHAN.

III.—HOW CUCHULINN SLEW THE
SMITH'S HOUND, AND HOW HE GOT
HIS NAME.

[LU. 60439—60418=YBL. 20411—20430].

"Rofetammár(a) éim in gillae-rin," ol Conall Cernach, "ocur ní meirra de(b) fua furr, is daltae tóin. Níru éian iarrin gním doéuaro fersur inoiprā con-dep-sém-róm(c) bét(d) n-ate.

'Dia foréimí Cantaino ceirto dígeodáct do Conébóir, árbert Cantaino iapom ná baí roéuioe nobertae cucci, air níru du tír ná ferunn dó a fupiec doirugni áct do toiruo a dá lám ocur a éaruguir. Luro Conébóir iapom ocur cóicteae carpat imbi do neoc ba fíruicem ocur ba airgeodam(e) inna caupiao.

'Adell Conébóir laipr iapom a cluicemas. Ba bér dano dó doiréir a n-adall ocur a tādall oc teét ocur oc tuioeét do éimioéir a bentáctae corpa maccu. Conaccai iapom Comculaino oc áin liat-róite fupina trí cóicteae(f) macc, ocur birt a róena forru. Intan ba n-áin(a)

(a) rāfētammār LU., rōfētāppa YBL.

(b) meirrae LU., meirae YBL., with Mid. Ir. orthography.

(c) MSS. conveiparom; -veipur appears already ML. 39411, -veipm, ML. 128c3.

(d) bét YBL. I have no evidence of the gender of the word, so that it is uncertain whether áite or áiti is right, as in our MSS. final e and final i are confused.

(e) ba haerigou LU., bapairigou YBL. In later Irish the superlative is replaced by the comparative.

(f) MSS. coectū. In Mid. Ir. texts -u, the ending of masc. o stems, spreads to consonant stems.

puill doirúitir, nolināo-róm(b) in poll dia liat-róitib, ocur ní cumcaitir in maicc a íncúigē(c) Intan batir(d) héreom uli doirúctir in poll apaclicēo-róm a óinur connā tégeo cío óen liat-róit ino. Intan ba n-imtārcpaō(e) doirúitir, doirārcpaō-róm na trí cóicteae macc a óinur, ocur ní comuccēo imbi-peom lín a éarcapta(f) Intan dano ba n-imtārcpēc doirúitir, do-rn-éirgeo-róm(g) uli co m-bíctir toirnoct(h), ocur nícon(i)-puccitir-róm immurgu cío a oetg appa birt-róm nammā.

"Ba amrae lá Conébóir anirín: Árbert-ríoe in-etarbiao a gnímu áct tíreo(k) dóib co áir ferodāto. Árbert cāc etar-da-biao. Árbert Conébóir fpu Comculaino: 'Tair lem,' olre, 'dono fíero dia-tiāgam, óc dígi.'(l)

(a) MSS. ba hain. Already in later O. Ir. there is a tendency to omit relative n, where it is obligatory in the older language, a tendency which increases more and more in Mid. Ir.

(b) nolināo-róm YBL. In Mid. Ir. no- and no- are much confused, so that the MSS. are very untrustworthy guides; here nolināo finds supports in the following doirārcpaō.

(c) eppclarge LU., eppclaroe YBL., with confusion of aspirated g and o, which had fallen together in sound.

(d) For batir in a relative sense cf. Wb. 5c14.

(e) MSS. nmtārcpaō. But in O. Ir. the enclitic form of doirārcpam is -tārcpam. In Mid. Ir. tārcpam r has come from the following syllable, cf. Mid. Ir. clóemēlóm, I change, = O. Ir. -cómēlóm.

(f) MSS. éarcapta.

(g) leg. do-r-péirgeo-róm, he was able to strip them(?)

(h) MSS. toirnocta, with the fem. or neut. form, as not infrequently in this text. In Mid. Ir. the n. pl. masc. of the predicative adj. commonly has the old form, e.g., it bñónas, while the attributive adj. has commonly a, e.g., fpu móra, For pl. toirnoct cf. YBL. 50b33. The group ét resists palatalization. According to Father O'Leary, depop iii, the voc. of boct is boct, with é broad and t slender.

(i) MSS. nocon, the Mid. Ir. form.

(k) tir, with mark of contraction LU., tiāct YBL., with erroneous expansion of tír.

(l) uāig ó tóegí LU., fobit dooegí YBL. The variants may be most simply explained from an original óc óigí, since thou art a guest.

'Níosa (a) fáitec dom éluicéu beór, a þora Concobuir,' ol in gillae. 'Rega-ra (b) i far(c) n-tiáto.

"Ó páncatar uli iariom donno fleio, arbert Caulanto fpi Concobor. 'In fpiéatno neó i far(c) n-tiáto?' olré. 'Náéó,' ol Concobor. Níbo éuman lairp vól a vólcai inna véato. 'Atá áréu lem-ra,' ol Culanto; 'teopa(d) plabpaða fair ocup triar caða plabpaíoe.(e) léicteþ(f) de vólz ar n-inóile ocup ar ceþrae ocup vóntar in lepp.'

"Tic in gillae þoþoin. F-an-óþair(g) in cú. Þoþeþeo-þom a cluicé colléic. Þoþeþeo a líáþróit ocup þoþeþeo a loirz inna tiáto, eo m-benato in líáþróit. Níbo móo in banto olvaoar a céle. Ocup þoþeþeo a þunraiz inna n-tiáto, con-va-zaibeo pé toþim. Ocup ní þoþairmeþe a cluicé imbi, ce þoþbói(h) in cú occa arenam. Þoþbáir Concobor ocup a muntar anírin, connáþbo eþer(i) leó a n-glápaéc. Inoa(k) leó ní þairbeþitir imbeþaro ara cinn cio eþrloicé in lepp.

(a) níosa LU., níoom YBL.; níta or níva, is O. Ir. for *I am not*.

(b) þagaþra LU., þeþao YBL. þeþa is the O. Ir. form, þeþat or þagaþ the Mid. Ir. form.

(c) MSS. inþar, with in- analogically restored after the Mid. Ir. fashion.

(d) MSS. tri. In Mid. Ir. the fem. teopa gives place to the masc. and neut. tri.

(e) LU. adds: a h-éppáin vopþucáo, *he was brought from Spain*, where the Mid. Ir. vopþucáo betrays the interpolator.

(f) léicþir YBL., but the imperative is supported by the following vóntar.

(g) þónóþair LU., þonobaþir YBL.

(h) ce þoþbói, LU., cia þoþbi YBL., cf. voca'bu'ary under -o.

(i) eþ, with mark of contraction LU., eþer YBL.

(k) MSS. inoþar.

Inoa tióiu vólluo(a) in cú cucci-þom, þoþeþeo-þeom úao a líáþróit ocup a loirz, ocup þpíroþle in con cona við lámaib, i. vobeþa inoþa(b) láim. vó fpi uball þráþat in con; vobeþa araþi fpiá éú; bentai þpírin coirþe inna araþa(c), eo þeþainto caé ball de a leþe. Maþ iar n-araþiu, immurþu, ip a líáþróit þoþ-þom inna véolu cor-þuc a maþar trié.

"Conérþet(d) ulao ara ammur, araþi við þor lepp, araþi þor vopþar lipp. O-am-beþat i n-uét Concobuir. Þoþeþar armþrié(e) móþ leó, i. macc þeþar ino þiz vó þolmaþþiu a báir. Þoþéit Culanto ipra teé larþoin. 'Þoþen vuit, a maccáin, þoþéiz cþioi vó máþar. Merþe, immurþu, ní maþ-aurþénuþ fleio. Ip beþu immuru(f) ocup ip tþeþato immariz mo tþeþato i n-veþaro mo con. Conaþþaib ainec ocup ammaþ vóm-ra,' olré, 'in þer muntþe þuccáo úaim i. mo éú. Robo við ocup viðiu vior þeþ ocup ar n-inóili. Þopo imþeþaþ caða þlabþae við eþer maþ ocup teé.' 'Ní móþ þpiz þin tþá,' ol in gillae. 'Ébélþar(g) cuþén vón éúan(h) céþnai lem-ra vuit, ocup be(i) cú-ra vó imþeþaþ vó céþrae ocup vót imþeþaþ þéim colléic co-þára in cú híþin ocup corþop ingníma. Ocup imþiur-þa maþ murþemne ulé; nícon-béþeþar(k) úaim-þe éit na almae app, manþ aurþ-þeþz(l) lim-ra.' 'Þio Cú éúainto t'amm-þiu iariom,' ol Caþbato. 'Maþ lem cio eo mo aimm,' ol Cúéúainto.

"Þer vopþuþi þin amþar lána a þé blíatni, nípu maþáo ce vopónao-þiþe vaoþ-þním inoa atá lána a þeéþ m-blíatni véae," ol Conall Cernaé.

(a) vó-n-luo.

(b) MSS. inoþa.

(c) MSS. araþa, with Mid. Ir. prothetic r.

(d) comérþet LU., comerþeo YBL.

(e) armþrié YBL.

(f) leg ip beþu immuru mo beþu (i)

(g) ebélþar YBL.

(h) éúan LU.

(i) MSS. biam. O. Ir. be, *I shall be*, cf. Wb. 4c 18, becomes later bia and biam.

(k) nocomþeþar LU., nocomþeþar YBL.

(l) áurþeþz ib corrected to vó LU

VOCABULARY.

- áct, *but*; followed by the subjunctive *provided that*.
 áct tíreob uóib co áir feirteat, *provided they came*
 (lit. *it came to them*) to the age of manhood. For the
 impersonal construction cf. ó éáine uóib iarom
 co véigse LU. 111a6.
- áucornam (áu-com-rní-), *I strive after, make for*, en-
 clit. -arcnam; perf. sg. 3 áuicóirpém; verb.
 noun arcnam, g. arcnamo, m.
- áo-ella, *approaches, visits*, enclit. -aíolea; fut. sg. 1
 áoelluib (in O. Ir. verbs of class II. prevalently
 form their future like verbs of class III.); verb.
 noun áoall. áoall ocup taóall *visiting and re-*
visiting, corresponding to the following ceét
 ocup turoét *going and coming*. In áoell . . .
 taírr the taírr has no appreciable force; cf.
 áoúbelluib lemm *I shall visit you*, Wb. 7a4.
- áin, g. ána, f., *driving*; verb. noun of áim, *I drive*.
 áinec, eneé, g. enis, n. (1) *face*, (2) *honour*.
- áirgeáe, *pre-eminent, illustrious*; superlative áirge-
 oam.
- áir, áep, g. áir, n. *age*. This word is to be distin-
 guished from óir áir, g. óirpo, áirpo, *folk*. In
 Mod. Ir. there is the same difference between
 áoir f. and áor m.
- áimae, *herd*.
- ammur, g. ampeo, m., *attempt*; verb. noun of áo-
 muiur *I attempt*. Ái ammur *towards*.
- an-, *when* (followed by relative -n-). Ámuaí = am-btáí
when they were.
- anim, g. anmae, f. *life, soul*.
- apaitl—apaitl, *some—others*.
- ápcu, g. ápcón, m., *slaughter-hound, bloodhound*. There
 is also ápcu *watchdog*. Which of the two is right
 here is not clear
- áir-ánu, *I prepare (food)*: pret. sg. 1 enclit. -áirgénur;
 verb. noun áirgnam m.
- áim-ánué, g. -áiréto, -áiréda, m. *sound of arms, alarm*.
- áir n-, *our*.
- áirpao: 1 n-áirpao = Mid. Ir. 1 páirpao, *beside, with*.
 áiraim, *I grow*; verb. noun áir. Mod. Ir. páir, with
 prothetic p.
- áir-buir, *I say*, enclit. -epur; pret. sg. 3 árbeir,
 -epeer; perf. sg. 3 árpubair, -érbair (from
 érr-po-beir); pret. pass. árbeir, -eppao; perf.
 árpubao, -érbao; fut. sg. 1 árbéir, -epeer;
 verb. noun epeer, g. epeeráe, f. In later O. Ir.
 there is a tendency to replace áir, érr- by áo-
 (the form which was used before an infixed pro-
 noun, e.g. árbuir = áo-b-uir *he says it*), e.g., áo-
 pubairmar = árpubairmar *we have said*, ní áirir
 = ní érrir *he does not say*, áiréir = epeer *saying*.
 Hence in Mod. Ir. ábair *say thou*, ábairt *speech*.

In orthotonic forms the infixed neut. -o- it
 tended to become constant, even where it was
 meaningless; hence Mid. Ir. árbuir (i.e. árbuir)
he says = O. Ir. árbeir; hence comes Mod. Ir.
 ábairim, ábairim.

- áirpao. Máirp áirpaoirg limm is obscure to me.
 baill, g. baill, m., *limb*.
- banó, *stroke* (i.e. the length of the stroke).
- bár, g. báir, n. *death*.
- benoáct, g. benoáctae and benoáctan, f. *blessing*
 bentai = benaí-í, *smites him*.
- bér, g. béro, béra, m. *custom*.
- beór, *still further*. Mod. Ir. fóir.
- bét, *deed, exploit, often evil deed, crime*.
- bláaoain, g. bláaoae, f. *year*.
- búsge, g. búsgat, *neck, throat*.
- buat, g. buait, d. buot, buot, m., *mantle*.
- bús, g. búise, f., *power, force, import*. ní móir búis
 rin *that is no great matter*. Cf. ní ténam búis ve,
we set no store by it.
- các, gen. cáic, *everyone*.
- carpat, g. carpat, m. *chariot*.
- caur, cúir, g. caurao, curao, m. *hero*.
- céle, g. céli, *companion, husband or wife, vassal*. A
 céle the other in sentences like níbo móo in bano
 oíaoar a céle one stroke was not greater than an-
 other, carpat cáic a céle, *let each love the other*,
 uécas uán a céli, *let him regard the gift of the*
other. A céle has become so much of a phrase
 that it is used of a feminine or plural, as well as
 of a masculine singular subject.
- cepo, g. cepoe, f., (1) *art, craft*, (2) in the concrete,
artisan, particularly smith.
- cepmáe, g. cepmáe, f. *cattle*; a collective formation
 from cepm, g. cepmáe, f. *quadruped*.
- cétnae, preceding the noun, *the first*, following the
 noun, *the same*, e.g., in cétnae pepi *the first man*, in
 pepi cétnae *the same man*.
- cían, *long*.
- cio, 3 sg. pres. or past subj. of copula with ce, *though*
it be, though it were. The corresponding plural of
 the pres. subj. is cit, *though they be*. From this
 cio has developed the sense of *even*, e.g., cio óen
 liatpóit *even one ball*. In this sense cit was
 originally used before a plural noun, e.g. biert cit
 geintir híepiric *there will be even faithful Gentiles*,
 Wb. 4c40. But when the word had sunk to be a
 mere adverb, cio came to be used without refer-
 ence to the number of a following word, e.g., cio
 uétpáctais *even devoted*, MI. 8od11, co reicetair
 cio a compoimiu, *so that they follow even their*
errors, Sg. 1a2.
- coirte, g. coirte, *pillar*.
- colléic, *still, notwithstanding*.

conuereis, conuais (con-*ui*-*riag*-), *seeks, asks*, enclit.
-cuinuis, pl. 3 conueasat; pret. sg. 3 conuiaét;
perf. sg. 3 coniaítect (con-*au*-*ui*-*riag*ét), enclit.
-comtaéct; fut. pl. 3 conuepat; pres. subj. sg. 3
enclit. -cuimtea (-com-*ui*-*íá*); past subj. sg. 1
conuepinn; verb. noun, cuinúero, cuinéro. *Do*
cuinúero a benuactae eopna maccu, to seek his
 blessing of the boys.

con-*gabim* *I hold, secure*; pret. sg. 3 congab; perf. sg.
3 conacab, conaggab, conaggab (con-*au*-*gab*);
verb. noun congabál *f.*

con-*icem*, *I am able*. The verbal system is made up
from two roots, orthotonic con-*icc*-, enclitic
-com-*ang*-; pres. ind. sg. 1 conicem, -cumeu,
sg. 3, conicc, -cumang; pl. 3 conecat, -cumeat,
imperf. ind. pl. 3 -cumcaitir; pret. and perf.
ind. sg. 3 conámic, also deponent conánacuip.
enclit. -cúimnacui; fut. sg. 1 conicub, -cum-
cub; fut. sec. sg. 3 conicpeo, -cumcaibeo; pres.
subj. sg. 2 coníp, sg. 3 coní, -cumai, -cum; past
subj. sg. 3 conípeo, -cumpeo.

c*pu*ve, g. c*pu*roi, n. *heart*.

cúan, g. cúanae, f. *litter*.

cúl, g. cúil, m. *back*.

culén, g. culúin, culúin, m. *whelp*.

cuman, *recollection*. 1st cuman lemm, *I remember*.

-*o*-, a particle found after *cia* though and *má* if, when
followed by an indicative, e.g. ce nu-*o*-*rluin*ro
though it signifies, *cia* *mo-o-batari* though they have
been, *ci ar-*u*-biur-*ra** though I say, *ma nu-*o*-tectro*,
if ye have, *ma nu-*o*-batirur* if I have baptized,
má *u-o-*ruménatar** if they have thought, *ci-*o*-*léci**
though it does not permit, *cein-*o*-acciam-*ni**
though we do not see, *man-*o*-éireto* if ye do not be-
lieve. This -*o*- is not added if there be an infixed
pronoun. Sometimes in the O. Ir. glosses it is
not inserted in a compound verb after *cia* and
má. In the Mid. Ir. period it had disappeared.

uas-, *ue*-, *good*, only in composition with a follows
ing noun, e.g. *uas-*uine**, *ue-*uine** a good man,
*uas-*gnim** a good deed.

uáis *uás*, *uéis*, *ués*, (1) nominal preposition with
gen. because of, *uáis ar n-*moile** because of our
cattle, (2) conjunction followed by relative -*n*-, e.g.
ués mo-m-bu because he was. Also with *po*: *po-*uáis**,
po-uéis, in the same sense.

uál, g. *uálae*, f., assembly, meeting, rendezvous.

uáltae, g. *uáltaí*, m. fosterling, pupil.

ue, from *it*, after a comparative corresponds in sense
to Eng. *the*, e.g. *mó ue* the greater, *meppa ue*, the
worse. In Mid. Ir. the two words are written to-
gether *móte*, *meppate* (where *t* expresses un-
aspirated *u*), whence Mod. Ir. *móru*, etc. In
expressions like Mod. Ir. *ni tpuimru* *lué an*
laéa, *ue* is repeated with the noun in Old Ir.

e.g., *pohtar epuaru ue uinu ule uopatar*
popru they were the more famous from the evil that
had been inflicted on them. But in Mid. Ir. the
modern construction appears, e.g., *popo mó ue in*
*ruir-*ra* uo uénam*, it was the greater for the
working of this miracle, in a note on Broccan's
hymn, l. 74.

*uel*z, g. *uelze*, n. *thorn, pin*.

uín, *protection*.

uítu, g. *uítén*, f. covering, protection; verb. noun of
uo-eim covers, protects.

uo-biocim, *I throw*. When the accent falls on the
preposition *u* appears for *o*, e.g. verb. noun *uibiu-*curo**.

uogépp, *always*.

uoparcpa, see under *po*-.
uopóna, from *ui-*po*-*gne**, 3 sg. past subj. of *uognú*,
with infixed *po*-.
uúnam, *I shut*.

ebéltari, will be reared. As this verb does not occur
in the O. Ir. glosses, its history is obscure. It is
possible that *ebat*- originally served as the future
stem of *alim* *I rear*, and that *ebéltari* is a trans-
formation of *ebatari* after the model of the *é*
future. But, in the absence of further evidence,
it is impossible to arrive at a certain conclusion.

éit, f. *flock*.

eproicte, open, past part. pass. of *aportalci* opens
(*air-*ou*-*rol*z*).

etari-bíat would seem to be 3 sg. sec. fat. of a verb
etar-ban- or *etar-ben*-, bring to completion, but I
have no other instance of the word.

etari-ocur = Mod. Ir. *uir-*agur**, both-and.

etep. Connárho *etep* *leó an-*glúara*éct*, so that they
were unable to move. Cf. *larinn-etep* who is able,
Book of Ballymote 460b32, *ni hetaip le tíaetan*
she cannot go, ib. 461b41. The history of the word,
and in particular its relation to Mod. Ir. *féoiri*,
féasari, *féoiri*, is obscure to me. It is not im-
probable that the modern forms have arisen
from the admixture of two words originally dis-
tinct.

far n-, *bar n*- *your*.

feb, g. *febe*, f. distinction, excellence. In *feib ocup moil*,
it seems to mean goods, property.

fém, *self*. In O. Ir. different forms are found in
different persons; sg. 1 *fém*, *favém* (ML), *cém*;
sg. 2 *fém*, *favém* (ML); sg. 3 m. *faverrin*, *fer-*rin**,
f. *favirin* (ML), *ferpine*, *féirne*, *ferpine*,
ferppin *féirin* (all in Sg.); pl. 1, *ferpine*, *farppin*;
pl. 2 *favéirne*, *féirne*, *favirin*; pl. 3 *favéirne*,
favéirin (Sg.), *féirpine*, *ferpine*, *ferppin*
(Sg.), *favéirin*. As the mark of length is not
regularly added, much weight cannot be laid on
its absence in some of these instances.

ferann, g. *ferann*, land.

féiríocht, g. féiríocht, m. manhood.

féim, I attend to.

féo, g. féo, f. feast.

foen, welcome!

folmaípe (f), *purposing, attempting*; e.g. *ic palmaípe a lecan, purposing to abandon her*, I.U. 52b9, *ac folmaípe agona trying to wound him*, LL. 74a19. But *vo folmaíppu a báir to have been almost slain*, cf. *confolmaíppu deiréimiu I almost despaired*, Ml. 50d8. For the development of meaning cf. *pápaip, attacks, sets to*, with Mod. Ir. *suir dóbaip go teagái é, that he was near being knocked down*, *deop ix*.

for-ghní, I prepare: pret. sg. 3 -forghéní.

foruccim (fo-mo-icc- or for-icc-?) I find: 3 pl. sec. fut. -foruccitip.

forp-áirip, I expect, 2 pl. enclit. -forpáirio.

forpinnóim (forp-ino-ell-), I prepare, deal with. *forpinnóe in coin, he tackles the dog*.

forpéc, n. feast. Cf. *forpécas, f. fleadó nó féroa*, O'Clery.

gillae, m., lad, servant.

glúpaéc, g. glúpaécas, f. moving, motion; verb.

noun of glúpaím, I set in motion, I move.

gním, g. gnímo, gníma, m., deed.

iaí n-, prep. with dat., after, along, according to

im-vís (imb-toi-peic), protects: fut. sg. 1 imoíup; verb.

noun imoegas, imoegas, g. imoeglae, f.

immaí (1 m-maí, lit. in the plain) = Mod. Ir. *amuis without*. If the proposed emendation be right, *ir beú, etc.*, would seem to mean, *my livelihood is a livelihood lost and my householding is a householding in the open (i.e., I am without home and substance)*.

im-moípe, mutual stripping.

immuú, lost, gone to waste. Cf. *1 teét muú (leg. immuú?) for the loss*, Wb. 16d4, and Mod. Ir. *oul amuisa to be lost*.

immuísu, however; in Mid. Ir., immoípu.

imtarpaú, g. imtarpaús, m. wrestling; verb. noun of imtarpaím (imb-toi-paím), I wrestle.

inaéap, g. inaéap, entrails.

1 n-vegaru, 1 n-voíro, after, nominal prepositions, followed by the gen.

inoile, f. cattle.

ingníma, capable of action.

inpo this, inpin that, also in O. Ir., and more frequently later, fo, pin. Used (1) as the subject or the object of a sentence, e.g., *ir gnaé inpo, this is customary*, *vo gni inpin, he does that*; (2) after a pron. of the third person, e.g., *ir hé inpo teat, this is the title*; *irpi méit inpin, that is the extent*; (3) *ir léipéir inpo, it is so diligently*; *ir pamlaú inpo, it is thus*.

ipin, that, after a noun preceded by the article, e.g., *in cú hípin, that dog*.

lán, full.

léicéir ve, let him be slipped. Cf. *poléicreú na conaib, they slipped their hounds*, Rev. Celt. xiii. 46.

leé; co pecaíno cac ball ve a leé, so that every limb of him sprang apart. From a noun leé, half? Cf. *mó trín ir lugu leé, more than a third and less than a half*, LL 88b; *fo leé Laws iv. 328, 5=fo leé 324, 14*.

lín, g., líno, lína, m., number.

línaim, I fill.

maccán, g. maccám, m. boy.

maéao, wonder. *nípu maéao, it were no wonder*.

mao-, good, in composition with a following verb.

Here the preterite is used, not the perfect, e.g., *'mao-génatar á éiméiríon, olpi, 'blessed are his servants,' says she*, Ml. 90 b12. Preceded by a negative, it is equivalent to a negative wish, *ní maoisgénur, lit. not well did I prepare = would that I had not prepared*.

mao, if it be, if it were, 3 sg. present or past subjunctive of the copula with má, if. *mao íam n-áiríu, lit. if it be according to another, i.e., according to another (version)*.

meppa, worse; comparative of olc bad. *ní meppa ve, etc., lit., it is not the worse for knowing him; he is a fosterling of ours, i.e., we know him all the better that he is a fosterling of ours*.

muintep, g. muinte, f., household, folk.

ná (sometimes náé), nor, or, after a preceding negative.

nammá, only.

náéó not so, no: cf. *tó yes*, LU. 25b31, LL. 280a16.

nicon-, not. After nicon- a following word was regularly aspirated. In later O. Ir., however, is found the beginning of eclipsis of a following *1*: *niconóet does not go*, Ml. 53a17. Cf. the rules for éa, éan in Ulster Irish in Mr. Lloyd's *Széalaíroé fearnmuíse*, p. 117.

ó, conjunction, aspirating, (1) since = from the time that, followed by the preterite, e.g., *ó éipetir since they believed*, or by the present of an action still continuing, e.g., *ir cian ór accoborí lemm rap míéu, I have long desired (and still desire) to come to you*, Wb. 7a3; (2) after, followed by the perfect, e.g., *ó ipceitret, after they had believed*, *ót óis, if the correction be right, = ó ac óis, since thou art a guest*.

oluaap, than. It varies in person, e.g., *oluoá, than I am*, *oluoáí than thou art*, *oluaap than he is*, *oluaate than they are*; and also in tense, e.g., *olmbóí than he was*, *olámbeio-rí than ye will be*.

óisí, g. óisep, m. guest.

óiseoacé, g. óiseoacae, f., hospitality.

poll, g. puill, m. hole. *ám puill, driving at a hole, a kind of game*.

po-. The chief uses of this important verbal particle (or its equivalents) are as follows:

1. It converts a preterite or narrative tense into a perfect, e.g., ἀρεψετ *he said*, ἀρρηβητ *he has said*. It should be noted, however, that the Irish distinction does not in every respect correspond to the English. It is to be noted further that in this and in the following uses πο- is not the only means of expressing perfectivity. Sometimes another particle is employed, such as αὐ- (frequent in compounds beginning with com-), e.g., *conacab* (from *con-αὐ-ῥαβ*) to *con-ῥαβ* holds, *conatit* (from *con-αὐ-τίλ*) has slept to *con-τίλ* sleeps; com-, e.g., *αῖ-com-ορη* has smitten to *αῖ-ορη* smites; *εῖρ-*, e.g., *αῖ-εῖρ* has drunk to *εῖρ* drinks. Sometimes a different root is employed, e.g., *δοματ* has given, *δοβετ* gave to *δοβεῖν* gives, *δοκούα* has gone, *λουο* went, to *τέτε* goes. In some verbs there is no distinction of perf. and preterite, e.g., *τάμε* he has come or he came to *τιεε* comes.¹
 2. It gives the present indicative a perfect sense in general sentences,² e.g., *ho μύθευα ἰνὸ πευλ πορ-ῖναῖς ἐνάμαῖς, εἰταβιατ ἰσῖμ ἰν ἐνάμαῖς ἰν ποέαῖο, when the flesh has wasted away on the bones, then the bones feel the suffering*. This refers not to a single instance, but to a whole series. In sentences of the same type an imperfect is similarly changed to a pluperfect.
 3. It gives the sense of possibility, e.g., *εἰα μὲβ cen ní οὐβ, ní μὲβαῖ cenaῖς huῖλ, though it can be without some of them, it cannot be without all of them; ní τῖετ³ he cannot go, but ní τέτε he does not go; πολίναῖ he was able to fill; πορρηαῖ (from *το-πο-ρεαῖο*) he was able to overthrow; níconpuetip they were not able to take (in this sense *μυε* supplies the perf. to *δοβεῖν*); ní πομζένατ μὲ βάρ they will not be able to effect my death: *εἰο εὐόῖν πομζένμαῖρ-νι* even that we could do.*
 4. With the subjunctive, it is common :
 - (a) In wishes, e.g., *πορμῖζεα* may he forgive; *conacna* (from *con-αὐ-ῥνε*) may he help.
 - (b) After *ἀετ* provided that, e.g., *ἀετ πορμετεα* provided that he believe; *ἀετ ποόῖν, (αὐ-κο-ρέ)* provided that he go.
 - (c) After *con-* until, e.g., *ní πεαῖρμ conpuet-ῖα το ἐνν-ῖν νό κο πεαῖρμ-ῖα μο ἐνν ἰατ-ῖν, we shall not part till I carry off thy head or leave my head with thee; κο comτοῖαε* (from *-com-αὐ-τοῖαε*) till thou sleepest.
 - (d) After *πεῖν* before, e.g., *μολῖο οὐρ ἄ-γενῖο πεῖν πομυῖαεα, he praises and soothes before he reprimands*.
 5. Sometimes a past subjunctive is thus turned into a pluperfect, e.g., *com-bao notipe ποορρεῖβαο κορρε, it would be a notary who had written it* hitherto; *νίπυ μαέσσο* cé πορῖόναο, it were no wonder that he had done.
 6. It is also found with other subjunctives where the usage is less defined and the force of the particle πο- (or its equivalent) is less obvious.
 - ¹ In Mid. Ir. this distinction became confused, and the perfect came to be used in both senses. In Mod. Ir. a new periphrastic perfect has been developed. e.g., *τά εαῖτε ἄγαν* I have spent, *ῖι εαῖτε ἄγαν* I had spent, etc. It might be interesting if some one familiar with the spoken language would investigate how far the modern perfect corresponds in usage to the old.
 - ² A similar use is to be recognised in the present subjunctive; it is very common in the Brehon laws.
 - ³ *-τῖετ* = *-αὐ-κο-ρέτ*, as *ποκούα* = *αὐ-κο-ῖατ*. As to the final *τ* of *τῖετ*, it is to be noted that in roots ending in *ε* or *ο* (= *ύ*) there is a strong tendency for the final *ε* or *ο* to become *τ* in the singular of the present, e.g., *αῖνευτ-ῖα*, I expect (*αῖ-νεετ-*), *πομυετ* (*το-αὐ-ῖετ-*), I lead; *ποαοβιτ*, thou showest; *ποαοβατ*, he shews (*το-αὐ-βετ-*). The explanation is this. Before a following *ῖ*, *ε*, and *ο* (= *ύ*) became regularly *τ*. In the above verbs the change would take place regularly before a following suffixed pron.: *-ῖε, -ῖν, -ῖομ, -ῖν*. Hence it spread.
- πόεῖν, defeat, βῖντ ἄ ποένα πορμυ, he defeated them* *ῖατεετ, satisfied*, followed by *οε*, or by the genitive. *ποενομ*, I spring; pret. sg. *ῖ περαῖνο*.
ῖε, six.
πεετ n-, seven.
ῖαβμῖο, g. ῖαβμῖοε, f. chain.
ῖαβμῖαε, f. beast, cattle.
ποένοε, f. multitude.
ῖμυῖε, old; superlative ῖμυῖεμ, eldest, noblest.
ταυαῖ, approach, visit; verb. noun of the compound *το-αὐ-εῖλ-*. Cf. *avella*.
ταῖμμερμῖαμ (*το-αὐ-μερ-*), I obstruct, hinder. *ní ποέταῖμμερ α κλυε ἰμβῖ, it interfered not with his play.*
ταῖμζμυ may be gen. sg. of a noun *ταῖμζομ*, which from the context should mean] something like *fingers* or *tongs*. I have no other instance of the word.
τίρ, g. τίρε, n. land.
τομυο g. τομῖο, fruit.
τόρβαῖρ, a verbal form of which I have no further example. Something like *perceived* would suit the context.
τορποετ, stark-naked.
ῖρεβαο, g. ῖρεβῖα, husbandry, householding.
ῖρῖ, three; nom. acc. m. ῖρῖ, nom. acc. n. ῖρῖ (aspirat ing); gen. m. n. ῖρῖ n-; dat m. n. ῖρῖ; fem. nom. acc. ῖρομ, ῖρομῖα, gen. ῖρομῖα n-, dat. ῖρομῖαῖ
υβυῖ, n. apple. υβυῖ m-βῖῖαετ, the apple of the throat.

ní monann shás dé. 7 shása an tsaogail.

Fao ó, nuair do bí pádrais naomh a' cur an éireann ar bun i mearc muinntir na hÉireann, ba hionda tuar fada tuirreannail b'éigean do tabairt ó áit go háit 7 go minic dá éir.

Lá dá raib pé mar ro. as tairtoir éirí bámpeada móra i gConnacht, tápla pé ar ósánac de shiolla do bí as aodaireacht eallais pa b'árad leir péin, 'r éir pé forán air. Réir tamall comrád leir, o'muir an naomh do r'geal an tSlánuig, téora, 7 mínuigá i otaob éiríortamlaet.

Ba mór do éirí an teagair ro leir an shiolla, 'r baó hé deiread an r'geal sup iair pé air a bairtead i rruetán do bí le n-a n-air 'ra b'árad, ip éus pádrais rin do.

As imteacht do éirí an naomh tuairpice an bealaig do teampoll mór a raib pé le reamóm do tabairt ann do pobul mór doime.

"Racáir mipe leat," ar pan shiolla, "le do éreorugá, mar go b'fuit an airdear fada, a'pannaé, uaigneac; asur ioméiríó mé tú ear na háta ip na bogáin. Ní cóir do úinne doot' aoir a beir as coirdeacht leat péin éirí bámpeada com fíadain leó ro."

Bí naomh pádrais buirdeac de, aet tui-airt pé:

"Cao do déanfar do éirí ba fad ip beir tú amuig?"

"Nac otis liom iarráir ar óia aipe do tabairt dóib go b'fílliré mé ar m'air," ar pé.

"Mar i do éiredean, a shiolla," ar pa pádrais; ip o'iméigeadar pompa go otí an teampull.

Ar teacht ann dóib—mar go raib an shiolla té i n'oiar a fíubail 'r as eirdeacan le naomh pádrais—bí a b'at leir ar a bacóis, ip éair pé é t'arna ar. gac spéine do éainis ip'ead ar fíunneós bis le hair na haltóra, ip éongbair an gac ruar é amail ip dá mbaó rail d'araisge do bead ann. Ip dóca sup éirí reo móran iongantar ar gac a éonnaic é, éirí nár labradar dá éad.

Nuair do bí an tairmionn ip an reamóm párdte, éois an shiolla a falluinn, ip éuaró pé ar a air i mbun a éirí eallais, ip fuair pé iad as mbeir go páin ruamneac, mar o'fás pé iad.

O'iméig naomh pádrais leir go háiré éigin eile de'n tír, ip ní imirtear r'geal air feara; aet ba sháac leir an shiolla an teampull do éairisge ó foim amac ar pead bliadna nó mar rin, ip do éleacht pé 'gcomnuirde an falluinn do éairdean ear an gac gac lá dá mbíor an shian ar an fíunneois, go otí aon maroin amáin do fíunne pé amlaí, ip éirí pí ar an talam.

B'eadnuig an r'agair asur gac a raib as deapcaó air cao do táplair, ip ba mór an ruatáó ip buairdean intinne do éirí pé ar an shiolla péin. O'fan pé tamall 'péir an pobul do r'garrá, ip glac pé comaple le r'agair an teampull. Éiríis reirdean é 'otaob a beata ó bí pé amrain éana.

"Ní fearaé tam aon nio ar beatac," ar pé; "aet ar tui a-baile tam an lá deirdeannaé. éuarar ear reit garrúin a bí as iomáin ar an fáitce, 7 éainis impear ipir beir aca 7 coirigeadar a' t'oro. O'fanar tamall as deapcaó o'ra, le réacaint cia aca a buairdead."

"Níor éirí éirí rin a déanam," ar pan r'agair; "ba hé do óualgar eadarrsán ip

riochtáin do dhéanamh eatorrta, mar is dóca
suir b'é do éirí mío-fáram ar Óia."

"Ní maíe liom rin," ar fan siolla,
"asur, má'r féirir é, déanfao aithrise-
ann, mar nae maíe liom mío-fáram do éirí
ar Óia."

O'mhíe pé leir annam, is baile pé a
éirí leabha bí aise irteac i mála, is éirí
pé ar a óruim iao, is gluaip pé cum
riubail 'n-a deóruíe donarae, is ní deap-
naíó pé rtao suir togaríó pé amac áit ar
meap pé do bí rátae uaigneac i lár coille
sairíe le cur faoi ann. Táis pé boeac
annro mar áruir oó péin, le rúil a beata
do éiríeann ann i bpaó ó'n traogal, is
comhnuig pé ann ar feacó roinnt de bhaí-
anta, san do bhaí aise le n-a éoíuagá
aet phéimheaca is toiréaí fiaóáine na
coille, asur corpi-uair breac nó iars ar
abainn i n-aice leir, do gabacó pé le n-a
flait anoir is aríir.

Mair pé mar ro, mar toubpar, ar feacó
tamall maíe, le upnaig' is aithrise, as
léigeadó a éirí leabha is as maectnamh,
san baime le caeúagá nó ruo ar bíe
raogalta; aet táimig aetapraigacó ar an
rseal faoi deiríeacó.

Lá oá maib pé amuig roim éiríe na
srimé, as iarsaíreacó cori na habanna,
lean pé an rrué i bpaó ní b'fuiríe 'n-a ba
snaíeac leir, so oetáimig so háe upíe. Bí
bealaé móir puiblíe as toul éar an
abainn as an áe ro, is do bíoíó rean-
bacaé boet 'n-a fúiríe ar bpuacó an áe a
scaíteann an lae, as iarraíó deiríe ar
luet riubalta an bealaig; aet ní maib pé
ar a fúiríeann an marom úo so fóill, mar
so maib pé ró-moé.

Cualaró an deóparíe maríeac as teacó
an bóear 'n-a ródar, is éuaró pé ar éul
tuip le n-a leigean éarup. Seo éiríe

tuine uapal, is rparán móir aísro i n-a
láim ar toiríeac na oiaíe leir. Anonn
leir an maríeac éirí an áe; aet níor
b'faó oó taob éall so oetáimig maríeac
eile amac ó'n scoill roimé i raiblaet
tuine boet. Ba sataríe an tuine reo, is
éionrsgnaró pé an tuine uapal a éroíó faoi
an rparán; 7. 'réir comíac oian epuaró,
o'fuaróis pé an t-aísgeacó uaró. Éiomáim
an tuine uapal ar asaró ar loig congnamh,
is éar an sataríe faoi an éoill, suir éar
pé na rean-sioblaeáí de: is, nuair do
éimig pé amac i n-a érué péin, ba lae
breas ós acmumeacó do bí ann.

Éimig pé anall éar an áe, 7 an rparán
leir ar an oiaíe, mar bí éeana as an
reap oáir leir é; is ó bí an bacacó faoi
an tráe ro ar a fúiríeann, o'iarí pé
deiríe ar an maríeac ós.

O'amhac an sataríe aip, is ar pé:
"Maíe, reo tuit, a reantúine boet.
oiríeac is éomíbeoéar éú fao is máiríeap
tú," is éirí pé an rparán 'uige is sac a
maib ann, is éiomáim pé leir.

Nuair do deap an bacacó 'ra rparán,
éirí pé é péin ar a oá glúim, is bí pé as
cur upnaige is beaimaet i noiaró an sataríe
so nteacóiró pé ar a amhac.

Toubairt an t-aonpacóan leir péin: "Má'r
sataríe péin acá ionnat' is rial paírimig
an epoiríe acá asat; aet nae aírteacó iao
na oioime," is bí pé ar tí pílleacó a-baile,
nuair o'aíuig pé poétram caíple aríir ar
lám-riubail, is reo éiríe ar a aip an tuine
uapal, le buiríeann aipm, as córuigeadó an
sataríe do éreacó é.

ní éiríe

seagán ó ruaróir

✠ misneac. ✠

—||:—

Gléar 5. Ainmí mírreála.

988, 1 leabhar pétríe,

d .s₁ :l₁ .d | m .r :m | s .l :m .d | r .d :l₁ |

I. rreabair fearta a éanna gaeóeal, 'Aicme o'fuing peannair gáar,

d .s₁ :l₁ .d | m .r :m .d¹ | d .r :m .d | r :d |

para linn go meac-ta an tréar, aibíó clirte i gcóm-lann,

curpá.

s .l₁ ,t :d¹ .t | l .s :m | s .l :m .d | r .d :l₁ |

Glacair mírreac uaingean cléir, Seacáin clir na nGall - a - bair;

II.

Caitiam beoá ip dháimhanna uainn,
 Caitige tige leanna ar cuairt,
 Beairt u'fúis rinne i b'rao i n'gairt
 Tsearairéa gan tseoirí mairt.
 Cuprá.

III.

Leatáimip i b'earann luáir
 Pearaílaét ip cleara lúit
 Meaparaét ip gheantaét clú
 Banba 'r a plóige.

Cuprá.

IV.

Banba bun ip bairra an réit
 Gabáú cumann-peairc gac n-aon;
 Cá b'fuit cion ip meap na n'gaetéal?
 Fairte, bíó go beoá!

Cuprá.

V.

Searáimip go neapámar péan,
 Labháimip ári teanga féin;
 Leanparó ponar maé ip péan
 Peara ó Rí na gcomáet uúir

Cuprá.

tónne.

I.

Mairin tráimháró moim éirge péabair,
 Ip mife im donar ag riubal ná suiré,
 Coir abáinn áirglinn mar mteann méit-b'ne,
 Ip an b'raoán gléigeal le raááil ra linn.
 Bí ceól fíolair ann, peabac ip féite,
 Paileann naorac ip ceapca p'raoic,
 Au lon ra' pmóilín ag peinneamaint b'airra,
 Ip an éuac go haerac ar b'áir na c'raoib'.

II.

Suiró mé fíor peal ag éirteat
 Le gac na n-éanlaic ag peinneamaint ceoil.
 Ip gac nóta a gcuirpóir i dtuirgint dá éile
 Ba binne ná an téau ip ná an beoilean nua.
 Míor b'raoá gur labair an ceann uob aorua
 Der na féitib leir an muinntir óis,
 Mí p'rao an lá go mberó an báirte ar m'éirig,
 Ip clanna Gaéial boét faoi peacámar móir.
 —ríocht ar pean-amán.

NA DAOMNE.

CÁIT (cailín óg).

mátaí, Cáit.

deataí, Cáit.

SEÁGAMHÍN (dearbhrádaí, óg na Cáit).

DIARMUID (atá i ngrá le Cáit).

PEADAR ó gíobaláin (pean-pear).

AMARC.

(Cuirteannac tige feilméara. Tá uorup an treompia as bun an éirteannais. Tá fuinneós in an taobh éile. Tá an mátaí 7 seágamhín 'pan seirteannac leo féin).

[Cluintear glór áro 7 díorppóireacé iriis.]

M.—Duirdeacáir le Dia, tá tú pábáita.

. áit ní' ní'

Ó! Tá pé ag tabairt na pean-éirdeacáir uairt 'n-a diaró rin. So deimhin níor fáoil mé go raib pean-peadair com fáil rin . . .

Óra! a Cáit, a múirín, tá ríad a' páo go bfuil an cleamhnar beag nac deanta.

C.—Beag nac deanta! Oéon go deó!

M.—Ó! múiré, múiré! Cao é an puo iarrpar rínn ari nac otiubparó pé? Cao é an puo ip mó cuiréann pé ruim ann?

D. (go peapb).—Sé an poitin an puo ip fearr leir, ari an doimán—leir féin agus leir an mbolgaóán de mac atá aige. Spáin go deó ari an mbeirt aca.

M.—Póitin! Ó, nac mipe an t-amadán nári éumhniis ari rin iomhe reo! Cuirpró mé faoi o'atair, a Cáit, an trean-rtill o'iarrparó ari. Oá mbeir pé uol irteac i bplaitéar amárac, agus an trean-rtill do

greamuigáó pan uorup, ní raacáó pé irteac 'n-a héagmar. O! Tá ríad ag éirige . . . Tá ríad ag teacé irteac annro. Gab bpolac, a Diarmuid. Ná leir uóib tú feicpint.

D.—A Cáit, a ríóir, tarr amac éugam annro; 7 beiró mipeac agam, áit túra do beir i n-éirfeacé liom.

C.—Tucrao, a Diarmuid. Déimio ag éirteacé fá'n bfuinneóis. Ó! a mátaí, deán do dícioll anoir nó ruam.

[Sabann rí amac éirige.]

M.—Seo iao!

[Forsailtear uorup an treompia, 7 tazann an beirt fear amac.]

An tACAIR.—A máiré, tá 'e uile fórt ag uol ari agáó go breas linn. Tá an cleamhnar deanta, nac móir. Tabair deó oúinn, 7 eirdeacámaoio é.

PEADAR.—Tá, a máiré. Tá 'e uile puo pocpuigé anoir, éis liom a páó.

M.—Tá fíor agam cao é acámaoio féin 'a tabairt le Cáit; mhir tam anoir cao é an caoi ari pocpuig peadair leat, a páoiais.

[Cuiréann Diarmuid 7 Cáit a gclóiginn irteac ari an bfuinneóis ag éirteacé. Sméiréann an mátaí oíra 7 cuiréann rí a méar ari a béal, nuair nac bfuil an beirt eile ag deapacá uirru.]

A.—Fan go fóil anoir, go geimhneócaró mé oíra. [Toruigéann pé ag cómaiream ari a méaraib.] Tá pé ag tabairt an móir-féir móir 7 fórt an éapail le peadair ós. Sin fórt an éapail mar bí pé rú ari acápuig pé an claidé, rú ari cuir pé a leat 'irteac le páiré na mbó. Agus, a do, atá pé ag tabairt an bainc móna atá aige ari an gCnoc Salaic, 7 ní holic an banc é. Agus, a trí, tá pé ag tabairt an trean-gearráin báin le uol faoi an gárrí Dia Domnaig, agus leir an móir do éarrang a-baile. Agus, a ceatár, tá pé ag tabairt

na móna go léir atá aige ar an ttráir
do'n lánamhain. Agus, a cúis, tá pé ag
tabairt na bprátaí atá aige ior an
righoból; tá oipeas ior tonna ann. Agus, a
pé, atá pé ag tabairt cuimneóige 7 seircein
ime. Agus, a peact, tá pé ag tabairt na
rean-éiríad. [Ag gáire.] Dubhairt mipe
leir naé maib doatár do éonsbócaó an
lánamhain ós ó impeas éom maib le beir
ag fpeartal ar an tpean-éiríam. Nuir, a
Máire, cat oirp tú?

M. (go mí-rápta, mar 'deas)—Agus an
é rin an méro!

An beirp fepi (agus iongnasó oppa).—
“An é rin an méro!”

A.—Cat cúisge oirp tú rin, a Máire? An
npeapmaró mé son iuto ar beataé? Ar
deapmaró mé son pioe?

M.—Ní heas, aet ip é peapmar ó Gioba-
lám annpin to deapmaró tapirpint sean-
amail do tabairt oirp-pe.

P. Tapirpint seanamail! Naé bpuil mé
fásca lom, 7 an méro do eus mé doatib.
An é mo époicionn do beirca ag iapparó
a baint anuap de mo énamail.

M.—Agus naé otus páopaig féin a lán
uair, mar an gceatona? Buó cóip do
beir ag fásail iutoin big éisim do féin,
agus é ag eallamaint a éailín óis, agus
an oipeas rin aigro léi.

A.—Fíor oirp, a Máire, ní beir mópán
pólar agam ar po amac, agus mo éailín
beas mteighe uaim.

[Thomaisgeann pé a leat-fúil. Cluintear
pianpapaig ag an bfuinneóis. Im-
eigean ceann éail agur ceann éail-
maró, do bí páigte tpiu an bfuinneóis,
ar amaire.]

Cat é rin?

M.—Ó! an pógairp eait úo atá ag an
bpuinneóis. Nuir! nuir! Sab amac ar rin,
a éait!

M.—Sé p'to a bí mé 'un ráó, a peapmar,
nár móp oirp an tpean-rtill atá agat ar
an bpoirca do tabairt ipceas pan maparó,
agus annpin o'péaparó páopaig lán a
tabairt do'n lánamhain ag deanamh an
uigse-beata, agus do baimpeas pé an
t-uaignear de. Beir pé uaignear feparta,
an éreacúir, san a éailín ós. Tabair an
rtill do, agus b'féirp go gcuirpeas pé
meirneas ann.

Peapmar.—Diabal baogal oim! Ní eirp-
mar pioe de. Ní oáirpib atá rib ag iapparó
mó rtillle oim! Ná paol go bpuigro
rib í. An iomarca atá pioeas aguib aram
éana!

A.—M'anam a Óia! a peapmar, ná bí
ciporta. Ní piú mópán an tpean-rtill, 7 tá
pé éom maib oirp a tabairt ipceas pan
maparó—mar agurpín. Tá'r agat—agus
párcasó pé Máire. Dean, agus beir an
eleanmar péro. Seo mo lán oirp naé
n-iapparó mé son iuto eile opt, beas ná
móir.

[Sáitcear an dá éloigionn ipceas an fuinn-
eóis arp, ag éirceas. Dagpánn an
máear opta.]

Peapmar.—A páopaig, paol mé paal go
otí anoet sup fepi cóip do bí ionnat.
Saoil mé sup oirp fialmair fapirpint éu.
Aet, m'anam ó'n diabal anoet 7 ní ó Óia!
níor ptop tú ó éaimis mé ipceas aet do
mo pioeas 7 do mo péasas agus do mo
rpeacailt agus do mo éapirpint ó éeile.
Níor fás tú son iuto agam aet an teas 7
na ceirpe ballaí. Tá mé rguorta, pob-
áita, agat. Agus ní deapmaró an méro rin
bup ngnó, aet rib a beir ag iapparó mo
rtillle oim, nuair tá fíor aguib go maib
sup fepi lom i 'ná an teas féin. Tá mé
beapra, peanna, pioeas lom aguib!

M.—Ó, a éigearpa! Éirp leir anoir, a
páopaig. Cat é an maib atá i n-a pean-

ptill. AS tógbáil clampaí ar a pé. Ní fárbéann é anois gan an tpean-rtill do baint de. An gcluin tú é, a pádraig? Éis pé cráirteacáin oir!

A. — Cao é seo ar a in do ceann, a pheadar? Ná bíod fearis oir. Ní éis tú cráirteacáin oir! Ní féidir go dtús tú cráirteacáin oir.

Pheadar [ar buile]. — Éis! cráirteacáin 7 pheadáin leir, 7 bheadar oir arís é, nó ar don duine eile nac bfuil fáirta le trí ceathranna de mo mháin páigála do baint díom, gan mo ptill bheadáin áluinn o'iarrair oir.

M. — Ó, a pádraig, éir leir anois!

A. — Ara! bíod ciall asat, a duine.

P. — Ní b'íod ciall asat! Tá mé ar m'íre asur ar buile, asur ar dearg-buile! mo ptillín o'iarrair oir! An ptill a bí as mo pheadáin p'íomam. An ptill a ciall a'air mo p'ean-a'air a bheada leir; an ptill a éis deo ar leabair a b'air dom' p'ean-a'air; an ptill a bí as m' a'air féin gur b'íre ar é an oirde as teacá a-baile léi, asur an ptill ar a'asat a'air a'air ó íom, asur do d'eanann dam uirge bheada dom' maí asur dom' mílir asur do g'eoíra 7 g'eoíra na b'ainríogha é; an ptill a bfuil copar 7 n-a bun asur míotal 7 n-a b'air 7 'é uile at innti dom' mín asur dom' p'leamain le comáin; an ptill do b'annuig an naom do bí inr an tír seo far ó, na céarta bliadán ó íom; an ptill a bfuil de buair innti ná g'abáir í le gauger, ná le peeler, ná le haon duine eile a'air, asur nac g'eoíra coróde; an ptill a éir ar meirge mé trí céad uair gan timnear buile ná cinn do éir oir; an ptill ná éir an t-uirge bheada a'air uirge, a'et é teacá amac a'irte dom' mílir le bainne ó'n mbó. Asur tá r'ib-pe ar a'airrair r'ib oir!

A'et cuirim mo d'ubhlán r'ib a'air, a'p'airín na r'iaoir, a' é'airteacáin an mí-á, a' g'airde gan náire!

M. — Ó! a pádraig, an leir tú r'ib leir?

A. — M'anam ó'n dia, a' m'íre, ní p'eam é r'ib do p'eam. [Iompuirgeann pé go feargá ar p'eam.] A buile m'íre, a' g'airte go m'íre, a' p'ean-p'oir ar m'íre, a' p'oir an ó'acáin, a' p'eam na Spóna, g'air leat láirteacá. A'et go bfuil mé in mo trí féin do leatnócainn an t'p'oir dearg r'ib ar do éab m'íre. Gab amac ar ro, nó b'uirte mé do m'íre! 'Mac leat, nó Bfuil tú 'g imteacá?

P. — Tá mé as imteacá, a' p'airín p'air, an b'í m'íre éabair, a' p'oir g'airde, 7 ná b'í p'airte go deo tu. Nuair b'air tú ar leabair do b'air go maíre Dia duit do g'air 'r do p'air. A'et go bfuil do bean 7 láir, ní p'airinn oirte 7 ó'irte de'n é'oirinn ar do é'oir g'airna nac mbuairte dom' d'ub leir an áire.

[P'eamann pé amac an t'p'oir.]

A. (o'á leannmáint, as g'airte go háir 'n-a díar) — Gab a-baile anois, asur ná p'iceam do p'uc buileteacá, ná do í'p'oir m'íre dearg, ná do ceann cam carraic go ceann p'ead mbliadán. Rit leat anois.

[Cialltear a g'air inr an oirde.]

D. [7 a ceann trí an t'p'uirneoir] — Míle buirteacá le Dia! támaoir p'airte.

M. — Amén. Tigrí irteacá anois. Tarr irteacá, a' áir, a' éirle! Dubairte mé leat go n'eanfar do máir an g'no!

[Tagann r'air irteacá trí an t'p'uir, láir ar láir.]

D. — Á! a' áir, a' r'oir, tá tú r'gann-puirte!

C.—Bí mé rgannpuiḡte, a Dhiarmuid; aḡt tá mo mhíneac aḡam aḡir.

M.—Tá tú fábalta aḡam, a mhúirín. Bíod munngin aḡat ar do mátair i gcóim-nurde.

A. (aḡ pilleac)—An pean-pteangaire! An bolgaoán ḡranna! An meirḡteoir ḡan náire! . . . [féacann pé Dhiarmuid 7 Cáit le céile.] Créac é seo?

M.—Ó! a pádraig, seo Dhiarmuid Ó Rian do táinig irteac aḡ iarrair. Cáit óo péin, 7 ḡo deimhin ní fárdóann an pean-bhúro úo í tabairt o'a m'ac anoir! Tabair do Dhiarmuid í. Aḡur, éor leir rin, tá ḡráo aca o'a céile. Dubairt mé é rin leat. Aḡur tá píde acra de'n talamh ir fearr pan bhparáirde aḡ Dhiarmuid.

C. [o'a caiteamh péin ar bhollac a aḡar] Ó! a aḡair, deán, tá ḡráo aḡainn o'a céile

A.—Ní tiubraimn tú do'n rpreallaire úo, peaoar óḡ Ó ḡlobaláin anoir, o'a mbeir ḡac póca o'a bhail aige aḡ pléarḡao leir an ór. Seo, a Dhiarmuid, ḡlac í, 7 mo beannaet léi [leir péin] . . . epáir-teacán! ppreacán! an pean-ḡliogaire! . . .

C.—Ó! a aḡair, tá an ponar oim anoir.

M. [aḡ rméirdeac a rúil oirca]—Seac, a páircí, ó tá an t-aḡair toirteanae maámaoio ḡo o'í an ragaite anoet, aḡur pocpócamaoio leir. Ní béro don fearḡ air nuair éloipeann pé an ḡnó acá aḡainn leir. [le Dhiarmuid.] Amae tió, nó b'féirir ḡo o'ioeacó aiepeacair air nuair fuaróacó pé.

[Imtígeann riao i o'púir amae. Téirdeann an t-aḡair ḡo o'í an bóro. Oíirteann pé amae ḡloine poitin. blapann pé é, aḡur blapann pé aḡir é, aḡur é aḡ allabair leir péin.]

A.—Ní bréas oó a ráo ḡo noeanann an rúil úo poitin m'ir. ḡo deimhin níor

b'ole liom í. O'a mbeir pí aḡam péin mar aḡuirín!

[Ríteann seáḡailín irteac. Caiteann pé é péin ríor coir na teineac, 7 rḡairteann pé ar ḡáiríoe.]

S.—Ó! hó, hó!—Ó! hó, hó!

A.—Cao tá ort, a m'ic?

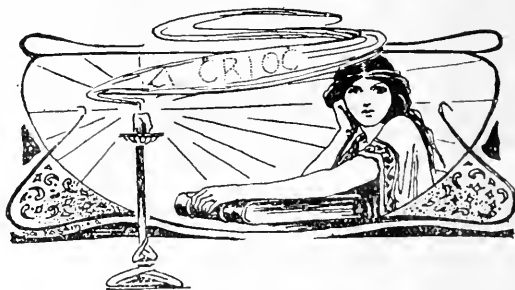
S.—Óra, a aḡair! Óra, a aḡair!

[ní eis leir labairt le neart ḡáire.]

A.—Ara, cao tá ort? Seo 7 labair linn.

S.—Ó! hó, hó! Tá na peeleir t'péir an rúil a bí aḡ peaoar Ó ḡlobaláin o'fáḡail pan bhurteac; tá pí aca anoir; 7 tá riao a' ráo, an té ar leir í, ḡo ḡcuirpíó pé an oirde aḡair inr an bhpiopún i nḡailín, má béirdeann riao air. Ó! hó, hó!—bí mé ar eúl an tuim 7 mé aḡ éirteac leó.

A. (Tuirdeann an ḡloine ar a lámh aḡur bhurtear é)—By gob!

ḡaetóil na m'umhan plaacae, reólmair, fear-tae, fionmair, doaimdeae, móroálac.

ḡaetóil na laḡneae, raobhac, nimneae, rialmair, ḡleupmair ceolmair, doaimneae, connaḡairac.

ḡaetóil na ḡConnaeacae ppeacmair, foca-liomcha, ḡarta, deaḡ-labrac.

ḡaetóil na nilltae bhionntae, tabaracae, neartmair, cabaracae, neam-rḡacmairac.

(ar pean-leabair)

"IS MALLUIGTE 'N DORAM TUINN-
CÉIRÍ."

"Robulam paimtí, robulam paimtí,
Robulam paimtí péroí,
Robulam paimtí, robulam paimtí,
Iy malluigte an dham tuinnceirí."

Iy í an fírinne glan do éan an fíle úto, agus iy agam-ra tá fíor é—mo bhrón! Do bí bean ar go nglaothair "An Cúilfionn" mar lear-ainm, 'na comhnuide i mboctán beas éinnuige ar éad an bóctair iny an mbaile go mbínn-pe féin im' comhnuide riarar éirtear dul éar tréidibh ag tuilleamh mo éoda ó dhoimibh eile. Iy 'móó lá spianmhar, agus lá fliuch leir, ó foim ann-rúto anoir. Lear-ainm i dáríribh a b'ead "Cúilfionn" do éabairt ar an mhaoi úto, mar ní fionn a bí a cúl i n-éan-éor, áct ar éad mhothraí an tréid. agus an uile ríbe de éom garb le suaire a' baic muinil collaig. I otaob don dactamlaet eile a beir ag baint léi—áct panaimír; ní ceart dúinn beir ag cúl-éainnt ar mhaoi. Bean ana-díomhaom a b'ead í. Ní déanfaó pí rtróó, ó mairdean go hoirde, ó luan go Sactarín, ná ó éeann ceann na bliadna. Da mairt an lear óí ná raib pí i n-a comhnuide i mearc daoine ná beaó éom cap-tannaó. éom humal éun cabrušar le duine a beaó i n-earba iy do bí na daoine móir-éiméall na háite úto. Mar leat-peéal i otaob a díomhaomtip, do bíóó pí coitcéannta ag searján ar úroé-plánte agus ar earba neir, mar 'ó ead, cé go raib pí éom láirib le capall, agus éom poláin le bpeac a beaó éior ar éom na habann. 'Na díaróim do démeaó pí a leiréto rin de éarain sup úoig leat, mara mbeaó aítne agat uiréi, ná raib don taom ná aicéto riamh ag baint le collam daonóó ná go raib pí ag fulagaó uaró.

Ní raib an Cúilfionn gan tréidibh póganta

éigin, aítac. Do bí pí rial, captaó, 7 éom déirceamail iy do lobálar [leirpeaó] an raogaó to beir. Níor eirig pí éinne riamh i léiréin na hoirde, agus ba minic do iarrtaoi uiréi é. Nuair a glaotharó dúine bóct éiní uim tréidnóna ag iarrtaró go bpeáspairde irig é, déarparó an Cúilfionn— "Maire buail irteac a dúine macánta, níor eirigear éinne riamh i n-éan-rúto a bí im' éumar a éabairt uaim. Níor iompuirgear éinne riamh óm úorup, ná ní iompógaó an fáto a beiró cleir ór mo éionn. Suiró píor dúit féin éun na temeaó, a mpe ó, agus iny dúinn peéal." agus ór ag tagairt do'n bpeile é, b'féiribh nár mpeoe éom focaó a ráó mar seall uiréi. Dob é nóir na háite úto, iny an am úto go háirte; agus tá bpeac agam supab é fóir. áct iy baogaóac liom go bpeul an nóir spianmhar foim gá mbeaó pé éuinn na galltaéta, pé mar atá gaó deag-nóir Gaédeatac eile ar fuair an oileáin peo; do b'é an nóir ann-rúto, mar aubairt, "beir-irig" na hoirde do éabairt do gaó n-aon iarrtaró é. agus ba péacaó marbtaó le dúine é eiteac. I nagaó tig do bíóó cúpla plannceáto, agus reana-bpaitélin nó 'ó cupéa ar leat-taóib i seóir luét ríubail. 'Iar fo i deannta ponnnt no málaí poláma, leatá ar bacala péir, nó tuighe, ar leir an temteáin, nó iny an éuinne, le har na temeaó, a bíóó mar leabairó ag luét ríubail, agus ní bpeag a ráó ná sup ríuannmhar, focair a éóólaróir an oirde, agus ná sup bírdeac, beann-áétaó ag imteáct ar maróin iat. Ní foim gaó don tragaó luét taipil a bíóó an fáirte úto, áitac, ná do gaó don rtráepe gaóó an bóctar a bíóó na dúirpe ar tian-leatáó. I bpeiróir de rna tigéib, dá bpaitéi amaó ar dúine aca rúto go mbeaó don éimilt aige le bpauirgeal ná bíteáin-

tuigéal, ná le haon bpoé-beartaib eile do'n tróipó ran, ní leómáirde úd barra a coirpe do éur i otaob ipciú de úorap. Do bí po-éig annro ip annróto, ámhac, ná bíod éom hairead ran i otaob éartaip, ná cáil na muinntipe a bíod as riubal oréa, agus ceann de rna tigiú peo do b'easú tigi na Cúilfinne. Do bí puit a tige as an uile mac mátar a gaeabú an tpeó, pé 'ca ap pógáipe é, nó tuine macánta; pé 'ca ap b'é an tuine é ba naomáa do riublaig an féar puam, ó naom páorais anuap, nó an crioáipe ba mó ó amríp Cíomail. Dá bpiú pín do b'annam éinne ann aét popáipe éigin ná geóbaú lóipín i n-éan-bail eile. Do bí don oram amáin go ppeirialta do óein tigi-leó-féin ap fat de tigi na Cúilfinne, agus do b'iaó ran tuinnceípi. Ní puib an tigi puam gan caméa aca ann: tuinnceípi óga, tuinnceípi epóna, agus tuinnceípi i meádon-aoir—ó'n leand ap boplaé [bipollaé] a mátar go oti peana-leógan liaé na gceáda caé. Do bíod tuinnceípi ann, pé áit ap go otagaioir, ná facatar puam poime pín annróto, 7 tuinnceípi a bí as teacé ip as mteacé ann le cuinne na noaoime ba fine pa gleann móp-éiméall. Ip minic do pílinn ná puib an oipeao tuinnceípi i nUacatar Múman le céile ip éinn bailigé go oti an tigi úto uaipeannta. Ní bíod adup ná éall, amuig ná ipciú ap puio a' tige aét tuinnceípi, tuinnceípi, tuinnceípi. A éiapeap! a lei-éiro de pé-papais, agus de éop-ap-apap ip bíod ap puio an uplári as miná ip as leandái, 'sup as apalaib tpi-na-céile. Ba meapa iao ná pláig as teacé go oti an ceanntar úto, map i oteannta bpoé-béapa eile, do giorpíoir agus o'fuaodgáioir a otiocpaó pompa, aét go bpuigóir failt ap. Ba minic eapnam ap maroin ap póll

na bpiátaí, nó ap épuac na móna, 7 níop b'annam a puap ap an gcoea féip éun leabta oóib féin, nó éun adup coganta dá n-apalaib a bíod i n-apalaib aca. Agus ó'p as tpiacé ap na hapalaib é, ní beapmótpaó lem' paogal an beapig-buile a bí ap Comáipín Ua Conéubap—beannaéet oúip Dé len' anam—agus na muonna muapa éus pé an maioin a puap pé, oéip na hoiréce oóib, tpi cinn oéas aca 'n-a páipéin aít-féip a bí aige 'gá éoimeáto i gcóip na mborógs mbeas éun bpeip bainne ootabairt oóib, as píul le peipéin ime ran mbpeip a líonaú éun an leac-éip a bí as teacé ap a éur le céile. Ní feaoap connup a puit leip an bpeipéin úto, ná leip an leac-éioir, aét tá píop an méio peo agam—go b'éapopá bioipín agus pnáéatái do piocaó i bpáipéin Comáipín boét i noiaó na n-apal an maioin úto. Do paigáinn ap po go oti an áit úto, dá fáio uaim é, éun paóape eile o'fagáil apip ap Comáipín, dá mairead pé (supa maie an maire oó ná maireann), agus é as comáint an peuaíéne apal-pomup as oúil dá b'pógáirt do rna tuinnceípi.

"Pógáim peot oir," ap pé leip an gceáo tuinnceípi a buail uimip.

O'féac an tuinnceípi ap.

"Caóe pín a oeipeann tú?" ap pé le Comáipín, agus as éur eluap ap féin.

"Pógáim peot opail," ap eipean apip, "a éloigip [peloigip] tuinnceípi. i otaob an peata apal poim lib a puapap im' móin-féar beas tap éip na hoiréce do éaiéam ann. Táim dá otabairt puap oib anoir, agus táim as pógáirt peot opail."

"Pógáim do'n oiaab éú," ap an tuinnceípi, gá éur féin i bpuipm tpoa. Do éur obanaéet an fpeagpaó. agus a laigéao tpuais ip éonnaie pé a bí as an gelaóape tuinnceápa oó, Comáipín as léimniú ap puao an bóéap le neapc peipge. Ní

feacaíod éinne niamh gealt ar taobh amuigh de ballaibh tige-na-buile domh mór ar a meabhair ip bí pé. Do chug pé iarracht ar labhairt ariup. aet do éainis na focail ar óruim a déile 'n-a rodrmaig, 7 do theip aip.

"Ó, maire," ar pé. ra deirlead. "ní fás-faíod mé an látaip reo go bfuigíod mé páraim éigin inra léir-reimor atá deanta oim. Do érom an tuinnceir pior, gan a fúile tógaint te tomáirín. asur do muig 'n-a úorin ar ppala cloide a bí as á coraib. Níor fán tomáirín le n-a tuitlead—ar go bráic leir.

"Fán go bfuigíri páraim," ar an tuinnceir. Níor rtao pé go nteacáid pé go capad a bí inra bdear. tamall pior uaid. Annpom do éar pé, asur do éuir pé a éeann tar n-air éar capad. asur maraíar chug pé ppóidúeán do luét na mbuidreici ní lá fóir é. Ní feaca oíthe niamh ar cóillicín beas aet é, do úipeóeáid ar glaothac mar ptainncein ar cóileac níuar a beaó tair éir an teidead éur aip. Do tomáin an tuinnceir leir na harail, aet t'féacáid pé i n-a diaid anoir ip ariup ar tomáirín. asur do érocaó pé a úorin éuige. ip do éuiread bapra a órúóige ar puinte a íróna, asur "bú-ú" a deirlead pé. Sin ar chugao do páraim do tomáirín.

(ní cpióe.)

mar chug cúcúlainn concúbair ó páirc an éata.

Bí imeparán éata roip ultaig asur eogan mac dúrpaet. Tagann na hultaig go uci an eac. pástap eipean (i. Cúcúlainn) i n-a éolaó. bupreao ar ultaigib. pástap Concúbair asur Cúrcpaíó meann maéa asur buirdean móir naé iao. Dúirigeann a ngol é (i. Cúcúlainn) baimeann pé ríneao ar péin annpín, i scrut asur gur bup an dá leic a bí ina éiméall. "Ip or comair buppenh a pinnéao é," ar feargup. leir rin éirigeann pé ina fearaím, asur capaim-pe uó i nnoip an leapa, asur mé go han-lozuigé. "Fuit! Dia do beata, a feargup, a áear," ar pé, "cá bfuil Concúbair?" "Níl pior rin asam-ra," arpa nupre.

Annpinnmíteí éeann pé leir péin. Bí an oit é tairéa asur véanann pé ar níuig an áip. Connaic [pé] an

peari or a éomair, leat a éinn aip, asur leat píri eile ar a óruim. "Congnaró! congnaró! a Cúcúlainn," a deir pé. "Buileao mé, asur tugar leat mo beapbáatari ar mo óruim, iomcuip tamall liom é." "Ní iomépoíao," a deir pé. leir rin caiteann pé, éuige an t-uatac; caiteann peipean uaid é, asur beirpeann riao i bup ip éall ar a éile. Téigeann (as an bpeari eile) ar Cúcúlainn. éuala pé puo .i. an baró ó n-a cunablaéa (as pió): "Ip oic an t-aóbar labóic atá annpo ro éoraib an púca asainn." leir rin éirigeann Cúcúlainn asur ionnpuigeann pé é, 7 baimeann pé an ceann de leir an gcamán, 7 gadann as tomáint liatpóirte moime tpeapna an maíao.

"An bfuil m'áeari Concúbair, ar páirc an éata?" ar pé. Tugann pé (i. an pí) ppeagpa aip. Téigeann pé éuige go bpeiceann pé ra gclair é, asur an éréapóis uime ar gac taobh de 'sá éliúuagao. "Cao éuige uuit a teacé ar páirc an éata," ar Concúbair, "go nteacáir éun do báir ann?" Tógaó ar an clair annpín é, asur ní éuibhao peipeari de na tpean-fearaib ullao ro asainn-ne amac é ní ba éalma. "Téiuig moimainn go uci an teacé úo," ar Concúbair, asur véan teime dam ann." Páruigeann pé teime móir uó.

"Seao, anoir," ar Concúbair, "d'atugait e muc bupuite éugam-ra baó beóda an peari mé." "Raéao-ra," ar Cúcúlainn, asur beaprao éugat i." Iméigeann pé annpín, asur connaic pé an peari i mboé cócaipeacéa i lári na coille, áéuro aipm i lámh leir, asur an lámh eile as cócaipeacéa an tuipic. D'uaé-bárac an peari é, ionnpuigeann pé (i. Cúcúlainn) é, mar rin péin, asur tugann pé leir a éeann asur an muc. Iteann Concúbair an toric annpín. "Téigeam u'ar uaeac," ar Concúbair. Capann riao le Cúrcpaíó mac Concúbair, asur bí tpiom éréacéa ar pean. Tugann Cúcúlainn leir ar a óruim é, asur éuatair 'n-a tpiúip 'n-a diaid rin go héamain maéa.

[Éuir an tpeacánaé ar an eol ar mé ina lán de na pean-éainteanna ra n-éirigeao ro éuar. "Sé an puo ip iongantaiige liom péin ann, "co nteacáir uaébár anu," .i. go nteacáir éun do báir ann le cpié-eagla. Dá nteirlead éinne anoir, "éait pé uó é," i n-ionao "éait pé éuige é," véanpaíóe gáipe paí, asur rin i an éiall a bí le "pocéipit in n-airpe uó," paó. Ip ionan, "pocéipitpóm de" asur "caiteann peipean uaid." Tá an focail póm "aipie" asainn pór ar uatac, nuair a deirpmito, "Tá a fean-aipie aip," .i. "Tá a fean-uatac aip. Ní uatac aopta é "fean-uatac," aet uatac éom tpiom: asu ip péirip u'ioméar. i n-áit "tógao," mar rziúob tair anoir an focail, pé an pean-focail "tógab" a éuala mé niamh, ariam. asur éuala mé ppeirín, "uubhíab" an éaint, "leagab" an teacé, "uónab," nó "uónab" an uorup, i n-áit na bpocail atá anoir asainn."]

eogan ó neacéain.

TIONÓL AN LEASA.

Tháctóidíní dóibinn le linn na spéine
Do fleannuagó ríor de úrúim na pléibte
Cuir luirne ra' típí le hiozari a gaeite
Go lonnrae, líonmair, mín-bos, maoróda.

Coir leara im' fúirde 'reao bíor im' aonari,
A' maectnam 'ra' caoi ar óit na héirneann,
'S gac airdéiré fill oar mill ra tpaoszal í,
Ó éuaró pá éuing le buirín an bheara.

Bí 'n áit ran uam go huaigneac aerae
San fhuotat, san fuaim aet uam na gaeol-fhuat,
An oirúet ag tuirim go mair ar féar glar
'S gac tpaos ag-borpaó 'óir bhoatall an lae rin.

A' meargao mo rmaointe trí na céile
Níorí moiréar an oirde om úrúim ag éalót
Sur éirí ag gaeilac san ramarail san néalta
'S sur éiríom ar bagairt go haibí na réalta.

Do fhuilúiréar oim go pocair na óeró rin,
Sur éualta an tpaon go hobann i ngaobari oam,
An fuaim 'ran fozam iongantae, éactae,
Do luairt go coiríom paí 'm éorab na péró-énuic

Do éiréar éum reata, aet mo deacair níor léir
oam,

Gac ball oem' ballaib san tpa go tréit-lag
San lúe, san acruinn, san meanmain, san aon
píreab

Aet fuairte óe'n talaí, nór carraige léite.

Ir gearr go bpa a' tairveal paí m' óem-re,
An maíe-fluag maíreamail, meanmnae, aerae,
Na táinte, taiteae, tpaearmair, tréanmair,
Mair éamtaí calma reat gaeata na féinne.

Bí maircais uairle, uairreac, móomarae,
Ar'eacair cupanta, cuirgeae, córae,
Meair-lútmair, éaríom, caol-éor' ceótmair,
'S iao gléarta go talaí le eacraib órda.

Do blaom na poillre mair teintreac caoma,
'S o'irí ag am' éiméall' éiríe bpaé, aolóda,
An éirí ba bpaéda 'r b'áilne véanam,
Oá bpaéa rúil, o éir an tpaosail ro.

Bí grianán aerae ar taob na éiríe,
Ar níor gae-éiríe go néamrae, lonnrae,
Bairmíozan maoróda féim na fuirde ann
San coiríom san rgléir aet a eparb-folt rgaolte.

ba óoilbír, uairre, ba buabairé, bpaónae
A gnaí pá ghuam, go deacrae, veórae
Bpaé glar-uairne óe'n éirí ba óairre
leatá ar a guairín mánla mine.

Do bairí mór-óiméall san moill na plóigte,
Sluot éirí caom de buirín na póula,
An gairra ghuirde le na linn ba éreórae
i oiréitib, i ngaíor, i ghuíom 'r i n-eólar.

na fuirte ba éabaeamair, tairseamail, óiréare,
Dáim 'r oiráirte, tairí, mór-flait'
na laoeira líomta san maoréam san mórtar
nár ptaon 'r nár rpaíoc i ghuímeasair plóigte.

Bí Ollam póula ba móroa cáil. ann,
Ir Cormac Mac Airt éuz plíge san cáim uínn
Conn Céaróatae i tpaearaib ba óana
'S mall ba éiríe, laozairre ir Oáití.

Bí Cúculam an cupaó ba éiríe
Ir fionn mac Cuimail ann, clú na féinne
Bpaíon bóimíe ceann-uiríar na laoeira
Do léirírtmair Dánaí i gcluantaib san paíream

Bí Seagán ir aóó ó néill ba éiríe ann,
Ó Súilleabán beara 'r san bpaé ó Doimail
Ó éiríe ag na éiríne, níor éirínní ag aon ball
maíe-fluag ba éiríe, ba éiríe, 'r ba éiríe.

O'irí ag bairmíozan, móomair, tair, mionla
'S ba bíne ar a beól ná ceól na mín-éiríe
i bpaíreab mair bpaíozan gaeilge
Do labair mair leanaí go banamail, bearae

éiríe:

"A élan 'r a éiríe gíl mo éiríe
Do b'airíe céim, cáil, ir clú,
Cé fann acáim le cian san féim,
ag bearta' claon am' éir amúda.

"Tráe a bíor im' míoan buabae
San óit, san uairre go uairre, póga
neam-paédae san beann ar neac ra' uóman,
Cé cáim go fann i ngalar uóbae.

"Sur éirí oim paíre fill,
paol-éiríe fíoc i gcló an uam,
Sur meall mair le cleara' uiréae
O'fág mé san míoae, rin fáe mo uam.

"A éiríe éiríe nae éiríe mo éiríe,
'S san bíor ag eac ar éiríe mo éiríe
im éiríe, 'r im' fnoige ag gaeac buirde
éiríe éiríe am' éiríe pa uiríe mo uam."

Anrpaí reao éonnac an uol trí céile
An cozar mozar an paíe 'r an fáeant,
uair éiríe conaíe conaíeae, éiríe-uó,
Do éuz rin rpaéa 'r ba gair a glóiré.

Seagán buirde:

"Go pérí ro, a bea! glae rpaíam,
ní ual uir beir ag maíreag mo cáil
Níor éiríe im éiríe san rpaíar
éiríe-rpaíe go hionir fáil.

1ml. 14.

ḁṫ cṫiḁṫ,

u. 161.

ṫeḁḁṫṫ, 1904.

RISLEABAR

ḁṫ

ṫḁeḁḁṫṫ

ṫḁḁḁṫṫ ḁ ṫeḁṫṫṫṫ, ṫḁṫ-ṫḁṫṫṫṫ

STORIES FROM THE TAIN.

BY J. STRACHAN.

IV.—HOW CÚCHULINN TOOK ARMS,
AND HOW HE FARED ABROAD.

PART I.

[LU. 61220—52112=YBL. 22431—21518].

"Oogém peēt n-aile dano," ol Fiaclu mac Fhífebe. "Dóí Catbado tóu hi fáil a maicc a. Concobuiri maic Neppa. Céit per n-déimneā tó oc foglaimm uirioeātae úao. Ippé lín do-n-incoirceā(a) Catbado. íarmpoāet araile dia fēlmaccaib do fúroiu cío diam-bao maic al-lá-ra. Arbert Catbado, óclāeā nozēbāo gairceāo anto, forbāo a ainm Néppu co brāet ar gñim gairceāo(b) 7 noméptir a arpcēlae co brāet.

"Roctunetār Cūcūlainto anírin. Dóetēt co Concobor do éuindeāo gairceāo. Arbeir Concobor: 'Cia uorincoirce uuit?' 'Mo popa Catbado,' ol Cūcūlainto. 'Ropetammar ém,' ol Concobor. Dobeir gāe ocur reiaet tó. Beptaigēur for lár in tige connā téppai ní donaib cóic gairceāoib dēac nobíctir tó immporcpaito hi tegluā Concobuiri fpi maíom n-aíum nō fpi gabáil n-gairceāo do neoā. Co tarpoāo tó gairceāo Concobuiri fēim. F-al-lomg-rompíroe immpu(g) 7 beptaigēi(d), 7 bentocair in písg ba gairceāo ocur arbert: 'Céim maip tūaet 7 éenēl diantó pí in per arpa

arpm ro.' Doicc íarpm Catbado cucu 7 arbeir: 'In gairceāo gairbeir in gillae?' ol Catbado. 'Eo,' ol Concobor. 'Ní ríppan do maicc a mátar ém,' olre. 'Ceo ón? Náe turpu ém do-o-intarpcēppais?'(a) 'Nāe mé écm,' ol Catbado. 'Cío do éanae(b) uuit in brēc do imbpic forpm, a fípuí?' ol Concobor fpi Coicūlainto. 'A pí fēne, ní brēc,' ol Cūcūlainto. 'Ír hé uorincoirce dia fēlmaccaib imbpápuē, 7 n-a-éuāta-ra fpi Émain antoerí 7 uoroeāto-ra cucu-rp íarpm.' 'Ír maic ane al-lāe'(c), ol Catbado. 'Ír glé bro arpoairc 7 bro animgnaito intí gēbāg gairceāo anto, aēt bro uūtain namma. Émpae bríge rón,' ol Cūcūlainto. 'Aēt popa arpoirce, maic lem cení(d) baíno aēt éen lāe for domun.

"Al-lāe n-aile imcomairc araile per donaib uirúidib, cío diam-bao maic al-lāe-rin. 'Nec nopegāo hi cāppac anto,' ol Catbado, 'forbāo a ainm Néppa co brāet.' Roctunetār íarpm Cūcūlainto fpi. Dóetēt ríoe co Concobor, co n-éopā fpi, 'A popa Concobuiri,' olré, 'cāppac uom-ra.' Dobeir-ríoe cāppac tó. Foppuipim a lāim etep tó fēptair in cāppac, co m-memaito inna lāim(e) in cāppac. Uirpíir in tó cāppac dēac in épuē-rin. Dódepar tó íarpm cāppac Concobuiri. F-al-lomg-rompíroe.(f)

(a) uonapēppais LU., uonapēppais, YBL.; uonapēppais = uo-u-ino-po-ēppais, who has taught it, is a conjectural restoration.

(b) MSS. cana.

(c) MSS. in lāa.

(d) MSS., cen co is not found in the O. Ir. glosses. In the old tales Togal Ureune Dā Denga YBL. 10023 has cení beē, which in LU. 9127 has been changed to céim co beē.

(e) ina lāim YBL., om. LU.

(f) MSS. folomg ríoe hepeom (epcom YBL.)

(a) uonincoirceā LU., uonincoirceā YBL. In later O. Ir. and in Mid. Ir. pē becomes pe.

(b) forbāo a ainm ar gñimāib gairceāo fpi epeom YBL.

(c) folomgíroe immpu(g) epeom MSS. For the emendation cf. Wb. 3149, Ml. 2244, 4414, Sg. 1648.

(d) beptaigēi hé LU., beptaigēi he YBL.

"Téit ipin earpat iarruioiu, 7 apae (a) Concobuir leirp. Impóir in τ-apaē, .i. ibor a ainm-rioe, in earpat fóir-rom. 'Tair apin earpat (b) in feēt-ṛa,' (c) ol in τ-apaē. 'It coim (d) mo (e) eic, am coēm-ṛa dano, am maccōem (f),' ol Cúculaind. 'Tair méinn timcēll n-Emna nammā, 7 mo-τ-bia a lós (g) airi.' Téit ón dano in τ-apaē. Ocur cotneicnigeṛar (h) Cúculaind iarruioiu co tairleo forpín rligio do élebrat danoib maccab, 7 'con-tom-benṛaētir in maicc'. Sāto dō dano co tairleo in rligio doṛmēiri. (i) Ó táncatar ón dano, arbert Cúculaind fupin n-ariato: 'Inṛais bnot forpín n-echriato tṛa,' olpé. 'Ceo leē ón?' ol in τ-apaē. 'Cém aṛ-n-inoain (k) in τ-rlige,' ol Cúculaind.

"Tēcāt (l) dīruioiu co Slíab Fúait. Forēcāt Conall Cernac anō. Dō Conall dano doraia imdeṛail in édicio al-lāe-rim. Fobitín no-m-biō (m) cac lāē ṡaile dō ulṛaib a lāe hi Sléib Fúait fup rṇātoiu neic dō-d-irpēo (n) co n-aircētul nō dō éompuē fup fep, com-baṛ anō-rim conpír-tae fupir, aṛnā tēirpēo neē doēum n-Emna cen raēṡuio. 'Dō fōimmiṡi rin tṛa,' ol Conall, 'ṛob dō būaio 7 éorcuir.' Éirṡ-rui

tṛa, a Conall, don dūn, 7 no-m-lēic-pe, (a) oc forairi runto colléic,' ol Cúculaind. 'Dio louir rón,' ol Conall, 'maṛ fup rṇātoiu neich co n-aircētul; maṛ dō éom-puē fup fep immuṛṡu ip rom rón duit-rui core beup.' 'Dēp níru écen ón etir,' ol Cúculaind. 'Tiaṡam etarṛopē,' ol Cúculaind, 'dō dēcpin úainn for fepṛair loēa éēṛpae ip ṡnāē airpēm dāc fēne anō.' 'Ip maic tim,' ol Conall.

"Tiaṡait app iarom. Focēirp-ṛeom cloic appa ēabail co m-memair fepṛar earpat Conall Cernac. 'Cio fupirpan-da-rolair (b) in cloic, a maccāin?' ol Conall. 'Dō ṛpomaṛ mo lām 7 dīṛṡe mo uṛēair,' ol Cúculaind. 'Ocur ip dēp tūm-ri for n-ulṛaib ní méioio tar éclinoē. (c) Éirṡ-rui (d) dō Emain aṛmēiri, a ṛopa Conall, 7 no-m-lēic-pe (e) runto oc forairi.' 'Maic tim dano,' ol Conall. Ní dēcāto Conall Cernac fēē in maṡin iarruioiu.

"Téit Cúculaind app iarom dō loē éēṛpae, 7 ní fúaiatar neē anō ara ciunn. Arbert in τ-apaē fup Coimculaind ara n-uṛēairp dō Emain co tairpīṛip dōl anō. 'Acc,' ol Cúculaind. 'Ceo fúiab imo ēall?' ol Cúculaind. 'Slíab Monduirp,' ol in τ-apaē. 'Tiaṡam co iúram,' ol Cúculaind. Tiaṡait iarom cor-ṛāncatar. Iar ríētin (f) dōib in τ-rlēbe imcomarcar Cúculaind iarom: 'Cia carin n-ṡel imo

(a) In the MSS. regularly apae, but apae Rev. Celt. xi. 450.

(b) MSS. ipin earpat.

(c) feēṛa LU., aṛeāēṛa YBL.

(d) coēma LU., cōma YBL.

(e) MSS. na as regularly in Mid. Ir.

(f) am maccōem: amaccān LU., ammaccam YBL.

(g) lūaṡ LU., the later form.

(h) cotneicnigeṛair YBL.

(i) MSS. doṛmēiri.

(k) aṛinoain LU., ainnoain YBL.

(l) tēcāt LU., tēcāto YBL., with the absolute ending.

(m) nobiō LU., nobiē YBL.

(n) doēirpao LU., doṛipao YBL. In dō-d-irpēo u is the neut. pron., who should come there.

(a) MSS. iomleicpea, but in O. Ir. no- is used before an infixed pronoun in the imperative.

(b) MSS. fupirpanolair. If the emendation be right, pa would be an infixed fem. pron., anticipating the following accusative, why have you thrown the stone?

(c) eṡlinoē LU., tarinnṡlinoē YBL.

(d) airpēru LU., airpēro YBL; airṡ is a later form of éirṡ, as airpēru says, of -eipir.

(e) iomleicpe LU., iomleicpea YBL.

(f) iuaētāin LU., tiaētāin YBL.

ἔαλλῃ ἢ ἡ-ἰάετῃ ἢ ἡ-ἰάετῃ? 'ἰνὸς ἄρῃ,' ὅλ
 ἢ ἡ-ἰάετῃ 'Ἐὸς ἡ-ἰάετῃ?' ὅλ ἡ-ἰάετῃ.
 Ἄρῃ ὅλ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ
 ἡ-ἰάετῃ (a) ἡ-ἰάετῃ. Ἄρῃ ὅλ ἡ-ἰάετῃ
 ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ
 ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ.

(a) M.S.S. ἡ-ἰάετῃ ὅλ ἡ-ἰάετῃ does not aspirate

VOCABULARY.

acc. no.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *leads*: fut. sg. 3 ἄρῃ-ἰάετῃ, pass. ἄρῃ-ἰάετῃ, *I shall be led*, Wb. 7a5. Ἐὸς ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ, *as far as the road shall lead*.
 ἄρῃ-ἰάετῃ, *back again*. It is made up of ἄρῃ-ἰάετῃ, acc. of ἄρῃ-ἰάετῃ, from ἄρῃ + ἰάετῃ, and the possessive ἄ. Originally the possessive varied according to the subject, e.g., ἄρῃ ἰάετῃ ἄρῃ ἰάετῃ, *that we may come back again*, LU. 55a35. In time the etymological force of the phrase came to be no longer felt, and either ἄρῃ-ἰάετῃ, where ἄ is poss. sg. 3 ἡ asc. or neut., or ἡ-ἰάετῃ, where ἡ is poss. sg. 2, were used without reference to the subject.

ἄρῃ-ἰάετῃ, g. ἄρῃ-ἰάετῃ, n. *poetry, a poem*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *conspicuous, illustrious*: ἡ-ἰάετῃ, neut. pl. *their famous places*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, m., verb. noun of ἄρῃ-ἰάετῃ, *I stay, rest*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, n. *high tale*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, lit. *wonderful in respect of value, i.e., a mighty thing*. Cf. ἄρῃ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ, "marvellously do I esteem Maelduin," Rev. Celt. ix., 488; becc m-ἰάετῃ, *a trifling thing*, Liadain and Curithir p. 24.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *from the south*; ἡ-ἰάετῃ ἄρῃ-ἰάετῃ *to the south of Emain*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *thus, and ed (?)*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, a word of which I have no other example. Can it be a corruption of ἄρῃ-ἰάετῃ, unknown, *strange, wonderful?*

ἄρῃ-ἰάετῃ, g. ἄρῃ-ἰάετῃ, m. *charioteer*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *high*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, g. ἄρῃ-ἰάετῃ, n. *weapon*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, ἄρῃ-ἰάετῃ, relat. of copula + ἡ (his) *whose is*: ἢ ἡ-ἰάετῃ ἄρῃ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ, *the man whose weapon this (ἡ = ἡ-ἰάετῃ) is*. The corresponding plural is ἡ-ἰάετῃ. So ἢ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ = ἢ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ, *the king whose a man it was*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, g. ἄρῃ-ἰάετῃ, *ford*.

-beinn, nobeinn, 1 sg. past subj. of ἄρῃ-ἰάετῃ.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *I bless, salute*; con-ἡ-ἰάετῃ, *that they might greet me*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *I shake, brandish*; ἄρῃ-ἰάετῃ = ἄρῃ-ἰάετῃ-ἡ, *he shakes it*; ἄρῃ-ἰάετῃ = ἄρῃ-ἰάετῃ-ἡ, *he shakes them*.

ἄρῃ, *perchance*; ἄρῃ ἡ-ἰάετῃ ὅλ, *perchance that may not be necessary*, where ἡ-ἰάετῃ is 3 sg. pres. subj. copula.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, ἄρῃ, m. *custom*. After ἡ ἄρῃ, it is a custom, it is customary, the foll wing verb is commonly put in the indicative without any connecting particle; e.g., ἡ ἄρῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ ἡ-ἰάετῃ, *it is a custom of you Ulstermen not to travel* (lit. it is a custom . . . ye do not travel). In this sentence the dat. ἡ-ἰάετῃ, lit. *to you in your Ulstermen*, stands in apposition. This is a common idiom in O. Ir. In Mid. Ir. the prep. ἡ-ἰάετῃ is prefixed, ἡ ἡ-ἰάετῃ. Cf. Mod. Ir. ἡ ἡ-ἰάετῃ.

ἄρῃ, *will be* 3 sg. fut. ind. of copula.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, ἄρῃ, m. *Doom*, co ἄρῃ = Mod. Ir. *ἡ ἡ-ἰάετῃ, for ever*.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, f. *falsehood, lie*.

ἄρῃ, *I break*.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, m. *goad*.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, n. *victory*; gift, e.g. *ἡ ἡ-ἰάετῃ, gift of vision*.

ἄρῃ, *canoe, cana*, n. *profit, advantage*.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, n. *cairn*.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, m. *chariot*.

ἄρῃ, m. verb. noun of ἄρῃ, *I bid farewell to (ἡ)*.

ἄρῃ, *as far as, as long as, while*, followed by relative n.

ἄρῃ, *O happy*, as an interjection, ere followed by the acc. Originally ἄρῃ ἡ-ἰάετῃ probably meant *live long*, ἡ-ἰάετῃ being 2 sg. ipv. of ἡ-ἰάετῃ. In Mid. Ir. we also find ἄρῃ ἡ-ἰάετῃ, ἡ-ἰάετῃ apparently being mistaken for the acc. of ἡ-ἰάετῃ great.

cen co ἡ, also cen co, lit. *without that*, hence *though not*.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, Kells.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, ceneól, ceneól, n. *race*.

ἄρῃ, *victorious*, an epithet of Conall.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, n. *hundred*.

ἄρῃ, (ἄρῃ first + ἡ-ἰάετῃ attempt), in the first place, however, moreover.

ἄρῃ, *dear, precious, beautiful*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *fifteen*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, g. ἄρῃ-ἰάετῃ, n. *fifth part*, hence *one of the five provinces of Ireland*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, g. ἄρῃ-ἰάετῃ, m. *encounter, fight*.

con-ἡ-ἰάετῃ, *I compel*, con-ἡ-ἰάετῃ = con-ἡ-ἰάετῃ, *he compels him*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, g. ἄρῃ-ἰάετῃ, m. *triumph*.

ἄρῃ, *up to this, hitherto*.

ἄρῃ, g. ἄρῃ, m. *form*. Dat. ἢ ἡ-ἰάετῃ, *in that way, thus*.

ἄρῃ-ἰάετῃ, *active (?)*.

lác gaile, g. lác gaile, m. *hero, warrior*, where gaile is gen. of gal f. *valour*.

loc, g. locho, loca, m. *lake*.

lós, láac, g. lóge, n. *price, value, pay, reward*.

loupi, enough.

mac-cóem, *youth, lad*. In am cóem-pa uano, am maccóem, if this be the correct reading, there seems to be a play upon the etymology of the word - *I am fair, I am a mac-cóem*. Mod. Ir. macaín. From maccóem is borrowed the Welsh *macu*.

mag m-Drege, in the eastern portion of ancient Meath. See Reeves' Adamnan, p. 74.

maígen, g. maígne, f. *place*.

maíam, *I remain*, sg. 3 maíaro, -maíar; fut. sg. 3 méíaro, -méíar; fut. sec. noméíaminn.

nác. In nác mé éicim, *not I, indeed*, the dependent nác is used in a negative answer. This is a common idiom in O. Ir., e.g., "anac uiriu," ol Ailill. "nácampar uano," ol meub. "*Let them stay, then,*" said Ailill. "*Stay they shall not,*" said Medb, LU. 56b24. So the dependent píl is used to answer in píl in interrogation, e.g., "in píl imbarr forpornaíac," ol meub, "píl éicim," ol meub. "Hast thou imbarr forpornaí (a form of divination)?" said Medb. "*I have, indeed,*" said the maiden, LU. 55b14. So may be explained the enclitic eumcim in eumcim éicim, *I am able indeed*, in the following part of this tale=LU. 62b37

nepp, g. neppa, f. *Ness*, mother of Conchobor. His father was Cathbad. For the story of his birth see LL. 106a.

óc later óc, *young, young man, warrior*.

ppim-uún, n. *chief fort*.

ppiomam, *I try*; verb. noun ppíam. Borrowed from Lat. *probo*.

paéuáim, verb. noun of paéuáim *I perceive*.

pí, g. píz, m. *king*.

píuam, *I ride, travel*.

pob, *may it be*, 3 sg. pres. subj. of copula.

pom, *too soon*.

popa, 1 sg. pres. subj. of copula. áét popa aithrepe, *provided I be famous*.

po-t-bía, *there will be to thee, thou shalt have*. In the fut. and sec. fut. of the substantive verb po, not no-, is used to infix a personal pronoun.

peé, prep. with acc., *fast, beyond*; peccu, *fast them*.

ppite, m. *sprite* (?), a frequent somewhat contemptuous designation of Cuchullin. For the meaning cf. ir ve acberpe in pípiti ve aia méit novelbas i n-irpeccuib, hence he (Uath) was called the pípiti, from the extent to which he changed himself into many forms, LU. 110b.

¹ Further examples will be found in my paper on the substantive verb in the Old Irish glosses (Trans. London Philological Society, 1899), p. 54 note.

píppan, *lucky*. Also as an interjection, píppan, píppan, gl. *euge, euge* ML. 55a15. The opposite is uíppan. Stíab monuipin, the name of a mountain, cf. Book of Armagh 4b1.

píge, g. pígeu, f. *road*. co taipleo in pígeu that he should go along the road.

pínáuo, verb. noun of pínáim *I protect*.

pómmige f. *prosperity*; from póimneé, *prosperous*. The opposites are uóimneé, uóimige.

pón, ón, *that*, of something mentioned before. The usage may be illustrated from the following passages in the Würzburg glosses: Praesentia .i. ipmón pón et á uita, *that* (sc. praesentia) *is the same as uita*, 8d16; et qui altari deseruiunt .i. íthé pón leuici, *those are the Levites*, 10d10; níba uimicétre lib cia beó hi foctuib ar ip gloria uuibri ón, *despise me not though I be in tribulations for that* (sc. my being in tribulations) *is gloria to you*, 21d3; ip heo ón conpeca-pom, *it is that* (the thing previously mentioned) *which he corrects*, 7d10; ní forpícal óira forpícti forpícanim uuib, ar ni pulng-ro-pi ón, *it is not the doctrine of perfect folk which I teach you, for ye do not endure that*, 8e3. In the glosses both pón and ón are common in explanations e.g., inproperia inproperantium tibi ceciderunt super me .i. ol ípu pón, *that is, says Jesus*, Wb. 6c30, amal ar vo maccaib .i. iar forpíctul ón, *as unto children, that is after teaching*.¹ Followed by anípin: uogní in t-aia ón anípin, *the chariotcer does that* LU. 62b39. In téit ón, ón is a sort of cognate accusative after the verb, lit. *goes that*, i.e. goes as he had been asked to go.

puno, *here*.

taball, g. taible, f. *sling*.

-taipleo, with eclipsis -uáipleo 3 sg. past subj. of to-aip-eil-, cf. tapáil, *came*.

co taipíctir, *that they might reach*, 3 sg. past subj. of taipicim, for which see II.

taill, *there*; aní éall, *that there*.

teglac, g. teglac, n. *household*.

temair, g. Tempo, Tempa (later] Tempac), Tara.

-terpai (to-err-pio-pni-), *escapes*; verb. noun. tépnam. Cf. arpoimnea (err-pio-pni-) gl. euadi ML. 31a2.

timcéll, timcéll g. (to-imb-cell-), *circuit*. As a prep. with the gen., *about*.

tebe, g. teibe, f. *dwelling*.

uáctar (earlier óctep), g. uáctair, *upper part, top*. uáinn, *from us*.

urpór (also written aipór, erpór, urpór), g. urpóra, and urpáir, *a throw, a cast*.

-urpáitir; aia n-urpáitir *that they should go*. Cf. ópta, go LU. 57a38, urpáitir LL. 55a38, 57b21.

¹ In the Würzburg glosses ón is used both as subject and as object; pón, so far as I have noted, only as subject, for in 32a20, 21 it may be explanatory.

cionnus mar do marb cú cúlaimn cú an gabann, 7 mar fuair sé a ainm.

"ir aithne dúinn an t-ógánac poim," arsa Conall Cearnaic, "asur ní mórse pinn an t-aihteantar; daltá d'áinne ir ead é." Níor éian tar éir an tñim v'innir feargus anoir go nvearinn ionghaó eile.

An tñat v'ullmuis Cúlaimn gaba fleanó i gcóir Concubair, vubairt Cúlaimn 'n-a óiaró poim nac pluagíte vo tabairtáó éin na fleanó, mar nac ve bairt éalaim ná fearaim a éaimis vo an fleanó vo foláir, aet ve éoráó a dá lám asur a teannáir péin. 'D'iméig Concubair as tñall air 'n-a óiaró poim asur lion caogá carbat uime ve'n éuro vob' uairle asur vob' oirdeirce dá éuradab.

Ráimís Concubair an cluicé-máig annpoin. Ba gñat-béar vo, as iméacé 7 as teacé tar n-air vó, beannúgá na n-ógánac vo lorgs. 'Do éonnaic Cú Cúlaimn as imirte liathróire i gcóinnib na tñri gcaogáó ógánac, 7 mar vo buaró oiré. An uair ba éleap an puill v'imuiróir, vo líonabó peiréan an poll dá liathróirib-pan, 7 ní féaravóir é éoraint. Nuair vo bítí as ampuagáó an puill 'n-a éoinnir-pean, vo éorabó peiréan i n-a aonair é, i plige ná téiréacó píú na liathróire ann. Nuair vo bítí as impeargbáil vo leagáó peiréan i n-a aonair na tñri caogáó ógánac. Asur ní bpaíáó líon a éreapreá teacé le céile timcéall air-pean. Nuair ba éleap an éarabó vo bíóó aca, vo báineabó peiréan vóib go vóí go mbíóir tárnoct, 7 ní bpaíáóir-pan píú na veitge baime dá bpaí-pan.

Ba bpaíge le Concubair poim. Dubairt go gcuir-peabó éiréó ar a tñiomaréa tñat fhoirpeabó aoir ríir. Dubaravóir go léir go gcuir-peabó. Dubairt Concubair le Cú Cúlaimn: "Tarí liom," ar peiréan, "éin na fleanó peo go bpuilimíó as tñall air, ó tairí t' oiréac." "Níl mo fáit ve'n éluicé asam póp, a píig Concubair," ar pan t-ógánac. "Raíáó-ra 'nburí nvoiró."

Nuair rángasavóir uile an fleanó 'n-a óiaró-pan, vubairt Cúlaimn le Concubair: "Bpuil éinne as teacé 'nburí nvoiró?" ar peiréan. "Níl," arsa Concubair. Níor éuimnis ar éoinne a daltá n-a óiaró. "Dá áir-éú liom-ra annpó," arsa Cúlaimn; "tñí plabparóe air, 7 tñuúir éin gac plabparó vóib. Seaoiréar air marí seall air na buair 7 na tñeavóe po asainn 7 vóintar an lior."

Leir rin éaimis an t-ógánac. 'Do éus an cú poíá pé. 'Do éiomáin peiréan leir as tabairt airpe dá éluicé. 'Do éairéacó uaró a liathróir 7 vo éairéacó a lorgs (marve) n-a óiaró i plige go mbuailéabó pé i. Níor mó paró béime aca 'ná a céile. 'Do éairéacó pé a buprac n-a nvoiró, asur vo béiréabó uiréi rapa vóiréacó pí. Asur níor ríav dá éluicé ar pon go paró an cú as vóeanam air. Ar n-a féicrin rin vo Concubair asur dá muinntir, níor b'éoirir leó corpuiré. Síleavóir ná fuigéi n-a beacáir é pompa, bíóó go n-opelóparóe an lior péin. Aet nuair éaimis an cú éinge-pean, vo éair uaró a liathróir 7 a lorgs, 7 vo pus gneim ar an gcoim n-a dá lám. i. lám ar vbal ríorparíge air 7 an lám eile ar a éúl poim. 'Do buail pé an cú i gcoinnib cúlaimn a bí len' air, ionnur gur ríeró gac ball ve ar leir. 'Deiréar marí an gceavóe gupab amlaró a éair pé a liathróir n-a béal ríar 7 go pus rí a ionatár tñíó.

'D'iméig na hultair pé n-a vóein, éuro aca éar an lior, 7 éuro uile aca tñé vóirur an leara. Rugavóir as tñall ar Concubair é. 'Do vóeavóir an-éleó iongantair ve mac veirb'éar an píog a déit i mbaoíal báir v'fagáil. Annpoin vo éuair Cúlaimn irteacé. "Fáilte pomat, a ógánac, tarí éeann éiróir vo máir. Ní marí vo vóinear 7 an fleanó v'ullmuis. Beata amuá ir ead mo beata-ra asur paróir i n-airtearí mo fáotár-ra i nvoiró mo éon. Ba vóil onóira 7 coranta vóam," ar pé, "an fearí muinntir vo pusáó uaim. i. mo éú. Ba éeap vóin 7 vóeavóir vóir n-áirnéir 7 vóir vóiréavóe é. 'D'é corantóir gac beiróir vóinn ar máig nó i vóir é." "Ní móir é a bpaí rín," ar pan t-ógánac. "Tóspavóir corleán ve'n cuaine éeavóe vóir, 7 beavóir im' éú-éoranta ar vo éeavóir 7 vóir éorabó péin leir go vóí go bpaíaró an corleán poim asur go mberó in-énioma. 'Deavóir ríar ar máig muiréimne uile asur ní beairparí uaim tñeabó na ealta ar —" "Cú Cúlaimn, t-ainm-pe feara," arsa Cúlaimn. "Marí liom é péin marí ainm oim," arsa Cú Cúlaimn.

"An té vo vóein poim ar plánuagáó a pé mbliavóan vó, níor bí ionghaó go nvearavóir vóeag-éniomaréa tñat plánuagáó a fáet mbliavóe vóeag," arsa Conall Cearnaic.

[Seo poinnt nótaí eile fuarparí ó'n tñiacánac ar an tñiota bí i gcló asainn an mí peo gab éar-ainn. Daltá "éarparí," tá "tarpacáir," nó "tñacáir" asainn ar "auger." 'Do paráó rí i bpoll tñáirpe vóiró vóeiparí. Asur tá "teannacáir" asainn ar an bpoal "pincers." Tá ceapreagáó le vóeanam ar aon pocal amáin a bí mí-éairt pan airpíuagáó go nua-gaeilge i n-uimhir na míora po éuair éarí. Ní "go nveacáir," aet "go vóeáir" nó "go vóeáir tñ" nó "go paráir" baó éoir a éur ar an tñean-gaeilge "go nveacáir."]

Dia parféin, lit. "when C. the smith had prepared hospitality for Conchobor, C. said."

Tarpáir. Is this a modern word?

Oc teacé 7 oc tñeavóe, "as he went away and came back."

Intan batir héreom. The pronoun is emphatic, marking the contrast "when they were."

Arbeirpeiré inetarabó, "he said (i.e., he asked) whether he would bring his deeds to completion."

In pñicéir, etc., lit. "Do you expect anyone after you?"

Nírbó cumán, etc., lit. "he did not remember the appointment he had made with his fosterling to follow him."

Pocéirpeiré . . . pocéirpeiré . . . combenavó: the imperfect expresses repeated action: "he kept throwing." The following pocéirpeiré is the historic present, used for pocéirpeiré.

Con-vá-gabó pé totim, "and he would seize it (the bunrac) before it fell."

Arí cinn, lit. "before them," i.e., when they came to where he was.

Pocéirparí. A great alarm was raised by them, i.e., that the son of the king's sister should have been within a little of death.

Manip avporeis lmpa. I have now come across another example of this phrase in *Revue Celtique*, 222, manip avporeis leir, which Dr. Meyer translates "without his knowledge," apparently taking avporeis=avporeic. But that seems to me exceedingly doubtful.

MAIRBHE

Do éap seósaí na rúad ó cobanaísh ar éirí
feair agus beán a maibhuisead i mbruigh a bí
i mbéal áta an Capaísh.

I.

Má b'eól nam maibhinn do éapad ar páirte
seóill

Ar b'uíne u'fearaib ba éalma ir b'áilne féinn,
'S ar maíshre éailce do éreapcapad lámaéta tréit,
i mbéal áta an Capaísh, mo deacair! le lámaé na
bpléar.

II.

na pléir do cuipead le fuinteam go luad 'n-a
seóirde.

le peall gan cumann i seuma ná tréitfeairt,
gan claon, gan muiceair, gan imirt, gan cáirtaib
uise,

áet iao go shíodh ar pulcthaí i seamann 'r i bpáirt
le éirí.

III.

A éirí, do ceangalaí go uangean voét cuaró
ar éirí.

Agur do éuro pola dá voirtead ar an uatam
'n-a uob-fpódaib,

go mbairi uíol ar an aicme do éreapcapir gan
truaí na cuipr.

i mbéal áta an Capaísh ar maéaire an éirísh uíol.

IV.

ir uob an bpatann do éarceatari na píleir ann:
bí an uatam dá uatallá, ir iao ceangailce ar
féirce cam:

b'é mac uí éallais pé uoeapa go léir an peall—
nár fágaró pé báp 'n-a leabaró ná éan-peapra go
bplé uá éilann.

V.

A éilann ne seapad, ir eagal liom maéar mímé
do éeáet uá deapcaib, mo uanaro! go luad ra tír;
bíor i mbéal áta an Capaísh, uir págaire ir éirí
im' fúirde,

nauir a éualad uir shallaib ná fuiríoir peannail
go bplé uá éilann.

VI.

De éilann na pola do voirtead annró 'n-a fpué
bí éilíoir uiréa mozállac shánda uob:
ní paib lonnraí poluir, mo uoeap! ó phoebur ann;
do bí an fpué 'n-a teméal, ir uiréap uairce ar
puo. (?)

VII.

fuio na maib bí an-éuro laoepra seóirde
fé éneáinna uoeapra, ir anairte móir 'n-a seóirde;
ní féapcairí reapaí ná taipceal, mo éruaí! ra
tréirde

pé uéin an baile maí bfuiríoir eapraí 7 ól gaé
uise.

VIII.

ní uoeó meapcaí pé uoeapa uóir beir maí 'n-a
seóirde,

áet aubríor na nshalla-poc u'fúis iapra ar ar
uoirde:

áetir mímé do éeannuig rinn go uaoir ar éirí,
go uoeapra shánda inr na pléir uóir, ir éilí
uá pléir.

IX.

shíodé shallaí claon do éraoé gan truaí na cuipr
i mbeáirnaí baeáir, ir éirí léir-peirí luam ar an
uoirde;

A shíodé mímé do 'r a réaléam buan an éirí,
go uoeapra páraí péir uóir tréir po buaáiréa
inru.

X.

ir buaáiréa táir ar seáirde, ag eaoir 'r ag éirí,
'S a seapcaí ar léir pan áet náir píleir é;

A rísh na nsháir! a éirí, shíodé cum doé,
cuaró-bheir bpléir ar an námaí do rísh na
pléir.

XI.

le pléir sháma do loircead ir do éraoéad iao,
i uoirdeir go uoeapcaí tréir léir a brian;
bí péirí oirdeir i bpoir uóir ué péirí ná
seáir,

u'ullmúir iao go poluirmaí le réalá ó uia.

XII.

A uia shéirí na péir, ir a áetir na nsháir,
do éapad náir uatad 7 do bpléir cum bair,
go uoeapra léir-peirí gan faeapraí ar sháir an
áir

do éraoé iao le pléir gan iao éionntaí ra éap.

XIII.

ir éap poluirmaí go pollur shan do éirí éirí
éirí,

toirdeir mímé bpléir shí, 7 é ar a cín;

A fuil oirdeir uó beir uoirdeir agus pléir 'n-a
eoirde

ag an poluir beag tréirde ué éirí an péir.

XIV.

le peall do cailead, mo uanaro! na réaléa feair,
agus mímé na leand gan taipre gan truaí aca ar
páir:

Tá na haonta caite do péir éantam na naom 'n-a
seáir;

Ta an báir capra, 7 seallam go uíolraí ar.

tomás mac seóin do foláirí.

deántúis líon-éadaiḡ fao ó sóm.

I r íomda nór bí aḡ na daoine inḡ an am do éuaḡ tairinn le iao péim do coḡuḡaḡ aḡur aḡan iud eile coḡbáil aḡ toul ar aḡarḡ inḡ an raoḡal reo. Ar an aḡbap rin ba tairbheac an iud an líon, aḡt ba marlaḡ an obair do bí leir putá mbíorḡ pé perḡ le cur ḡo oḡí an marḡaḡ le n-a óiol. I nḡiarḡ an talam do tpeabaḡ aḡur é faḡáil iudḡ fa oḡim an tḡil corpi-uair baḡ oḡeacair é faḡáil mar bí pé oḡaor aḡur ḡann. Aḡt mar rin péim ba bḡaḡaḡ le na daoine cur ruar leir mar bí faḡáltar mór le baint ar, aḡt le raoḡar cḡuarḡ raoḡalaḡ. Inḡ an am rin bí ar ḡcuro éadaiḡ mliḡ oḡanta inḡ an baile aḡann péim, aḡ ar n-aḡtpeaḡa aḡur ar mḡáitpeaḡa aḡur ip oḡoilḡ iud faḡáil níor oḡeire ná léine bān lín-éadaiḡ.

I nḡiarḡ an ríol do cur caitḡí é coḡbáil ḡlan ó luptaraḡa nó mliḡpeaḡ ríad an bairi putá bheac pé láirḡ. Nuair bheac pé apairḡ annḡom caitḡrḡe é baint ar an talam; aḡur b' obair mḡaḡt do oḡtar don bapaille baint i n-aon lá amáin, rin mar oḡapḡa, oḡt nḡaláim ríḡeac, aḡur curpeaḡ pé fá tḡairim ar acra. I nḡiarḡ é baint leirḡeac ríad n-a rḡarain ar an cḡoilḡean é ar rḡeac lá nó beirḡ le n-a oḡeanaḡ cḡuarḡ noim a bḡaḡaḡ. Ar an aḡbap rin oḡeapairḡe poll aḡt éirḡint do mbheac uirḡe le faḡáil le na líonaḡ aḡur nuair bheac pé lán cḡuirḡrḡe an líon ipḡeac fa poll, le bun faoi. Nuair a bheac ḡo leḡr oḡe inḡ an poll caitḡrḡe cloḡa cur air le n-a coḡbáil faoi'n uirḡe. Nuair bheac pé oḡt nó naoi n-oirḡeannaí 'fan uirḡe aḡtneoaḡ na daoine le bḡeḡ air an uair do bheac pé boḡ ḡo leḡr le baint ar an poll. Leirḡ-

ríḡe ar ríubal curḡ mḡaḡt do'n uirḡe aḡur i nḡiarḡ na cloḡa cḡḡáil oḡe, caitḡpeaḡ rin toul ipḡeac fa poll aḡur é caitḡeain amac ar an bḡuac; obair marlaḡ coḡtḡabapḡaḡ i reo mar bheac ríad ríuḡ ó cḡeann ḡo corḡ. Annḡom ḡlacḡaḡoḡ ḡo oḡí rḡáirḡ le n-a rḡpḡeac amac ḡo teanna aḡur cḡḡḡaḡ pé oirḡeac daoine le na cḡairḡeac aḡur ḡlac pé le n-a baint. Nuair do bheac pé tḡrí nó cḡeḡar a laeḡe 'n-a luirḡe mar rin, cḡḡḡaḡoḡ é aḡur oḡeantaḡoḡ cḡuac oḡe annḡom. Luirḡpeaḡ pé mar reo ḡo bḡuirḡeac ríad faill le é bḡuḡaḡ aḡur inḡ an tpean-ainḡirḡ ba i reo an obair ba cḡuarḡe cḡoirḡe tḡuine ar bḡe uirḡi aḡuain.

Corpi-uair bheac beirḡ rḡar aḡ an obair reo i ḡcuroeaḡa a cḡeile, aḡt ba bḡaḡaḡ le aḡan tḡuine a curḡ péim do oḡeanaḡ. "Oḡeaca" beirḡeac ríad mar ainm ar an acra reo le n-a bḡuḡaḡ aḡur bí pé oḡeanta do aḡmaḡ cḡuarḡ ar nór cḡeann tḡeirrḡe, aḡt ḡan ar aḡt don cḡann amáin. I nḡiarḡ é bḡuḡaḡ ar leacaḡa loma leir an acra reo cḡrimeoaḡ ríad é aḡ an teimḡ oḡa mbheac pé boḡ nó ríuḡe. Annḡom oḡeapḡaḡ ríad ríoirḡs oḡ, le cḡoirḡeac oḡa ḡlanaḡ. Bí an t-acra le n-a ḡlanaḡ oḡeanta do aḡmaḡ porḡa, iud inḡeaḡt (ionḡantaḡ) i nḡiarḡ cḡorainalaḡt cḡlarḡm aḡur "rḡeḡrḡe" beirḡeac ríad mar ainm air. Bí clár rḡeḡrḡe curḡa ruar mar reo corpi-uair: bheac clár ann fá tḡairim ar cḡeḡrḡe tḡoirḡḡe ar fao aḡur tḡoirḡ ar léḡeac. ḡeobaḡ ríad caḡaḡir láirḡir ḡ cḡeangaloḡaḡ an clár do bḡuim na caḡaḡir-eac ḡ ḡeobaḡ ríad ḡrḡeim ar an tḡlirḡeóis i lár aḡur cḡoroḡaḡ ar a bḡuac leir an rḡeḡrḡe ḡo mbheac pé leaḡ-ḡlan. Annḡom cḡionnḡoaḡ ríad an tḡaḡ eile mar an ḡcḡeana.

(ní cḡrḡe).

searḡán mac an ulḡaiḡ.

Óro a mhóir a mhóirín.

Gléar S. So heaotrom.

DIARMAID Ó CONCABAIR, VO GLÉAR.

{ r „s :s „l f :r „d | r „s :s „l | t „s :l „fe }

Spáó mo éiríde tú a mhóir - ín! a róiín - ín mín an mair - (a) - Gaó! ír

{ r „s :s „l f :m „r | d „l :r „d | l „s :s }

blar - ta sué vo deóil - ín, mair róiín - ín binn as cann - cair - eaét

cunpá.

{ s₁ „, r : r „, m | d : t₁ „, l₁ | s₁ „, r : r „, m | f „, l₁ : t₁ „, l₁ }

Ó - mo a mhóir a mhóir - - ín! Ó - mo a mhóir a tiocfaid tú?

{ s₁ „, r : r „, m | d : t₁ „, l₁ | f „, r : m „, d | l₁ „, s₁ : s₁ }

Ó - mo a mhóir a mhóir - ín, an éil - ín óir a tiocfaid tú?

II.

Dubairt tá liom, a mhóirín,
 Ir mhóirín uam go tiocfaid éagam,
 Seo angho mé ar éad an bhoirín
 Go bhíon-éiríodas 'r mé as feiteam oir.
 Cunpá.

III.

Dubairt tú liom, a mhóirín
 A ródhín éiríodas, go tiocfaid éagam,
 Aet éim na ba ra éiríodas
 'S ir ródhín liom féin ná tiocfaid tú.
 Cunpá.

IV.

Dubairt tú liom, a mhóirín,
 Ir mhóirín uam go tiocfaid éagam,
 Seo éiríodas buíodas an t-éiríodas,
 'S a ródhín ó, oé bhoirín oir.
 Cunpá.

nóta:—níl in an amhán éad, aet airteiríodas
 go éiríodas ar fean-amhán gaeilge o'airteiríodas an
 doctúir Sigeiríon. Do éiríodas an fean-amhán
 o'faizil. Ní fuláir nó tá pé imbéal na noime
 fór asur deimír buíodas o'éinne a éiríodas as t-éiríodas
 oiríon é.—f. an l.

"IS MALLUIGTE 'N DORAM TUINN-
CÉIRÍ."

(ar leanamaint.)

Do bíod mná tige na mbailte mór-tim-
ceall epáirte, ciaraithe ag banntráct na
tuinnceirí, ag fuit éúca 'r uata ag iarrair
ruadai oirca, agus mara bfuigtoir le n-iarr-
airt iad, do éogfaoir leó san iarrairt iad
dā fagaó pé air dóib; mar, a léigsteoir
mo éporde, ní beaó pcpupal ar tuinnceir
an épor a pcpobá de fcpéal dā mbaó
dóig leir go n-éipeógaó leir. O'iarrpaó
bean tuinnceara an trúp ar do éeann, ar
iaraé, nó i bfuipm dcparpa, pé aca plige
'nar dóig léi ba mó go mbeaó de bpeit
aici ar é fagaíl. O'iarrpaioir an pmut
arain, agus anhpoin do éaitcpoir an blúipe
ime fagaíl éun a éur ar an arain. Do b
plige aca ar ruadai iarrairt i noiar d ééile
—ruadai oirpeaó dā ééile—i utpeó ná
fuisfá uait péin iad do eiteac; pé rin dā
mb'ail leat an ruo a beaó tabarcpa agat
dóib éeana a beit d'acon tairpde dóib.
O'iarrpaioir an gpaínne té agus anhpoin
an púicpe éun an té do mltipugaó. Tar
éir an oirpeaó paipreaca do ráó duit ip
baó dóig leat a éuirpeaó an peacaó ip
mo bí ann ó áoam de éopa tiopma go
flaitir Dé do b'é deipeaó na pcpibe go
n-iarrpaide an bpaon leamnaéca opt éun
na té do dcpugaó. Do tcaprógaó an
plúr uata agus dár noóig an blácaó éun
a fuinte; an t-ub, agus capé an mait ub
san palann; an pínr pnaoipe, an cobac
agus mar rin. Do gcpallpaioir céaó nio
duit acó ruo eile doob eaó na gcpallam-
aintí do éómlionaó. Do beaó an galún
nuao pcpain le fagaíl agat, mar'o eaó,

agus an t-iarpain nuao pcpúála; nó beaó
ruadai éigín bpipte agat le deirpugaó duit
san ploc. Ní beaó tíg ar feaó céitpe
míle mór-timceall ná go ngeallpaioir
ruo éigín mar rin do bean an tige ann,
agus do éapppaioir lá áipite éun tcaé
éun an tabarcpair a bponnaó; acó mo
épeac épaíote, nuair a tiocpaó éipge an
lae rin ip é an céaó ruo a éipá ag gabáil
cpait an bócpai ná an éóippe tuinnceirí
le n-a n-apail 'r a n-acpaí—na mná, na
leanbái, agus na maopaipe, i n-éan-trúp
amain, ag aipcpugaó leó péin ar loig
"fresh fields" agus "pastures new."
Nuair pcpcpoir cpai n-air i gcpéann éúg na
pé ní dā mbeiteá éóim hamapáncamail ip
go gcpupá a ngeallamna i n-uimail dóib,
áipá do tabarcpaó lué pcpáingte na
gcpocán mbpipte an leabai bpeac ná
peacaóar pcpm pcpme rin tu, agus gup b'é
rin a gcpéaó cpup go utí an ceanncpai
pan. Ip é a fcpaó ar a gcpoipac agat é
do b'cpa duit, agus ba fcpoipe leir, an
cpaó le ééile, ioip fcpai, bean, ip páipce
a éur 'n-a pcpde timceall an bpiro, dā
mbeaó an tíg mór a noócpain, agus lán a
mbolg a tabcpait dóib d'acon iarpacé, agus
san a éuilleaó tcapngmála a beit agat
leó, ná iad a beit 'gá meallaó uait 'n-a
agupín ip m-a agupín, agus ag pcpéallá-
magaó pcp 'na dcpaó-rin. Acó pan go
n-innpcaó duit bob a buail bean tuinn-
céara uair ar mó mácpai, beannaécp Dé
na ncpáip le na hanam. Agus ní har mó
mácpai péin a buaileá an bob acó ar
m'ácpai. Seo mar a bí pé. Do buail
éúca ipcpac lá, bean de cppeib ver na
tuinnceirí a bí 'n-a pcpaó pan am céaóna
i utíg na Cúilcpinne. O'iarr pí iaraé
cpice gup ar mo mácpai—cpape gup am'
bpiácpai móipe!

"Ainú cad do b'áil leat de'n cearc zuir?" arfa mo máthair, "nó ar ainú éinne riam cearc a beit ag tuinnceir, ar zur ná ag breit ub?"

"Do fuairar," arí ran bean, "doraon ub ó mnaoi zur deinear porc oibre ói i n-inead ainú, agus duibairt liom féin ná raib don cuma a b'féairi go zcuirfínn cun críde iad ná iad a curi pé éirí agus ríciní a bainc arca. Beiró mé im' ríad i ríag na Cúilinne go ceann pé nó reádt de reádtmáiní, agus don pur a beiró le deiriuádt agat deampam é zan éinníó. Cím cearcia zuir 'or zác don tragar ann-poin ar pur an ríag agus."

"Cait éiní í," arfa m'áthair, "cá fearr ainú i d'ár mboórad le n-a zluagar-naigéal go ceann mí. Tá cearcia zuir do dóctam agus mo lám ir m'focal duit."

Éis mo máthair ói an cearc. Ní raib an bean ábrao imíagte nuair a táinig rí éar n-air arí, go duibíónaé 'zác ráó zur búr an cearc an uile ceann de rna huibe. Duibairt rí go raib dóctar aici go ríadair-raó mo máthair doraon eile ub ói i n-a n-inead, go móir-móir ó'n uair ir zur b'í cearc mo máthair a búr iad.

"Maire, cait cun an bean doct iad," arfa m'áthair, "cadé an leat-ríeal aca 'zác; náé í do cearc-ra a búr na huibí uirí?"

Do éis mo máthair ói na huibe, go leir-ceamail, a d'fonn beir ríaríca léi.

"Seacám," arí rí, "agus ná leos ói iad ro do búríad."

"Ná bíó eagal ort," arfa bean an tuinnceara, ag cur rímoa beas záiríde airí pé n-a ríacá.

Ní raib rí a brao imíagte an cara uair nuair a buail an ríeana-cearc agus "zruc, zruc, zruc," aici éúca iríeac an dora,

deir í ríeacádt amac ó bun ríuill-ortat compáda na mná a bí ag reíteam léi amúis ag rínníur an ríag. Nuair a bí an bod buailte aca arí na daine rímplí iríag ní raib a éuillead zúóta de'n éirí. 'Ketch ab ead é," arí ran daine úo an lá, pé deiríad.

Ir éacádt an léir-ríeoir a éis an ríall-murac amplaé Seagán duirí ar éacádt na héiríann agus níor deapmádt do éacádt na ríuinnceirí. Do bíor ag eamí tá tamall ó poin le daine de'n ríeirí mí-dómaragí ríu agus do éualádt uarí ríeal a éurí iongnádt ort go deimíu. D'innir pé dām ná ríuill builz tuinnceara 'zác n-oiríuádt ag don tuinnceirí i héiríann ainú, agus ná raib le ríada bliadanta. D'íoríuádt de cadé'n éurí, nó ar b'ám-laró ná raib an daine ós tuinnceirí a bí ag éiríe pur le d'íeacannaigé ábaláca arí na builz d'oiríuádt marí bí an ríeana-ríeac irí an am go raib ríeagíe agam-ra ortá.

"Ní head i n-éan-éor," aduibairt pé, "acé 'neórad-ra duit eadé an éurí ar neómar na baire. Do bí eagla arí ríagálar zarána dā ríuigíeádt éiríe amac eile i mearc munníre na héiríann go raib na tuinnceirí comí mómádmáil ríu agus comí cliríe 'na ngnó go b'íeacardí an ríuag zaeóealac a coimeádt i b'íeacraib, 'r i b'íeí, 'r i n-áirí eile a baieann le cozad. Cad a deieadair acé eam nár b'íeíurí a íoc a bualádt, arí na builz, agus d'íag poin a láma ar ríeac ríor leó ag rár deanta na b'íeac irí na b'íeí, irí na n-ármálaáca cozad. An b'íuill-ríor agat-ra," arí pé, "ná ríuill don d'íam daine i n'innir fáil irí mó go b'íuill de eagla ríompa ag an n'áiríuríu zalláda ná ríome na tuinnceirí?"

Do bual pé cloibhóg ar a ceathramhain agus o'féac orim as feiteamh le pheadrao.

"Tá fíor agham go mó-máit," arsa mife, "ná fuil aon duine le faigáil ir mo eugann de éiríobhóir do luét marpa na tuisge ná ríbh, ná ir mímí eugann ceanaighe gearrpa, fóiríor, agus rúile tuisa do péil-éirí; aon am á bíonn rparpa 'na n-oiríor-ran aghaib ní for o'bhur gceanaighe féin é, ná do fúilbh á céile."

O'méig pé air agus ir dóig liom ná fearoir pé fóir ceaca an 'ga molaó ná 'ga cáineao á bíor.

Do bí fíor agham-ra ní b'feair ná an tuinnceirí úo cao pé n-oiríor an meac-luagá a bí o'oir teac ar ceáir na tuinnceirí. Do fíor an meac, agus an mí-áó, do lean rcalao na n-oiríor iar-áca irteac pa tír peo ríu amáin an tuinnceirí. Do fearoirí corcán, nó ceiteal, nó rceileao á ceannaic ar beagán ní ba mó ná mar fearoir tuinnceirí na háiríge ríu á veiríuagá nuair á veiríor bhirte. Ba fáoir, agus do b'feair le mná tige an fear-bairi á díol agus corcán nuao á veit aca ná veit as capao le háir-éirí bhirte do faigáil veiríge, agus d'oiríor náic i gcomnuirí á beao tuinnceirí ar lámh cun roim féin á déanamh. Ba gearr gur caiteao na builg á caiteamh ar leir-taoib, agus lá cun veiríor á b'eao an uile lá ar roim amac as tuinnceirí.

O'r dócar go bfuil móir-cuirí de léig-teoirí an IRISLEABAR náic amáin ná fearoir ríam goraó tuinnceirí 'ga déanamh, ácc ná fearoirí cionnur á veintí é, peo cúntar gearrú air ó duine do connaic 'ga déanamh é com mímí ir tá méiríanna air. Cúntar goraó i goraic, mar veiríor: Nuair á eugann oram tuinnceirí go o'í an ceannair, cuiríor ríao ríca i o'ig áiríte.

Tornuigíor ríao láiríeac ar veit as bail-luagá áiríge bhirte ar fuir na o'ighe inr na o'icéib móir-timceall. Nuair á bíonn veiríor bailíge aca fanao ríao go o'agann lá breag. Nuair á eugann ran, amac leó i bpaic le hair an tige—an uile duine de'n tuis, ó'n o'uinneirí ir ríne go o'í an tuinnceirí beag ir veirí-eannaighe orcail á fúil inr an o'íam bpaic ro. Téiríann veiríor nó ríur aca go o'í porcán nó díog éirí i n-a mbíonn márla lia—róirí cré á bíonn com rígin le gao, "móca lia" á gíaoótar annró air, agus tugao ríao leó capn de fuintear é cun go mbíonn pé com rígin le círe ríur á beao ullam cun á baccáca. Cuiríor cuirí de'n márla fuinte peo ar an o'aoó iríge de'n corcán, ar agha na háite bhirte, cun gan leogaint do'n ngoraó ríit irteac. Líontar an corcán le cré, agus iompuirígear ar á beal pé é. Veintear roim le gac aon áiríeac á bíonn le veiríuagá. Mar an gearra, cuiríor fáil beag de'n márla móir-timceall ar an mbiríeao ó'n o'aoó amuic mar corc leir an ngoraó ar ríit fíor fan éiríannaib an corcán cun go gearraóann pé. Veintar an méirí agus an ríeamh díighe de'n áit bhirte o'íonn go gearraóalógá an goraó de, agus annróim bíonn na ríuáí veirí cun á veiríge. Sóirí aríor ir eao an t-áiríeac i n-a veintar an goraó, ácc ná bíonn pé com roimínn le hardean, agus bíonn lám feara ar. Cuiríor i n-a fíurí fíor i bpol inr an o'alam é; cuiríor na builg i bfuirí, agus ríon an fíoráin builíe ar fáirí an aríor. Anran cuiríor tuilleao de'n móca lia timceall ar fáirí an aríor cun an tear á coimbeail leir, agus cun na teineao á coimeao i o'iríe ná ríapíeao rí. Anoir áuirígear teine ran ardean, gual ceáiríor, nó cóc,

a éaiṡṡar beir éuige, agus réiṡṡar na bunṡ. Nuair a bíonn an teine ar deaṡṡ-larad cuipṡar irṡeac na blúirí meitil go nṡeintar an ṡorad. Fé mar a bíṡo ríad tuirṡo ríad i n-a nṡorad leacṡa ríor inṡ an aṡṡean. Bṡar aṡ cur tuillead meitil irṡeac agus tuillead ṡuail é leaṡad éun ṡo mbíonn an t-aṡṡean lán. Tṡṡaṡar aníor annṡoin é agus bailṡṡar de na rṡeapóirí agus an luairṡeac a bíonn ar bapra an mṡitil leacṡa. Ní mearcann an meiteal leacṡa agus an luairṡeac le n-a céile, mar do réir an tṡiṡe acionṡa tá an meiteal ró-ṡrom, agus ró-ṡuṡ ṡo'n luairṡeac, nó mar aṡeir ríad i mbṡapra, ir mó é "*specific gravity*" an mṡitil ná an luairṡeac.

(Ní cṡiṡc.)

DIARMAID Ó MÚINEACÁIN.

CLOṡAINNA NUA.

AN MOṡ RÉIṡ LEIR AN nṡeailṡe ṡo múnaṡ, ṡo rṡiṡṡ páṡaic mac an fṡilṡe. Baile áṡa Cliaṡ: AN CLṡ-ṡumann. Sé rṡiṡe ar fṡo.

Sṡo leabair ar fṡiṡe nua éun na ṡaeṡilṡe a múinead. Tá ana-ṡuro ruime á ṡur i múinteṡiṡeac an ṡaeṡilṡe le tṡéṡeannaṡe; tṡṡar aṡ aṡṡear ir aṡ uṡpṡóṡeacṡ ṡo héacṡad i ṡṡaṡ na ceirṡe rṡo. Ní héan ṡpṡṡ-ṡṡarṡa é rin mar tairṡeánann ṡo bṡuilṡiṡo tṡáirṡib éun na ṡaeṡilṡe a leacṡad ar fṡo na tṡiṡe ṡo léir agus ṡur mair linn ríor o'fṡaṡáil ar an ṡcuma b'fṡair éuige. Ná fṡlṡar ṡo mberṡ éin-ṡeann uṡṡ aṡ uṡeann cṡmangṡair ar an ṡeann eile. Beirṡ fṡiṡe a nṡṡṡam uṡṡ ṡo léir ann.

Leabairín ana-ṡairṡeac ir ead an leabairín rṡo an moṡ Réiṡ. Ní labairṡar éin-níṡ ó ṡorac báppa leir na rṡoláirí acṡ ṡaeṡilṡe. Ní bíṡ i bṡar aṡ rṡṡlṡm ar an ṡcuma rṡo nuair bíonn a ṡclṡara oile ṡo leṡr ar fṡaim na tṡeangṡan, ṡ ar cuma uṡṡ caṡ ṡo buairṡṡo umpa ar rṡoin amaṡ.

ṡo réir deallṡam, ir deacair fṡuṡá rṡimplṡe a fṡoláṡar éun tṡrṡuṡad ar tṡeangṡar ar an ṡcuma rṡo beirṡ curo de na habairṡib ṡo cṡarṡe ṡo hainṡeir i n-inṡeṡm uṡṡlṡ uime. Tá fṡuṡá cṡarṡe rṡan leabairín rṡo; acṡ ní fṡṡann rṡoin é ṡan beir n-a áire mair éun na ṡaeṡilṡe a múinead acṡ é ṡur i láim uime ṡo bṡuil a fṡor aṡe caṡ ṡo baineann le múinteṡiṡeacṡ. Ir iṡo muinntir an Clṡ-ṡumann a éur i ṡclṡo é, ṡ ṡo deimṡ ní hṡlc a éurṡeṡar éuige.

NÍ MIONANN ṡNÁṡ DE ṡ ṡNÁṡA AN tṡAOṡAIL.

ṡom luac ir rṡoiṡeṡar an t-ṡṡ, ṡon-aiṡeṡar an bacac boṡṡ agus an rṡaríán aṡṡiṡ aṡe, ṡ, cṡṡ ṡur inṡir rṡe an rṡéal uṡṡ ṡo rṡṡunneac, ní ṡuibṡarṡo ríad áirṡo nó beann aṡ, acṡ tṡiṡeṡar leṡ é 'n-a rṡiṡorṡnac ar an mball.

Bí an t-aṡṡeacán aṡ amairc ar an méro rṡo, acṡ níor cṡṡṡiṡ rṡe ir níor labair rṡe rṡocal, mar tṡubairṡ rṡe leir rṡeṡ ṡo bṡar-ṡad rṡe ṡo bṡeirṡeṡ rṡe an ṡaṡi ṡo fṡar. ṡad Oia an bacac ir ṡo bṡoillṡeṡad Sé a neamṡ-ṡionṡacṡ, mar ṡo rṡaib rṡe lán-ṡinnṡe nac leirṡeṡ Sé anaṡan ṡo uṡeann aṡ. acṡ, mo léan ṡṡar! ṡo tṡorad ir ṡo cṡiṡad an tṡuine boṡṡ inṡ an éaṡcṡir; ir ba móir ṡo ṡoill an rṡéal ar an aṡṡeacán nuair a éualairṡ rṡe é.

Níor fṡeṡ rṡe uṡṡaṡ nó léirṡeṡ ṡo uṡeann acṡ aṡ ríor-macṡnamṡ ṡ aṡ cṡmṡ-neamṡ ar an éaṡcṡir ṡo ṡunneṡ, ṡur éailṡ rṡe a cṡrṡeṡam ṡ a tṡṡar rṡoi uṡeirṡ ṡo hiomlán.

Smaṡm rṡe nac rṡaib i n-a beaṡa acṡ caillṡad aṡṡiṡe ṡo tṡi-ṡéillṡe, agus nac leaṡarṡ rṡe tṡo ní ba mó, ir ṡo rṡacṡar rṡe amaṡ rṡoi an rṡoṡal, acṡ nac ṡcṡirṡeṡ rṡe rṡuim nó ionṡṡad ar bṡe i bṡeallṡanar nó i n-éaṡcṡir tṡa bṡeirṡeṡ rṡe cṡiṡṡe arṡir iṡo. ṡṡṡṡṡ rṡe le céile a éurṡ leabṡa irṡeac inṡ an mála, ir éair rṡe iṡo ríor inṡ an poll ba tṡṡṡne fṡair rṡe 'ran abainn, ir ṡluair rṡe rṡṡṡe ṡo bṡeirṡeṡ rṡe caṡ ṡo bí le rṡeicṡal rṡa tṡṡam móir.

Ní rṡaib rṡe aṡ rṡuabal i bṡar an éeṡo lá ṡur buail rṡe rṡar ar neac ṡo bí 'n-a fṡuibṡiṡe mar é rṡeṡ. Ba fṡar óṡ, rṡanṡac an tṡuine rṡo, ir bí rṡe cṡm cṡrṡannac.

ceannra, céillíde, ip a cómpáó cómh plaéct-maí, pultmaí poim sup éaparaí le céile riubál i gcuirdeácta. Do éatneadar le céile cómh móir pan náir móitígeadar go raib an oirde ag tuitim oíra, ip b'éigin dóib deapao éapra le díolion na heirde fágaíl. Buaileadar ipceac i oisig biaó-taig an-foir dóib dá iarraio.

Cuir fear an tige fáilte plaiteamail, fapraing pompa, ip fuaradar a poia bíó ip tóige le caiteam, ip fpeardal ip leap-taca dá péim pin. Tusaó corin gpeanta de'n óir buirde lán de fíon Spáineac le n-ól do gaó tuine aca ar dul a luige dóib, agus ba hé an rgeal céatona é ar éiríge dóib ar maoin.

Ar imteacé dóib, o'fapraing fear an tige díob an raib puo ar bíe teapáil naa, nó ba maíe leó fágaíl naé bfuaradar; mar má bí go raib pé le fágaíl aca ar a iarraio, mar ba hé píúo gnaí a tige-ra i gcomnuirde. Tusaó ar a mbuirdeacáir toó, ip toubapadar naé raib aóbar ceapacé ar bíe aca, go raabadar lán pára dá n-oirdeacé. Ar gáaíl amac an doirip breacnuis an deóruirde an fear ós ag cógaíl an éirip de'n bóio, ip dá éirip paol n-a fallaing. Bí pé ar tí labairt leir go teann, feargaé, nuair do éimnis pé ar a píin, ip éirip pin toir aip.

Siubladar i gcaiteam an lae pin. ip má ba fuairce, plaéctmaí an coisgépíoc ós an éeao lá, bí pé pá to ní ba fuairce an daia lá i n-a éuro éaimnte ip cómpáó, ip riub-ladar go teacé an tráénóna. Toirig pé ag cur fearcanna oíra, ip bíodar fuar, plúe nuair buaileadar ipceac i oisig oirdeacé ag iarraio díolion go lá. Acé mo léan, ní bfuaradar acé fáilte fuar, goiracé, gpuaimacé, ní hionann agus an éeao oirde. Cuiread i feompa fallam, fapraing, fuar,

lom iao, gan do biaó aca acé arán doinn, ip crúra móir uirge le n-ól. Cúladar ar an élar lom, ip cuireadar an oirde éapra anróiteac go leóir. Ní deapadar móran faillíge ann, cómh luac ip do éaimis polur an lae, acé ar imteacé dóib, fapraing an coisgépíoc an corin óir amac, ip o'fás pé n-a fepam é ar an élar 'n-a díaró.

Cí sup éirip reo iongnao ar an tuine eile, níor labair pé focaí dá taob, agus píúo 'un bealaig iao ar an tpeap lá. An oirde reo ar dul ag iarraio díolion dóib i oteacé, éirip fear an tige fáilte pompa go ráim, focaí, i n-onóir do 'Día, agus éus pé leir ipceac 'un a feompa péim iao.

'Réir biaó do éatnam o'fapraing cómpáó caoin, céillíde eapra. Bí leaib ós i gcliaabán ann, ip b'fupar aiteacéaíl go raib móran rcpó ip bróo ag a éairap, níó náir b'iongnao, mar naé raib de élaan aige acé é. Cuadar a luige ip ar maoin nuair bíodar ag trall i n-éatón a n-airteap toubairt fear an tige, mar go raib abaimn éontabairteac pompa inr an trlige go gcuirpead pé tuine dá muinnceir le n-a otreóruígaó éapra. Tusaóar fip-buirdeacáir toó, ip o'fagaóar plán leir, acé ar imteacé amac do'n coisgépíoc éairó pé le haip an élaabáin, ip éirip pé a lám ar rcpó-naé an leimb sup éacé pé an t-anam ar. Connac an deóruirde é, ip ba díolig leir gan buirde amac aip le peipis, acé éimnis pé ar a móirde, ip níor leig pé pmro ar.

Glucraeóar pompa sup fpoiceóar an abaimn, ip bí gíolla fip an tige a tairbeánte na poill ba díomne, ip ba éontabairtíge dóib nuair a éaimis an coisgépíoc taob éiar de, ip teilig pé ipceac é i lár na haóna sup báitead é.

Ar an mball éiompuis an deóruirde aip: "Ní péoir liom o'foilint níor fuirde," ar

ré; aét nuair do dhearb ré air ba haingeal lonnrae, gléigean do bí 'n-a fhearam ar a comair, as amair air le capannan ip truaige.

Do érom an deoruidé a ceann go humal, roime, ip labair an t-aingeal go ciúin leir:

"A duine boét, dícéilíde, glac an tUille-éomáctac truaige do do buairírt-intinne i staob neite raoğalta nae otis leo' inleaeét tuigrint. Cuiread mipe 'mo éaeatipe eugat le do d'allaét o'fuar-gailt ip do leigearugaó.

An éeao ruo do pinnó do meallaó, báp an tpeantouine boét i ngeall le coin nae raib ré cionntac leir. Tá ré or cionn píde bliadain ó marbuis ré aeair an ouine uapail rin do éall an t-airgeao, agus ei go raib aiepeaar a fáit air, níor aomúg ré ariam é, ip ní deapnaidó ré leór-ghíom ann. Aét pulmar epoéao é, o' aomúg ré cóir-úioğaltar Dé, agus an ceap-pionúr do éainig air.

Ní éraéatim ar an gaouide aét amám sup fuisse an gparáa do époide na péile ná do époide na painte. I staob muinntip na otighe rin ar éóulamaip anna, ní raib inr an gceao fear aét glagairpe mópéipeae an-míanae a bí as maoidéam a éuro fáir-éur ip éaoáil, agus as méaougaó a éáile ip a élu raoğalta, gan déipeaeét nó gpaó Dé 'n-a époide. Aét ó goidear an rəála óir uaid beró ré níor meaparta paor rəapaó a maoin ar an tpaogal go otioe-faio ré paor déipeao gan mópán ruim do éuir i maoin nó i gailt raoğalta.

An tairia fear—eipean do bí 'n-a éocairpe epuaró goptaé; ó o'fágar an coru aige i n-airge ní beró ré com cumang-époideae a éoide ó ro amae.

An tuinemasánta úo ar éóulamaip ariéir leir—ip fear cneapta, cóir, epáéac é, a

bpuil fip-déipe 'n-a époide, aét bí an leaó as toul eaoir é féim ip Dia. Bí an beirp i nğabaoa gcaillte muna mbeao sup tóigeao uaid é, ip aomúigeann ré éeana féim—ei sup le époide epáóte é, sup fearp mar atá, ip géilleann ré go foigheae do éoil Dé.

An giolla reo do báiteao ar do comair, ip do goill com móp ran opt, tá ceiltg-connpaó ar bun ran áit reo as buiréan gaouide leir an teae do épeaeó ip do rlaó. Bí púil aea go leigepao an fear ós ro ipaeae iao ar buair aigio do bíotar le tapgrint oó, ip baó baogalaé go otuitpeao ré pá'n gcaugaó, ip go mar-bóğéaire fear an tige. Anoip tá corp cupéa leir an obair, agus má táir pápta leir an mínuəao reo ar neitib náir péaoair a otuigrint, fill ar o'air go oti o'ait com-nuighe pa gooil, agus ná bíóó imnide ar bí i staob a leitéirí arié, mar nae ionann gñip Dé agus gñára an tpaogail."

Glac an deoruidé a comairpe. Cuaid ré go oti an abainn, agus éarraig ré aníor ar a éuro leabpa, ip fuair ré iao com plán ip bíotar puam, gan fiú a bplieéa opta. Éait ré a raoğal pa mboéac i láp na coille, agus ip oéca go bpuair ré na flaitip 'péir a báir—agus go mbaó hamlaó dúinne é.

SEAGÁN NA RUATÓRÍ.

SEAGÁN RUAD AN ŠAORTAID.

I mbliathain Nocht a hOcht do chomnuir Seagán Ruad Ó Súilleabháin 7 a lín tige ra Šaortaí 1 nģioračt míle do maģ-čpromda.

Fear ciallmair eirdeamhnač do b'ead Seagán, aģur ní raib fear i nģipunn le n-a linn ba čpunnne ar pilėar 'nā é. Nuair a čornuig an t-ėirģe amac, 7 nā facair ré muinntir Čorėaigė a' cur aon čor oib réim čum rlabra na relaburdeacta do bpuėad, do rribalug ré rarióirte uib laogaire 7 maģčpromda, 7 bí ré a' ģřior-ugad lučt na ģceannair poin čum tpođa i n-aģair fóřmuit na nģall.

Do put leir timčeall tpi čeat de bua-čailib óģa na mball do čnuarac. Do b'ė Seagán an ceann-urair a bí orča, 7 tá ré rairte nā raib éinne ra tır ran am poin ba čurte čum tpođa aģur čum fear a rriurac 'nā é.

O'fan ré réim 7 a rluag ar fear react-naire i ģCoill an Šaortaí dā ģcur réim i n-eaģar čum tpođa. O'airģ ré ģo raib Tuatairde* Iar-řirde čum ģluarėacč ó Članna Čaoirte ģo Opoiceao na Uannthan an naomad lá oėaģ de Meiteam, aģur do ģluair ré réim aģur a řuireann čum teacč pőmpa ar an rliģe, 7 corc a čur leó.

Nuair a bí na raģtoirģi aģ ģabail an bōčair, do řreab Seagán 7 a rluag amac tar elairde aģur čpoirėaoar ģo řonnmar čpōđa čum deirėad a čur le řóřėiģin na nallmupac. Do čreapėaoar i n-ačėom-aipeacč do čeat der na raģtoirģib rula raib uain aca iad réim innealuģad čum tpođa.

* Tuatairde, yeomen.

Ir in-mearta nā řaģřairģi ģeilt aca beó, muna mbead oiorpa eile de řaģ-toirģib ģallta a teacč ar an lāčair řan moill.

Ní raib Seagán acmunnėac a bōčain dā namair, mar bí ģlėar coģair řó-mair 7 rluag řó-lionmar aca do, aģur b'ėiģin dō teicead, mar bí pilėir a' teacč ó ģac taob air. 'Sé ar marbuiģeao dā rluag čurģear. Do b'řiorac do'n Riagaltar ģo raib mōřan dā lučt leanamna réim i ģconntabairt an řair a bead ceao a čor aģ Seagán, aģur, dā bpiģ rin, do čairģ-eaoar míle pūnt uair d'ėinne a dēan-řad é řabail, nō a 'neorad cá raib ionao řolacair aģe. Čeir orča éinne řaģail čum řriarėeacta a dēanam air, čé ģo raib řior aģ mōřan cá raib ré.

Iar an am poin bí ģac taob de'n laoi, ó maģčpromda ģo ģuagán Uarpa elėuuiģte le coilltib, 7 ir i ģceann der na crannair i lār an Šaortaí a bí leaba ģeairča aģe.

B'ė Captaen Neogear an ceannřoir a bí ar na raģtoirģib a bí i ģCairleán maģ-čpromda an uair rin, 7 ní raib éinne ba mō a bí ar tī Seagán 'nā é. Do čonnair raģ-toirģi (ģo raib culair břėrde curča aģe air réim), bean Seagán aģ ceannac řeóla i maģ čpromda. O'řair ré i čum ģo nreagair ři irteac i ģCoill an Šaortaí, aģur řeo čar n-air ģo otī an cairleán le řeóla é.

Lā ar n-a bairėac čur Neogear řairta raģtoirģi timčeall na coille i ģcār nā řaģad éinne le biad nā le oig čurģe. Čear ré ģo ģcairtead an fear bočt ģeilleao nuair nā řeaořad éinne řurteacč nā cabair a čabairt dō. řior leig eaģla dōib toul i ģcomleatan na coille, mar bí řior aca ģo raib Seagán arimalta.

Nuair a bí deirleadh bíodh caithe aige, 7 an t-ocpar a' cur air, do chus ré aghaidh ar reilig mhag Cluain Eic cum dul go Mag Cromtha.

Bí seircear raigheoirí sa reilig dá fairsleadh de ló 7 o'oidce. Do tairle go háthmaire an turpar ro go raib beagán gleoibh aca de deirleadh oíl; 7 muna mbeadh roim, do bí cúrra Seagán ruithe, mar ip trío an reilig a bí ré ceapaithe ar gabáil. Nuair aihuig ré an rí-ná sa reilig, do táinig ré aniar aduaidh oirca, 7 o'fás ré ar a oirca i n-áirde an seircear. Annpoinn reo fé dhéin an cairleáin é. Do connaic ré uair irtheadh Heogher agus móir-seircear o'oirisib airim a bí ar dhinnéar aige. Bí coinneal ar lapaí ar lár an buirio, 7 do éirí fé piléar léi 7 do bain an ríol oi.

Dubairt Heogher leó gur b'é Seagán Ruadh a dhéin an obair gan amhar, mar gurab amhar a bí ocpar air, 7 nár b'fura do an méirí rín a dhéanamh 'nár tuine aca féin a mairbh. Do buair Heogher timcheall le pláta 7 cuir gac tuine aca ríntiúr do Seagán, aet don oirisead amáin. Dubairt seircear gur b'feair leir a ceapacaca a ciormuigad do. Chus Heogher an t-airgead agus culait éadais leir féin do mhaoi Seagán, agus dubairt fé léi a rádh leir tead a' tréall air, 7 go mbeadh beann aige le n-a fadgal air, toirce náir mairbh fé é. Bí áir-fuad as Heogher do'n oirisead a dhúiltuig ríntiúr a dubairt do Seagán, 7 go deimhin ní mar gheall air rín é, aet do ruig fé uair cailin ó Sarranna go raib fé a' ruirige léi ruim aimpire ríome rín. Do cuir fé teadairce cum Seagán dá innrint do goiré an éaint a éirí an t-airgead leir. I gcoinn reachtmaine 'n-a dhair rín, do cuir Seagán air culait Heogher, 7 do ruig fé leir an capall do b'feair a bí aige, 7 reo fé dhéin an oirisig sa gailim é, 7 é aráilca go mar.

Nuair a bí fé i gcomhar an tige do

deangail fé a capall iairtig de bótair, agus reo irtheadh sa gailim as ríocad na toircaí é.

Ba gearr go táinig an gairnóir éirge. agus do tairig Seagán deiré bprínt do aet cúntar a dubairt do cionnur a bí an t-airgead agus a éirtheadh ríuote ríor. Do glac an gairnóir an t-airgead uair, agus o'innir fé do go mairbh as caiteamh a ruirpéir, agus go raib an t-airm as toirce an párluir. O'edais Seagán irtheadh, agus ríortat 'n-a lán aige, agus dubairt fé go lánadha fé éinne aca a ciorpóghad, aet tuine a dubairt éirge a raib o'airgead agus de ríodhaib i n-ioncáir sa tige.

Bí an t-airgead t'péir ciora fadail ó n-a éirtheadh cúpla lá ríome rín. Bí neamh-méon airig aige, agus do b'éirgin do gac don ríodhinn a comairceam éirge. Do tós Seagán leir an t-airgead, agus do ríonn fé air éirtheadh an oirisig é. Do bí raigheoirí 'n-a gcomhar de le har tige an oirisig, agus cuir fé ríeala éirca ríeadh 'n-a dhair. Níor dhéircear ríinn moille, agus le héirige lae ríadair ríadair air i toirpáinn Contae an Cláir agus na gailim. Fuair a connaic fé éirge iad do ríead fé irtheadh i scoill mar bí a capall tráoeta. Seo irtheadh 'n-a dhair iad, aet ba gearr gur leas fé seircear aca 'n-a bpleirtheadh mairbh, agus do ríit an éir eile le n-a n-anam.

Lá ríadair bí raigheoirí maircromtha as gabáil do gleacairtheadh lartoir de'n tréir. Nuair aihuig Seagán é do ríead fé fé dhéin an cairleáin, mar ceap fé ná raib éinne ann aet na ríeribirig, aet bí deairmair air, mar ní raib don tíoránac ó ciorcais ná raib ar dhinnéar as Heogher an lá ríom. Dhóir ro lán o'áir nuair a connaiceadair éirca é, mar ríadair go raib gheim aca air. Bí mair Heogher sa' éirce, i toirtheadh an éirce, nuair a

éuaró ré ircead. Ní tuigsead an caillead ro son focal Gaéilge. Éireannac do b'ead an cailín cipcean, agus d'innir pí i nGaéilge do Seaḡán cionnup mar a bí an réal.

Níor d'eim ré éan blúipe amáin aót bpeit ar an gcaillig, agus í bualaó roip an dá rinneán air féin, agus ppeabaó bótar an tSléibín fuar léi. Do d'ig na deamain a bí ar rinnéar as heoger a nguná air éun caiteán leir. Nuair a fuair heoger amac gur b'í a mátar a bí ar a mhuin aige, do liúis oíra gan caiteán. Nuair a bí ré fair an uiréir uata, do éair ré i nrig an bótar í, agus reo ré d'eim an gaoitair é.

I gcionn reatém 'n-a d'iaró ran do hairtpeigeaó raigtoirí mlagéromóda, agus do éirlead armaid eile 'n-a n-ionad. Seaoitape blaómanaó, murtapaó do b'ead an captaen a bí oíra. Dubairt ré le heoger go raib fuphóir an domáin ruabalta aige, agus nári caraó éinne air a bí com epuinn leir ar gunna. Dubairt heoger leir go raib aóitape bó aige féin ba épuinne 'n-á é. Dubairt reirean leir dá mbeaó nac i n'iaró rtaic ba gábad d'ó beir.

Do éirleadar geall le céile, agus do éapadar lá éun tpiat a beir aca ar a céile. D'é an geall é—eartac heoger i mlagéromóda i gcionnib a eartac-pean ra gailim. Do éir heoger fíor ar Seaḡán Ruad, agus éus ré a focal do ná beaó baosá air. Do éir Seaḡán réal ar a raobair i bpala tige an marḡair. Do fearaim ré as geata an éairleám, agus do éair leir an réal, agus d'aimpíg agus do d'eim dá leat épuinne de'n piléar uiréi.

Do d'eim an captaen an cleap céatona 'n-a d'iaró. Annpóin do éus Seaḡán Ruad leir garrún de mac d'ó, agus do éir ré uí cipce ar mullaó a éinn. Do éair ré leir, agus do éir an piléar tpió. "D'eim ré é rin anoir," arpa Seaḡán leir an

gcaptaen. "Cuip i n-áitoe uí eile dom, agus d'éanpaó," ar ran captaen. "Tabair leat do mac féin, agus cuip ar a éann é," arpa Seaḡán. Ní leogfaó eagla d'ó é éir ar a mac féin, agus ní b'faigsead ré éinne eile a fearógaó d'ó. Dá d'éapair pin do buaó heoger eartac na gailim, agus tá ré as a fluóet puam ó poin. I gcionn reatémáine 'n-a d'iaró pin bí a éineóntairóte a' díol éiora le huirpíorón ó áro na gcaireal. D'fáir Seaḡán Ruad é um ératónóna, nuair a bí ré as toul a-baile, agus bain ré de gac son fearpíun a bailig ré an lá poin, agus do poinn ré ar boótarib mlagéromóda é. Mí d'n lá poin do éir huirpíorón fíor go Saranna ar dá éoin pola, agus éus ré leir a raib de armaid ar fuair na conntae éun Seaḡán a léirugaó.

Bí éitoe pláta ar na conaib, i gcár ná réapairóe son damáirte a d'éanam d'óib. Do rcaoilead na com fá d'eim Seaḡáin, agus nuair a éainig an éao, éú mar a raib ré, do éir ré píora de bagáin nórtta ar beal a gúna. Nuair a leat an éú a beal éun na feóla, do rcaoil Seaḡán an piléar riar tpióe, agus do éarraig ré ircead marb 'n-a leabairó í.

Ba gáir go d'éainig an tarpa ceann, agus éus ré an cor céatona dí. Annpán éuaró ré i n-áitoe ar báir épuinn, agus éonnac ré uair cliaóan an tSléibín deap le raigtoirí. Bí ré as rcaillat leó éun gur maib ré á raib de oirpíg aca, agus éit an éir eile le n-a n-anam.

Do puic le Seaḡán Ruad gan bpeit ar go lá a báir. Trí bliatona d'éas an éar-pac ro gaib épuinn ó caillead é.

conéubar ó munnéachám.

Seoltar lreaca i rcaoib éagapóiraca go tóí an fear eagar; 7 lreaca i rcaoib bainpige go tóí Scúipéir, oirpíg an éonnac, 24 Spáio uacéapac uí Conaill, áé cliaé.

1η τ. 14.

ἅτ. κυλάτ.

υ. 162.

Μάρτ. 1904.

ΡΙΣΙΕΑΒΑΡ

ἡ

ἸΑΕΘΥΙΣΕ

ἡμετέροιο Ἰασηνέου, ἡμετέροιο, ἡμετέροιο

STORIES FROM THE TAIN.

BY J. STRACHAN.

V.—HOW CUCHULINN TOOK ARMS
AND HOW HE FARED ABROAD.

PART II.

LU. 62112-6345 YBL. 21618-2245.

"Ineopis (*a*) tó dano tóin tpi mace nee-
tae (*b*) Seóne, a. foill ḡ fannall ḡ túsall
a n-anman-airi. 'Inoat éiríoe arberat,' ol
Cúculaino, 'nác móo píl do ultaib i m-
beáto oltoar po-m-beótar-pom (*c*) tób?'
'Ae é écin,' ol in t-arae. 'Tiasam con-
ta-míram,' ol Cúculaino. 'Ip ḡáir (*d*)
tóinn éin,' ol in t-arae. 'Ní oia mḡabáil
ám tiasam,' ol Cúculaino.

"Tiasait app iarom ḡ reopit a n-eócu oc
combor (*e*) mánae ḡ abae alle anoepp (*f*)
úar tóin a éle. Ocur ppéti in n-ao bóí
porrim éoréiu róuc a lámáe ipin n-abaimn,
ocur léicéi la rpué, oais ba coll n-geppe
do maccab neétae Seóne anírim. Arusit-
píoe iarom ḡ doctiasat a n-toéum. Con-
tuti Cúculaino iarom ocon éoréiu iar
lécuo mo tóe ppprim rpué, ḡ arberit ppp-
rim n-araio: 'Ní-m-oeppaisé ppu úááo,
to-m-íurpée (*g*) mmurpu ppu roéuoi.' Da
mmecal mmurpu in t-arae colléic, ḡ
moio-píoe a éappat ḡ ooppensá a fórt-

(*a*) mēopero LU., with the Mid. Ir. extension of
the absolute ending to the compound: mēopaié BL.

(*b*) neéta LU., neetam YBL.: so neéta LU.
62a23 = neetam YBL. 21620. But at LU. 62118 =
YBL. 22a21 both MSS. have neéta.

(*c*) po-beótarppom LU., po-beoutarppom, YBL.: ac-
cording to the O. Ir. rule relative n is required.

(*d*) ḡáir LU.

(*e*) MSS. commop.

(*f*) MSS. allanoepp.

MSS. nomoiuca, with Mid. Ir. prefixation of
no- to the compound verb.

ḡai ḡ a fórtammmu pobátar por (*a*) Comé-
laino óre (*b*) nác-potámair (*c*) a oíurpáo
oais ar-m-beit Cúculaino ppprom ar éár
nác-oíurpéo ppu úááo (*d*).

"Teeat (*e*) iarom maie neétae Seóne.
'Cia píl pundo?' ol ppi tób. 'Macc beo
toéóto moiu ar epetu (*f*) in eappat,' ol in
t-arae. 'Nípo (*g*) do róinnisí,' ol in lácé. 'ḡ
ní por do péctnaisí tó a éétsabáil ḡair-
cro (*h*). Nábíto mair tír ḡ ná ḡeiat mo eic
ano ní ar (*i*) móo,' ol in lácé. 'Aetáat a n-
éppi in lám-pe,' ol in t-arae. 'Nípo lat-
pu tuillem (*k*) écpaité,' ol lbar ppprim lácé.
'ḡ aetá dano in mace mnaéotlao.' 'Ní oia (*l*)
mace écin,' ol Cúculaino, 'aet ip do éuino-
éto comraic ppu ppi tooeémo in mace
píl ano.' 'Ip ram tim-ra ón,' ol in lácé.
'Úto ram tuir-pu mooppa ipmo áé ucit,'
ol Cúculaino.

"Ip tacaip (*m*) tuir tpiá,' ol in t-arae;
'foicé in ppi toéét ar do éenn—foill
a amm,' olpé: 'ar man tetaipair ipin
éet-fopgub (*n*), ní tetaipair co pppom.
'Tongu do oia toingep mo éúáé nícon-
mbépa-pom por ulta a clepp-pu moioip

(*a*) po YBL.

(*b*) MSS. úair, a Mid. Ir. form of O. Ir. óre or
úape.

(*c*) nác-potámair LU. In O. Ir. the neg. nác im-
plies an infixed pron., and here nác-potámair might
stand for nác-n-po-támair, the infixed pronoun anti-
cipating the object. But in Mid. Ir. nác is common
with no infixed pron., and here náo-potámair should
not improbably be restored.

(*d*) úááo, LU.: uááo, YBL.: cf. LU. 5763,
Wb. 25a38.

(*e*) teeat LU., teeat YBL.

(*f*) oepetu YBL.

(*g*) nípo YBL.

(*h*) MSS. ngaircro, where there is no reason for the
n.

(*i*) The subjunctive ber might have been expected

(*k*) tollem LU., tuilleo YBL.

(*l*) nimra LU., nraam YBL.

(*m*) tacaip LU., tacaap YBL.

(*n*) éetfopgub LU., éetfopcam YBL.

oiancáirle(*a*) máhár mo rópa cónócúir ar mo lám-pe. Uir lám deóirio dó. Spéiríur fairs iarum in pleis co m-memair a oirumir tuit. Dóberc leir a fíobh 7 a éenn iarí uirio.

“Fóirle in fer n-aile,” ol in t-ariae. ‘Fannall a ainm-iríe. Ní tiummu do-n erra(*b*) in n-urce oídar elae nó fannall. ‘Tongu-ra dano nícon-imbéira-rom forúltu a(*c*) cleirp-rin doiríoiri,’ ol Cúculainn. ‘É-to-conoairc-ru éin,’ olré, ‘inídar immaías-ira a l-íno(*d*) oc Emain.’ Conpíecar iarum iríno áe. Fónair-rom dano in fer rin, 7 dóberc a éenn 7 a fíobh lairp.

“Fóirle in fer n-aile doéet cuccut,” ol in t-ariae. ‘Túacell a ainm. Ní leiríann: dó, ar ní tuit oi arim eteri. ‘Onídar doir-rom in del éirp dia mercaí, con-íon-íerina íeíeríeríe(*e*) de,’ ol Cúculainn. Spéiríur fairs iarum in pleis coníoríallá inna eríoiri. Dóluir a doéum iarum, 7 benair a éenn de. Dóberc Cúculainn a éenn 7 a fíobh lairp dia arairí íeíeríin.

“Co cúlae íaríuirí fíobh a m-máíar inna n-íairí, a. Néíeae Scéne. Dóberí a fíobh íaríuirí, 7 dóberí na írí éenn(*f*) lairp inna éaríar, 7 íaríer: ‘Ní íáíeí(*g*) írá mo éoríur,’ olré, ‘con-ííí Emain máíeae.’

(a) oiancáirle LU., oiancáirle YBL.

(b) MSS. ooerra; relative n is required by the O. Ir. rule

(c) MSS. in. That cleirp was originally neuter appears from a cleirp LU. 62a44, a cleirp 69b28, and nom. pl. tui éler 121b14. In Mid. Ir. it is masculine.

(d) MSS. iníno. That lno was originally neuter is shewn by íaríra móí-lno, Irische Texte I. 81.

(e) MSS. íeíeríeríe.

(f) MSS. éinn. In O. Ir. éenn is neut., later masc. In O. Ir. the shorter form of the neuter pl. (e.g. éenn for éenna) is used only when the article or a numeral precedes

(g) MSS. íáíeí.

“Documíar ar íaríom cona coríur. Ír arí-íin íaríer Cúculainn íurííin n-íarí: ‘Dóir íurííer-íur(*a*) dás-éíin(*b*) dónn,’ ol Cúculainn, ‘7 ío-íin-éíin a leir iníoríar, dás in íeíer 7 inna íaríra íil iníar n-íairí. Íurííar íaríom co Slíab íúíar. Úa hé lúar iní éíííae do-n-íeríar íar m-Úreíar íar n-íuríar iní aríar, co íosíen-íur iní eíe íón éaríur in n-íáíe 7 inna eónn íor lúíííin, 7 co íarííeí Cúculainn in n-íuríor íolíeíeí(*c*) íríar éíííin íeíííur ííreí íalíííin.

‘Íar ííeííin íóíí Slébe íúíar, íoríeíar ííííí n-íor n-íno írí éíííí. ‘Cííí ííííííí in íííerí-íar éííí?’ ol Cúculainn. ‘Oííí íííí,’ ol in t-ariae. ‘Cííí de,’ ol Cúculainn, ‘báí íeííí íalííí, a m-marí(*d*) ío íeííe íóíí nó a m-beí?’ ‘Ír inííííí a m-beí,’ ol in t-ariae, ‘íóíí. Ní éííí óen coníííeí(*e*) íaríííí. A m-marí ímíurííí ní íil íáííí-íom ón-íeííí(*f*). Ní éííí-íur ón(*g*), a beí náíe ío íeííe,’ ol in t-ariae. ‘Cííííí éííí,’ ol Cúculainn. ‘Inííí íííí íorííí íeííí íeííí íur íóííí. ‘Dóííí in t-ariae ón ííííí. Ííííí iní eíe íur íóííí íaríom. Íaríííí Cúculainn, 7 íáííí in n-íor bá íeíííí dó, 7 bá éíííí(*h*) ííí. Slííííí íeíííí na íóííí 7 íáíííí íeííííí. Coníeíííí(*i*) eííí íí íeííí(*k*) in éíííííí.

(a) íorííííííí LU., íorííííííí YBL. with Mid. Ir. transformation of the *t* preterite.

(b) dásííííí, YBL.

(c) ío-n-íeíííí

(d) a íarííí náí íe íe YBL, a m-maríí nó a m-beí, LU.

(e) conííííí YBL.

(f) ón-íeíííí LU.

(g) éíííííí LU., éíííííí on YBL.

(h) MSS. éíííííí: but after relative bá “was” there is aspiration

(i) éíííííí LU., éíííííí YBL., with Mid. Ir. transition from reduplicated preterite to *s* preterite

(k) íá íeííí LU., íá íeííí YBL.

"Conaccatar ní, éill n-gérre ara ciunn aíteppuc. 'Cia de baó fepir la Ulcu,' ol Cúculainn, 'a m-beó nó a m-marib do bhué dóib?' 'I'p a m-beó beper a n-ar beosu, 7 a n-ar régunto,' ol in t-arae. Lártaio Cúculainn iarom cloíe m-bice forpna heónu co m-bí oét n-eónu dóib. Inláa áfmuir cloíe móir co m-bí dá éin déac tóib. Tré éatbemmen trá inrim ute.

"'Tecmalt na eónu tóin trá,' ol Cúculainn fua araio. 'Maó meppe dig(a) oia tabairt,' olré, 'conclíere in tam allaro forp-ru.' 'Ní méto dom a éeét ém,' ol in t-arae. Roóáppeto inna eoéu conná diéctim peccu. Ní étain dano teét peé neétar n dá poé iaruidae in éarparit ara fáeb-raisi, ocur ní diéctim dano peé in tam, ar polín a éongnae eter dí fepir(b) in éarparit ute' 'Cing-riu ammin(c) oia éongno,' ol Cúculainn. 'Tongu-pa do oia toingste Ulaio, clóenao noclóinub-pa(d) mo éenn fair nó in tróit doegén-pa fupir, nícon-fóid-éer cor oia éinn fupit 7 nícon-litmaíteir (e) a glúaraéct. Doegnit(f) rón iarom. Conus Cúculainn inna éppi, 7 tecmalla(g) in t-arae inna eónu. Conperrais Cúculainn iarpin na eónu oi éétaib 7 pepeoib in éarparit. Comto famlaio rin luro do Emam Maéae — tam allaro i n-tóiaio a éarparit, 7 iall gérre oc folúamain úarparae 7 trí éenn(h) inna éarparit.

(a) éep YBL., of which the O. Ir. form would be éiap, 3 sg. rel. of pres. subj. of éiaгу.

(b) MSS. fepir.

(c) amo LU., amenó YBL. The restoration is uncertain.

(d) =no n-clóinub-pa, with infixed relative -n-. MSS. clóenparpa. In O. Ir. no- regularly appears in the first and second persons of the pres. ind., pres. subj., and fut. ind. of simple verbs when they are used relatively. See *Celtische Zeitschrift*, III., 283.

(e) noclóinmaíteir (with transition to the é fut.) LU., noclóinparáir YBL.

(f) doegnit LU., doegnit YBL.

(g) tecmaltá LU., tecmoltá YBL.

(h) MSS. trí emó.

"Reccat(a) iar rin co Emam. 'Capp-teé dopét par n-doéum,' ol in terearó i n-Emam Maéae. 'Aróáirpe fuit lairr eac tuimi fil ipino lurr mani foicéitíer, 7 mani diéret mná epnoécta fupir.' Topóí-rom iarom elár elé a éarparit fpi Emam, ocur ba geirp dí anírim. Ocur arberp Cúculainn: 'Tongu do oia toingste(b) Ulaio, mani étar per do gláio (c) fupim-pa, aróáilub fuit eac óin fil ipin tóin.' 'Mná epnoécta ara éenn,' ol Conéobor. Totéit iarom banepoéct n-Emna ara éenn im Mugam mnái Conéobuir maie Neppa ocur donoéctat a m-buinniu fupir. 'It é óie mpo conperrat fupit inriu,' ol Mugam. Folugí-rom(d) a gnuir. Laroim acneéat láit gaile Emna 7 pocerpat i n-tabaiz n-úar-urci. Maitei imbi-rom in tabac hírim. In tabac aile dano ip-poláto, píéir doppnaib de. In tpepp tabac i n-deéaró iarpuróiu, fo-rn-geirp-ríoe co m-bo éumpe do a tpep 7 a úaét. Doéet app iarom, 7 doberp ino mógain iarpuróiu, .i. Mugam, brat n-gorim n-imbi, 7 deiz n-arizic n-ano, 7 léne éulparae. Ocur puróio po glúin Conéobuir iarom, 7 ba pí rin a teparó doegpér iarpuróiu. Fer doirugim rin inna peéctmao bláioain," ol píachu mac Fíhpebe, "nípo maéaró eia éonbóparó-ríoe(e) for écomlonn 7 eia notpagaó for comlonn, intan ata lána a peect m-bláioinai(f) déac inriu."

(a) peccat LU., terearó YBL.

(b) toigste LU., tongaró YBL. In the 3 pl. relative forms like toingste were at an early period replaced by absolute forms like tongar. Hence the old forms were very liable to corruption in the MSS. Here the MSS. exemplify the two common types of such corruption.

(c) MSS. gléó.

(d) MSS. folugíreom, the enclitic form.

(e) MSS. éonbóaríoe.

(f) pé bláio LU.

VOCABULARY.

4. ní héro dom a éect, *it is not easy for me so to go.*
The neut. possessive before the verbal noun has the same force as an infixed or affixed neut. pron. with the finite verb, for which see II. s.v. marom. For further examples see Thesaurus Palæohibernicus I. 568.

ab, g. abae, f. river.

abae, g. abann, f. river.

ao-eāim, *I obtain, seize.* acneēat = ao-on-eāat, *they seize him.*

aiotai = ptoai; a n-anman-aiotai, *their names.*

aiterpiuc, *again.*

allao, n. pl. altai, *wild.*

alle anoepp, *on the south.* Cf. allae anai on the east, Cormac s. v. mugeme, allae anai on the west Cymmrodor XIV 114. Later allanoepp, etc.

ām, *indeed, truly.*

an-, *what, used before a verbal form (1) as its subject, e.g., a n-uorónao ui maic, what of good has been done; 12 a m-beó beire a n-ar beóou 7 a n-ar pé-sunoo, lit. what is more lively and more active (?) carry them alive i.e. those who are more lively and more active carry them alive, (2) as object, e.g., a céime, what we suffer; a n-uupigéni ui maic, what of good he has done.*

ar, ai, conjunction for.

ar-uāim, *I pour forth, shed.*

arīat, g. arīat, n. silver.

arīuip, arīuip, *I perceive.*

ban-epoēt, g. banepoēta, n., *a company of women.*

becc, *small.*

ben, g. mná, f. woman.

beó *living.* a m-maib nó a m-beó uo bpeit uóib, *that they should be carried to them dead or alive.* Cf. ero lepp ar m-beó 7 ar m-maib, *though we are His in life and in death*, Wb. 6520; maīaro uo beó nó uo maib, *thou shalt go alive or dead* LL. 66.134; robo maic lempa pīp a bīi nó a maib o'pāgāit āitpīu, *I should like to learn from thee whether he is dead or alive*, Irische Texte, IV. 126.

beóae, *lively, vigorous, brave.*

-bī 3 sg. pret. of benim; see I.

bpeīa, pl. f. Bregia.

bpuinne, g. bpuinni, m. breast.

caipitec, g. caipitiz, m. a man on a chariot.

cēte: āap uōn a cēte, *above the fort of the others (i.e., the three giants); for cēte see III.*

cēc-gabāt, cēc-gabāt, f. first taking.

cimim, *I step*; pret. sg. 3 cēcāim; fut. sg. 3 cēip; pres. subj. pl. 3 rel. cēipae; past subj. sg. 3 nocēppeu; verb. noun cēim, g. cēimme, n.

clāp, g. clāp, n. board, plank.

clé, g. m clī, left. To turn the left side of the chariot towards Emain was an insult. Cf. Archiv. für Celtische Philologie I. 33.

clerr, g. clerra and clirr, n., feat.

clóenaim, *I incline, bend*; verb. noun. clóenao.

coll, g. cuill, n. destruction.

comboi, commoi, *meeting, confluence (of rivers).*

comlonn, g. comluinn, combat. As opposed to écomlonn, it signifies a combat in which the two parties are equally matched, a fair fight.

opuoiu, meaning obscure, seems the dat. of a noun conjuroe.

con-boimz, *breaks*; pret. sg. 3 conbobiz, -combaiz, pass. conboēt; fut. pass. conbiburap; pres. subj. sg. 3 -comba; past subj. sg. 3. conbórap; verb. noun combaē. Cia conbórap-pīue for écomlonn, *though he were victorious against odds*; cf. conbóimz āitpīu (=forpīu) cāc cluiciu, *he beats them in every game*, LU 59b27.

con-cluē, *springs (?)*; verb. noun cuclaise YBL 95a18 = cluice LU.

congnae, *horn.* Cf. tpu bepa congnae, *three spears of horn*, Togail Bruidne Da Derga, ed. Stokes, p. 159; enep congna, LL. 82a25; congna-ēneppāc (from congnae-ēneppāc), *having a skin of horn*. In our text congnae seems to be used collectively for the horns of the stag: for his horns have filled the whole space between the two shafts of the chariot. For oia congna LL. 67b has oia m-benoiab conuipic, v.l. conuipic. The correct text is uncertain. Perhaps we should read conaiuc (con-aiu-ic) *it is not every one who can get (them) in that way*, or possibly cotaiuc = cot-ua-aiuc, *who can get them?*

con-īuiz, *I bind, fasten*, sg. 3 conīiz; pret. sg. 3 conieppāiz, pass. conieēt. perf. sg. 3 conāīuiz (=con-ao-īeīuiz), pass. conāīuācē, with double ī from the active); fut. sg. 2 conīuip, pass. conīuipap; pres. subj. sing. 1 conīiap; verb. noun cūmīeē n.

con-tuili, *sleeps, enchi.* -cotai. pret. sg. 3 contuili, -cotail; perf. sg. 3 conatil (con-ao-tuili); verb. noun cotluo, g. cotulto, m.

cūmpe, *properly adjusted, equale*. Cūmpe is part. pass. of con-mīuip, *I adjust, determine*; pret. sg. 3 con-mīoiap; perf. sg. 1. conanmāuap (con-ao mīoiap), pass. conaimēpp; pres. subj. sg. 3 conmēppap; verb. noun commap, g. compe, m. (1) *adjustment* e.g., ppi commap a m-bēpa 7 a cīpa uóib, *to fit st their customs and their talk to the*, LL. 129.20, cām bep i comup coip 7 anme, *lit. as long as he is in proper adjustm of his body and soul (i.e., with body and soul harmoniously united)*, Cambray Homily, Thes. Pal. bib. II. 244. beim co commap *a properly regulated stroke*, hence *in power*.

cūpīup, *I put, place, etc.*; pret. sg. 3 coīapap; perf. sg. 3 potai; fut. (supplied from pocēppu) sg. 3 pocēppu; pres. subj. sg. 3. enē -coīapap

verb. 'noun cop. níconróideppu cop oia éinn, *he will not stir his head*; cf. ní málá cop oe, *it did not stir*, YBL. 9a29; connáde-bói cop oo éor oe, *so that it could not stir*, YBL. 10a31.

culparad, hooded, from culparc hood.

uá—uáac, *tuckie*.

uabaé, g. uabéce, f. uat.

uam, g. uaim, m. ov. Uam allaro (also without allaro) stag.

uamnam, I subdue. Uamainti=uamnamo-i, subduces him. (s.c. the stag).

uáppu, used impersonally with imm, *is mad, wild*. Ruáppu imna eoú, *the horses have become wild*.

ue. Oia ue which of the two. Cf. ceétau ue, *each of the two*, neétau ue *one of the two*.

uel éluip, one of Cuchulinn's weapons, but what it was is not clear. Cluip is the gen. of cluip feat. Ueil is found in the sense of a rod, cf. Irische Texte III 1. 274. The gen. ueleo appears in cop ueleo one of Cuchulinn's feats. Cf. uobéu, pa mo lám fon ueil cluip uó a. fon n-ubull n-áelesta n-áimaoe, 7 tecema i l-lainu a pceit 7 i l-lainu a étain, 7 bémau comérom inn uball uo ménu tpa éuladai, *I shall put my hand to the uel éluip, to wit to the apple of refined iron, and it will light upon the front of his shield and the front of his forehead, and it will carry a portion of brain equal to the apple through the back of his head*, LL. 66b.

ueópa, g. ueópaio, m. outlaw. Uio lám ueópaio uó, *it will be an outlaw's hand to him*, evidently a proverbial expression.

uepaio, g. uepaio, m. a watchman.

ueppaige, 2 sg. pres. subj. of uúppu. Nímueppaige, &c., *do not awake me for a few (or for one man), awake me, however, for a company*. It may be noted that in expressing command po- appears in the subjunctive only in compound verbs (and in the copula) and only in prohibition.

uis, g. ué, m. God.

ní uicém, *I cannot go*, perfective present corresponding to perf. uócuao; see III. s.v. po-

uúppe, *noble, nimble*. Cippi flabpaie uúppe-pa éall *what head is that, the noble one yonder*? For the adjective with the article following the noun, cf. buap mo lebrán mo lineé, Thesaurus Palaeohibernicus II 290.

uúppu, from that, thence.

uo aipn-ziu, tauu-ziu, *promises* perf. sg. 1 uo aipn-ziupc. sg. 3 uo aipn-ziupc, pass. uo aipn-ziupc; fut. pl. 3 -tauu-ziupc; verb. noun tauu-ziupc n. uo aipn-ziupc em-uúlu-; *its forth*; verb. noun uo aipn-ziupc.

uocmalle, uocmalle, *metals*; verb. noun uocmalle. In Mod. Ir. with metallus, uocmalle, Mod. Ir. uocmalle.

uoepa, 3 sg. pres. ind. of a verb of which I have no further instance. Something like *traverse* would suit the context.

uoetapua (to-etap-ueé-), *reaches, seizes*; pret. sg. 3 uoetapua; perf. pass. uoetapuaé (from another root); pres. subj. sg. 2 -tetapua; verb. noun tetapuaé. It will be seen that two distinct roots unite to form the paradigm.

uo-zeinn, *overtakes*. Uo tozeinnuic, *so that they continued to overtake*.

uo-noétam, *I lay bare, uncover*; verb. noun uónoétam.

uo-múdam, *I ride forward*, sg. 3 uo-mé. Cf. LU. 85a22, YBL. 94b35.

uorpu, g. uuirpu, m. fist. Púpu uorpuab ue seems to mean *it boiled with bubbles as big as fists therefrom*.

uo-rói, *turns*.

uo-rpuéga, *pulls*, enclit. -tauu-zeinn; verb. noun tauu-zeinn.

uopuim, g. uopuimmo, uopuimma, n. *back*.

écomlonn (an-comlonn), *an unequal contest, a fight against odds*.

écpaite, f. *enmity*; abstract noun from écpaie (an-capaie), *enemy*.

elaie, ela, g. elai, m. *swan*.

én, g. eóin, eúin, m. *bird*.

épuu (epp-péim), g. épuu, n., *coursing, driving*. Ua-épuu, *a good coursing*.

ep-noct, *stark-naked*.

epclu. Ar epclu for an expedition (?). It seems to be dat. of a noun of which I have no other instance. Or can it be a compound of clú, *fame*?

éppu, pl., *reins*.

étacuaim, -étacu (en-tet-), *I obtain*; pret. and perf. sg. 3 -étacu, -étacu, pass. étacu; fut. pass. étacu-tap; sec. fut. pass. sg. 3 -étacarte; pres. subj. sg. 3 -étacua, -étacu; verb. noun ét. In O. Ir. étacuaim is always enclitic. The corresponding orthotonic forms come from au-cotacuaim, au-cotacu (au-con-tet-). From étacu has come Mod. Ir. réacuaim. So ní étacu uano teéte pé neétau in ua poú would best be translated by *I cannot go past either of the two wheels*.

éécpaige, f. *sharpness*; abstract noun from éécpaie edged, from éécpaie edge.

fannall, g. fannle, f. *gallow*.

féctnaige f. *prosperity*, from féctnaé *prosperous*.

fépu, f., seems from the context synonymous with fépu-tap shaft of a chariot. Cf. epeu oi fépu in éapapc rap, Irische Texte. II., 2, 242.

fércop, *evening*.

férim, *I boil*.

féééóip (=po ééé-óip, óip time) at once.

fuob, g. fuob, n. *arms, boils*.

fu-zeip, *heats*; pret. sg. 3 fu-pu-zeip *heated it*; verb. noun fu-zeip, g. fu-zeippa, f. *laws*.

foicle, *take care, take heed*; 3 sg. pres. ind. foicall.
 áear, g. *procurat* Ml. 114b3; foicéir, *care ye for*,
 Ml. 68a15; *foipoélaro*, *had been expected*, Fiacc's
 Hymn 15 *foéleparar*, *who shall care for*, Wb., 30d.
 fóro, fáro, f. *cry*.
 folúamán, *flying, hovering (in air)*; seems to serve
 as verb. noun to folúar, *I fly*.
 folṡam, *I hid*; verb. noun foláe.
 forṡab, g. forṡarb, m. *thrust*; céet-forṡab, *first thrust*.
 for-ṡemen, m. *skin-covering*.
 forṡe (= for-ṡuṡae) f. *covering*.
 fuit, g. fola, f. *blood*.
 ṡaet, g. ṡaete, f. *wind*.
 ṡeip, g. ṡeippe, n. pl. ṡeip, a *prohibition or an in-*
junction, forbidding a person to do, or enjoining him
to do, certain things. Such ṡeip differed with
 different persons. Their nature may be seen
 from the ṡeip of Cuchulinn LL. 107b, and those
 of Conaire, Togail Bruidne Dá Derga, ed.
 Stokes, p. 18. The latter tale is instructive for
 the working of such ṡeip.
 ṡéir, g. ṡéirre, *swan*.
 ṡelim, *I graze*; pret. pl. 3 ṡeltatar; perf. sg. 3
 poṡelt; verb. noun ṡleēt, g. ṡleiete, f.
 ṡlenam, *I stick fast*; pret. sg. 3 ṡiúit, rel. ṡiútae;
 perf. sg. 3 poṡiúit; fut. pl. 3 ṡiútaic; fut. sec.
 sg. 3 noṡiútar; pres. subj. sg. 1-ṡleú, pl. 3 rel.
 ṡleite; verb. noun ṡlenamon, g. ṡlenamnae, f.
 ṡleó, g. ṡliao, *fight*.
 ṡlún, g. ṡlúne, n. *knee*.
 ṡnúir, g. ṡnúirre, ṡnúirra, f. *countenance*.
 ṡonam, *I wound, slay*; pret. sg. 3 ṡeṡuin, pass.
 ṡóitae; fut. sg. 1-ṡén, sg. 3 ṡénaro; fut. sec.
 sg. 3 noṡénar; verb. noun ṡuin, g. ṡona, n. The
 perfect act. and pass seem to be supplied from
 benim: pobí, pobíe. See LU. 70b, when the
 pret. no-ṡ-ṡeṡuin l. 40 is followed by the perf.
 pobíe l. 45.
 ṡorim, *blue*.
 ṡpíram, *I incite*.
 ṡúar, f. *peril*.
 íall, g. éille, f. *flock*.
 íarṡuṡae, of iron.
 íarṡar, g. íarṡa (from íarṡara) f. *seeking*, verb. noun
 of íarṡaim.
 ío, g. íoe, m. *band, or collar*, such as e.g. was put round
 the feet of cattle to shackle them.
 imm-eat, *sore afraid*.
 imm-imm-ṡarb, *avoids*, enclit. -immṡarb; verb. noun
 imṡabál. Note that in the orthotonic forms the
 prep. is repeated twice.
 im-ṡíarṡaim, *I ride round, ride forward*.
 im-tíṡ, *I go about, go through, set forth*; immatíṡ-
 imma-n-tíṡ, with relative, n. Mod. Ir. imṡiṡ.

in-coris (in-con-peē-), *points out*; pret. pass. incoir-
 eēt; perf. pass. imcoirpeēt; past subj. sg. 3 in-
 coirpíreū; verb. noun incoire.
 inṡar, n., *condition, manner*. Mod Ir. ionnup. From
 ce + inṡar comes cinṡar *what is the nature of*,
 how Mod. Ir. cionnup.
 inṡat éirne is it they? The answer is ac é, *it is they*,
 with a dependent form of the copula. Cf. IV. s. v.
 náe.
 inṡiu, *to-day*.
 inṡiṡo *prepares, adjusts, yokes*; verb. noun inṡeill.
 Whether the verb was originally a compound
 (inṡ-eill-), in which case inṡeilla should be re-
 stored, or whether it was from the outset a sim-
 ple verb formed from inṡeill, I have no evidence
 to shew.
 inṡṡar (an-ṡnāe), *strange*.
 inláa, 3 sg. pres. ind., seems to denote some peculiar
 kind of throw, but I have no other example. The
 corresponding passage in LL. 67b7 runs: anṡarim
 ṡobpeṡa in mac ceipir in-bic forṡu. forṡaro
 oēt neono ṡib. 7 ṡobpeṡa ceipir máir íarṡam,
 7 forṡaro pé eóna tóe ṡib, *Then the boy practised a*
little, feat on them. He secured eight birds of them.
Afterwards he practised a great feat and secured sixteen
birds of them.
 láṡram. In the O. Ir. glosses this verb often
 glosses *expono*; in the sense of *set forth, expound* it
 is also found elsewhere. Here, however, it seems
 to be used of some peculiar cast.
 léicéi = léicéir, *lets it go*.
 léne, g. léneo, f. *tunic*.
 lepao, g. lepṡa, f. *bed*.
 lepp, g. leppa, *advantage, need*. Roiccu lepp, followed
 by gen. *I need*: roiccu a lepp, *I need it*. Roiccu
 lepp became a set phrase; hence instead of the
 original genitive the accusative appears after it,
 e.g., *necmair a lepp rúoṡṡar 7 oṡuṡar cad*
peṡa, we need the establishing and ordering of every
law, LU 118a29. In po-pn-eam a lepp the in-
 fixed pronoun is strange. The only possible ex-
 planation of it would be that it anticipated the
 object, and from ba hé lepp noṡmberc, *that*
was the need which brought him, LL. 249b it appears
 that lepp was masc., not fem. Read poeam a
 lepp?
 lepp-aimm, n. *nickname, misname*.
 lino, g. lenṡa, n. *liquor, liquid, water*, used also of a
 pool, or of the sea. There seems to have been also
 a fem. lino gen. linoe, dat. acc. linoi: for
 examples see LL. 250a, 251b.
 lúamán, *flying, flight*, for lúamán, *in flight*.
 lúar, *swiftness*.
 mánáir, *broad-pointed spear*.
 meṡar, g. meṡṡa, m., verb. noun of meṡaim, *I*
stir, agitate, confound.

móin, móin¹, g. mónae (mánae), dat. and acc. mónaí, f. bog.

mugain, f. Conchobor's queen.

nac̃ de any of them. ní cumci-ríu ón, a beó nac̃ de to b̃reít, you cannot (do); that, (namely) bring any of them alive.

nác̃óirp̃ceo=nac̃-n-óirp̃ceo, that he should not awake him.

nect, g. nectae, f. a proper name. According to LU. she came from Inber Scéne, and her sons were at feud with the Ulstermen, because the latter had slain their father. Cf. LL. 170b40, Rev. Celt. xvi. 83.

nectar, one of the two.

neppa, nearer; neppam, nearest. The positive is ocup=Mod. Ir. poḡur.

nípo, nírop, 3 sg. pres. subj. of copula, it shall not be, onnar, here is; pl. onnat, here are. According to the Book of Ballymote 320b18 unnre is masc., unnri fem., onnar, neut. How far this rule holds I do not know. The present passage, at least, is an exception, unless oet was originally neuter.

ópe, úape, because, followed by relative n.

ór, úar, prep. with dat. aspiring, above. uarḡae above him.

orr, g. orr, m. deer.

-mallá, conṡmallá may be for con-ṡro-mallá, so that it threw him = so that he was thrown, such impersonal expressions being common. But the double t is strange, and the obscurity of the following word makes the meaning uncertain.

pepeo, cord.

péro, easi.

peṡer-peṡe; peṡer sieve + peṡe n. hole), having holes like a sieve, riddled like a sieve. Con-ṡron-peṡma peṡerpeṡe ve, lit. till it makes of him one riddled like a sieve. Here the infixed pronoun anticipates the object.

-pí Perhaps ónác̃pí should be emended to ónápí (Mid. Ir. nac̃ for ná), from whom it does not succeed, i.e., who cannot do it, but I have no other example of such an idiom. Or read nac̃-pí who does not attain to it?

pḡsain, g. pḡsae, f. queen.

polamur, I dare, pret. and perf. sg. 3 polámur; fut. sg. 3. polítmatur. In enclisis -lamur etc., without po- are used.

poṡ, g. poṡ, m. wheel

poṡe (po-poṡ), length (of a cast). Rout a lám̃ae, as far as his hand could throw it.

pain, especial, particular, excellent. Ip pain lampa ón, I deem that excellent, that pleases me well. B̃ro pain uarḡur, you will find it something particular, i.e., something more than you bargained for.

pcoraim, I unyoke; verb. noun pcori.

pectmao, seventh.

peónón, prep. with gen., throughout.

pésono an adjective of uncertain meaning, active(?).

p̃laic̃tur=p̃laic̃tur-up, lashes them (sc. the horses).

p̃leṡ g. p̃leṡe, f. spear.

p̃réim, I cast. Sp̃éṡ-i=p̃réio-i, casts it (masc. or neut.)

p̃réit̃ur=p̃réio-up, casts it (fem.). In p̃réit̃ur-p̃air̃ m̃ p̃leṡ, the affixed pronoun anticipates the object.

p̃ruṡ, g. p̃ruṡo, m. stream. La p̃ruṡ, with the stream.

p̃ruṡr̃in p̃ruṡ, down the stream.

p̃ruoim, I sit; pret. sg. 3 p̃riapp̃ur; perf. sg. 3 p̃roep̃rio-ṡep̃rio; fut. sg. 3 p̃repp̃; past subj. sg. 3 p̃roep̃-ṡeṡ; verb. noun p̃ruo n.

ṡac̃air̃, fitting.

ṡalm, g. ṡelma, f. a sling. Cf. ṡais fire, gen. ṡeṡa;

p̃raṡ wall, g. p̃reṡa; ṡi aṡ lord of horses, ṡreṡa.

-ṡair̃le, ṡiantair̃le=ṡian-o-ṡair̃le, if it reach him, cf. iv.

ṡair̃ling (ṡo-air̃-leṡ-), springs down; pret. sg. 3 p̃roep̃bling, ṡair̃bling (=ṡo-air̃-leb̃laṡ); pref. sg. 3 p̃roair̃blaṡ, ṡair̃blaṡ (=ṡo-air̃-po-leb̃laṡ); pres. subj. sg. 3 -ṡair̃blair̃; verb. noun ṡair̃léim n.

-ṡair̃ṡeo 3 sg. ipf. ind. of a compound ṡo-air̃-peṡ-overtake, seize; pret. sg. 3 p̃roair̃mao, ṡair̃mao, pass. ṡair̃ma; pres. subj. pass. -ṡair̃maṡair̃.

ṡair̃béim (ṡo-air̃-béim), g. ṡair̃béimme, n. return-stroke, one of Cuchulinn's feats.

ṡalam, g. ṡalman, f. earth.

ṡét, g. ṡéṡa, string.

ṡongu, I swear; perf. sg. 3 p̃rocur̃iṡ; fut. sg. 3 ṡit̃ur; pres. subj. sg. 2 -ṡóir̃, sg. 3 -ṡó; past subj. sg. 3 -ṡóir̃peo. ṡongu ṡo uia ṡomṡer mo éṡaṡ, I swear by the god by whom my people swear.

no-ṡraṡao, 3 sg. past subj. of a verb ṡraṡaim, or ṡraṡaim. The meaning is not clear. From the context, that he should be victorious against odds and that he should . . . an equal force, it is clear that noṡraṡao p̃op̃ is a stronger expression than conbópao p̃op̃. Is it some idiomatic use of ṡraṡao, exhausts, elbs?

ṡruṡ, through him. Com-memair̃ a ṡruṡm̃ ṡruṡ, lit., so that his back was broken through him.

ṡruomm, heavy.

ṡrepp̃, g. ṡrepp̃a, fight.

ṡuill̃em, g. ṡuill̃ema, m., verb. noun of ṡo-r̃li, enclit. -ṡuill̃, earns, deserves, incurs (a penalty). Mod. Ir. ṡuill̃. ṡuill̃em éṡair̃te to earn enmity (i.e., from the Ulstermen by slaying Cuchulinn).

ṡúr, beginning; air̃ éúr, at first.

ṡuac̃ (earlier óṡt), g. ṡuac̃ta, cold. Mod. Ir. p̃uaṡṡ.

ṡuap̃, cold. Mod. Ir. p̃uaṡ.

ṡaṡeo, commonly ṡaṡao (earlier óṡao), g. ṡaṡaio, n., a small number unity; in grammatical terminology the singular number.

ṡurce, g. ṡurci, m. water.

¹ For móin by móin, cf. máir by móir. móin is inflected like m̃ir, island, g. m̃ire, d. and a. m̃iri.

IV.—MAR DO CÉAD-GLAC CÚCULAINN AIRM FAOBHAR, 7 MAR D'ÉIRIÚ DO AMUIÚ.

"Do éirí pé éadé eile aín," arsa fíada Mac Fírbé. "Bí Caébadó uiraoi i bpoáir a míc .i. Con-
cúbair Mac Neapa. Céad fear garta (?) 'n-a éim-
ceall as foğluim uiraoideáda uairé. B'in é líon do
múinead Caébadó. O'fíarparúg uirne áiríte dá mac-
aib léiginn ué, 'Cao ué go mbead an lá ro go
maíé?' Do fíreagair Caébadó: 'pé óglaoé do
glacparó airm faobair an lá ro go mbead a airm
ar fuio éiréann ar gniómairéa gairéir. 7 go mbead
áiré-éilí ari go bráé.'

"O'airúg Cúcúlainn roim. Do éairé as éimall ar
Concúbair as iarrparó airm. Dubairt Concúbair:
'Cia dubairt roim leat?' 'M'oiré Caébadó,' arsa
Cúcúlainn. 'Tá'f' asam,' arsa Concúbair. Éug pé
gac 7 ríadé do. Do éirí pé ar lár an tíge iao ar
éuma náir éalúg éan-éann ué na cúg armaré
uég a bíó i uéaglaé Concúbair 'n-a éilúiré i
gcoáir airm-buiréad nó éun uirne do éiríuigadó
i n-airm gairéir. Do tugadó éreallam Concúbair
féin do. Do fearam roim 'n-a éiminn 7 do éirí pé,
7 do éannuig an ríóg uair éreallam é, 7 dubairt:
'éannaéat ar an uiraoi asur ar an géméal uairab
rú an fearú gur leir an éreallam ro.' 'n-a úairé
a éimig Caébadó éuca, 7 dubairt: 'An faobair
a gáann an t-óglaoé?' arsa Caébadó. 'Seadó,'
arsa Concúbair. 'Ní hádmairé do míc a máéar
roim,' ar seiréan. 'Cao 'n-a éadé? Náé turá a
dubairt leir é?' 'Ní mé éeana,' arsa Caébadó.
'Cao pé uéera uiré an b'éag a imiré oim, a
fíorbá?' arsa Concúbair le Cúcúlainn. 'A rú féinne,
ní b'éag é,' arsa Cúcúlainn. 'Dubairt pé le n-a
mácaib léiginn ar mairín é, 7 do éualadó-ra é ar an
uiraob éar u'faimam, ir tánag éugat-ra láiréadé,'
'Maíé an lá é go uéimín,' arsa Caébadó. 'Ir pollur
gurab oiréarpe móir-éilúimail a b'éiré an t'é glacparó
faobair roim, aét aínm go mberé uééain (neam-
buan). 'Go maíé,' arsa Cúcúlainn. 'Dá mbaó
oiréarpe uam, baó maíé líom é, mairá mbead aét
lá ríagail asam.'

"Lá eile o'fíarparúg uirne áiríte ué rna uiraoiré
cao ué go mbead an lá roim go maíé. 'pé uirne
rígairé 7 gairéar roim,' arsa Caébadó. 'beré a airm
ar fuio éiréann go bráé.' O'airúg Cúcúlainn é rin.
Do éairé as éimall ar Concúbair asur dubairt leir:
'A rú Concúbair,' ar seiréan, 'caréar uam-ra.'
Tugadó an caréar éiré. Do éirí pé a lár roim uá
leacélaré an caréar, asur do éirí an caréar 'n-a
lár. Do éirí pé an uá caréar uéag ar an nóir roim.
Tugtar caréar Concúbair éiré. Níor gáil pé rin
uo.

"Éairé pé iréadé ran gairéar 'n-a úairé roim, 7
ara (.i. tiománuiré) Concúbair i n-éiméadé leir.
Idar a b'áim uo-ran. O'iompuig an t-ara an
caréar pé-réan. 'Tar amad ar an gairéar an taca
ro,' ar ran t-ara. 'Tá na heacra caom (luacáir),
táim-pe caom leir, mac caom ir ead mé,' arsa Cúcú-
lainn. Tiomáineam timéall neamna aínm, ir
gairéar luac uo ríagail. Annpoin uo éairé an
t-ara, asur uo éirí Cúcúlainn o'fíarab ari ual
ar ríúg 'n-a b'éaréaré ceileabrá uo na hógán-
aig 7 'go mbeannuigóir na hógánag uam.' O'arar
pé ari taeat an t-ríúg éeana ari. Ar a uéaté
uóib, dubairt Cúcúlainn leir an ara: 'Tabair an
ríat ar an eacéaró,' ar seiréan. 'Caré an t-réadé?'
ar ran t-ara. 'An fáir uo éiréann an bóar,' arsa
Cúcúlainn.

"Tánagat ar roim go líab fuairé. Fuarat ar
Conall Ceapnac ann. Ar Conall uo bí coraint
an éiré an lá úo, mar uo bíó gac gairéaréad u'íl-
taib ari ríadé lae ar líab fuairé éun uóin a uéanam
ar an t'é éagad ann le uán ríúéadé, nó éun com-
maic le uirne, i ríúg gurab ann uo buairéaró uirne,
asur ní ríagad éinne éun éamna, ná tabarrat an t'é
bead ar líab fuairé pé uéera é. 'Go maíé ué féan
uiré roim,' arsa Conall. 'uó fuairé ir ué éoréar.'
'Éiríúg-pe ran uóin, a Conall, 7 leir uám-ra ríarpe
uéanam annro.' 'Baó léóir roim,' arsa Conall, 'uá
mbaó éun anacail uirne le uán ríúéadé é: aét
uá mbaó éun commaic le fear é tá roim ríúéadé
uiré ríor.' 'D'éirí na beré gábad leir ríúo ar éan-
éor,' arsa Cúcúlainn. 'Téanam ar éan-éuma, go
b'reiréam b'uaéa loé éadéra uairín. Ir gáéa
ógánag uairle as ríat ann.' 'Go maíé,' arsa
Conall.

"O'iméiréar leó annroim. Do éairé seiréan cloé
ar a éabail (gléar teirgim) asur buiréar leacé-
élaré éabair Conall Ceapnac. 'Cao éiré uiré
cloé a éiréam, a mairín?' arsa Conall. 'Éun mo
lár 7 uiréadé mo uiréir uo éiréaró,' arsa Cúcú-
lainn. 'asur ir gáir asair-pe uiréir gán ual
t-rí b'agail ar mairéaréadé.' Éiríúg-pe go heamam
éirí, a Conall, a éara, asur ríag-pe annro mipe as
ríarpe. 'Go maíé, mairéaró,' arsa Conall. 'n-a
úairé-ran ní uéagadó Conall Ceapnac éar an áir
úo.

"Annpoin uo éairé Cúcúlainn go uóir loé éadéra,
aét ní buairé éinne ann roimé. Dubairt an t-ara
le Cúcúlainn ual go heamam go b'uiréir uéadé
ann. 'Ní ríagam,' arsa Cúcúlainn. 'aét cau e an
ríab é ríúo éall?' 'Líab móirín,' ar ran t-ara.
'Téanam go ríoréam é,' arsa Cúcúlainn. Do
glacéar leó éun gur ríoréaró é. Tar éir
uóib an ríab a ríoréir, dubairt Cúcúlainn: 'Cao
é an caréar é ríúo éall i n-uacéar an t-ríúg é?'
'rionnéar,' ar ran t-ara. 'Caré an mág i ríúo
éall?' ar ra Cúcúlainn. 'Mág m'iréar,' ar ran
t-ara. O'arar ari annroim ann gac ríoréaró uáin (uá
rúir) ríar éamair ir éeannann. Do éirí eolár ar
uóir ar a n-éarab ir ar a n-éarab, ar a n-ionuairé
oiréarpe ar ar a uiréarab, ar a uóinairé ir ar a
n-áir-uáinairé.

RÉRÒ-ÉNOC MNÁ DUIBE.

GLÉAR F. SO CIÚM POCAIR.

CORMAC Ó CAÓLAIG, CIONN TSÁITE, OO ÍOLÁEPAIG.

{ d' . t | l : s . m : r . d | r : d : m . d | r : d : d | d : - : d . r }

Ir rau - a mé as gluairead as eun tuairne mo sháó, Trí

{ m : d' : t . l | s : m : r . m | s : l : t | l : - : d . r }

gleannra tuda uaigneac' am' ruasairt eum fán; a

m : d' : t . l | s : m : r . m | s : l : t | l : : d' . t }

raimil nion buail liom cé sup éarraigear a lán ó

l : s . m : r . d | r : d : m . d | r : d : d | d : : ||

glair - in na tuairte go bpuac gear na mbán.

II.

Ir fada mé as gluaiseacht as cup tuairpe mná
tuibe,
Cum go breaca uaim puar í ar an muar-énoic 'na
puirde;
Ba éiríochtáid tuig buacá a euaí léi ríor
ar a gae tairb ná suaithe ná luacáid le gaoit.

III.

"Cá tír nó cá háit tuir, nó an ar eilár luinge bíp;
má'r ar buairt 'taoi puró láim liom, 'r tabair plán
fé gae buirín;
An tú mairgean na mbán-glac to éis gíad ceart
to naoir
nó an eailín eilín gíadómair to reib páirp to'n
traoi?"

IV.

"ní héinne mé ar éan-éor de'n méirí rín tuibhár,
léir eailín caoin gaebealaic ó'n uasob eile de'n tír"
'Sé tuairp rí liom "pás mé, ní hárbair tuir rínn"
asur uaim-pe to léim rí—mar éan ar an gearaib.

AISTE AR ÚRIAN BOROINNE.

Donnchad ó Laoisairce
do reriob.

Cé go bhfuil naoi gcéad agus trí píetó bliadhain tar éir éalód tairminn anoir ó éannaic an rí comhactad 7 an laoc calma go bhfuil cum tráct air polar an lae, atá a cumhne com beó, ní hé amháin i mearc Clanna Gaedheal, aet i mearc gac cine epioramail ar fuair an domhain. Maipirí clú Úrian 7 a gníomhartha an fáir agus leanfáir an tsionainn a puar coir spianáin óirdeic éann-éoraó. Do píol-puig Úrian ó píocht Oilioll Óluim; aet bi Clann Cair leir na ciantaib víbeaptha ó Cairéal na Ríog as na heoganaéctais. Bi aetair 7 pean-aetair as Cinnéroe .i. aetair Úrian, tairab ainm dóib Lorcán 7 Lactna. Fir géarépíreaca eagnairde tob ead iad ro 7 neartuigeatar a tceirb féin go mór i tceir go rabatar as bpaic ar puagluagad i gCairéal.

Bi Cinnéroe as iomaird cum na coróim-eac t'fagáil i n-agaró éallacáin Cairil ran mbliadhain 940-2; aet comairlig máetair éallacáin do Cinnéroe gan an pean-gnár do bpaic, 7 uime rin eus pé puar an obair. O'as an flait ro ran mbliadhain 950, agus t'fag pé 'n-a díaró ceatpar nó cúigeair mac ar t'péas clomne do bi aige. Cailleat an cúro eile aca i gcaetib leir na Loelannais. Bi Maetgáin mac do Cinnéroe 'n-a Rí as Cairéal, eactigeairin 'n-a éairéac ar t'uarómáin pé Maetgáin; bi Maicán 'n-a fagar, 7 Úrian, peata an teaglais, do puagad ran mbliadhain 941.

Da flait agus laoc Maetgáin, agus tairbeán pé gur b'pú é a cúro oigheacta,

agus gair pé ceannar a naimde coimte 7 muinteapra. San mbliadhain 960 bi pé as éileam teiríoll Ríog Muimain t'fagáil, 7 cúis bliadhna 'n-a díaró rin éairéatar géilleat do. San bliadhain 'n-a díaró rin, bain pé Cluain Mac Néir tair na Loelannais, 7 i 968 buair pé as Suléoir ar an namair éeactna, le tóat milte fear. Do eus pé buille mór eile dóib as Luimneac, reriop pé an éatair rin, 7 tós pé leir móran óir, airgí, 7 peotair. In gac cat aca ro, bi Úrian 'n-a éirdeactain ó bi pé ábalta ar éairdeam do gábáil 'n-a glaic, agus ir ó Maetgáin t'foglaim pé a gníomhartha gairce. Pé ait gur eus pé a agair, bi an t-áir leir. Cuir pé an puais ar an namair ba mó bi aige .i. Maolmáir mac Úroin, Tigearna na Dear-Ílman. O'pail Danair Baile áta Clait agus Córeacge a nónta do, agus éiréatar iad péin ar a éomir, 7 t'oirpigeatar fá n-a bpaic. Eus pé an uile fluas go Cúige Muimain tá teaglac, agus tob' áluinn an ratarc iad.

Níor b'fata gur gair foimao 7 éat na heoganaéctais, nuair éonnacatar go raib Clann Cinnéroe tar éir buanaet t'fagáil opta, 7 uime rin beartuigeatar ar inniol do fopuagad roim Maetgáin, óir b'fuirp dóib rin, mar bi pé leandairde 'n-a náóir. Comairlig aigheair, Tigearna Loelannac Luimnig, do Maolmáir mac Úroin cuir-eat do éabairt do Maetgáin go tig Óonnabáin, tairéac de muintir éogain, go raib a pát aige as Úpúg Rí i Luimneac. B'é Earbog Córeacge an t-éatar-gabáirde a bi aca, agus gail pé do gac don go mbeat a anam ar láim fábalta as an agallam ro, mar píl pé nac cum peill t'imirt ar Maetgáin do tugad ann é. Da las a píl Maetgáin go raib pé as

tuisoirim éum bhuac na huama an lá éuaí
 ré ar éuaíro go tige Óonnabáin. Com luac
 7 éuaíó ré irteac, ruasá air tre órouasá
 mlaolmuaíó, agus tugaó é go mullaé an
 tSléibín ar an ttaob éar de mla-
 éromóa. Bí pluas as na fealltóirí annro
 éum Maéghamain do éur ó'n tpaosáil ro.
 Ní loutuigeann cuíó der na hannálaeabí
 le éeile annro. Ceir cuíó aca sup as
 Cnoc an Rómairim do marbuisgead Maé-
 ghaim, cnoc atá teóranac le luimneac
 7 Corcais. Deir Seagán: Ua Óonnabáin
 supas ar an Sléibín do marbuisgead é, 7
 sup haólaeacó é ar an ttaob éar, agus
 meapaim féim supab é rin an té ir in-
 éreíte óáir n-úgáir. Má'r annro do
 ríneac corp Maéghamain pan úir, ní baosáil
 to leacáó ó ríneacáó ná an gaoé i
 ttaubí. Ac níor deineac an beapir brian
 ro gan fiaónuie, mar do lean óá pasapir
 le heapros Corcaisge an flait. Deapbuis
 mlaolmuaíó ar Soirceal Dárra poime rin
 ná buailí bapra méire ar mlaéghamain.
 Nuair ruasá ar mlaéghamain, reioib ré an
 Soirceal ar lám mlaolmuaíó, 7 éomeacó é
 mar éumóac. Nuair óirugead claitónte
 na tóimmarbóirí ar a élaib, éos ré ruar
 an Soirceal mar éornam, agus o'fuitiis a
 éuio pola an Scrioptúir mlaoméa. Éos na
 pasapir ruar an leabair, 7 éeiteadair éum
 an Eapruis, as cpaob-reaoileacó na beirte
 náir 'n-a gcuírraíde tóib. Do goil an
 tEapros onópac go fuigeac nuair airis ré
 an táir, agus éapruisgir ré náir b'fada go
 noíolraíde an comair leó, 7 níor ró-fada
 sup comíonacó é leir. Do éárlaíó ro pan
 mbliadain 976, trí nó ceacair de bliadnaib
 poim eac na Teamrac agus i réimear
 mlaolfeacélaínn.

Tugann ro rin annoir go haimpir Óruan
 féim—an aimpir ir éacéaisge i rtaí na

héireann. Meapaim náir éapir tóinn an
 laoc gpoirde 7 an flait óirdeapir agus an
 t-oíre tóir 7 an deapbriacair eaoim do
 deigilt amac ó'n airte gearr ro. An té
 maéctnógaó air, náir éráirde brianac an
 táir do Óruan báir a deapbriacair, an té
 do mún do in' óise a gniómairéa goile 7
 gairce. Deirtear sup éapruis ré éuise
 a éáirreac 7 sup éaoim ré Maéghamain go
 toubá-brianac, as innrint pan am éeáona
 gac gnióm glóimair tar éim ré ar feacó
 a beacáó. Ba éruas leir nac ar reac a
 reeíte i gac do éuie Maéghamain, reacair
 muinisin do éur i bpoair fáilra Óonn-
 abáin. Bí Óruan timéall an ama ro éuig
 bliadna deas ar éeíro t'aoir. Bí ré pórtá
 agus móir-éuio éloinne aise. Bí an mac ba
 fine bí aise, óáir b'ainm Muiréac, ábalta
 ar élaíreacó do gabáil i n-a glaic, agus
 páir do éógamir leir in gac gleó agus
 gluairreacó tar éapruis ré air. B'é an
 éeacó iapraec a éim Óruan 'n-a eac do éur
 ar pluaisge Óonnabáin 7 loclannais luim-
 nis. Mairb ré aigbeapir agus a beirte mac
 leir. Nuair éonnaic na claitaíí feill ro
 eac do bí i noán tóib, éuadair go hoileán
 naoméa Innir Caéais, acé lean Óruan iad,
 7 mairb ré an triúr as bun na halcópac
 ann. Níor b'áon acéuipán do é, mar éuill-
 eadair a bpuaradair. O'iompuis ré a éuio
 oíogaltair ar Óonnabáin; acé o'impiis ré
 reo ar loclannais Deap-muimian teacé
 éum a éabrac. Gearaim Óruan i n-a
 gcomuib, agus mairb ré ámlaíó 7 a éuio
 loclannac, mapáon le Óonnabáin agus a
 éaméirde gaeólaé. 'N-a óiaíó-pan éur
 Óruan pógia eacá éum mlaolmuaíó Deap-
 muimian, do réir gnár na haoire rin, beir
 'n-a éomuib as maééromóa. Do fearacó
 eac fuitteac annro eacóiréa, 7 b'é éploc
 an reeíl sup tugaó pasaireacó na muon-éan

ar fhuas Maolmhuirí. Níor d'ádhaird Maolmhuirí féin raor ó'n nglé, mar éirí pé le lámh mhuirí a. mac Urian, 7 ní raib an mhuirí ro an uair rin aet 'n-a gairrín ós. Do haolacair Maolmhuirí ar an tsaob éirí de'n tSleibín, ran áit ná tairneann an grian ó'n am go n-éirígeann pí ar mairín go tairneann pí fúite um tairnóna. Tá fácaint tairn uaigneac as an áit éadna, aet an tsaob éirí ip euma é nó fúiteir Dé beag. Tar éirí an buac ro ran mbliadain 978, do gairmeac Urian 'n-a Ríe ar éiríge mhuirín le éirí, 7 cum gur buair Maolmhuirí cat tairn. Bí pé fáiríte gur bí an t-aon éann-faíoma Gaolac é do bí ann le n-a linn.

Mar ip gúac i gcomhairle i rair 7 i mbair an Gaol, fáir éad 7 formar na fáiríte ro. Bí Maolmhuirí ran mair 7 Urian as Ceann Coraí. Ba móir le Maolmhuirí a raib de péim as Urian tar leir, 7 uime rin baipíre pé ceannar na mhuirín do fáirí. Bí an Maolmhuirí ro an éirígeac gluin ó'n éad Maolmhuirí linn do éirí ar bun mairí na mhuirín. San éad mbliadain do raigí Maolmhuirí linn ran mair tar éirí an tae t'fáirí ar loclannais Baile áta Cliaí as cat tairn, asur na hÉiríannaí do bí aca i mbairígeannar t'fáirí, bí fáir gairí aise i nairí Urian. Pé aca ná raib Urian omírac tó, nó go raib fáirí na tairí-píogac fáirí aise, nó pé aóbar tairí-éirí bí aise, gluar pé ó tair, as fáirí ceannar tó péim ip fáirí áit tar fáirí pé. Ar fáirí tairí tairí-mhuirín tó-reirí pé Clann áir 7 gluar pé go mairí áirí, mar a tairí fáirí tairí-mhuirín do fáirí leir na ciantaí fáirí éirí taríge bí ann. O'píre Maolmhuirí linn an éirí ro do fáirí ar a fáirí, 7

é gairí 'n-a fáirí beag. Tairbeán-ann an gúom neam-fáirí ro go raib fáirí tairígeanní pé Maolmhuirí linn.

Do bí an tairí comáca ro as tairí-beirí ar a éirí ar fáirí fáirí fáirí. San mbliadain 987 bí Urian 'n-a fáirí ar fáirí na hÉirí. Bí a comáca—cé ná raib an tairí aise—i n-uair ip fáirí áit; aet ní raib pé péim 7 Maolmhuirí linn t'áon-buirí, asur tairí loclannais Baile áta Cliaí pé nairí é rin go mairí. Tairí an ama ro bí fáirí an fáirí fáirí 'n-a éann-uairí ar loclannais Baile áta Cliaí, 7 bí ro an fáirí fáirí ba fáirí 7 ba fáirí tairí fáirí. Ip na fáirí na do fáirí pé ro fáirí pé an fáirí, do fáirí pé a fáirí rin de fáirí 7 de fáirí go mbairí ro do Urian 7 do Maolmhuirí linn fáirí do fáirí le éirí cum fáirí do fáirí leir an fáirí fáirí ro. Do fáirí an fáirí fáirí ro ar fáirí fáirí mbliadain, asur ní fáirí fáirí éirí aet an fáirí do fáirí tairí. Seo fáirí mairí as fáirí na hÉirí, aet, fáirí fáirí! tairí n-fáirí an fáirí cam fáirí, fáirí i fáirí a éirí fáirí. Tá fáirí 7 fáirí tar éirí fáirí do fáirí fáirí. Cum fáirí ar mó fáirí, do fáirí Urian 7 Maolmhuirí linn go Baile áta Cliaí ran mbliadain 997, 7 a fáirí 'n-a fáirí, 7 fáirí pé 'n-a fáirí loclannais na fáirí rin, as fáirí leó a fáirí de fáirí asur de fáirí fáirí an. Fáirí fáirí cum na fáirí ó'n fáirí fáirí, asur fáirí fáirí ar fáirí as fáirí 'r as fáirí ar fáirí fáirí fáirí, aet do fáirí Urian - Maolmhuirí linn as fáirí fáirí i fáirí fáirí, as fáirí pé fáirí fáirí a fáirí fáirí fáirí i n-a fáirí.

(ní fáirí.)

"IS MALLUIGTE 'N DREAM TUINN- CÉIRÍ."

(AR LEANAMANT.)

Rud ana-óear go léir le péacaint ar
ir ead an gopaó nuair a bionn an ralaéar
ro peiomálda óe ; bionn pé eom tanaróe
le huirce 7 ar óaé bán an airgto ; aet óá
oteangbógaó don bpaon de leat — Ir
é pozmair an tuinnéara ar leaéaó é an
lá bionn an gopaó ar riuáal aige. Do péir
mear an tuinnéara tá potannaet éar
meaóón ag baint le óéanaó gopaó, mar
ó éeao féroeaó an builg maréan an lae
rim go mbionn an corcán deipeannaé plán-
uighe óá nóéanaó éinne eapeame, ná
mionn a éabairt, ná poeal an-éearc eite
to labairt ar láéair an gopaó ní éuir-
peaó an raozal móp i n-a luighe-lom ar
éuinneáir ná go n-mteógaó bárean éigin
ar an ngoraó—go nroirceí é, nó ná leag-
paó an meiteal 'n-a éearc, nó tionóirc ar
bit eite. Ar an aóbar-pan, ní túirce éor-
nuigheann an obair 'ná tóunann an uile
éuinneáir a beal ; ir móp an truaá, arpa
tura, ná bionn gopaó 'ga óéanaó go
minic—ba móp an por óo'n traozal é.
San peo 'ham (gabaim-pe oim) go bfuil a
ráir-éior ag an oeuinneáir péin ná fuil an
teanga pé pmaet aige pé mar baó éoir, 7
sur le hearba ionntaóibe ar sur peáir
leir a beal a tóunaó ar paó i gcaiteaó na
hoibre. "Míor éall beal tóunta muó,"
ar pan pean-poeal. Mí bionn rmuig ar go
hámué, 7 má bionn gaáaó le labairt aige
ní labraann pé aet i gcozair. Mí luáa ar
éuinneáirí an mac mallaetán 'ná éinne ná
bainpeaó le n-a gcuataet péin a éeaet
láitéaeó an fáto a beiréir ag óéanaó an
gopaó. Mí éoinuigheáó poim uaéa rinn-ne

áinéaé, mar to bíoó ana-óúil agaimn an
gopaó féirceint 'ga óéanaó. Ir aic é, eé
sur éior, sur beag ouine a éonnae muó
ná sur máit leir, pé éuir é, beir ag péacé-
aint ar gaáa ná ar éuinneáir ag obair. Ir
mar peo bí an peéal lá breáá i nroirpeaó
an éozmair poimnt máit bliáóanta ó poim
mear an gaíroín beag ag oimom tiáe na
Cúiléinne. Bí na corcán ar fáto, ruar le
eéao éigin ceann, uilaó ar an ngoraó to
peaóileáó oiréa, 7 an teime 'ga leogaint i
laige éun an aóin a éogaint anóir, nuair
a buail Raróir éeagáim na buaite iréae
éar claoe an gaíroín éun maóaire a éog-
aint ar an obair éom máit le gaé éinne.
Ouine gaírómair, míorbuiléae maóain, a
b'eaó Raróir. Diaólóir eportálda a b'eaó
é 'n-a éeannaó poim, ná paáaó a pláinte
go bráé mara mbeaó a éeann i n-áitéóir-
eaeó éigin aige.

"Caó éuige an éiúnar?" ar pé le
eummuáaó móp gaírúin agaimn-ne a bí
'n-ár peapam go paiteópaé 7 go eúéail i
geúinne an gaíroín ag péacéaint ar an
ngoraó 'ga óéanaó, gan gaíor ná míor a
pur éinne agaimn ; mar ba foiléir ó rna
péacéaintí a bí age rna éuinneáirí óá otab-
airt pé fábraib a fuil oimann ná paib don
fáilte móp poimann. O'oréail an uile
éuinneáirí aca a fuile go leaéan 7 go móp-
ionganéae mar gaéall ar a leitéro ó'éaóan
a beir ar Raróir ir labairt éom háro agur
éom tóna.

"Éirt!" arpa mipe a bí le n' aice, óá
pnoeaó 'rna hearpaéa, 7 to éorpuigear i
gcozair ar píreóis na oeuinneáirí to mín-
uigheó óó. "Comeáó to beal tóunta, a
míe ó," arpa mipe, "ar eagla go peimn-
peaó eapeame uait, mar ní beár agat don
épeim móp a beir agat oiréa." De leog pé
pmuata gaíroé ar 7 éus pé fuil-péacéaint

timcheall air. Do éirp ré a d'á bair ar a érománaiú, do dhíriú ré ruar é féin, agus do tharraing anáil fada. "H'anam do'n O——!" ar ré trí huairte i n-oidiú a'éile éom háro ip do bí i n-a éliab béicead. Ar neómat na baire do bí ré carpa móir-éim-éall. Do lúb ré a'éann ríor fé mar a d'eimeann laea nuair a bíonn rí ag ruit fé éoraiú cabáirce i ngáiríom, 7 do éirp ré air na coraiú, 7 tob' air ba breag an díol. A léigheoir mo éporde, do b'éirip sup fácalaip uair éigin ió' fáogal ar éunrós beac i móirféar, nó b'éirip sup bíocair le cipín neao beaca góbar. Airiú! a gáinam, má d'eirp féin, ní raib ionnta acé aingil ó Neam i gcomparáio lé na tuinn-céirí úo i gcolg, i n-urcáio, 7 i míneáir. Airiú! d'á bfeicfá an éioé rean-iaimá 7 éioea a bí ran aer i n-oidiú Raíóirí. Ní feadar 'on traogal cionnur náir d'eimead bhrúear d'á plaoir. Acé ní raábar gan fáram, mar d'iompuigear opainn-ne.

Do bí a leicéio rin de fíore opéa éum léimint ra mullaé ar a raib láirheac sup léimeadar tpearna na teimead agus an góbar 7 de dhíom na gcorcán. Do ruit na garrúin annro agus annróto ag iarráio teicead uacá, 7 do b'ín é an éliab. Inp an éliab 7 inp an anáirce dóib, an dóig leac, a d'ime mo éporde ipig, ná sup buail d'ime éigin aca a éora i gcomnib láimhe an díom, agus do hionmpuigear ar a béal fé é, agus do rceallad an góbar ar ruit an taitim. "Ar fíroead na mbolg," ar ran ríle, "do d'omrcead an góbar, 'r do éirpíoir coagad ar an aonac." Do éirpíoir coagad ar éimn, d'á mb'áil leir a ráo. Tob' é deónuagad d'á náir loircead leac a raib ann, mar ní ar gac éinne bíor b'póga an uair úo; acé ip dóig liom go mbíor na éora níor aicilúde rúca inp an am úo éum teicead ó baogal 'ná mar

atáio anoir, agus ba rígne an éporceann a bíor ar na tpoigheacá aca. Acé táim ag imteacé a rian mo rceil. Ba éuma nó raea gábar i meare rcaia éorac na tuinn-céirí cútaea úo i meare na ngarrúin mbóct—d'á léaraó 'sup d'á mbataraíl, ag bpeit opéa 7 d'á bpolatáctad, ag leagad d'ime 7 ag léimint ar a bolg, ag bpeit ar garrúin, ar éora 'r ar éann air, agus ag buataó buille de i gcomnib an taitim. Cionnur ná raib cuirp ann? Ba mó mé féin i b'rao, 7 ba ríne leir, 'ná éimne de rna garrúnaib eile. Do bíor im' ógánaé i mbairce—7 níor ruitear ar d'úir mar a d'eim an éuro eile; acé ní cuirpá a éac-uagad éoróce díom náir ruitear ámhac. Ná beir leac sup b'áon fóinn tpoia a bí opm. Níor b'ead máire, mo láim d'uit, acé do ríleir go mbead upraim beag éigin dom' aoir aca, 7, go móir-móir, ó bíor féim ag a n-araiaib—i b'pior ip i gan-ríor d'úinn—i rean-éimrac luacra a bí ríor ruar ó'n tóig, do bíor ag b'raé go mbead báro aca liom. Báro liom, an ead? Upraim dom' aoir ag tuinn-céirí? Fan leac, ipóig, go n-aiuríur. Do d'eim opm anall bean éaol-áir, pólla-énaíac, g'eannacé, agus leaib tpearna fé n-a hopeail aici, féib mar a éirpá punnan tuige éar a b'raeair raib. Do éus rí róga d'uirp rúm, acé do leagar riar mo éann uairí de páir. Do bain rí gaot dem' ríom, acé níor buail. Do éar rí builla-báirín ar m'agad amac le punneam an buille. Do bí raill máir agam-ra ar ríe buataó an uair rin, d'á mbaó máir liom é; acé ba lag liom bean a buataó, i tcaob sup dóig liom ó fóin ná bead mullaéan ag Dia ná daime opm mar g'eall ar mé féin a éoraint, acé do táimig rionaró-éacé opm i gcoruagad 7 an gáirleáin 'gá ioméar aici. Do éus rí an iarráicé éaona arir rúm, acé do bí rí ní ba gíorra d'om an cuirp ro, 7, a d'ime m'áramn, do buail rí le lán-fóirra a d'uirp i b'punte an éorir-

áin mé. Má abranu éinne ná fuil bean ábalta ar buille duinn a tabairt uaidi, do tug ré a éitead. Míor tug Seagán L. Ó Súilleabháin, an t-am ir cábaéimáire a bí pé riam, a leicéir de pléarc mairbtead do comhairleirde eile i tsaobh iriug de fáinne an tpoia, ná níor tuit an comhairleirde rin riam éon tapaird ag a coraird ir do tuitear-ra ag coraird na mná úo. Mí cuimhíon liom cionnuir a tuitear, ná cionnuir éirígear, ac ir dóicéirde gur b'é biopir mo éinn a táinig rúm, agus gur ar éar de'n móta luid a bí rparéa i noiar na gcorcán a táinig mo éann, mar ir ann a fuaird mo éairín lá ar n-a báiread, ráite or go doimhín ann, agus a béal i n-áirdeir féib mar a rappaire ríor ann é agus é ar éann dúine 7 go b'éagairde ann é o'ér an éinn a éairiad ar.

(ní éiríod.)

DIARMAID Ó MUMHNEACÁIN.

DEANTUS LÍON-ÉADÁIS FAD Ó SOM.

'N-a óiaro reo bí acra eile aca a ttabaird ríad "olba" mar ainm air. Bí pé déanta do aómao agus iarann ar an dóig reo:—Siota o'iarann éadrom trí tpoigte go leir ar fad agus fá tuairim óá oirad go leir ar leicéad agus é déanta leat-éruinn; annpoin siota aómao a luidge taobh iriug do reo a beiread ríad teanga au olba air agus annpoin cor aómao. Táir-aingeodá ríad an líon ríio reo le ríort ciorad tabairt do le beiread an leodáin baint ar. 'N-a noiaro reo bí obair an tairteir gaird agus an tairteir mín; agus i noiar glanad ná tairteal reo líon leodá beiread ríad air. Annpoin éoir-oread obair an túirne le é ríonóm.

Bí acra eile déanta o'aómao leir an líon a éroed air; beiread ríad cuigeal

mar ainm air. Bí pé gléarta 'ra túirne 7 éongbóed pé an líon or comair na ban-abairrige. Ar an dóig reo ba b'ead le na daoine an líon-éad a déanamh inr an baile agann réim an méad a bí 'iaraird oiréa réim le n-a éairéam. Acé i noiar é ríonóm ba b'ead leó an ríad tabairt go ríi an marad 7 é ríol mar gnígear leir an líon anoir acé le i b'ad níor mó tairbeair inr an am rin rular glac déantúir-ácapan áit ar déantúir réim. Cuirgear cum an rígeodra an ríad leir an líon éadad do déanamh 7 ní b'fuit mórau áiréarad ar an dóig do-gní ríad é 7 an dóig do-gnígear an pláimín.

SEAGÁN MAC AN ULTAIS.

"BRUADAR, SMÍOT, IS GLIN."

'Sé Seagán 'ac Seairle a ríio an ríim ar Bruadar, Smíot, ir Glin adá le ríad i níurleabair míora na noia, 7 tá iréad 'r amad le trí ríio bliadán ó cuiread le éile an mallad ríim. Acéir-tear gur tuit gac níó amad i tsaobh Smíot ir Glin de réir gurde an ríio. Máiririr Tighe an ríur i Máiririr na ríile i gCiarráde do b'ead an Seairle, agus do cuiread an dúig air i leir ir gur rinne pé nóta eúg b'pint de nóta pint le cleairdead láma. 'Sé Smíot a bí mar gíurir 'nuair a ríallad an eúg, agus b'é Glin an peeler go ríadéann pé air. 'Sa beiread éar éall níor réadad an gíonóm a beirbúgá i gcomháb an ríio, mar ná raib éirge acé an éagóir. Ríle binn do b'ead an Seairle, agus acéir Mac Uí Búgáin ó Círeán an éne liom gur minic o'airgead pé a éair réim ag éadad a éur amhán, agus oar noig ba máit an rár cum amhán a érad e, óir ir áig bí an gur beag éoláir.

RÁDRAIS UA DUMHÍN.

ʒo ʒioʁ-bʁaʁdʁaʁtʁa an naɪr ʁin, ʒʁʁ ʒo
 noʁʁʁʁʁʁ ʁʁ buan-ʁʁʁʁʁʁ ʁɪ a ʁon, ʒ ʒʁ
 mo ʒo moʁ an ʁʁʁʁʁʁ to bi ʁʒʁ ʁʁm ʁʁm
 to ʁʁʁʁʁʁ 'na to bi ʁʒʁ ʁʁm (ʁʁʁʁʁ)
 nuɪr a ʒʁʁʁʁʁ ʁʁ ʁʁm ʒ ʁʁʒʁʁʁʁʁ ʁʁʁʁ
 ʒo toʁi ʒʁʁʁʁʁ ɪ ʒʁʁʁʁʁʁ an ʁʁʁʁ, ʒʁʁ
 buan-ʁʁʁʁʁʁ ʁʁʁʁ ʁɪ a toʁi ʁʁm. ʁi
 ʁʁʁʁʁʁʁʁ ʁʁʁ ʁʁʁʁʁʁʁʁʁʁʁʁ to ʁʁm ʁi
 b'ʁʁʁʁ.

T'imtēš tapta leipcē lāitpēac āi bōpō
 tūmge so nālbaum, ašur, āi an am
 šcēaxōna, dā mnpint to mōnšpaxō, t'pās
 pē 'n-a dōiārō 'n-a cēann-ūpārō, so bpašāō
 eošan an cēann-pmāc opēa dā mēpēacō
 leip āim to ēnuapac le cēile : ašur so
 tēmūn pin māi bī an pēcāl.

Ծօ ճօնցիւ Եօջան բար է քմն ար քաօ՝
 ճեթքե մեւսածան ։ չօմնոնիւ Մոնցքարօ ար
 ձօն լաօն 7 Լիւնիւմիւն ար ձ տաօն եւե, 7 է
 եւսիւտե առաճ 7 քաօն Լաճ աճ էւնիմէե նա
 ն-սաճարան տօ եւ աճ Եաքքսաճ Լեյր օ նա
 ճիցիւ եւե, 7 Լաճ չօ Ճաճարաճ ար Եարծարօ
 եւիօ 7 Լօմ, 7 աճ քարան չօ Ծանջեան 7 չօ
 տիւր տան ։ ն-աճարօ ձ ճանաճ ճւմ չօ
 մեաճ քմ Լան-սլլան ճւմ ճաճա ։ աճ, ճօմ
 Լաճ ար քար քմ ձ արմալ ։ ն-օքքսաճ 7 ։
 չօքքսաճ մալ ճւմ քքքա, տօ եւսլ քմ ան
 ճաճ եա ճքմեա 7 եա քիօճմալքե տօ եւսլեաճ
 քան ։ նէլքմն—քմ քմ, օ ճաճ Ճա Յւրօ
 անար. Եա ճնաճ Լե նԵօջան եւե չօ
 Լալքաճ 7 չօ ճլե 'ն-ա ճւր սաճարանաճ.

Σα βλαῖσθαι 1642 τοῦ βί πέ σο πρᾶρ λυθ-
 ῖμαρ ἀρ α ῥορναῖν πέιν ι ζκοιινῖν νίορ μό
 'νᾶ δον ναῖναθ ἀνῖδιν ρο-ῖλέαρτα, υαῖ-
 βᾶραῖ, νιῖννεαῖ, ρᾶ **Μ**ονστῖυαῖθ, **Μ**οντςυμ-
 αῖρε, Τιῖεαρνα βλεῖνι, γ **Μ**αϥ **Κ**ονβῖυαῖθ.

(ní críoc. .

seafán ó muineacán.

[illegible]

Seo leabhar eile ó Dáimh an tSaothruíochtis na nAntas
úo an tAdeir pátarais ó Dúinnín. Is beacair linn
a túsam amac cionnur a fíreann pé an tSaotham-
laet cún na hoibreacá móra po a cún i fíreic : aet
a a éiríse ran aet beacir, q laisruíseann poim ar
túsam an tSaothair.

[illegible]

Τά ἀνθρώποι μοιτε δε ζαε παζαρ, ιωρι εδωιντε ιρ
 ανθρώποι ζράδα ομεαετα ζιουν ιρ αοιρ, παν λεαβαρ πο.
 Μολαμίο ζο μόρι το λείζετόιρι να ζαεωλζε ε.

Cumaeo cóip de *L'Humanite Nouvelle* as tpmall
 orainn. Tá aiste ann ó Liam G. Dottiin ar
 leirniúeáct na steangsan sGeilleacá. Tušann ann
 cunnatar ar risteadar na sáeóilse asur ar
 pátréipí eile i nGruinn acá as curuinsáó leir an
 nSaeóilse.

Puaiceamair ó Muinntir Sealy, Bryers & Walker
 Leabairín t'áirpáin Deapla darab ainm "April and
 May" 'no éap Tomás Mac Donnchú. Tá uimhór
 uíos go veat 7 éugamair pé nveara oiréa ceann ar
 Liam ó Maor Ruanaí.

[illegible]

CLÓDANNA NUA.

THESAURUS PALAEOHIBERNICUS: A Collection of Old Irish Glosses, Scholia, Prose and Verse. Edited by WHITLEY STOKES, D.C.L., Foreign Associate of the Institute of France, and JOHN S. STOKES, LL. Professor of Greek in the Victoria University of Manchester. Vol. II. Non-biblical Glosses and Scholia: Old Irish Prose: Names of Persons and Places: Inscriptions: Verse: Indexes. Cambridge: At the University Press, 1903. Price 20s.

Siu í an t-aghna curto de'n Theraupur móir, nó, mar a-veappé, bolg Solátair na Sean-Gaeoilge. Tá bail-ighe - cupá le déile pan dá leabair po an curto ip ceannna 'p ip luacmaire de'n tSeán-Gaeoilge go bfuil bpeit air muiú, agus go háirte an méio atá leat-riuaig u'óiminn péin. Ip móir an peál é, tréat ar an gcuma 'n-a nuaigair na peana-leabair lairne - Gaeoilge úo i bpaó ó éiminn. Tugtar riap rinn go uí an tréat 'n-a maib clú an léiginn ar éiminn ip ar ár rinnrip. Bí leatair coitcianta an uair úo i n'éiminn. Bí ana curto naime anrho ná maib de déirio ná u'leatáir aca aet beit as peirioabó leabair. De leabair de'n tpašar po ip ead uo téantaoi, upáir ip na peoileanna móra a bí peairite ar fuio na típe po an tréat úo.

Agur as tpašar uo pna naomh ip na páip-rip u'fás úipe paó ó, 7 uo éuró pan b'pmanne agus pan n'pmanm, pan eilbéir ip pan iotáil, agus uo éurip púta ip na tíoréarib úo, níl éan-aimar opaimn ná gur éugatar na leabair po toó ar éiminn. De éurip na heppail poó ó éiminn peoileanna ar bun. Búoir i gcóimhuire as teogair 'p as múineab ealádan ip eipioatáit. Búoir pláta na heóppa as tnué le déile as b'pmanab talamh gan éioir ar na uéipiórte boéta, as tógáil peoileanna uóib, agus as polátair uóib ar gaé éan-éuma. Táimig uéipioabail i n'ioiró na páip-éar uo, ip peirioabair-pan apír leabair a maigir tpead. Siu iú na leabair atá peairite ar fuio na heóppa muiú. Go uí le uéioeannaige uo bi teipite ar n'óip-peoláirib iú a téanam amaé.

Tá cumtar pan uéipna curto de'n Theraupur ar aet gcinn púeo uo na peana-leabair po, 7 iú go léir aet aóáin leatair áru-maé 7 ceann nó uó eile peairite ar fuio leatáirinn na heóppa. Tá a léir de'n tSeán-Gaeoilge ip na leabair po an maigir le déile i n-éagair - aipriuaig ópaimn teoita opéa. Ní gálat uóimn an heip teogairtóirí a n'ioiró, mar tá uéatáir, p aca i meair peoláirí na Sean-Gaeoilge. Siu iú na píp atá as obair go tréan as uéanam bótar púir i gcóir na naime atá as pošlum na Sean-Gaeoilge aóir. Go uéiminn uéiminn pío molar 7 buiréadair uaimne. Tá púit

agaimn go mberó an dá curto de'n Theraupur i n'gaé leatáirinn 7 i n'gaé colláirte i n'éiminn. Péadairí muiuntip na Gaeoilge éirge. Níl plige agaimn éun a éuilleabó pío 'n-a taob an taca po.

ABRÁIN ATÁ LEAGTA AR AN REACTÚIRE; or, Songs ascribed to Raftery. Being the Fifth Chapter of the Songs of Connacht, now for the first time collected, edited, and translated. By DOUGLAS HYDE, LL.D. (An Craoibín doirbinn) Baile áta cliaé Cupá amaé le Gíll agus a m'ac. 1903.

Seo Rapteirí an file
'S é as iomáir an fíoil:
Seimpró go maip,
Ip cuipiró ré pinne
as pinne le mipe.
Rapteirí an éimioail
buig napeirite éirge,
A leatáir ar an n'ouine
ná péadairí dá uáille
'S ná taabairí uo an p'inginn.
Rapteirí oile
Uo molarí an éiminnneal
Uo cuipirí go poairí
'N-a fuio coir na teimeab é,
Ip p'heairí go m'ioairí
A téanam 'n-a góipe.

A Rapteirí, molarim
Uo f'aoatáir-pa, a éumaimn,
Uo léiréadé 'p uo gontadé,
'S an tpašar-éirle pocal
gan p'aoatáir 'p gan cuipiré
úo' beal-pa uo éirgeab.
Seobaimn uoir ionao
Ipriú i n-áip seipiórúib,
Máir bfuil tpašar uo'n uáille
Agur meir ar an n'ouine
Bionn taob leir an f'íoil
Go bfuil téat, b'éirip, buirte ann,
Ip le cumair a éimioail
éun a beata uo éuilleabó.

'S, a Craoibín, an oimig,
Uo éimig uo'n uáille,
Uo éion-pa uo'n molarí
Ip coir a taabair uoir-pe.

TÓRNA

AN SLÉIBTEÁNAÉ: Ní gábat uóimn muiuntip uo léigteóirib an IRISLEABAIR ead é an puó é an "Sléibteánaé." Uo buail ceann paim pé opaimn an lá pé uéiréab, 7 ní baogal ná go uatáineogair le gaé Gaedéal. Cuipirí peillip ip leat-péal as tpiail ar ab m'leip, 7 seobair peoir éatáineamaé. Uéapam beagán eile 'n-a éabó.

Seoltar letead a uatáir eagaréiréadé go uí an fear eagarí: 7 letead i uatáir buirte go uí seipióir, Oirig an Connairé, 24 Spáir uatáiré uí Connairé. Áé cliaé.

Iml. 14.

Át Cliaċ,

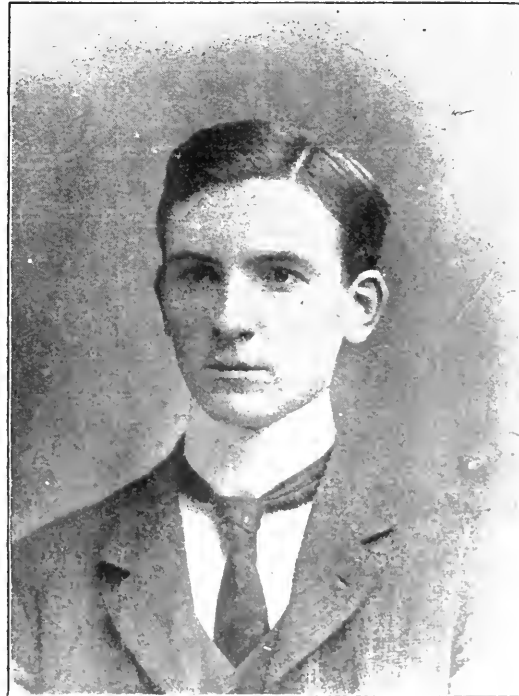
U. 163.

Aibreán, 1904.

RISLEABAR

NA

GAEOILGE

MICHAEL O'RÍADA.

Rúnuise Connrad na Gaeilge i linnbain.

STORIES FROM THE TÁIN.

BY J. STRACHAN.

In the preceding extracts have been given the chief of the *mac-ghníomha* Conculainn, the boyish feats of Cuchulinn, as narrated to the Connaughtmen by the Ulster exiles who were in the invading host. The following passages are extracts from the body of the Táin. When the invasion took place the warriors of Ulster were in a state of debility (*cepp*), to which they were periodically subject in consequence of an ancient curse. From this sickness Cuchulinn was exempt, and on him fell the defence of Ulster.

VI.—HOW CUCHULINN DELAYED THE INVADERS.

[LU. 58a11—58b22=YBL. 17b38—18a40.]

Cuchulinn had gone to keep a tryst with Fedelm Níochride. Next day he discovers that the invaders have passed him.

Feótar iarom i Cúil Sibhille. Ferair pnectae móir forru co ferru fer 7 co trocéu cappaat.

Da moé a m-maten iarnabárac(a) do épsiu. Níro pi(b) iun aoiis pobo(c) pámm tóib laia pnectae, 7 ní arghénat biaoa tóib into aoiis-rin. Níro moé uano toluio Cúculainn arfa bantóil. Anair co foile 7 co foéraic.

Doéet iarom for loig in t-rlóis. "Ní maot-loomair(d) tó," ol Cúculainn, "nā

(a) MSS. arnabárac. In the O. Ir. glosses I have noted only arnabárac ML. 48d12, 98a5. Owing to the scantiness of the material it is impossible to decide if this was the only O. Ir. form

(b) hi LU., a Mid. Ir. form.

(c) poba LU. O. Ir. ba, but pobo, popo, etc.

(d) nímáloomsar, LU.

meptamar ultu. Roléicrem ríos forru cen airíur." "Cupe airíomur tóin tarrin ríos," ol Cúculainn feru lóes, "co ferramar lin in t-rlóis." "Doení lóes anírin, 7 arbei feru Coinculainn: "Ir mere limra," olre, "aníriu; ní eptamarim." "Nípa mere atéiu(a), áet níu-ra(b)," ol Cúculainn. "Tair irrin cappaat(c) tóriu," ol lóes. Téit(d) Cúculainn irrin cappaat(c), 7 pócero airíomur forrin loig iar céim móir. "Cro tarru," ol lóes, "ní péro forr." "Ir arfu ém tompa olóar tuitriu. Air ataat trí búaoae formpa, a. búao roire 7 inchiecta 7 airíomerra. Roláur-ra tóriu tra," olre, "fomur forpanírin. Oet tréat éet déac inro," olre, "ara rím, áet forrotao in t-oéctao tréac éet déac fon ríos n-uile, conro mere fua rím a. tréac éet na n-Gaíon."

Doiuo Cúculainn iarom timéll in t-rlóis co m-bóí oc áet Grena. Uenaro gabail iuríu den-béim(dd) cona claitiub, 7 rairíur for meóón na glarre, conná tóéet cappaat fuae tóriu náe anall. Do-fuirceet(e) ecco Eir 7 Inoell, fóic 7 fo-clam a n-tá arae. Uenaro-fom a ceéir(f) éenna tóib 7 pócero for ceéora benna na gablae. Ir te atá áet Gablae.(g)

(a) atéiu YBL. As after mere, by the O. Ir. rule, an infixed relative would be required, we should expect atéiu = at-n-eiu. But the corruption is probably deeper, for after the fut. ba another future would be regular. Hence in all probability atéiu should be re-ored, it will not be confusedly that I shall sec.

(b) MSS. áet corpa.

(c) irin cappaat LU., irin éarpat YBL. leg. arpin éarpat, out of the chariot.

(d) tic LU.

(dd) In O. Ir. bémmim would be the usual form of the dative, but cf. ML. 19d5, 75b4, 84c9, 85c6.

(e) Leg. o-an-airceet, they come upon him (?)

(f) ceéir. LU. ceéir, YBL.

(g) éengabla, LU., áet gabla, with a letter erased before g, YBL. So áet m-buoe LU. 70a47, where YBL. 30a2 seems to have áet buoe. Such further evidence as I have of the gender of áet points to a masculine.

Τίσασαιτ ιαρομ εις in σετραρι i n-ασιτο in τ-πλόσ γ α φορτέαμ φορτοεργα φοριαβ. In το λεό βα εατ βόι αρα εινν ιρινο δέ. Όσοτετ burden ύαοιβ το οέεριν in το δέα. Mí accaται ní αντο δέτ ριέτ in το όεν-έσρραιτ, γ in γαбуl copuaib ceτpib cennaib (a) γ ainn n osum iarna pcpibunt inna τόεб. Rice in πλύαs ule lapotim. "In τιαρι μιunτιp-ни na cenna ucuc?" ol Meob. "Ip τιαρι μιunτιp-ни όn γ ip τιαρι φοpctoiб," ol Aitill. Aptéga (b) pcp toib in n-όgom pobói i τόεб na γαblaе, .i. "όenpep πολά (c) in γαбуit cona όen-lám, γ ní téppito pece con-όa-para neó ύaib (d) cona όen-lám cenmizá (e) pcp-γup." "Ip macέaт," ol Aitill. "α έραιτε po-m-bic in ceτpop." "Há baт eo bar macόaт лaт," ol Pcpγup; "baт бéim na γablaе to bun όen-béim, γ mappu όen-leόto a bun ip cpicétoiu de, γ a inάtoiu in tuét-pa; ol ní claitpe poclapp pemi (f) γ ip a iapcpu cappaic polaaт co n-όen-lám."

"Oingaib toinn in n-έcm-pe, a Pcpγup," ol Meob. "Tucaт cappaт tompa τpά," ol Pcpγup, "con-όa-tuc-pa app, con-όep-captaγ (g) in n-όen-leόto a bun." Όppup Pcpγup iapom ceτpi capppta τόaε τia cappctib, co m-bo appa capput pcpim to-

(a) MSS. copna (cpupna YBL) ceτpi cinnu.

(b) apotéga, LU.; apoteга, with o under o, YBL. If there be an anticipatory infixed pronoun, we should have expected apatleга = ap-an-léga. In Mid. Ir. d forms of the infixed pronoun appear after ap- in non-relative forms—e.g., ap-όa-πlús, LU. 56d. There ap- follows the analogy of for-, which in O Ir. took the d forms.

(c) MSS. πολά. As γaбуl in fem., with the anticipatory infixed pronoun we should have had po-όa-lá.

(d) toib YBL.

(e) MSS. cenmozá.

(f) MSS. pемpe, the Mid. Ir. form

(g) MSS. conepicapp; co n-όepcapta that it may be seen has been restored, because (1) in this verb s forms are regularly confined to the passive, the 2 sg. subj. act. would be con-όepicépe, (2) if the form were active, the 2 pl. might have been expected after the pl. tucaт.

pm-bepe a talmain, conaccaτaγ (a) ba όen-leόto a bun. "Ip tabapci то aμi," ol Aitill, "in таpp in όeneúit copa-τίaγam. Cpγ-naт eáé ύaib a bíaт. Mipbo pám toúб ippáip iappin puectae. Ocp aipnoeτaγ (b) toúh ní to imteéctaib γ aippeétaib in όeniúit copa-τίaγam."

Ip aitoipm τpά aσpepa тоúб imteécta Concutainto. Imcomairc Aitill iapom: "Inné Concoboγ toipgémi po?" "Háé é," ol Pcpγup. "Mí tepγaт-ripe co op cpíce, cen lín eaτa imbi." "Ceipт, inn é Celtéap mac Uétoip?" "Háé é. Mí tepγaт-ripe co op cpíce cen lín eaτa imbi." "Ceipт, inné Eόγan mac Ouptaéτ?" "Háé é," ol Pcpγup. "Mí tepγaт-ripe таp op cocpíce cen tpuéait cappaт n-impuito imbi. Ip é pcp togenao in n-γnim," ol Pcpγup, "Cú-éulainto. Ip é nobiaт (c) a cpann όen-béimim (d) to bun, γ noγénaт in ceτpup in ppaip (e) po-m-bicá, γ topeγaт toόcm cpíce γ a apae.

VOCABULARY.

aseo, g. aigée, f. fuec. i n-ασιτο, against, towards, to meet.

aiptomup, g. aiptomeppa, m., calculation, estimate. Cuipе aiptomup таppin πλόс, lit. put an estimate over the host, i.e., make an estimate of the number of the host.

aipe, f. heed, notice. Ip tabapci то aμi, it is to be taken into consideration.

ai-pup, knowledge. Cen aipup, unacares.

ap-téga, I read aloud; verb, noun, aiptegeno.

appaе, easy, comparative appu.

apnoic (app-mo-peé-), I set forth, narrate, sg. 3 apnoet, -apnoet, pl. 3 apnoeac, -apnoeac; perf. sg. 3 apnoito, pass. apnoep; fut. sg. 1 apnoip, -apnoip; pl. 3 apnoipet. pres. subj. sg. 3 apno, pl. 3 apnoipet; past subj. sg. 3 apnoipet, verb, noun apnoip, g. apnoipen, f. In this verb app-, the pretonic form of epp-, has spread to the enclitic forms.

(a) conaca, LU.

(b) MSS. innipeτ, a verb which I have not met in O Ir. documents.

(c) MSS. nobenpaт, with transition to r future

(d) óenbeim, YBL.

(e) hi ppaip, LU.

áé ḡablae, lit. *Ford of the Fork*.

áé ḡpene, a proper name.

ban-uál, g. -uálae, f., a *brist* with a woman.

béim, béa; oén-bémmim, with *one stroke*.

benn, f., *point* or *peak* of anything, *horn*, *prong* (of a fork)

bíao, g. bíro, n. *food*.

burden, g. burone, f. *troof*.

caé, battle (see II.), also *battalion*. This last sense may have developed from expressions like *lin caéa*, a number sufficient to give battle.

ceirt, g. cepta, f. *question*. The word is often put before a direct question.

cenmúá, with acc., (1) *besides*, (2) *except*.

ceúir, *four*, nom. masc. ceúir (?) neut. ceúir (aspirating); gen. masc. and neut. ceúen- (é); dat. masc. and neut. ceúib; acc. masc. ceúu, neut. ceúir; fem. nom. ceúeorir, ceúeorra, gen. ceúeorra n., dat. ceúeorrib, acc. ceúeorra.

cían, g. céine, f. a *while*, iar cén móir, for a long while.

clauim, I *dig*; pret. sg. 3 ceclauo, pass. clappaie; perf. sg. 3 pocclauo, pass. pocclapp; pres. subj. pl. 3-clappaie; past subj. sg. 1 nocclappinn; verb. noun clauie, f.

co-cpúé, g. cocpúie, f. *joint boundary*, *boundary of neighbouring territory*.

cpann, g. cpunn, n. (later m.) *tree*.

cpúé, g. cpúie, f. (1) *furrow*, (2) *boundary*, (3) *territory*.

cpúéro, comparative cpúériou, an adjective of which the precise connotation is uncertain, cf. Thesaurus Pala-ohibernicus II. 292. Ir cpúériou oe, seems to mean approximately, it is the greater achievement.

cúl, g. cúle, f., *corner*, *recess*. Cúl Sibpille, Kells, according to a note of the scribe.

-uúééé, was able to go; see III s. v. po-.

uúriu (= uú fúriu), then.

uúriu (later uúriu with a-from anall) on this side. Uúriu 7 anall, on this side and on that; cf. Thesaurus Pala-ohibernicus II. 127, 34.

-uúeapap, from uú-po-éapap, 3 sg. pres. subj. pass. of uúecu, I see, with infixed -po-.

uó, after a verb of motion, *thither*. ní mauúoomar uó, would that we had not gone thither. Expressions like uóap uó are common; also without a verb, e.g., uó uúie, thither to thee, i.e., go thither. It has developed from the prep. uó with an affixed pronoun.

uúingab (uú-ino-ḡab-), *refels*, *wands off*; verb. noun uúingabál.

uúioé, g. uúioé, *wheel*.

uúingao, 3 sg. ipv. of uú-ḡniu, for which see III.

-uúimappim, I attain. Cf. uúipleo ho eúimappiu píunne to fall from reaching (i.e. to fail to reach) the truth. Ml. 205. In the glosses the primitive uúo eúimappiu is used in this sense, the derivative eúimappim does not occur.

uúeaim, I pour, give. uúeapir púeétoe, it poured snow, it snowed. uúeapir páúie, he gave welcome.

uúeenn, m. *girdle*.

uúoaim, I sleep, pass the night; pret. pl. 3 uúeóap; verb. noun uúeipir.

uúo-uáim, I divide, distribute; verb. noun uúo-uáit, f.

uúoie (= Welsh *golch*), g. uúoie, a wash. áuapir co uúoie 7 co uúeapic, lit. he remained until a wash and a bath, i.e., until he had washed and bathed. Cf. uúo uúo-uáim píu 7 uúeapic 7 uúoie 7 uúeapicé, YBL. 37431. Cf. also uúoicaim, I wash, verb. noun uúoieuo.

uúomur (uú-mepp), calculation; cf. béim co uúomur, a properly calculated stroke, one of Cuchulenn's feats.

uúor-uúeiz, very red, crimson.

uúorúioe, choice; an adj. from uúorúiu, a choice.

uúeapic, a bathing. I have met it only in the above phrase. Cf. uúeapicaim, I bathe, verb. noun uúeapicuo, g. uúeapicé, m.

ḡabul, g. ḡablae, f. *fork*.

ḡaleóin, pl., the *Leinstermen*. Cf. LL. 311a20.

ḡlaipir, g. ḡlaipre, f. *stream*.

iaréapir, g. iaréapir, western region, back part.

imúinu, an adjective of uncertain meaning. Cf. uúe n-imúinu YBL 42b36, uá píeiz imúinu, Book of Ballymote 47b32, la píantaeé n-uabpéé n-imúinu, LL. 276b16.

imééé, g. iméééae, f. *wandering*, *travelling*, *setting forth*, *adventure*, verb. noun of im-éias.

iméáuo (im-u-áuo), verb. noun of im-áuoaim, I throw.

iméluéé, g. iméluééto, iméluééta m. *understanding*, *sense*.

imúapir = Mod. Ir áuapir, last night.

imúriu, there.

leóu, a cutting, hacking.

loipz, g. luipz, m. *track*.

maééao, maééao, m. *wonder*. Ir maééao limm, I wonder.

maúimim, I betray; pret. sg. 3 -mepp; perf. sg. 3 po-mepp; fut. sg. 3 mépaio, -mépa; pres. sub. sg. 3 mepaio, -mepp; verb. noun imúae (later uúae), g. imúae, n. In ná meppamapir mau seems to be supplied from the preceding; would that we had not gone thither, nor betrayed Ulster.

maten, g. maíene, f. *morning*. áa moé am maten uó épiu, lit. their morning was early for rising.

mepp, intoxicated, confused.

moé, early.

océmau, eighth; also one of eight, like tpep, one of three, etc.

oḡam, g. oḡaim m. *Ogham*.

ol, conjunction, *because*.

op, dat. up, m., *margin*, *boundary*.

púapre, quickness; abstract noun from púapp, quick, sudden. In púapir pomúéa, with the quickness with which they have been slain, cf. in píem appapouepi uúé, with the swiftness wherewith voice is emitted, Ml. 48c8.

péio, easy. ní péio uúe, lit. it is not easy upon you, i.e. you do not find it easy.

péim, before it (fem.).

pím, g. pímae, f. verb. noun of píimim, I count.

púoie, g. púoie, n. *eye*.

páuim, I fix. Sáuopir = páuopir-up, fixed it (fem.).

páim, peaceful, restful; superlative páámam.

pepibento, g. pepibinto, n. verb. noun of pepibam, *I write*.

pecce, *fast it (fem.)*.

plíct, g. plícta, *track, trace*.

pnectae, g. pnectai, m. *snob*.

tóeb, g. tóib, m. *side*.

tpaite, f. *quickness*; abstract noun from tpaite, *quick*.
 Δ έπατε πομβίε in ceṭpaṭ, lit. *the quickness of it wherewith the four have been slain*. For the idiomatic a cf. *ir macéato linn a έπετε νοπέμαέτρο máam pípinne, I marvel at the quickness wherewith ye have abandoned the yoke of righteousness*, Wb. 186b and Thesaurus Palæohibernicus I. 549, note g.

tpiécæ, g. tpiécæ, m. *thirty*. Tpiécæ cét, lit. *thirty hundreds*, a term for a division of land, cf. Laws vi. 753, commonly translated *cantred*.

tuét, *form, fashion*. in tuét-pa, *in this fashion*.

MAR DO CÉATO-ḡLAC CÚCULAINN ARM FAOBAIR AGUS MAR D'ÉIRIS DO AMUIḡ

CUIO A II.

"Do éairpeáin do tóin tpiúir mac neacṫa Scéne: poill, pannall agus tuiacéall a n-amhneacṫa-pan. 'An iao rúo aoiir,' appa Cúculainn, 'nac mó atá t'ultair n-a mbeacṫar ná a bpuil maib aca féin tóib?' 'Ir iao, muipe,' ar pan t-apa. 'Téanam go ppoirpam iao,' appa Cúculainn. 'Ir suair tóinn poim aih,' ar pan t-apa. 'Ní éun í féanao do maigmir (éirúimí) ann,' appa Cúculainn.

"Do éiomáineasair (éiomáimí) leó annpoim agus puipeasair (puiipis) a scapaill aige cumair na móna ir na habann leatpéar 'otaob éuar ve tóin namuinnitipe eile. Do éair pé an gao a bí ar an scolumán faro a upéair pan abainn, ir vo leig le rpué é, maib ba col geara do macair neacṫa Scéne poim. Do éugasair-pan pé npeara é agus éangasair éugṫa. Éainis a éoulaó ar Cúculainn as an scolumán tair éir vo an gao a pcoileao leir an rpué ir uobairt pé leir an apa: 'Ná tóipirṫar mé i gcóir beagán (uaéar), acé tóipirṫar i gcóir mópán (pluarig).' Bí an-eagla ar faro ar an apa agus t'oinnill pé an capbas ir vo éarpmas a feréi ir a éluaois a bí anuar ar Cúculainn: níor lámharó pé é tóipéao maib uobairt Cúculainn leir ar tóipir gan é tóipéao i gcóir beagán.

"Annpoin tángasair (tagair) mic neacṫa Scéne. 'Cia atá annpo' appa tuine aca. 'Mac (i gánac) beas a éainis moir ar cuairt (i) pan gearbas,' ar pan t-apa. 'Nápa ve fonar,' ar pan laoc, 'ná ve féan tó a céato-ḡabail airm. Ná bíotú n-áir tóir ir náveimeao an eacra mbioir ann a éuilleao. 'Tá a ppeanga im lámh-pe,' ar pan t-apa. 'Ní leat-pa

tuilleam eapcáirpí,' appa íbáir leir an laoc, 'ir tá an t-ógánac n-a éoulaó leir.' 'Ní hógánac mipe aih,' appa Cúculainn, 'acé as iapmaró eompaic le fear ir eao éainis an t-ógánac atá ann.' 'Maie liom poim muipe,' ar pan laoc. 'Maie tóit-pe anoir pan áé úo éall,' appa Cúculainn.

"'Tagann tóit' ar pan t-apa. paeam tú féin ar an bfeair po atá as teacé ar vo éeann—poill ir ainn vo,' ar peiréan, 'maib muna mbéairtú tú aip pan gceao-jéao ní béairpáir tú aip go tráénoa.' 'Beipm-pe tar óiamó muinnitipe féin ná himpeóó-pan ar ultair an cleap poim aipir tó ppoirpáir fleas mo tóirí Concubairó'm lámh-pe é. Baó lámh tóipéao tó é.' 'Do éair pé an tpleas leir annpoim ir vo bpuir a úiom tpiú. Do ruz leir 'n-a tóirí-pan a épeallam ir a éeann.

"'H'aire tóit poim an bfeair eile peo,' ar pan t-apa. 'Pannall ir ainn vo. Ní tpiime tó ḡabann pan uirce 'ná eala nó pántleós.' 'Móirṫim-pe ná himpeóó an cleap poim ar ultair aipir,' appa Cúculainn. 'Do éonnaicir pe maib vo ḡabaim tpiú an linn as eamain. Do éeangbairéasair ar a éeile 'n-a tóirí-pan pan áé. Do ḡoim maib pé an fear poim vo tóis leir a éeann ir a épeallam.

"'H'aire tóit, peo fear eile éugṫa, ar pan t-apa. 'Tuacéall a ainn. Ní leap-ainn tó poim maib ní éuiteam t'airm ar bíé.' 'Seo weil éir vo, a éuipirí meapán meapaoe aip go tóí go npeanpáir eipṫar poill ve,' appa Cúculainn. 'Do éair (caiteann) pé an tpleas leir annpoim—. Do éuair go tóí é annpoim ir vo ḡearm an ceann ve. Éug Cúculainn a éeann ir a épeallam tó apa féin.

"Do éualaró ulagón a mátar n-a nuiaró, a. neacṫa Scéne. Do éug (tugann) a tpeallam ar poim ir vo éug na tpi éinn leir i n-a éapabao, agus uobairt: 'Ní ptaopao vem' corcup,' ar peiréan, 'go tóí go ppoirpao eamain maéa.'

'Do éiomáineasair pampa ar-pan, agus an épeac (corcup) aca. Uobairt Cúculainn leir an apa: 'Do éairṫir beag-éúppa tóinn,' appa Cúculainn, 'agus tóimíto m' eapnam anoir éionn an tpeara ir an iapmaró (tóir) atá n-áir nuiaró.' 'Do éiomáineasair ar a n-aṫar go sliab puair. Bó luar na péime (an éúppa) éugasair tar bpeaṫar ar nḡuopuṫaó an apa, go mbeiréao an eacra bí pé'n gearbas ar an ngaoir ir ar éanlaré ar luamain (as eirle), ir go mbeiréao Cúculainn ar an upéair tó éairéao ar a éairm papa ppoiréao talaib.

"Ar éacé go sliab puair tóib vo puairéasair ann pampa tpeao op ppaó allta. 'Carve an pcuaine lúemair é rpuó éall,' appa Cúculainn, 'Up allta,' ar pan t-apa. 'Ciaca,' appa Cúculainn, 'a b'feair le hultair a maib a bperé éugṫa nó a mbeó?' 'Ir iongantaisé a mbeó,' ar pan t-apa. 'Éugṫa. Ní gac éinne béapao amlaró opṫa. A maib,

gan aóðar fuaim; níor aighisíir teanga bharb-
maíte; ní féacaír doaine iméigíte glan ar
gealtasí fuaim; 'ré a fáir ar a ghiorraet é,
ní féacaír ipreann ór cionn tailín fuaim,
toim diaibail ip teime mara bfeacaír a
ngorabó doirpíte ar tuinnceirí.

Ar nór fóiríór mna an toimann, to éós
an Cúilfionn i n-a ceann pórafó, agus tá
fíor as an rasoíl, agus as máear an
an traosail nuair a éósann bean fuo 'n-a
ceann ná bionn a bfaí go n-éimeann pí an
fuó rin. U'm é dála as an gCúilfionn é.
Do póir pí. Ní deabhrigeann fain go raib
don earba pláinte uirí. Do díbir na
rmaointí pórfat an tpoé-pláinte, aet to
lean an toimannear ló go toimead a
rasoíl. Ip minic a tuasáir pé n-éara
nó í an bean sup feáir an toíol uirí a
fáíann an fear ip feáir mar éite, agus
toob' amlaíó as ár gcarra, an Cúilfionn, é.
Tuine euaíó, toíceallac a b'eaó an fear
a fuair an Cúilfionn, agus fear calma,
láirí, 'n-a éeanna-ran. Do bí pé ór cionn
pé troigíte ar doiríoe, agus tóasáiré,
cumarac óá péir. Ní raib pé gan lea-
ann, dar n-óig. Doimnall Móra glaoirí
air. Aet munab ionann ip lea-ann a
mna, níor b'áon b'éas Doimnall Móra a
éabairt ar-pean. Do bíó pé as obair
ra lá 'ge na feirmeoirí timéall air, agus
éasáó pé a-baile ipoiríoe éum eoúlaa
Sgláibíoe ana-éar-lámaó to b'eaó é.
Ní raib fuo ar bíé a baimeann le feim-
eoiríoe, ná le gno feirmeoirí, ná go raib
pé 'n-a máigiríar air. Ba beas fuo ná go
raib pé ábalta ar lámh a iompáil air nuair
oirpeaó pé toó. Do bí don obair amlán
sup iompais pé a lámh air go luac toir
pórfat toó, obair náib don toíe é éabairt
éum eiríoe, agus toob é rin tuinnceirí a
díbir, agus to éomneáil ó n-a éig. Níorb

amla a bí don earba péite i gceiríoe Doim-
nall, go toimín, ná don toíceall air
póiríoe tuine boet a éiríoe pé i n-ábtar
eabairé; aet to bí gláir a éiríoe aise
ar tuinnceirí éar don émeál eite, agus to
deabhrig pé ná leomíao tuine aca a éor
a éur toaob ipisí toá éairíge-pean an fáir
féasáó Dia i n-a beaíao é. Do bí mar
rin.

Tráénóna pétoánaó, glar, i mí na Samna,
i noíao na hioníoe sup póir Doimnall 7 an
Cúilfionn, to bí Doimnall as obair i n-áit
éigín mar ba gláíoe. Do buail ipéac
éum na Cúilfionne peiríoe to feana-mnaoi
éaol-aoiríoe, éor-noetáiré, agus deabhrí
an tuinnceára ó bun báir uirí. Cailéac
fuirigíte (foiríoe), éaríao a b'eaó í,
abair ip sup léir go raib go háir ór cionn
na trí pítoí eairé aet ip an traosail
tubairéac ro. Do bí pponn uirí ó'n
gceiríoeaet, agus laeasí an b'éair abfaí
laip-tiar fuar ar íoetár a clóca. Do péir
gac comaréa agus eorámlaet, to bí pí
toir peiríoe mair b'éair a éur toí ó
mairíoe. Oíarí pí ar an gCúilfionn í féas-
báil ipisí i gceirí na hoiríoe. Ní raib
Doimnall tagairé a-baile an uair rin,
aet tubairt pí ná raib éime eite le
n-a eoir, agus ná raib mairíoe toir níor
ra. Ba toigíoe leat uirí ná leasáó m
ar a teangain to bí pí eom mair, eom
moimáil rin. Níor éiríoe ná éabairé
pí cluar boáir le n-a leiríoe to b'éal-
boet ip toim an peiríoeirí, euir i gceir ip
sup aetm pí ná taírepaó pé le Doimnall
péir, tubairt an Cúilfionn ló go mall,
sup toíe náir mairíoe toí eamháir; go móir-
móir óir ná raib éime eite 'n-a teanná.
Níor íarí mo péiré aet gaoé an peair
nuair a éair pí toí an feana-clóca. Nó an
féalláir a bí timéall uirí, agus to báir

pí croctad airtí féin, fé mar a bainfeadh capall nuair a baintíde ó ualach é. 'Do éar pí an peana-éilíca 'n-a buile ar a éile, agus do óm pí fuirtín de ar aghaid na teineadh amaí, agus do fuir airt. An-roim do tornuigh pí ar beir ag cur ceirteana éin na Cúilfinne:—"Cairde an fáir é ar ro go Daingean?" "An bfuil aithe agat ar éinne de muintir an Daingin, nó an ttagann éinne aca ar fuair na mball ro?" "An bfuil beairne na bphléirí a bfuair ó'n áit seo?" agus ceirteana de'n ttagar roim? 'Do bí amhar ag teallt éin na Cúilfinne go raib coir éigin deánta aici timcheall an Daingin, agus do méir a deabhair, ní beadh aon tóirto gníth móile oi.

'Do tairtar ó'n gCúilfinn toul go tóí an riopa a bí cúpla míle ríor an bótar a t'airtaró puatá i gcóir fuirpéir 'Domhnaill, agus toubairt pí leir an gcaillí ná beadh pí abhaid amuigh, agus t'imeití pí uirtí. Ní raib pí áit ar éigin imeitíche nuair a táinig tuine nó beirt eile de'n tiam tuinnceirí gur ban an cáillead leó go tóí an tigh, agus buaireadar irtead gan ceat ná eile, agus tuine agus tuine eile 'n-a nuaíca-ran, éin go raib móir-fuirpéir aca tagairt—tuirp fear agus ceáir ban. 'Do b'in peana-béir ag tuinnceirí. Nuair a beadh eagra oíca ná gaird an caméa go leir lóirín t'áon iarraid amáin, do éomáirpí tuine de'n tpeirb—bean i gcomhairde, mar ip í ip fearú éin iarrat—rómpa éin lóirín a lóir, agus éom lualt ip beadh ran fagáilca aici, do buaireadh gníth eile irtead 'n-a tairt, gan ceat gan éileabair, agus mar rin dóir, 'n-a ntuine aoir, a'p 'n-a ntuine aoir, go mbair an tuine deirdeanaí de'n tpeirb bailíche irtead éom fearánta a'p tó mba leó an uile éileir de'n tigh.

Seadh ríó, an tairtíona áirte seo do buairear féin ip Raóirí—an buaireall riadain úo gur tagairt do mionie seo im' rícal, agus gur b'é fé nbeair an goraí a tóircaí an lá úo fáir ó ar na tuinnceirí eile úo—do buaireamar irtead—mar toubairt—éin tigh 'Domhnaill mór agus na Cúilfinne, t'áon cluiche éirí, nó caiteam amirpé éigin mar rin a beir agáin i gcuirdeáir 'Domhnaill, nó munaí é rin é, éin éirtead leir ag mairt rícal riannairdeáca, nó ag gabáil ceann t'am-ránaib éogain Ruair, mar bí gac taob aca aige ar bair a gair, agus puir do b'fearú ná roim, níor gaird tó aon tairt éin tornuigh, agus an uair a beadh rí tornuigh é níor b'fuirpéir leir ríca. Nuair a éiríomar irtead do éonacamar an gair tuinnceirí ó éinne go éinne timcheall na teineadh. Ní bíod tuinnceirí éom mionacamar ann le deirdeanaí ip do bíoir. Ar an tcaob éle do bí fearú 'n-a fuirde ra éinne, agus a tóir leir an tairca. Bean ad ead an té ba giora tó, agus amroim gac rí fear agus bean ar roim aonon go tóí an éinne éall. 'Do tairamar fé nbeair nuair a éiríomar irtead gur beag an fáilte a bí 'ge na tuinnceirí roimáin, mar, tair éir ríul-féiréir a tair de tóir a nuaíann oiráin, níor deirdear áit tóirdeamair le éile agus tóirgáir ar éogairnaí. Níor b'é rin amáin, áit éonacamar gur éirí fear an éinne, agus gur éir rí an bean a bí i n-aice leir ar an tcaob éir de ma fuirde ar an tcaob éir de, tóir é féin agus an fáil, fé mar a beadh eagra ar go ríobairpí uair i.

Anoir ní mairt éom rícal a ráir i tcaob an fíir, agus i tcaob na mnaí ro. mar ip iad bun agus báir an méir deim' rícal a éir amaí an oirde rin iad. Éin

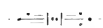
tornuḡaḡ leir an bpeair, moḡuḡim ná fuil
 pé im' éumair tuairpe mar ip ceairt a
 éabhairt ar a deallpam, ná ar a fionar-
 époḡ. Feair a b'ealḡ é oá bpeirpeá aon
 uair anáim é ná oéairpá oearpmaḡo leḡo'
 paoḡal de. Má tá péacaint an mhic mál-
 laéḡan péim níor meara ná mar bí péacaint
 an tuinceara úto, ní haon ionḡnaḡo anairḡe
 oraimm poimip. Mar báip ar ḡaé aon oiaé,
 to bí pé ar leat-fúil; aḡt má bí ní bpeáḡ
 a paoḡo ḡo paoib obair an oá fúil aḡ an trúil
 úto ḡá oéanaim. B'í an trúil í ba airbeamla
 aḡur ba anamaimla a cuirpeá i bplaoḡḡ
 peacais ḡ époḡnuḡaḡ an oomáim. Níor
 éúirce aḡ péacaint ruar ar na ppaéaéa í
 ná ríor ar an úrláir, aḡur níor éúirce aḡ
 péacaint ipḡeac pa teimeáḡo í ná ríor ar an
 noorur, aḡur ar fuair an tḡe. Uair eile
 to éabhairt pí péacaint ruar pan a
 éluair, péacaint eao a bí ar ruabál ocaob
 éiar de, aḡur ar neómar na bairpe to beáḡ
 pí ar ptiúir aḡ fairpe ar an mnaoi a bí n-a
 ruíde len' air. Ba éom-luaḡ aḡur ip tall,
 éior ip tuar í. Oo beáḡ pé éom maíḡ
 aḡat tabhairt pé bpeir ar an máda-ruaḡo
 i n-a éoḡlaḡo le tabhairt pé bpeir ar an
 bpeair úto ḡan an trúil úto 'oḡo fpeirint;
 mar an uair ba oḡiḡ leat ḡur ar tuine
 éigim eile a beáḡ pí aḡ péacaint, rin é an
 uair éaḡona a beáḡ pí ar bioir 'oḡo mfiúcaḡo
 toir an oá fúil. Ó! airpí! leoḡ oom léi.

Oo ppuocair Raḡairí, a bí 'n-a ppeairm len'
 air, lairḡiar de óromannais na oḡuinnéirí.
 "Tabhair pé noeara ppeair na leat-fúil,"
 appa mé leir, i ḡeoḡar. "Táim," app é,
 "aḡur ní baḡḡal ná ḡo bfuil ppeair na leat-
 fúil oáir otabhairt-na pé noeara éom maíḡ."
 Oo bí pé oáir pcpúoḡaḡo ḡo ḡéair an taca
 po, mar to éomair pé aḡ coḡaruaḡo rinn.
 "An bpeacair a leiréir de fúil piam i
 ḡceann tuine," appa mipe. "Ní ppeaca, ná
 i ḡceann beiréiríḡ aḡt éom beaḡ," ar pé.

"Oéairpaim ḡurab é an tairḡicair airḡ é
 ḡo n-airḡim mo ppeair-máḡair aḡ tráéḡ
 air, aḡt ḡo noeir pí ḡur i ḡeláir éaḡaim an
 anéúirpíḡo úto aḡá an trúil; rin a bfuil i
 n-eairpaim air ppeo éun é beirḡ 'n-a airḡi-
 éraḡairḡ érioénuḡḡe." "Muirpe," appa
 mipe, "ní ppeair eao o'iméiríḡ air an trúil
 éaḡiḡ; ip oḡca ḡur buille bata a ruair pé
 ó namair i ḡeac nó i ḡeuaḡo-éomair éigim
 oáir éunir pé de. Oeairpuiḡeann pé ḡo bfuil
 aḡbair ppoḡa oéanta le linn a paoḡail
 aḡe." "Pé cuma a caoéaḡo í, nó pé tuine
 ba bun leir, ba móir an luaḡo ó oia oḡo an
 polur a baint airḡi má bí pí mar an trúil
 ppeo," appa Raḡairí, "mar éionn an talam
 náir beaḡ o'éimne fúil de'n trāḡar paim a
 beirḡ i n-a éeann, ní áiríim ḡan beirḡ aca
 a beirḡ mar éeirde air. Ba máirḡ náir
 oimeáḡo ḡnó ḡlan de, aḡur an trúil rin
 leir a baint ar." "Fairpe! fairpe!" appa
 mipe, "Ná cáim toir Oé!" "An í rin a
 beair len' air," appa Raḡairí, airí. "Ní
 oḡca ḡurab í," appa mipe. "Tá pí móir-
 éunir pḡo-ḡḡ éun beirḡ mar mnaoi aḡ tuine
 oá aoir rin." Feair i meáḡán aoirpe a b'ealḡ
 é. "Aḡt 'n-a oiaḡo-pan oéimto na tuinn-
 céirí rin ruoá ḡpeannmair uairpeannaḡa;
 ip minic a éonac tuine aca pḡḡta le mnaoi
 ná beáḡ leat éom érioḡa leir." "Oair
 paoḡo," appa Raḡairí, "oéairpaim ná ḡurab
 í a beair í; tá'n oiaḡo de pmaéḡ aḡe uirḡi,
 ar éan-éuma, aḡur tá pí aḡ éurḡ 'n-a
 époirceann le heaḡla poimip. Péac an piam
 ḡoill aḡá ar a fúil iḡ aḡur ar a éeairḡéir." "Tá
 éurḡ ḡoill aḡi," aḡubairt-pa, "má pé
 rin a ppeair pḡḡta. Oá mbeim im' mnaoi,
 aḡur ḡan a beirḡ o'ppeairb air óruim an
 oomáim aḡt é ní pḡḡpaim é." "Oo baintir
 ar mo beal é," appa Raḡairí. "Oéairpaim
 ḡur inḡean oḡo í, aḡt ná fuil aon deallpam
 'n-a beaḡairḡo le éeite aca."

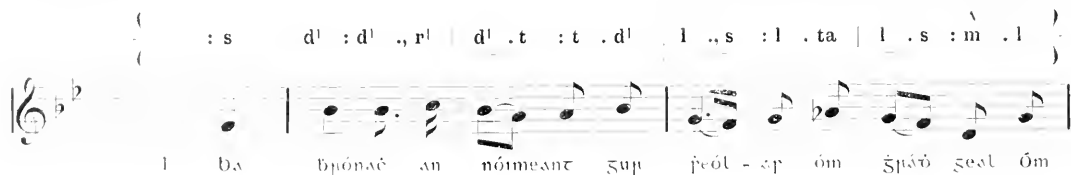

'Sa múinnín tóil.

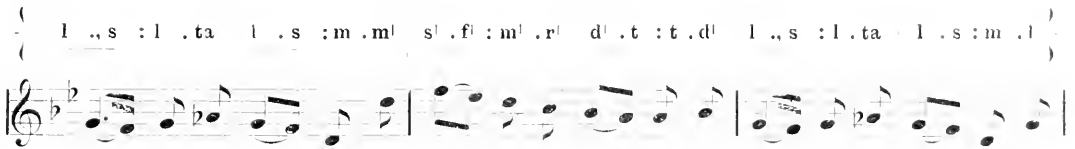
Gléar bh.

Pá gléar as Toiméalbae ó Pionnagam.

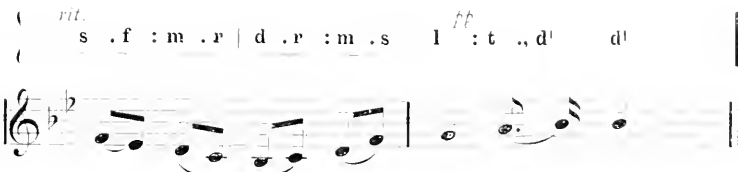

bán boét a sruaó do bí léigste 'p mo shuaimh, ba éap i a leab. m. gab

mar - mar nio b'fuarpe, do rmaoineap sup éoróce m. úoet - éup óm rtuairpe, óm

múip - nin uil - ip, eib - lín óg.

II.

le héimeacé focail tuacail ba luaimneac ári
mbuáine,

A múipnín uilip, eiblín óg:

Do shléapap go buapda éun shluairpe éap taoime,

Óm múipnín uilip, eiblín óg:

ba lúéimair ári pluairge as ualfairpe go shléóúacé,

mi-foiróneac éun puacair u'éir luapad na bóena—

asup uóigmar mo émuíre-pe uá líonad 'p uá éró-loc,

A múipnín uilip, eiblín óg!

III

Ba úoépac an iariúil 'p ba éian-fada óm peamair
Óm múipnín uilip, eiblín óg:

Do éairceap ar fuadar le uian-shan mo éleib ói
Mo múipnín uilip, eiblín óg:

Ar fógaime an tpuaimnir uo luacair ón apuac,

as eapad ar éuairpe mo fuab-éailín shuáimair—

acé póipior! m'p an uair ip ead puairceap-ra
m'áóðar -

mo múipnín uilip, eiblín óg!

πάυραις στύπυόν

as imtheacht nó as iarraid a beir as éalóid
ón rgoil ar fáil.

Bíodúir i gcómhúir i gcuidéad as
túl éum rgoile agus as tigead abairte i
n-aoimhead in aon oiríng brioimair amáin
gan beann ar aon ríata buadaili eile ar
aon éalí, agus maroir le eoirde agus
mínead áro-intinn agus neam-rpléadéar
tob' as an bfuireann "reagaimne" a
bíodair. Cá raib an ríoláir a mbead pé
to mínead aige aon focail oiríng-múinte a
labhair ná aon oiríng-air a éaláir le
buadaili an loáin? Cá raib an buadaili
a leigead an raicéir oí aon ríolúiréad
ná ríolúiréad a déanam oiríng? Óa
nóealad a mála agus a ríuad bead i
gconabairte a noaéad gan airéad, rí
a páirí a bead ríealí, nó mar deiréad
na buadaili iad péin "pé a éalí a bead
oíanta" éom lúad i n-éiríng ir góiréirde
greim air taid amúg de gáta na rgoile.

Bí buadaili an loáin mar oíad 'na
oíealíng oí cionn go leóir de na buadaili-
líb ar na ceannair eile a bíod as tead
go oí an rgoil éalína leó. Ní bíod
cleair ná pléadair ar bun na mbíodir as
oíanaí cíp-éalíng oíob. Ní bíod cóiréad
ar bun na mbíod a labair buailte aca ann
agus a mbairéad tús a n-a éalíng tar éir
a góiréirte a éir le éilte n-a éalíng go
cúramad. Ir oíealíng a éiréad go deiríng
a bí i gcuid oíob, agus éiréir ríealíng ar
bun mar gáil ar an ríu ba ríuairéng nó
ba ríealíng; agus bí an éiríng tob' oíe
óiríng, óa airéng le má é, a bair ní ba
éalíng-air agus ní ba fáil-breáiréng ná
iad ro eile a bí bláiréad mór a fáil ní
ba ríne ná muid, agus a mbead ríu agat
to péir náóiríng eilíng agus túsiríng a beir
na góiríng oí-éilíng. Bí oíealíng-air
liom péin, Seagán, as túl éum rgoile ar

an amúir úo agus eiréir na éalíng
pé oiríng a má aonir go raib pé éom
eoiréalíng agus éom háir-intinnead le
ceadair aca. Ríealíng-air fuireann an
loáin le éilte beagad ar gá uile
póirte cé gur míng aonir 'r airí a éalíng
ríealíng ealíng péin, a é bíod pé i
gcoimhúir éalíng go leóir éalíng-air agus
míng-air a éalíng ealíng, agus
nair a éalíng aon éiríng oíealíng a mbeir
oíealíng ó oíealíng ar bí eile as an rgoil,
bíodir ar aon intinn agus ar aon oíealíng
le raib go oíealíng oíealíng ar pon eilíng
agus cáil an loáin.

Maroir breáir gíealíng-air ealíng-air
mbairéad ióir tar éir éalíng-póiríng
bairíng péin agus mo oíealíng-air Seagán
amad le túl 'na rgoile. Bí ríealíng-air
éiréad leabair agus an mac ro ríealíng-air
ealíng-air. Bí beir leabair faoi 'na
airéil aige-ríealíng-air, agus cúil leabairíng
beag bíealíng-air as an mac ro na póir.
Oíealíng-air air ó oíealíng-air an tead na é
raib aon ríealíng-air a túl éum na rgoile an
lá úo, a é mar ríealíng-air a éiréalíng-air as
ealíng-air ealíng-air agus láríng-air líng ríealíng-air
fáiríng. As ceann an bóir ealíng-air a bead
ríealíng-air, a é an ríealíng-air ríealíng-air as
páiréad go oíealíng-air muid. Nair a éomíng-
ealíng-air Seagán agus mé péin as oíealíng-air
oíealíng-air líng-air a éiréad agus a ríealíng-
airéir gáiríng. Ní raib ríealíng-air péin
ealíng-air a bí 'na n-aigíng mar bíod mí-
ealíng-air ar go leóir oíealíng-air ealíng-air
an ríealíng-air, a é bí ealíng-air a éiréalíng-air
péin go ríealíng-air as bair nó as ríealíng-air
ar beir nó gíealíng-air ealíng-air na éalíng-air
ná ealíng-air a oíealíng-air; mar ar an bpoirte
bair 'r ar éalíng-air i oíealíng-air
éilte buail bléir agus ealíng-air éomíng-air
iad, agus anníng-air oíealíng-air as

cosgarraighil ionnóir naé gceolpinn féin céadó a bí ar bun aca.

"Anoir" ar fá tuine de na buaéailib, "naé fearr tóinn a beir as bogadó roir nó m'anam go mberóimio deiréannaé?"

"M'anam muiré, má éarann rib go mberó, peadnuighear é, mara bfuil tóil asuib an gpeadó epáirde asur tuaisgar an tpeirne" a fááil" arpa Colm Tomás.

"Deamán fada a congáilóarmuio éoróe má éarann muiro irtead deiréannaé go tóí é," arpa Seagán Ó Caróm. "Cuirfeas as epáid na gceúib muiro mar eiréad go minie!"

"Á! téiródeas go tóí an Spuacán buirde ar éumá'p bié" arpa an ceatpamhá buaéail.

"Deamán mo éor na mo éndá féin a paéfar éairp reo" arpa Séamur ós! "Sé an eap céatna tóib é. Cor ní éirfeas taoib irteig den rgoil muiro! U'péarri tiom go móp fada a beir as iarraró an éairpise a éarpsaó le mo éarín, nó as iarraró gaineam a éur i nsaó ná a beir as toul éuis an rgoil."

Aéit ní paib maic tó ann. Tar éir plíoma-tóirpeadé fada b'éigean tó gtuairpeadé le toul go Spuacán buirde i n-aoirpeadé leir an gceuro eile tar éir tamail maic tóitaint asur aréúinteadé'.

Gtuairpeamair tinn roir, asur deamán a bfaó a bí eiréa tóinn asann sup eapad "Tomáirín" tóinn, as deamán anoir 'rpa peata-bobtaí, paor n-ár nócint. Bí altur as tuicim leir, a éoróe as buataó, péiréan móp ann, asur gan pué anáta aise tar éir an tpeárra. Nuair fuair pé an anáil leir, labair pé tinn go masamail, asur toubairt:

"Ára, a amaoáin, eé'n mí-aó móp, nó ead-marb aó opáib, nó eá bfuil buir gceora beasa, mí-peuaméa tó'úr tatabairt muiro?

ní epioé)

an comín marb.

Fuair fear ón éomharranaéit reo comín marb lá amáin amuis n-a luise ar na mealltaí gaminh asur éus pé leir 'na baile é, asur éus opougaó do bean a' tige, é fááil péir fá éomne a noinnéir. Míeéal do b'é amn an éir asur Máire amn na mná; asur bí riato arson puo beas rimplirde. Nuair bí riato ar tí a noinnéar a gtuacá; "Ar m'anam a Máire," arpa Míeéal, "pílim ná: éairt tóinn an comín rin ite." "Caó tóuige, a málaró?" arpa Máire. "U'péirp go bfuil nín ann," arpa peirpan: "aéit reo éusann pean éamonn Ó Ceallais—beirp-rimio do-pan é le hié!"

Buail éamonn irtead éuca ar an bumáite éeatna, asur éur riato páitce éoróeamail roime, asur tó'airp riato air riurde irtead go mbeaó gpeim le hié aise. Rinne pé rin, asur nuair éomne pé go paib riato-pan as congáil ar gcúil. "Caó tóuige," arpa peirpan, "naé bfuil rib-pe as obair forpa?" "Oé!" arpa Míeéal boét rimplirde, "pílimio go paib nín fá éomín rin, asur bímio peíteam go bpeir-mio goirde mar éairneóad pé leat-pa éeat uair!" "Téim," arpa éamonn, asur leig pé eapadé beas ar pan am éeatna, amail ip da n-abrocaó pé, "beir mé comérom lib, a bíteamnaig. ar pon an éteara reo."

Nuair a bí a tóinnéar ite as éamonn, éur pé i gcéill do Míeéal ip do Máire sup mócuig pé cinéal uatbárac de éinneas a éeacé air asur sup maic leir beir fá baile gan móill. U'pás pé plán teobéa annpoin, asur nuair táimis pé 'n-a baile tó'innip pé do beirp eile a bí éom géar-éurpead, beairtad, pean-épmónna leir féin,

fé'n éilear t'innir Mícheál ip Máire ar : 7
 pinne an tpiúir aca a n-intinn ruar so
 noíolfao an tpean-lánamain ar a gcuit
 féile. An tpeánóna céatona éuair an
 gáir amac i mearg na gcomurpan so raib
 pean-Éamonn Ó Ceallais ag faigáil báir ;
 gur glac pé ním i gcoinín máir i tceac
 Míeil ; agus nac raib púil aca so marpaó
 pé so maroin.

Nuair éualair muinntir na háite peo
 éruinnis riad uilis irteac, agus éamie
 Mícheál ip Máire ag amair ar mar an
 gcéatona. Bí pean Éamonn rinte ar uilár
 an éirteimis coir na teimeac, agus leis
 pé ar so raib pé an-tinn ar fao, agus gur
 éireo pé nac raib an báir i bpeo uair : 7
 leigear pé rpeao ar anoir ip aríar a
 mupelóac na marib. Dubairt eir aca a
 bí i láair gur éoir an faigair a éabairt
 ionnpair ; eir eile aca so gcairpeao riad
 a toul pa éoinne an doctúra. Pa éireao
 labair peap de'n beir a bí fiop aca
 goiró mar bí an rgeal, agus dubairt pé
 gur éualair pé i gcoinuioe, le buair
 faigáil ar ním nac raib doairó fan
 tpaogal peo corrair le neairt uirge beata
 láirir. Éus an biceamnac eile irteac
 do anpeo, ag ráo gur éualair pe tolaib
 an puo céatona.

"Ar m'anam," arpa Mícheál pimplioe,
 ag clumpein goiró dubairt riad, "máir
 mar poir acá an rgeal, agus mar ip ann
 mo éeac-pa ruair pé an ním mí-áomair peo,
 peapóairó mipe corpar cáir a de'n uirge
 beata a b'peap a b'puit le faigáil ionnur
 so b'pugmro leigear do."

Agur rin so tpeac a raib a tite opair-
 pan. Éamie an t-uirge beata, agus toul
 Mícheál ar a pón : agus lion riad ruar
 enagair bpeag te ée agus éus do'n peap
 tinn é.

O'fearpug riad do anpein goiró mar
 moéuis pé é féin, agus dubairt pé leobta
 gur píl pe so raib pé ag éirge níop láirpe,
 agus gur éuir an t-uirge beata mipeac
 úr 'n-a éiróe agus gur máir leir glome
 eile faigáil de'n tpeoir céatona. Ruair pé
 rin agus rin pe é féin aríar ar a éuit-
 opum agus éoir pé ag rpaupao ionnur gur
 péoir é a éumpein ag iócar na rpaioe.
 I gceann tamail bis na éairó rin mupair
 pé ruar agus dubairt pé leó so raib lu-
 gáir ar ionpeao toul so raib bpeac máir
 ar agus gur bpeap toul a toul 'na baite,
 mar bí doéar aige nac mbeao paic ar cáir
 leir so maroin.

O'fás na comurpan anpein plán le
 pean Éamonn agus rpa riad ó éite so
 tóí a tóirge féin : acé t'fan an beir a
 bí pa pún 'n-a noiró so t'ól riad puit-
 leac an uirge beata a bí pa buioeal. Éair
 riad oiróe bpeag puitmar le éite, agus
 dubairt riad eapóia féin gur toul
 Mícheál ip Máire doap so leóir ar an
 coinín marib.

seagán míeil.

AISTE AR BRIAN BOROMIE.

Donnéac ó laogaire
 do rpaio
 ar leanmair

San moitl capéir na buata po, éruil
 an tó pús so Baite áca éiaé. agus
 t'fanar ar ann ar peao peacé n-oiróe.
 Do leagaoar tónta na n-almupac,
 agus níop fásaoar nio luacmar ann
 gan beir leó, agus éuireaoar Siiric éum
 páin. Éáirairó an nio peo fan mbiaóar
 999 A.D.

Anoir bí Brian 7 Maolpeacéamh i n-a
 b'pior-éairpe tó éite : acé meapain so

raib fuadair pé Urian a éirí reiláin do leatá. Tar éir oróce do éirteam i bpoáir Mhaolfeaclainn ran Míre, ar a tceadé ó Baile Áta Cliaé, tós Urian leir a fhuaihte go hárto Maéa, ar cuairt éum na caépac naomhata p.n; aét deallpuižeann pé go raib pé ar intinn a éirí do éir i bpoá. O'fan pé ann ar pead reatémhaine, 7 bponn pé deicé n-úrra óir ar atóir an áirto-éampairil. O'feair an táirto-earpog fáilte epoiréamhail poimip, 7 fuair pé an uiraim pin a bionn oipeamhac tá leicéto de tóime, 7 repíob píor a éuairt i leabair píoipuis. Ní bfuair pé aon tirluaghte ran tóuairceairt; aét, ar a gluaireadé o éair, éualair pé gur éamh na Dánaip tar air go Baile Áta Cliaé, 7 go raibadair as tós-aint na caépac áir, 7 go raibadair lán-toilteanac éum tuiže pé lán Urian agur fluaighte éabairt do, aét, ran am éeáona, ná raibadair ar aigne aon taob aca do éabairt do Mhaolfeaclainn. Do thall an méro peo Urian. Bí tóil pío-móir aige an lán naéairt o'fagáil ar Mhaolfeaclainn. Bí an tairpint fagáil aige, ip ba éeacair ip tóca i eitead. Do glac pé an tairpint, 7 tóitáig pé na póiprái allmúróa le n-a éirí péim, 7, 'n-a éeannata poim, do éus pé a inžean le pórad do Sírue. Uir pé ríe le Mhaolfeaclainn láirpeac buill, agur gluaip pé péim 7 a éiamhain, 7 a fluaighte go léir, ipceac ran Míre go fuadair. Séaraim Mhaolfeaclainn go epóda i n-a sconnib, agur buair pé ar fluaig éorais loélanac Urian. Nuair éonnaic Urian go raib an péal po amháir, o'iompuig pé éar air gan caé do éabairt uair ná epeac o'aon tóipó do éabairt leir.

Míor éurí pé raib ar a aigne teitioit áirto-Ríog do épéigean, 7 ó n-a séar-éurí péim do pú leir an níó pin do éomhionac i

gceann beagán aimpire. Ní bead epot ná cuma ar a beata gan éiríže ór cionn Mhaolfeaclainn. Má bí aon feair i n'éirinn ar a éumair eairadair do tóeanh leir na tóaine, b'é Urian bóipmhe an feair pin. Do bponn pé airm agur tabairpí go líonmair, 7 b'farping é a éairpéar ar gac taob. De tóearaib a éeáto éleamhnaip le móir inžean lí éirí, agur, tar éir a báir, pór pé an t-uir Dubacailbe inžean lí éonéubair. Bí na tpeabáda ba éairpéamhla i sconnacé tóitáighte aige le n-a éairb. Fuair pé ceann o'inžimeacáir góuin, an tairla comáctac éint, mar mnaoi tá tóara mac; agur éus pé inžean leir péim, 7 sealamhna do flair na Scot, 7 ceann eile do Sírue, Rí loélanac Baile Áta Cliaé. Nuair éonnaic Mhaolfeaclainn go raib Urian as tóil i gcairpéamhlaé gac lá ar an ttaob éair de'n tSionainn, bí pé ar aigne corp do éur leir, tá mb'éitíri é. Le ceato 7 cabair lí éonéubair, éamh pé ran mbliadain o'air ar tóigearna 1000 7 éurí pé tá tóipéac ar an Sionainn—ceann as áé luam, 7 ceann eile tamall i ttaob éur de. aét ba mair a éeile é, 7 ip píoip é an pean-pócal a tóir "gur mimic a baim tóime plac do éabairtá mairtáil mair do péim." Oem Mhaolfeaclainn na tóipéto, 7 Urian a fuair a póair. Nuair bí Mhaolfeaclainn as tóeanh tóipéacó béal áta luam, éamh Urian le fluaig comáctac do bí bailighte aige ar gac áit aét Cúige Ulaó amhain. As béal áta luam do tóipólaó an t-agaillm do b'ionžantáighe do éáirair le n-a linn. Éus Urian de móga do Mhaolfeaclainn caé puitéac do éabairt uair ran am poim áirighte, nó umhlaídeacé do éabairt do péim. Do péir na pean-úgair, fuair pé mí ar tóir, agur, mara mbéad a aigne

uéanta ruar aige ran am rom. go gcaite-
 fead ré taob éigim aca gabáil le n'air
 bliathain ó'n lá rom. Nuair a bí an bliath-
 ain caite, ghuair Uruan irtead ran m'róe,
 7 éuir pé ruar a longpóirt ag Teamhair.
 Ueim Maolfeaclaínn a éiríde tóicill ar
 éairtear do uéanam le mallais éirge
 Ulaó, aet teip pé air. Bí fíor aige ná raib
 pé conganad a dóéain cum ead do éabairt
 do Uruan, 7 uime rin éamais pé 7 éuir pé é
 péim ar éomhair Uruain san uirad san
 uiradair. Uuail an dá laod gporde uim a
 éite ar an lárair rin go ribialta caprad
 le éite, agus, ar reamhaint le n-a éite
 dóib, éus Uruan an oiréad capall do
 Maolfeaclaínn 7 a bí de éiríde 1 n-a
 rochair nuair éamais pé dá fíorruad. Tar-
 lair an n'ró peo ran mbliathain 1001. San
 am ro bí Uruan trí fiéto bliathain d'aoir, 7
 Maolfeaclaínn éus bliathna uéas 7 dá-
 fiéto. Bí lártead ag an tóionól ro
 flait 7 taoirí na n'gaebeal ar fad, aet
 amhán flait áitead agus tigeamhái t'ir
 eógam 7 t'ir éonail. Ruó ir ionganaisge
 'ná rain, bí lártead ann éom .mair
 gcéadna tigeamhái loélannead baile áta
 cliaé, loé gcapmain, porcláirge, agus
 éopeaisge. Bí Uruan ran am éadna ag
 iarrad go cruad ar an n'oeam ro éair-
 tear do uéanam teip.

Éamais ag t'uiríom anoir cum na
 haimprie ba g'óiríair 1 mbeada Uruain.
 Éitar anoir náe do péir oigheadta, bí
 terioil áro-Ríog ar ro amad, aet an
 té ir treipe beir 1 n-uadair. Ar t'íe-éor-
 óimuisad Maolfeaclaínn le Uruan, bí
 ríocht éiríair 1 n-áro-péim. Éus Uruan
 anoir reair do gac treib éomádaig reir
 an áro-Ríog do gabáil le buad arim nó ar
 don tréige go mbead ríad oiréamhac
 éirge, aet 1 n'oeiréad na mbeair pé an

ruó do éamais a torad na hoibrie peo, ná
 gur éalléadair reir an oiréain eatorpá.
 Tar éir báir Uruain, bí Muinntir éonéadair
 bí héir agus bí Uruain ag iomair le éite
 péadaint cé aca g'óiríad maighead na
 héiréain. Bí gac treib aca ró-éiréan,
 ró-borib agus ní reamhíair dá éite agus
 an fáto a bíotar ag comhairéar 'rag t'oiré
 eatorpá péim, do reamhíair an n'oeamhac
 irtead, agus bíotar annom san m'iréad
 san m'áiríur. Do dáil an t'airíur agus
 an uiréio gac don taob aca.

Tar éir dá fiéto bliathain do éamais ag
 t'oiré 'rag comhairéar ar r'oeannair an
 áro-Ríog, nuair ruair Uruan é péim ran
 gcaéair ríogda n'oir éus pé don fáiríge
 1 n'g'óiríad a ríogadta, éuir pé a éimáet 1
 b'oiréom go r'óiríair. Uíad mallais
 Ulaó an t'oeam ba m'ó éus t'oiréioir do ;
 ran mbliathain 1002. Éuir pé ead oiré
 ro ag baile an t'oeam, 1 gCo. Slisig, ir
 b'írean dóib beir umal do. San mbliath-
 ain 1005, éuair pé go háro maéa, agus
 d'fán pé ann ar fead readéimaine, ag
 glacad ríuagte ó gac áit na éiméall
 agus ar a f'áiríad do, érom pé fiéte úiré
 óir ar áitíur r'áiríur. San mbliathain
 1005 ghuair pé t'ir éonadta, t'airíur na
 héiríre ag beir áta Seanaig, agus g'airíur
 t'ir éonail agus t'ir eógam, t'airíur na
 Uanna go h'annírom, agus d'fíll pé
 tar air t'ir éonadta an t'óim agus t'óim
 Dealgan, agus r'oiríur pé Teamhair éiméall
 Oiréde luígar. San mbliathain éadna
 peo, 7 an dá bliathain do bí éuam, éus
 pé na éuiríur éadna 1 t'oiré gur ríad-
 tuis pé éirge Ulaó san oiréad agus don
 Uruan amhán fola do t'oiréad agus go raib
 pé éom comádaad ag t'óiríur na b'omírad
 ir do bí pé ag t'oiréad beir áta luain.
 'N-a t'óim péim ag éann éorad éus pé

pleasó uairé um Nollagís do trí míle peappa. Ar a paisí Lochlannaisg Baile Átha Cliath agus Manann an tOibpíreac íarla Éire. Rís ós na Scot. Plaité áiríte ó'n mBreatain, ó'n Múman, ó Ultais, ó Laisín agus ó Connacht agus a pluaisghe féin. Cum féile agus plúipreacé Ceann Coraó do éoméas puar éigeasó gac Cúige le n-a cáin féin gac lá Samhna ann: Uairé 500 bó, an oipeasó céatona muc, agus trí piéir uatac íarainn; Laisín, 300 bullán, 300 muc, agus 300 uatac íarainn; éimpeasó Oppaisge agus an Dear Múman agus áitib eile, mórte uatac do péir a n-acmumne; éimpeasó Lochlannaisg Baile Átha Cliath 150 píopa píona agus Lochlannaisg Luimnig, 365 píopaí de píon deapais uatac. Ní paisí cíor ná cáin ar Éilann Éair, acé bí ar an éirte eile t'Éilinn iad do beaéusasó.

Meapain nár mhoré "Saothal Órda" na héipeann do gairm ar an ampirí reo, bí biaó agus beata ann go plúipreacé agus píotéáin agus ponar ar puar na típe, léigean agus foğluim pé áirte-meap, an éruit éeólmair iní gac teaghlac ó Óin na nGall go Copea Uí Duibne, pílióe pé péim agus peanécáirte as léir-mínuasó rtair a pean agus a pinpeap.

(ní epioé.)

GEARR-ÉUMNITAS

AR

BEATA EOĠAN RUARÓ UÍ NÉILL.

(Ar Leanmáint.)

Go tóirteannaic ra bliadain 1643, do bí arim éoġain lagsuighe beagán, agus do bíotar mar rin cum gur éabruigis Tigeapna Carpleánġuain (Castlehaven) teirletpímíle fear. Míor éuit don éac 'ná don éómpac ionganacé amac iní an bliadanta 1644 7 1645, cé go paisí móráin de puaró-éacanna

eaoréa, agus do bíor an lám uacéair as éoġan ar na pealltóirib go minic agus as Mongruasó ar an tsaob eile éom maic.

Go luac ra bliadain 1646, do puair éoġain é féim gléarta go cumapacé agus go epóda. U'é líon a pluasg éuig míle coirpóte agus éuig céasó marpacé. Do bí móráin tóá paigsióirib go cluice, agus go múinte i n-úrúio arim, agus ba éormail oréa, agus do bí an bapamail éoitéionn í, go rabatar i reipbíir amuis iní as baile go minic éeana, do bíotar éom deap-lámác agus éom eóltacé poin. Do meap pé gan teangmáil leir na Sapannaisg cum go bpaasó pé áit oipeamnac cum é féim do fuithe píor, 7 ar an inhpint rin do gluar pé go tóí áirte Maéa.

Puair amuis Mongruasó go paisí pé as teacé, do éap pé féim 7 a luac leanamna a ngairce t'ímipic ar éoġan, agus cómpac dian mí-éropacpacé do éabairte, tóá mb'féitir tó é. U'é líon an treluaisg Albannac pé míle coirpóte, oéte gacéasó marpacé, 7 pé cinn de gúnnáí móra. Do péir repibinn Mongruasó do puaró real 'n-a tóiaró rin, ní paisí pé éom cumapacé pain i n-aon-éop. Do bí paicéior ar Mongruasó go mbuaitpeasó éoġan um a deapbáéair do bí 'n-a éeann-upparó ar tóipma marpacé, 7 gCúil Raicín (Coleraine). Do bí éoġan i gcampa an uairí reo, i n-áit go nglaoiréar an glaploé (Glasslough) air, 7 tóit aige ball ní ba éreire t'paasáil, agus do gluar pé go teitneapacé go tóí beann Dorb, agus t'ullmuis pé é féim go meap i gcóir éacá. Do b'é reo an cúigeasó lá de Meitcam an tSamharó. An lá céatona do gluar Mongruasó go n-áirte Maéa, as torcasó agus as léirrepuar gac don áit poimip, agus do éoingib pé cómgapacé do beann Dorb, mar fúil go noionpacé pé a

dearbhrádaí, do bí go héirínnheac an uair rin, agus gearrta amaé beas naé as arm Eoḡain, do bí i ngiorraéct do. Deall-ruigeann pé go raib Mongruaó agus a fluaighe as out cum cinn go hionganac ar feaó tamail, agus 'ré ir dóigheí go bfuairadar rian fada a nódain ó n-a námao, i tceó go meallraíde iao i n-annraíde ar 'n-a óiaó rom.

Do bíodar ráruighe as fluaighe Eoḡain, ar a cúig a éoig, agus iao tuirreac, tnaíte pá gheim teairde an mheirín do bí as lonnraó go reóla 'n-a n-aḡaí.

Do éonnaic Mongruaó fluaighe marac as teacé aniar-aotuaí, agus do dearbhuig pé gur b'iao camtaí a dearbhrádaí do bí as teacé cum cabruaó leir, agus do bí pé lán demníteac go raib an caé buaíte glan san moill aige. Acé mo bhrón gur, do bí an fear boét mealla, mar do éur ruim neómate i n-uíam do gur b'iao na Caiteicig a bí ann pá Maé-ḡaíhan agus Mac Suibne, as teacé ó Uín ḡeannann (Dungannon), t'péir míoḡ-puaéar marbtaó do éabairt ar a dearbhrádaí, agus a éualaé maracé.

Níor rtaon na halbannais ran ḡeomrac, agus do leanadar oíra as tabairt pá éaó éli Eoḡain. Ar an neómat maéctanac o'prouig Eoḡain dá maracig éaotroma iao o'ionnraíde. Do bí pé mó-óian ar na ḡallaib an t-amur ro do fearaí, agus do bhuiradar ruar, agus do mteadar ioir reian reolb, móraí n-óiaó as tuirim le faoḡar claiónte ḡ píci, i tceanna mór-éur aca do bálaó in na hinniúib, do bí as teirdeac le n-a n-anam. Anoir do bí an caé dá bualaó go coitcéionn, agus nuair a éonnaic Eoḡain an buntáirte do bí aige ar a námao, o'prouig pé do na fir iao o'ionnraíde go lán-fórrac. Do ḡluair

coiróte Eoḡain i ḡeomnib an énuic go rocaí, go boib, agus go neamrpleaóac i ḡconraó éaéa, agus do luigeadar ar a námao do élaóide.

Ba óioḡaoin do éaí Mongruaó a éamtaí n-a n-aḡaí, agus mar an ḡeáona do bléiní, do fearaí go fearaíait agus go tpean ḡan rpiócaó ran ḡeomrac.

Cé go raib na héiréannaig ḡan cormaí pá éimrí ḡ píleir, ó ḡunnaí Mongruaó, do éḡaḡar an enoc áro ḡan uréar do éaíteam, agus do blúeigeadar ar a námao go pioémar le faoḡar claióeam ḡ píci. Do fearaí bléiní ar feaó tamail acé do éaí pé ḡeilleaó pa teiréac do neart neam-tuipre, agus éródaé na héiréannaé. Ba óuaóamail, agus ba an-óeacair do Mongruaó beir as iarraí a fluaighe éongbáil le n-a ééile anoir.

(ní epioé.)

SEAGÁN Ó MUNNHEACÁIN.

CORMAC MAC CUILÉANNÁIN.

Ba é Snerúgur eagraice ó óipeir Diarmada, do bí mar oíre as Cormac Mac Cuileannáin. San mbliadain 885 fuair Snerúgur bá. San mbliadain 896, bí malarit míoḡ i ḡCairéaí. Cormac Mac Cuileannáin i n-ionao éinnḡeáḡain nó Pionngine.

San mbliadain 902, bí plóigheac fear Muan le Cormac Mac Cuileannáin ḡ le plaitearac go maig léana. Tionólaó leaé éinn i n-a n-aḡaí annin as plann Mac Maolfeaclainn ḡ fearar caé eacopra nó gur clanaó ar leaé éinn ḡ do caileac Maolcraoibe ua caéalaí ann. Bí plóigheac eile le Cormac ḡ le plaitearac ar uib néill an veirceir ḡ ar éonnaéaib go veuḡar ḡalla éonnaé i n-a ḡeoblaiḡib móra ar Sionann ḡ do epeacáó mpreaó Loéa Rib leo.

San mbliadain 903 do bí caé bealaig Muḡna le plann Mac Maolfeaclainn, pí na héiréann, ḡ le Gearball Mac Muḡneim, pí laigean, ḡ le caéaí Mac Conéobair, pí éonnaé, ar Cormac Mac Cuileannáin, pí Cairil. Do clanaó an caé ar Cormac. Éáimig pé plán i utopaé an éaó-éaé; acé do léim a éapall i ḡclair ḡ do éur an pí ve 'n éapall. Ó éacacair oream dá munnir rin ḡ iao ar míoé ó'n

gcaet, tángsadaí u' ionnruige an níos 7 uo éiríeasdaí ar a capall ariú é. Ir annsin uo éannaic pé ualta uó péin, uapal u'eožanaet uo b'eaó é, aóu a ainm, faoi eagna 7 bhríeasánaet 7 reanára é 7 laione Ir eaó aoubairt an ní leir: "A mic ionnmui," ar pé, "ná lean uóim-pa aet iméiz ar amail ir fearr a éiofpar leat. U' innir mé uuit-re moime ro 30 muirpíre mpe ran gcaet ro." U' fan beagán uaoine i bpoéairi éormaic 7 éainis moime ar fuo na rliže 7 ba ionóu fuil uaoine 7 capall ar fuo na rliže rin. Do reuiri cora ueríeas a éapall ar an rliže fleasáin i rlióet na póla rin; tuir an capall ar a air riar. Buiríeas uimui 7 muinéal an níos ar a uó aoubairt pé asur "In uo lámair-pe, a éiz-easina, toirbhirim mo rruoia," 7 éuz pé a anam uairó. Tazair na mic mallaetan éazéarúbeača 7 žabadaí rleasža uá éolainn 7 baimeasdaí a éeann uá éolainn.

ba ržéal bpoéas a éuiritim, óir ní, eapros, manač, ržiribneóir, 7 eaznairé rpióeúizé i uéanžarú na žaeuile uo b'eaó é. ríac ua ušpaóan ó Denlir ir eaó uo baim a éeann uo éormac.

MAOLMUIRE.

Uo folažmuis 7 u'airmuis 30 beo-žaeuile é annálaib Ríóžacá na héiríeann 7 ó Réamfocal uo "Three Irish Glossaries," le Whitley Stokes.

CLÓDANNA NUA.

THE CATTLE RAID OF CUALGNE (táim bó cuailžne): An Old Irish Prose-Epic. Translated for the first time from Leabhar na hUidhri and the Yellow Book of Lecan. By L. Winifred Faraday, M.A. London: David Nutt, 1904. Price 4s. nett.

Leabhar béarpla ir eaó an leabhar ro, aet ní mar a éeile é péin 7 a lán eile uo leabharib béarpla a éar-tar opainn. Tá mópán uaoine ann le tamall 7 nuair éuirió pé airpmužarú a uéanaí ar éeann éizín uo feana-rparéas na žaeuile, ní bíu rárta žan cainnt žnuiréte, ir uapal-riáúte, ir asuiríni uata péin a éur irteas i n-a paotari. Dar leó, tá péin na žaeuile mó-žarú, mó-žoiribéte, mó-uó-leižte. Ní móp leó péin teasé 7 i nínuužarú, ir i úiuužarú, ir i éapau timéaal. Cpomair ar beir as cup léi annro ir as baint uo annróu, bíu á cíopaó ir á plámaó ir á plánáil 30 uéi i nuiríeas na rpeire 30 loitir ríu i ar éuma ná haríeúožarú éinne i.

Ní mar rin uó'n mnaoi uapal a éuz uóinn an t-airpmužarú ro ar an uóáin. Bí fíor aicí naé lirimíeasé béarpla a éeapairú uainn, aet župab é muo a bí uainn ná tuairim éizint ar eairé an rāžar lirimíeasé atá ra uóáin. Asur ir péiríu tuairim a uéanaí ar an airpmužarú ro ar éurrai na tána 30

léir. Ir fearr i bpaó éiríeann é 'ná leabhar lirimíeasé béarpla as tazairt uó'n táin.

Tá lirimíeasé pé leir ran leabhar am. Ir i muo lirimíeasé na tána péin i. Níl éan-uime a léižfíró an leabhar ná tabarparú roin pé nuera. Žeibmíó ann airpmužarú—focal ar focal—ar an rean-réal 30 léir, žan plánáil na ríaméir. Beir an t-airpmužarú an-úráuieas uo na léižteóirib reo an lirimíeabhar atá as meabmužarú réalta na tána ó'n rparacánac. Ualta leir an rparacánac ir eaó an bean uapal ro, ir uá uéarparib rin réasur beir uéiríeasé uo 30 fuil airpmužarú uóleas ar an uóáin asainn ran leabhar ro.

an sléibteanac: lirimíeabhar Coláirte énuic melleirí. 1904. Scilling ir leat-réal a ríacá (rpió an bpoet.)

Ní péiríu áiríeas a fuil uo muoáib róžanta tar-píte i n-ar žcarairu an taca ro. Tá ríuil asainn 30 žuuirpíró žac léižteóir uo'n IRISLEABHAR fíor ar éeann. Ní beir catužarú air 'n-a žaob. Tá a lán cainnte uá uéanaí mar žeall ar Coláirte, aet ir beas ceann uóib 30 bpeicimíu puinn žníoaréta 'n-a nuairó. Buiríeas le Dia! tá Melleirí 7 ceann nó uó eile ar žaob na nžaeuéal, ir níl éan-žaeuéal 'n-a beatarú inuia a uéanparú uerímaó air rin.

An éeas airte: "Ár žcáirpe." Tá abpaó níor mó uóib asat, a sléibteanais ná mar atá áiríméte annro asat. Bíuó an IRISLEABHAR ar an žcáo žanz nó—! "Maolmuire" annroin as ririmíeasé ar "énoe Maol Uóinn" ir as airpíeasé ar "loicán ó tuatáil" ir iao araož 30 mar uairó. Žiotái ir rean-focal ó'n "Maolmuire" žcáoona.

"An Comarac aoirínn ó," ó Láim ó r. Ní ceairt uó'n tsléibteanac áiríte reo beir á éairt péin opainn pé éan-rpíro lear-ainne, 7 a aoiríneasé ir atá a airte. Beam ar na Cumarais lá éizín le congnaí ué, ir 30 žaib ó r. i nžiríeasé céas mile uóinn pé'r uóman é.

Airte bpeas žléimneac ar "fíle an Comarais" an céas muo eile. Ir eól uóinn 30 léir cia hé an fíle. Seo mar aoubairt uime éizín an lá pé uéiríeasó:

"A Ríeáiríu ir a fíri bpeas na nuiríeasé aoirínnir, b'an-áiríu mó éuráirte ir téasé aoirínnir leat, aet ro-ríaméasé uo éuro uánta 'om élaon-žpíroas, 'S uóu' éimeas ar mlae máirpe péin žuuirim-pe."

Airte ar "Innir Meáúoin," ó Láim ríeasair uí Concanainn, ir ceann eile ar "uóin-žarabáin" ó Šeasžán ó Caólaiz "aet cá uóáim mu" mar aóear-pau an Céitínníeas. Leabhar bpeas raižneamác žaeuéalac ir eaó an uimíu reo uo'n "tsléibteanac." Ní náir uo muinnriri an tsléibte ná uo muinnriri na héiríeann péin é.

Seoltar lirimíeas a uoab eazaréúieasé 30 uéi an rear eazair: 7 lirimíeas a uoab éanirpize 30 uéi Šeúirpíri, Oirpí an éonnaréta, 24 Špáirí uóéarac uí Conaill, aet éliač.

Iml. 14.

Át cliaċ,

u. 164.

bealtaine, 1904.

RISLEABAR

NA

DAEÓILSE

seagán ó cuil.

STORIES FROM THE TAIN.

BY J. STRACHAN.

VII HOW CÚCHULAINN SLEW FROECH.

[LU. 63a1—29=YBL. 22b48—23a30.]

"Tíagam arf tra in fecht-ra,' ol áilill. Rocecat iarom mas mucceoa. Benait Cúchulainn omnia ara ciunn iuiuiui, 7 reribair osum inna tóib. irreo iobói anto, arnā uécpa nee peccai(a) co iuibireto epi den-éaprait. Foceroat a puiptea(aa) iuiuiui, 7 uotíagat oia léimmin inna eapraitib. Uotuit triéae eé oc iuiuiui 7 bhuirtir triéae eaprait anto. Uelac n-áne iarom irreo ainm inna maighe-pín co bráé.

Uit anto co arabáiaé. Consaipcear fíroec tóib. 'To-n-fóir, á fíroic,' ol Meob. 'Oúircear(b) tóinn in n-écin fil forp. Éirg tóinn ar éenn(c) Conculainn, tóir in com-parra fupir.'

Tocumla arf maitein muic(d) nónbair co m-bói oc áé fúait co n-accat in n-óelaig occa fíroiceat iuino abaimn. 'Anait iuino,' ol fíroec fíra muinir, 'con-ro-mal(e) fupir in fer n-ucut. Ní maic i n-urciu,' olre. Tiera(f) a étae de. Téit iuino n-urce a uoéum. 'Nā tair ar mo éenn-ra,' ol Cúchulainn. 'Acólae de, 7 ir tróg limm tó marbaó,' 'Rega(g) ám,' ol fíroec, co comairrem iuino urciu, 7 bat éert tó

(a) peccai LU.

(aa) puipti LU., puipti YBL.

(b) uircear LU., uicéirceaprao YBL.

(c) MSS. emu.

(d) moé YBL.

(e) MSS. comuolup. In Mid. Ir. the deponent ending -up spread widely in the 1 sg. of the pres. subj.

(f) tiera LU., tiera YBL. I have written tiera after tiera LU. 64a22: cf. tániera LU. 65b37 tairia YBL. 25a31. Should we read uoieria like uo-n-urciu LU. 86b8?

g-iragat LU., iragat YBL.

éuine fupim.' 'Committe(h) rón amal bar maic lat,' ol Cúchulainn. 'Lám ceétar nátar imm álaite,' ol fíroec. Áta-agat(i) co céim móir oc imáirerao(k) forpinto urciu 7 báitir fíroec. T-an-ócaib rúar áfriuipir. 'In tui-ro,' ol Cúchulainn, 'in n-tóimae é-anacol?' 'Nicon-tóiem'(m) ol fíroec. Átnaig Cúchulainn fói átermu con-ro-appa fíroec. O-a-cuiretar(n), for tír. Uerait a muinir a colainn co m-bói iuino tóinu. Áé fíroic ainm ino áéa-pín co bráé.

Cóintí a n-tóinao n-ule(o) fíroec. Con-accatar ban-cuire i n-maiaib úaib for colainn fíroic maic iuino. Focerrat úaib irra ríto. Síto fíroic ainm in t-fítoae pín iarom.

Uingro ferfup tarfup n-omnia inna éapuit.

VOCABULARY.

ao-aig, drives, impels, &c.: pret. sg. 3 áuáét. átnaig (= ao-un-aig) fói, he thrusts him under it, átaagat oc imáirerao, they set to wrestling.

áil, pleasing. Ir áil limm, it pleases me.

angro, protects, enclit. -ané; pret. sg. 3 anaét, rel. anaétae; pass. anaétae; perf. sg. 3 moanaét;

(h) committe LU., commiti YBL.

(i) átnaig LU., átnaig YBL. I have written áta-agat=ao-ua-agat with some hesitation, on the assumption that *tn* has spread from the 3 sg. átnaig = ao-un-aig, just as in Mid. Ir. *atpéagat*, they rise, replaces *atpéagat*, from the 3 sg. *atpáig*. átnaig, átnaigat are commonly referred to ao-naic. But (1) ao-naic has commonly the specialised sense of bury, though that in itself does not prove that it might not have also had a more general meaning; (2) forms without *n* are found in a similar sense, e.g. *atáig* in *centóil* *occo*, he puts the heads by him, *Irische Texte*, I., 297: *atáagat* (v.l. *atnaagat*) a n-*gól*, they raised their lament, *Celtische Zeitschrift* iv 42; *aoaig* (v.l. *atnaig*) a *tri* *gaimino*, it belloyed thrice, *Rev. Celt.* x 224: *aoáéatáir* in *epic* hi *tenro*, they set the country on fire LU. 65a12.

(l) MSS. oc imáirerao.

(m) *nocouíem* LU., *nocouíem* YBL.

(n) MSS. *tocuiretar*.

(o) *inounao* ule YBL.

fut. sg. 3 -am; sec. fut. sg. 3 noanreo; pres. subj. sg. 3 -am, pl. 3 -anpet; verb. noun anacul.

atbail, *perishes, dies*, enclit. -epit (later -apail); perf. sg. 3 atpubat, -épbat; fut. sg. 1 atbél; fut. sec. sg. 3 atbélao; pres. subj. sg. 1 atbel, sg. 3 atbela; past subj. sg. 1 atbelaimn; verb. noun epeltu, g. epelten, f., later apaltu. atbail is properly a transitive verb (epb-bal-) with an infixed neut. -o-, e.g. atbail = ao-u-bail. The -o- appears clearly after relative -n-, e.g. amal ap-in-o-bail as it *perishes*, ML 57110, and after con- in con-o-apail (= con-o-o-apail) ML 9211. Further in apinac-épbalam-ni, *that we may not perish*, Wb. 4b19, the negative náe proves an infixed neuter pronoun.

atbaē, *he perished, died*, enclit. -appaō, pl. 3 atbaē-tar; verb. noun. apēu, g. apēen f. Like the preceding verb, this defective verb contains an infixed neut. -o-, e.g., atbaē = ao-u-baē, which is clearly seen after relative -n-, e.g. ap-in-o-baē-tar ML 36110. So conoappaō might be explained like conoapail above; we find, however, conappaō LU, 65126. It is not improbable that in this verb, the origin of which is not clear, -o- has come is from the analogy of the preceding verb.¹

bāom, *I submerge, drown*; verb, noun, bāouo.

ban-éurpe, m. *troop of women*.

belac, g. belac, n. gaf, *pass*.

bíz, here not, as usual, *they are wont to be*, but *they continue to be, they remain*.

cepe, *right, just, fair*.

cóinim, *I lament, bewail*; verb, noun, cóinuo; cóinzi = cóinuo-1, *bewails (keens) him*.

committe, 2 sg. ipv. of con-mroip, for which see v. committe pón amal bap maie lat. *arrange that as you wish*. cf. 'ní coimpe tim uano,' olpé, 'mu méz.' 'Comaitte,' ol patraic, Trip. L. 152.

-compaeta, 2 sg. past subj. of con-puccim; see II.

con-zaip, *calls, summons*; pret. sg. 3 conzaip; perf. sg. 3 conaccap (= con-ao-zaip); fut. sg. 3 conzéna; pres. subj. sg. 3 conzapa; verb. noun, conzape.

uamam, *I grant, allow*; pret. sg. 3 uamaip, pl. uamnat; perf. sg. 3 uoamaip; pass. uoéet; fut. sg. 1 uoimem, sg. 2 -uomae; pres. subj. sg. 3 uamaro, -uama. inn-uomae é'anacul, lit. *will you allow your protection? i.e., will you yield and take your life?*

Uúpeap (2 sg. ipv. of a compound ui-o-o-peap-), *remove*.

uo-cuipetar, (1) *puts, throws*; (2) *takes to himself, in viles*; pret. sg. 3 uocopaeta, -coēpaeta; perf. in sense (1) sg. 3 uopalaē, uopala, -tapla, pass. uopalaō; perf. in sense (2) uopocuipetar; fut., in sense (1) pl. 3 -uicpet (from -cepu-). fut. in sense (2) sg. 1 uocuipetar; pres. subj. sg. 3 uocopaeta; past subj. sg. 3 uocopaō; verb. noun, in sense (1) tocup, in sense (2) tocupuio. In Irish a transitive verb with an infixed pronoun may have an intransitive or passive sense. Thus, u-a-cuipetar, *he comes*; cf. uo-p-cuipetar . . . uocum típe, *they come to land*, LU. 85114; uo-tapala, *then hast come*, Reeves' Adamnan p. 266; con-o-u-tapla peāe, *until he passes it*, Wb. 24117; cf. also LL. 4^b32, Rev. Celt. vi. 183, xiv 245. The compound is also used intransitively, e.g., uocopaetai faiu uul, *it befalls him to go*, LL. 24812, for which YBL 5616 has uopala faiu uul, *it befall him to go*. Scotch Gaelic, tachair, *happen*; Mod. Ir. éapla, Scotch Gaelic, *tharladh, happened*.

uul (1), *going, serves as verb. noun to tágu*; (2) *way, turn*; in uul-po, *this time*.

uúnao, g. uúnaio, n. (1) *encampment*, (2) *army*.

uúr (= uo fúip) lit. *to learn*, introduces an indirect question. uúr innz, *to learn whether, if perchance*.

epu, g. epueo, *warrior (fighting in a chariot)*.

étaē, g. étais, n. pl. étaise, n. *dress*.

po-ceppat, *they drag off*. Cf. po-t-po-cepp, Saltair na Rann, 1746

pói, *under it (masc.)*

inap, g. inap, *tunic*.

muccaro, g. mucceua, *swineherd*.

náetap, *of us two*; ceētap náetap, *each of us two*.

nónbap, *nine men*; uocumtai app nónbap, lit. *he set forth nine men*; e.g., *he set forth with nine men*. The nom. nónbap here is idiomatic, cf. táimic iē tpu tpucaiz taēē uocum h-épeno, *Ith came (with) thrice thirty warriors to Ireland*, LL. 12112, further LL. 2225, 5111.

oc puouo, *threat*.

omnae, f. *tree*, particularly *the oak*; cf. omna 1. uap, O'Clery. But also omna 2. uap, *fig-tree*, Irische Texte ii. 2, 60, piē-omna, *fig-tree*, Saltair na Rann, 1362

pupall, *tent*. The gen. is pupall YBL. 50135, the acc. is pupall LU. 73137 = YBL. 30150; later the gen. is pupla, *purple*, the dat. pupall. This points to an old neuter, which afterwards became feminine. pocepuat a pupla, *they pitch their tents*.

-pubustreo, 3 sg. past subj. of lúgto (see I.) with infixed po. The form is peculiar, and probably corrupt. The subjunctive stem of -lúgto is *lúg-*

¹ Noteworthy are the forms atbaēa, *they died*, ML 9518, conoapeta, Rev. Celt. xi 450, co n-apeta YBL. 5814, which can hardly all be scribal errors.

and *indessed* should have given *-móilpeo*. As the preterite is *leblaim*, so it is possible that the future stem was *liblís-*, but I have no example of the future. If the future stem was *liblís-*, we should have here confusion of the sigmatic future with the sigmatic subjunctive, such as is common in Mid. Ir.

-pal, 1 sg. pres. subj. corresponding to the perfect *móla*, *has thrown* (see I.): *con-ro-pal* *fhurr* seems to contain an infixed neuter pronoun, and to be an idiomatic phrase meaning something like *till I fight with him*, but I have no other example of it. Cf., however, *com fhu pluas*, Rev. Celt. xii. 96. At LU. 6432 we find *copóilteir* *gluo fhur*, *that they might fight with him*.

peccar, *fast it* (fem.).

pio, g. *five*, n. *elf-mound*. *áep pioe* *the fairy folk*.

tiepa, *raises on high, draws out, takes off*, cf. *tiepat* a *cpuicé*, *let him take up his cross*, Thesaurus Palaeo-hibernicus ii. 245; *tiepál* *ar cpuicé*, *taking up our cross*, ib.; *τ-án-ípea Cuilliar ara épuailt*, *Cuilliar drew it (the sword) out of its sheath*, LU. 65b37; *intan do-n-ipcíoe cpano ara éoib*, *when a tree used to be taken out of its side*, LU. 86b8; *bíeup do énto uic amal tiepari oi lun*, *I will strike your head from you as (the head) is taken from a blackbird*, LU. 71a23.

To n-foirp, *help us*. *To-n-foirp* is a formation like *taip* (ii. s.v. *taipceim*), from a compound *to po-peit*; cf. Mid. Ir. *tópuim help*, and *poipu* in I.

tríós, trúas, wretched. *Ir tríós Uimn*, *I am grieved*. *úane, green*.

MAR DO ÉUIR CÚCULAINN MOILL AR AN
MUNNTEIR ANIAR.

DO ÉOULAVAR ANNOIM I GCÚIL SIBHILLE. DO ÉUIT
PNEACÉTA MÓR OPEA (GO MÁINIS) CREAPA PEAP AGUR
MUIL CARBAT.

BA MÓD AR MARBIM LÁ 'I N-A BÓIMEAC U'ÉIRIUGEAVAR.
NÍOIR B'Í PRÍO AN ORÓCE BA FÁIME UÓIB, DE ÉIONN AN
TRNEACÉTAIR, AGUR NÍOIR ULLHUIGEAC BÍO UÓIB AN
ORÓCE FIN. NÍ LUAT A ÉÁINIS CÚCULAINN Ó'N GCOMNE,
U'FAN LE NÍGE IR LE POEPAEAC.

DO ÉÁINIS ANNOIM AR LOIS AN EPLÓIS. "NÍ MAÍE
GO NVEACÁMAIR ANN," APPA CÚCULAINN, "NÁ SUP
BHUIEAMAIR AR ULTAV. DO LEIGAMAIR DO'N EPLÓIS
TEACÉ OPEA I SAN FÍOR." "DEIN ÁPHEAM UÓINN AR AN
EPLÓIS," APPA CÚCULAINN LE LAEŠ, "GO MBEIR FÍOR
AGAMN CAUÉ LÍON AN EPLÓIS." DO UÉIN LAEŠ POIN, 7
UUBAITE LE CÚCULAINN, "CÁ MEAPCÁN OPM," AR
PEIRPEAN, "N-A ÉAOB FO, NÍ FÉACAM É (UÉANAM)." AR
"NÍ MEAPCÁN DO ÉFAP, AÉT GO PHOICÉAP," APPA

CÚCULAINN. "TAP IRTEAC PAN (AMAC AP AN) SCAPBAP
MAIR FIN," APPA LAEŠ. ÉUARÓ CÚCULAINN IRTEAC PAN
(AR AN) SCAPBAP AGUR BÍ AR FEACÓ ABPA AG ÁPHEAM
AN EPLÓIS (LOIS). "NÍ FUIPIUR UUIT FÉIN É," APPA
LAEŠ. "IR FUIPIURTE UAM-PA AM, NÁ UUIT-PE. CÁ TRÍ
BUAÓ OPM PA .I. BUAÓ FUIPE, IR INTLEACÉTA, IR ÁPHEAM.
CÁ ÁPHEAMTE AGAMN ÁPHEAM FIN, FUIPE," AR PEIRPEAN.
"OÉT UTRHUACÓ ÉEACÓ UÉAS ANNO," AR PEIRPEAN, "AR
A MÍOMAC AÉT CÁ AN E-OÉTMAC TRHUACÓ ÉEACÓ UÉAS
PEAPITE AR FUIO AN EPLÓIS AR ÉUMA NÁÉ LÉIRI LE
MÍOMAC IAO, .I. TRHUACÓ ÉEACÓ NA NGAIRIAN."

ANNOIM DO ÉUARÓ CÚCULAINN TIMÉALL AR EPLÓIS
GO MAIB AG AÉT SPEANA. DO BAIM FÉ GABAL ÉPAMN
U'ÉIN-BÉIM LE N-A ÉLAIUEAM AGUR DO ÉUIR TAP LÁIR NA
GLAIRE I ÁPHEAM NÁ GEOBACÓ CAPBAP ÉAIPTE ANONN
NÁ ENALL. DO ÉEANGBACÓ DO ANNO ÉUIR 7 INVEALL.
IR FÓIC AGUR FOCLAM A NÓÁ APA. DO BAIM PEIRPEAN A
GCEITPE ÉINN UÓIB 7 DO ÉUIR AR ÉEITPE BEANNA NA
GAIBLE. DO FIN ACÁ AÉT GABLA.

ÉÁINIS EIC AN ÉEAPAIR ANNOIM FÉ UÉIN AN EPLÓIS
AGUR A N-ADAPCA POI-DEAPGA OPEA. TAP LEÓ BA
ÉAC A BÍ POMPFA PAN ÁÉT. DO ÉÁINIS BUÍEACN UACÁ
U'FÉACÉANT AN ÉTA. NÍ FÉACAPAR NÍO ANN AÉT PIAN AN
ÉAN-ÉAPBAP 7 AN GABAL IR NA ÉEITPE ÉINN AGUR ANNM
OŠAM AR N-A PSHÍOBACÓ N-A TAOB. ÉÁINIS AN PLUAS
GO LÉIR ANN. "AN UÁIR MUINNTEIR-NA NA CINN UO?"
APPA MEACÓB. "UÁIR MUINNTEIR-NA 7 UÁIR MÍO-LACÓ-
MAIR," APPA ÁLILL. DO LÉIS UOIME ACA AN OŠAM A
BÍ AP ÉAOB NA GAIBLE, .I. ÉIN-PEAP DO ÉAIC AN
GABAL LE N-A LEAC-LÁIM, 7 NÍ MAJACÓ FIB ÉAIPTEIRI GO
UICÍ GO SCAPÉIRI UOIME UAB-PE LE N-A LEAC-LÁIM Í, AÉT
AMÁIN PEAPGUR. "IR IONGANTAC É," APPA ÁLILL, "A
LUATE DO BUATEACÓ AN CEAPAIR." "NÍOIR B'É FIN DO
B'IONGANTAC," APPA PEAPGUR, "AÉT GEAPPAÓ NA
GAIBLE (CÁ BUN) U'ÉIN BÉIM, 7 MÁIR U'ÉAN-BUILLE
(DO GEAPPAÓ) CÁ BUN IR MÓROE AN E-ÉACÉ, 7 É UIN-
GEACÓ AR AN NÓR FO; MAIR NÍ DEAPPAÓ POLL POMPFA, 7
IR A BHAPÉAR CAPBAP DO CAITEACÓ LE HÉAN-LÁIM Í."

"SAPR FINN AR AN ÉIGM PEO, A FÉAPGUR," APPA
MEACÓB. "TUGTAP CAPBAP TAM," APPA PEAPGUR,
"GO UTAIPHEACÓ AMAC Í GO BPEAPAIR AN U'ÉAN-BUILLE
CÁ BUN." DO BPIR PEAPGUR ANNOIM ÉEITPE ÉAPBAP
UÉAS CÁ SCAPBAPAB, 7 AP A ÉAPBAP FÉIN IR EACÓ DO
ÉOŠ A TALAM Í (I PLÍGE) GO BPEACAPAR SUP U'ÉAN-
BUILLE BA BUN. "NÍ FULÁIR A ÉABAIR FÉ NVEAP,"
APPA ÁLILL, "CAC É CAIL AN ÉMÉIL PEO GO BPUILLMÍO
AG TPALL OPEA. ULLHUIGEACÓ GAC UOIME AGAIB A BÍO.
NÍOIR FÁM UÓIB APÉIR ÉIONN AN TRNEACÉTAIR. AGUR
MUIPTAIR UÓINN CUO U'IMTEACÉTAIR IR DE PEALAIAB AN
ÉMÉIL PEO GO BPUILLMÍO AG TPALL OPEA."

ANNOIM IR EACÓ U'IMPEACÓ UÓIB IMTEACÉTA
CÚCULAINN. U'FAPPAIR ÁLILL: "AN É CONÉUBAIR
DO UÉIN É FO." "NÍ HÉ," APPA PEAPGUR. "NÍ ÉIO-
PACÓ PEIRPEAN GO TEÓPAINN CPÍCE SAN LÍON CACA UIME."

"Ceipte, an é Cealtéar mac Uíéiríne?" "Ní hé,"
 appa feargus. "Ní éiofrao peirean go teóramn
 epiúe san Uon caia uime." "Ceipte, an é eogán mac
 Dúiréact?" "Ní hé," appa feargus. "Ní éiofrao
 peirean tar teóramn éom-épiúe san tmuóaro car-
 bas . . . uime. Ir é fear uó éin an ghoim,"
 appa feargus, "Cúeulainn. Ir é uó bairéas an
 epiann uóin-béim uá bun 7 uó buailéas an cealtéar
 uó éom ppar ir uó buailéas 7 uó éiofrao éun
 (teóramn) epiúe (mapaon) le n-a ara."

TAIN VI.—In this extract there are some confusing
 misprints, which I should be obliged if you would
 kindly correct in your next number.

P. 522, col. 2, note (c), for out of the chariot read out
 of the chariot?

P. 523, col. 1, line 26,—for cairptea read cairptiu.
 P. 523, col. 2, line 4, for uúb read uúib. Line 18 for
 uógenao read uógenao. And for note (c) p. 522, col.
 2, I should prefer to substitute, leg. u-a fuicet, cf.
 uó fuicpea, Wb. 25¹⁶.

an éasó lá ar meallao.

Ar n-uóis ní féoir gupas rmaoipeas ar a
 uúit éuis an rgoit a bí rib inoiu," ar peirean
 go meangamail. "Nac bpaillim-pe tar éir
 a beir éoir agus éamhan rin máigirtear as
 teact ná a éiofrao go luac, buíreacáir mór
 le Dia!" ar peirean, as tabairt a pean-
 lais uá uet le neart áear agus glion-
 uair. "Uíóó aise anoir" ar peirean,
 aet ir paoa an lá go gcuirpíó pé as
 epiasó na gcuib muiro-ne arir."

"Ceáiró atá tú a pát éor ar bíe," appa
 uime asam, "i uaoib an máigirtear,
 nó eé'n pát go uoipeann tú nac mberó pé
 as aon rgoit inoiu ná go luac?"

Leir peo buail ceatár nó cúgear ar Cor-
 na-Rón ruar éugam, agus uó'prouis
 Tomáirín san a leigean roir go míniéti an
 rgeal uóib.

"Uíor as pát" appa Tomáirín "nac
 pait aon rgoit ann inoiu agus epiúógra mé
 uíó é ppeirín." "Tá púit le Dia asam nac
 bpaill" appa 'Uall Deais' "mar éamhan
 oipeas 'r pmit de mo éeacta asam-pa, ná

uoipeas a ponnear oiréa ó éus mé eúit mo
 éinn uon rgoit inoió, aet eé'n éasó go bpaill
 pior asat, a Tomáirín go bpaill an rgeal
 mar uubairt tú?"

"Inneóeasó rin uaoib" ar peirean, aet
 páasó muiro an uóear ar uóir agus na
 uíóó as uime as bpailluásó oiréan as
 uapail anonn 'r anall anpó. Ir fearp
 uóinn buailéas irteas paoi éóear an Uoióir
 ar an gcuilpáir. agus inneóeasó uaoib eó
 mar tárla."

"Uéantár ann," appa'n éuit eile. asu
 irteas linn paoi'n uóear, agus buacailí
 Cor-na-Rón, agus tuilleas ar Uaile an
 Uíge míoip'nar uéannna a loiceasó ppeirín
 ó uúit ar asat éun na rgoite.

Uoiúis ar Tomáirín as inuirt uóinn
 anpín mar uó éuio pé roir éun na rgoite,
 mar bí pé abpa 'r abpa as panamant
 leir an máigirteir, mar uó éáinis pé 'ra
 uoipe, agus mar éáinis tuir pít-maoir nó
 conpáblai go haitbéit na uioar agus mar
 éioeasóar leó é san pior a tabairt uáon
 ntuime beó cen pát ná'n bun-uíógar. "Ar
 uóóis" appa Tomáirín as epióenuasó
 "éualao rib go léir go pait an máigirteir
 agus buicini eile as paitéas an Uóinnac
 paoi uoipeasó éall as Uó-Uioeáin agus
 go pus an maoir oiréa?"

"M'anam sup éualao" ar pait-pan
 "aet eéaró a tárla?"

"Seasó mar go leóir a buacailí ir
 bpaís an rgeal é rin, aet tá pior asat
 nac pait aon éasó paitéas as an máigirteir
 ar an péimpe mór uó as Uó-Uioeáin atá
 ceannuísé tar bárr amac as an bpaill
 uapail uó ar Sapana le h-asat paitéas,
 agus ppiúeasó an máigirteir boet agus a
 gunna aise taob irteis uen teóramn, agus
 m'anam go uioeasó pé pusé leir nó go
 n-ioeasó pé ann. Uí pé as gabail éart

go mb'éigín tó a t'eacét 'na cúirte an lá faoi d'eiread, aet níor éireo go leór go mbeaó pé éom' domáirteac ar mo tóinne boet súirpúgcar ar m'iom ašur súir epocáó 'un bealaig é i nšreim aš "luet na gcaipíní ppeiceac," ašur aš Dia atá fíor cé'n uair a leigfear ar aš ešgammn é."

Sin é an uair a bí an gheadaó ašur an bualaó bor ann le móir-šróto ašur ácar aš an máigirteir a beic pšuaabéa'uaéa'.

"Meap tú naé fíor é?" arpa tóinne leir an gceann eile.

"An fíor é an eacó?" arpa Tomáirín go borb, an amlaó a meapam tú súr aš áicébeil a beinn? Tá a éomáirca le n-a éoir ann, an ršoil tóinta, an tópar faoi šlar, ašur na cailíní beaša 'ran ršoil eile ašur šan fíor aca beirte ná beó 'cé'n fáé go bfuil an oircaó šrinn ašur éirúše i n-áiríoe aš na buacailí ar fuo an bócar; le mo tóá fúil a éonnaiceap iao péim, ašur an máigirteir aš aš ppeacláircaet amaé érí na funneodšuib, ašur šan fíor aca 'pa tóman eacó éirúše go raib na gšár-bodaiš aš gluaireacé a-baile faoi meiróir éom luaé 'pa maroin."

"Aet naé b'aca an máigirteir an máigirteir aš mteacé?" arpa Ball Dearš.

"Ní fáca, a tóinne! Bí glanta leir pul éamig rí ar maroin: ašur fuo eile, ní ar an mbealaé 'na gcomnuirdeann rí a t'éirúš leir na comraiblaí a éabairt."

"Deamán rmito b'éirúše ašac, a Tómar," arpa an éuro eile. "Céapó a t'éanpar muto, éor ar bíé?" "Cé'n éaoi ir fearr leir an lá a éairéam?" arpa šac tóinne leir an gceann eile.

"Deamán éumanta baogal opainn a tóul a-baile, ar éuma'ir bíé, ó šeall Dia an lá 'n-a faoiré tóinn," arpa Ball Dearš.

"A-baile! M'anam súr faoa uainn é.

Ó tá pé 'n-a lá ašamm, bíóó pé 'n-a lá," arpa Šeašán Ó Caoitóm.

"B'fearr tóinn an lá a éairéam aš cleapuirdeacé 'na súirte, ašur bolóšai b'eaša a éannacé 'na ríopaí, ašur tošacó péapta a beic ašamm i t'ceannta ééile," arpa Colm Tómar.

"Deamán loet ar bíé ar," arpa Šeamur Óš. "Ní baogal naé go mbeiró lá pulc-már rólárac ašamm go tráétnóna. An bfuil ríó-pe rápta, a munnitir éopa na Rón?"

"M'anam go bfuil—t'éiréodšacó tóinn," arpa Štiopáinín.

"Anoir bíóó lá éicint eile aš na súirte ašur na bolóšai," arpa Tomáirín. "B'fearr tóinn go móir faoa a tóul fíor go tóí ršoil na gCapúir, ašur an áit tóó péiceál, ašur ppeirín go b'péicimíto má tá mac mácar ann atá tóána go leór ar aon mí-meap nó marla a éabairt tóinne ó páirte an énuic. Tá éom maic le píce tóinne ašamm ann, ašur tóar ríacó ba éapac go mbeaó muto i n-ann cup éuca má t'eannann opainn!"

Tóinne aérannac ršléiréircaé a bí ann, ašur bí an caéušacó bíopaé ar le neapc ceannnóánaé ašur fonn t'pota.

Ní raabacó aš péiróteac le ééile. Ní raib an péiréac ar aon intinn. Bí cuio aca aš iarríacó na súirte a éabairt opéa péim, ašur tóulle a mb'fearr leó a tóul go tóí ršoil na gCapúir, ašur mar rín t'éirúš eapmirt fáoa eacopéa.

'Sa d'eiread eairéacó ar epoinnte cá raéacó, ašur éárla go raib an éuro ba mó ar aon intinn le Tomáirín, ašur mar rín bí ar gcuio eile a beic rápta le laršacó ríar go tóí na Capúir.

Nuair bíodóir aš r'éocáil aš mteacé ó'n Špuacán Dúiré, ní raabap péim rápta ar a

túil leó, éor ar bít. Bí cuio aca a ráo mé fásgáil mar bíor, agus gan bacáó uom —go mbaó éumá ann nó ar mé, aét máirge túbáirt Seaáán óá brásgáí 'n-a noiaó mé go mbeaó pé contaóairceáé aise péin a túil aét an oiréaó, mar go raéáinn a-baile agus go n-innreóáinn go cinnte cá raib pé iméigéte, agus go mbeaó a páróio ullmúigéte 'n-a éomáir, agus a gteápaó le fásgáil aise ar a éeáét ar air toó.

Cearaó go raib an ceairt aise, agus méaraóar go raábar éom ós agus éom tict-ééillíóe 'r go n-innreóáinn oiréa é óá otéiróinn a-baile, agus mar rin toruigéaó as blaóaireaóét uom, as iarráó mó méalláó riár i n-aoimpeáét leó. Gealláó 'é uile puo dom óá otéiróinn i n-aoiméig leó, agus go noéanraóe gáé puo ní ba méara ná ééile uom óá loicinn. Mar rin 'ra oiréaó túbáir go raábar rápta, agus go raéáinn leó. Bíóar rápta go leóir annrin, agus maóir le buillí ar an tpuim ip mé a puar iao le neart a gcuio áéair as mé a beir as teáét leó, agus éloirpeá Tomáirín agus na buaéallí eile as ráó:—

“Sin é an buaéallí aiaib!” “Bí pior aiainne go noéanraó pé é!” “Ba tual oearbááéar óuit gan clireaó,” agus go leóir bnaépa moitaca nó plámápaéa eile mar rin.

Caraó tuilleaó buaéallí linn ar an mbealaé riár tóinn, agus buaiteamar bleio oiréa, as oearbúgaó go raib an máigiripir ghuabéa uainn, nó gur iompuigéaóar riár i n-aoimpeáét linn. Maóir le glaoáé agus beiceaó, toránn agus foérom, piorga agus cairmipit. Puaircear agus gneann ip aiainn a bíóar as lapgaó riár 'na fárgáí, agus as mealláó gáé rgoááipe óárcaraó tóinn, gur ppoíceamar na Caráúir.

Buaiteamar ipceáé go neamh-ppleaóáé 'ran rgoil—op éionn oiré noinne píceáó aiainn, agus 'ar noóig, ní raib buaéallí na eailín ran rgoil gan oearceáó oiainn, agus lán na ról a baime aiainn ar a éeáét ipceáé tóinn i noiaó a éé le ó tóinne go tóinne.

'Sé an éeáó puo a noéámar péin iongaó óe, tpuir máigiripreáí as múnáó rtoócaéaí oé buaéallí abao ní b'aoiré ná iao péin, agus éeapamar go léir go mba hí an rgoil ba oiré i óá bréaópaóe 'fásgáil as na eailín ip na buaéallí a beir as fásgáil a gcuio oiréaéar i oteanná ééile. Ní bíóir i n-aoimpeáét ar peáó “leáé-uair an gpin” péin ran rgoil a t'fásgamar, puo a góilleaó go móir oiréa ar puo paó a ééile. O'áir an máigiripreáí tóinn éé'n fáé ar éángaamar, agus o'innrigéamar oi, 7 geallamar go raáamar le teáét go otí 'na rgoil rípe uaró rin amaé. Oar raó, ba éorámaíl go raib rí glionnóaraé éom paó le mó éuimne, mar ní'l tóinne aiainn náir cuiréaó a ainn pior ar áit na mbonn ran “leááir móir,” agus pinne an máigiripreáí óráóín geáir as fáilcuigaó mómainn, agus as moiaó na mbuaéallí a bí le teáét éuice uaró rin amaé, agus o'innip rí oo na rgoááirí éé'n bíóó a bí uiréi as feábar ip beáó an rgoil méaóuigéte, 7 clú na rgoile áruigéte as an bpuiréann bpeáé a bí le teáét ó'n gCnoc. Cuiréaó gáé tóinne aiainn annrin 'n-a buóim péin, agus náé maí ip éuimneáé uom an éeáó éeáét i *Long Division* a múnéaó dom an lá úó.

Éaíteamar an lá éuim, péro, poeair go leóir nó go otáinig “leáé-uair an gpin” 'ra meáóon-lae, nuair a rgaóilleaó amaé ar an mbóéar rínn le tóil as cleapáóeáét agus as oéanaím gpin. 'Sé an cleap a bíóó go gnaéaé as buaéallí na gCaráúir— as imipit énaipí, agus an lá po toruigéann

riao péim agus buaéallí an Énne as imirt le céile. Ní minic a éasgá an tríocheáin arta, mar énaipí, aét a d'earbáidair mo éiríde éú, ba éearp as imirt iao nó go raib pé m' aéarann deas eatoréa. A leiteir do gléasá agus do plaróbeas níor faéar 'rha Capúip éana ó cuireas rgoil ar bun ann, agus bí an lá úo! Bí "fuit ar pmuit" agus maíi gáirpéa," san amhar, aét cé sup éabhuig ellobair móra ar na baite leó, ba as buaéallí na háite bí an éuro ba méara de'n rgeal.

Tar éir an gpeasas agus an pmioeas a beir epioénuighe, agus na laóera go léir cuipreac tnaite, larpamair linn abate as geallas do na buaéallí eile go mbeas a bparóio gléarta na gcomair éom luac i nÉipunn ir geadéacé gpeim opéa éom fada poir leir an Tulcaig Ruaó, mar geall ar an bpar-éarpeas a éarceasair linn, agus bameamair ar rha párgaí, poir an bóear, agus enáma leómanca, maíi toubá, agus rúile daicéte as ár mbúnaite le tabairt linn abate. Bí pior maíe agaimn go mbeas rgeala aca air 'ra mbaite póman, agus céaró a d'éanpas na buaéallí aét pocpuasá gan a tuit a-baite éop ar bíe an tráénóna rin! O'éaluis éuro aca mar rin péim, agus éus an baite opéa péim, aét cá bparpasá tuilleas agaimn aét go ráim 'nár gcoislaó ipcis i rgioból éuar ar áiléar a bí 'lionta le tuighe ar peas na horóce; mar bí rgeala páighe aca ra mbaite ar an gclear a punneasair, agus ó bí pior agaimn go mbeas an "féars mór" go cinnte opéa, pocpuigheas go mb'féar panaét uata go maroin go bparpuigheas pí poimne. Aét ar nrois téiréas ar ár otóir, agus fuair muinntir an baite a bí 'gáir otópurdeas rgeala ó buaéallí eicint a d'éaluis uaimn

cá pabamair, agus puigear opaimn 'n-ar puar péir go leóir.

Ní mipe a ráó sup iocamair go géar nuair a púceas ra mbaite rin, agus sup leasá an "tráicín géar" opaimn go maíe. Tugas poir go otí an rgoil rin an máim rin go otí an máigirpí boét a raib cúeas agus taóas an traógaí air, gan tráét ar náipe, as an gclear a himpuigheas air, agus an éasí ar himéigheas uair go otí rgoil eile. Ní bréas a ráó sup éuilleamair uair an iocairdeas gían a éus pé túinn le opougasá ó n-ár muinntir, mar máigirpí ní b'féar, ná ní ba láeighe linn ná é poimne rin ba d'eamair págaí. Éus pé buasá agus gpeasas bréas túinn, 7 fuair Tomáirín "duasgar an tréirne" ar fas uair, mar ba in don úim amáin a éuair pé poir an máim poimne rin go otí an rgoil, le teas air air le bacas a éur ar gac tuime dá raib as teas éum na rgoile, mar bí an mí-áó móir air le bál-péipe, agus ní bíó uair i gcomnuirde aét baí-amair a d'éanam de gac tuime. Maroir leir an rgeal a craob-rgaileas i otasí an máigirpéara boét, ní raib ann aét bun-rgeal a éur Tomáirín agus buaéallí gleacairde eile an loáin i otoll a éile poim pé, ionnur go bréasasas riao an mac po agus muinntir éop na Rón a méallas. Rinneasair é go poiceanta an lá úo; aét ní raib ann aét ceann de na cleapannas agus na himearpáir a o'impuigheasair opaim ar peas na mbliasanta a éarceamair as tuit ar rgoil i otéannta éile.

(Epioé).

"COIS-FAIRIGE."

Teine fasugasá ra loé;
Cosas na gceim a éur 'un fuair;
Comairle éur ar bean boib;
Nó, loig an uiró a éur i n-iarann fuair.

GEARR-ÉINNITAS

AR

BEAÉTA EOĠAN RUADÓ UÍ NÉILL.

Do éug mairiúis Eoġain carad mór-éim éall, agus éugadur áġaró ariacéacáib na nAllmhuirí, agus do miasadur iad trío a gcoiríóche féin, as déanamh reit-reut óio^o, agus as cur bhuiréad iomlán ar na fíor-boctáin. U'é epíóe an reit é gur curiréad bhuiréad agus fán ar armáil Monſruaró, roir éarail, ir éoiríóche, ir uile. Do fáor curó do rna ppióm-oifigis iad féin, áet do oircead fuphóir do na raiſtoiríib, 7 an méro náir marbuiſeáó, do báéáó ran áóainn iad go hobann. Do fuarad 3,423 de na epeacáóóirí, roir álbannais 7 Saerannais, marib ar énoc an áir.

Do éuit an t-óroonar go léir, arim agus lón-éogairó, 7 cúis céad déas earail éim Eoġain, agus comérom bíó do fesaráin ar fead óá mí óá arim. Do réiréad arim-éirte Monſruaró ra ppéir, nuair a bí an cat cailte aige, agus buaróte as Eoġain.

'Sé ir oíſtí gur bíé féin do éuir pé éimíó i toiréó ná tuiréadó ré ircead i láma na mbuairócheóirí. Míor marbuiſeáó ar Eoġain áet oiréneabhar ir trí píóro, agus do ſómeaó óá éeáó óá laóeáib calma. Do éiré Monſruaró leir féin go meap, leat-noctairte, ſan éarós, ſan péiribis, ſan rcaó, ſan rcaonáó, éim gur ppior pé lior na ſCeapbhuáe (Lisburn), agus do ráé pé é féin ircead i noún ann, mar a déan-faó an pionnae é féin do ráéáó i bpluar ir éom an fíarſuirte.

Sim éinnitar ar an gaeó do buairéad i mbéann Dorb ra bliáóain 1646.

Deircear gur éall oifigis na hÉipeann corad an éaéa míor reo tré earbad don-

taéca, agus náir déineadur o'péir a ééite, agus géar-leanamhant do déanamh ar a namáó, pé mar a déin a ſceann-urraó.

Go déiréannae ra bliáóain 1649, agus Eoġain as ſluiréacéó ó Déirce go trí an Muimáin, le ráil go tceanſmíóſáó rá le Cíomail do bí taréir-tairceal ó deap-píomir taréir an éoreairt fuitcead as Oíroíeacó áéa, do buairéacóim breóiréacéa é i ſConn-tae an éabáin, 7 o'éas pé an péamháó lá de'n tSaíam, i ſCaírleán na Clóiré Uacéair. Do bí an bapamuil coiréóinn i, gur nim do fuair pé ba éirís báir do. áet 'deir an t-áéair ó Míóóéáin, reanéuiréó áro-míimte, eóſſuracé, go raib éiréar-béacé roir Eoġain 7 a oóéáir.

Do áólaeáó Eoġain i Manſirir San ppióirrair ra éinnitae péamháóroce.

Sim mar a éuit an laóe ba éalma, agus ba éróóá do bí ra toimán le n-a linn, agus ó póm annair leir, agus pé ir o'ſtí óá pite-faó leir mairéacéamnt go ceann beaſáin bliáóanta 'n-a óíaró póm, go ſcuirréadó pé deiréad leir na hAllmhuirí i ſepíóeáib éilge go bíac na breirte.

mo éimáó, ir mo déacair, mar éalléanar ráó an laóe,

feap ráſacé, meap, taparó, go raib acéim ir lúe n-a ſéis.

feap oíraſanta calma, acéimneac lároir tréan.

Seabac an éeannair rap b'áim Eoġain Ruadó ó néill

(Cpíóe)

SEAĠÁN Ó MUIMNEACÁIN.

Do éuir Cumann na bpiobairí i mbairte áéa Cliaé píomnt páipéirí as tpuall opáim tamall ó póm. éimíó ar an gcuirtar do éugairó opéa féin go bfuil móirán óá déanamh aca éim fíor-ééó na nſaeóeal do éuir pé féin áir. Bíonn buiréan ar piubal uair ra tpeacéam aca i ſcáir an píb o'foſluim. Níltar as déanamh deapmáó ar an bpiob móir, 7 ir mar an níó é pín. Tá oet bpuinnt déas o'áirgeacó ar láim aca tar éir na bliáóina, ir ni hole an poláéar é pín

Seóinín an ġliogair.

Gléar 5 50 meiréac.

{ : s₁ d : r : m | r : d : l₁ s₁ : l₁ : d | d : m : s }

I. Tá Seóinín an ġliogair ar buile le tamall, ir

{ : t : d¹ | s : m : d m : r¹ : r | r : - : s₁ d : r : m | r : d : l₁ }

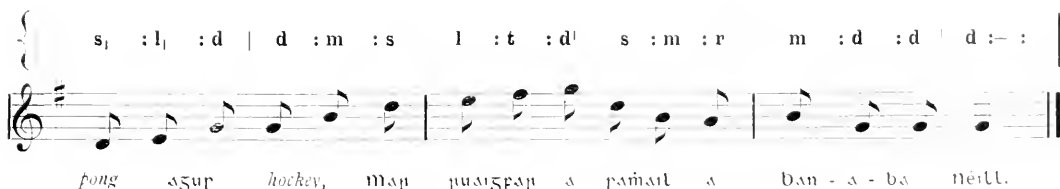
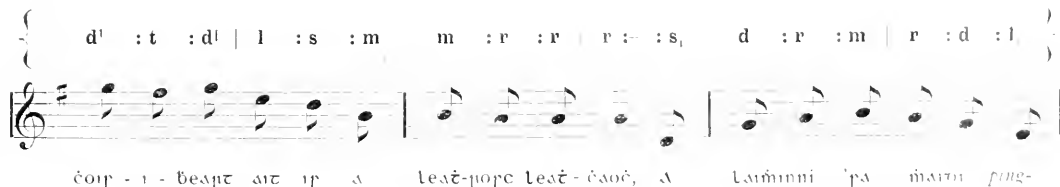
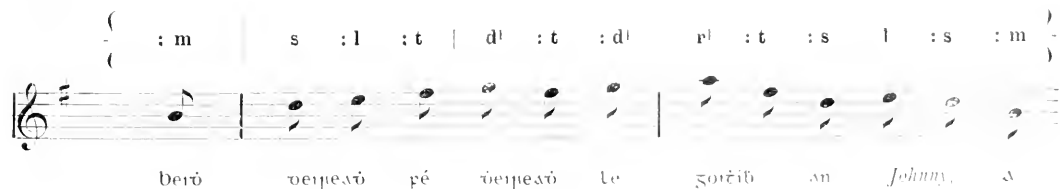
mile uroé-eagaine as teacét ar a béal; ó u'iompuig an cluicéa tá

{ s₁ : l₁ : d | d : m : s l : t : d¹ | s : m : r m : d : d | d : - : }

a' uul dá éirí teafairí, mar u'fúigeaó pé ama na hainveir' é péin.

cunrú—

II.

Tá an uonar ar *cricket*, ní imiréar par ve,
 'S ní tairpe uon Golf ro hí tamall pé péim :
 naé móir an aóbar fuil é mo flihibe gaise
 'N-a gall ip ná mairpá map mairpó na Gaeóil !
 Léit berú veipeasú, 7pl.

III.

Tó éirpéas an leirbve fepc feana-hata aip péim,
 Túiróin aip ceangal go uaingean uá taoib,
 aipín 'n-a láim veir aige, ip feirte ve máis aip,
 le bhoctairpéat amairve as masá pé Gaeóil.
 Léit berú veipeasú, 7pl.

VI.

ní gúirpíró me tubairt a éuilpéas uá fípacá :
 Cáir óion uó ping-pong i n-a-garó anpáite 'n traozáil :
 Tá lá ná maib coumne aige leir aip as tarpmairt
 'N-a múnfap ciall éeannais go meap uá leiréiro.
 Berú veipeasú, 7pl.

IV.

Léit bapra gac leirve uá nveimeann an gaise
 Seá a iapracé aip aipip aip sámbo gan éill :
 baleairp pcpupair ip cionnaigíte uairte aip,
 bipiéiróin coc-faia aip ip capá n-a béal '
 Léit berú veipeasú, 7pl.

V.

ní berú plíge agaimne uó-pan i ninnip luirp fearpa
 Tá a éeapma anoir eairte 'r ip maib an puó é :
 Ó ' págá na clir uó, an *cricket* ip sámbo
 pé gpmairpáirp áaranna, ip capá aip Gaeóil.
 Berú veipeasú, 7pl.

TEICEADÓ DÓIMNAILL UÍ SÚILLEABÁIN BÉARA.

SEAGSÁN Ó CUILL DO REPIÓB.

Tuairim 7 bliadhain ó fóin do éis Seagsán Ua Mumhneacáin cunnatar beaéit do léig-
teoirí an IRISLEABAIR ar an gcuma i
nár fáil an Ríoiré Cairn 7 a éirí fear
Cairteán Dúna Duirde. Ua le Dóimnall
Ua Súilleabáin, Tighearna Béara, an cair-
teán ro, 7 an tráé gabad an cairteán, do
bí an t-aoiréad féin 7 poimic beas dá éirí
fear, iméighe éum fáilte a éirí poimic beaé-
tairí ó'n Spáinn do bí tagaite irteac do
cuan Cinn Mairia le lón coisair 7 airgíro do
t-aoiréadair na Mumhan 7 fóir do gheallatar
do faib éis míle déas fear as teacéit ó'n
Spáinn san móil éum cabairighe leó.
Táinig Dóimnall éirí n-air go Dún Duirde—
aéit mo léan, ní faib Dún Duirde poimic
'ná a tuairpe, aéit aihán an deatac as
éirighe i n-áirde, fuan na fóla ar na cloair
do éim foéain do i n-a óige 7 raigtoirí
deairga as pué ríor 7 ruar, as creacáit
annro 7 as tóin-mairbair annró.

Mí faib tigí anoir fá luige na rreairac
as Dóimnall, éabairt réacéit do ó'n ríon.
Aéit níor éirí poimic a déac. Bí na Spáin-
nig as teacéit, dar leir, 7 annroim do beaéit
ráirí asige ar an léir-rcuor do himpeacéit
ar féin 7 ar a múimntir—annroim do
maoirde na maorai fóla ó máirí fáir-
mair na Mumhan—annroim do éisairde
Dún Duirde airí san buirdeacair do rna
creacéitairí do leas é. Do baig pé a
múimntir go léir le éite 7 an méirí oll-
mairí dar féac pé 7 do airgíre pé poir go
tí an Gleann Garb. Tá éirí áirí tim-
éall an gleanna ro i t-aoiréit sup deacair
toul irteac ann aéit i bpo-áir. Irteac
annro do éirí Ua Súilleabáin 7 a múimn-

tir 7 do éirí pé a éirí raigtoirí (ní faib
éirí oéit seacéit fear ar fáil asige) im
na beairigí do bfeairde toul irteac pan
ngleann 7 ar múirigí na genoc as fair
ar an náirí.

I mí an Meirí pan mbliadhain 1602 do
éirí na móirí reo amac 7 t'fan Ua
Súilleabáin pan ngleann Garb i pué an
fóiríar i n-inéirí na rluairge móir bí
fé Cairn fá Mumhan a t'airrair é a
éirí. Go éimí, i n-inat iat-pan do
beir as éimangurá air, ir amair a bíor
reiríar as leairigéit oirí; ir móirí cat
puirteac do bí eairíar 7 ir míreí toirí
éiríar do'n rluair móir teiréac le n-a
n-anam ó'n mbuirí bis.

Fan na haimpíre reo do bí Ua
Súilleabáin 7 a múimntir as tóirí le
reacáit ó'n Spáinn 7 iat ullair ar rreacáit
ríor go tí an cuan éimí luac 7 éiríar
luirgear na Spáinne tagaite irteac. Aéit
mo léan—toirí é an reiríar fáir ar
éiríar taga é. Táinig reacáit fá deiríar,
aéit b'm iat na reacáit éimí rreacáit dá
seoirde. Do bí Doirí Ruac Ua Dóimnall
mairí—an fear do éiríar Cúige Uac éimí
mairí pan i t-aoiríar Doirí Uí Néir 7
do éiríar do'n Spáinn tar éirí éirí éimí
táirí éimí iairíar ar mí na Spáinne éirí
a fáiríar ó éiríar-rmaic na n-áiríar.
Do gélí an Rí do 7 do bí ruar le éirí
míle déas fear éiríar 7 ar tí toul ar an
múir as teacéit go h'éirí an tráé táinig
reacáit éirí go faib Dún Duirde ar fáir 7
cuan éimíar 7 reirí na Sairíar. Éirí pan
corc leir an obair go léir, do
reiríar na rí, mairí ná faib cuan
anoir i t-Cúige Mumhan ná faib luirgear
Sairíar dá fair 7 t'fás pan Ua
Súilleabáin i n-a aonair pan ngleann Garb
san éimí ar tí é réiríar—an náirí

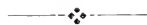
նամ-էրօճարեաճ աս Բաւուշաճ 7 աս յար-
 ւշաճ Ժմեճաւ ար 7 իսկ Ժոյնե իրա ճոմ-
 իարաճ Ժօ ըճ Ընցե Աւաճ, Ժօ ճարարաճ
 Եարար ըճ Եոցնան Ժօ.

I mí Meirímh an Fódhmar to táinig na
 tpoé-rcéala ro éirge ó'n Spáinn, áct ní
 raib an éinneall múcta ar fáil ari; bí
 doo'íla Néill fóir as tpoio i gCúige Ulaó
 7 an fáil to bí éirge éum claidéam to
 éógaint i gcoinnib na gceadéadóirí ní
 rtaonraó Ula Súilleabáin. Áct as téannan
 amac ar an fhoilais to bí Ula Néill féin
 as tábairt ruar. Bí an namáio po-iomá-
 amáil to 7 toob' éirge to teiréad. Ní
 raib tóime anoir éum toécar to éur ar
 Óóinnall 7 'n-a éeannra-pan bí fé as ruic
 a lón, mná, páircí 7 rean-aoime i n-a
 gcúram ari, 7 an gennraó ruar as teadé
 ari. Ba léir to anoir ná fáilraó fé
 panamaint níor ria pan nSteann Sairb.
 Áct cá raíad fé? Ó éuaró go Cúige
 Ulaó. Dealaó to gearraó to féin leir
 an gclaidéam 7 gac órólaó toen trige
 to tpoio. Ní raib ruinn éar leat na
 brear anoir aige mar o'méirgeadair nuair
 ba léir toib ná fáilraóir rearam, 7 an
 namáio go lionmair ar gac taob ée. Bí
 rneadéad ar an tatalam—7 an bócar fáil
 go Cúige Ulaó—ruar le trí éeal mite ar
 fáil—tuille to fáilóiríib toairga. Fé
 'rha h-iomáiríib reo, baó móir an gníom
 to éirge éeal rear, rige to téannam
 toib féin gan pioe eile beir le téannam
 aca. Áct to ruig Ula Súilleabáin leir na
 rean-aoime, na mná 7 na páircí 7 gac
 tóime go mb'féar leir iméadé 'n-a pan-
 amaint i bpluair éairrige i bfoal ar fáil-
 óiríib éairíú. As fáigaint an Steanna
 Sairb, to bí éirge éeal o'féaríib tpoia
 aige 7 fé éeal to oaoimib eile, toir máná,
 reirbírig, aoime leóinte, rean-aoime 7

παύρτι—mīle peapra ar paxo. Δ' βεαν
 Οὐβλιν γ' αν παύρτε τοὸβ' οἶγε λεό, τ' ἔδς ρὺ
 ι η-α ὄιαρ πέ ἔεαρμονν α ἐὸν-ἐαρπο Mac
 Guibne.

[illegible]

(11i cpioč.)

"NA CLEASAIRÍ."

To bii gCill d'inne tá p'ice éigin bliathain
 ó foin beirt fear (tá comhartha ran péin
 tá "Beirt fear" ó'n ait ééaona ag
 gabalt timéaill pór. aet ní map a éite
 iat) go tuagti "Na Cleasairí" oíra.
 Tachs 7 Miceál tob ainm dóib 7 clann na
 beirte a b'eat iat. Mí raib éin-teóra leó
 éin cleas spreannmáire to mirt, 7 ní
 raib pean-pseal fiannairdeacta ó Cum an
 Éirte go dtí an Daingean ná raib ar bairra
 na méire aca le haéir, 7 ar m'anam-ra
 móran p'sealta úir-déanta leir, sup
 baogatac liom ná bíod eirt na píunne
 ionnta go minic.

'Sé an obair a b'íod ar riubal aca ná b'ádhóiríocht 'rha locháib, 7 do táirgta suir capad oirca beirte púncán lá do b'íodar as tabairt cuairt timcheall na tíre. Beirte an-ghrádhmair a b'ead na púncání seo, 7 do táirgta an t'oirp'póiríocht b'í ran éad cuairt as na buadailí com' mair ran leó na beadh riad páirta i ruit na haimprie b'í aca le ranaimaint ann le héan b'ádhóirí eile aet iad. Do éiríodar mí ann i t'eannata éirle go haerac, 7 anpoin b'í f'iacláib ar an mbeirte pilleas a-baile ar.

"Seadh," arpa ceann aca reachtmair n'íocht imchead t'óir, "beirte ré le riad a'gann nuair r'agaimíó tair n-air, 'ná fuil éin-níó timcheall éirle áirne ná reacamair, ná éin-tréir r'ha doime náir t'ugamair fé n'oeair." "Cuirm r'eall anoir," arpa m'iceál, "go b'fuil éan-ruid amháin ná reacamair." "Cao é rin, arú," ar riad-ran. "A r'ababair ar t'óirp' r'eadhealac f'ór?" "Áirde, mair, ní r'abamair—cao na t'ad?" "Ó! imbar, nuair r'agair r'ib, tair n-air, má éirtar éin-éiríannac oirib, ní éiríort' r'í go r'ababair i n'íirinn éor ar b'it, muna beir r'ib i n-ann ar'ad leir go r'ababair ar t'óirp'." "Oar r'o r'ú," ar riad-ran, "már mar r'oin acá an r'geal cairp'míó ceann aca do f'eirpint, 7 ar do éluair anoir ná d'ém oeairm'at má f'agann éinne b'ár gan an r'geal do t'abairt t'úinn, 7 tabairp'míó deiré b'ruint uainn i r'comair an t'óirp'." "Tá go mair," arpa m'iceál "aet náir leogair Dia go mberó an t'roct-r'geal as éinne de r'ha com'p'p'ain." "Dac éan-mairtin n-a t'ad-ran ré an éad éirte a beadh as na huairle nuair do buairp'ead na buadailíre leó ná "b'fuil éan-tuime marib f'ór?" 7 b'í an r'eadra ná r'air.

Seadh b'í an aimpir 'n-a r'ababair éin pille a-baile as t'eact an-aetumair, 7 ní r'air na

buadailí r'ó-r'áirta ar eadla do n-imchead an t-airgead uad. Ar mairtin áirde buairleat' le éirle f'airar r'p'óir na huairle iad éin com'p'le do t'ogaint.

"Mair," arpa t'ad, "nac aintear an r'geal é ná r'uirgead rean'tuime éirgin b'ár—t'ó beadh r'áirta t'ó, a leiréir de r'adgal r'áinteamair níor beir r'iam o'p'ainn!" "F'ad, a t'ad, ré seo an ruid do b'uiréann mo éiríre; uairéant'ad eile beirte as imchead t'ug go leor. mb'f'íort' gan móirán aimpir a'gann le cairéam oirca leir, 7 anoir nuair t'á caoi ar t'óirp' r'adánta le beir ann, t'á r'ad éin-t'rean'tuime r'ar r'áiríort' as t'airp' mar a beadh r'iréin." "Tá tom láir na r'íunne r'ar méir rin a'gac, a m'icil, 7 f'ad anall oir, már ruid é do (go) n-imchead' an t-airgead r'o ar an mbaile, beirte ré mar r'p'adán a'gam ar na rean-r'ir timcheall na h-áirte go t'óir lá mo b'ár, ná r'air t'uime aca r'adánta a t'óiréin éin b'ár t'f'agáirt le com'ome a éur ar éann oer na com'p'p'ain."

An f'airt do b'í t'ad as eaint b'í m'iceál as r'maimeam go r'ian, 7 t'aréir leact-nóimic do buair ré láir i r'guatáinn t'ad, 7 do r'epeat ré amac ar r'áiríre. "Oar riad! Tá ré a'gam, beirte an t'óirp' ann i n'oeiréad na t'ála." "Cao é rin, arú? Cionnur?" "Éirte linn anoir nóimeat 7 beirte r'p'óir a'gann; t'á áirne mair a'gac ar reana-t'ad 'ad t'óirp' t'uar anp'—cao oeairp' t'á b'uirgead ré b'ár in'oiu?" "A r'aracil, ní hamair ———." "F'ad, anoir, nac móir an éiréac t'á. Neoráimíó an r'geal do t'ad, 7 ní beirte a bac o'p'ainn beagáin caite a éannac ir t'ad an b'ár do éur air, 7 anp' é éur fé élar mar éin-éiríort'airde."

Seadh níor t'óg ré r'ó-f'ad ó t'ad t'ugpint a baint ar an méir b'í r'áirte as

Micéal 7 aontuigeasdaí sup b'é an puo do b'fearr fóir do éuit amac é má m'fao leó. Seacáin beas n-a d'iairí fan éainis na huairle, 7 mar ba sháit, b'é "b'fuir éan-tuine marb fóir" an éao éuit aca. "Tá," arsa Micéal, go b'fao, "fuar Taos 'Aé Dóinnall báir aréir, go ndéirí Dia tréaire ari—fear comh galánta, léiganta ir do shéabá ar ro go baile áta Cliaé, 7 cé go marb pé go han-aorta, seallam éuit ná beirí fáil tium ar fuair an baile nuair leatfao an r'géal. I taos mé féin 7 Taos anro, ní beirí éan-fonn oibre oirinn inoia, táimíto curá t'pí n-a éirí comh móir roim." Im bapa do fíneao an t-aisgeao éua fan éan-moill 7 do iméirí an dá éaireaíde a-baile dóir féin, taréir rocuasá a déanaí leir na huairle éun teacé pé na ndéir an oiréir rin ar an naoi

Seao, beasáin 7 noiaí a naoi do buail an ceatfai irteac éun an tórraí, 7 fuar an r'aríre leó éun reómra na marb. Uí móir-éuit de rna comhuprain iréir, cuio aca as ól tobac, 7 cuio eile as eainnt. Do déineao r'ighe do rna huairle láirreac, ir do fúiréasdaí ríor 7 gcúinne an t'reómra. Uí beirí ban as goil or cionn an éuirp, 7 nuair do bí gnear goil aca, do fúiréasdaí ríor 7 mearc na coia eile. Anroim éuir mac mí-áir éigin irteac 7 gceann Seasáin Míeil na Róir, rean-éara don fear pé élar, sup éairt do péin gnear goil a déanaí, 7 le n-a linn rin, do iméirí pé pé déin ar élar. Uí beasáin ólta aise, 7 ríúto anonn 'r anall é or ceann an éuirp as cur ríor anoir ir a'fí ar éiréir an tuine máirb.

Uí na fiacla iméiríde ó'n b'fear boét, 7 ir baoglaé ná marb greim ró-daingean aise ar an b'píora, bí 'n-a béal ; pé r'géal é, do

éuit ríóil deairí aite ar f'póin an tuine máirb. 7 mar ar fear bí pé élar ar m'anam-ra go t'áiní an sué éuiré rin go hobann. 7 do lúirí pé comh g'ear roim sup éuir pé reannraí an b'ar ar gac éinne ra t'reómra, 7 ríúto éun an r'aríre 7 n-éan-tréas amáin iao, an beirí r'uncáin comh raotfaiac leir an gcúio eile. Éun an r'géal a déanaí níor meara, bí an reana-r'aríre leat-lobá, ar f'ighe sup b'uir pé fúta nuair do éangasdaí go léir ari, 7 ar fear deirí nóimite, ní marb éin-níó le f'eirínt aet b'róg tuine a r'átaí amac anro, haca, nú eairball reana-gúna anroíúto pé an mb'p'earí.

Seao do réiréirí Micéal 7 Taos ar an reana-r'aríre ra deiréao iao, mar ar f'ighe éigin b'iao an beirí na doime deiréanaéa as teacé ar reómra na marb 7 ní r'abadaí ra r'aríre 7 n-éan-éoir. Uí níor mó reannraí ná éin-níó eile ar luét an mí-áir, 7 do éainí leó go léir teacé ar fan b'uirí oíogbála déanta, aet amáin ceann de rna r'uncáin sup b'uiréao a glóin éuir roim f'iaéarí o'ra fanamaint 7 gcúil áiríne fear pé reat'maine n-a d'iaí fan. Ir minic ó roim do éus an beirí euiré ar éill áiríne, aet ní marb éan-fonn o'ra tórraí Gaéalaé do f'eirínt, 7 ní b'fuaréar amac r'iam sup b'iao "Na Cleairí" pé noera "t'rom-lúiré Taos 'Aé Dóinnall."

PAÓRAMS NA LÉIME.

Tuine fan r'óir, a glóir ní meartaí a éirí

Tuine fan r'óir, ar éoirí ní baetáir é

Tuine fan r'óir, ní'l shó aise as eairéam ná glaoúac :

Ir tuine fan r'óir, bíonn pé 'na r'póir as a'uiré an t'raogáil

IS MALLUIGĈE AN DORAM TUINN- CĈIRĬ.

DIARMUID Ó MUMHNEACAIN
DO REIBĈB.

(Ar leanmáint.)

Bean puat ab ead i timceall pĈde éigin bliadain d'aoir, nĈ b'féirir beagmĈin or a éionn; asur i tcaob nĈr b'é corp na píunne a máo go maib pí maireamĈail, ní féarpat éinne a máo go maib pí ró-mĈmaireamĈail aet éom beas. Do bí píor asam péin go maib báir feoir i gcomnuid maib as Raðairí le mná puat, pé cĈir é.

Muair a beaó pé as molaó taamĈlaet mná ir é an éeao puo a tĈairpat pé go maib a polt éom puat le hear; puatáet a gmuaisge, b'in é an taamĈlaet ar pat i tcauim Raðairí. Dá mbeaó a reiam éom hálunn le peim DĈpope péin, ba beas é mear Raðairí uirĈi muna mbeaó ceann puat uirĈi

"A Raðairí," arpa mipe, "eao air go mbainpá pĈs de'n mĈnai puató rin." O'féae pé orim go gĈar. "Ní beap asam m'anam a bpeit im' úorim liom, an ead? Ba luĈa an éontairt do úume toul asur uirĈar a éairĈam le bainpĈogam na Sacron ná toul éun pĈisge a baint de'n mĈnai rin an neómat po. a mĈ ó; 7 ba luĈa an t-am a gĈobpá éun t-anama tĈanam tĈa mbeorĈi opt," ar pé. "Het! tĈit céille a úume, ir beas fear ná muirĈeann i gcontairt le mĈnai anoir ir airĈ éar don puo eile," arpa mipe, tĈa bogat. Do deim pé maetnam. "Do bainpinn pĈs oi an fáro a beirĈa as péaeaint timceall opt," ar pé, "muna mbeaó fear na leat-fúil." "PĈi-í-ú," arpa mipe, "ba éairt beir buirĈeae tĈiot go

teimĈin, nae rin é an áit go bpuil an gĈnĈm go léir. An tĈit leat ná go mbainpinn pĈs oi, mé péin, muna mbeaó le beagla pĈm fear na leat-fúil—bean bpeas, puató mar í," arpa mipe, tĈa gĈiorugaó puar mar bí píor asam go tian-mĈit go paĈaó pé i bpeintar a báir le mĈnai puató. "Eao a éairpá dom aet i pĈsaó," arpa eipean. Taairpat ceatramĈaó éobac tuit," arpa mipe. Earpat luacmar do b'eaó tobac eapaimn-na an t-am úo. "Abair leat-púnt," ar pé. "Ní tĈairpat," aoubairt-pa, "Ní hoon neam-nĈo ceatramĈaó bpeas éobac, asur 'n-a éeainta pan ní i gcomnuid a tĈoltar tume a pĈs a éairt do mĈnai, an ead?" "MarĈaó tĈeanta," arpa Raðairí. "BĈit amĈar," arpa mipe, "aet ná bĈit don 'nonn-pa-'nall mar Ĉeall air: ní tĈeantar don pĈs pa éluar na pĈs pa pluc ná don leat-peat pĈisge eile an gĈo, aet lán-pĈs, i lár a beil: beao-pa as péaeaint opt." "Ná bĈit easla opt," arpa Raðairí. "ór as taairt pé i n-aon-éor dom é tĈeantat: gceairt é: éirĈ tĈú go tĈiocpat-pa ar an tcaob gcaó t'fear na leat-fúil."

Do bí reipean, mar aoubairt éeana, 'na pĈirde ar an tcaob éle de'n teimĈ. Do b'í an tĈúil éle a bí eaoe, asur b'in é an tcaob de go maib an bean puat 'na pĈirde, tĈir é 7 an iarta. "Ir mĈit tĈúnn beir as toul a baile," arpa Raðairí liom-pa, i tĈpeó go n-airĈgaó Ĉae éinne é, asur pan am céana leos pé air beir as tĈuirĈeaint leir an nĈorur "aet pan go nĈeargĈo an píopa," ar pé. Do éairmĈg pé amaé an píopa ar a pĈca 7 do pĈeaimĈis puar lairtar t'fear na leat-fúil, éun go maib pé ar leat-fúisge tĈir é péin 7 an bean puat, i tcaob éar tĈiob.

(ní eirĈe.)

AISTE AR ÆRIAN ÆOROMHE.

DOMHÉADÓ Ó LAOSGAIRE
DO PERIÓB.

DO b'aoibhinn beiré as éirteadé le ceól caoin na cláiriríge as CeannCorad, mar ip mó-annam a bíod pí eínn de ló ná ip oíóce. DO éiréad na pírlóe asur na peanéiróte ann ó gac Cúige i nÉirinn. San amiripí peo bí paogal i nÉirinn do píerí mar éan na pírlóe éom béarac, éom macánta, asur éom banamail rin so b'éarórad annip óg, áluinn, gléarta i peótaib 7 i n-ornáirí eile, gluaréadé 'na haonarí ar fuair na héiréann asur ná bacrad éinne léi. Bí amm Ærian éom cáileamail rin, sur óion í ar gac níó m gac cúinne deim Oileán. Mí maó na pírlóe amáin do mól é, dé na hánáiróte géar-éiréadé, tugairí píor dó, náir deim pé cam ná cláon ar éinne ar fuair an ólige dó. O'oirpúg pé so eruaró éum Críórtamílaét do éabairt éar air arí, mar bí an tír periorpa ó beiré as coméarcar ar pead óá ééat bliathán leir na páganarí. Nuair fuair Ærian an tír pé n-a rmaét, éor-nuig pé ar ólige na m'beiréamán do éarpuíad asur o'féarpuíad mar éaribe do'n gcoiréiantaét. San am ééatna íocpúig pé na píoinnte; éurí pé o'fíacáir ar gac treib "Ó" nó "Mac" do éur píom amm éigin do éam le na rinreap. Ip marí peo do éeigil na Maíllarí íad péim so Muinirí Uí Héill, Uí Domhnall, Mic Loéamín, gc., éós píóét Síol Muirí marí amm na Conéubair, asur píóét Ærian péim Muinirí Uí Ærian.

Éus pé anoir a aigne ar na ceallair asur na háirí-peoirí do bí trác pé péim o'ac-éógaime. Tós pé óá éill nua, ceann aca, éill Óá lua, asur an ceann eile,

Innir Cealtia. Ip é do éós tír Éuam Síreime i gContae an Éilip. Ip íomóla alóirí uaigneac sur, éurí pé ornáirí uiréi, asur éill toiréa sur éróé pé lampa mnti asur tír sur éurí pé élos ceól-binn 'n-a buaic. Óeín pé bóiré asur oiróéirí asur móráin de tónta láiríe éloiré éum corc do éur le n-a náimíe óá oiróeráí don tóirí air. Éós pé tónta píógaíla ar fuir na Muíán, asur i móráin de áirí. Sé an iongnad ip mó, éionnur do píé leir an oiréat oiríe do ééamí ar fáir an méirí rin amiríe. Le óá ééat bliathán píome rin bí an tír ptoiré ar a ééiré ó éógaí. Na géaréuréac eagnaríe an Rí é san amíar, asur a máí sur féat pé an obairí peo so léirí do ééamí i n-éan éúig bliathna amáin; iní na éúig bliathna píóé-éána peo .i. ó 1005 so 1010, fuair an oara beán do bí pórtá as Ærian báir. asur mac oar b'amm Domhnall asur a éearbíríéarí Ma éán. Fuair doó Mac Macéamíán báir timéall na hamiríe peo leir. Bí Muiréad pórtá asur móráin éloimne aige. Bí tuillead élann mac asur inínean aige i oiréó so maib gac éan-toeallíamí so mbead a oíóirí oiríí i noirí a báir éum pírlí na píógaéta beiré aca do píerí riniríe-ééat. déat, monuar! bí áearpuíad píerí aca rapa fáda.

Bí an peamall toiréa anoir as éumí neamí ar beiré as eróéat or éionn na héiréann, marí pé áit sur éurí na Loéamíarí a gcora píamíbe an píerí trío an gcoiríe aca peamíamíe leir an áit. Cé sur deim Ærian muiréaríóar leó, ip baóglac náir deim rin éan-gíaríamílaét oiréa. Gac píerí do gíeríóirí ó n-a gáiríe éar lear ar na gíomíaríe gáiríe do píerí leó do ééamí do píroeráí pé Loéamíarí na héiréann éum éiríge i n-aíarí Ærian.

ní eríóé

LÉIM A' PÍOBABRE.

Lá breágh do bhí ann, agus do d'eachtraíocht lonnraí te na spéime go ruabac ar éadó énuic 7 pléibe, ar ártán 7 írleán i nGleann aoihbinn aepac an féir. Bhí an fáirpige ar lapaí le síle lae fáirpait. Do éáinis na tonnta geala bána díar ar ndíar ag léimigh éar mullaigh a éile 7 pinnéadar foérom meiréac ar an tóráis 7 éoir ar an tóalam do pinnéad rna coilltib ceól binn na n-éan. Aét níor b'íad ceól na tótonn ip ceól na n-éanlaic an t-aon ceól amáin do bhí gá rppreagad 'ra gleann an lá úr. Cloiread fuaim na píbe go túb-éirónac truaighméileac ag ruabac go mall ó éeann an gleanna go tóí an tráis agus taob éiar den píobaire do lean pobal an gleanna go léir beaghaé, roir fearaib 7 mánab ós 7 aorta. Éior coir trágha bhí beirte iarcairí ag méiréitighad báir agus bhí ríad ag péacaint ar na daoimib ag teacé amáil ip dá mbéirí ag feiteam léó. Níor ríad an píobaire ná na daoine do bhí gá leanamaint; do gluaip pé ar a aghad nó gur íróic pé an áit n-a raib an báir 'n-a luige. Annpin do ríad pé 7 do ríad an parracé do bhí maile leir, aét níor ríadad ná níor ríadad de ceól an mála. I gceann nóiméide eile d'éirigh gur na mbán ag caomead go tóilgearac. I tórapac an truaigh reo éáinis Mac Siolla Muirpe 7 a bean. Bhí beirte daoine uairle eile i n-éimféacé leo, fear láirí teann 7 ógánac. mac míic Siolla Muirpe. Bhí truaí buacailí tuairte 'na fearaib i ngar tóib; agus bhí an cúige ar fáil gléarta éun tuairpe fáda óir ip léó-ran do bhí na báirí ag feiteam éun iad do éabairt amac go tóí an long beag néata úr do bhí 'n-a rúic ar óruim na fáirpige tamall

beag ó'n tórái gmar bead mairac galánta. Níor éuair an ceatrap ógánac ar raóaric bán énoc éiréann ruam go tóí rin 7 anoir ip amáir a bíodar ar tí plán d'fághail 'gá muinnéir gaoil 7 'gá geáiríob. D'áiríuig na máná áro-ghol 7 caomead tóbghruamóla amáil ip dá mbad ar éórram nó ar foerair a bíodar, óir ní amáin reata ógánac garta do bhí ag iméacé uacá aét beag-ghéas de púom-rtoc an érainn tob 'uairle rúg 7 ba fearad clúiríéineaduib arpaíde Connacé. Aét má góileadar-ran 7 má caomeadar ní mar rin do Mac Siolla Muirpe 7 dá mnaoi mánta máoróla. Fear beag boir lán-uairéac do b'ead é. Déamán deór do bhí n-a fúil péin 7 níor leis pé síós ar, aét péacaint rómie amac éar muir. Bhí deóra le dá caom-íorc mácar an oisre; aét bhí a malá tirim. Rug Rágnall ós barrós tóic ar a mácar 7 bíodar ag cogairnaigh le éile ar fear tamall. Annpin rug pé gpeim damgean ar lámh a aear. "Muirpe, beannaé Dé leat i gcomhairde, a míc mo éiríde agus go n-éiríde do bócar leat." D'iompuig Rágnall ar a éil 7 ipreac leir ra báir mar a raib an té ba ríne aca ag feiteam léó. Do lean an truaí ógánac eile é, 7 bíodar ullam. Connac an t-oisre ós beal a mácar ag corpuirde go ciúin, 7 ip maile a bhí a fíor aige gurab é "Mairéann Ráiríuig" do bhí gá ráir aic. Ar fear na haimpíre reo bhí ceól tróm ag éiríde gan ríad ar an bpíob móir, agus ní móirde a ríad pé anoir. Do ríadad an báir 7 éromadar na báirí ar a maibí ráma, aét ar ndul ppár reacé tótonn ó'n tóalam tóib ip obann do ríe Ruairí Ruad ar a aghad le pinnéam 7 ipreac leir ra báir d'éin-léim amáin, gan an oiréad agus nóta nó fuaim de'n fonn do éur amúla ran píob. Sé "Cáit-Éac-Óroma" do bhí

marí fonn aige, agus an uair do bí pé ar an t-earráig, bí as reinnim na poimne rin 'na gcluintear. Sol ghuamó na mbán ar lorg na marb, aet nuair a táinig re 'ra 'báto, do féro fuar go bpoctacá níméatoc an poimne eile na gcluintear gápta glóimá na uroinge do rug buaó. Do lean an báto ar a bealaó. Stao caoineat na mbán ar feaó nóiminte annpoin cuatár trom-ornat na nuaime do bí ar an t-earráig. Cuatár géar-caoineat na mbán go hárt-glórac 7 éuit go las-órnac 7 o'éirig go móir-ghuacá arí 7 do buail éar na connta i gcluarab na n-deóiróte. San amhar ba méara cár pobail an gleanna anoir ná puat, agus an píobaire do b'feair a bí ra éannair uó caillte oíra 7 iongnat an toimain oíra i staob a iméat.

Nuair a bí an long i b'eat ar a rúige go tóí an f'rainne, glan ar raóaire bán-énoc éireann, bí na deóiróte as innpint oá éile cé an fáé go raóair as tabairt an t-urair rin ó n-a mbaile tuéar 7 ó n-a muinntir gaoil "Muiré" arpa Rágnall ós "ní raib fear oem' éineat go tóí ro nac raib 'n-a fáaire garta gnoíde agus nar éuir a éion péin de doóar agus o'ár ar Sapanacab an féit. Agus ó nac bfuil pé in' éumar geit do baint ar oíóar malluigíte éloimne lunnóan 'ra oíar boét éreáta ro tá rúil agam go bfuigean iarraet oíra i n-ann Ríog na f'rainne."

"Éus muiré gíat do éatín ós" arpa ógánac eile 7 bí beirt eile 'ra cár éatona. Séaró do éuir pí oíann ná dul ar éur ar éun purgatóra páoíng ar fon anama a máear; 7 an té do raóat ann 7 o' fanpat ar feaó trí lá ann 7 a fillpat ar air poim an beirt eile, go bpoípat pí é. Muiré, éuatmar ann, 7 má éuatmar caillat ar raóar, mar nuair a fillamar bí pí

fuairóte le sean-míeal na meirce 'gá raib maom ip róar."

"Muiré an oíra tuine de'n t-urair rin" ar' an oíra ógánac.

"Muiré an t-ear tuine oíob" arpa an t-ógánac eile.

"Anoir, cat a éus 'n-ár bpoair éura, ran nór miorbúitacá reo?" arpa Rágnall ós leir an bpoair. "Tamall beas ó poim eapacó Colm ciotacá oim lá an aonag, 7 bí eairéam 7 eairéam amirpe agann i oíag an tabairt, eirean as reinnim ar a beirólin 7 muiré as réitacá mo píob. Aet ra oíreacá o'éirig bfuigean eairéam 7 réaró a punnear ná an ceól do leigint ar a beirólin le corpián do bí cómgarac oim; 7 muna mbéat go raib pé ar dearg-muirce do béat a reian ráitce aige im, mála. Ip raóat aet pé ar mo éí anoir, aet ní leigean-ra oó baint lem máitín i nór go bfuilim as iarraó lóiróin o'fagáil pá éumar Ríog na f'rainne 7 na n-éatona fáona. Agus níor féat ar mo pún do reatíat i mear na nuaime putar éangar ar bóro mar ní leigfóir puat do'n píobaire ip fearr ra Conntae reo iméat uatá éom furpóra rin."

Agus tá a puat air mar glaoótar léim an píobaire go coitcéann ar an áit rin go tóí an lá moiu.

GB. Ó CAÉÁIN.

Bí fonn ar an bpeair garta baileabair a éeanaí de'n píle. "Cé méat uirge," aoir pé leir, "rin a éomair oíra, a éirgear le fána na haibne, ra lá."

"Ip deacair a éomair na éarpat

Mar bíom an rpué láirir luat

Aet an méat nac oíreéann an áit de,

Teigean pé 'n t-áro ó éuaró," aoir an píle.

CLÓDANNA NUA.

an tOmbúil. Tá amháin uéas ar n-a gcup le éile ag maígeáil in annaíon agus Séamur Clámmuolúin. Ar n-a cup amaé do Connraí na Gaeilge, i mbaile átha Cliat, Seilting a fiacla.

Ir pata atamio ag peiteam ar leabair éigin dá faídar po. Sa éasú áit, feibmíó amháin na nuaime péin agus pan uapna áit táin piau cupéa píoip. Uteanta an éoil do péip mar éiteasap a héal peon-amháinuróte. Deir gac éinne go bfuil nóip éipite an pántaéta i meap na nGaeilge. Ir píoip e leip, agus tá pomplai óe rin go plúipreac pan leabair po. Tá púil agann naé pata go mberó leabair eile mar é peo agann ó pna huáoir ééuna. Amháinuróte ir ead iao, agus píoip-amháinuróte gan amúip. Ir peaproe céol a éaét uata-pan, mar píoipam ionntaobh a héit agann ar. Ní bfuigimíó aiprepuágo ann pé mau uo-éitap a noiait na "gceóltóip" peo atá agann. Táimio go móip i neapnaí uéag-amháin. Tá dá éeann uéas uóib pan leabair po ir ní peap ceann aca ná a ééile. Baó éóip go mbeaó ceannaó móip ar.

SÍRLE GUARLE: Opáma leip an áeap paupais ó Duinnín. M. H. Gill 7 a mac, baile átha Cliat, 1904. Réal gan lacáite.

Sio é an leabair ir uéigeannaíge táimio ó lámh an áeap páupais ó Duinnín. Opáma gairio ir ead é, agus uáita gac éin-níó táimio ó lámh an áeap páupais. Tá Gaeilge bpeag bpióghmar ann, agus píoip sheanta lrepuáéta. Tá péal "Gíple Guaple" éom háipa le Sliaí luáera péin. Tá pé i mbéalaib na nuaime leip na eianta agus uo buaró a lán uapreanna ar na peiranna i gcóige Muíman anuparó. Ní éailteap píoip ué bpiú an péal pan nua-impiet peo a éugann an eáéap páupais aip. éet in' inao-pan feibmíó peóip uéas pan mbpeir annpo ir annpú ann. Tá puo éigin dá faídar ag teapabáil ó épeobéa beaga péin uuaie ná píoipap upáma pata a éup ar éipán.

an DOÉTÚIR: Opáma sheannamail i nuá gnióm. Séamur Ó Beipin uo ppióib. Ar n-a cup amaé do Connraí na Gaeilge i mbaile átha Cliat, 1904. Sé pinge.

Sio é an tapna ceann ué pna "Opámanna Dunáapaca" atá dá gcup amaé ag Connraí na Gaeilge. Biomair ag éipreac leip an éeas uap a éimio pé go baile átha Cliat 7 níop ptaamair ué éipite ó éopaé uerpeaó. Ní péitip inolaú níop peap a éabairt aip. Tá púil agann go ppióipapó Séamur Ó Beipin tuilleat uó faídar. Deir glaoáca an "an Doétúip" ní púitip

TOMÁS Ó FLANNGAILE.

Ir oé linn an péal bpiónac po a élop i uiaob Tomáip uí Flanngaile. Tá an píoip-Gaeilge po go tréit. Do buail taom bpeóiróteacéta tamall ó píoip é, 7 ó'p tuine é ná paib an iomao ué gurpal an tpaogail aige puam, tá pé i gcuaó-éap pé láéap.

Tá cuio dá éapioib i meap muinntip na Gaeilge i lunniam, mar a bfuil pé n-a éomnuíre, ag bailuágo i n-a éóip, ar éuma go mberó ábalta ar pínúip oipeam-naé a éabairt uo. Ir cuimín le léig-éóipib an páipéip peo ó éopaé ead é mar uo éabpuigéat Tomáip Ó Flanngaile leip an nGaeilge nuair a bí pí go pann las tpaocéta. Do éemeaó pé cion píp i gcomnuíre 7 uapreanta cion uápeas, ag ppióbaó ir ag múineat ir ag cup na Gaeilge éun einn ar gac cuma uo b'éol uo. Ir é Tomáip Ó Flanngaile uo ppióib "For the Tongue of the Gael," ir uo éup i n-easap "Laoí Oipín ar Éip na nÓs" 7 "Amháin Óonnacó Ruaó MacConnara." Agus ní' annpoin aét áipeam ar éuio uap ppióib ir uá uapreapó pé. Tá an Gaeilge ag éipige tréan anoir buíreacap le Dia, 7 muinntip na Gaeilge ag uol i upeire ir i lionháipeacé, 7 níop éóip an laoc calma uo éabpuig léi i n-uap a gábaró a éeapnao. A léigééipí an IRISLEABAIR, tugat uuib uo péip buip nupurpal; tá áip mbpáéap go móip n-a gábaró. Ní eiteógaró píoip-Gaeilge pinn. Cuipam gac pínúip, pé beas móip é, uá ppióipéiró pinn ag tpuall ar éaós Mac Suibne an ppaíánuróe aca éall.

TÓRNA

Seoltap lrepeacé i uiaob éagapóipeacéta go uí an pzap easap; 7 lrepeacé i uiaob banpige go uí Seipéipí, Oipis an Connraí, 24 Spáio uacéapac uí Connail, áé Cliat.

Impleabair na Saeoilge.

Iml. 14.

Át cliaí, meiteam, 1904.

U. 165.

Scoil Árd-léiginn na Saeoilge.

Beir an Stracánaí agaimn i mbaile Áta Cliaí i mbliadhna ari. Cuirfidh an reéal ro gan ariup ar oíra ro go raib pé ar a gcumair éirtead leir anuair. Beir átar tar barr ar léigheoirib an Impleabair, toirce an m-ícoláire atá ag foláir na Tána dóib beir ag tead ag triall oraimn ari. Beir ar ag léigheam na Tána dá uair pan treacáin an fáro a beir an Stracánaí annro. Seobair i n-áit eile cumntar ar an obair atá lea- gairte amaí ag luét ríurta na Scoile. Tá ríur agaimn ná teirfidh ar léigheoirib an Impleabair a beir láirtead. Ní raib ruam roume ro i n-éirceam a leirte ro éao- amlaí ag luét roglamta na Sean- Saeoilge. Dá dóir uráir a téanam den éaoamlaí ro, ir gan eolair na Sean- Saeoilge t'fáirce ar fáro pé ead- rannair.

Tá an Doctúir Cúno Meircear iméighe ar cuairt go dtí an Roinn Eóirpa ar maitear dá plánte. Tá ríur agaimn gur seair go roircear tar n-air go pláir ríur.

Tá roume ari ar lár agaimn le tamall maí ná bíar m-óir anuair. Níl ruam ríur pan Impleabair. Demir ar roirceall éun ríur ar gá éirce n-áir ar n-áir.

Mar do mar eúclainn roíre.

"Téirce ar átar anoir," ar a lár. Do ríurcear annroir maí maíre. Do ban eúclainn uair annroir ríur, átar ro ríur oíur ar a ríur. Sé ru a bí an ná gan éirce a ríur ríur éun go léirce laí éan-áircear éirce. Do éircear ríur annro, átar ríurcear ar beir ag ríurce léir a áircear éirce i n-a ríurcear. Do éirce ro ríur ríurcear ead átar ro ríurcear ríurcear ríurcear ann. Beirce náir, ann na háirce ríur go ríur.

T'fáirce (bí) annroir go ríur lá ar n-a ríurce. Glaíur ar ríurce éirce. "Ríur oraimn, a ríur," ar a maíre. "Coirce an éircear ro atá oraimn, éirce pé éirce eúclainn t'fíur an mbuairce uime."

Do éircear pé ríur ar maroir go mó átar naonair i n-éircear ríur, go raib ag áir ríur, go ríurcear an ríurcear "á ríurcear pan áircear. "Fáirce anoir," ar a ríurce le n-a ríurcear "go ríurcear ag ríurce ar an ríurcear úir. Ní maí (coirce) i n-áirce." Do ban ro Do éirce pan ríurce éirce. "Ná ríur ríurce éirce," ar a eúclainn. "Seobair bír dá ríur, ir ir ríurce lóir ro ríurcear." "Ríurce, áir," ar a ríurce, "go mbuaircear 'um a éirce pan ríurce, átar ríurcear roircear ríurcear uirce." "Bíur maí ir maí leat ríur," ar a eúclainn. "Lár gá ríurce agaimn 'um a éirce," ar a ríurce. Do bíurce ag ríurcear ríur ar ríurcear i ríurcear ar ríurcear (báirce) ríurcear ríurcear ríur. Do éirce ríur ríur ar a ríurce. "Anoir," ar a eúclainn. "an ríurcear go ríurcear?" "Ní ríurcear," ar a ríurce. Do fáirce eúclainn pé ar a ríurce go ríur ríurcear ríurcear. Táirce ríur ar ríurce. Éirce a ríurcear a éolann éun an ríurce. Áir ríurce ann an áir ríur go ríurce.

Do éircear an ríurcear ríurcear. Do éircear ríurcear ban i n-maíre (ríurce) uime ar éolann ríurcear ríurcear. Do éircear ríurcear uirce é ríurcear pan ríurce. Ríurce ríurce ann an ríurce ríur n-a ríurcear. Do léir ríurcear tar an ríurce n-a ríurcear.

STORIES FROM THE TAIN.

BY J. STRACHAN.

VIII. HOW CUCHULINN SLEW ETARCOMOL.
PART I.

[LU. 68a40—68b36=YBL. 27b37—28a41.]

Fergus goes to make a compact with Cuchulinn, that every morning a man should be sent to fight with Cuchulinn at the ford: if he fell, the invading army should remain where it was till the following morning, when another man must be sent in the same manner. Etarcomol accompanies Fergus.

Luto Fergus iarom forrim n-immor-
cor n-irín. Ut oi fuitoi uano Etarcomol
mac Eoa 7 léetunne, mac-uatcae Aitella
7 Meobae. 'Ní accobur tem to tēct,' ol
Fergus, '7 ní ar to mircuir. Scit tim
nammā compae uōib 7 Cúculaino. Do
foctae-fu (a) 7 do foirle; luinthe 7
anriice. tōrú 7 tairpēige (b) 7 deērat to
céli .i. Conculaino. Ní bia maíe oi (c)
for compae.' Cani petir (d) lat-fu mo
rñāto ai? ol Etarcomol. 'Seitir (e)
uano,' ol Fergus, 'aēt nammā ní tapcae a
rāto fpu oīapōam.' Tēccat de i n-oib
cairpēib do Delgae (f).

Uoi Cúculaino into úair-fu oc imbir
búairpāis fpu lāeg—a oí cúlair-rom fpu

(a) foctae-fu YBL, foctae LU.

(b) tairpēige LU, tairpēigi YBL.

(c) uo LU.

(d) MSS. petir. At YBL. 27b37 in petir lat is
written in full.

(e) MSS. seitir.

(f) Here and at LU. 68a6, 8 the MSS. have Delgae
as the dative. The nom. Delgu appears in LU. 77b9,
the gen. Delgan in Uún Delgan, *Dundalk*. All
this points to a declension Delgu, g. Delgan d.
Delgae (later Delga., like *mumu*, g. *mumen*, later
muman, d. *munie*, *Munster*).

7 eneē lāig. 'Aociu oā ēappac cucunn,'
ol lāeg. 'Fep mōr uonn irrin ēapput
tōireē. Fotc uonn erōebac fair. Urat
corpae imbi. Eū oir ant. Léne cūl-
pataē co n-uerg-incliuo imbi. Cpm-
reiaē co faebur cōuōāla fair oi fūuorūm.
Māuāir bēpēēc o mūmre co aōairc inna
lāim. Claitēb rēitōir lui cūpāis (g) for
a oib rīārtāib.' 'Ir fār into lue mōr-
rin uoberar lam pōpa Fergus,' ol
Cúculaino, 'ar ní fil claitēb inna incliue
inge claitēb cūaimn. Aocōar uom
uano,' ol Cúculaino. 'pogab Aitell a
m-bāegul inna cotliu, hēpcom 7 Meob.
Ocur uorēclairur (a) a claitēb ar Fergus
7 uorac oia arait oia tōrēto (b), 7
uoracat claitēb cūaimn inna inuēc.'

Ticc Fergus pōrōam. 'Fōcen rin ā
pōpa ā Fergus,' ol Cúculaino. 'Oia
tomna (c) iare i n-inbera (d), po-t-bia eō
(c) co l-leit arait. Oia tī iall i m-mag
po-t-bia cauē (f) co l-leit alait. Uorū
birōir nō fēmmair, uorū pōclōēta, uoeg
uēganim. Tēct i n-āē ar ēenn fpu (g) mā
tēcra t'immaire, co comtōlae (h), po-t-
bia.' 'Ir tairpē tim,' ol Fergus. 'Ní
uo biā uorolacatamar (i); pōpētamar uo
ēpēbat runto.' Arpōim Cúculaino iarom
in n-immorcor o Fergus.

Tēit Fergus ar iarom (k). Aitō

(g) Uoi cūpāis LU, lai cūpāē YBL, but after the
accusative aspiration is irregular.

(a) The deponent form is characteristic of Mid. Ir.,
but what it has replaced here is not clear.

(b) uoracat LU, uoracat YBL.

(c) uorā, YBL, tī LU.

(d) rīb LU, ipna hāibnaib f ipna hūobēpāib
YBL. In Mid. Ir. after prepositions the accusative
plural tends to be replaced by the dative.

(e) MSS. hē.

(f) caū LU.

(g) ar uo cenō tū YBL.

(h) MSS. comtōla.

(i) uorolacatamar LU.

(k) tēit iarom pēim Fergus YBL.

Εταρκομοι ος τῶερην Conculaind. 'Cio toécci?' ol Cúculaind. 'Turpu,' ol Eταρκομοι. 'Mor cairéella ém rúil tar rothain,' ol Cúculaind. 'Ip eo ón doéiu,' ol Eταρκομοι. 'Ní petar ní ar-tot-áighe to neoé. Ní accim tois gáin ná heimaé ná forlomm lino laet. Maccoem tuédaé amne co n-áiremu to píto (l) 7, co cleppaib régoib atot-éomice.' 'Cia no-m-éane,' ol Cúculaind, 'ní-t-gén-ra pobé Fersura (m). Mampao to púdao, immurpu, porcip to penza micti 7 to éetraméain reáit mearaitir áaim toéom in tóhain 1 n-oeáto to éappat.' 'Náé-im-éomaito im fothain,' ol Eταρκομοι. 'In cor ampaé ionenape .i. compae fpu óenfer, ip merre cetacompucepe fpu to fepaib h-Épenn imbámué.'

VOCABULARY.

accobur, g. accobur, n. *desire*. ní accobur lemm, *I do not desire*.
 aóape, g. aóape, f. (1) *a horn*; (2) *some part of a spear*. In the latter sense it appears also in YBL 4430: Tumair tarom German eplann a gai cona aóape ipan abaint, then German dipped the handle of his spear with its "horn" into the river, and in Laws iv 226 in enáipreé, to toom veé itip a hupann ocup an baile an-éapáar a h-aóape fuppe (leg fop) a pocair a a huplann, the spear, twelve fists between its iron head and the place where its "horn" is put on its extremity, i.e., its handle. O'Davoren s.v. enáip has enáip a. ga: ut ept to toom .i. etar a hupann 7 a pocair a a huplann. From a comparison of the last two passages it would seem that the aóape was at the junction of the shaft (cpann) and the handle (uplann), but what precisely it was is no clear. In the handles of many of the spears preserved in Dublin there are little holes perforated to rivet them to the shaft.
 ášup, *I fear*; verb. noun, áighe, g. áighe, also áigriu, g. áigrien, f. ápuotáighe=apan-tot-áighe, for which thou shouldst be feared.
 aicc, *no*!
 anrúice, f. *unloveliness, savageness*.
 ap-fóim (ap-fóim?), *receives*; perf. sg. 3 áppóet; verb. noun áipciu, g. áipcen, f.

(l) uoir LU., uoir YBL

(m) fersur LU., fers YBL.

báegut, g. báegut, *danger, hazard, chance*; poşab áitil a m-báegut, *I got a chance at them, took them unawares*.
 bipop, = bipop, *watercress*.
 bpat g. bpat, m. *mantle*.
 bpéce or bpépneé is a frequent epithet of a spear but the meaning is not quite clear. It is variously explained as pollaé, *perforated*, or plabpaé *having chains*. In LU. 53b27 bpéce na plabpaú is one of the rings of a chain attached to the spear. Bpéce means a ring, cf. Sg 50b13 annulus gl. uigabéaé ónoí ap ánuir cúairt .i. bpéce anulus bpécean, a diminutive from anus, *circle, i.e., anulus, a small ring*.
 búanpaé, g. búanpaé, n., a game of the nature of draughts.
 cam, interrogative particle expecting an affirmative answer (= Latin *nonne*).
 cáim, *I revile*.
 cauit, *barinacle-goose*.
 cetacompuccim, *I first encounter*.
 ceéraméu, g. ceéraméan, f., *fourth part, quarter*.
 colla, *go thou*!
 -comtolae, from com-to-tolae, 2 sg. pres. subj. of comtol; (see I) with perfective aó-.
 conuáit, g. conuáta; explained by O'Clery to be cónnuataisgeaé no pionnaitéaé éaom according to which it would be some kind of engraving. The word also occurs in the phrase peáat conuáta, Windisch Wb. s.v. peáat, and the derived adjective conuátaé is found as the epithet of a shield.
 cop, g. cup, a covenant, agreement.
 corcpae, *furgle*.
 cpóebae, *lushy*.
 cpom-peiaé, m. *a curved shield*.
 cútao, f. *pole of the head*. The dual táí éútao is used of the back of the head, cf. also the plural popt éútaéa, Thesaurus Palaeohibernicus II. 290. In LU. 80a3 occurs the phrase co clapp a to éútao, to the hollow of his poles.
 cupaé, g. cupaé, a boat.
 ueépaó, *bury*. Cf. to ueépaó inna clepp LU. 73a12, and poteépaó impu, they became, etc. in LU. 405/50.
 uelgaé, v. uelgan, *Dulge*.
 ueos, g. uise, *I drink*.
 uelg-mleu, *red insinuation (interceding)*. Another form of the phrase is co n-uepziméplao, cf. Ir. Text. III 1, 204, Zimmer, Celt. Zeit-schr. III. 295.
 úapraim (úapraim?) seems to come from úpvan, dignity, with the negative úí-, and to mean *tempt, act nammas, &c., provided thou dost not treat his words with contempt*.
 uo-m-éclapcip *took away*. Cf. teclapcip a épanao uó, his spears are taken out of him, Ir. Text. II.

τόιρεῖ, *first, leader.*

-tomna, 3 sg. pres. subj. of a compound *to-mon-* "come;" cf. *ebpón ima-muineṭar meigs .i. imacimṁella meigs 7 imman-it, which rust surrounds and eats*, Cormac s.v. *ebpón*. Welsh *myned*, Breton *monet, to go*.

copéro, *taking care of, also maintenance, support*, e.g., Wb. 10d18, 23, 24, 27. Cf. *ir aini oo-r-moipeṭe-ra colléir im boffán, therefore I have put it carefully away in my sporan*, LL. 251b5, and *ir macedonni oo-m-moipeṭetear, the Macedonians have supported me*, Wb. 17c1.

trebaso, g. *trebta, husbanding, houscholding.*

tuṭeas, *shapely, comely.*

"IS MALLUIḠṬE 'N DRAIM TUÍM- CÉIRÍ."

(Ar Leanaímhait).

Annghoin, éipom pé ipceac éun na tmeasó, mar'ḡeasó, roir an mbeirt; aṭt i n-inas an píopa a éur ar an rméarior do éar pé a lámh éle móir-éimceall muiníl na mná fuairde, 7 do éur pé óa méir leir pé n-a rmuḡín so dear ceanaíhail aḡur do éus pós oi a aipeóḡpá amuḡ ar an mbóṭar. Ar eagla ná beas an tobac tuillte i ḡearc aḡe do éus pé óa póis eile so tur te i noiaró a éile oi ar an láṭair rin. Ní fuláir ná ḡur fil fear na leac-fúil nuair aḡuḡ pé fuaim na bpós ar an otaob ḡeasó de ḡur aḡ tairrac an píopa a bí Raḡairí— aḡur so deimín ir oḡis liom so n-aon-toḡaró an léiḡṭeoir liom nuair aḡeirum ḡur nó-beas an deiripirdeac aṭá roir an oá fuaim; nílim aḡ eir éinnit i léit an léiḡṭeóra, tá fíor aḡat, aṭt má tá an cairín oipeamíac do oḡasó pé é. Ar aon-triḡe ní hé tuínnceirí na leac-fúil an éasó tuine a éonac easó a bí ar riuḡal aḡ Raḡairí aṭt na tuínnceirí a bí ar an otaob éall de'n teimceán. Pú-u!! Do bíor-ra aḡ an nooir ar an taca ro aḡur an dooir aḡ oian-leacó aḡam. Níor éurce

bí an pós deirdeac tabarṭa aḡ Raḡairí uairó ná bí pé ar easó amuḡ de'n táirriḡ.

Do bí ciall éanaíḡ páṭa aḡam ra ó'n uair úto éana náir muṭear i n-am, aṭ im baice ní raḡar ar deirdeó an turur ro. Níor b' fáda an moill a bí ar na tuínnceirí aṭ éom beas. Ba beas ná so raḡar plucate anuair ar a éile ra dooir a o'iairaró cé ba éurce beasó amuḡ éun beorṭa oirainn-na.

Aṭ ba maṭ a maire rin aḡ ar ḡeasó é — fear na leac-fúil; do b'é, ḡan amhar, a fíor leac an dooir ar oṭuir. Do bí poll móir doimín, oiaorbe i ḡeomnuirde muam aḡ beal dooir na Cúirinne. Níor éioimuiḡ an loṭ laṭaḡe úto i ḡeairceam an traímaró a éasó na muca le bpóat, aṭ éum beas leir an* nḡeimeasó a b'as Claeḡasó le rúce. Níor b' aon mairetíneac a péasóac oit ó dooir so bóṭar nó ó bóṭar so dooir ḡan tomas páḡail ra plucas úto muna mbeasó taṭaḡe maṭ aḡe ar an áit. Do éairṭá, aḡ teasó amaṭ oit, baot-léim a éabairt ó leic a' dooir so éairais a bí i láir an púil, aḡur poc-léim eile ó'n ḡeairais so leic a bí tamall amaṭ uairó rin, aḡur ar feana-plonnc oiaaḡe oitbe ar rin so bóṭar leac. Do bí copáimín beas cuíhans eile fan fála an tḡe so nḡasó fean-oaime ann aḡur oaime ná bíor deitínear oirṭa pé mar a bí oirainn-na an oirde úto.

Tuínnceirí na leac-fúil, mar aoubairt an éasó tuine a péirṭis é péin ar an mbulea a bí ra dooir. Do b'feirir ḡuró amlaró ná paib an trúil a bí éom aicillíde

* Two memorable events in local history—in the former case the heat was so intense that the pigs were nearly all suffocated; and in the latter case the rains so continual and the floods so high that several people were drowned in the townland of Claedagh. Hence the heat of the former and the wetness of the latter season are proverbial in that locality.

úto irctiḡ ra trolur, éom̃ ḡeap-maḡapicé-
pan amuḡ ra toirceáct; áct pé pceal é
nuair a éus pé léim ar a éorp pé théim na
cairige, mo épeacé éráirte cáir éúpluḡ pé
ná ra ball ba dom̃ne den loé. Baḡ
tóiḡ leat éap a bpeacáir muam̃ ro' fúitib
cinn sup éaopa é a beacé agat oá mḡe i
bpoit abann to bí an oipeacé rom̃ ionn-
fáiricáta agur pppuicáta aise ar fuio an
puitl; ac ní ḡá mḡe a bí an tuimncéir
annrúto áct a m̃atair. Snámurde ceapc
a b'eaḡ é oá bpaḡaḡ pé ceapc, mar̃ to
éonaiceamair le potur an ḡeacirpe a éus
tuime de rna mnáib ḡo toorur, ḡo tugaḡ
pé rom̃nt buillí rnaím̃ anoir ir arír, áct
to coirctí é le rnaímpeáct an pluraíḡ.
Pé theipeacḡ to b'eic pé ḡo raib pé báirte
agur buair a cairigeacḡ amacé é ba ró-
beas ná ḡo raib. M̃oir leanaḡar rinn-na
ní ba ría ḡo háirte.

"Tabair dom̃ mo éacáirnaíḡ éobac,"
appa Raḡairí, "raia tceiríir a éuiteacḡ."
"Mo éom̃riar ḡo tatabairacḡ," appa mé
pém, "oá pé tuillte ḡo tair agat. To
éabairpam̃ an potta tobac ir mó i ḡcill
áirne ar a bpuil de fult peicirte agam̃
anoct." "Oo bíor ag tapac peitlinge agur
oá r̃m̃gin (riaéa na ceacáirnaíḡ) amacé ar
mo róca éun iat a éabairc to nuair a
éualamair coirceím̃ éuḡam̃ anoir an
bócar.

"Si," appa Raḡairí, "reo Dom̃nall
M̃oir ag taeáct a-baite; leogam̃ir to dul
irteacḡ; beiró pult agam̃. Airéḡair
eliotar irctiḡ éom̃ luac ir paḡaró Dom̃nall
irteacḡ." Siúto irteacḡ é ir ḡan rior ar don
puo aise. "Oo buail pé an toorur le cúpla
buille beas de bapa na ráim̃ne a bí 'na
léim̃. ḡan am̃par to fíl an m̃um̃ntir irctiḡ
ḡo raḡar éun caḡa éur opce arír. To
múcaḡ ḡan t-áḡar beas potur a bí

lairctiḡ agur ba léir ḡo raḡar ag
ullm̃uḡaḡ éun tpoḡa éoranta a théanam̃ ó
irctiḡ. "Oo buail Dom̃nall an toorur arír
ḡo fearḡaé, agur toubairc pé an toorur
o'opcaite, ḡo neam̃-maiteacḡ. "Oo leacé-
fopcalacḡ an toorur ón tcaob irctiḡ. "Oo
bí an toorur íreacḡ, agur nuair a érom̃
Dom̃nall a éeann éun dul irteacḡ to
beiracḡ ar baḡar air agur to cairigeacḡ
irteacḡ ar r̃op cinn é ḡan r'éacaint, ḡan
riaíraíḡe cé bí ann. "Oo leaḡaḡ ar a
r̃m̃uiraíḡ ar an uplár é le buille de puo
éigin ra éú, agur to léim̃ an éuilleacḡ
sup éaḡar to ó éiam̃ib, ar a ḡlúnaib
anuair toir an oá r̃linneán air. Ir beas
ná sup baimeacḡ a meam̃air de le hobanaḡt
agur le pealltaḡt na tpoḡa a cuiracḡ
air. "Oo éus pé de r̃ar am̃ ḡo raib pé
air aise a anam̃ a éoraint, cé ná raib r̃ior
aise cé'ir b'iaḡ a náim̃aḡ, ná caḡé an
éúir a bí aca air. "Theipeacḡ pé 'na tairó
pan sup r̃il pé sup̃ iat na tcaim̃ deir a
bí o'érteacḡ agur pealb an tige a ḡabáil
ó r̃ás pé an baite. M̃oir b'fupuirte fearḡ
a éur ar Dom̃nall, ac nuair a currairde
fearḡ a oá r̃iub a b'eaḡ í. "Oo bí an
rtaite ag taeáct ann anoir.

"Oo éroit pé de a raib de rna tuimncéir
ra buaic air. "O'érḡ pé ar a érom̃naib
agur ar rom̃ ar a éorairb. "Oo éom̃gib pé
ḡreim̃ ar an ráim̃ i ḡeacirteam̃ a éioirde,
agur níor b'faca an móitl air toirḡaḡ
ar úráto a théanam̃ to ḡo neam̃-r̃cupalacḡ.
"Oar reo r̃úto," ar pé, "pé hiao r̃ib ní
mairéobair r̃ib m̃ipe m̃' éim̃teán réim̃ ḡan
r̃ior caḡo n-a tcaob, agur ḡan fult to
thoptacḡ ḡo r̃lúirpeacḡ ar a laíḡeacḡ." "Oo
bam̃ pé caḡaḡ ar an ráim̃ op cionn a éim̃
mar̃ a baimpeacḡ tuime a beacé ag bualaḡ
éoirce le r̃úirte. "Oo bí fear na leacé-
r̃úit ag bpuic irteacḡ air. "Oo ráim̃ḡ sup

éirí pé a éann lairtis de réim na ríinne, agus do buairead pan na eluair é le clabtois de úróm na ríinne agus do cuirtear le fúinneamh an bualle ar bhoi a éinn irtead i bfuilín na gceairc ip na laéan é mar a raib cuirteadta glórad aige fearó tamail. U'in an té ba éróda de namairis Dóinnail ar lár, pé réad é. Do bí ppár glanta as Dóinnail timcheall air leir an ríinn agus níor b'fóruirte teadé 'n-a góir. Do b'feairi go móir o'arim-tríoda an ríinn ná don arim o'á raib i laíha na d'úinnceirí; agus do bí arim fill go leóir aca, uprail, carúir, agus gúirleirí eile a baineann le n-a gcéir; aet ba rí a an ríinn ná iad, agus ba mairbteir an bualle bí innti ná iad go léir. Anraig ba éuma i nó "long tom" na mbórad i gcoinnib gúnaí gáirir-upéar Seagáin buirde éun a raigóirí a éimead i gcúl.

[ní críod].

DIARMUID Ó MUIHNEACAIN.

AISTE AR ÚRIAN ÚORONNE.

DOINNÉAD Ó LAOGAIRE
DO REPIOB.

(AR LEAMHAINC.)

Úi Rula pan b'fainne ar fearó beaéad Úriain agus oúcairdead na Normannac curta ar bun aige. Úi Suén pan am éadna i mbreatain agus an tír rin curta fá rmaet aige. Gaib uabair agus náire loclannais na héireann, a ráo go leog-paroir uad an t-oileán úr-élar ro. Cugadair, na loclannais iarraet ar teadé irtead go loé fearail pan mbliadain 1012, aet éirí Úrian an ruais oréa pan mbliadain éadna. U'éigean do mupéad

agus do maolfeaclainn ruas go tógaint leó agus corc do éir leó i gcúige laighean agus pan mro. San mbliadain reo leir éainis na loclannais irtead go Corcais agus ógádar an éadair, aet éirí taoirig na háite rin an ruais oréa.

An t-aon éogad aínáin rin, do bí as góir ar fearó o'á éad mbliadain roir muintir na héireann agus na Danair, bí pé naé móir ar éoir aca anoir. U'é an ead oéirdeannac anoir é roir p'agánaig agus éiríortuóte ar éadain na héireann. Bí raib anoir ó rna laigis agus na loclannais, aet "féad ead do éam ríon ríin." Deirtear náe iad na Danair ba éionntad leir an gead ro do bporugad aet Maolmóiréa. Úi Maolmóiréa rlaic éirge laighean as iniréir próéille lá as Ceann Coraó i bpálar Úriain, agus do éim pé botún éigin agus do éis mupéad fá nteara é agus oúbaire pé náir b'aon iongnad gur cuirtear ruais ar na loclannais a éiríre, as Gleann Máma, má éis pé cómaire mar rin oírb. Do éirig Maolmóiréa ar buile de éairead na ríinne do iniréir do, agus o'óiréir pé a éarail o'fagáil do, agus do ghead pé leir cóim meir agus o'féad pé. Nuair o'airig Úriain é, éirí pé teadéaire n-a óiréir gan moill o'á ráo leir filltead éar n-air, aet nuair a éainis an teadéaire ruar leir, o'leirig pé é agus ní éiofrao pé éar n-air. Éim Maolmóiréa carédar láirfead bail leir na loclannais pan mbairte agus éar leir, agus b'é reo pé nteara an cogad fuittead do fearad pan mbliadain 1014, i n-air tós gac loclannac ó Oileán Manainn go Críócair Danmair páiré ann. Úi Maolmóiréa agus éinn fearóma na loclannac as cur a gcaméirde le ééle go tuig. Cuirtear péadla éum gac áit n-a raib na Danair n-a gcoinnuóte.

Éirí Síric "an Meigil Síoda" rcéala as
 triall ar Síurto Iarla Oileán Oric agus
 maran gceatna cum Úródaír agus Ámlaoib
 do bí i nOileán Ílanainn, agus dá Iarla
 bí i tUairceart na Úreataine agus do
 gcealladar ro do go mberoir i mBaile Áta
 Cliaí um Úomhnaé na Fáilime mar b'é rin
 an lá bí ceapáite as na loélanaisg beir i
 bpoáir a éirte i mBaile Áta Cliaí. Bí
 Úródaír na Ériortuirde don uair amáin, aét
 anoir t'ádaír pé na deamán págánaí. Bí
 cóta Iarainn ari. ná faib pé ar émar
 arim faoirb, don lám do déanamh de, agus
 bí a sruais éom faoa roim, go mbíod pí
 ráite pé na émor aige, bí pé áro agus
 láirbí dá péir rin. Bí cablaí móir as an
 dá Úanar ro a. Úródaír agus Ámlaoib go
 faib dá míle loélannaé ann, agus ná faib
 upraim do 'Dia ná tóime ná do éill aca.
 Do éainis maraon leó ro, míle fear clú-
 uighe i gcótaib Iarainn ó'n gceann go
 triois; óir ba reannraimh an tpeam iao
 ro, mar do éroir na hÉireannaisg san don
 reiaí mar ba gnaí. Do éainis congnam ó
 áitib eile leir; éainisadair ó'n bfrainne
 ó'n nGearmáin ó rna hOileán agus ó
 Ériocáib loélan. An fáro a bí Síric as
 bailuighe Iarmuis mar ní faib Maolmóirde
 na éotlaí i gCúige Laigean, mar ariugmíto
 go faib naoi míle fear enuarta aige, agus
 go faib gac loélannaé anoir ullam cum
 buille tópaíctae do bualaí cum a gcómaíct
 do aic-gabáil ari.

Ní faib móran ainmire le cailleanmairt
 anoir as an reana-leomán spoirde. Bí a
 fíor go maíe as Úrian go faib na
 loélanaisg as déanamh uirce pé éalam, 7
 dá bús rin énuaruis pé pluas áiróbeil, 7
 cé sup tóit-éoróimig pé Maolfeaclainn
 tamall roimhe rin, anoir nuair bí pé i
 gceontabairt to éabuir Maolfeaclainn

leir go fonnmaí. Timceall lá féile
 páoruis do éirí Úrian a longspoir pé
 as Cill-Mágnám ar an bpaíte de bfeair-
 uairte ar a nglaoíto ríao anoir páirce
 an fíor-uirce, éus pé teime do éannair
 na loélannaé timceall Baile Áta Cliaí,
 i tpeó go bpeacadar go gléineac an tír
 ó Baile Áta Cliaí go Uinn éadair n-a
 ntearg-larair timceall oíra. Nuair éo-
 raic na Úanair an léir-reimíro go fáib
 eútaí feirge iao, agus éinneadar ar éat
 do éabairt uaíta san moill. Spoir Úródaír
 agus a pluaisgite calaí Baile Áta Cliaí
 Úomhnaé na Fáilime an t-éatamh lá deas
 t'áirpeán ran mbliadam 1014. Nuair bí
 na laigis agus na loélanaisg enuarta
 as Baile Áta Cliaí, éirí Úrian pluas
 de élainn éair pé n-a mac Donncaí cum
 Cúige Laigean do reimíro i san fíor tóib
 aét éirí fealltóir éigin i longspoir Úrian
 rcéalaarainniréo as triall ar Maolmóirde
 agus dá deapcaib rin, bí Maolmóirde as
 Iarairí an éata do bpoirteáí. Deirtear
 linn ná faib Úrian ar aighe don éat do
 éabairt uairí cum go mbeaí an capadar
 ar leatcaí, mar náir éairtuig uairí fuil
 do tóircaí ran ainmíre beannaighe rin. 'Sé
 an fáe sup éairtuig ó rna loélanaisg cat
 do éabairt uaíta Dia hAoine, mar do gceall
 téite éigin do Úródaír dá mbuairfeat pé
 an cat ar an Aoine go tóitfeat Úrian
 ran ngleo; agus éar gac Aoine ran mbli-
 adam, bí réo Aoine an éairta. Éirí Maol-
 móirde rcéala as triall ar Úrian an
 Diaraoimroimhe rin, beir as Cluain-tairí an
 máirín do bí éuáim. Ir i gceimnib a
 éola do bí Úrian as toul cum gléidí ar
 an lá polamanta roim, aét pí faib don toul
 ar aige.

Ar bpeacáí an lae ar máirín Dia hAoine
 an triomh lá rícaí t'áirpeán ran

mbliaðain éacéac úto 1014, gluaip an rluaš Gaedéalac ó n-a lonsþorir i tceirí pannaib. Bíoðar anoir ar aighe an t-aon buille éacéac ainhán úto do bualað ar fon a tceirpe agus a gceiríomh. San rluaš tceirí b'í Clann Cair pé Múrcad; n-a noiaid ran éamig fip na Mumán pé O'Faoláin flait na n'Déiréac, agus b'iað na Connaé-taig an tcear poimn do b'í ann pé Ua hÉirín agus Ua Ceallaiš. Éamig na maorí móra ó Albain ann an lá poim éum cabrušar le Bpian. Cabruš Ua Móirða agus Ua Nualláin laigean leir an lá poim. Míor éus niallaig éuige Ulað cabair ná congnaí do Bpian an lá poim. B'í gaé tuine de fhuicé an tcear-poig ann le na éaib éum tcear ar a fon; a mic ar fao agus mac mic leir tar b'áim Toirdealbac, garrún ós éuig bliaðna déas. B'í Donnéac i n-earnaí oréa, mar b'í pé féin agus curo de Clann Cair i gCúige Laigean, acé b'í fáil as Bpian go mbeaó pé éar n-aip. B'í na panna éom blúéuighe ar a éile an lá úto, náir mírde buic capbað do éiomáint or cionn a gceann. B'í na laigí agus na loélanmaig i tceirí pannaib leir. San rluaš tceirí b'í na hallmúraig pé Bpíor ar agus Síguir: lartiar oíob ro, b'í loélanmaig Baile Áta Cliaé pé éaíreac tar b'áim Dubgall; agus b'iað fip éuige laigean an tcear poimn, pé rciúir Maol-móirða. Mí raib Síric ran gaé mar b'éigín do panamáint lartiar éum na caíreac do éoraint. Do péir bapamait na rean-úšar do b'í timcéall píde míle fear an lá poim ar gaé taob ar páiric an bualaíð.

San am trátaíamit reo, b'éirí nár mírde éam, beagán do éur ríor ar éatair Baile Áta Cliaé agus ar Cluain Tairb. B'í an éatair an uair úto ar an tcear éar den lise ar fao agus b'í na rráíreanna beaga

cúmaíga móir-timcéall tóim na loélanmaé, mar abfuit capleán Baile Áta Cliaé anoir. B'í an ceannatar ar an tcear éar den lise an uair úto n-a máaire péir, ó páiric an ríor-uirce go Cluain Tairb. B'í coill as fáir ran áit reo tar b'áim to Coill Tómar, agus do leat rí ó Úruim Connaréa go bpuacáib na lise, agus ní raib aon tuit asat ar an gcaíre do ríorínt ó'n gelatán rin acé as Úroíreac Dubgall, beagán rúge tcear éar de rna Céirpe Cúirib. Mí raib aon tcear leir an lise an uair úto, agus do leat rí amac ran áit go bfuil Tis an Corruim, Spáir éimín, agus Ceann-pain Bótar larpainn an Tuairceir. Spíor páiric an éata ó Spáir Uí Conaill Uacéaraé go tceir an Tolca, agus fáir tráig go Cluain Tairb. B'í na loélanmaig anoir n-a rearam agus a noíum leir an bpaíre aca. Séaram Maolfeacélaínn 7 a éuro fear ar an gceacán i n-aice na Cabraige. Timcéall na Tolca b'í an éuro ba óraéatige den éat mar a bfuil an éorpaó nó beagán tcear éar de mar a bfuil Úroíreac Baile Bóet anoir; gairmíto curo de rna rean-úšar Gaedéalca "Caé Corpaó Cluain Tairb" ar an gaé ro. Pé áim do éabairar ar an áit gur fearaó é éom fao agus beir na Gaéil beó, clunfear tráét ar Cluain Tairb."

(ní Críoc.)

Éirar i gelóó i n-áit eile cunntairí aigir as baint leir an "IRISH PROVIDENT ASSURANCE COMPANY, LIMITED." Ar fon ná fáil an Cumann ro ar bun le fao, timcéall éuig bliaðna ir fupir aéint ar na cunntairí ro go bfuil as tcearbað ríompa go buacac. Tá Gaéilgeóirí in ar Oíreig as an gCumann ro, 7 beir móirán dá gcuir oibre ríir an nGaéil. Ir mar an comaréa é reo, ir tá fáil asáim ná heiteogar Gaéilgeóirí Baile Áta Cliaé ir na tuáiré iad. Ir ceair tóim i gcomharé cabrušar le n-ár muinntir féin.

an Ceó Thraoideadta.

—||:|:|:—

Stéar S. So maorúda.

EOGHAN RUAD, do éas na focail.

an Ceól ar ANCIENT IRISH MUSIC, leat 42.

{ : l₁ . t₁ d . r : m . fe : s | l : m . r : d . r | m : m : m . fe | s : s : s }

Do rin - ear so ríor - tuir - reab neorab i gcoill éluéar

{ l : m . r : d . l₁ d : : m . fe , s , | l : s . m : r . d r : d . l₁ : s₁ . fe₁ }

éno - mar liom péin, as guréactam éun ríog síl na

{ s₁ : l₁ : d . r m : f . r : m . r r . d : l₁ : l₁ | l₁ : — :

glóipe, 's gan nio 'm bíte áet tro - cair' im béal.

II

bí líon-muic im époróe-re gan só ar bíte
 San gcoill reo 'r gan glóir úinne im gaoir
 Gan doibneap, áet binn-zu na rmólae
 As ríor-éantain ceóil ar gae gáig;
 Lem éaoib gur fúro ríó-bhuinneal móómpae,
 I brio-gar 'r i glóó émuic mar naoin,
 N-a gnaoi vo bí an lí gae le móraib
 As coméarcar, 'r nár b'éol nam eia géill.

III

Da épuilreab tiug buide capta ar óp-óae
 A ulaor-folt so brioig leir an mbé,
 A brioite gan tmeal mar an ómar,
 A claom-muir vo beó-gom gae lae;
 Da binn blarba ríor-milir ceólmair
 Mar ríó-émuic gae nóta ó n-a béal,
 's ba mín earlae a cíoe émuine i gcoir éire
 Dar líne nár leónaó le haon.

NOTA:—Ir feruir an éur eile den ámhán ro t'faigil i n-ámhán eo-gam Ruaró, leir an áear páorais
 ó Duinnín, leatanae 32. Táimín buideac den Doctúir Seóige a tug ceao úinn éun an fonn a
 éur i g lo.

IRISH MSS. IN LIBRARY OF ST. JOHN'S COLLEGE, WATERFORD. By Rev. P. Power.

THE motive which prompts publication of the following catalogue is twofold—first, hope that it may be useful to the many students of our 18th, and early 19th. century literature, and, secondly, expectation that it will stimulate preparation and publication of similar lists of Irish MSS. in other libraries, public and private. The list here presented, with notes and explanations to render it more useful and interesting, was made by the writer, for his own information, some few years since. In the interval interest in Irish studies has increased enormously. Publication of the present catalogue will, therefore, it is presumed, be admitted as more than justified—if only to facilitate future Editorial labour.]

It may be of interest to note that the MS. collection here described owes its origin to the munificence and taste of a former Bishop of Waterford and Lismore—Most Rev. Dominick O'Brien. By his care the present volumes, about forty in number, were brought together, and saved the destruction which overtook hundreds of their less fortunate fellows throughout this same county of Waterford. Some of the volumes are at present in a rather dilapidated condition, and no particular care has been taken of the collection which is merely shelved with ordinary printed books.

I. Vol. in 12mo, 462 pp., contains—

(a) Contents Table, 22pp.

(b) "Páipéar an aonma, le antóin Shearmon, O.S.F.—air na ríghob le tadhg O'Farrell, a bpoitlár, 1768."

This work was printed at Louvain, 1645. Lawrence O'Foran was an excellent Co. Waterford scribe of the latter half of the 18th century. Little is known of his personal history beyond the fact that he lived at Portlaw, and that he was a schoolmaster. He was in his youth a pupil of the famous Donnadh Ruadh MacNamara. One of Foran's pupils was Andrew English, of Clonea, who taught Irish to John Fleming, and John Fleming, in turn, was the Irish perceptor of the present professor of Irish in Maynooth.

II Thin quarto of 65pp.—titled (on cover), "Parliament na m-Ban." This work has recently been printed by the "Gael," of New York. The preface, of over five closely written pages, is signed—Doinnall Ó Colmáin, and is headed, "Cum an óráin úrpal mo bheirgíobal shíobá fém i, Seamus Ós mac uirir. This is followed, on the next page, by—"An aonm Dé uile-cómactais, Depliment na m-Ban, etc., D. Ó C. 1697." Next comes a preface to the reader which concludes with two metrical approbations in Latin—the first, signed by Conner Curtin, and the other

by "Donatus McCarthy, Corcagien, Pastor." A small neat hand is used throughout, and contractions are general. The copy is dated Aug. 10th, 1787, and was made by the scribe for his dear friend, John O'Galvan, of Kilcash, Co. Tipperary. This John O'Galvan would be a kinsman of the present writer.

III. A very small volume in the handwriting of Thomas O'Hickey, and bearing the date, "Oisíní 11, 1832." It consists of a few folios only, newly bound. O'Hickey was a native of Ballygray, Co. Tipperary. He lived in the capacity of Irish scribe, etc., with Rev. P. Wall, at Carrickbeg, Mothel, and Stradbally, successively. Philip F. Barron (Mr. McNeill's first Gaelic Leaguer) employed him for some time (1835, etc.), with another scribe, Thomas O'Harney, in connection with the Irish College at Ballylaneen. Patron and professors, however, quarrelled over some question of Irish Grammar, and shortly afterwards Barron's scheme was abandoned. In his old age, O'Hickey was taken up by the bishop, D. O'Brien, who employed him in transcribing Irish MSS., and in teaching Irish in St. John's College, at Waterford.

(a) "Dhuíshín Eochair b'is Déap" Sunn. The tale begins—Lá n'aon na mairí fionn mhí Cumáill ran fionn air uíom na Sallme, etc.

(b) A tract, mostly in English, entitled: "Dápro-ealadóin," dealing with orders of learning, assemblages, etc., in ancient Ireland, and containing some remarks on the Round Towers.

IV. Small octavo of 27pp. in the beautiful handwriting of Richard Power, of Waterford, 1853.

Power, who was clerk to the District Lunatic Asylum Board, was an excellent scribe. The little volume contains only a single piece—"Oisíní Chioróe ríom-ghlan na h-óise beannuighe mairie."

V. Small octavo volume of 66pp.

This, which is dated 1822—at Bally-ghrae—is in the familiar handwriting (very small) of O'Hickey, and contains the "Ealéiríá Clóinne Comáir" of Egan O'Rahilly. The "Ealéiríá" is, according to O'Donovan ("Tribes of Ireland," p. 32) the last satire of note written in the Irish language. It is a fierce lampoon, composed in 1713, on one Tadhg O'Cronin, a Kerry tax-gatherer, who had incurred popular odium by making common cause with the Cromwellians of his neighbourhood. O'Cronin's pedigree O'Rahilly carefully traces back in thirteen generations—to the devil! The present piece must not be confounded—as it sometimes is—with "Parliament Clóinne Comáir" of the same author. The one is in prose, the other in verse (see Father Dineen's "Poems of Egan O'Rahilly," pp. 168 and 236). The MS. under notice concludes with a postscript dedicatory to Rev. P. Wall, in which the scribe apologises for his delay in transcribing the piece.

(Air leanmáint.)

NUÍO.

CONTRACTIONS.

The Irish MSS. in general abound with contractions but the modern ones particularly so. Before the art of Printing was discovered, when books could be multiplied only by the work of the hand, an invention of this kind was always useful, and often necessary, as it served to abridge labour and save vellum and paper. As these contractions were not subject to any particular rule, every writer invented or adopted as many of them as he chose. Hence arises a great difficulty in reading our old MSS., but more particularly those of a latter date. To assist the learner in reading our old books, a more copious collection of these contractions than has been hitherto published, is exhibited on the following plate, upon a plan ingeniously invented by the author of a "Gaelic Grammar," published in Dublin in the course of the last year.

Irish contractions are divided into three classes, the first class is called *muineadhach*, superiority, from *muineadhach*, a lord or superior. The second is called *adhadhach*, ascending, from *adhadh*, a ladder. In this class when a vowel is placed over a consonant, it has the additional force of *h*, before or after it; thus ^a instead of being *ar*, is *ar^a*, or *ar^h*; and ^o instead of being *or*, is *or^o*, or *or^h*, and so of all others. When *n* is placed over a consonant, it sounds *na*; thus ⁿ is *naⁿ*, *naⁿ*, etc., etc. When *r* is placed over a consonant, it stands for *ear*, and *rr* stands for *earr*; thus ^r *earr*, ^{rr} *earr*. The third class is called *eitgeadhach*, assisting. From *eitgeadh*, succour. In this class two or more letters of the same name are united; thus *aa*, *aa^{le}*, another; *ee*, *ee^{le}*, other; *lll*, *tríal*, a design, etc., etc.

1. <i>aa^{le}</i>	27. <i>da^{ib}ro</i>
2. <i>aa^a</i>	28. <i>du^{ro}e</i>
3. <i>aa^{ro}</i>	29. <i>dearr^{te}, beirr^{te}</i>
4. <i>arr^{te}</i>	30. <i>dar^h</i>
5. <i>aa^{le}</i>	31. <i>dharr^h</i>
6. <i>daubairr^{te}</i>	32. <i>mb</i>
7. <i>da^{ar}ro</i>	33. <i>bla^{ar}am</i>
8. <i>da^{ar}ro</i>	34. <i>ba^{ro}</i>
9. <i>arr^{te}</i>	35. <i>dh^{te}</i>
10. <i>arr^{te}ro^{le}</i>	36. <i>deirr^h</i>
11. <i>arr^{te}</i>	37. <i>da^{le}</i>
12. <i>arr^{ro}</i>	38. <i>da^{ll}</i>
13. <i>arr^m</i>	39. <i>bann, bonn</i>
14. <i>am^{ar}le</i>	40. <i>dhuan</i>
15. <i>an</i>	41. <i>dar^{te}</i>
16. <i>ann</i>	42. <i>deir^m</i>
17. <i>arr^{an}</i>	43. <i>deir^m</i>
18. <i>arr^{an}</i>	44. <i>dearr^{am}</i>
19. <i>arr^{te}</i>	45. <i>da^{ro}</i>
20. <i>arr^{te}</i>	46. <i>time</i>
21. <i>arr^{ur}</i>	47. <i>dh^{te}</i>
22. <i>arr^{te}</i>	48. <i>cé^{ro}</i> 100
23. <i>bean</i>	49. <i>cé^{ar}na</i>
24. <i>bán</i>	50. <i>caora</i>
25. <i>bu^{ro}</i>	51. <i>cearr^{te}</i>
26. <i>bu^{le}</i>	52. <i>cé^{le}</i>

53. <i>cé^{ro}</i>	121. <i>ceimonn</i>
54. <i>cearr^{ro}án</i>	122. <i>ceirr^{te}</i>
55. <i>ceann, conn</i>	123. <i>ceirr^m</i>
56. <i>ce^{ro} da^{te}</i>	124. <i>ceorr^{te}</i>
57. <i>cearr^{te}</i>	125. <i>cearr^{ro}na</i>
58. <i>canarr^{te}, cecinit, i.e. he composed or sung</i>	126. <i>ceimonn</i>
59. <i>cearr^{te}</i>	127. <i>ceorr^{te}</i>
60. <i>cum</i>	128. <i>ceirr^m</i>
61. <i>clann</i>	129. <i>da^{ro}ib</i>
62. <i>clor^{ro}eam</i>	130. <i>ceirr^{te}</i>
63. <i>ceirr^m</i>	131. <i>ceirr^m, ceirr^m</i>
64. <i>ceirr^{ro}em</i>	132. <i>ceirr^{te}</i>
65. <i>ceirr^{te}</i>	133. <i>ceirr^{te}</i>
66. <i>ceirr^{te}</i>	134. <i>ceirr^m</i>
67. <i>con</i>	135. <i>ceirr^{te}, ceirr^{te}</i>
68. <i>conall</i>	136. <i>ceirr^{te}</i>
69. <i>concolunn</i>	137. <i>ceirr^{te}</i>
70. <i>con^{ro}ebarr</i>	138. <i>ceirr^{te}</i>
71. <i>cuan</i>	139. <i>ceirr^{te}ceirr^{te}</i>
72. <i>ceirr^{te}</i>	140. <i>ceirr^{te}</i>
73. <i>ceirr^{te}</i>	141. <i>ceirr^{te}</i>
74. <i>ceirr^{te}</i>	142. <i>ceirr^{te}</i>
75. <i>ceirr^{te}</i>	143. <i>ceirr^{te}</i>
76. <i>ceirr^{te}</i>	144. <i>ceirr^{te}</i>
77. <i>ceirr^{te}</i>	145. <i>ceirr^{te}</i>
78. <i>ceirr^{te}</i>	146. <i>ceirr^{te}</i>
79. <i>ceirr^{te}</i>	147. <i>ceirr^{te}</i>
80. <i>ceirr^{te}</i>	148. <i>ceirr^{te}</i>
81. <i>ceirr^{te}</i>	149. <i>ceirr^{te}</i>
82. <i>ceirr^{te}</i>	150. <i>ceirr^{te}</i>
83. <i>ceirr^{te}</i>	151. <i>ceirr^{te}</i>
84. <i>ceirr^{te}</i>	152. <i>ceirr^{te}</i>
85. <i>ceirr^{te}</i>	153. <i>ceirr^{te}</i>
86. <i>ceirr^{te}</i>	154. <i>ceirr^{te}</i>
87. <i>ceirr^{te}</i>	155. <i>ceirr^{te}</i>
88. <i>ceirr^{te}</i>	156. <i>ceirr^{te}</i>
89. <i>ceirr^{te}</i>	157. <i>ceirr^{te}</i>
90. <i>ceirr^{te}</i>	158. <i>ceirr^{te}</i>
91. <i>ceirr^{te}</i>	159. <i>ceirr^{te}</i>
92. <i>ceirr^{te}</i>	160. <i>ceirr^{te}</i>
93. <i>ceirr^{te}</i>	161. <i>ceirr^{te}</i>
94. <i>ceirr^{te}</i>	162. <i>ceirr^{te}</i>
95. <i>ceirr^{te}</i>	163. <i>ceirr^{te}</i>
96. <i>ceirr^{te}</i>	164. <i>ceirr^{te}</i>
97. <i>ceirr^{te}</i>	165. <i>ceirr^{te}</i>
98. <i>ceirr^{te}</i>	166. <i>ceirr^{te}</i>
99. <i>ceirr^{te}</i>	167. <i>ceirr^{te}</i>
100. <i>ceirr^{te}</i>	168. <i>ceirr^{te}</i>
101. <i>ceirr^{te}</i>	169. <i>ceirr^{te}</i>
102. <i>ceirr^{te}</i>	170. <i>ceirr^{te}</i>
103. <i>ceirr^{te}</i>	171. <i>ceirr^{te}</i>
104. <i>ceirr^{te}</i>	172. <i>ceirr^{te}</i>
105. <i>ceirr^{te}</i>	173. <i>ceirr^{te}</i>
106. <i>ceirr^{te}</i>	174. <i>ceirr^{te}</i>
107. <i>ceirr^{te}</i>	175. <i>ceirr^{te}</i>
108. <i>ceirr^{te}</i>	176. <i>ceirr^{te}, i. e.</i>
109. <i>ceirr^{te}</i>	177. <i>ceirr^{te}</i>
110. <i>ceirr^{te}</i>	178. <i>ceirr^{te}</i>
111. <i>ceirr^{te}</i>	179. <i>ceirr^{te}</i>
112. <i>ceirr^{te}</i>	180. <i>ceirr^{te}</i>
113. <i>ceirr^{te}</i>	181. <i>ceirr^{te}</i>
114. <i>ceirr^{te}</i>	182. <i>ceirr^{te}</i>
115. <i>ceirr^{te}</i>	183. <i>ceirr^{te}</i>
116. <i>ceirr^{te}</i>	184. <i>ceirr^{te}</i>
117. <i>ceirr^{te}</i>	185. <i>ceirr^{te}</i>
118. <i>ceirr^{te}</i>	186. <i>ceirr^{te}</i>
119. <i>ceirr^{te}</i>	187. <i>ceirr^{te}</i>
120. <i>ceirr^{te}</i>	188. <i>ceirr^{te}</i>

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Oðam.

h d e c q m n f g p a o r e i e n s r s a o p.

Example

c a i p b p e

189. Caé	257. Raib, raio
190. Caoḡao, 50	258. Na
191. Daib	259. Rúao
192. Tḡial	260. Róme
193. Lán	261. Rann
194. Lann, tonn	262. Ráo
195. No, na	263. Éangse
196. Noé, sometimes fémeacáir	264. Tḡuap
197. Leabair	265. Aéo
198. Luaoḡaḡ	266. Síir
199. Míle, 1,000	267. Sonn
200. Maieacé	268. Seapic
201. Maieḡ	269. Suaoḡ
202. Mí	270. Sáo
203. Imjim	271. Slán
204. Mhá	272. Sluaoḡ
205. Mac, map	273. Slíḡe
206. Moir	274. Samuirl
207. Oim	275. Sleacé
208. Muir	276. Seacé
209. Maie	277. Sḡeul
210. Tḡim	278. Dair
211. Colaim	279. Sin
212. Mac	280. <i>Sinit</i> , i. e. they are
213. Maie	281. Socup
214. Maé, muao	282. Ia
215. Maol	283. Tur
216. Mhaol	284. Tan, Ter
217. Muaoḡe	285. Tpa
218. Monn	286. Te, Temé
219. Mb	287. Tḡiaé
220. Tuotim	288. Teapic
221. Maolmuie	289. Taro
222. Maolteacéom	290. Te
223. Maolmopá	291. Tuḡ, tar
224. Maó	292. Tachḡ
225. Maile	293. Timéoll
226. Na	294. Tḡuaḡ
227. Naé	295. Tamal
228. Eim	296. Timéoll
229. Na	297. Tuacá ve Dánam
230. Aime	298. Tair, tal
231. Neapic	299. Item
232. Ince	300. Cúis
233. Neam, mór	301. Míle
234. Tḡeapma	302. Um
235. Neie	303. Ulaoh
236. Nuao	304. William
237. Mí hánnpam po, i. e. it is not difficult	305. Uppam
238. Onn	306. Uirḡe
239. Fáme	307. Uapal
240. Onacé	308. Tuieaoḡ
241. Eimonn	309. Umopma
242. Oiréa	310. Seacéuam
243. Oépaḡ	311. Onpaoh
244. Pcp, ppo	312. Aḡap
245. Páipic	313. M
246. Peapla	314. Uir, ar
247. Peacáo	315. <i>Et cetera</i>
248. Peaouir	316. cecinit, i. e. éanaroh he sung or com- posed
249. Pḡompaḡ	317. Oioḡ
250. Peann	318. De
251. Paopaiḡ	319. Da, do
252. Hippocrates	320. Est is
253. Pp	321. Oán
254. Pp	322. Ohoap
255. R	323. Donn
256. O'ap, šuap	324. Oapa

325. Tḡian	349. Id est
326. Uḡuirl	350. cum
327. O'ḡuirl	351. Cuparoh
328. N'ḡuirl	352. Cuéulain
329. T'ḡuirl	353. Cuéonnaé
330. Cḡuopḡ	354. Uí
331. Ta	355. Urohe
332. Dalta	356. Fáme
333. Tḡeap	357. Failte
334. Cuirḡe	358. Cionn pa eite na cop pa éapan See below
335. Sé	
336. Cuir pé	
337. Uoé	359. Cḡuorhe
338. Mnaoi	360. Conap
339. Naorohé	361. Re éeile
340. Éao	362. ve ḡacé nroḡ
341. Éaoḡ	363. e fein
342. Éaoacé	364. Faoa
343. Aḡap, apote	365. Ip
344. Ceann,	366. Ape
345. eapom	367. Anunn r anall, to and fro
346. Caḡa	368. Sepeap
347. Upp	
348. Cu	

No. 358 on the plate exhibits a variety of characters which, like the contractions, were invented for the purpose of saving vellum. They are termed *cionn pa eite*, the Head of the Ridge, or *cop pa éopán*, the Reaper's Path. They are used in all the old MSS. When a sentence ends without completing the line, one of these characters is inserted; the next sentence begins the following line, and when this line is filled up the remainder of the sentence is carried to the vacant space in the line above, and when that is filled up, if the sentence is not completed, it is carried into other new lines until it is finished. The following extract from a very old M.S. will exemplify this.

IS IAO PAEAPPA DON PU. DO MAC CUMAILL ALMUNE,
muie aḡap ofḡap ḡo nḡpim, aḡap Caolte
mac ponam. — ALMUNE. Cḡeo an nell po a
pḡappaiḡmao a tḡuip maó nḡle, do mac Cumail
tuaiḡ, do mué eim pe haon uap.

To i.e read thus

IP IAO PA EAPPA DON PUḡ
DO MAC CUMAILL ALMUNE,
muie aḡap ofḡap ḡo nḡpim
aḡap Caolte mac Ronan.

Pḡappaiḡmao a tḡuip maó nḡle
DO MAC CUMAILL ALMUNE,
Cḡeo an nell šopá po a tuaiḡ,
DO MUÉ EIME PE HAON UAP.

Fuapmaie leat-folap on áeap páupais Mac
onpónma ḡeóma an hḡuonḡeap po to Comap ó
Flannḡaile. Éim-léḡeap eile ḡo Uḡuirl pe ar
aighe aighe pincup a éabair tuao, baó maie linn to
ḡeuppaó aḡ tḡuall opaim ḡon moill

Tá beáe áoia Ruao Uí šóimail a pcpofao aḡ
ar áeap Peapap pan ḡeol. *See* aḡ ual i bpeap
peo ta an p-ao.

TEICEAMH DÖMNAILL UI SÚITLEABÁIN BÉARA.

(ar leanmáint).

Soir go Capraiz an Earais do shabaoar é'n nGleann Sár, ar roin go Céim an fíaró 7 Uéal áea an Sáoirearó 7 do fanaoat an oíche rin i mball go nglaothar áeas Ror air, tuarum 7 mile ó éuaró ó Uéal áea an Sáoirearó, ar an mbóear go Baite Múine. Go luat ran oara lá do fhoireaoar Baite Múine, mar a bfuil eill Naomh Shobnatan. Do rtaoat anro tamall 7 do bhoim Dóimnall 7 móir-éuró dá áaoimib, muimtearó, tabaréarí ar aítóir an Ban-Naomh reo 7 do iarriaoar uile ar Óia tré imríoe Naomh Shobnatan, congnaím do éabairt oóib trío an sepuatatan do bí pompa. Do éorruis an epuatatan roin luat go leór. Do éusaoar a n-ágaró ó éuaró ó Baite Múine, áet bí clann éaróis Mhe éaréais as imríe oíea fan na rúige. Áet cé sup éeacair oóib é, do éuaoar ar ágaró i n-aíméóim an námao.

Go deimh muna mbeaó an cuma go raib na fir rocpuighe as Dóimnall, do raáaró ré oian oíea an tuar faoa ro do éríoeuáar. Bí dá fíeio fear ar toaé, —n-a noiaió rin na aoime leóimte na mná 7 na páirtí, n-a n-oiaió rin na huataige bain leó 7 an lón beas cogairó do bí aca 7 ar deire ar fao do bí Dóimnall féin 7 an éuró eile de rna fearaib. An oara hoitoe do rtaoat ar i gCúic Mí éaoim i nDúic éala. Bí bfuariaoar puim ruaimhir an oíche rin ó muimntir na háite 7 bí an t-ocpuir as cur oíea go éear. Mí beaó ná go raib a noóicim airisio aca éum bíó do éeannaé, áet ní leómpaó éinne é oíol leó.

Ar maíoin an tríoiaó lá do épuieaoar leó go mear fé óéin teópa luimnis as bpaé ar óul éóm faoa le Gleann éaéaríac éum a reit do glaoaó ann ar fao cúpla lá, áet bí an earán anoir níor contaóar-éaisge na bí fé fóir, roir an Ráe 7 Cúil na Mullac 7 imr an dá bail ro buíoeanta lároie de raigóiríuib na Sacran. Bí raib bpaé aca óul éar an ábainn do bí pompa, san oíol ar 7 níor míroe an oíoe-óóear.

Nuair a éánsaoar go oí an porc as áe Búil Látaige éáimis buíoean lároir i n-a gcomnib fé ríúraó éearbpaéar an éircount de bapra. Cuireao na mná 7 na páirtí ar deireao de páir 7 éáimis na laoea ocpaéa éum toaig. Bí an námao mó-íomaoamail oóib, áet bí a fíor aca go raib deireao ar fao leó dá mbuairíoe oíea. Shabaoar tríoia “mar 'a éeóbaó reabac tré rcaia mion-éan lá Máirta,” 7 muna mbeaó iao do beit laugighe roim mé as an ocpur ní éioepaó fear imrínte reéil de rna Sapanacáib a-baile. Do épuieaoar leó go oí Gleann éaéaríac na fir lároie as bpaé na noaoime goineao le trí lá, leó eaoarra. Áet ní féaoaróir éan-reit do glaoaó annro, mar bí an námao as bailuáar timéall 7 bí eagla oíea go oíoeapóir pompa ar na earánaib ó éuaró go oí an tSionaimn.

Ar maíoin deir an raáar bíó do bí aca, —luibnaéa 7 mree,—do íte, do éuireaoar oíob ó éuaró. Bí an cat ba méara fóir pompa an lá ro; do fearaim fé oet n-uairé an éuis. Deir na Súitleabáin féin go raib an námao fiaóam mó-íomaoamail dá fearaib féin, áet ná raóaoar éóm hoitoe i n-ealaóaim éogairó, 7 éus rion an buaó do épuaró-fearaib éeapra. Do rtaoat ar tríoia 7 ar ágaró leó. Bíaoar uile as óul i luige ar ro amaé ó'n ocpur 7 ó beit

as ríor-éirí le námhao nuas gac lá. Do éitirí ar an mbótar le neart luise 7 deirtear sup iméig cuio aca ar gaeltaig. Na fir do éitirí as faire ip oíche do fáctai marb ar maidin iad. Ar tseacht dóib go Dún an Éoil (Dunnohill) do aipadar ruar gac nío 1 gcló bío do fuaradar ann, 1 tpeó ná maib 1 gcóir na muinntire bí ar deireas, aet coirce 7 a amail 7 do iteadar iad ro le haire.

Ó éuar leó go Baile na Cille, Siab Féilim 7 Loéira 7 ar an rémas lá t'Éanair do fhoireadar coill Úrorna ar bpuac na Someann, mar ar dmeadar pcat dóib féim ó'n námhao. B'i peo an éontabairt ba mó póir—an aba ba mó 1 n'éirínn ar a n-ágar 7 an námhao go fíochmar ar a tóir. Ní maib cóir ar bí aca éun toul tpearna na habann, aet bí Dóinnall glic. Do rciúruig pé na fir éun cabal báio do déanam ra coill. Do maib pé don éeann téas de'n méio capall do bí aige. Do bain an cpoiceann oíob 7 éus a gcuro peóla le n-ite de'n muirgean móir, neam-tairbeas bí pé n-a éuram. Do éairgeadar na reití go teann ar an mbáio gair ro bí téanta aca, 7 ar an oetmas lá do éorruigeadar ar toul tpearna na habann. Bí a bpuimóir iméigéte anonn an trác éáinis ririam na Daimpíogha asur buidean láoir raigóirí ó Contae Éioirao Áriann oíra. Do éirgeadar láirpeas ar na huataigib do éreacas 7 na mná 7 na pairtí do éiteam ipreas fan abann. Aet bí dorin fear tpoia fanta, 7 do ionnpaigeadar ro iad éom fíochmar fan sup b' éigin dóib teiceam 7 éuar an éuro eile go plán éar an abann.

(ní cpióe).

seagán ó cuill.

"Cionnus do baimeas an geit as liam buide."

Uiaanta ó foim bí pean-fear—Tomár Ruas do b'ann do—'n-a éomnuide 1 gCnoc Úreac. Fuar éneard macanta a b'eas é asur Gaethilgeoir eirte leir. Bí cion móir as na comurpanaib ar Éomár, 7 bío an-páirte aige roimip na daoine a éioeas ipreas éuise gac oíche éun tamail do éiteam as rcoruibeas leir. Ní maib oíche 'ra' tpeacéam ná beas garna beas bailigéte ipreas éun tige Éomár—iad go léir n-a ruide go éim ip go compórtas coir na teimeas. as gabáit aipán nó as innipit peála riannao-eaeta. Anoir asur aip ro beas rinne aca nó b'féoir eluicé eáirai, aet pé ruo a beas ar ruab aca, ní labarfas ruo pocal aet amám Gaethilg, 7 tá mbas ruo é sup éáinis éinne ipreas éúca ná maib an Gaethilg aige, do éiteas pé a beal do éimeas 1 n-a éomnuide, mar ní leigfas ruo oíra sup éuigeadar pocal tá éuro eamnte. Ip iomda oíche do éiteas péim n-a meare, asur deirim gan b'éas nár eapad a leicéirí oim puam. Go brác na breite ní téapad-ra teapmas ar na peálaib gpeannmra t'innipí ann, ar na cleaib t'innipí ann, 7 ar an nspéann 7 an rpoit do bío agann.

Oíche áipite do éar liam buide ipreas euam. Bí liam 'n-a éomnuide mile go leir ó Cnoc Úreac, 7 ní éioeas pé 1 n-éan-éor mara mbeas go maib gnó éigin aige de Éomár. Socruigeadar pé gnó bí aca 7 ruideadar ríor linn coir na teimeas. Tar éir tamail t'éirig liam éun toul a-baile. Rug páio móir speim air ip aoubairt—"Ná n-iméig go fóill, a liam. fan 7 beir eluicé eáirai agann."

"Tá caúgað orim ná féatfa panamaint a þáto. Tá bótar pata noimam 7 caitepató beir ag bogató."

"Árpu náð áætlað an teabab atá opt! Ír eumim liom uair 7 pasfá go Conntae an Cláir ar fon cluitéðe éarptai."

"Tá an ceart agat," appa Liam. "Úi ana-túil agam ionnta nuair bíor im' buaéall óg. Tá ciall agam anoir ámhéaé."

"Úa beag orim to éall," appa þáto, "tá mbeað focat le þáto agat i gcomnib cluitéðe éarptai. Áitniðim go maie an éall atá agat. Tá ponni 7 paiteíor opt. Tá ana-túil agat 'pa' cluitéðe fóf áét tá eagla opt fuithe fíor map ní fíor t'éinne caíoin t'éipeogéá arta tóá toornógeá ar iao t'imirt. Fan ámhéaé 7 geallam tuit go n'éipeogaimíto arta luat go leóir map caitepató-pa beir im' fuithe go moé ar maíoin ó táim ag toul ar an aonae."

"Fanpató map rin," appa Liam. "Níl agam áét réa 7 nuair beir an méro rin iméigéðe éipeogaimíto arta."

"Tá purt éigin iongantae tar éir tuitim amae," appa þáto, "nuair 'taoi ag fúil let' éuro aipgto to éallteamaint. Ceapar náir pugató an buairt juaí opt."

"Óáir noóig," appa Liam, "ní minic to pugató, a þáto, áét ír pata anoir náir impear cluitéðe 7 níl an peana-éiúta agam anoir éom maie agur to bí. Téanpaimíto toornuáto ámhéaé map tóá luaithe éornógeamíto reat ír luaithe beir épióénuigéte agaimn."

To fuitheamair go léir írteat ánnroim 7 to cuireat an cluitéðe ar fubal. Níor mótuigeamair an aiprip ag pleamnuáto uaimn go paib ré a toie a' élog. Ánnroim toubairt þáto gur míteo túinn beir ag éirge arta. Caiteamair pur an cluitéðe ír fuitheamair írteat éum na teineat aríp.

Bíomair ag éomíat to céile nuair toubairt taine éigin le Liam—

"Beir ré téirdeannae 'fan oíðe pul a mbeirir i mbaile an bótar, anoir, a Liam."

"Oé! ní beir," appa Liam, "ír minic bíor amuig níor téirdeannaige."

"Go teimín," appa peana-ééamur, "níor maie liom fubal ar po go baile an bótar anoir. Áirtear uaigneae 'reat é. Ír minic to éonnacéar rppio ann 7 ír minic to baineat geit ar na toainib to beaó amuig ag imirt éarptai 7 to beaó ag toul a-baile i gceart-lár na hoíðe. Deirtar leir, ná pasann taine ar bit ó'n áit reo báf i ndimepuocá, ná téirdeann a foépaio go tóí an pean-peitge éall ánnro. Toubairt Óáití na mbeirag liom inóé gur éualat ré foépaio ag toul éum na peitge an oíðe ré deirpat 7 go bfuil eagla ar go gtoirpíro para pata go bfuair taine ó'n bparóirte reo báf i ndimepuocá le téirdeannaige. Oia íoir pinn ír an anaéain! áét ír uatébárac an raoat é máf map rin atá an réaí."

"Ní mirté tuit an paíroín to gáat a ééamair," appa Liam, "áét ír áit an pean tó má leogann tó to'n tpean-toaoi rin a leiréir rin to éur 'n-a luige opt. Go teimín péim to baíreat go ceart é nuair tugató Óáití na mbeirag air. Ír iontá purt to éonnaic ír to éualat ré i fuit a raoat, tar leir péim. Ní bíonn pur ar toimán le téanam aige áét na toaine to méallat le n-a peana-réaítaib i toatob na toaine maie, áét táim ró-óian ar Óáití boét. Im' éuaim péim ír meara go móf na toaine a leogann toó, iao to méallat."

Níor péiróig na focat reo le Seana-ééamair 7 t'éipú ré peapac ar a toirp.

Cear pé gur as blaoar a bí Liam agus tudaire:—

“Ír breas péir a tásann an éinne eúsat. a Liam, aet ní maíe liom reaochaire. Taoi cinnte ná fuil pphio ‘ra’ domán ír ná raib miam, aet anoir cuirfead-ra deic reillinge leat ná pasair go dtí an rean-reilig éall anro, 7 cloiseann do bheic leat eúgann. Ní fada ar ro ‘í 7 má éanrair roin creiofead go bfuilir dári-rib.”

“Ní cuirfeá an geall liom, a Séamair,” arpa Liam, “muna mbeaó go raib fíor asat gur reiobad uaim nóimeat ó roin pé airgead a bí ‘ra’ traogal asam. Go veimín ír oé liom ná fuil an t-airgead asam, mar dá mbeaó, cuirpinn an geall leat go hátarac.”

“Com fáo ár tá an t-airgead asam,” arpa Tomár Ruat, “ní beir pé i n-eapnam oit. Déapad-ra deic reillinge óuit a éara,” agus leir rin t’éirig Tomár cum an airgto t’fagáit.

“Duiréacur leat a Tomár. Ní minic do seibeann tuine deic reillinge com bog rain, agus muna mbeaó tura do veimín san an t-airgead.”

Cuirfead an geall anraim, agus amac le ‘Liam cum tuit pé deim na reana-reilige. Fear mór láitirí fuar-airgeantaé a b’eao ‘Liam, agus níor éurí pé ruim i n-éin-níó go dtí go páimis pé an reilig. Bí an geata tóinta noimip, agus níor deim pé aet a lámh do éurí ar an bpalla agus léim a éabairt iteac. Tórnúig pé as cuapac ar gac taob de. Fuair pé cloiseann pé deiréad agus rug pé sheim uiréi cum i bheic leir. ‘San am céadna éualaró pé gué ó’n ttaob eile de’n roilig as labairt leir.

(ní epioé.)

LEABAR URNAIGHE. Comluet na pípinne Catoilice. Sagart Riasalta do gléar. Pínginn a luac.

Tá com-luét na pípinne Catoilice as bhportugáó oitá péim pé deóiró cum leabairí t’oirpáó do gaeúilgeóirib do éurí 7 gló. Ba míciró tóib roin. Go veimín ír fuí an leabáirí reo reiteam air. Ír móir an luac píngne é: tá fuar le éirpe píó leatanaé ann. Tá na gnát-urnaighe go léir ann, urnaighe mairne ír trápénóna, urnaighe as airpeann, raoríom ír comaoine, na gnát-liomáin 7 gac ruu do b’éoirí t’fagáil i leabairib beaga urnaighe déapla. aet raipir rin tá urnaighe áirighe eile ná fuigéiré ír gac éan-ait i leabairib déapla péim. Bí urnaighe as gaeúil miam i gcóirí gac éan-ocáiré. Tá móir-éurí re na rean-urnaighe reo caillte roipíor, aet tá ran leabáirí reo a lán t’urnaighe nua t’oirpíó go maíe t’óis ír t’aoir na gaeúealtacé. Níl éan-eagla oraimn ná go mbeir áro-éanac air. Beir pé ar fagáil san ampar ran mborca i n-gac réiréal i néiminn.

LEABAR AN AÉAR EOGAN. The O’Growney Memorial Volume. Agnes O’Farrelly, M.A. Dublin: M. H. Gill & Son Ltd. London: David Nutt, Long Acre, W.C.

Síó í an iarraet ír mo 7 ír tábaetairé a tugaó fóir ar beaóiró an Aéar Eogán a reiobad ír a éurí or éomairí minntirí na héiréann. Síó é an leabair ír mó, ar éirpe as baint le Connraí na gaeúilge, tóir éuríeao i gló fóir. Ní fuil ír nó tuitléann an iarraet ro úna ír fearceallairí molaó uaimn. Do bí gábad le n-a leitéirí ro re leabair. Ír iomóda tuine atá tapéir eolar maíe ar an n-gaeúilge a píocao fuar ar “na ceacéa Simplíre” agus ná raib a beag ná a móir t’eolar airé ar beaóiró an té do éau-tórnúig oitá, an Aéair Eogán péim. Tá an t-eolar roin ar fagáil anoir, 7 bató éairé ro gac píor-gaeúeal an cumntar ro ar beaóiró ar fáotar ír ar éiréirí an Aéair Eogán a leigheann ír á meabruagáó, agus aitéir a t’éanam oitá i n-a beaóiró péim. Mo míle-éruag-ra a té a léigpar “leabair an Aéair Eogán,” agus éirao an cumá n-ai oirpúg an pasairt cum reo ar pon na gaeúilge cum go rug an báp sheim air, agus n-a úair-par na t’éanraó éion píir cum na teangair 7 gáiré an

tađairi eoghan a laeđnuđao. ní hađ eaintt uo bíođ an tađairi eoghan. bíođ ré ađ obairi ip ađ ríor-obairi. buiréađar le Dia, éimío go léiri eiuo ue éorao na hoirpe poim. Má éabpuiđmíu le éeile, gađ éinne ađ obairi uo péiri a řurtail ip a aigne péim, ip řairiu an móill go mbeir an teange po "řeana-mná luřarí" ap láim pábála. Ip mař an pompla túinn le comeađo i řcomnuiré op comairi ári n-aigne, beađa an ađair eoghan. Bađ éuiri go mbeimip buiréađ u'úna ní řairéaallaiř éionn uaođ na hoirpe reo a éđaint ap láim, ip ue bpiř řur tpié n-a řaođar-pe go řruil an leabairi móri-đairbeađ po ap řařail ađaimn.

Uála a leabairi péim tá ruar le éeirpe éeao leađanađ ann. leađanađi mória ip eao iao leir. tá ré poimnte n-a épi éoaoib. San řeáo eiuo řeibmíu cunnar ap řođairu an ađair eoghan, ó lor angelor i řcalarúipe go héiriinn, ađur ó baile éuam éoréaiře go mař řuađar. San řairia eiuo tá airtí ip ceáđanna ađ baint le beađo an ađair eoghan, ip ađ tađairi uo na móri-épiéite bí ann. ruar pé a éion ó gađ éinne uoir éléiri ip tuaiř, i nériinn ip tar páile. ní řruairi ađt uo péiri mar uo éuill. San řrioiáo eiuo, tá baileřite le éeile, oimíori ue řna řuaoib a b'řearri a řepiđ an tađair eoghan i nřaeóilř ip i mbéarila. Tá op éionn ueiđ řeinn ip éeirpe řeiuo ue řictiúriř uoir beađ ađur móri řeairiđe annpo ip annróu ap řuio an leabairi.

Míori b'éiri, řan mbeađán řliře ađ ap ári péiri annpo, cunnar oiméaríu a éabairi ap an leabairi po. Tá řuill ađaimn go řeannpóřarí gađ řaeóil-řeóiri eoir ue na éuiri péim, ip řan beir ađ bpiáđ ap éunnar u'řařail ari i bpiápeariř. Ip řeiri é řařail i řeiuao pápéri ap éoioim, i řeiuaođ eaoariř ap épi leađ-éopíoeađa, ađt tá eoirion ue luxé ann a éopnann éuř řeal-éopíoeađa. Ip iao muinnriř an éló-éumainn a éuiri i řeló é, ađur go ueimín ip mař a uéinearari poim.

Ní řeiriui teória a éuiri leir an mařear a uéanřarí an leabairi po uo'n řaeóilř i n-áiteanna áriuđe, áiteanna n-a řruil řábađ le hobairi ap řon na řaeóilře. Uá bpiř řin euimimíu páilte ip eáo poim "leabairi an ađair eoghan."

MAC AN IASGAIRE. Edited by Oipin. Sold by Miss E. O'Connor, Lower New Street, Killarney. Price One Penny

Siu é an řairia leabrán uo leabráim lođa léim. Uo b'é "Caolte Mac Rónáim" uo řepiđ an řeéal po mhe an řairairi ađur b'é "Oipin" uo éuiri i n-eađari é; niú nađ ionřnađ ruarřear conřnađ ó řéimnriř eile leir, ap řon na himnirari poim uóinn. Tá řaeóilř uoar řimlriđe i "Mac an řairairi." U'oirpao ré go řeóirí uo buiréanta a beađ éar an uepioiáo leabairi ue na "Ceáđa

Simplriđe" nó ue na "Ceáđa beađa." Bađ mař an ari uóinn tuilleađ leabráim ue'n řrório po a beir ađaimn, ađur ní baōřal ná go řruiream a éuilléađ uóiođ ó'n b'péinn.

FOCLA řHÓĎA AĐUS A řCORA CAINTÉ. "Comár bán" a. Comár ó Concéanaimn uo řaeóiraiř. Ap na éuiri i řeló uo éonnpao na řaeóilře, 1904. leađ-řaoł.

Uo buairí Comár bán an ruar le hearpiat an leabairi reo řan Oiméađar. 1902, ř go ueimín ip miúo é řiáđt i řeló anoir. ní aonpuiřmíu le eiuo ue "éearpiaiř" Comár, ađt ní řáđann poim ná go nuéanřarí an leabráim po mařear. Ba móri an řruaiř nári euireao ađair an leabairi reo i řeló ap ueúiri i řeann éřint ue řna pápériřiř řaeóilađa i řliře go řreicřao řađ éinne na řocail reo ř go mbeao uóirpórieađt ađaimn mar řeall ap éiuo aca. n-a řuair-řan u'řeannřarí na řocail uo b'oiréam. naiře a éuiri řan leabairi. Uá řrařao řear eāřari an řruileabairi "bille řeólta" i řeóiri ř20, eao é an tađar a beao ari uar leir; ađt tar éir an "bille řeólta" a léiřeam uó ip baōřlađ go mbeao "řao a baire řreill" ari!

an pleríream: řpi řeóalta uaoiréađa ó éiri éonail, řeaoari mac řionnlaoiđ uo řřriob. baile áta éliađ: ó řoil ađur a mac, ađur an éló-éumainn. Tuiriúu coméioim.

řpi éinn ue řeana-řeáalta ip eao iao po. Ip amlarí a řepiob řeámu mac řařrua řior iao i mbéarila a bealaiř uaoine ađur annpoim uo éuiri řeaoari řař řionnlaoiđ řaeóilř opra. Uo b'řearri linn iao u'řařail řan nřaeóilř ap ueúiri ađt ní řuláiri a beir řárta leir an eapiao ađa ađaimn. Tá na řeáalta po coitčianta i nřađpáriř, uen uáđaiř. Tá i nreieao an leabairi reo řoclóiri beađ áreamail n-a řruil mímúřao na řrocail ip eřuaríe ip na řpi řeáalta. Bađ éuiri go mbeao ceannađ ap an leabairi po i leađ éuinn go hářuře.

THE IRISH UNIVERSITY ADVOCATE: řeo pápéari nua ađairí a éabairi amao uair řan mí ré éupam cumann liař na hiolřeoirle Caithlriđe. Tániř an eáo éeann amao ap an ođmáo lá řieáo ue mairia. Tá poimnt airtí řarta bpióřmaira ann ađ tađairi uo éeirt an Oiréađair uáđaraiř. Ip é an uóđtuiri uonnéao ó Cobtuariř an řear eāřari, ip ní uóř linn go b'eanřaríe a řařail i nériinn řear ní b'řearri éuinn an řnó poim. ní'leari ađ uearpiat na řaeóilře ann mar eřařimíu ré nuéarí ałt u'oirpao go mař uo uóđtuiri ip na ceannarí řaeóealađa. Bađ mař linn airtí ó uóđtuiri ó lunnřiri a řeicřint ip an řeúinne uó. ní řuláiri nó u'eirprie le n-a éeapare-řan, ađur tá tađiře ari ap a řno a uéanam řpi řaeóilř.

řeolari b'reađa i uaođ eapariéieađa go uó an řear eāřari, ř b'reađa i uaoib řanirře go uó řiúriéiri, Oirř an éonnpia, 24 řpiáo uáđarapá uí Conail, áđ éliađ.

Myrleabair na Saeóil Ze.

Iml. 14. áit cliait, húl, 1904. U. 166.

MAR DO MAIRB CÚCULAINN EATARCOMOL.

O'iméiz feargúr annfom ar an tseachtarpeacht úo. Do lean Eatarcomol mac eada 7 léirinne, valta diluolla ir mheóbe é. "ní maíe liom do tseacht," appa feargúr, "ir ní tpeí fuaé úuit; aét gur leipe liom cómpac iuii éu péin agur Cúculainn; (mar zeall ar) t'uaabair ir do tónaí-eaét-ra; agur fuaé ir fuaé, fuinneam ir uaabair ir buile do éúle-pe .i. Cúculainn ní tiocfaí maíe t'buir gcompac." "ná féatara-pe me úion air?" appa Eatarcomol. "féatara," appa feargúr, "aét ná caíteir tpeó-meap ar a ráúitib." Do éatara ar fom i n-a éarbaí do (úion) Deatgan.

Do bí Cúculainn um an tseaca ro ag imire buan-faiz (pitéille) le loé—a éul-pan leó agur azaí loéiz. "éim óa éarbaí éuainn," appa loéiz. "feari mói donn pan gcarbaí tpeaiz. Polt donn cmaoac air. Bnat coricor uime, Deatg óir ann léine "éulpaéaé" ir tpeaiz-greir uiréi uime. Sciaé éruinn air ir imeall éaon-uataraéaé pion-urinne uiréi. Mánaí (cmaoiaé) go maib flab-maíe uiréi ó nímure (?) go haóaire n-a láim aize. Clariéam éom fava le ptiúir éuipiaiz éar a óa fliairao. "ir pollam (atá) an ptiúir peo atá ar ioméur agom' éara feargúr," appa Cúculainn, "mar ní'l clariéam n-a éruaill aét clariéam aómaro. Do hinnpeaó tam," appa Cúculainn, "go bfuair diluoll paill oíe i n-a gcoilaó, eipean 7 meab, agur do ban pé a élaréam t'feargúr agur éug óa ara é éun é cómeaó, ir do cuipéaó clariéam aómaro i n-a éruaill."

Éainiz (tagann) feargúr annfom. "Dé beaéara, a feargúr a éara," appa Cúculainn. "má tagann iare pna hinbeara gcarbaí bnaóán go leir: má tagann ealta ar maiz gcarbaí laéam go leir. Doir biolaí no feamainn, doir poéleó, tpeó tpe gann. Gcarbaí tseacht i n-aé ar éaon fpi, má' é t'uaí fapie é, go mberó do éoilaó úioz." "Cpérim

fom," appa feargúr. "ní ag iappará bíó oíe a éangamaí; ir eól úóinn do épeabaó (bairpéize) annfo. Do fuair Cúculainn an tseachtarpeacht annfom ó feargúr.

n-a úiaí-pan t'iméiz feargúr leir. O'pan Eatarcomol ag féaéaint ar Cúculainn. "Cao air go bfuilir ag féaéaint?" appa Cúculainn. "Oíe-ra," appa Eatarcomol. "ir gcarra a bionn púil ag tpe timéall air pin," appa Cúculainn. "Sin é éim," appa Eatarcomol. "ní féatara cao éuize go mbeaó eazla ar éinne pomaé. ní fepim-pe gpián ná píoí-uamán ná "teapao tpeir" ionnat. Macom cóiaé, le tpeallam aómaro ir le cleapab meara lúit ir ead éu." "Ar fon go bfuilir 'om éámeaó," appa Cúculainn, "mar zeall ar feargúr ní maíbozaó (anoir) tu. Mara mbeaó do cóimpe, am, ir iao do fpeanga pinte ir do éaéamaína paoilte a paáó uaim éun an uúna i noiaí do éarbaí." "ná bagair fom oim-ra," appa Eatarcomol. "an cori (conpíat) iongantaé do nape pé (feargúr) ir mipe a éaó-cóimpacpé t'fearaib éipeann leat i mbáipeaé."

Tá aóbaí beag págála agann i gcoir "Oppuróel" an gpiagaiz, 7 beró pé i gcoí agann an ní peo éuainn le congnam Dé. Tá púil agann go mberó pé ar éi gceum an tOppuróel a cóim-eaó ar fuibai gac mí fepara. Baó maíe linn óa gcuipéaó leigéóipí an IRISTEABAIR i n-uiaí úóinn, puinti gpiaméir, pocal neam-cóitceanta, gpi a éapara oíe. Cuipam iao go leir pan Oppuróel

* * *

Tá an Stipaéanaé i mbaile áta cliait pé látaip. Ar po go tpeí láir an luápara beipar ag obair go tian ar an Sean-gaeóilz. Go uéim ir méro uóinn cuimneam ar na pean-puaí a báeann linn péin a éur i tpeó éapre. Tá púil agann ná tpeipé ar na gaeóilzeóipí. Baó éur go mbeaó a lan uiaib láitpeaé. Ir annam a gcarbaí e leiréio peo do éaóamlaé

STORIES FROM THE TAIN.

BY J. STRACHAN.

IX. HOW CUCHULINN SLEW ETAR-COMOL.

PART II.

LU. 65b38—69a36=YBL. 28a41—28b46.

Τέιτ αρρ ιαρóm. Τιητάι áφμύτιρι ó
Mécúι γ Ḳétiú, á n-ápepé (a) púa ápaio :
'pobásur,' olpe, 'fíao fersur comíac
pú Coimculáinío imbáíac. Ní áppu óúñ
óano (b) á iníonáíoe. Tói forpna eoéu
ápin teláiz óo fúíctiri.' Ácéi láes anípin γ
ápepé pú Coimculáinío : 'Dofit in capíac
áφμύτιρι γ uopala elár elé púinn.' 'Ní fíac
opáio,' ol Cúculáinío. 'Ápa éenn óúñ pír
uonío áé co ferramap,' ol Cúculáinío (c).
'Ní accobop lemm,' ol Cúculáinío, á
conuáizí forpú.' 'Ír écen uúitpú ón,' ol
Étarcomol. Uenáio Cúculáinío in fót
bói po (d) cóppaib, co toréáir inna líze γ
á fót forá ááipí. 'Éipz (e) úaim,' ol
Cúculáinío. 'Ír pait lemm glanáio mo lám
iníuúe. Po-t-óáíípinío i n-il-páritib ó
éíanaib áéí maínbao (f) fersur.' 'Ní
péapíam in épué-pa,' ol Étarcomol, 'cor-
puc-pa óo éenn-pu, nó co fápcab-pa mo éenn
lat-pu' 'Ír eo ón bíar ánoíom,' ol
Cúculáinío. Uenái Cúculáinío cona
élaíuúib ópa (g) uíb n-oxalaib co toréáir
á étae oe, γ ní-forpua inna énepp.
'Colla tpa,' ol Cúculáinío. 'Áice,' ol
Étarcomol. Ó-an-áíoea Cúculáinío íaróm
co póaio in élaíuúib co pabáinío (h) á

(a) Lit. *when he said*, i.e. *saying*.(b) The text is uncertain : YBL. seems to have
oun uí ; the reading of LU. is not clear.(c) epáéinío óúñ pír uonío áé co píapmáir op
Cúculáinío YBL. ; om. LU.

(d) = póa.

(e) áipz LU. ; áipzss YBL.

(f) áéí nípau YBL. In Trip. L. 242 both phrases
occur in the same passage : maíé púí pátapac áéí
mínápaú éen, pó púí pátapac áéí nípau éen.

(g) ápa LU., ípa YBL.

(h) pabáinío YBL.

póit oe, ámaí bío co n-áíain nobepítae.
Ní forpúim eio úpúíue forp toínn uó. Ó
pópú épíomíoe íaróm γ pópú lenamnáé in
t-áíeé, bentái hí forpúo á muílaiz con-
uío-pó-pánn corpúci á imblínn.

Conacci fersur in capíac pécáe γ in
n-óen púí áno. Τιητάι fersur óo
uebúio pú Coimculáinío. 'Ole uúit, á
fúícti,' olpe, 'mo uíguin. Ír ááipí mo
lopz latz,' olpe. 'Ná ba lonío púinn,
á pópá fersur,' ol Cúculáinío (a). T-á-
léci inna fíléctáin co n-ueáio capíac
fersura ááipí co pó épí. 'Íarapáiz oia
ápaio in mé pó-u-púáí.' 'Náú (b) écin,' ol
á ápaíe-pom 'Ápúubáíe,' (c) ol Cúculáinío,
'ní pégáio cor-pucáio mo éenn-pa nó co
fápcabáio-pom óano á éenn lem-pa. Cía oe
báio áppu lat-pu á pópá fersur?' ol
Cúculáinío. 'Ír áppu ém lem-pa á
n-uopónáio,' ol fersur, 'ópe (d) ír é-peom
pobo úálláé.'

Áíapáiz fersur íaróm uío n-epéomáil
túa uí fepúo, γ uepéi i n-ueáio á éáppáit
fáueppín uon uúnuo. Inían uotéígeo
táí capíce, uopcapáio á leé ólaíliu (e) ;
inían ba pécío, conpúctúí áφmúctúí (f).
Ó-an-éccí Meob. 'Ní bóio inío imbept
móit-éulíóim pín, á fersur,' ol Meob. 'Ní
uóépaio óam óano in t-áíeé-máctuo,' ol
fersur, 'glíeio púppín com móir náon-
ápápaio.'

Cláíapí (g) á fepé íaróm ; pátíri á
líae ; pcpúéáíri á áíinn n-óááim ; áááíri á
subae.

(a) A few obscure lines are omitted here, which do
not affect the sense.

(b) Leg. probably náé tú.

(c) MSS. Ápúubáíe, a Mid. Ir. corruption of O.
Ir. Ápúubáíe.

(d) MSS. úáíri.

(e) = ó álaíliu.

(f) áφmúctúí LU. ; here the double p marks the
eclipsed, not the aspirated p, á standing for an- ; cf.
áφmúctúí IV.

(g) MSS. cláíapí.

IRISH MSS IN LIBRARY OF ST. JOHN'S
COLLEGE, WATERFORD. By REV. P. POWER.

VI. A thin volume (2mo) of 108 pages.

This is also in O'Hickey's hand, and bears date, 1845. It is a copy of the well-known *Eacuteapa Conaill Sultam*, or the adventures of Eithne, daughter of the King of Leinster.

VII. Another thin volume (quarto) in O'Hickey's hand

- (a) "*Eacutea Fionntréig*," 30 pp.
- (b) "*Fear Tighe Conán Cinntreibe*," 20pp.
- (c) "*Torruigeaéir lomnoctám Sléibe Ríffe*," 11 pp. This has been recently published.
- (d) "*Eacuteapa Ucaipe an Seacéirne*, no toll-ann arim an Deirg mac Rígh Spreig," 28pp.
- (e) "*Cosnamasú Bonaig Éirca Laéna 7 Éol an Iapainn*," 9pp.

VIII. Quarto vol. of 215pp. "*Chonacéon Scotorum, 7 Chonacéam Éiríne na Scot*." This is in the rather large and elegant handwriting of Pau, O'Longan, who styles himself—"Son of Michael, of the Parish of Carrignabear, Uim le Copéaig móir múnán, 1840." The initial capital is in colours. The O'Longans were amongst the last, if not actually the last, of hereditary scribes of Ireland. It is satisfactory, however, to be able to think that amongst these direct descendants the best traditions of Celtic scholarship are worthily perpetuated.

IX. Octavo volume in O'Hickey's handwriting:—

- (a) "*Fogar Feara ar Éirinn*," with genealogies etc., 312pp.
- (b) "*An Réim Ríogha*," poem, beginning—"Éipe, áiríoir na Ríog," 375 lines.
- (c) "*Naom Seaneur Inne Fáil*," poem, beginning—"Naom Éilann Énean pin," 334 lines.
- (d) "*Slíocht Éar núc Conaill Eacuteamir*," poem, commencing—"Dá mac-deug do éinn ó Éar,"
- (e) "*Sac Gabálar dá Ffuair Éipe*," commencing "Fuarar a Sálar Éairil," 62 lines.
- (f) Poem without title, beginning—"Oitill ólum, amha an gheim," 24 lines.

X. Much worn volume, in sheepskin, in the handwriting of Patrick Denn, of Cappoquin. Denn was a native of Coolree, near Mountain Castle, Co. Waterford, where his father taught a hedge school in the latter half of the 18th century. Our scribe chose to follow his father's profession. We find him teaching school at Poulbaidhe, in the parish of Affane, in 1800. Shortly afterwards he removed to Cappoquin, where he officiated as parish clerk and

schoolmaster till his death in 1828. Denn edited several editions of *Eacutea Gaébealaé* (O'Sullivan) and published on his own account a number of small devotional books in Irish. The best known work of Denn's is a long religious poem—"Aighean an Bheacais leir an mbár," which has been frequently reprinted, and is extremely popular throughout the Decies. (For further information re Denn, see the present contributor's edition of the "*Aighean*," Harvey & Co., Waterford, 1899). Our MS. vol. contains a number of pieces chiefly done in verse. Appended are some doggerel verses in English, apparently the work of the scribe himself. Denn's spelling is often peculiar.

- (a) "*Eacuteapa an Báir*," 17pp. Dated 1800
- (b) "*Parairí Rígh an Doimnaig*," 6pp.
- (c) "*Siopáin mhuir*, etc.," 11pp; begins—"Arling an báir do éiríois."
- (d) "*Seabán ó dohoiréa*, etc.," 5pp. beginning—"A óia atá fuar fear anuair."
- (e) "*Aglaim Oirín asur páiríais*," 47pp.
- (f) "*Leoi no iomaibad na feilge ronn*," 13pp.
- (g) "*Doilb mic Stairéim*," 57pp.
- (h) "*Arte Seabán in Conaill*—"arim na ríghob ré p. om," 10pp.
- (i) "*Duan in Dugáin*," 3pp.
- (k) "*Ar Éiríe Dearnaé an Dume*," 10pp
- (l) "*Siolla Briúe na heoíra* (O'Hussy) do maolmaire núc Éiríe, árdearbhos, Éairil," 12pp.

Ar na ríghob, le l. ó fúairéam a Seapeal Bortélaé, 1768.

“IS malluighe ‘n ORAM tuinn-
CÉIRÍ.

Ar leanamaint).

Do bí an éalléac ámhac as dul i ndáine asur i ndéine ar Ódóinnall cun gur eug ré pop den pláinn fúití uair amad. Do buail ré i i nroiréac na ríona asur do éirí i nriar a cúl i riar riar oí gur éirí sí ar a tóin i gcorcán leitean a bí as plubairnais ar éab na teimead. Muna maib ríreacac annroin ann ear uim é. Fé deiréac éirí éall do bí easal as teacé orainn-na amuis 50 mbead cuirp iriis,

asur ríúto irteac rinn éun cabmúghe le Dóinnall. Míor b'fada go raib na tuinnceirí reiriora amac toir put fac agaimn, agus do éiríeamair pé acair a bí aca amac i n-a n-ia. Aitú do bí iongnab ár seiríóche oraimn nuair cé buailfead aníor doirur an treombra aet an bean puad—an téir pé n-éirí an obair ar fao. Do bí rí i bpolac i gcaiteamh an gleóir go léir. agus d'iarra rí comhipe oraimn-na i bpeim Dé. Do mair rí peéal éacac d'áinn mar a leanann.

Do b' amíar a bí na tuinnceirí d'éirí i d'fuaicé ó n-a muinnceirí an mairdean poim go mod. Ingean peimeora bige ón nDaingean a b'ead i. Nuair a bí rí ag teac a-baile le gealad an lae ó éis comhpan 'n-a raib pinnce aca an oirde poime rin, do capad na tuinnceirí uiré ar an mbócar agus do éogadair leó i. Do basraoair uiré d'á gcuirfead rí lúg ná pmiog ar a beal go ngeairraoír a'rópnaoi Do bí eagal a hanama uiré, aet do bí r. ag faire ar éalú uata an éao fáil a geóbad rí air. Duairé rí gur b' é Raóairí a éus an éao fóiréint uiré le n-a éuro póga.

"Dap fiaó," ar pé, "ba raetmar ná tpi póga iao, aet bíó a buirdear ar d'ac do gmuaisge agac. a ingean ó." "Díó," arpa mire, "agus ar mo éeapamhac éobac-ra éom mair. Mire ba bun le tú éabairé ó gairí na tuinnceirí, mar ip mé a éuir i gcluar an buacalla ro éu pógaó, agus ip mé éus breab do éun a téanta, puo ip oócar ná iarr don fear ó épuenugad an tomain éun eailín a pógaó." Ba beas ná go raib éao ag teac opm le Raóairí. "Maire cioprbad raogail ar an mbeiré agail," arpa Dóinnall, "Mura mbead go épuilim póga ní l don éuiré ra talaí nác

liom a buaófaíe an eailín óg, mar gan amíar ip mire d'fuaicail i ó n-a épuacéar lem' éiopóis ráinne: agus ní baogail gur éirdear liom péin leir maraómeabairé, a beiré biopnaé."

An fáio a bíomair ag magad agus ag cuir-ra-cúiteamh marpeo do leac an rárla larmuig ar a raib tuicite amac, agus do bailig lán 'an tige de rna comhpan ipteac. Do bí óg-pórad agaimn ar poim go mairin i ois Dóinnall Míor agus ba ró-beas ná go raib cleammar téanta poim mairin do Raóairí agus don eailín. Lá 'm n-a báipeac, do éuaró Dóinnall Míor agus Raóairí a-baile go oí an Daingean léi. Nuair a fpoirdear an Daingean do bí an tócaig móp-éiméail 'gá éuapac ói, agus gan de éuairé uiré aet mar a ploisfead an talaí i. Ba móp é ácar a hacar agus a mácra nuair a buail rí an doirur ipteac éúca agus a reirioraire de buacail éalma glan le n-a coir, mar b'm é an raóar Raóairí.

Sé épióe ip deiréad mo péil é an méio a bí i neapnam ar an gcleammar do cuiréad leir é an oirde rin ag an nDaingean. Oirde an póga ní raib don beiré ann ba rélepeamhla 'n-a mire agus Dóinnall Míor, ná ba mó ag an lánmair nuad-póga. Do éopnuig Dóinnall an rpoiré leir an amíán ba oiréamhaige don éeao:—

"Raóalam painoi raóalam painoi
Raóalam painoi péoi,
Raóalam raóalam raóalam painoi
Ip malluighe 'n toam tuinnceirí."

a épióe.

DIARMATO Ó MUINNÉACÁIN.

SRAMZ MC 3' ALLT CCZ ð ðauēy biabir lōðy

~~SRAMZ MC 3' ALLT CCZ ð ðauēy biabir lōðy~~

~~SRAMZ MC 3' ALLT CCZ ð ðauēy biabir lōðy~~

SRAMZ

SRAMZ MC 3' ALLT CCZ ð ðauēy biabir lōðy

1. dūy tī z'āzāc bēl'ābēl bēl'āzāc f'g' elīz f'ābā azē'it ōn nōlīn
ð t'āz f'm'āz t' d'āzāc t' f'z'ābā g' t' āyāz f' m'āllāf an z'āyāz
2. g'āyāz z'āzāc t' l'ān d'ā nōlīzā f'ā f'm'āz z'āll t' f'ālig g' b'āyāz
n'ābā azē'it āz'ābā d'ān l'ān t' ē'āll d'āf' āc f'āz āc d'ābēl'āy
3. d'āzāc n'āc cūf'm' an f'āz f'āzāc h'āzān f'āzāc t' z'ān an t'āzān
f'āzāc t' z'āzāc b'āzāc t' f'āzāc f'āzāc f'āzāc f'āzāc f'āzāc f'āzāc
4. l'āc'ā f'āzāc t' ē'āzāc t' ē'āzāc t' āyāz d'āzāc ē'āll āz'ābāzāc t' f'āzāc
l'āc'ā f'āzāc t' f'āzāc t' z'āzāc t' t' āz'āll ð t'āzāzāc t' m'āzā
5. t' t' āyāz āz'āzāc t' h'āzān āz'āzāc t' t'āz t'āz āyāz cūf'm'āz
m'āzā t'āz d'āll āyāzāc f'āzāzāc t' f'āzāzāc t'āzāc f'āzāzāc f'āzāzāc
6. t' m'āzā m'āzāzāc āz'āzāc t' t'āzāzāc cūf'm'āzāc z'āzāzāc
l'ān cūf'm'āzāc t' f'āzāzāc t' f'āzāzāc f'āzāzāc t'āzāc f'āzāzāc f'āzāzāc
7. cūf'm'āzāc g' d'āzāzāc h'āzāzāc āyāz l'āzāc āz'āc l'ān d'ā f'āzāc
l'āzāzāc f'āzāzāc cūf'm'āzāc f'āzāzāc f'āzāzāc f'āzāzāc f'āzāzāc f'āzāzāc
8. d'āzāzāc f'āzāzāc g' t'āzāc d'āzāzāc f'āzāzāc z'āll t' t'āz f'āzāzāc
d'ā nōlīzā m'āzāzāc g' f'āzāc t' f'āzāzāc āz'āzāc āyāzāc āyāzāc f'āzāzāc
9. n'āzāzāc f'āzāzāc t'ān t'āzāzāc t'āzāc l'ān t'āzāc āz'āzāc
t'ān d'āzāc āz'āzāc t'āzāc t'āzāzāc t'āzāzāc t'āzāzāc t'āzāzāc t'āzāzāc
10. t' t'āzāc l'āc'ā f'āzāzāc f'āzāzāc d'āzāzāc d'āzāzāc g' cūf'm'āzāc
m'āzāzāc d'āzāzāc f'āzāzāc t'āzāzāc cūf'm'āzāc t'āzāzāc t'āzāzāc t'āzāzāc
11. f'āzāzāc t'āzāzāc f'āzāzāc f'āzāzāc āyāzāc f'āzāzāc l'āzāzāc f'āzāzāc

nuit na gaeilge.—II.

Éitair pan leatanaí éall, cormálaí leatanaí ar láimpeibhinn atá i reilb éonniat na gaeilge. ní gadaí cunntar a éabairt ar an láimpeibhinn féin annso aet aínáin a más go maib an leabair n-a éirí éonair ar oéir, ir suri b'ainlaí a ceanglaí le éirle iao.

An éeao éuro: 60 leatanaí ann. Seaíán ó súillboáin i malla, no reib, pan mbliáoin 1778. filiréaet ar fao atá ann.

An oara éuro: 48 leatanaí. Conéubair ó bhuain i mbaile an bhléacais no reib, pan mbliáoin 1814.

An eiríao éuro. 50 leatanaí ann. Oáit ó floinn, ar na muirí, i bparóirte an Raíain, i n-aice malla, no reib, pan mbliáoin 1826.

Níl áireamh éeanta ar na leatanaí ar fao an leabair go léir, aet pé an ficeamh leatanaí ve éuro Conéubair uí bhuain atá aínain tall.

Oálta aóbari an leatanaí féin, ir é muo atá ann ná coraí éaoneaí Séamuir mhe gaeilte ar éonnéaí mac éorpaic móir mhe éáiríeas ó baile aóda i gCo. éorpaige. fuair éonnéaí baile aóda bair an eapna lá o'áirín pan mbliáoin 1739 i n-aor a 45. Tá pé eapna ar an otaob ó éuairí ven áro-altóir i mairitirí éill éiré. laoc móir éumair no b'eaí é.

Sro é aóbar an leatanaí éall i gcló:

séamus mac gearailt, cet.

no éonnéaí baile aóda.

I

a faoíar (mallaíge) ir mairí no íníom leat ná no éuir a oóéar fóir it líontaí, Oéir na g(C)áirpaíe bpleaóamail éiríontae fuair ceannar fóola i gcoróin ón noilinn

2.

no éuir ímúit go oubae gan fcaoilaeí áir (i) gan áiríe ir mallaíe an eirínir ar uairle gaeil, mo léan, oá noíogao fá ímaet gail gan faabair ar bínne.

3.

ní maib aínain i ngravam ven líne mar éuir oaoirae aet péapla an aoir-éirí, éonnéaí mac éorpaic an íúí-élaíe, éuinneán fuairce gan ghuaim in' itinn.

4.

flór na gáiríeae, bláe na buiríne, plannoa ceann-áirí pulláin íorí-éile, lóépann foluir gan éogal gan éaomíeaeí náir éeaeiríe eáil i otaábairne an íona.

5.

laoc éonniat mar luíaoí na gaeoiríeae, nó mar áicill no éreapair na míle, nó mar órcar i ocoraí na bhuígne i gaeí na eiríáa éur áir náir éumíreae.

6

móir éreime Conall i n-íoma(i)ó le raoríeí, ná Clann uiríeae (ba) mímie pan gaeiríeapair, ná éarpaíe meair íal ó éuíníne(e) 'ná mo éuirí eúlburíe (g)éoríeae (i)

7

lám éorantae na mborí-éon no eiríeaoí Solóir náir éeapíol pan íoríeíar, épann baíar ar éanaríe bíoíeabí, náir leir a éeapí le neae oá aoiríe.

8.

leógan fcaíra ca(l)ma íuóémar, Réitíeae éroluir ir pora náir éíoríe, no éumae(ó) íuáíar ar éuáiríe éíomuir ir laóíra gail go teann fá éaíoríe.

9.

Oá noéanpinn maétnaí ar fcaíraí na íuóíeaeí i gcló i bpeapíar i maíre 'r i mím-éuirí ní bfaíainn raí-élaíe eiríeán ná éaíreaeí baí éíuóíe lám 'ná maib an aoir-éirí.

10.

mo míle éeapair nae maíe no ímíe tú i meap na ílóiíe nó i gclóíeaeí raíeíe, ir ná maib laoc fán ngríeín ía (=eo) ímíeaeí Oá ngríeíeapí éonnéaí ar éolíe ná ar éraíoríeí.

11.

móir éíongíeaeí éonnéaí bórí n-a gíomíeí, Coileán eiríeán ve íríeím-ílíeíe míleaeí Seaíán na Suiríne ir mairí an éííoea ír éorpaic láíoríe áiríeí ííí-éile.

COMARTUŞAÐ GAELTIGI.

Litreacha.	Consona an- luighe agus suaíanna fada.	na ríuipí.
a —	á —	1 —
b —	b —	2 —
c —	c —	3 —
d —	d —	4 —
e —	é —	5 —
f —	f —	6 —
g —	g —	7 —
h —	h —	8 —
i —	i —	9 —
l —	l —	0 —
m —	m —	
n —	n —	
o —	ó —	asur, a' r, ir, 7
p —	p —	
r —	r —	veipeas teac-
s —	s —	taip
t —	t —	
u —	ú —	

na stait.

lán-ponc —	() ponc éanail agus
ponc-fotha —	7 ponc fada
leat-ponc —	(7) Comartúirde veal-
camánín —	uighe
ponc éirte —	"7" Comartúirde isaraéta
ponc uáctair —	ponc iongtair

somplaí

1. a — á — l — u — a — i — é — e —
i — r — a — m — l — a — i — ú —
i — r — f — e — a — p — p —
2. á — i — o — l — a — r —
2 — o — b — ó —
i — n — u — é —
3. b — é — a — u — r — a —
m — b — a — i — l — e — a — p —
a — h — — o — é — t —
a — é — l — o — s —

na cianta ó foim paí a uáinís rinnear allta. muinntipe Sapaná ar a bparáid ar moir-foim na heórra as creacáó 7 as reirior saé ar buailéó leo bí céarúirdeacé tó cleacáó i nheirinn naí páruigheacé muáí foime rin ná ó foim ale; 7 ón aoir rin so uáí an t-am i n-ari cailleacé an gaeltig bí na gaeltig abáita ar saé éan-mu a éógaor ar laim uo uéanaí ar feabair. Ní naib uol tar uéantúr na héiréann. Sé an páí bí leir rin, muá gaeltigleacá beiré aca—muá céirveamla uúctair a baim le héirinn amáim—muá uóir uo lámaib 7 uínnleacé na n-gaeltig.

Uí fan na muá po aca ar feac na n-aoir meacónac cé so maíarar epáite ciaraité as an fhoirre galloa, 7 ní naib éin-bheiré oíra le clirteacé lám- acé pan veipeacé éar u'fágaor a uéanga gíleiréte réim pa uís, muíneacar aíteir ar an Sapanac uíruígeacar ar uíro-éaíla a labairte, 7 uá bair- pan éaileacar an éuro ba mo u'nnleacé 7 ué clirteacé lám na n-gaeltig 7 u'ruígeacar cóim tuacáil leir an Sapanac ir tuacáilge atá le páíáil. Níor fan na muá gaeltigleacá aca. Fuair na céirve bair 7 annpoin u'nnéig móráin ué na gaeltigleacé réim tar leair.

Buileacéir le Dia, tá an gaeltig as filleacé agus tá cuio ué na pean-muáib náí cailleacé tar fóir uá gaur i bheiré aríir. Tá pean-muá eile ann naé réiré a n-áitbeacá. Caítear muá nua uúctair uo foláitair i n-a n-ionac. Tar a gceann po uo torruigheacé ar oibheacé éagráila i mué an ama bí teanga na tíre pá uíru-peamall—oibheacé naé naib éan-cóinne as an uóman bhaonac leó nuair bí an gaeltig pá mear. Caítear muá gaeltigleacá uo céarac i na gcomair peo leir má tá pé ar inntin as an n-gaeltig gan beiré i bpar éum veiré pan am atá as teacé; mar, na muá uo céarac le haíarí ríannacé, ná Sapanac ná allmúrac eile, ní uóca so n-oirpíro u'nnleacé na n-gaeltig. Ní fulair uóib peo a ríighe oibhe uo baint ar a ruaim réim uó éirge ar, mar ní bairéar buair i n-a éagmúir.

Tá buirín beag gaeltig i n-ari meacé 7 táinís na rmaointe peo éuca beagán bláían ó foim. Nuair bí donac gairéam ar ríubal 7 áru-teampall áuamnáin uá oíraic i leiréir éanaimn éus an Capuineál ó maol méacós opáio uair ar gaeltig. Bí an opáio as teapáil ó páiréar nuairéacé i mbairle áca cliaic i gcomair an lae i mbárac. Tuacá isaraicé pé n-a réolac ar an téir teinnéig agus uó gaur éirig leo, agus a tuacáilge ruairéar an muá Sapanac uó'n oíar uo b'folair nac n-oirpéacé pé uó'n gaeltig i n-aon éar.

Éús an buirín po comairle a éirle 7 ba gaur so naib muá comairuighe ríacair aca. U'féacáó é. Ruairéar muo beag i n-earnaí annpó 7 annpó ann.

léigirad iad ro, 7 o'féacáid apir é: leanad ve ann-roim go maib moú comarpuigíte Gaédealaí póganta ann.

Seo úib anoir é, a éiríoe. Ní veirtear go bfuil an moú ro gan léic fóp aét veirtear go realbuiigíte go n-oirseann pé vo'n Gaéile com maib 7 oirseann an moú Sapanad vo'n tSacr-béapla oá fáru atá pé oá éleacatá.

Racáid an moú comarpuigíte reo na Gaéilige i oirte, ní hé amáin, vo luét teacat ceinntreac vo feólad aét o'feirmeoirib 7 o'iarcairib na héirseann, 7 vo oáoine nac iad má éirfeair vo glan-meabair é. amad pé'n oirteir rna tioréail tar lear baintear tairbe ar na moúa pé leit atá aca annró. Cao éirge nac n-imiréoiríe an cleap céarua le n-ar moú péin ó éápla go bfuil pé ann. Nuair ip mian le feirmeoiri alamánaí eaint le com-uprain atá i n-a éomnuiré i maóapic a éirge péin mile go leit nó oá mile uat veirseann pé ar bpatad beag 7 buaileann an vopar amad. Seapann ar éoréoir 7 luapann pé a bpatad of a éionn. Ip gearr go bveirtear: é o'n oirge éall 7 torpuigítear ar an gearnt gan capall a gléapad gan riú an poéair o'úráir. Ip mar pin vo na bavóirí leir, an fáru 7 táir i maóapic a éirle.

Cúpla bliadán ó join bíor péin as féacaint ar veirte iarcairi i n-iaréar na héirseann ceann aca i mbáir, ceann i n-a feapam ar éapraiz. Bivopar timceall leat-céar flat ó n-a éirle 7 níor feavopar teacé níor gearr. Vo luig an fear ar an gearraiz éun an éir pan mbáir aét ó éápla go aib na tonna gá pavat péin i gearrúib na gearrgeac 7 as véanaim torpaim móir ní éualaró pé é 7 vo béic pé ar n-ar ar a éaparo ar an gearraiz. Ní éuala veiréan aét an oirseav. Leanavap oá liúpaiz 7 a mbeicéav i n-áir a gearr 7 a ngeá go maib eiac oiréa apson. Annrair o'feirgeavap ar 7 vo pámaiz fear an báir 7 vo riubail fear na gearrge go calat mile ó'n áit pin o'ponn comráv le éirle. Oá mbeav moú comarpuigíte aca ba beag i a mbeann ar éorann na vtonn, 7 níor gábad oúib pavat ná riubail.

Ip fupar an moú ro o'fogluim. Ip mar ro a véantap an comaréa gearr. Beirtear ar éoir an bpatáiz leir an oá láim i riúge go bfuil a báir of éionn na gualann éle. Cartar báir an bpatáiz nó go mberó of éionn na gualann veir 7 ar n-ar go éapav vo'n gualann éle apir. Sin é an litar "e." Cartar an bpatad pa treo céarua 7 anuap go mbuailtear ar an mbroiz veir é nac móir 7 ar n-ar go vti an guala éle apir. Sin é an litar "t." Véantap an comaréa gearr 7 an comaréa pavat go vlué i vtiúg a éirle éun "a" vo comarpuigat 7 véantap a vóbluigat ro i gearrair "á" (pavá) págáir ppár beag vti na litaréail 7 a oá oirseav

ppár vti na pavat. Racáid pavat buacaili nglic i vtiúge maib air i gearraim pavatmair e Ip móir an ppóir a bavriúir ar 7 pav an-áiréamair ip eav é i n-a véannta join.

Irtóiré cuirtear an éaint ar riubail le póirpuéat 7 upóvavóir éirleáir. Ip pavatnac comla pleamnuigíte éun an vpoluip a éairbeant 7 a élvuv gáir. Tairbeantap pavat noimtin éun "e" (gearr) vo comarpuigat, 7 a éirí oirseav níor pavat i gearr "t." Págáir ppár comaréa gearr vti gac éan-comaréa i gearr litar 7 ppár comaréa pavat vti litaréail 7 ppár oá comaréa pavat vti pavat.

Ní gábad baint le na riúirib 7 na pavat-cuiréav irteac iad éun a éairbeant go bfuil a leitéro ann. Véanpav na litaréail amáin an gno go hana-mair.

SEOSAM Ó CLÉIRIG.

AN BATA BREAGH OIRIOMH.

Níor imreap-ra féinúg éirle mo bata breagh úib: i maóilinn an éirlebe 'muig im' donap ba mair e bíor:

Ní pavat Sapanad bavó vo léimpeav oim 'pa' éirle ná go rgeorpainn-re a éav le pavat mo bata breagh vtiúg.

Bí mairé aam péin vo'n vtiúgean érapac vo éainúg éir leir,

i bviupm gan bveiz náir pavat pavat mair i n-aon éat:

Ní pavat coéall, ní pavat gearr, ní pavat gearr ann pavat ná aip

aét pavat ip oá pavat air 'p' é véanta i bviupm cutlass.

'Sé mo éirgeav ná pavat tu i vtiúgac pavat no cumánúg.

No annró pavat pavat mo bviupm gear bata i muig:

Éirpinn an éiréill oá pavat leat ó éairéat na mair,

mar pavat pavat tu avat leiréar mo éavúgite éiréat.

Nuair bim-re ar an mbóir 'p' mo vtiúgean érapac im' éor pavat,

'Oul go pavat no go héiréall, 'p' pavat vo ba mair liom pavat,

i vtiúgib an oú véanaim pavat pavat pavat pavat pavat, 'S le pavat an vtiúg ip pavat go pavat pavat pavat.

S nuair bim-re 'pan oúre gan éionnle, ba mair e pin,

im' pavat éun an éir ní éionn náir pavat pavat pavat,

bviupm-re ar mo vtiúgean i pinim é im' aca no im-úé,

'S ní pavat liom pavat an pavat go pavat pavat mo éir.

Ní pavat beag éav é ná gearr vo'n éirleann éar éiréat,

bí pavat-pa i n-aon-éor aét gearr mo éionnúg pavat:

mo pavat pavat eille bí pavat pavat pavat pavat. Vo pavat om' éav la pavat i mbivavá pavat.

LEATHER AWAY THE WATTLE, O!

Στέαρ 'Ο Ξο θέασημον, ερριθεαίαιλ.

An ceól a "piliúeáct na muíhan," 232.

RISEÁRD Ó RÓSLAΘA, DO FOLÁTEMIÚS NA FOCAIL.

{ : s , l . t | d' . s' : m' . s' | d' : d' , r' . m' , f' | r' . d' : t' . d' }

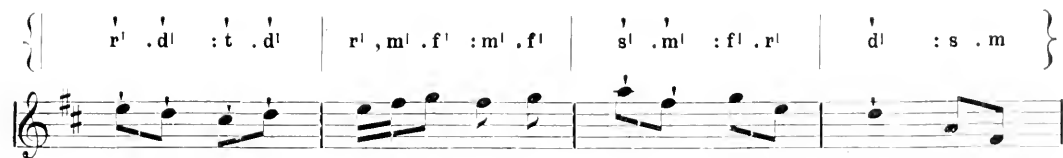
l. Δ - - - πέρη θαμ πκαλ ιμ δον - αι κοιρ ταοθ θινν-λεαρι ι

{ r' , m' . f' : m' . f' | s' . m' : f' . r' | d' : s . m | f , s . l , t : s . f }

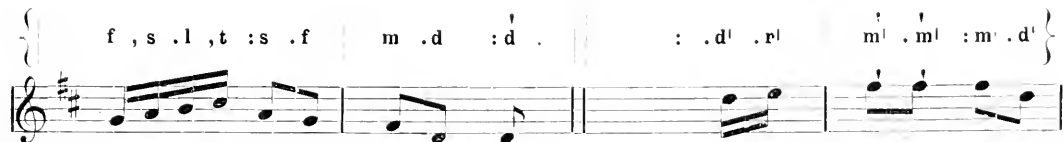
n-ai-ce 'n óóp, 'Smé as i maoine' 'n thearca 'n traoḡail reo, 'S gan δον tem αιρ nem

{ m . d : d | : s , l . t | d' . s' : m' . s' | d' : d' , r' . m' , f' }

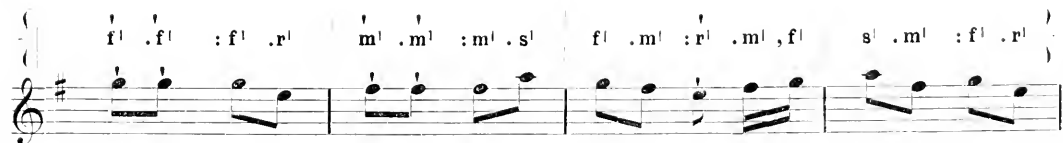
εαριου θεό : το lion mo thearca 'θέα - - πα, 'S το

preab le preab trím leacain móro, tré óioḡaltar clanna gaethal boet, dá

scéarab 'r fao le galla - plóḡ : nuair a rin lem éab, an

míḡbean trénn, ba binne gné 'r ba éanta clóó, 'S ir fíor sup rpreas r'ir

éab - aib, "Come leather away the wattle, O."

II.

ba ḡeanamail deap a héaban
mar ḡeir ar preab ba maipseá clóó,
'S a ráim-moie raímar maoróa
U'fúis raḡarab ir uair ḡan preab im óeóó :
b'ápo n-a leacain caora
Tré aol-bat 'tagairt cat ir ḡleóó,
A táé-folt cpaḡad péarlad
ḡo tréimpreaḡ olaḡad léi ḡo réóó
ba breáḡ é a réóim
'S a máirte béil,
'S ir ápo ḡan breḡs uo éanaḡ réóól ;
'A ráim-fir preab ir éirt-re
le leather away the wattle, O."

III.

Tá an fhanneac 'teacḡ éar tréan-muir
'S a luimḡear ḡléarta i bhuirpeann réóól,
'S an spáinneac len air ḡo haipaḡ
a treapcairt laoc i breapcail ḡleóó ;
Seóirpe an rpairt boet traocḡa
ḡan paḡ, ḡan réim, aḡt caite a coróim,

ḡo hanóber preab ḡo tréúeannaḡ
ré bpaḡaib uaoḡ le heaḡal, ó.
Tá an lá 'ḡe ḡaethil,
'S an bráca ar m'éirliḡ
ḡo bráḡ aḡ uéanaḡ ḡrapaḡ 'r mómar
ir ḡápoaí 'teacḡ ó Séaplar
ar "Leather away the wattle, O."

IV.

Tá an ceapḡ ro fúirte paor ḡlan
i néirinn le hiomau réóó :
ní beóó cár ar fíol m'léirur
ná a ḡeior le ḡlaóḡad fao maipre beó,
ir ápo 'r ir binn táro éisrú
i néir' anoir á ḡcup i ḡcoróim,
ḡo bpuil coróim tré m'ioḡaḡta ar Séaplar
sin rpaioleat 'r preabaḡ ar ḡalla-róirte
beó tánta á rpreaḡad,
Teimte ar éab énuic,
fíon dá éapcáḡ ir punir ar b'ópo :
ḡo bráḡ rin cpiḡ ir éipeacḡ
ar "Leather away the wattle, O."

AISTE AR BRIAN BOROINNE.

 DONNÉAD Ó LAOGEAIRE

 DO REPIOB

 (AR LEANMAMT.)

Táinig anoir an máirín éadtae úr n-a
 maib an Cineaó Gaélae cum buille dian
 do buataó ar pon a gCleitóim ip a n-óitche.
 Sluaireadair anoir ó n-a longbóir go moe
 ar maíoin agus an laeó spóirde agus an
 Rí óirdear ar a gceann. Bí ré cum a
 rluas do reitíad pan ngleó. aet o'impíó
 a élaín agus a éáirde air, toirce é beir
 éom haorfa gan don páirte do éógaire
 pan gcaet, aet an ppióm-éitíóil do
 éabairt dá mac Muréad. Nuair do
 éáirdear éomáirde o'áit an éoinne, do
 rtao an rluas agus do rluabail Úrian ó
 moín go moín agus éirí n-a láim aise,
 cum a éirí n-uáil dóib gur i gcuimneam
 an lae rin do fuair ar oTigearna Íora
 Éiríor báir ar a pon. O'impíó ré oirde
 comáir ar pon a gCleitóim agus a oirde.
 Tug ré comáirde dóib anpoin ead do
 buataó, agus éairí réin ar gcuil cum
 a éabáin. Míor b'iongnad gur áirdeir
 Úrian éiríóirde a laeó spóirde leir na beo-
 foelaib bpióimáir dáir labair ré leó
 n-a porce-éata. Don duine do léig no
 o'áirde a porce-éata ó peann an éair
 peadair na laeóaire, éairíar náir eumad
 eaint ó éiríóirde an éomáin maí i.

Tórnais an ead o'áirdear anoir, fear
 i n-aéarí rir, agus do éirí na éairí
 as élaeán a gcuil fear. An éairíóna
 poime rin éirí loelannae dar b'áinm
 plact fósra cum an áirí Gaélae, go
 o'iríóirde ré comáir éin-rir don b'ear

a b'earr a bí aea, agus éóirde Oóinnall an
 Stíobair Mór fuar é. Do léim an loe-
 lannae ar aéarí rir ar buatae don buille
 agus élaeir ré amae trí huair: "Cá
 b'air Oóinnall?" "Táim anpoin a élae-
 aire," arar Oóinnall. Do comáirdear
 anpoin óir eomáir an éiríóir, agus
 éirí an beir ar an láir rin, agus a
 gcairíóirde trí éiríóirde a éirle agus a
 láim i n-aéarí n-éirle a éirle.

B'ia na éairí panna do buail le éirle
 ná Clann éair agus na éairí állmáirde.
 Anpoin na Connaeair agus loelannae
 éairle áir Clae, aet ní ró-faer go maib
 an ead eiríóirde eairíóirde. Ó maíoin go
 hoirde do leir an ead gan por gan
 rtao. Tug na Gaéil toga na hair
 don míle loelannae i gcairí íaríam,
 agus níor fáirdear duine éirí beo gan
 bláir beirde éairíóirde éirí, maí náir
 b'áon éiríóirde a éirí a gcuimneir eair-
 anna éirí Clainne éair. Bí Síreir as
 fair ar an ngleó anoir ó n-a éirí, agus
 éirí ré i gcuimneir é le buairdeirí as
 buair aréir. Sair Síreir don uair
 amáin go maib na éairí as fáir an
 láim-uáir ar an muirí eirle, agus
 éirí ré le n-a éirí, ingear Úrian,
 gur maí an éirí ar na állmáirde an
 gair do buair, aet éiríóirde leir
 éairíóirde go éiríóir an lae agus go
 mbeir a éirí aise anpoin eirí b'ia na
 buairdeirí. Éiríóir gur éin Muréad
 éiríóir ar na állmáirde agus gur éirí
 ré éiríóir trí huair i noir a éirle, dá
 ingearíóir anpoin ar gcairí leir ná fáirde
 éiríóir beirde n-a éirí. San éiríóir
 do éiríóir ré ar Síreir do bí as éairíóir
 éiríóir ar éiríóir éirí. Éiríóir go maib
 éiríóir aise réo, do éin a éiríóir do le

bárr oirioideasta. Bí cuma féic tuib
 air agus nuair a féic an gaoth, do éirí-
 ead pé a reicéáin. Tug pé buaó cum
 Sigurto i gcóinníre, aet tuine ar bit
 o'ioméiróghaó é, bí an bar i n-óán do, aet
 anoir i láear fluas Cúirtíreóche éall pé
 feara an buaó, aet níor éall pé an
 mí-áó do bí i gcóinníre an té go mbeaó pé
 aise. Cuair Múreáó cum cinn agus do
 máir pé an tuine go raib pé aise, agus
 bí cóinníre dian toir é péin agus Sigurto.
 Glaoir Sigurto amac cum Harpin Ruad
 óá ráó leir an brataó do éógaire, aet
 túbairt Harpin leir a óeáin péin o'iom-
 éir. Tós Sigurto annpoin é ir éir pé pé
 n-a élóca é, agus o'iompuis pé éar n-air
 ar mupéaó. Buair Múreáó buille le n-a
 láin óeir air, do bain óe a reicé, agus
 leir an láin éle leas pé fuair marb ar an
 ocalam é.

As óeáin amac ar an oirioideána tug
 na gaeóil puatar mímneac fúca agus
 b'éigín óóib teicéaó pompa. Deiréar
 gur fearaí Maolfeaclainn agus fí na
 míre ar leacáóib ar fear an lae.
 Deallpúigean pé ná raib gáó mó-mór
 aise do Óuan, agus go raib pé ar aise
 puó éigín do óeáin do péin. Bí a fíor
 aise um an am go raib an buaó leir
 an fluas gaeólaó, agus nuair a éonnaie
 pé na loclannais as teicéaó cum a long,
 fáruis pé péin agus fí na míre iao. Bí
 na loclannais anoir mar a beaó gírríar
 toir éonair. Bí an oirioide iréis ran am
 éáona, i oiréó go raib a lúigear i
 bfaó amac uaca. Bíotar teannuigéce as
 Maolfeaclainn ar an ocaó eile agus
 annpoin bí Clann Cair n-a n-óir ar
 réiréaó. Óeinaó pmoatá beaga oíob ar
 an áit rin, agus an éir do éir ón
 gelaíreáin cluicéaó iréac ran bfaírigé

iao agus bácaó iao. Sé an áit ir mó-
 óeinaó éiréac oiréa ná ó Óiríreána.
 Baile Óeó go oir na éiré Cúirtéanna.
 Bí maóare breáó ar an puais ó Óún na
 loclannais, agus ead é an t-áear do bí ar
 gormpláir, bean Síreie, nuair a éonnaie
 a muinníre péin go caíréimeac as puas-
 air a námaó. B'e a harpaéce-ra labairt
 anoir, ir túbairt pí gur b'póllur to péin
 go raib na hálímupais as óeáin ar an
 áit gur óual oíob beir, agus gur éoríur
 iao le reaca bó beaó as puir le faóibín
 lá raíraó, aet ná réaóair mar ba o'fan-
 raó cum a gelaíreá. 'Sé an ffaéara tug
 Síreie uiré na buille éabairt fá'n mbéat
 to, do búr ceann óá raclair.

Tá an ocaó ir brónaigéce o'e'n réal le
 huiréiré fíor, agus má bí an buaó le
 muinníre na h'éiréann óíoláar go oáor
 ar. An túbairt do éárlaó an lá poin, tá
 pé as góilleamáin ar an oiré mí-áó-
 báraig reo fíor, agus ir baólaó go mbeir
 go fíll. Tar éir an puais do éir ar na
 loclannais, do puir fo-éann aca annpoin
 agus annpó, agus pé áit na mbuileáó
 tuine úmpa, márbógaíre é. Capaó
 Múreáó ar éann aca ro, agus bí pé éóin
 tnaíre ó éóinn an lae, ná raib pé ar a
 émar a láma o'áraó. Óeinaó loclannais
 ro tar b'áinm annpó air go raíar
 agus go óána. Do puir Múreáó gneim
 oaingean air, agus buair pé pé éir é, agus
 puir pé ar élaíreáin an loclannais agus
 éir pé tré huairé tré n-a éiríre go talam
 é. Tug annpó por óá rein do mupéaó
 ran gelaíreá agus é an uair rin as lú-
 arnaig i brianáir báir, agus níor máir
 Múreáó aet go oir an máir do bí
 éugáin óá óearaí. Fuaraéar mac
 mupéaó, Toiréalaó, i n-óir an éáa
 báiréce as copáin na Toléa, ir a láma i

Árto Maéa a báir éáimig pé féim aghur a manáig go Sóro Cúim Cille cum an cuirp o'ioméar go háirto Maéa. Bí tórram i n-áirto Maéa ar fearó dá lá óéag. 'N-a óiaró-pan o'áólaeáó Úrian ar an o'aoóó éuaró do'n áirto-alcóir i gcomhramm éloíde. Do háólaeáó an mac ar an o'aoóó éear pan gcill ééatona. Do cuireáó Toirdealbac agus móráin de rna taoirig eile i peitg éill Mágnaím. Óóm luáé agus bí na cuirp curéa aca, gluar Donnéáó agus Clann éair go Ceann Corraó, ag ioméur na muinntir a goim-eáó ar éiaéacáib. Éáimig Mac Siolla íáóruis íómpa ar an rligé agus rluáé láiróir aige, cum eac do éur oiréa. Deir Donnéáó é féim o'ollmuéáó láir-eac buill cum eac do éabairt do. An muinntir a bí goimte o'oróuigéatari teannta do éur ra talam le gac duine aca, agus go gcomhpaiceóirí acé beirt ílána do éur ar gac aoóó óioó. Deimeáó amáir. Nuair a éonnaic Muinntir Orraíde eóóóacé na laóé, gaib eagla iao, agus o'eitigéatari cóimáir-eac a o'aoir-eac cum eac do éabairt uaéa, i o'peóó náir bacáó le Cloinn éair.

Má buairó Úrian an lá ar na loélanmaig ag Cluain Tairb do éail pé ar rligé eile, mar i noiaró a báir bí gac éinne n-a máigiririr agus gan éinne n-a máigiririr n-a óiaró-pan. Míl aon ampar ná go raib Úrian ar aigne gac aon treabéar do ólúéuáó le ééile, agus teróíoll Ríog beir ag treib éigin le hoigéacé. Dá maireáó a mac, Muiréáó, b'é rín an o-oiré ceart cum ceannair na héiréann o'faéáil, agus míl aon ampar na gur do-pan bí Úrian ag oirmuéáó ar fearó a beacáó agus dá rlióé mar an gcéatona. An té go raib na rmuante rín ag ruit in' aigne,

ir beacair aon milleán do éabairt air, agus ruo eile, má bain Úrian amac ceannar na háirto-Ríge le laóéar doó' ríú é an terdeal agus an oirig rín, agus do éairbeáin pé gur laóé agus rí é, agus go raib pé ar a éumar an o-oiréan do ríaglué-áó. Míor éoirmirééóir é, ná aon ruo dá íóro, mar dá mb'éáó, do éoimeáóaró pé a élann agus élann a éloinne ar an o'aoóó rábála oen tor. Mí go minic a éuiteann trí glúime oen trlióéé ééatona ar ráiré an buairó, acé éárlaíó ro ag Cluain Tairb. Tuir Úrian, a mac, agus mac a míc, agus leó-pan i o'ruir do éuir éú agus eóóóacé éloinne éair.

De bíg ná raib aon oiré o'leagéac i i noiaró Úrian, éoirig na rlaéa eaoiréa féim cum Maolfeacélaínn do ríóguáó gan ceao do Muinntir éuiré Muíán. Do éairbeáin Maolfeacélaínn le eóóóacé agus laóéar go raib pé ábala ar an tír do ríógluáó. Míor oiréac ar fearó na loélanmaig ag Cluain Tairb, acé do lag-uigéacó éóm mói pan a miréac, náir leig eagla óóib tabairt pé ríeilb do gaááil míor mó. Éoimeáó Maolfeacélaínn pé n-a rmaéé iao féim agus na laigirig. Ruair Maolfeacélaínn báir pan mbliáóam 1022 ag Eóóóóinnir, oiréan acá i loé i n-aice an Múitinn éááir. Tar éir báir Maolfeacélaínn bí éire gan Ríagálcóir ar fearó ríde bliáóan. Mí raib aon rlaé láiróir a óóéam cum taoirig na gceanntar eile do rmaééuáó, agus uime rín, ar fearó na ríde mbliáóan ro, bí an tír rmaéáluigéte ag beirt o'fearraib léigéanta: Conn Ua loéáin doó' eao duine aca, rcoláiré agus Aró-íle na héirinn; agus an ceann eile Copeán Cléiréac, ragaré naoméa bí n-a éóimuiré i líor Mór. Maróuigéacó Conn pan mbliáóam 1024, agus o'uiréear

an mhinntir do mairb é gur loḡadair rula
bhuaradair bár. Do miasluis Coperán go
bhuair pé bár (A.D. 1040). I n-íaró a
bár bí na plaḡa i mullaigib cinn ar a
éite. Bíodair anoir as péirṡtuisḡad an
bóḡair don Normannaḡ asur don tSar-
annaḡ. Dá mairḡad ḡruan asur a mac i
n-íaró ḡluam Tarib bíodair ar éumar na
nóḡe ro do leigear. Deḡd éipe anoir
n-a náiríun asur pí cómáḡḡad do píḡḡḡ
ḡruan as miasluisḡad go píḡmáḡail as
ḡeáḡair na Ríḡs nó as tóin poitḡeḡ
ḡeann ḡopraḡ na píḡe.

(a épiḡḡ)

"Cionnus do baineḡd an ḡeit as liam buirḡe."

"Pás annpoin é rin!" ar'ar ḡuḡ leir.
"Sin é mo ḡeann-ra." "Bíḡd pí asḡ,"
ar'ra 'liam asur éar pé an ḡloigean
uarḡ. Rug pé ḡpeim ar ḡloigean eite.
"Pás annpoin é rin!" ar'ar ḡuḡ ar'ir.
"Sin é mo ḡeann-ra." "Bíḡd pí asḡ,"
ar'ra 'liam. Éar pé an ḡloigean uarḡ
asur tḡs pé an tḡimáḡ ḡeann. Pás
annpoin é rin!" ar'ar ḡuḡ. "Sin é mo
ḡeann-ra." "ḡ'anam 'ó'n píab," ar'ra
liam, "an leat-ra ḡad don ḡeann aḡa?
Ní bḡuḡir an ḡeann ro pé'r ḡomán é,
mar caḡḡeḡ-ra i bḡeḡ liom," asur leir
rin t'iompiuis liam cum tuit a-baile. Pé
píḡ do éar 'liam, ar ḡabáit amad tḡ,
cum cúinne na píḡḡe cónnaic pé fear
'n-a fearaḡ ann. ḡáimc cḡḡ-eaḡla ar
mar faoil pé gur tarḡḡpe píḡnneḡ é.
Níḡr fan pé le n-a ḡuilleḡ. Síḡd amad
ḡeḡa na píḡḡe é ar faḡar. Cónḡib pé
ḡpeim ḡḡḡ ar an ḡloigean nó go píḡib

pé an tḡ. ḡug pé leat-ḡualann ḡo'n
ḡopur asur éur pé irḡeḡ i lár an uiláir
é. Bí a tḡa píḡ ar laraḡ 'n-a ḡeann asur
ir ar éḡim t'péḡd pé a anáḡ ḡe ḡarraḡḡḡ.
Do reairt opainn go léir asur ḡug an
ḡáirḡe éurḡe píḡn é. Do cúinnḡ pé ar
an ḡloigean asur a tuitair, "Seo tḡb
an ḡloigean asur an tḡ gur leir é, tá pé
im' tḡarḡ." Síḡd pé coir na tmeḡḡ
annpoin asur t'innir pé tóimn ḡad ruḡ
mar do tuit pé amad. D'éir an reḡal
beḡ cḡḡḡnḡḡe aḡe do píḡl Seana-
ḡeannur irḡeḡ éurḡainn. Bí píḡr asann
go marḡ annpoin cionnur do bí an reḡal—
ḡurab' amáḡd éurḡ Seannur cum na
píḡḡe t'poinn 'liam do reannpíḡḡ.
Puar 'liam an t-arḡeḡ asur annpoin
t'innḡ pé ar a-baile aḡ ní marḡ pé píḡḡ
leir an obair pḡr.

Nuair bí pé as ḡabáit an bóḡair go
cúim roḡair tḡ píḡn timḡeall ar
ḡeḡraḡḡ mḡle ó baile asur é as
cúinneam ar a ḡurḡ go tḡi an píḡḡ asur
ar an nḡeit do baineḡd ar, éurḡar pé
mar a beḡḡ puaim píabḡarḡ ar an tḡaḡ
irḡḡ ḡe'n ḡeḡarḡ. Cúir pé ḡuar ar
píḡn asur t'éirḡ go haireḡ. 'Seḡḡ, puaim
píabḡarḡ do b'eḡḡ i ḡan ampar. Bí puar-
allur as tuitim leir. "Mara píḡḡd opm
ó éianarḡ," ar pé, "tá beorḡa opm anoir."
Do ceannḡarḡ ḡo'n bóḡair é i tḡpḡ náir
péḡd pé píḡ. Éar pé panamaint annpoin
as píḡḡaint'ḡaḡ a bí éurḡ. Níḡr b'ḡaḡa
gur éirḡ na haḡarḡa ór cionn an éḡarḡ.
"ḡáim píḡḡ anoir," ar pé, "Sé an reana-
buaḡaill píḡn aḡa ann.

Aḡt bí bḡeall ar. Níḡr bac an reana-
buaḡaill leir. ḡabar le ḡiarrmarḡ bán a
bí ann. "Seo an tarḡa uair gur píḡneḡḡ
amḡḡán tḡim anḡḡ," ar'ra 'liam go fear-
ḡad. "Réirḡeḡḡaḡ leat-ra pé'r ḡomán
é nó ní 'liam tá marḡ ainm opm."

leir rin éòs ré cloò aghur reasail ré ar an ngeabair. Tuic an gabair ar air fuair marb aghur an mairtin 'n-a thair rin to éair 'Uam deic reilunge to éabair to thairmaro bân cum oíol a marbushaó an gabair. 'Sa deireadh ní raib mórán ag an bpeair boét de bárr a fáosaip.

CRIOSTÓIR.

TEICEAMH DÓMHNAIL UÍ SÚILLEABÁIN BEARA.

(Ar leanamaint).

Aé ní raib ruaimneap fóp le fašáil aca. Cuip an t-ocurp o'fíacáib oréa óá cuip to théanamh oíob péin 7 an námaro to éroir 7 lón to bailiushaó šac pe nuair. Ar éeacé toib šo hēac ōruim uí mline, to ionnpaig an puipre Tomár De bupre 7 an corpaill Hanppaioi Mealbí iao le hoét šeáto fear. Ní raib na tpi éeacé šo hionmlán ag Dómnall anoir, aé níor ptaonathar ar a řon-pan. To mairb Dómnall péin Mealbí 7 deim-eathar léir-remor ar na Sapanacáib bíoathar 7 šeruaó-čár anoir, ní leómpaioir panmáint anpo an oíóce rin aghur cé šur toeacair le Dómnall é, to b' éigim toib na toame bpeóiróte 7 leóinte to épéigean. Lá ar n-a báipeac éamig na Sapanaiš—bí ag teiceadh le n-a n-anam inóe—7 to mairbushaóthar na toame boéta po ná fátofaó iao péin to éoraint inóiu.

Ar maroin lá ar n-a báipeac to éuathar tpearpna Sléibe muipe 7 to buail cúpla ppáio-baile umúmpa 7 n-ar bpaiceathar šo bpuigšoir lón aé bí toearmáto oréa. Fear thar b' ainm Mac ōáit to bí ór cionn na háite peo 7 to bí a munnitir šo léir bailište aige 7 šcainnib uí Súilleabáin, 7 ní raib éan-tpašar bíó fášča pan áit aige. To éuair ūa Súilleabáin ipceac 7 šcail-

um épačhóna, aé fuair pé reéala ipc oíóce šo raib Mac ōáit cum éalóto oréa 7 léir-remor to théanamh oréa. To tapathar teimteacá ar a tooirp cum an námaro to mēallaó 7 to éaluišeaóthar leó anpoin. To éamig Mac ōáit aé ní bpuair pé poimip, aé teimteacá ar tapath. To lean pé ó éuair iao ámhacé, 7 éamig puair leó lá ar n-a báipeac, aé to cuip munnitir bēarpna coéat oréa péin éúca, 7 topeó šur éuipethar eašta ar munnitir mlie ōáit 7 toob' éigim to-pan pilleacé a-baile šan éan-toéar to théanamh toib.

Anpoin to éuathar ipceac 7 šcail eile šo nšlaóóthar an ōpeamhacé uipéi, aé nuair a ptao ūa Súilleabáin ní raib 7 n-a éeainnta aé thápeas fear mar bíoathar tuipéte 7 n-a šcotaó. To ópouig pé teimteacá to tapath 7 šcár šo mbeacé a pior aca cá n-ionpóšaršoir ar a toúipeacé toib. To éonnapc munnitir na háite na teimteacá 7 to éāngathar ag péacaint cat to tap iao. To éuathar biaó šo leóir to ōdómnall 7 toá munnitir 7 toubpaathar leir an Sapanac to bí ór cionn na háite šur b' iao maoir na coille to tap na teimteacá.

To pāathar an lá poim šo léir pa éoil mar bíoathar tuipreacé 7 bí šábaó le ruaimneap éigim aca, aé n-a thair-pan toob fáto leó panmáint an ipc oíóce. To bí a šcopa an-činn ó beic ag pīor-piúbal šan bpóša 7 an ainpīr éóh hōle. To bíoir ag toul ar láir pa tpeacéacé 7 éaitšoir a ééile to éarpīac amaé, 7 ní raib aon éapall anoir aca, mar ná leómpaioir éan-bóčar capall to řiubal, aé tpearpna na šcnoe toob' pīacāine 7 to éaitšoir ar uairb bpeic ar lámāib ar a ééile 7 mballaib ná fátofaó toime šabáil 7 n-a aonap.

Ní raib éóluir na típe aca 7 to oip šioilla šo epuair toib. Aé to bí ōia ag cab-

puḡaḡ leó. Do éáimig coisḡeḡiód i n-a láirḡir, culairḡ anairḡe air; a éora lom-naéḡa ḡ éaḡaḡ bān air a éeann; marḡe faḡa i n-á láim aige ḡ bianna iarḡainn air. Do beannuig pé ḡóirḡ ḡ toubairḡ ḡo raibḡ a fíor aige caḡ é an raḡar iḡo, ḡ ḡaḡ ḡairḡe do ḡeineaḡar ḡ ḡo raḡaḡar anoir aḡ toul ḡo cairḡeán ḡruain Uí Ruairḡe i mḡreirḡne. "Ní fíul aḡḡ éúig míle ḡéaḡ anoir," ar pé, "ḡo ḡeirḡeḡ ḡur n-airḡoir, aḡḡ do oirḡeḡ ḡiolla ḡóirḡ ḡ áimig toul láirḡir éúḡam-ra ríḡ a ḡiollaḡeḡaḡḡ ann." Do ḡlacḡar an tairḡeint reo, cé ḡo raibḡ eaḡla oḡḡa ríomir. Do éúḡ ḡóimnall do ḡá éeḡo ḡini óir. Do éḡḡ pé iḡo ro éum a cur i n-uimail ḡóirḡ ná raibḡ aon ḡroḡé-éḡoirḡe aige ḡóirḡ.

Do ríubluigḡeḡar leó ann-raḡ tḡíḡo an oirḡe ḡo tḡí ḡo ḡḡánḡaḡar ḡo baile beaḡ tḡar b' ainm Cnoc an ḡiocaḡirḡ (Knock Vicar) marḡ air iḡeaḡar biaḡ. B'i Ua Conéubair Ciarairḡe ḡaḡḡa ruarḡ ar faḡo anoir, ó éinnear na n-éḡairḡí do b'i ar a éoraibḡ, i ḡḡreḡ náir b'féirḡir ḡó ríubal ḡ ḡob' éirḡin ḡóirḡ é ḡreirḡ leó ar ḡuailmḡ éeaḡairḡ fearḡ ḡaḡ re ḡḡamall ḡo tḡí ḡur buail reana-éapall umúmpa ḡ cuirḡeḡ ar ḡrom an éapail é. I ḡeionn aḡfaḡ ḡ'éirḡ éirḡḡe na ḡréine, ar toul tḡearḡa an éḡorḡ-tḡeirḡe ḡóirḡ do éeapḡáin an ḡiolla ḡóirḡ cairḡeán Uí Ruairḡe ḡ toubairḡ leó ḡo raḡaḡar ó baḡḡal anoir ḡ ḡo fáḡ pé rlan beó aḡa ḡ ḡo imḡig uaḡa.

Ar an míle ḡuine ḡ'fáḡ an ḡleann ḡarḡ níorḡ éáimig irḡeaḡ ḡo cairḡeán Uí Ruairḡe aḡḡ éúig ḡuine ḡéaḡ ar ríeḡo, aḡḡ éáimig tuairḡum ḡ caḡḡaḡ ḡuine eile irḡeaḡ lá ar ná bāirḡeaḡ. Níorḡ máirḡ ar faḡo ar an míle, aḡḡ tuairḡum ḡ ríí éeḡo ḡuine. ḡáḡa na coḡa eile, do cailleaḡ leirḡ an ḡeḡairḡ-eamḡ nó leirḡ an oḡrup iḡo nó éuaḡar amḡḡa ó n-a muinnḡir.

Δ éḡiód.

seáḡán ó cuill.

CEIST.

AN TÁ ÉÚIG ḡUINE ḡÉAḡ."

SAN IRISLEABHAR i ḡeóirḡ mí mḡeaḡóin an fíḡmáir 1902, do curḡ Séamur Mac an ḡáirḡ ríor cunnḡar ar "ḡḡuirḡeaḡḡ Innirḡubáin." Do b'fíú le héinne reéal Séamurḡ a léirḡeamḡ aríḡ, aḡḡ fíḡrḡir n'í rliḡe aḡainn do annḡo. Tamall ó fíḡn do buail tḡarḡa oḡainn reana-láimḡreirḡbinn ó Éúige Muḡán ḡ i ḡroḡairḡ ruḡaí maḡe eile ruairḡeamairḡ ann ruḡḡuḡaḡ na ḡreairḡ i ḡeóirḡ an éḡmáirḡm do réir marḡ aḡeirḡí leaḡḡearḡ é.

Cuirḡam ríor annḡo an tḡá nóḡ .i. an éuma n-a ḡruairḡ Séamurḡ é i tḡíḡ Conaill ḡ an éuma n-a ḡruairḡarḡ é ran láimḡreirḡbinn ó Éúige Muḡán. Éirḡar ḡuinn ḡur beaḡ an ḡeirḡḡeaḡḡ aḡá eaḡoḡḡa. Ní fíuláir nó b'i an tḡraḡḡín reo coirḡéann ar fíḡo na héirḡeann faḡo ó irḡ b'éirḡir ḡo mbeaḡ faḡáil fíḡr airḡ i ḡeuma eile. Uaḡ máirḡ linn ḡo ḡeuirḡrḡe tuairḡe airḡ i ḡConnaḡḡaibḡ, irḡ an éuma n-a ḡruil pé aḡa ann a curḡ aḡ tḡrill oḡainn:—

Síḡ i an éuma n-a ḡruairḡ Séamurḡ Mac an ḡáirḡ é.

"Ceḡḡarḡ fínn faḡam (? faḡma) arḡ
ḡḡur, cé móirḡ a mḡirḡarḡ (? = mḡarḡaḡ)
inḡ an aon-ríḡ;

"Cúirḡearḡ ó bun an aigḡ (? bunḡo an fáigḡ)
luḡḡ coḡairḡ an tḡubáin.

"ḡíḡ ó mḡac ḡubḡ léigḡ (? léi), aḡur fearḡ
ó mo tḡubán tḡreḡ-réirḡ;

"ḡrúirḡ ó fíḡonn, eirḡe rḡarḡa a nḡreḡ, ḡ
fearḡ ó mo tḡubán tḡirḡreḡḡ (tḡirḡeirḡ-
ḡeaḡ?);

"ḡuirḡearḡ fíḡonn marḡ amáin (=leirḡ réim)
fa n-a tḡíḡ tḡuibe fa n-a tḡearḡ-láimḡ;

"Fa n-a tḡeirḡ i ḡfínn (? ó fíḡn) tḡíḡ eile tḡe
éḡainn an ríḡḡ aḡuaḡ (aḡuḡ?);

"Tríúr ó mo Dubán oil, don as fionn n-a
n-a as ar rin ;

"Oir ó bun an aig, beirte ó fionn, 7 fear ó
Dubán.

Seo mar a fuairfeamaí an peéal ran
lámh reiribinn uo :

AS SEO MAR

Do bátaó an cúisíad fear vóas tuba :
fuiríusaó iníne an taoirí a mbeir ói i
ngraó le taoirí na bfeair ngeal, asur an
long i mbaosál a bhuirte :

"Ceathrar fear fionna ar oír cé toilí
liom a n-amhniú ; cúige ar tub le
oán de luet deartha ó Dubán.

Oir ó ilac Cumail uadair, ir fear ó
Dubán breac-muir ; tríúr ó fionn, cé
boirb an breac, ir fear ó Dubán na
nuaer-breac.

Gaebeal geal ó linn fáil ir oir tub ar
a dear-lámh ; i nuaí oir tríúr
allmhuir, ir fear fionn n-a nuaí-ran.

Oir ó laoc lán Dubán ; beirte ó fionn, ir
fear ó Dubán.

CEIST.

Cuir amharcoll go hamurac le míle tóut,
Ruir fearaíac m' aice rin ir éasáó ciúim ;
I n-easgar glic na n-easnaic m'ar léigeanca tú
Seobair amh éirte na banaltran ir péile clú.

* * *

Freasga: amharcoll = ao, ai 7 c. ; míle = m ; ruir = r ;
éasáó = e. m. ai. r. e. a. máire.

* * *

A thonncaó, va mbaó thonncaó tu mar tó fíur
fuair locarta lomnocta lán de cumao
san rocairíac pé éoraírb le fagáil it éúil,
Uar fobnaic baó thonncaó san fáilte tú.

* * *

A fobnaic cia fíorífaó an méto reo anoir ?
Do fíorífinn-pe 'r uo fíorígar a éat oiríac ;
Aham-ra ni beaó obaó na éigíneac an
ni beaó a fónar ná a thonar ar éinne asuib.

ST. COLUMBA'S. Issued by the League of St.
Columba, Maynooth College. Dublin: M. H.
Gill & Son. 1/- nett.

Seo éúgáinn an tríomao umhuir ven páiríar
taiteacac taiteineamc faebealac po tá fé léigte
asáinn ó éoraí breacac, asur fapa fcuiríam ar an
peirp é, ní fúlaí nó léigíam arí é. Baó maíe linn
"St. Columba's" nó a fanaíle a éacac éúgáinn fad
reacéamain.

Ní féiríar uúinn annro áiríam a théanam ar a bhuil
u'airtib breagáta taibíteacac ann. Tá tríacac ann ar
éiríreanna as baint le stair na héiríeann, le
liríreacac na héiríeann, le reana-faoíal na héiríeann
le tháacac, ir go rú sídeóga na héiríeann. Tá
éúig cinn de rna harírb reo i nGaéilí, acac tá an
buaó fao as "fior fát coíar 1641," airte a reirí
annroíar ó Céilíleacair. Tá buairte aige reo ar a
breacamaíar fóp i nua-liríreacac na nGaébeal.
Théanfar annroíar muí róganta fóp. Tugamíto fé
noeara fup buair an airte reo uair éonmíao éúil
cille. Níor b'iongaó ríom. Tá airte i mbéarla ar
"The Future of Literature in Ireland" ó'n áair.
Tomár ó Cealláig, (tá tú ró-bog ar fao ar muinntir
an Céilíleacair a áair Tomár), ar "The Individuality
of Native Civilisation" ó'n áair Seaíán ó Míoréam,
ar "Glimpses of Pre-Patrician Christianity in
Ireland" ó Míalacac Eaton, asur ar a lán muíao
fóganta eile.

Tairpéanann an leabair po uúinn éonmíar mar
atácar as oiríreacac i fcolláirte maíe nuaíac
péin ar ríon teangac na héiríeann, éonmíar mar bícar
as rmaíneam n-a leir írtí ann, asur fao é an
congnam ir cóir u'írimn ríil a beir aice leir ó
bliaóain go bliaóain do péirímar beiríar as fágaint
an éoláirte éun an éon ir uíal uacac a théanam
leatírmíig.

Tácar as obair go maíe pé'n fíurínear i maíe
nuaíac. Tairpéanann "St. Columba's" ríom. má
éartíreann ó éinne fíor fát an peirp go léir
u'fagáil, fagáó cóir de "St. Columba's" : léigíac
é, 7 beir ácar ann.

1ml. 14.

ḁṫ cṫiḁṫ,

u. 167.

luḡnaṣa, 1904.

RISLEABAR

ḡA

ḌAEÓILSE

ṫIARMAIO O ṫUIBHE.

STORIES FROM THE TAIN.

BY J. STRACHAN.

X. HOW CUCHULINN SLEW NADCRAN-TAIL.

LU. 69a37—70a29=YBL. 28a48—29b38.

‘Cia fer fil lib ar denn Conculainto imbárac?’ ol Lúgaro. ‘Dobépac tuit-riu imbárac,’ ol Mane Mac Ailella. ‘Ní étam neé ara denn,’ ol Meob; ‘mo-n-bíé eppomon (a) lairr co comtarctar (b) fer dó.’ ‘Atéotat (c) ón tano. ‘Ceo leé pasctar úaib,’ ol Ailill, ‘do éumtóero mo éir-riu ar denn Conculainto?’ Ní fil i n-éire,’ ol Meob, ‘atéotat dó, nani tuicteir Cúrói Mac Dáru nó Naderantail pénnit.’ ‘Dói fer oi muintir Conrói irrin pupull (d). ‘Ní terga Cúrói,’ olre, ‘ir touir leirr dooéat do muintir ant.’ ‘Tiasar co Naderantail tóitui.’

Téit Mane Antói cucu. Atóiatat a reéla dó. ‘Tar linn oi ziull oi inéaib Connaét.’ ‘Ní meg-ra,’ olre, ‘inge ma doberéar fintoabair dom.’ ‘Dóitéit leo iairom. ‘Dobépac a zairceo hi carri (e) a aipéir Connaét co m-bói irrin tóinu. ‘Ro-t-bía fintoabair,’ ol Meob, ‘ar tuit ar denn mo éir ucut.’ ‘O-a-gén,’ olre. ‘Dóitéit Lúgaro co Comculainto m n-aitóir rin. ‘Dóitéit Naderantail ar do denn-ru imbárac. Ir tóirran tuit; ní-fóitair.’ ‘Ní báe rin,’ ol Cúculainto.

Téit Naderantail arabárac (f) arpin

(a) *mon bíé eppoman* YBL., *mo bíé eppem* ón LU. In the *ipv.* in O. Ir. *no-* is used to infix a pronoun; of the substantive verb there is unfortunately no example. In Sanctian's Hymn, l. 22, occurs *mo-m-bíé*, but the Hymn is preserved only in two late MSS. It remains uncertain then whether in the substantive verb *mo-* was used to infix a pronoun, just as it was in the future, or whether in these passages *mo-* is an error for *no-*.

(b) *comtarctar* LU.

(c) *atéotat* LU., *atcoratoh* YBL.; *atéotat*=*at-o-éotat*, *they obtain it*, where the infixed pronoun anticipates ón.

(d) *pupull* LU., *pupall* YBL.

(e) *carri* YBL.

(f) MSS. *arabárac*.

tóinu, 7 beirto nói m-bea culinn fáactai pollreairi lairr. Ir anto bóí Cúculainto iruoiu oc foroinm én, 7 a éarpat inna arpat. Spéto Naderantail biur for Comculainto. Cluirir Cúculainto for pinto in bea hírin, 7 ní-n-terbair oi foroinm (a) inna n-én. A éumut na oét m-bea aili. Intan focerit a nómao m-bir, teéto mo iall ó Comculainto iruoiu. Luit Cúculainto iairom for ríéct na éille. Cingir iairom for pintoir na m-beae amal én oi eac biur for aiaile i n-iaimórac na n-én arná (b) élaistir. Glé la eac immurgu ba fori teéto luit Cúculainto remi-reom. ‘For Cúculainto uccut,’ olre, ‘dooóto reom-ra fori teéto.’ ‘Deitbir pón,’ ol Meob; ‘ma m-an-írtir dag-óaic, ní zebao m ririte fpi petat.’ ‘Ba ráit la fersur co n-ultair anírin. ‘Dóitéit fáacu Mac fiprebe úaib do éore Conculainto. ‘Eir (c) fupir,’ ol fersur, ‘ba fíal n-dó buit arnaib ócaib, céim do-n-géni calmae. Ir péliu dó immurgu,’ ol fersur, a imfolaé intan teéer ma n-óen fupir, ol nípo móo a zperr dó intoar do ultair olénae, (d). ‘Cia pomóitir rin?’ ol Cúculainto. ‘Naderantail,’ ol fáacu. Ceo eo nomóitreo-rom, a cleirp doirg-niur-ra fáadae, nípu anpéliu dom’ (e), ol Cúculainto. ‘Nicon-móitreo-rom ém déc nobet (f) arim inna láim. Ná petar-ru ém, ní zonaim-re neé cen arim?’ ‘Táet tra imbárac,’ ol Cúculainto, ‘co m-bé etep Oéinne 7 muir, 7 cio móc doitéit fo-m-puca-ra anto 7 ní terr (g) miam.’

(a) *foroinm* LU., *foraim* YBL.

(b) *arná* LU., *arandé*, YBL. Read either *arná élaistir*, *that they might not escape*, or *arnáé-n-élaistir*, *that they might not escape him*.

(c) MSS. *apair*.

(d) MSS. *aréna*.

(e) *óo* LU., *oo*, but *oom*, *to me*, seems to be required by the sense.

(f) *déct*, *provided that* is usually followed by *mo-* or its equivalent, cf., however, *act ní beo uall anto*, WB. 10b27.

(g) *téir* LU., *teir* YBL.

Ταίριε Cúculainto iarom a d'áil, ocur
foceirto fáil n-imbi iar eadair na
aidhe 7 ní ariuzertar in cóirte m'ar bó,
inna ariado, comméite fpuir férrin.
Daraicite eir 7 a brat, 7 ráirto inna
ariado.

Tic Naocerantail pofoim. Ni péna
briete am la rutoe (a). 'Cate Cúcu-
lainto?' olre. 'Unre puno tall,' ol fersur.
'Níru fámlaito do-m-árrar inóe,' ol
Naocerantail. 'In tú in (b) Cúculainto?'
Ocur mairu mé dano,' ol Cúculainto.
'Mairu tú éim,' ol Naocerantail, 'nícon-
puccaim-pe cenn úain bice don tóinuo;
ní bér do éenn n-šillai amulaig. (c).
'Nícon merre eter,' ol Cúculainto.
'Éirg a doóum timéell ino airt.' Totét
Cúculainto co Láeg. 'Commait uléi
rmeréain (d) dom-ra lat. Ní étar for-
rin trén-fer compiac fpuim cen uléi.
Došnié (e) dó.

Téit aia éenn forrin tulais. 'Córu
limm ón,' olre. 'Déne cóir n-šarcto fpuim
tra,' ol Naocerantail. 'Ro-ε-bia rón, co
ferramar,' ol Cúculainto. 'Focidur-ra
auréor tuit,' ol Naocerantail. '7 ní-n-
imšabae.' 'Ní-n-imšéb áct i n-ariotoi,' ol
Cúculainto. Focidur Naocerantail auréor
dó. Lingto Cúculainto i n-ariotoi puim.
'Ir olc tuit a imšabáil ino auréora,' ol
Naocerantail. 'Imšabae-pu mo auréor-
ra i n-ariotoi dano,' ol Cúculainto. Léito
Cúculainto in n-šae fáir, áct ba i
n-ariotoi, conno anúar doocorartar inna

muillac, co l-luro tréit co talmain.
'Amac,' olre. 'Ale! ir tú Láec ar deé
fil i n-n-érimn,' ol Naocerantail. 'Áctac
ceéir macee fiéet dom-ra irrin tóinuo.
Tias-ra (a) co n-éciur tóib a fil limm di
foilšib. Ocur dores-ra co n-déinae-pu
mo vícennat, ari árbél-ra, dia talctar
in šae armo éimn.' 'Maé,' ol Cúculainto,
'doctéir došmúirri.'

Téit Naocerantail iarom don tóinuo.
Doctéit ead aia éenn (b). 'Cate cenn ino
marctaréi lat?' ol ead. 'Anait, á Láecu
co n-éciur mo rēla do mo maceab, 7 co
n-deéur mošmúiri, (c) co n-déin (d)
comiac fpu Comculainto.

Tét (e) ar do šaigto Conculainto, 7
toléci a claiob for Comculainto.
Lingto-rtoe i n-ariotoi, co m-bi in coré.
co m-memait in claiob inóe. Siabartae
(f) in Comculainto, amat doirgēni fpuina
maccu i n-émain. 7 lingto Cúculainto
pora rēiáε-pom larotoin co m-bi a
éenn de. Dentai áteppuac inna méte
anúar co imblinn. Doctuitet (g) a ceéru
(h) šábaici for talmain. Ir anorin
iarum arbaic Cúculainto inpo:

'Ma doocair Naocerantail, bto formac
donno immaršait.
Ariainto cen ead irino úair do Merob co
truin in tréulais.'

(a) táproe YBL. In O. Ir. rutoe in the gen. and dat. is a fully accented pron., see proe I.; in Mid. Ir. it is very frequently attached to prep. and pron., tóproe to him, &c.

(b) om. LU. in Cúculainto the famous Cuchulinn.

(c) namulaig LU., namulaé YBL.

(d) rmeréa YBL.: cf. uléa rmeréain LU. 74b36= uléa rmeréain YBL. 32b33.

(e) došnié LU., došnié de YBL.

(a) tiasara LU., tiasro YBL. tias, I will go, ipv. sg. I of tiasu.

(b) MSS. éimn.

(c) mošmúiri YBL., došmúiri LU. In došmúirri, and mo fpuirri here, the appropriate possessives are used, see áppuiri IV.

(d) MSS. dēinae, with the Mid. Ir. deponent ending of the 1 sg. subjunctive.

(e) tias LU. In Mid. Ir. tias (by admixture of tēt and tiasu) is sometimes found for tēt, both in ind. and ipv.

(f) MSS. riarta.

(g) MSS. došmúitet, the common Mid. Ir. form.

(h) In Mid. Ir. ceéru becomes the general form for all genders. As the gender of šábaici is unknown, the O. Ir. form appropriate here is uncertain.

VOCABULARY.

- anpéir, g. anpéir, *the east*.
 aile, an interjection, cf. Acallam na Senórach (Ir. Text. IV. : 1) ll. 6791, 7447, 7622.
 amae, an interjection.
 amal, prep. with acc., *like*.
 amulač, *beardless*.
 an-pícl, *shameless, disgraceful*; compar. anpéiru; for the fore- of the compar. see appae IX.
 appaimo, alas! appaimo cen éac, etc., *alas that battle cannot now be given to Medb with a third of the host*.
 ap, apnaib ócaib, *before the warriors*.
 apó, g. apó, *height*.
 apóue, f. *height*, i n-apóuam, *on high, upwards*.
 ap-lui, *escapes*; enclit. -élaui.
 báe, g. bá, *profit, good*. ní báe pin, *that matters not*; cf. ní vénaim-pe baa uerpin LL. 58b44=ní vénam iobpúg ve LL. 62a10.
 bip, biup, g. bepa, n. *spit, spear*.
 calmae, *bravery*.
 carpi, g. carpi, *cart*.
 cačar, g. cačaire, f. *watch*.
 cate, *where?*
 cluppo, *leaps*.
 cóip, the right way. Cóip čairio, *fair fighting*; cf. cóip čáite, *a fair wind*.
 comméit, g. comméite, f. *equal size*.
 -comčartar, from com-ao-či-čertar, 3 sg. pres. subj. pass. of com-čit, *seeks*, with perlective -ao-.
 con-meit, *rubs, rubs upon* (ao): ip-čse. 2, *commat*; pret. sg. 3 conmečte, perf. sg. 3 conammelte (con-ao-melč); fut. sg. 3 conmeča; verb. n. commlič, f. Cf. conammelte paill poa n-em, *he had rubbed bacon on the hilt*, Cormac s. v. *Mugeime*; *conmeit*, Atkinson, *Passions and Homilies*; comčeač pin ao iorčarib a púim, Keating, *Three Shafts*, p. 6.
 Connačta, f. pl. *Connaught*.
 cope, g. coipe, n. *reprimanding*; verb. n. of con-peča.
 cutenn, g. cutinn, *holly*.
 cumut. a cumut na cčt m-bepa asli, *the same with the other eight spits*. Cf. Sg. 161b5, Thesaurus Pala ohibernicus II., 167 27 with note.
 Cúpoi, g. Conpoi, *Curra*.
 čál, f. *meeting, rendezvous*.
 več, *best*; superl. of mačt.
 -čepin, -čepnae, 1 and 2 sg. pres. subj. of vo-čni with infixed -po-.
 čerčbir, *right, proper*.
 čičernao, *beheading*.
 čippan, *ice*.
 vo ačbat, čačbat, *shows* perf. sg. 3 vočpbur, pass. vočpčar; past subj. sg. 3 voačubpeo; verb. n. čačubriu, g. čačubren, f. vo-m-čpčar, *appeared to me*.

- čonté, *he shall come there*, from vo-n-č-té, with infixed neut. pron.; see vočias II.
 čopatačile, from vo-po-atačile, cf. čare vočatačipe, g. cum delenueris, MI 69c6, vočatačicir g. fouebantur, MI. 130c19, further MI. 138a7, 144c6. Here the verb carries with it the sense of *covering*; cf. vo-přn-ailčzi pačmae po óen bpuac *Patrick covered them tenderly under one mantle*, Trip. L. 152.
 vo-po-č-ban, *hinders*, enclit. -čepban; pret. sg. 3 vočopčbaui, -čepčbaui; fut. sg. 1 vočopčbiui; verb. n. čepčbaui.
 -čepur, 1 sg. pres. subj. of ao-čét; see I.
 epromun, *truce*.
 etip 7 a bpat, *between him and his mantle*.
 fáči, *mantle?* Cf. LL. 119a35 et počab fáči immi. in cecna fáči počab immi. iomaio čaup, co topečau a večš ara láim. Conio ao čepere Čúčulaui: "ní buba bpat čepere iobbu, ip buba večš aččummar čnepp," where fáči is synonymous with bpat.
 péne, f. *raggon*.
 pénnio, a *warrior*. The pénnio here seems to have been a sort of reeve, at the head of a band of fighters (pian). Cf. I L. 106a8, pénnio amnar; n-hepnnio mčanpin a. Cačbat mac iorča a áim. peč ba čpui-čpue ba pénnio. čui-čpue vno čuauo pénniočta hi epica muman. ippeo vočata-čpue cona péin vo čis a čaui-čp a. ingine večš. Opa čepř ipnnio čenaučči a ča čaite več na hingsine, 7 mcončepř čia počte in n-omčam.
 peča, meaning obscure Cf. peča, Ir. I. II. 2, 132? Čauiro čpui regularly means *withstands*.
 pičaoe, *before him*.
 pičl, *generous, modest, noble*; compar. péliu.
 pinočau, g. pinočpč, f. *Findabair*.
 -póčar, 2 sg. fut. ind. of po-čomč; see IV.
 počac, d. p. počšib, *hiding, hidden treasure*. Cf. ip ao vopeao ví čac počac počpočac via čapčuguo in maie, BB. 260a27.
 poččpčaoe, *burnt (at the end)*, from po + čo-čpče, past pass. of čočpao, *burns*.
 počum én, seems to mean *fooling*. The dat. čočumim points to a neut. -n- stem.
 počmač, g. počpmaš, n. *increase*.
 puačte, seems to mean *sharpened*.
 čábait, *section (?)*. I have met it only in the dual čábait, Ir. I. II. 1, 138, and in the plural in the present passage, and čpui čauič LL. 72a36, nor have I observed the mark of length over the first syllable except here.
 čell, n. *fledge*. Či čuill vi mčasib Connačt, *for the honour of Connaught*.
 čnepp, g. čneppre, f. *insult, dishonour*.
 čačmóčact, *fursuit*. The corresponding sg. 3 pres. ind. is čačmóčat (čačmo-čp-čeč).
 im-čolač, *hilling*.

immam-sal, g. immam-saile, f. *strife*.

inoas, *than*.

1. inóé, *yesterday*.

2. inóé, *in two*.

inse, *but*, inse ma=acc ma, *unless*.

laroim, *therewith*.

loup, *enough*. Ip loup leirp uoeéaro oia muint;u, *he thinks enough of his folk have come; here uoeéaro stands for what would usually have been a n-uoeéaro*.

luzaro, g. luzoeé, *Lugaid*.

méoe, *neck*.

móiroi, *boasts*; verb. n. móírom, g. móírome, f. The verb is transitive, hence *I boast* is no-m-móírom, *thou boastest*, no-c-móíoi, *he boasts*, n-am-móíoi, etc.

muir, g. moia, maria, n. *sea*.

nói n-, *nine*.

nómas, *ninth*.

Oéinne, a *place-name*.

peom-pa, *before me*.

piarparíte, *distorted*, part. pass. of piarparíteir imm is *distorted (with rage)*. In piarparíte is applied to Cuchulinn, because in his rage his body became distorted.

puio, m.

puioirp, seems collective in the sense of *points*, but I have no other example of the word.

puccaim, perfective pres. of beipim. Here niconpuccaim means not so much *I cannot carry as I am not the man to carry, or I am not in the way of carrying*. I have seen the expression tpeúe conaccab (con-ao-zaib) piunni, *three things are wont to sustain truth*, but I have lost the reference. Cf. also ar-com-pien aip eéca tapia cenn, the '*aire ehta*' is wont to *pay for them*, Laws IV. 322 (in a general sentence); ar-com-pup is the perf. of arpen, ar-com-pien, its perfective present.

raizro, *making for*; verb. n. of raizro, *makes for*; to raizro, *towards*.

ráit, g. ráita, *grief, tribulation*; ip ráit lumm, *it grieves me*.

riabairéir imm, *becomes filled with rage*. For the construction cf. uáipir V.

rlíet, m. *track*.

rmeptáin. The uléae rmeptáin is a false beard fastened on to the face; mine tepeta a rmeia rmeptáin=munari tepcaco pmu a nupoma is quoted by Stokes, *Acallamh* l. 5213. At LU. 74438, gabair iapiom Cuéulaino lán tuipn uino péoi 7 uíeácan fairi, *comho heo uo muineo caé comho uléa bai laipr*, *Then C. took a handful of grass and repeated a spell over it, so that everyone thought it was a beard that he had*.

taipic (co-airic-), *comes*; pret. sg. 3 taipic.

tallaim, *I take away*.

tecoo, *flee*s; pret. sg. 3 táic, fut. sg. 1 -tepp. pres. subj. sg. 1 -tepp; verb. n. teceú. for teceú, in flight.

úan, g. úain, m. *lamb*.

uléae, f. *beard*.

(Crioó.)

mar uo maírb Cuéulainn easarcomól.—II.

Óiméiz pé leip annpoin. Ó'píll ó mheú 7 éceú, asur (i. nuair a) uubairt le n-a aia (tiománuíde): "Óo nuíreap-ra i briaónaire fearpura," aip peicean, "comhac le Cuéulainn i mbáipeac. Ní péioir linn fuipiac go uéi roin aín. Capra na heic éar n-aip ué'n tulaiz apí." Connaic (éionn) loéi roin 7 uubairt le Cuéulainn: "Sú é an capbaú tap n-aip (éáplaro) a élarí elé linne. "Ní fiaéa obaró (uúltaró) roin, aipa Cuéulainn." "Sabaimir píop go uéi an t-é go bpaam péala," aipa Cuéulainn. "Ní háit liom," aipa Cuéulainn, "an puo ro iarpai oim." "Ip éisín uuit aín," aipa easarcomól. Óo buail (i. buileann) Cuéulainn an póu pé n-a éorab aip éuma sup éuit pé n-a luiz 7 an póu anuap aip. "Óipiz uaim," aipa Cuéulainn, "ip leipe liom mo láma a glaná ionnat: uo pominpinn i n-il-páipitib éú ó éianab mapa mbeaú fearpup." "Ní peappam aip an éuma po," aipa easarcomól, "go mbeappau-pa (liom) uo éann-pa, nó go bpa-pau-pa mo éann asat-pa." "Maí puo péú beú," aipa Cuéulainn. Óo buail Cuéulainn le n-a élaróeam é op éionn an tá apcal, aip nóir sup éuit a easac ué ip nóir fupiz é um a éneap. "Iméiz anoir," aipa Cuéulainn. "Ní iméiozau," aipa easarcomól. Éuz Cuéulainn pé annpoin, le paobap a élaróim, ip uo beáip pé a póit pé map uo beáip-paité le peim beáipéa é. Nioir éup pe pu pépibe aip an éneap. Ó bí an t-éacac as uul i nuéine ip i pip-leanamaint aip, uo buail i mbáap a éinn é ip uo pomin é (uém tá leat ué) anuap go himleacán.

Connaic fearpup an capbaú as iméacé éaup ip fear lonair ann. Ó'píll fearpup eun aóipir le Cuéulainn. "Óic uuit a píotbpa," aip peicean, "m'oneac-pa a pápuáú. Ip saipm mo 'loip' leat." "Na bi i neapparo liom a fearpup a éuro," aipa Cuéulainn. . . . Óo épom pé n-a pteacéam go nuéazaro capbaú fearpura éaup pe épi. "Ó'fap-paiz uá tiománuíde-pa" an mipe pe nuéapa é." "Ní tu aip éan-éoi," aipa a éiománuíde-pa. "Uubairt," aipa Cuéulainn, "na himéiozau go mbeappau leip) mo éann-pa, nó go bpa-pau a éann-pa asam-pa." "Cia aca b'fupa leat

(o'fultang) a feargúir a éara?" arpa Cúcúlam. "Ir fura liom mar vo d'eimead mair," arpa feargúir, "mar ir eirpan a bí iomairead."

n-a díarú-ran éurí feargúir lamsaíir t'pé n-a óá fáil ir vo éus leir i noiarú a éarbarú féin go oí an tóin é. Nuair a bí sí ag toul éarí cairgheada vo fearad an óá leat ó éile; nuair bíod j'éiró (ann) vo éagairíir le éile aríp. Connaic meadó é. "ní wear an úpáir ar máot-éileán roin," a feargúir, arpa meadó. "níorí éarir von dítead-mairiáó," arpa feargúir, "comhac a éurí ar an s'com móir, (fear) ná marí fé ar a éumuir é éore."

Annpoin vo pómairead a uais; vo fáitead a lias (i uclam); vo repibad a ainm i n-óšam; vo d'eimead a éaimead.

IRISH MSS. IN LIBRARY OF ST. JOHN'S COLLEGE, WATERFORD. By Rev. P. Power.

III.

(m) Éamon vo b'fál (Wall) ect. ar maríana p. (Petrus) paorí ó éluam mult, 7pp.

(n) "An t-áearí uilleam English vo díróga vo s'uread uad ect.," 2pp.

(o) "Ar b'ar an áearí éarós tí díuan," 1 page.

(f) Éadmon vo b'ál, 2 pp.

(g) Verses composed by Denn to air of "Coir leara"; begin "Ir fava óam," 2pp.

(h) "Páurais Den ect.—a óé síl na b'fáit-éor," 3pp.

(s) "An fear Céadóna ect.," 2pp.

(t) Do. do. 2pp.

(u) "Páurais Den ect.—arí aor nóia ní díllead.,"

(v) "An fear Céadóna ect vo Waterí oin tapíir vo toul go millean na n-éirí."

(a) "Cronán arí tuirim áuam - éba—téanta j' r'spíobta liompa, 1805."—28 stanzas of four lines each.

(b) "Arí épiod an tuime j' arí l'á an b'p'iteamair, téanta áurí r'spíobta liompa, 1805." 84 stanzas of 4 lines each.

(c) Some miscellaneous verses chiefly in English—mere rubbish.

XI. Three fragments unbound.

(a) "T'pí biop-éaríre an b'ar" from p. 51 to p. 90, in very small and neat handwriting. The scribe appends his name—"paorais m'áitín a mairíirí naoní áurírean óá n-éuríreor éuríir in áilaom, 1898."

(b) Poor copy of "Éuríir an meadón-óiré" unsigned, but in handwriting of O'Hickey, 38pp.

(c) A couple of insignificant pieces—4 or 5pp.

(d) "Ágallam leir a' mbár," by Patrick Wall, 1798, 7pp.

XII. Quarto volume of 305pp. "S'gáán Sácrámeinte na h-áiríge" of Aodh MacAinghil (Hugh Mac Caghwel, Archbishop of Armagh, 1626) by L. O'Foran of Portlaw, where it was transcribed, 1768. On fly-leaf at end the scribe adds:—"a noeiríir an téarma tiocpóó cúnar l'á an tígeama, ar j'ó óle an pápéir atá pan leabhrán ro, j' óá b'p'is rin atá an r'spíobin go hole j' ní p'oiríir a b'eí go maí arí aon corí arí bíod, laur óé." On this O'Hickey, into whose hands the volume must at one time have fallen, comments:—"ní meara an pápéir ioná an p'ann j' ní ionmóla an lám." Professional jealousy!

XIII. Thick octavo volume, containing Sermons and Poetry—(a) On the loss of time, 20pp.; (b) Christ weeping over Jerusalem, 20pp.; (c) "Ir móre vo s'leatáir j' ir beas vo tóšar," 21pp.; (d) "Arí Subáice na h-umíuríeada," 30 pp.; (e) Untitled—on Sin; (f) "Leis t'ir na leanníuríe beasá tead," 39 pp.; (g) "Arí an b'p'oiríirí," 31pp.; (h) "Or cionn gac níó ná tuasáiríe miona móra," 22pp.; (i) "Arí tuiríir na maíróia na mairí arí an S'gáal," 18pp.; (j) "Arí Seirbíir óé," 23pp.; (k) On Detraction, 12pp.; (l) Text—Dent XXX., 11, 12; 15pp. (m) Text—Gal. VI., 6; 17pp.; (n) Text—Luke XIII., 3; 18pp.; (o) Text—Math. IX., 2—On Nature of Indulgences and Jubilee; 18pp.; (f) Joys of Heaven; 17pp.; (g) "Arí Rópaíy íora," 18pp.; (r) Áis reo tuairíir arí Rosary," 16pp.; (s) On Sanctifying the Sabbath Day; 14pp.; (t) Parable of Sower; 10pp.; (u) Poetry—"Óirbóiríeact an anama j' na coláinne le na éile l'á an b'p'iteamairí, p. oin, ect.; 120 stanzas of 4 lines each. Begins—"Éiríis a éomáirí j' neoríir r'séal uib"; (v) Sermon—"atá oia t'p'ó-éiríeact arí éarí t'p'óirbóiríeact," 18pp.; (x) Poetry "Óirbóiríeact an p'earis leir an mbár," 115 stanzas of 4 lines each, finished February 4th, 1814." This is the popular religious poem otherwise known as the "Áisnear" (y) Two indifferent hymns—one of them (addressed to the Blessed Virgin) to air of "Seadán ó t'uiríirí an s'leanna."

XIV. Octavo volume of 271pp., in O'Hickey's hand:—

(a) "Cat énoa." This is dated 1834, the year of the foundation of Barron's College, and it bears the name O. A. Ó B'uan in O'Hickey's caligraphy, which goes to show the scribe was even then occasionally in the Bishop's employment.

(b) "Ionpáiríe maíge leuna," 26pp.

(c) "Cat maíge leuna," 3 pp.

(d) "Cat maíge m'ucraime," 78pp. Begins:—"áiríirí éróda."

(e) "Cae Cluana-tairb," 26pp.

(f) "Comairle nne lannae ó acair na maol-eann uá bhrádaí. i. dpario muarú lúir ar éirísin a mnao vo pe Cuiis Cúabais vo ghabál ióuan Sagaróiréae, no-an Sagar báta. Re labpár páinín, 1730," 18pp.

(g) Poem of Keating's—"Mo éruais mar aca eiré," 72 lines.

(h) "Donncharó móir ó Dála, cet.—"Álainn uín nne muiré," 7pp.

(i) "An fear éeáona uó'n ceiré naomh," 7pp.

XV. Another volume (large octavo, 229pp.) in O'Hickey's handwriting is—

(a) "Eoáir Sgiat an darpunn, etc." Anoir ar na aérpíobas uó'n acair pó-darpíobae a. Thomie ó bhuain, O.D., 7 uáetairín psoile éoré-éire, pórcláiré, 1839."

(b) "Laoréte ar Saoáir Donncharó móir in Dálais uó'n ceolam,"—10 lines.

(c) "Aéáiré Donncharó vo Smarúgí a éoirp," 3pp.

(d) "Duam an Lóramm."

(e) "Ulam an tsilánáigéóma," 1p.

(f) "Iomparó Dó," 3pp.

(g) "Anam an bperéin éioamona," 1p.

(h) "Páoiréin Donncharó móir," 6pp.

(i) "Duam na ceiré naomh," 4pp.

(j) "Duam muiré."

(k) "Duam nne muiré," 3pp.

XVI. Large octavo volume of 300pp. Another copy of "Eoáir Sgiat an darpunn." Some former owner or diligent (but rather vandal-spirited) student has underlined an immense number of hard words, idioms, characteristic expressions, etc., and has added occasional corrections, glosses, etc. Fortunately the scribe gives us his name and the date of his work:—"Ar na psoiba le Seaáin ó Conuill a ceill uáirpé, an pórma lá uéus mí na bealléine pan m-bliatam 1767."

XVII. This is a frail volume of 201pp. in extremely poor preservation. Owing to decayed condition of paper, etc., detailed examination was not attempted. The text begins: "Ar amm na Tríonairé pó naomh, Amen—Poclóir na panapan nua ionar muiútear catéirín uóclais éruaó na Sgaróiré." The tract is the work of Michael O'Clery, and was published "le húgarpar baóéalaó m. Josaáin" (Boetius MacEgan, O.S.F., Bishop of Ross, ob. 1650). I failed to find date of transcription. Examples of words and glosses:—

P. 83.—"eacae a. gíolla tuirp."

"eacae a. ptae."

P. 104—"poluman a. uocbhuat."

Bound up in this volume are four very small folios, seven pages of which are devoted to a poem headed "Póipr Pocat," dated March 5th, 1797.—"By a Labouring Swain, Castle Hyde."

XVIII. Small octavo volume (186pp.) in handwriting of Patrick Denn of Cappoquin:—

(a) "Beata naomh Agnes," appended is name, etc.—"Páiprís ó Shalloe, as reo a leabair Sgaróiré, 1798," 17pp.

(b) "Beata páiprís naomh," 104pp.

(c) "An teanga bte nuabá," 35pp.

(d) "Beata naomh Mabel, máiríon," 4pp.

(e) "Jesus, Maria, Joseph, mar leannamant," (sic), (Revelations of St. Bridget), 4pp.

(f) "Na haomte érua an po póp, etc., 2pp."

(g) "Sgeat ar muióiréiré muiré, rom," 6pp.

(h) "As reo Tráet ar an aérpíon, 7c," 8pp. This is no catechetical form and treats of ceremonies, vestments, etc.

(i) "Soáir an aérpíon," 2pp.

(j) 4pp. of verse. On the final page Denn describes the volume as:—"Sgaróiré as páiprís Den an trímáir lá uó'n muióiré páiprís ar Xc mite oet érua an pan mbairé cor tréiré a teusá poulbáre a ceontae pórcláiré a bpióiré arpan."

XIX. Large octavo volume of 308pp. A few pages are missing towards the end, and there are a couple of imperfect leaves.

The volume contains a single tract only—An Beata éruabáir—in a beautiful, small, close hand, uniform throughout: it is, as the title suggests, a translation of the "Introduction to a Devout Life" of St. Francis of Sales. Unfortunately neit'er scribe nor translator is named. On the first page appears, in red ink, the date 1700, and across head of the first chapter is the name "Jacobus Gauran, possessor hagiis libri." At the foot of p. 51 (the paging is once to an opening) an alien hand adds "Zo u-teusa Dia na psoira vo Jac noume na comállaó po vo gílae vo leannam. Amen. Philipus Tynanus." Here and there at the bottom of a page the pious scribe introduces a rude colophon commending his soul to God, etc., thus:—

) m'anam ()
) uo ()
) Dia ()
Arpúir 20,
1700,

or

) m'anam vo Dia ()
) atam ()
) tuirpéac ()

again

) Ir érua a lá pail ()
) Muiré po 1710 ()
) Sgaróiré vo Dia ()

XX. Thick octavo volume in small familiar penmanship of O'Hickey (1848). It contains a single tract only seil:—"Caeiréine no Sgaróiré muiré. There are 205 pages, and the headings, etc., are in coloured ink.

nuur na ʒaɐʔilʒe—III.

Seo leathanaí ar lámhpeiribinn atá i feilt “Éiríona.”
 Feairt uair b’ainm Doimnall Ó Sabainn ó Énoc an
 Shearáin i 5Co. Chorcaíge, uo feirib é, timcheall na
 bliathna 1830. Níl an litiriuagá ar fógraí, áit
 ní 50 minic a sheiribíu leabair uá aoir 7 litiriuagá
 ceairt ionnta, mar bí luét an treana-léiríonn iméir-
 é um an uataa poin ip a 5clann a5ur clann a
 5clainne na reilábúiré boéta a5 tuilleam a
 “méal pa ló.”

To éirí an Domhnaí ó Sabainn seo tamall rá
 faoi gál i ninnir Eogháin. Seo nora atá arís i n-áit
 eile san leabhar: "Daniel Savage, (his) Book.
 Dated this 17th Day of June 1828, in Innishannon.
 In the Revd. Thos. Meade's Employment."

Σέ πυο ἀτά ἀπὸ ἀνθεαῖνάς ἐλλὶ νά καοιναὺ ἀπὸ
 βάρ ἀν ἀτάπὸ Ὀννεῖνὰς Μὰς Σαῖσάιν Ὀννὸς Μὰς
 Καππὶτὰς Εἰρρὸς Ὀρκαῖς, 1712-1726. Πίλε ζοντα
 β'εαὸ ἀν ἐτάται Μὸννεῖνὰς φέιν.

ՏՐՈ Է ԱՅՆԱՐ ԱՆ ԼԵԱՏԱՆԱՅՑ Ի ՇՏԸՕ, (ԱՇՏ ՈՍ ՄԵԱՐԱՐ
ՏՈ ՄԲ'ՔԱՐՊԱ ՎԱՄ ԱՆ ԼԻՄԱՅՑԱՎ Ե ԸՅԱՐՄԱՅՑԱՎ)։

Scéal caobáibí (caoiúeamail?) i gcóirí

Seál do míomtar n-a bóigbáil,
Éas Donncaó nár émuaró lám
Do tuar uam oíraó sac éan-lá.

Lá loáip̃ta naé roépac̃ i náro-éip̃ic̃ neill
 Lá uol̃b̃ donay roépac̃ uo báro rior cléip̃
 Lá uoépaioeac̃ zomeuac̃ as fároib̃ zaebeal
 An lá ioma-éup̃ieõ Donnéac̃ mac seašám
 Úñio i zep̃é.

1 ȝeré curmeaṯ an ȳlaṯ ūr
'S ni hé an cur pona paorūir
m'aon-ēnū moȝuṯ de ȳiol ȝcar
m'aon-ēū coranta an míoȝ-ȝar.

Ȝar nȝr ȝar an ȝlact we ȝiŏl ȝiŏri
 Ȝar tuȝ neaŏ n-a ȝarpe von triŏri-ȝeile
 Ȝar nȝr ȝeaŏ a ȝearpe ȝi maŏm (ȝraŏȝalta)
 mo ȝeaŏȝ ran ȝeaŏȝ Ȝan ȝeaŏȝ an ȝiŏȝ-
 ȝeinne.

Péimneac fóirteall ba máit ciall
 Is glé lean lúis sácl' deas-maíait
 Cantóir na palm san meang
 Seanmóir fearaí san mí-šheann.

Ba šreann na uiréas uon traoim-flait árraó
 riam
 'S ba éannra péim uon éleim go bpát an
 fial
 Ba éannra péir ba péim ba fáim a mašail
 Do meall an raogail 'r nap éiréš a páip le
 oia.

Α Ὅσα θράσος ἔχεις μὴ πῦρ το πῆρ
 'S ἂν θεωρῶντὸ νῦν τοῦ μι-πῆρ,
 θεῖς ἐνθάδε τὸ εὖν γλῶσσαι
 ἀνέλειτ (?) ὑμῶν ἀποπόρῳα.

Compóro cleipe éisre ir fáití tuain
 Cumtóir léigeannta tréasct i n-áit-óilge ruad
 Mo éonsantóirí péin 'r ní t'péin na b'fáití
 b'fuar
 Múnteoíir tréasct san b'eim to b'fearr fí
 f'uar.

CEAPA OANTA.

Cujum plán leat, a čearpa dánta,
 Anoir so bpiát eum so n-éasspa,
 Maip ir mimic i' éasspa me i' utis an tábairne
 'S mé im' amaván san éiréat.
 Lá 'n-a nápmac 'r ead bím-pe tnáiríte,
 'S n-á pectam náro tu téanam:
 Cearnaoi epáiríte opt 'r náp neaptuigió an t-á
 leat,
 'S é pin pió mo éirle!

φοίλ-τε, α ἐλαιν-θεν, νά ταῦται δον ὑποδ-ξυῖτε
ὑμῖν,

Δύσση μέ ν' γαλαραοίθι θεάτ' εραοῦτα,
 Σ' ὑπάρ' ἔφατο ἀπὺ σο ν-όλ' πατο πῦμνι
 Θε'ν θεάτ' ὕπερ μίλλ' σο λείπ' μέ
 ἱρ' ἑαννάθι πρὸς ἐ' τὰ πῦμνι ἴμ' ἐνίμ' θεάτ',
 'Σ' ὅ' ἐπ' ἔφαν' ὀρόε' ἀπ' ἑρπᾶς μέ,
 ἡλ' τοῖς ὅμ' ἑμ' αἰσινέσθι ἀπ' ἡνέσθι νᾶ ἀπ' ἐλόνθι,
 ἡλ' ἀπ' ἀναπαοίθι ἀν' εραοῦταί' πεο

An Bean:

'S naé maré 'n éumíne bí 's'o peap an éiofa
 ára á éasé pan típ'peo 'toú' féasáint,
 To ápa bíogáir to leannán próe asé
 Riam náir peasó to 'seibinn.
 Tá uioeasó an búrdean po 'tá ós 'n sepuonáé
 'n neap 'n a-aoir 'p 'n é-éasé
 To páp beas rémbeá asur éaséas rémbeasó ann,
 'S go bráé ní fínnim-pe taob léat.

An fear.

mál' é m t-inntinn, uéan san móill é,
 fán nó beaú-fa easnairie nó capairí,
 s gur searpi go uimillpean éar pul' aiteréasí i
 seipionnaé,
 luac ná uighe 'p an éasairí.
 go bfuil ois-bean éaoin tair ná fuil puinn plíge
 uainn
 do éus feara a cporíe 'p a cléib éam,
 go tísé nó fuiréap a uigí an tabairne taobh lóm
 s gur tairíge uíol i na 'sleatúac me.

An Ocean:

Ba ʒest an tã tiom na mbeaŋ pe aʒ eʒaŋ
 Sneŋeŋa ap baŋpi na ʒeapõn nɔlap
 Tũ eʒeŋ lãŋjeap ip tabapit peŋ. Lam tam
 A tiopã ʒõ bpaŋ tomi eŋeŋam,
 map ip tu to ʒapõn ip to eŋip tam pãm me
 Tu aʒ mĩʒaŋ eʒit ip baop-puŋip
 Paŋ map aŋãnn tu ip nã baŋ an ʒeapã
 aʒup mapam. ʒõ bpaŋ map ʒeapam.

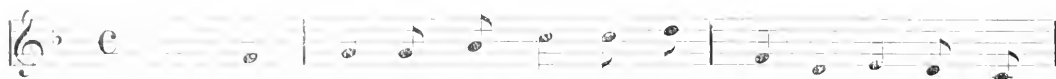

cuaióin bán an tsleibe.

Sleap é go gpoibeamhl.

Fonn: "Na Capóga Uaine."

(: d r : r . m s : s . l d : l | t | : l . s |)

L. mo éad beannaét gle 'gat a búairg páin a

(d : m . r | d : d d : - | : d r : r . m | s : s . l)

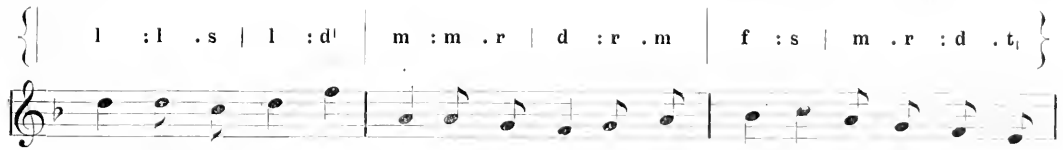

Conn - tae éair mo éleib; Ip éis - in uam géillead óon

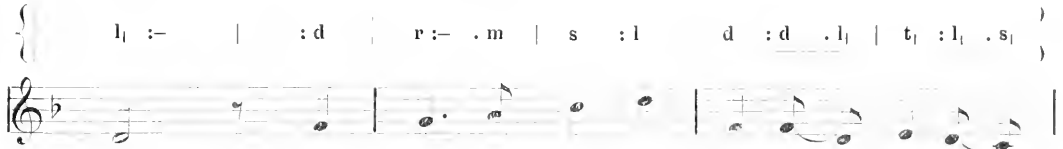
(: l | t | : l . s | d : m . r | d : d d : - | : s)

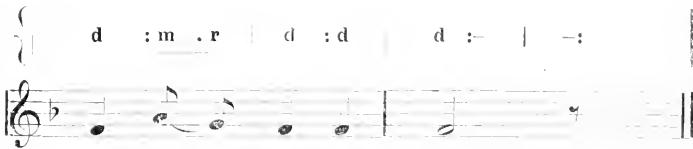
éimangar gnáit, asur glaispead le pán an traogail. mo

έεαο πιέρο πλάν λετ πέμ - ένεαο λάγαο, νιλ α παμιαλ αρ φαγάιλ πέν

ρρέιρ : αέτ πλάν ταμ εάε λε βάβ μο ζπάο, λε

εuaré - in βάν αν τσλέιβε.

II.

Ιρ ναυβρεάε 'ρ ιρ ρωιρε έ το φνόθ ζαν έάμ
α έναμιαν ζιλ λε πάμνε αν λαε
να μυαρ-ένυιε ό έναο ιρ αν μεόθ ν-α μβάμμ.
Αςμρ Σλιαβ βρεαζ έόλλάμ λειρ πέμ.
Μο έρωσάταν μο έάρ
Μο ζλυαιρεάε αρ πτάμ
ό ένωμαρ έόλλάμ να γεραοβ
όμ ρεταμρε 'μάταμρ ναπαλ έάο
'S ό έναρέιν βάν αν τσλέιβε.

III.

Α έναμιαν μιλιρ ναμρ ειτε ναμ-ρε πλάν
ό'ρ ζυπαβ ναμ-ρε ατά μο όρέιμ :
Ας ευνάτα 'ρ ας ερωαά το έναρτε βλάε
να ρλυαιζτε νεαζ-πλάν ζο λειρ.
Ναέ βυαρεα βερό Σεάν
I n-ναμνεαρ ζαε λά,
Αέτ πιλλιρό τπάε πέ πέμ
αρ αν μυνντιρ λάγαε αρ έαοβ έόλλάμ
Ιρ αρ έναρέιν βάν αν τσλέιβε.

ΤΌΡΝΑ.

Το έεαο-ρεπιβεαό αν τ-αμπάν πο ι γεόμρ "Σεάν να Σεαβ," οπάμα έομάμρ υι λοθα. Τά Σεάν ν-α φεραμ αρ όρωιέαο έναο μμυαν ι λυμνεαό να long, γ έ ας πάγαμτ πλάν λε Conntae αν έλάμρ. Τά αν φεαν-φονν έναρ κοιτέααντα ι νωειρρεαρτ να ηόμρεανν. Το κυριεαό ι γελό παν "τΣεαμπίοιζ" έ, τιμέεαλλ όά βλιαόαν νεαζ ό φοιν.

“OILEÁN DAIRBRE.”

Suithe go páirta ar taob na mapa móire tá an peoí luadmar po. Níl 'ran oileán aet timcheall ir peacé míle ar fáil agus beagán ór cionn trí míle ar leiceao. A léigheoir, pí an áit ir deire pé'n ppeir í. An pádar miam ann? Mapa pádar ná bí mar rin, beiró fáilte agus céao pomac i ngeac mball; beiró ós ir aorta go muin-tearó leat, agus píbiaita mar ir eol do gaebealaib beir. Má'r ar poéar tuit táir na bóirpe mín, péir, agus ó éoir go ceann ní mó-fada an t-airtear opt é.

'San traimhac nuair a bíonn an tá bpeag, fada, gnammar ann, ir aobinn go léir an amhar atá ó ceann bpeig .i. an puinte ir na mar inr an oileán.

Tá an móir-muir or do éomair; éantait na fairsige as gabáit éar; cuir aca anoir agus arís as oamhar go compórtad ar an uirce éior uait, nó as cluice go bun puill an méir-bpuc nó an peatáin deómant. Tá an pucán ann go peamhac páirta as mte ir as poc-téimig san por. Tá giorrpeirde agus comíni le peirpint ann go plúirpeac, iao uile as deanam aobneap agus impear tóir péin pé lonnmac móir-poilpeac na gpeine.

Siar ir ó deap uait tá an t-á Sceitg, agus Carraig Liomán go borb tána san ploc opta ná uata aet as coimeao curdeáetan t-á éite mar bíotar an oirce úo sup táinig fáit éior ar Óara Domhan pompa, agus é as truaill ar éirinn iac-élar.

Ar an “Sceitg bis” deimro éantait na mapa ionao comnuirde tóir péin agus 'ré an gomeao atá mar píg aca ar an gearraig peo, aet ní tálta ó le píg éite eite. Cairpíó pé péin a beata a deanam amac; ní fágann poim ná go bfuil pé do theallpam air beir go

poema fadaolac san buadair, san oirce-aigne aige d'éinne 'tá pé n-a éamparn-tuigeadet.

Tá cig poluir inr an “Sceitg móir” i noúnar 7 t'ponn ir na hártaiige a peolac pa trlige éoir. Do mar cur do na Naomh annro peao tréimpe; tá a gearmarca fóir le peirpint go poitéir. “Sceitg mheil” a glaoirar ar an gearraig peo, pé ná curraide amúda t-á mbeirde ar loirg “Sceitg na Sceol” agus ní mongnac ran mar bailigir na hiarcairide annro le éite agus ir 'móir peolac gearnmhar pulc-mar deimtar airtir air.

Ó éair uait tá na hiarcairide mar ar éait bpeantán páirt t-á fadgal. Deirtar nuair a mteao pé gearmar t'pior-uirce go ttagao pé go Dairbre 'á t'iamar. Tá tobair as an Imleac glaoirde 'na t-áir, agus ir deimh sup ól Domhail Ó Mpeacda agus a lán nae é ó'n oileán po go bfuil an ppeam gaeolac ionnta deoc de'n pior-uirce beannuighe rin. Ó'r as tréac éar tobriacáib dom, tá tobair pionán ann leir agus tobair Ríog an Domhais éom maic.

Mb'péir a léigheoir nár airtir sup mar deimhíir Naom Ráirais ran oileán? Éar a déimhinn deamhac air ir gearra dom é t'innpint tuit sup mar agus go bfuil an peana-éampall a t-óir pí n-a gearam fóir pa éil-móir, ní gao dom é éur i n-uil tuit ná fuil ceann ná cluic air. Naom Doirpeira h'ann t-á, agus ir pollur go bfuil airtir éigin as muinir na háite n-a taob mar go bfuil aonac glaoirde 'n-a t-áir .i. “aonac doirpeira” Ní puláir nó go bfuil páir-pior air peo as “Séamur Dubh.”

A éara an éiride ir cig t'fágar t-á as ceann bpeig agus go deimh ba neam-poroneac an beir uaim nár fanar io

teannta fearó tamail aét ní'l éan-
uaignear oite, pé mo éuairim, mar tá an
iomao agat le feiceint, agus san amhar
ní'l do rmaointe díomhaoim

Glair opt anoir máiread agus tóg-
faimio an bótar uactarae, agus tabar-
faimio cúrra ar an gCraol agus ar poin
so foetar.

Fearó ríor uair an imleac so rabar as
tráet air ó éianab; rin é roir uair
“Cuairín Cinní,” ná feiceann tú an lúibín
rin irteac, rin é oirteac é. Seo annro ar
éabó do lánne deire mar a bfeacair an
rghíobneoir éireacac úto Seán Ó Ceallaig
an éeao amharc ar folur an lae. Ar
b'iongnao leat éireacac ir meabair ir glan-
intinn a beir aige? Nac bpeas polláin
acá an t-aer annro. Sin é báó an Daingin
ór do éomair anoir, fearó éall mar a bfuil
fionntarás na gcéao gcaé, agus roir
uair an bfeiceann tú Daingean Uí Chúire
féin? An dóig leat gur leat ainm é?
An bfeiceann tú mar a bpuceann tonntaca
móra na fairrige féin bfuil doirto úto?
Sin í an foetar mar a bfuilmio le dul ann.
Tá clairdeam le hOrcar annróto díngte
irteac ran bfuil. Ir deallraeac nuair a
bí Orcar as caé fionntarásá gur
éuir tuine éigin ar loingear Dapa
Doimhan fearis air, agus gur éair pé an
clairdeam pé umraighe an ceann a baint eo,
aét bí an oirteac rin fuinneam leir an uréar
gur pceinn an clairdeam de óruim na long,
agus b'é peo an éeao áit gur buail pé.
Fartaom an eao? Máiread, ní doimra é,
agus a mhic, nuair a bíor im' gairpúim ir
cúimín liom mo lám a leogaint air. Tá do
nó tré pluair ann leir, agus ní éualao
muam oitea aét “Seomra Uirgíoe,” “Seomra
an Uirdeamnaig.” Aét eao é peo? Mo
roetar tar éir pléaracó. A'igearna agus

san éim-níó agaim a déanraio é deiriuacó.
Ní'l éan-ghó annro agaim. Téanam oite
ríor so oí tíg éairós Uí Oirpceóil;
b'féirir dúimn ruo éigin faigáitc ann a
téanrao plán tom é peo aríir. Mara
bfeagam raigimio ríor so oí rraio an
tréiréil.

Ní déanraio pé éim-díoghbáil glaoeac ann.
Ir féirir an turur a éiríobuacó i mbáireac.

DIARMAID Ó DUINNÉ.

LORCÁN Ó TUACAIL.

Ir leat do duine eólar o'faigáil ar na
doimib oirdearca naomíca do máir ionne
7 aitéir a déanam ar a mbeacóio
7 ar a ngríomairéac; 7 má'r leat do
duine é ir leat do náiríun é mar an
gcéatona. Ir ar an aóbar rin do éearar
airte gearra períobac ar naom Lorcán
Ó Tuacail mar de mo baramail féin níor
mair don fear i n'éiríun muam a bí níor
oíre do Dia 7 oá éir 'ná naom Lorcán
Ó Tuacail. Prionnra do b'eao a léair
Muir Ó Tuacail 7 bí dúitce móir aige i
gCo. Éill Dapa ar imeallab Co. Éill Man-
táin. Tárla gur póir pé bean de munnir
Uí Úrom, doime áro-éimeacá bí ra
geomuirpnaeac 7 ir minic ó poin do émoir
fir a ríolruig o'n rluoet rin ar poin na
héireann.

Do bí a rálar as Muir Ó Tuacail i
n-aice leir an mbail ar a nglaoirdear
anoir Cairleán Diarmuoa, 7 ir annrin a
ruacó ár naom 'ran mbliabain don éeao
oéas oó oéas 7 ríce.

Bairteac an leab i oteampall Úirgíoe
i gCo. Éill Dapa 7 deirtear gur éuir Dia
i n-uimail oá éuirmígíoeoirib gur b'é a éoil
so otabarparde Lorcán mar ainm ar an

þáirpte. Ári son čuma, þin é an τ-áinn a
 tugað áir 7 ír þáirþing an τ-áinn ánoir é
 ári þu na hēiréann.

Ἡ γὰρ αὖτοῦ ὁμὰ ἀπὸ τοῦ ματὸς ἀνοίετο
 ὁρεῖν ὅς τ' ἐπὶ εὐνοίᾳ ἀν' ἐσθλὰς τ' ἀν'
 ῥομπλὰ πύαι περὶ ὁ ν-α ἀέται τ' ὁ ν-α ἡδέται
 τε νοομὶ ἀθέαται θε. Ἰρ μιντε, ὡς π' ἵον,
 τοῦ ἐναιατοῦ περὶ πείετα ἀν' ἰσθμῶν ἀν'
 ὅλμ' ἔλλε ἀν' ὕμνῳ τ' ῥόρ' ἀν' ἐσθλὰς τῆν
 ἡμέτερά μαρ ἐνέστατο τ' ὕμν' ὁρῶντε

Cuirpéad an píol i tatalam paróibh i 7o
péir map bí an buaéail ag fáir bí an tír-
írád 7 an naoiméad ag borpáó 'n-a éroirde.
Níor b'iongnad go deimhin go raib bhró ar
a aéair 7 ar a máear ar mac éom deas-
éuméa éirte muinte 7 go raibadair doibhin
éar bairr, áit monuar, ní bíonn doibnear
raoíáil buan agus map deir an rean-
focal ní bíonn róds san an-róds. Ir
píor é i gcomnuirde agus ba máe
a éuis Muintir líi Tuáail rin ra
mbiaóam aon éad deas ód agus óá
féad nuaí t'ionnruis Oarpmar Mac
Muiréad iad san fáil ar bí 7o b'píor
t'émnead. U'e rin an pí a bí ar Éirge
laigean an uair úo. Fear oioé-béarac
feallac óo b'ead é 7 ir é óo éis reib 7
greim óo na Sapanais ar an tír reo ar
túr 7 b'iomá mallaet a éuil pé 7 a
fuar o rom mair feall ar an mbearc
éagórac rin. B'iomá tuine a éur pé
triblóro air áit ní óois liom go ndear-
naró pé níor mó éagóir ar aon fear ná
mar pinne pé ar naoim loicán Ó Tuáail.
Ní raib an páirte áit deir mbiaóna t'aoir
nuaí pinne mac Muiréad iarpáet ar a
aéair 7 a muintir a érearcir 7 iad a
ruasair ar a ndúide. Cé a mba fear
calma óo bí i Muir Ó Tuáail ní raib pé
cúmaetac go leór eum trió a déanam le
Oarpmar 7 óá b'pí rin b'éis óo géillead

ԼճՏ ՈՒ ԾՁԱՆԲԱԾ ԱՆ ՔԵՐԻ ԵԼԼԵ ՐԻԾՇՇԱՆ
 ՈՒՆԱ ԲՐԱՅԵԱԾ ՔԵ ԼՈՐԿԱՆ ՕՏ ՍԱՐԾ ՈՒԱ
 ՏԵԱԼԼ. ԻՐ ԻՈՆԿԱՅԾԵ ԾՈՒՈՈ ՏՕ ՈՒԵԱՇԱՐԾ
 ՔԵ ԱՆ-ՇՐԱՍԻԾ ՏՐԻ Է ՐԻՆ Ա ԾՁԱՆԱՈՈ, ԼճՏ Օ
 ԷՃՐԼԱ ՆԱԾ ՐԱԾՇ ԸԱՕԻ ՏՐ ԲԻՇ ԵԼԼԵ ՍԻՏԵ ԼԵ Է
 ՔԵՐՈ Դ Ա ԾԱՕՈՈԵ Ա ՔՃԾԱԼ ԸՏՏ ՔԵ ԾՕ Է.

Com luath ip fuair Mac Mhórdaó gheim
air cuip ré go háit uaigneac fíadom é 7
deir an riaruithe gur ar éigin fuair ré an
oiriata bíó ip coingeoibad beó é 7 nac pail
o'eoadaair ar fead oá bhiaóan aet gíoblaea
beaga ruaraca. Uí ré barcaea le fuacé
7 ocrar 7 anró go oíreac mar bí p'áoraig
oet gceao bhiaóan poime rin nuair a bí
ré as tabairt arie do mhucab ar fléibtib
Cúige Ulaó. Deir rean focal gurab é lár
do leara é an tráé ip meara leac, 7 ní
bréas nac bfuil go leór de'n fíunne ann.
U'e toil Dé go mbeaó mórán duair
anacair le fulaing as an oír reo i laeéib
a n-óse aet ip le n-a ngráó óó réin a
neartuáó do ceaóuig óia roin. Cuipear
ór pa teme cum é glanaó 7 cuipear an
tuime tré érioblóio ar an traoáal ro cum
é naomáó.

D'amhaird bí an rceál ag Lorcán ós
 Ó Tuathail, bí a shpáid do 'Dia ag tuit i
 tseire gac lá ó fuair Mac Muiréada reitb
 air. Bí dá bhuaidin caite aige pá anró
 nór nuair a éualair a ádair i tsaobh an
 aorae shánda bíodair a' tabhairt dá m'ac.
 Ar éor an rceil dó, do lap ré fuar le
 feirg. Bailg ré a luét leanmna agur
 éuair go Diarmuid an tíoránac, cun
 a m'ac a fuarcaile ar air nó ar éigean
 ir coramail sup reannpuid ré Mac
 Muiréada mar t'éirig leir Lorcán t'fašail
 uair gan buille amáin a bualaó cé go mba
 nór i n-áir a tóla do rcar an fear eile
 leir. Tugad an buacail beag of comair
 a áar aét *quantum mutatus ab illo* nac

mór a bí ré aṡarruighe ó éannaic ré éana é. 'D'féad ré go hálunn i n-áru aṡar dā bliadain poime rin, aṡt anoir bí ré epaite anpóad 7 san air aṡt gíoblaṡa palāṡa rúarāṡa, níor meara ná mar beaṡ ar fear déirce. Siú 7 go raib aṡarruighe mór ar a éruṡ, bí a époide com naomṡa rin sup éap ré é réin a ṡabairt go hionlān do feir-bír Dé. Da mian leir beir n-a fear ríagṡta 7 d'iarir ré ceao ar a ṡair dūl ircead pan mainirtir oirdeiric a bí ríuṡte i mearc na rleibte i nṡleann Da loṡa pan ṡConnṡae ar a dṡugṡar anoir ṡarrú na héireann. Da ṡearr do anhrin nuair a ṡug na manaiṡ eile a éaomṡeṡrāṡt paol dearia óir do bí ré mar aingel, 'na mearc,—umal ceannra 7 ciúin. Bí ré aigneamail clirte dā réir com ṡéar-éiréad rin go demm go mb'féoir a ráṡ n-a ṡaob go raib cuigrint aige ṡar na reanóirib 7 sup cuig ré ṡar lúṡt a múnite réin. Cuair ré ar aṡaíṡ éom maṡ rin go raib cáil mór aige ar fuo na héireann nuair naṡ raib ré aṡt éúig bliadna ríceao d'aoir 7 níor b'ionghaṡ mar rin d'éir báir uaṡarāin na mainrcead sup toṡaṡ 'na áit é. Níor b'raṡa do bí ré pan nṡraṡam úo nuair ṡáimic ṡorta mór i n'éirinn 7 deircear go raib ré éom carṡannaṡ déirceamail rin sup díol ré na roirig óir 7 na hoináirí do bí ar alṡoir De le biaṡ do foṡṡar do na dāomib boṡta bí i ṡeruaṡ-éar le hocar. Éúig bliadna do bí ré 'n-a uaṡarāin i nṡleann Dā loṡa. Nuair d'éas áru-eapros baile áṡa Cliaṡ. Da mian leir na dāomib go léir loṡcān beir mar áru-eapros aca 'n-a úair, aṡt bí ré éom umal sup toṡṡuig ré don onóir i dṡoraṡ aṡt rá deirceao ṡlaṡ ré i.

Ir pa mbliadain aon éao d'éas dō 7 rí rí ríceao do ṡáimig ré go baile áṡa Cliaṡ 7 do ṡaṡ reib ar ṡeampall éprioṡ mar ba

leir na Caiclicib an teampoll an uair úo 7 reṡam paṡa 'n-a úair. Ir maṡ ir eól dūinn go raib ṡaṡ níṡ bun ór cionn ṡar éir na loṡlannaig beir dibeairṡa ar an dṡir 7 fuo ní ba méara 'ná rin go raib na flaṡa 7 na dāoine aṡ cur i n-aṡaíṡ a éile. Da mór do ṡoil ré rin ar ar naom 7 ba múnic a punne ré iarriāṡ ar ríṡṡcāin a d'éanaṡ eapṡa mar bí fíor aige go dṡioṡarṡ mallaṡt Dé oṡa mar ṡeall ar eapāon-taṡt 7 aṡraimn. aṡt ir beas an áru a bí aca air, aṡ dūl i nṡonar bíṡar ó lá go lá i leabair dūl i bpeabar. Ir rean-réel anoir é sup ṡoito Mac Murṡaṡa bean an Ruaraiṡ ar bpeirne aṡur go nṡeāṡaṡ go hanraol, rí ṡarana le cabair iarriāṡ air nuair éur na pmonraí eile i n'aṡaíṡ paol n-a dṡoṡ-béurāib. Ní ṡābaṡ a ráṡ go raib ráilte aṡ hanraol poime mar ba mian leir ṡreim raṡaṡ ar éirinn 7 anoir bí an deir aige a fanntuig ré le paṡa. ṡáimic Mac Murṡaṡa anall 7 reṡa raigṡoírí leir 7 ó'n lá rain go dṡí an lá ro dā éire rá rmaṡt na ṡarannaṡ. Mar aṡeir Seāṡrūn Céitinn ir é:

“Éircear na héireannaṡ réin,
do ṡreapcar iao d'aon-béim,
aṡ rraimn rá éapṡ ṡearr éorāṡ,
ní neapṡ aṡm na néāṡmonnaṡ.”

D'follur do loṡcān Ó Tuāṡail go ṡeuir-peaṡ an oṡeam ṡailṡa an tír go léir rá éoir dā dṡabairṡe ceao a ṡcinn dōib. Uime rin punne ré a lan-díṡeall éum rluaiṡte na héireann a ṡpíoraṡaṡ le rúṡ go ruiṡṡeao ráṡ na ṡail mar ruiṡeao na loṡlannaig ceao go leir bliadain poime rin. ṡug ré le éile iao. ṡáimic Ó Con-éubair ó Connaṡta, Mac Cárṡaig mór 7 na bṡanaig ó Éúige Mumān, Ó Maolrēāṡṡam 7 na Maṡliṡ Ó Éúige Ulaṡ 7 baṡṡeaoar tṡéṡeall baile áṡa Cliaṡ. Bí na ṡaranaig

iptiḡ ra gCaḡair ḡ bī pūil aḡ na ḡaeóil iao a congḡáil anmrim nó ḡo mbeaḡ earḡairḡ bīḡ : pḡa i oḡreḡ ḡo ḡeaiḡearḡ piao ḡul ar air nó bār o'faḡáil leir an oḡair, ḡan amḡar bī pé 'n-a ḡcumar, oḡearḡ a éur leir na ḡaill aḡḡ papiḡr o'ḡeipḡ aḡḡann eaḡoḡa pḡm aḡip. Bī áro-ḡarpoḡ ḡaite áḡa ḡiaḡ i n-a meape o'á mḡioḡḡaḡ aḡḡ má bī pḡm ḡeip air eaḡaḡar a éur ar bun toir na ḡaoḡearḡaib. O'á bḡiḡ rim nḡ mḡoḡnaḡ ar biḡ ḡup élip oḡḡa na naímḡe a puaḡairḡ. O'ḡeaiḡḡ piao-pan amaḡ ar an ḡeḡair: pḡnneaḡar a mbealaḡ toir o'á ḡḡeam de na hḡeipannaḡaib ḡ ar ḡo bḡáḡ leḡ ar puḡ na ḡipe. Ir aḡḡeaḡ ḡo oḡeimḡ ḡup éipḡ leḡ rim a ḡḡanaím, maḡ paoḡḡearḡ oḡuine ḡo bḡeaḡairḡe bac a éur oḡḡa, pḡrḡ ḡo léip.

ḡao éuḡe náḡ lean na ḡaeóil iao ḡ ḡan ceann aca p'ḡáil beḡ. Ir coḡaímáil naḡ paib pé oḡe m'áḡear ionḡḡa rim pḡm a ḡḡanaím nó má bī ḡo paib pé i nḡán o'óib a oḡip ḡ a paoḡḡeaḡ a éailleaḡ an ḡḡáḡ áḡo. Pé pḡéal é o'iomḡuḡḡeaḡar a-baite ḡ o'p'ḡḡaḡar ḡḡeim aḡ an ḡaranaḡ ar a oḡalaím o'úḡḡair, ḡḡeim o'ainḡean náḡ beḡaḡ ó pḡm ḡ naḡ mḡoḡḡar ip o'óḡa, ḡo ceann ḡamaill m'áḡ eile.

Bī an ḡuaḡ aḡ an naímáḡ ḡ o'ar nḡóḡḡ ba mḡr an bḡón a ḡáimḡ ar loḡeán Ó ḡuaḡaill o'á bāḡḡ rim. Naḡ ḡḡom-ḡḡoḡḡeaḡ o'o pḡaomḡ pé ar an mḡuaḡḡearḡm o'o bī i nḡán o'á ḡaomib. O'o mḡoḡḡḡ pé pḡmḡ pé an oḡḡe-ḡaill ḡ an m'á-ḡ a luair an ḡéitḡnneaḡ mḡ na pannaib pḡo:—

mḡr anḡom mḡe bābā
ḡḡuaḡ éaḡḡḡe na haḡaḡḡa
ḡḡiḡ ḡeḡḡḡe bḡḡe an bḡóm
éaḡḡḡe anḡe a neaím-ḡlḡḡ.

paoa an ḡḡeimḡ aḡá pḡe
i n-an-ḡḡe p'á n anḡeipḡ
ḡan pḡḡḡeim i nḡán oi
Roi pḡm o'á na o'ainḡe.

ḡáimḡ aḡ oḡḡoim anḡḡ leir an ḡeio oḡeipḡ oḡe beaḡairḡ ár naomḡ. ḡar éip ḡabála na hḡeipann leir na ḡaranaḡ nī bḡuair pé p'áimḡe ná aḡḡḡear. Bī pé aḡ meḡaḡ ó lá ḡo lá. Mī ḡiubḡaḡ pī ḡarana pḡm aon ḡḡaímḡear o'ó, ná nī beaḡ pé p'árḡa muna n-imḡeoḡaḡ pé beaḡḡ pḡaillḡaḡ éiḡin air maḡ ḡairbeáḡairḡ an pḡéal pḡo:

San mḡbiaḡaím aon éḡaḡ o'ḡaḡ ḡ éeḡḡe pḡeḡo b'ḡeḡean o' Ó Conḡḡuair pī ḡonnaḡḡ a m'ac a ḡaḡairḡ n-a ḡeall o'o'n o'ara hāḡaḡoi ḡ ip é áro-ḡarpoḡ Ó ḡuaḡaill a cuipḡaḡ leir ḡo ḡarana.

Bī hāḡaḡoi pa bḡḡaím ar ḡno éiḡin ḡ pḡl a o'imḡis pé ann ḡus óḡḡuaḡ o'á oḡḡe-ḡaib éuḡḡe o'á oḡioḡḡa loḡeán éua ḡan é leiḡimḡ ar air aḡip 'ḡoḡ ar biḡ. Rinneaḡar iarpḡaḡḡ ar a congḡáil aḡḡ o'áimḡ pé oḡḡa náḡ b'pḡeḡip leir aon ionḡḡaḡib beḡ aḡe arḡa. ḡab pé a leiḡ-pḡéal leḡ aḡ p'áḡ ḡo p'ḡaḡaḡ pé pan bḡḡaím ḡo bḡeipḡearḡ pé an pī pḡm. Ar an mbealaḡ o'ḡeipḡ pé ḡimḡ ḡ bī pé éom o'ona rim nuair ḡáimḡ i nḡar o'o m'aimḡḡip eu i nḡormānḡi ḡo nḡeaḡairḡ pé ann ḡ ḡup iarpḡ ceao ar an uaḡḡaḡán é leiḡimḡ ipḡeaḡ. Éom luḡ ip o'imḡḡ pé o'óib eia bī ann bī p'áimḡe mḡr aca pḡimḡe ḡ pḡnneaḡar a nḡiḡeall é ḡaḡairḡ p'áimḡ o'n ḡimḡear. Aḡḡ ar mbeḡ o'ó pḡaḡaím ḡearḡ n-a meape o'ḡeipḡ nḡor meapa ḡ b'ḡollur o'óib ḡo léip ḡo paib an bār air.

Anmrim éāḡḡaḡar éuḡe ḡ o'iaḡḡ air a u'ḡaḡ a ḡḡanaím.

"ḡá pḡor aḡ Oia" ar pḡḡean o'á bḡḡeaḡairḡ, "naḡ bḡuail pḡḡimḡ 'pa o'omān aḡam le p'ḡḡáil aḡ aon oḡuine." Ir ar a ḡaomib pḡm bī pé aḡ cumḡneaím ḡ é aḡ p'ḡáil bār maḡ bī imḡḡe mḡr air n-a oḡaḡib. "Ó, a ḡaomine o'icḡeillḡe" ar pé, "ḡḡeaḡ o'ḡeipḡoḡar o'ib anḡḡ? Cia ḡiubḡar eaḡair o'ib nuair beḡḡear mé imḡiḡḡe?"

Ս'ին ԻՅՈՒ ՆԱ ԲՈՒԼԱ ՎԵՐԻՐՈՒ Ա ԼԱԾԱՐԻ ՔԷ Դ ԻՐ
'Ն-Ա ԺԵԱՆՏԱՐՈՒ ՔԷՆ ԱՆ ՏՅԵՐՈՒՆՑ Ա ՏՈՒԾԱՐԻ
ՔԷ ԻՅՈՒ. Օ՛ՆՈՒԼԱԾՈՒ Է Ի ՔԵՐԵՆՑ ՆԱ ՄԱՍԻՐ-
ԴՐԵԱԾ Ի ԵՔԱՏ Օ Ն-Ա ԺԻՐ ՔԷՆ, Դ Օ ՆԱ ՏՈՏՈՒՄ
Ա ՏՐԱԾՈՒՆՑ ՔԷ ԸՈՄ ՄՈՐ ՔԻՆ. Ո՞Ր ՔԱՅՔ ՔԷ,
ԼԵՒ ԸՈՒՆ ԵՒԼԱԾՈՒ Դ ՏՃ ՔԻՇՐՈ ՈՍԱՐ ՔՍԱՐ ՔԷ
ԵՐ, ԼԵՒ ԵՆՑ ԼԻՆՈՒ Ա ՄԱԾ ՏԱՆ ԼՈՆ ՏՈՒ ՏՐԻ
ԸՈՄԼԻՈՆ ՔԷ ԱՄ ՔԱՏԱ Ի Ն-ԱՅԱՐ ՏՅԱՐԻ. ՔԵՐԻ
ԷՍԵՒԱԾ ՄՈՐ-ԵՐՈՒԴԵԱԾ ԴՐ-ՈՏՈՒՇԱ Ե ԵՒ ԱՆՆ
ՏՈ ՎԵՐԻՄԻՆ, Դ ԸՈՄ ՔԱՏԱ ԻՐ ԵՐԻ ՔԷՐԻ ԱՏ
ԴՐ ՈՒ ՍԻՐԵ ԱՏ ՔԱՒԵ ԵՐՈՒ ԸՈՐ ՏՈ ՄԵԱԾ ՔԷ
Ի ՈՒՐ-ԸՈՄՆԵ ԱՏ ՄԱՆՆԵՐԻ ՆԱ ԽԷՐԵԱՆՈՒ Դ
ՏՈ ՄԵԱԾ ՄԵՐԻ ԱԵԱ ՏՐԻ Ա ԱՆՆ ՏՆՈՐԱՐ.

ΕΝΝΙ Ο ΞΡΑΤΟΔΙΣ.

Αἱ τὸς ῥυθμοῦ.

1. ԲԱՐՈՒ. “Ո՛ր ԲԱՐՈՒ եմ,” Դժ ԲԱՐՈՒ ԵՆ ՄԵՐ ԲՈ
 ՍԱՄԱՒ Ե ՎՅՈՆՈՒ Ե ԴՐԻՎՍԱՐՈՒՄ ԼԵ ՎԵՐԵԵԱՆՈՒՅԷ Ի
 ԵՐԼԻՎԱՆԵՐ ՎՅՈՐԹՈՒ ԵՄՇԵԱԼԼ 1750. ՈՐՈՒՄԻՅԵԱՐ
 Ի ՏԵԱՄԵՐ ՄԱՍԻՆ Է. ԵՎՈՒ ՄԱՆԷ ԼԻՈՒ ՎՃ ԵՔԵՐԹՈՒ
 ՎԱՆԵ ԷՅԻՆ ԵՆ ԵՎԵՐ ԲՈ ԼԷՅԵԱՐ. ՏԻՎ ԼՎՈՒ ՆԱ
 ՏԻՎԱԻ Ն-ԱՐ ԲԱՐՈՒ ԲԵ ՍԱՄԱՐ-Ա.

(a) Caoineadh a cheap Seán Ó Muiréada na Ráite-
iníoch ar Thomás de Bhalla, a cónaíonn i nGlas-
gharbh, i bparóiste Énóchán na bIolraíge. Deir
Seán:

“ nioꝛ þæꝛ uʃæꝛ mǣnʒa
 þuinn taob n-a labairt leir
 Do ġníoꝛ ré tē clampa san þingm.”

(b) Ծանուցած է ձեռք բերել նշան դրամ Ժառի
Ծոֆ Դավաթ Կաթ Երրեւանի նստիւ ի բնակի ի
ճարմ երրորդ Ծորակէ Դար Շուքա Բան
մեկնածուն 1726.

“Νί πατρι ταν τας cé veimín sur Rábad é.”

(c) **Amhán** a **peurb Séamur Mac Coitir** fan aighear a tóplaíó tuir na pilióib i veasb éapail an áthar Seán O huanin. Bí pé n-a fásarpe i gceapmas na bfeap. Éall pé a éapall i bhoon munntir na papóirpe éapall eile tó. Dein pé amhán tó molaó i n-a veipeasó éuir “san éimpeillng Séamur tii fepaíale.” Ar poim t’éirig an t-aighear. San amhán a peurb Séamur Mac Coitir tá na focail peo: “ní paei tuir-pe Séamur O fepaíale.”

An mairéann an ráð ro fóir, nó cao ir ciall leir?

2. Luimneach. C'eo é a gheineainnác po? "O péir
 Séain Uí Donnabáin b'é seo ainm a bí ar an gcroí
 ióctarais den tSionainn ó'n gcathair ríor amach
 go dtí léim éúclainn. "Luimnig" an gheineainn é

[illegible]

3. Եւ զայն քէ յոսարս զօ ընթիանն յորպէս յայտն
 « օրբայն », « օրբայե », « օրբայնն », « օրբայե », յիւ.
 Ո՛ր էան-ճաճաճ Լէ թճ ք իմք յա բօ՛ւլայե բօ. Ո՛ր աճ
 էան ք աճիան իմք յա բօ՛ւլայե օր էանճաճար ք. յա լէ՛-
 բօ՛ւլայե « ար » ճարք « արք. » Տօրիմքս յա ճօրիմքս
 « օրայն », « օրայն », « օրայե », յ « օրայե ».

4. San “nnon-ċamnt Scorle” t’á “ppuocaipe”
 ċiör ar “pöker” aḡur “pinpuit” ar pñencil. Aḡ
 taḡaipe uóit puto veiri an ḡpuasac lion:—“Taḡari
 pñ nuaia an a-ḡaiupin pñu, -óit: aḡur an ceann
 eile -aipe. pñoc -óit, puo le n-a nuéanpá pñocá.
 pñoc-aipe, puo a beac aḡ pñocá uaró pñm. Uo
 pñm ḡacit pñcal (by analogy) uo l’pñaipe lion
 “ppuoc-óit” ná “pñoc-aipe” map ḡacitḡ aḡ
 pñoc. Aḡur ó’ pñaipe ic eac a line uo uéanpá
 “pñaipeo” aḡm opieamnac uo pñencil. Ni uéim
 uac ná ḡup pñaipe obaipe mór a baite ar an ḡacit
 ḡacáta po pñcal.” aḡuicim leat aḡmoin, a
 ḡpuasac. T’á pñcal uá pñit po i n-eapnañ opaipe
 uo mór.

5. βάς ἄρ οὐτιξάρηα.

[Seo pàrtaig a' chùir Sèamur Ó Caparne a' sìthall oim. Fuarrair peircean ó m'áirde bean uí Cèalllaigh, m'áirde na n'gall é. B'ar m'áirde linn a'cur eile a'p u' f'asáil ó t' uinne éirsin.]

'S a lora Émport naé c'ráiríte bíoir
 Ar an oirde úto ip Tú amú ran fáiréoin,
 'Do éirio purl 'Zsur sola in a r'póiríte leat p'ior
 A'sur Tú cumineas ar an b'ar
 Bíoir éun fáigáil Dia haomé,
 'S p'úto í doine éuripeasé 'Zleómar,
 Síúto í doine p'íte na n'ocóras,
 Trí p'ruais to éinn mo míle p'tóir éu
 A'sur t'p'eo na sola dá éur p'én b'p'óto po—
 A m'icil naométa, a b'p'iceann tú mo mátar
 Éíom éu'gan t'p'ir na há'p'asáib,
 A ceann r'gaoníte 'Zsur í go tláé-las
 lo'p's a haon-mac pu'g na iú'asig leo é,
 'S éu'asó an máig'hean as i'ubal an móto
 Capasó purl lora uiréi ran mbótar,
 Éiom pí p'ior ar a p'óasó—
 ní b'p'asir p'heim ar mo míle p'topasé,
 'S b'i purl an é'p'iorasig bí as múnasó an eolair,
 Ip éu'asó an máig'hean amaé go u'ei an enocán to,
 É'ainis an uall a'sur an tlué in a lám 'Ze,
 buail pe buille ar a é'p'oiré bí plán
 A'sur ar t'á'p'aséar an o'p'asó éur Rí'g na n'Z'p'á'p't
 ar.

peis na mumhan, 1903.

Τά φειρ na Mumhan as turuim linn
arir. Do péir an fuadair atá pé n-a luét
rúiréa i mbliathna ní beir páirta mara
mbuaróiré φειρ na bliathna ro eadé ar gac
ceann ná uéimhí rompi. Cuige rin
b'éirir nár mhré cuir den odair a
deinead anuairé a éir i n-uíat. Tamall
ó rom to féol an Comaltar ar a maib
cúram φειρε na Mumhan anuairé na hairti
litirdeacta éun Connraó na Gaeóilge i
mbaile áta Cuat ó'fonn ir go scuirpíde
i gcló iad. Tá cáil na litirdeact ar φειρ
na Mumhan, q ní hiongnad rom, mar ir i
gCúige Mumhan to éomhuideann uirhór
oár peribneoirí.

i gClár na φειρε anuairé to bí iomairé-
eact i gcóir ahrán úr-nuairé. Mí pior
uúinn eia méiré doime bí irtiq air, act tá
romnt ahrán ar an méiré to cuiread ir-
tead agann asur cuirram or comair ar
léigheoirí anro iad.

cumaraige na héirean i ar a hóige.

a óige mo éiride irtiq, a éirí-éiríde na róla,
raire, ná gaeóilí mé éiríde uir le éirí-éirí:
Cuiré gur éirí mé éirí Ríq gae na gclóir
go neamhac pirléad ra traigéar ro'núir uéomar.

ná leogairé pé éiríde mé éiríde uir, a óige,
act raóiréiré mo éiríde-éirí, mo úlge, q mo nóra:
'S é Ríq gae na píge éirí uir-pe mar féirí rom,
ir mara mberé pib ná iúinn rin iocairé pib pór ar.

to mberé pib uir uir to raóiréar pib pór uíom
ceangal na uiríde to mull asur bheoiré me;
Anroim beinn mar biopra m' éirí raóiré gclóir
beact-éirídeac pé raóiréar as eam-éirídear
róla.

ba éiríde iad bair pirléar ir b'éirídeac uóir-pa:
ba éirídear a biopra m' éirí raóiré 'n-a ríóiré:
ba éiríde iad bair raóiré ir b'irídeac eóiréac
sa traigéar pan bair raóiré ir bair píge ba
leóiréar.

to gairé uíom cuiréar ir éiríde na gclóiréac
éirídeac ir raóiré mberéac uóir' naóiré asur éiríde;
ní éiríde-odair uir-pe a gclóiréac móra
a raóiré arir uíom má'ir cuiré uir é, a óige.

ná éiríde mo éiríde-éirí, ná raóiré ar péirí i;
ná éiríde éirí raóiré uir go éirídear na éirí uir;
ná éiríde mé éiríde asur éiríde pib pór mé
éiríde raóiréar to éirí ir tá i rom na éiríde.
conéiréar.

máire na gaeóilge.

Ponn—An páirtín Ponn.

a máire na gaeóilge 'r a maraíde m'ín
Slán uir-pe raóiré éirí an am' to mberéac
as traigéar gae máire ir éirídear 'ra éiríde
gac marir le raóiré na gclóiré.

Cuprá—

a éirídear 'r a gclóiré, ir éiríde mo éiríde a éiríde,
a éirídear 'r a gclóiré uir bí páirtéac
a éirídear 'r a gclóiré 'r a éiríde na mberéac
suré pór, a máirear, lóir uíom.

buó éiríde éirídear to éirídear mar mberé
mo raóiréar raóiréar raóiréac eam
raóiréar na h-áirí 'r éiríde gclóiré gae mberéac
air an méiré rin ní éirídear éirídear.—Cuprá.

ir éiríde raóiréar a éiríde mo éiríde
ir féirí mé i gclóiré i gclóiréar raóiré
to éiríde éirídeac éirídear buiré
ir to raóiré éirídeac éirídear.—Cuprá.

as raóiré ar éiríde 'r an éiríde éirídear
as éirídear éirídear 'r an raóiré 'n-a raóiré
mar éiríde mé gae uir' máire m'ín
ir uir' éirídear raóiréar tar aon beir.—Cuprá.

ir raóiré mé as raóiré le "h-áirí na raóiré"
'S ir raóiré gac uirídear uirídear a éiríde
gae raóiré, gae raóiré, le raóiréar éiríde
as raóiré na raóiré ro am' raóiré.—Cuprá.

to mberé uir a raóiréar ó éiríde na Ríq
go raóiréar a' éirídear 'n-a mberéar Ponn n-a raóiré
móir-a-éirídear asur móir éiríde
to éirídear raóiréar uir go éirídear.—Cuprá.

rithre an gclóiré.

eomairé raóiréar uí ualléiré.

Sagair raóiréar uir raóiréar, uídear an raóiré
lá beiréar, 1888.

ir móir an éiríde to raóiréar uir raóiréar,
áir raóiréar raóiréar, móiréar, raóiréar, raóiréar,
to raóiréar or áir raóiréar, uir raóiréar ar a éiríde-
raóiréar
asur eam raóiré go raóiré, ná raóiré éirídear a raóiréar
uíom.

Dúinn ír toubac é éúpnac lán-laz,
'S ír eapnám go túbé é dá phóirteánaiz;
Ír cúpraí cumá é dá túbé-éáirne,
Do éuill zmaom 7 elú dóib púo 7 cáil máit.

Ba máit a cáil 7 vob' fcapri a éiríte,
Go captanamail, zmaómar, lán ve tonaact,
A époré zeal álunn ró-ápro-téeracé
'Seá maib pagapit vob' fcapri, le pagáil i néipunn.

Cé go bfeáupí áirpam vóp 7 caozan
Sazapit a' "pupalp" go bpeáz le céile air,
Deipum neam-pleáúac zan náipe i n-éan éor
Ná maib vume aca b'fcapri ná an páir-fcapri féimz

Tob' é an páir-fcapri cópac mótomapac néata é,
'n-a pcapra, 'n-a púó 'r 'n-a méon le céile
'Na maib luirne maí póp nó i z-com-úac éapra
Ar lapac zan zó 'n-a élóo bpeáz naomta.

Ba naomta a beata 7 ba blapoa a bpeítepe
Ba éaom ba éneapoa 'n-a labapit 'n-a méinn é
Ba ró-bpeáz a pcapra 'n-a fcapraim i n-éirne,
Ar aléóir beannuizte 'cup airpunn Dé dé.

A dé úil beannuizte na bplaitcap ó léizir
Do'n báp é plapac uainn, tabapir zmaom 7 péim
éapit

Zan moill dá anam ír na plaitir éun pléiré
dúinn

Ó pagapit dealb ar talam 'n-a déiró rinn.

'n-a déiró atáimio cáirnar léannmar
Zan comapleac bpeáz éun ár z-cáir vo péiróeac.
Do éuzac cabapir voon laize zan inipint v'éinne,
'S vob é ár zcupit, ár mbpeíteam, 7 ár zcoipe le
céile é.

Le céile bí 'n-a époré bpeáz zléizeal.
An époréne póp-éapit, píteacé 'r féile
'S an uapleacé tríoéa vo éuill elú 'r péim vó
i zcupit, i zcapair 'r zac baile go v'éiréacó pé.

nuair a éiréacó 'on écapir bíotó taiteam 'ze'n
zcléir vó

azup az a éiréapma eapruiz vo éapiz bpeir
péim vó

Cé zup úúltuiz go banamail an capruizne ééapna
maí ba poza leir maipint ar feac a beata i n-uib
laozapre

Tá uib laozapre pázta cáirnar buacápta,
a' macpnam zac lá ar a énáma pa tuamba,
fapra vóp dá ainm vo muz zmaom 7 buac leó
naom ar talam 7 zan vcapmao fcap leir.

szup ó tá vo znat a' pléiré dúinn

vóp pagapit zan éaim le zmaó dá vcapra

'cup a n-atéuimze bpeáz i lácap Dé dúinn

'r móir an pop ar ár m-bpón é, i bcapóirne uib
laozapre.

"vóiréacó an tuinne."

SEÓIRSE NA MBREAS.

v'é la aonaz Inre zémuiz é—lá aonaz
an f'ózmair tá bliatanta 7 bliatanta ó
póm ann. Bí Seazám Séamuir ann, 7
cúpla caopac aize le tóit; bí Diaumán
bán ann, 7 vo écapruiz uairó cúpla caopac
vo éeapnac, 7 maí ba znatáac leir, bí
Cormac an Óil ann, zan aon zno i n-éan-
éor aize le téanam, acé az féacaint
timcéall air, az capre cia beac 'n-a bpeall-
pún éon mór pan 7 deoc vo éapruizne vó.
Bí na talome ró-vúltá amac ar Cormac le
v'éiréannuize. 7—dap le Cormac—bac vóiz
leat opca ná maib póp aca ciaca bí tiz
tádapine pan áit nó ná maib. Vo víóir
muincapra a vóóéain leir acé, "cap n-a
éacó" ar pa Cormac "ná fcapruiztó tóim
an bfuil beac opt? nó 'an bfuil cap opt,
a Cormac? maí a vóimvóp fató ó. Ní
vóimvó, 7 ní feacap 'on capozal bpaonac
cap i an éúir atá aca leir. Acá époré 7
capruize 7 féile muinapre na háite peo
vúltá amúra le tamailin ír bacztaac uim;
acé cá bfuil piao iméizte? Ní feacap-pa-
zlóir vo Dia! ní maí rin a víóir i zcóm-
nuiré. Ní vóimvó im' fcapraim i zcapit lár
páirce an aonaz peo, nuair aipéozainn im'
timcéall, 'téanam a Cormac, 7 beiró
capozait azainn' nó 'a Cormac, tá(n) tú
maib ó'n capit, ní vóanpáiró piúnt aon
vóizbáil vuit; nó 'dap vo époré, a
Cormac ír paoa náir éapac ar a céile rinn,
téanam írteac, capéir piúnt vo éózaint
uaim-pe.' Acé tá zac níó az vóil éum
vóirvó, fópóir!"

An lá po go háipre bí Cormac amuiz
go moé ar maíom. Acé má bí péim, bí a
éupar i n-airtear air, ar feacó i bpaó. v'é
nór na clóiré peacá aize é.

(ar leanmairc.)

seazám na uatám.

doibneas éilláirne: curó a haon. Oirín ve
pepióib. Sold by Miss E. O'Connor, Lower New
Street, Killarney. Price One Penny.

Sro é an tríomú ceann ve "Leabhair Loé Léin,"
leabhair atá dá dtabairt amach as Oirín ip a éir-
eacta, ó bhuac Loé Léin. Tríóeann Oirín asur
"curóeacta bheas" saóilac. N-a éannna éun
tuipir a téannam ap éannnap álunn loé Léin.
Fuarip pé lóéman ó épaioeasóip éisim 7 so veimín
vo éurpá na hionganapir a éairpeannan an lóé-
man eáuna upaioeact ap éinne. So maipir vo
lóéman a Oirín ip so maipir an Léin-loé éú.

Fuarapair poimnt éapair puipe 7 pictiúip ópá
ó ipal mac saasám ui fearáil. Tá na pictiúip
so hana-beap ap paó. éom gléioite 7 o'éapapóe,
iao o'fagáil i n-éar-ball. Táap á nioil n-a mbeap,
taib, uopaon ap péal. Tá beap as cup póp ap
baile áta éliaé, ceann eile ap áman ip ap éailim-
ceann eile ap éill áinne, 7ip. Níl ve éainnt ionnta
ap paó áé saéóilge. Tá poim i litpeacáib Románaéa
ám.

na trí préacám: áé eló ap an gcéat poim ve
scéaluróeact éúige muimán as pápáis ó
laosáipe. Ap n-a éup amach vo éonnapó na
saéóilge. pinginn.

Ip maé linn so bhuilap as tórnúasó ap scéal-
uróeact éúige muimán a éabairt amach apip. Tá an
leabair péim a eló le paó. Ba maé an eumíneam
é an leabair a éabairt amach n-a leabairini pingne-
beró ceannaé ap. Tá púil agaim am, so mberó
bpeip peéaluróeact pan utapna poim.

mion-éainnt scoile. éamonn ó Donnóeá vo
pepióib. Ap n-a éup amach vo épaó na papóirte
éuair, i gcepaís. Ap papáil ó lué leabair
a éiol. Tá pinginn a píeá.

Ni fáca póp cupá le éile ap pon na teanzan luac
tá pinginn níop fearp ná níop úpáirge ná an leabair
po vo pepióib éamonn ua Donnóeá éúinn. Támaio
uile pé éomaioe móip aige. Tá óp éionn trí píeró
leatannaé pa leabair, 7 níl ceann ap bíé ve pna trí
píeró leatannaé po cupá ipae i n-airteap ann.

Níl pioc ve gnó na peoile ó maroin so horóe ná
púil tríéé ap. Níop despuaróeas an Roll-Call,
Reading, Writing Letter-writing, Arithmetic, Gram-
mar, Geography, Drawing, Needle-work, Drill, Object

Lessons, Singing, asur níl eapó-focal a éapóó'ró
ó'n máisipir paó beró pé as múineas éin éeann
aca po ná paigiró pé cupá póp so poiléip pimplíe
poimip pa leabair po.

Ip minic máisipiróe as eapam eapapó na gceapó
focal, asur ip minic as mionnapair iao i n-ágaró
lué ptiúpá an éonnapá maí éeall ap a moille
as poláap asur as poillpúasó na bpocal po tóip
ní beró éan éúip saapám fearpa aca: eapóip uaéa
an mionnapair, asur eannuipóip an leabair láitpeac
níl n-a éuair áé tá pinginn púo ip sup píu a éeact
n-oiupó é.

Tá a póp agam sup éus uoime náé é éamonn pé
'pna poealib peo vo épaob-peaoileas éeana—so
háipite tómar bán—asur ip é baó maé liom a
féicpint pul a paó: cómáitap beas 'na púe le
huéapap an éonnapá as téannam cóm-bpeac-
núasó ap na leabair peo le hágaró éin leabair
ámám vo téannam ap, i scár so mberóip uile,
éap asur éuair, ve péip a ééile i n-úpáro na gceapó-
focal.

Tá poeóip asur asupin n-a teannna, a' gabáil
leip an leabair, asur ni gáó a páó so bpúil pé
elóó-buailte so plaéctap asur so gléineas.

GRUASAC AN TOBAIN.

LECTURES ON THE IRISH LANGUAGE
MOVEMENT. By the Rev. P. Dineen. Published
under the auspices of the Keating Branch of the
Gaelic League. M. H. Gill and Son. 6d. nett.

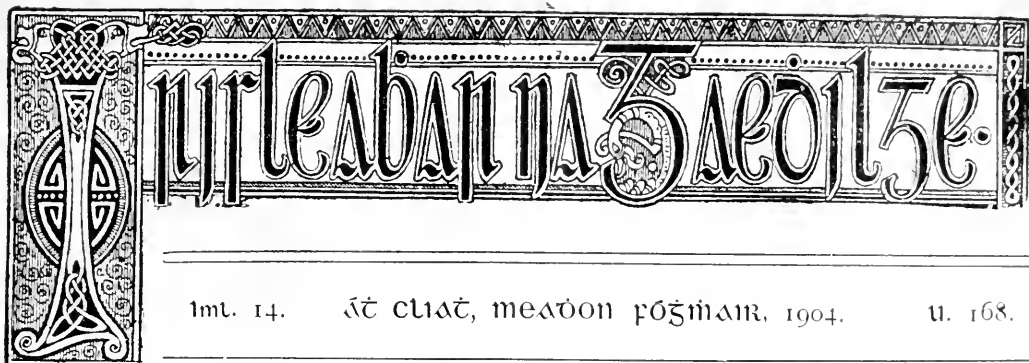
Seo leabair eile agaim ó lúim an áap pápáis.
Ba maé an eumíneam é na léipeacta a éus pé uair
vo cómap épaobaéa ve éonnapó na saéóilge vo
éup le ééile ip vo éabairt amach i n-éin-leabair
ámám. Sin map vo fuapéap aóap an leabair bíé
éairneamais peo. Níl éan-ámipur oimann ná so
noéanpá an leabair po maíteap móip von saéóilge.
Tá muinntip na saéóilge pé éomaioe móip as
épaob an ééitinnig ip asá nuáetapán, an taéap
pápáis, ve éionn an leabair peo. Ní hé n-óioéáil
préamáca na hoibpe a éomeasó op cómap ap
n-aighe coitceanta.

Cáitai porta saéóilaca!

ASK FOR

THE GAELIC POST CARDS.
The Gaelic Post Card Co.,
DUBLIN and LONDON.

Seolap litpeaca i uapó eapapóipeacta so utí
an fear eapap: 7 litpeaca i uapóib banipitge so
utí Stiópóip, Oipis an éonnapá, 24 Spáro uacéapac
uí Conaill, áé éliaé.

1ml. 14. 3c cliač, meadon pōgmair, 1904. u. 168.

PLACE NAMES FROM OUR OLDER LITERATURE.

By C. S. BOSWELL.

I

Abano ara (Abainn ara) (1) in Barony Clanwilliam, S. W. Co. Tipp., flows W. Town Tipperary, joins Aharlogh before its junction with Suir at Cahir. (2). Tributary of Deel, Co. Limerick.

Abano dec (Abainn deas), now Avonbeg, flows through Glenmalur, debouches at Arklow.

Abano dá lúgac (lúgac, mod: (modern) Abainn dá lúgac) = Owendalulagh, Co. Gal. flows from S. Aughty to L. Cooter, near Gort. Name from two milch kine of eētze, a lady of the tuata D. O., wife of pēgyp lūc, cup bearer to king of Conacht, who grazed them there.

Abano mōr (Abainn mōr, Avonmore) (1) proper name of the Avoca river, Co. Wicklow.

(2). The Cork Blackwater.

(3). The Blackwater flowing into L. Neagh.

Abano uī gacābā (Abainn uī gacābā) former name of Nenagh river, joins L. Derg in Bar. of Dromineer. From the uī gacābā, the tribe of the territory.

Abann, Abainn, p. abano.

Acāo Conaīpe, Achonry, Co. Sligo.

Acāo Concīnne, old name of Killaha, Bar. Magunihy, Co. Kerry.

Acāo vā eō, Aghadoe, near U. Léin.

Acāo Roāp (corrupted into a gāp), Aghagower, Co. Mayo; a holy well, now known as St. Patrick's Well.

Acāo leītoepē, in Bar. pēpmaš.

Acāo ūp, Freshford, Kilkenny.

Aenac, Aonac p. Oenac.

Aep (Aop) Gréine, from Castleconnell to Singland (Saingil) 1 mile S. E. Limerick inclusive.

Aep Trī Maige (Aop Trī Maige), in Bar. Clanwilliam, Co. Limerick

Afterwards included in the tuat of uā Conaing (Gunning).

Acilt, Hill of Skreen, to which Cormac is said to have retired to compose his Glossary.

Altīne, corrupted into Delvin, a river between Co.s Dublin and Meath.

Altūin, Sliač, Devil's Bit Mountains, Co. Tipperary.

Altac Fūgīnn

Altac nero

Remains 4 miles N. W. of Derry—since known as Suanán Altac—Altac said to be a daughter of baóir, King of Alba; eloped from her husband to Ireland, where she married Eoāo Dóimlén, Ápo Rí, from whom she received the old seat of the Dāgva, Dún an Dāgva, thenceforth called in her name. The 3 Collas were their sons. Altac subsequently became the seat of the northern uī néll.

Altīno, Elphin, Co. Roscommon, formerly Rop na heāpae.

Altīnn (Cnoc Altīnn, Dún Altīnn), Knock-Aulin, near Kilcullen, Kildare. A seat of the Kings of Iargen. Place where Sīma Saegīac was slain. Also eōeppeel.

Altīnn, loc, L. Allen, Co. Leitrim.

aine Cluac, Knockany, Co. Limerick. Cluac, the name of the Tuae thereabout.

ainninn, loé, L. Ennell, near Mullingar. Said to have burst forth, temp.: nemeo.

aircealtar, f. arar Celtair 7 Dún dá leé glar. árho ulao, f. árho.

airgiall, see Oirgialla.

airtear maiqe, Armo, in an angle of the river Bush. Co. Antrim.

almu laigen (Almain), Hill of Allen, about 5 miles N. of Kildare Town, a residence of Finn. In *Acallam na Seanórach* (ed. Stokes, *Irische Texte*, II. 1252-65) the following derivations are given. (1). From Alma, its owner, temp.: nemeo. (2). Alma daughter of Dmacan or Dacan (of the T. O. D., whose páit it was, then called Tulae na Faidcra), m. Cumal Mac Tnéunmóir. (3). From the great herds (alma) pastured there by Iucna the wealthy. (4). From the lime (Dón almuin, Lat. *alumen*) with which its builder, nuada Driá, covered it.

altpaige Cúile (al. cattle) beara, the Tuae of the uí Alta, from Spa of Tralee to Fenit.

ápa (tor) (1) The Aran Isles, Galway Bay, n. ápa móir, tor meadóin 7 ápa airtear. Cormac calls the first ápa ioréir-ioré an ápa ioréar bea. (2). Aran Isle, off W. of Donegal.

ápa Cluac, tuat about Knockany Co. Limerick.

ápa típe, an ancient tuat=Bar. Ara, Co. Tipperary, S.E. of L. Derg.

ápa Celtar (also aircealtar), another name for Dún dá leé glar, a great páit near Downpatrick, named after Celtair; otherwise Dún C., Rác C., burial place of St. Patrick.

árbac, loé, =L. Arrow, S. E. Sligo.

árho abla, Lisardoulin, near Longford.

árho léadú, Ardagh, Co. Longford.

árho breacán, Ardbrekan, Meath, about 5 miles W. of Navan.

árho Céemáin (Caemáin), Ardavan, Wexford.

árho Cuillinn, (1) apparently N. of L. Ramor, Cavan, near "Virginia"; in T.B.C. (2) in maéaire laigen.

árho eolairg, somewhere on loé feabail (Foyle); also Cárin eolairg, Carrig E., mag ne.

árho ferpa (since árho ferpa breuvain), Ardfert.

árho fionáin, Ardfinnan, Bar. Ifa and Offa W., Tipperary, on the Suir.

árho laóramn, probably Ardamines, E coast of Wexford, where remains of a curious moat (O'Don.), in territory of uí Ceinpellairg; burial place of laora, a companion of Ceraur.

árho maéa, Armagh; the maéa from whom it was named variously stated as (1) the wife of nemeo; (2) daughter of deó Ruad (maéa monghuad) upset tripartite succession to monarchy, con-

quered Conacht and compelled her captives to build her a páit here; thence Cluam maéa, q.v. 4532, *A.M.F.M.*; (3) maéa, wife of Cunnocú, from whence the Cerr Róivín ulao; (4)? wife of Concobair. *N.B.*—maéa was one of the three war goddesses; qv. whether name indicates an original seal of worship). Old names—Rácé Saitenn, árho Saitéa.

árho na Ceitne, Smerwick Harbour (caitne=arbutus). árho na Semtec (also Cnocac) now Knockagh Hill, 3 miles N.E. Cahir; abode of ríle, fericear mac Comáin, slayer of luáir mac Con, 225 A.D. (*F.M.*).

árho na Saitéa=árho maéa.

árho nemeo (neimio), Barrymore Island, near Queenstown, Cork; burial place of nemeo. In the Cricé liatám.

árho Cianaéa, S. part of Co. Louth, included in the grant to Taug mac Céin for his services in the battle of Cinnna; now Bar. Ferraro.

árho (árho) ulao, the Ards; the peninsula between L. Cuam (Strangford L.) and the sea.

árgat rop, a wood on the Nore, Co. Kilk., whence Ballyragget derives its name.

árral, { the territory about Cnoc Droma árral, or
árral, { Tory Hill, near Croom, Co. Limerick;
also a name of a dún on the same hill!

áé an Camair, on Suir, 2 miles N. of Cashel; now Camus Bridge.

áé an uréair, now baile áéa an uréair, Ard-nurcher, Westmeath, from the "shot" by Cerr mac magac at Concobair, with the brain of mlegseora.

áé breza (breaza), Athbrea on the Boyne.

áé buve clacéza (áé buve), village of Athboy, Meath.

áé Cluac an Córann, now Ballymote, Sligo.

áé Cluac Duitlinne, baile áéa Cluac, Dublin. The eastern termination of Eircir Riada.

áé Cluac Measpaige, now Omoieas an Cláirín Clarin Bridge, Galway, from measpaige, a peninsula in Galway Bay, the western end of the Eircir Riada.

áé Caille (Cottle) Ruairé, on the Shannon in Lqwer Ormond, Tipperary, opposite Castle at Kiltaroo (Cottle Ruairé) or Redwood Park.

áé Cricé, near Shannon Harbour—till Cricéalbac na Concobair built bridge (reg., 1136-56 as árho-rí).

áé Dára, Adare, Barony Coshma, Limerick.

áé Fíroia, Ardee, ford on river nít (Dee) in Conaile murtemne (N. Louth) where Fíroia slain by Cuéulainn in the war of the T.B.C., whence name commonly derived, but in the T.B.C. the tribe of the district are already called Fíri árhoái.

ἄε Σπεννέα, *see* Cnoúba.

ἄε ἱ, Athy on Barrow, ἄε, King of muma, slain by
Λυγάρῳ Λαεῖρεαδ—*see* under Λαεῖρι.

ἄε ἱαριν, west of Ardee, ἄε ῥιροιαρό.

ἄε ἱρρελ = Athassel, in Barony Clanwilliam, Tipperary

3 miles west of Cashel.

ἄε ἱας (1) ancient ford at northern extremity of
Loe Rib, on the Shannon—site of Lanesborough,
thence called Baile ἄεα ἱας.

(2) Athleague on river Suck.

ἄε ἱαριν = formerly ἄε
μόρι or ἄε Λυγάρῳ.
ἄε ἱαριν míc ἱαῖ-
ῶεαδ.

{ Athlong. From the ἱαν or
loin of the ῥιροβενναδ,
tossed down there by the
ῥοοο Cuaῖςne on his
triumphant return. [Really
derived, most probably,
from a man's name.

ἄε Λυγάρῳ, *p.* ἄε ἱαριν.

ἄε μαῖςne, on river εἰεne or Innny, west of Castle-
pollard, in Parish of Mayne, Barony Fore, West-
meath, an ancient boundary between north and
south Tereba. It was γεῖρ upon the Kings of
Connacht to cross the ford with an army on the
first Tuesday after Samain. O'Donovan suggests
that this was later than St. Patrick, who cursed
the district and Cuirbne, its *placé*, on a Tuesday.

ἄε μοῖα, Ballymoe (Baile ἄεα μοῖα) on the Suck.

ἄε μόρι (1) = ἄε ἱαριν (2) = ἄε μοῖα.

ἄε na βορομία, between Ballina, Co. Tipperary and
Killaloe, Co. Clare.

ἄε na γεαράν ἱinne, on river Cεράν, near Ardee;
probably a junction of Glyde and Dee.

ἄε na νυπταῖς, Urlingford, Kilkenny: from a *slaughter*
of a plundering force of the King of Oῤῥnaῖςe,
overtaken there by a Munster force under a
certain ῥinn.

ἄε na ρίοῖς, Athenry.

ἄε nῶεῖpe, in nῶεῖr beas; the district about Cnoc
ἄine (Knockany) part of Cῑu maῖl on the
Morning Star river—name of parish Athanassy,
4 miles E. Kilmallock, in Bar. Coshlea, Limerick.

ἄε Σῑόε, Assey; a parish on the Boyne, where
μαῖρκεῖραδ, ἄῖροῖ, def. the Lagen under K.
Σῑόε, A.D. 524 (*F.M.*).

ἄε τῑυμ, Trim, from τῑοm, an alder tree.

ῶα, Loé, L. Baah, near Castle Plunkett, Roscommon:
burst forth temp. εῖμεοῖ.

ῶαμαῖρ, near Cahir, Tipp.

ῶαῖna, district in E. Roscommon, where nemeo def.
ῥοῖοῖμαῖς.

ῶαῖna (also ῶαῖna), Sῑab, *see* St. ῶαῖna.

ῶαῖ = ῶαοῖ, *q.v.*

ῶαῖcinn, a district in S.W. Clare ending in the Léim
Con.

ῶanba, the 6th name of Éῖpe, according to Keating,
from ῶanba, wife of mac Cuaῖl or εαῖῑῑ, one of

the 3 C. O. O. Kings, who were ruling alternately
at the advent of the Milesians.

ῶαοῖ, ῶαῖ, Cuan b. = Bantry Bay, or ῶαῖn b., Oileán
b.

ῶαῖa (1), Berehaven, from ῶαῖa, daughter of King
of Spain, wife of εῶῖῖn μόρι (μοῖς ἡαῖῶατ),
King of Munster.

(2). In Fenit = Ceno, Cuaῖl, ῥinn ῶαῖa, and
Ἀεῖμαῖςe.

ῶαῖa, Sῑab, S. Beagh, between Monaghan, Fer-
managh and Tyrone, from ῶαῖ (also ῶαῖῶ), father
and companion of Cεραῖρ, there buried. This
carn still exists in townland Cαῖρnmóρι, par
Clones, in Fermanagh.

ῶel (ῶeal, deut.) an ἄεa, Ballina, opposite Killaloe,
on the Tipp. shore of the Shannon.

ῶél ἄεa an ῥεαῖῶa, Ballina, Co. Sligo.

ῶel ἄεa βορομία, Ballyboro, Bar. Bantry, Wexford,
on River Boro.

ῶél ἄεa Cοναῖll, Ballyconnell, where Conaῖll Cεῖρnaῖ
was overtaken and slain after killing Oῖῑῑῑll.

ῶél ἄεa na mbúille, Strokestown, Co. Rosc.

ῶél ἄεa na Sῑuaῖςεαῖῶ, Ballinasloe, Co. Galway.

ῶél ἄεa nῶεῖpe = ἄε nῶεῖpe, *q.v.*

ῶél ἄεa ρίοῖςna, Ballyrena, on River Roe, 4 miles N.
Limavady.

ῶelaῖ Ἀῖρατ (ῶelaῖ Ἀῖραῖῶ), that part of the ancient
Kilmallock and Cork road which passed over
Ceno Ἀῖρατ.

ῶelaῖ Cονῑλαῖ (ῶelaῖ Cονῑλαῖρ), Baltinglass, ex-
plained:—(1) Pass of Cονῑλαῖρ: (2) ῥianaῖλαῖρ, son
of ῶονnoῖpea, foster-son of εῶεῖρceῖl, and master
of the hounds to εῶεῖρceῖl, ἄῖροῖ, and his son
Cονaῖpe ῑλαῖρ, with his hound, pursued a wild
swine to a place since called Baile muccaῖῶ,
where all perished together.

ῶelaῖ ῶαῖῑῑῑne, the latter part of the Sῑaῖςe Cuaῖlanῶ
(*q.v.*), probably crossing the *liffe* at Whitworth
Bridge between Church Street and Bridge Street,
and passing through ῶεῖαῖ na γεῖloῖ.

ῶelaῖ ῶαῖn (since ῶεῖpe Cαῖρῑn, now Castlekeeran),
near Oldcastle, on the Sete, N.W. of Kells.

ῶelaῖ γεαῖῥῑn, Gowran Pass, Kilk.

ῶelaῖ μόρι, Ballaghmore, Upper Ossory.

ῶelaῖ μόρι maῖςe (muῖςe) ῶάῖa (also Sῑaῖςe ῶάῖa).
the great road from Teamair to the S.W.

ῶelaῖ muῖςna (also muῖςna h-ealeamῑn), Ballaghmoon
Co. Carlow.

ῶelaῖ Aleom, also ῑῑeno τάῖl, in S. of Armagh.
C.b.c.

ῶelῑaῖan (Sῑab τῑυμ), now Bessy Bell, S. Tyrone,
where ἄῖο ῑῑ maelcῑῶa mac Ἀεῖῶa killed by
Suaῖῑne mēno, A.D. 615.

ῶeno (benn) éῖρ (éaῖρ) (1), Bangor, in N. W. of
ἄῖῥῑa ἡῑῶῶ.

(2). Banagher on the Shannon. Other places of
less note of same name.

DEMO ETAR (DEANN ETAR)
DEMO ETAIN (DEANN ETAIN)

Hill of Howth ETAR, son of EUGAET, a T. O. O. chief, who lived and was buried there. Otherwise from ETAR (EUGAR, Keating), wife of SAM, one of the 5 original FIBOLG chiefs, said to be the first woman in ÉIRE who died of grief for her husband—ETAIN daughter of ETAR, chief of EOCARDE; married EOCARDE AIGIAN.

For legends connecting her with the PINTO cycle see AG. NA SEN.: ed. Stokes, II. 5638 sq.—seat of King CUMÉANN, v. OÚN CUMÉANN.

DEMO FOIBNE (DEANN FOIBNE) on L. FEABAL, between mountain Roe and sea.

DEMO SULBÁIN Benbulbin, Mountain, Co. Sligo, on DEMO in BAILB which OIAMURO killed by the boar. DENNA DEOLA, The Twelve Pins. There is a tumulus, CUAM DEOLA, S. of them, at head of Roundstone Bay, supposed to be in memory of a FIBOLG chief.

DENNA DARRÍCE (DEANNA DARRÍCE), Mourne Mountains. Said by O'Flaherty to be named from DARRÍCE, shepherd to ROPHA RUAD, King ULAD, A.D. 254.

DENN TPÁIGE (1.) Bantry, Co. Cork—derived, very doubtfully from DEMO, or DENN, a son of CONCOBAR. (2.) A TUAÉ in Co. Wexford—now=Bar Bantry

In FIANNAT or Fenit, on the coast about 6 miles W. of Tralee near mouth of Rathaneen river. Several FULACTA FIANNPA and "kitchen middens" there

DEPBA (DEAPBA) river Barrow, from its boiling, DEPBAIN, when DIANCEET threw in the ashes of MEICE's hearts, v. MAG MEICE.

DEPNA DEPS (DEAPNA DEAPS), on S. CAEN, on border of Limerick and Cork, between hills Kilcruaig E. and Red Chair W. on Cork and Kilmallock Road.

DEPNA GAETE (DEAPNA GAOTE), Windgate, S. of Bray Head.

DEPNA CÉT=CEIP COIPMANN, Keshcorran, mountain, Co. Sligo.

DEPNA NA HEAVARZANA "Gap of Interposition," old name of ROP COMAIN.

DEPNAR ULAD, the pass cut by MEOB from Louth into Armagh in the T. B. C.

DEPPE S. BÉARA.

DELE TINEAD, Billywood, Moynally, Meath, where AMEPTIN slain by EREMION.

DÍPP, DÍOP (1) river, from Ballynascree to Lough Neagh, now Moyola Water.

(2), BIRR or PARSONSTOWN.

BLÁOMA, SLIAB, (al. S. Smoil) S. Bloom mountains, Co. Tipperary, from BLÁOMA, a Milesian chief.

BOIENN(ON), the Burren in COICUMPUAD, N. Co. Clare. BOÉAR MÓR, Old road, Tipperary to Cashel.

BOÉAR NA SCLOÉ, at eastern end of the SLIGE CÚALAINN, perpetuated in name STONYBATTER.

BOÉAR NA MÍAR, along a valley in PAR. CARRAN, 5 miles S.W. Kinvara, N. Clare. For legend of Feast of King SUARIE see JOYE II., 193-4.

BPEÁ, P. BPI.

BPEÁZ, P. BPEZ.

BPEOAC, a TUAÉ, afterwards called TH EAPCA CÉIN, in N.W. Co. DOWN.

BPEPM (BPEIFNE), included Co. CAVAN (East B., afterwards the TUAÉ of the TH RIAGALLAIZ) and Co. LEITRIM (W. B.), including part of CAVAN (TH RUARIE).

BPEZ, SLIAB (SLIAB BPEÁZ), in BAR. FERRAD=ÁPTA CIANAÉTA, in S. Co. LOUTH. From BPEZ, a Milesian chief.

BPEZ-MÁINE, BAR. BRAWNEY, W. MEATH, a part of S. TETBA. From MÁINE, 4th son of MALL N. S., from whom one clann of the TH BPAEM descended.

BPEICE-ÉIRI, the old name for TH MÁINE (q.v.)

BPENA, district about L. CUAM (Strangford Lough), which was said to have broken into it temp. PAPÉOLÓN.

BPI or BPEA, (1) Bray Head, Co. Wicklow; prob. = "headland," but OIMNENÉUP derives from burial of BPEA, son of Partholon's follower, SENBOÉ, who first introduced single combat into ÉIRE. (2) Bray Head, Valentia. (N.B.—There is a Carn Brea on a hill a few miles from the sea near Land's End, Cornwall, and another, a large tumulus, inland, by rail between Redruth and Camborne.)

BPI ÉILE, tumulus of ÉILE, daughter of EOCARDE perÓLEAC and sister of MEOB; now CIPUACÁN, Croghan Hill, King's Co.

BPI LEIT, now SLIAB CALPAIGE, S. GOLRY, W. of ARDAGH, LONGFORD, the SIÓ of MUROI MÓR-GLONNAC, MAC INOAE, M. EÉTAÉ, M. ETAPTEM.

BPIENNO, LOÉ, Loughbrickland, Co. DOWN; from BPIENNU NEMÉNGA, the Thersites of the BPIENNN, Ultonian cycle, in whose territory it was situate.

BPUOEN (BPUIGEANN) DÁ CÓGA, Breenmore, near Ballyloughboe about 6 miles N.E. Athlone; scene of massacre of COIMAC CONLONGEAR, son of CONCOBAR, and his Ultonians, 1st century, A.D.

BPUOEN DÁ DEPZA, Bohernabreena, 2 miles S. Tal-

laght; *Conaire*, áirí Rí about the Christian era, murdered there by pirates, who destroyed the *brú*oen.

*Brú*oen *Forghaill* *Manais*, near *Lusca*, Lusk, Co. Dublin.

*Brú*is (*Brú*is, *O. I. mbrúis*) na *Bóinne* } also *Síu* an
*Brú*is *mic ino* áic } *Brú*sa, now

Brugh on the *Boyne*, or *Broad Boyne*, *Stackallan Bridge*, near *Slane*. Burial place of the *Daogda móir* and his three sons, *Oengus*, *Áed* and *Cerbas* *Caem*. Regarded as the principal *Síu* of *Oengus*.

*Brú*is na *Déire*=*Bruff*.

*Brú*is *Rí*is (previously called *Dún Cothais*, *Dún Cuirc*, *Dún Eochair* *Maige*), *Bruree* on *River Maigue*, Co. *Limerick*, residence of *Olioll Olum*, king of *Munster* 2nd century, A.D., and one of the seats of the *Eberian* house.

Buair, river *Bush*, N. *Antrim*.

Buill, river *Boyle*, *Roscommon*; formerly *Seagair* or *Seagair*.

Caorais, *Sliaib*, p. *S. Nechtáin*.

Caem, *Sliaib*, now *S. Riach*, on borders of *Cork* and *Limerick*.

Caenraige, a territory in N. of *Limerick*, along the *Shannon*; now *Bar. Kenry*.

Caill (*Coill*) na *Scuira*, now *Bar. Orior* in *E. Armagh*; otherwise *Criic* *n-Oirteair*, being in *E. Aírí* *álla*.

Caill *Coiméda*=*Orum* *Criac*, *q.v.*

Caill (*Coille*) *Eacac*, most southern part of ancient *Meath* comprising *Bars. Fircall*, *Ballybay* and *Ballycowan*, including *Durrow*.

Caill in *Cornuma*, old name of *Mag Raigne*, *q.v.*

Caíonruim (*Caíonruim*), old name for *Hill of Uirneac*.

Caírbhe *Oriona* *Cliaib*, *Bar. of Carberry*, Co. *Sligo*, about *Drumcliff* (otherwise *Criic* *Cornuma*, *Orum* *Deirs* na *Péirne*): from *Caírbhe*, 3rd son of *Maill* *n. S.* and ancestor of *Cinél* *Caírbhe*.

Caírbhe *Saíra*, *Bar. Granard*, Co. *Longford*, also derived name from same *Caírbhe*, extending to south end of *Loe* *uasair*, *Cavan*.

Caírbhe, *Sliaib*, in *Caírbhe* *Saíra*.

Caírbhe *Uí* *Caírbhe*, *Bar. Carberry*, Co. *Kildare*.

Caírbhe territory, in W. of *Co. Cork*.

Caírlinn, also *Snám* *Ec* or *Snám* *Aígneac*, *Carlingford*.

Caírte, p. *Cóirte*.

Caírel na *Rí*is=*Caírel*, *Cashel*, capital of *Copca* *Eacac*, a *tuat* belonging to descendants of *Amersin*; re-founded latter part 4th century, A.D., by *Copca*, son of *Olioll* *Flannbeg* and king of *Munster*; former names—*Uí* na *Lacairde*, *Síe* *Orum*, *Leac* na *Scéu*, *Orum* *Prúdburde*.

Caí, L., *Lough Gall*, in *Bar. W. Oneiland*, *Armagh*; burst forth temp. *nemec*.

Callain, *Sliaib*, p. *Sliaib* *Curllinn*.

Calraige, (1) in W. *Meath*, part of *S. Teirba* in *Bar. Clanlonan* and in N. *Teirba* near *Ardagh*, *Long.*, supposed to be from descendants of *Caí*, grand-uncle of *Luí* *mac* *Con.*; (2) *Calraige* *Clóca* *Slie*, in *Caírbhe*, *Sligo*, near *Calry*; (3) now *Calary*, *Wicklow*.

Carao *Oriona* *Ruirc*, *Carrick-on-Shannon*—*F.M.*

Carao na *Utuac*, *Carranadoo*, part of the *Northern* boundary of *Uí* *Maíne*.

Carao *Cúlmaile*, weir of *Collooney*, *Sligo*.

Carman, site of *Wexford*.

Cáin *Amalgar*, near *Killala*: erected by *Amalgar*, son of *Fiachra* *Ealgar*, s. of *Uaí*, s. of *Fiachra*, to hold the annual *áenac* of the *Uí* *Amalgar*, to view his ships and fleets coming and going, and to be buried there himself.

Cáin an *Áenair*, an ancient name of *Temair*.

Cáin *Cerpa* (*Cerpa*), on banks of *R. Boyle*, where *Cerpa* died and was buried.

Cáin *Conaill* (also *Rinn* *m. Beara*, *Maolinn*), in *Bar. Kiltartan*, *Gal.*

Cáin *Fiachra*, in *Par. Conry*, nr. (*i.e.* near) *Uirneac*, from *Fiachra*, s. *Maill* *n. S.* and ancestor of the *Mac Geoghegans*.

Cáin *Fiachra* *meic* *Fiachra* (also *Enoc* na *Dála*), *Carn. free*, *Rosc.*: formerly *Cáin* na *h-Áirí*.

Cáin *Gréine*, *Carrgranny* ("Granny's grave,") near *Antrim*. Series of *cromlechs* rising like steps—*Joyce, I., 335-6, Reeves Eccl. ant. 66.*

Cáin na *h-Áirí*=*Cáin* *Fiachra*, *q.v.*

Cáin *Tighearna*, *Carn Tierna*, mountain with *carn* near *Rathcormick*, Co. *Cork*: from *Tighearna* *Teirbanna*, king *Munster*, *Temp. Concubair*.

Cáin *Uí* *Néru*, *Mizen Head*, *Co. Cork*, to which *Keating* measures the length of *Éirí* from *Clóca* an *Stoéam* near *Glenarm*.

Carraig an *Áenair*, now *C. á' Áenair*, *Carrigaholt*, *Clare*, near mouth of *Shannon*.

Carraig an *Áenair*, *Carrigafoyle*, an island in *Shannon* near *Ballylongford*, *Kerry*.

Carraig *Clíodhna*, *Carrigcleena*, a large rock 5 miles S.S.W. *Mallow*—the *Síu* of *Clíodhna* of the *T. O. O.* and tutelary spirit of that part of *Munster*.

Carraig *Muirne*, *Carrigmurna*, a rock near a *Uí* in *Par. Kilrossanty*, *Co. Waterford*. Abode of *Bean Síre* *Muirne* whose spinning wheel is heard when wind blows. Query whether connected with *Muirne* *Muncaem* mother of *Finn*.

Carraig na *Síre*, *Carrick* on *Suir*.

Carán, *Ardee* river, near *Louth*, now *Annagassan*—otherwise *Carán* *Uinnu*.

Carán *Caírbhe*, river *Cashen*, so far as navigable by a *cupac*, *i.e.* to junction of *Feale* and *Brick*.

Caíre *Beirneac*, *Caíre* *Beirneac*, mountain near *Paps* of *Kerry*.

Caéim Cnuéan, a stone fort near Rockbarton, Bar. Small Co., Limerick. There are other stone forts in the neighbourhood.

Caéim Conrói, al. Caéim na Cláen Raéa, seat of Curoi mac Daíre, about Christian era. Cyclopean fort on S. Mip, Kerry.

Caéim Crobánz, one of the ancient names of Temair, from Crobinn, daughter of Alloir of the T. O. O.

Caéim Cuirc, probably=Caéim Seál, a great stone fort near Cahirciveen.

Caéim) Dúna (Iarraig—Cahir, Tipperary, one of
Caéim) Dúin (the seats of Kings of E. Munster,
Dúin zCúot being the other.

Caéim Fionnabrac, stone fort at Cúil Fionnabrac, Killfenora.

Caéim Meáir, probably=Caéim na Stéige, Staigue Fort, Dunkerran.

Caéim na Maíre, Westport, Mayo.

Caéim Sarúbin, Cahirciveen Kerry.

Cé, L., maíse Luíre, near Boyle, Rosc., now L. Key.

Cenannour, Cennanur, Kells, Co. Meath, otherwise Dún Cúile Sibhinne, founded by Riada Finnascar, áro Rí, 3972-91 A.M. (F.M.); royal residence till 6th century, A.D., when Diarmuid mac Ceitbeól gave it to St. Columcille. The piá remains in Headfort demesne.

Ceno Abraic, also Ceno Febric, Cenn Abraic, Stébe Cán, on old road between Cork and Kilmallock; probably=S. Riad, possibly Surbe Finn, mentioned in wars of Olloft Olum with Cormac mac Airt, &c., 2nd century, A.D.

Ceno Béire (Ceann Beira), from Spa of Tralee to Fenit: also Cúil Beira, Rinn B.

Ceno Caillige, Hag's Head, near Moher, where body of Hag maí washed ashore; v. Léim Conculaimo.

Ceno Copad, Kincora, foot of Lough Derg, above Killaloe.

Ceno Cúice, also Ceann Feairinn, Clare headland.

Ceno Léime, Slyne Head.

Ceno Maíra, (1) Kenmare river; [2] gy. Kinvarra.

Ceno Naírac, now Ceann Stébe, mountain over L. Inchiquin, near Corofin.

Cenél [also Cinél] Enna or Enna, two districts named after e., youngest son of Máil n. 5.—[1] in W. Donegal, between L. Feabál and L. Suilíbe; [2] near Urneé, W. Meath.

Cetiploé, Ceatpiloé, Carlow, from four lakes now vanished.

Cianaceta, many large and important districts obtained in the 3rd century by Cúis mac Céim of the royal house of Daíreime, Munster, and his descendants; the name was applied specially to: [1] a district from the Lipe to Druim Inarcluin, Dromiskin, Co. Louth, granted by Cormac mac Airt to Cúis for his services at the battle of

Cinnna, 226 A.D. (F.M.). It included Luígne of Meath, Finnagal, ároa Cianaceta, Glar Naeröen, &c., &c. [2] Bar. Keenaght on R. Ruad [Roe], near Derry, settled by descendants of Finnacá, son of Connla, son of Cúis.

Ciarraíre, [1] C. Luáera, the district between Tralee and the Shannon, and W. of Abbeyfeale; name derived from Ciar, son of Ferisur and meob [probably a guess merely]; [2] Ciarraíre of Conacé, said to have been colonized from foregoing Temp. Leó, son of Eocairé Tirméarua, the first Christian king of Conacé, by Cairbre mac Conaire, a descendant of Ciar—comprises Ciarraíre Leí, W. part of Roscommon, including Frenchpark and Ciarraíre Leó na n-Áirneacé, in Bar. of Costello and Clanmorris, Mayo—circ. 550 A.D.

Cíca Anann, v. Dá Cíge Anann. *

Cimbe, Loé=L. Hackett, burst forth temp. Eremon. See Loé Cime.

Cláire, Sliaó, hill E. church Duntryleague, Bar. Coshlea, Limerick, whereon the cárn of Olloft Olum, k. Munster, erected 2nd century, A.D. Joyce identifies with S. Riad and S. Caen.

Clano Deoat, the sept occupying Luáera Deoat, Castleisland, Kerry.

Cleiteacé, on bóino, Boyne, near Stackallan Bridge.

Cliaé, the territory about Cnoc Áine, Knocklong, Limerick.

URISEACÓ ACRUIME.

Fuarhear an cúnntar ro éioir ar Uiriseacó Acruime i mearc na Láimheiribinn in ar Leabharlainn i zcoláirte mhúige nuádat.

seagán ó luingsiú.

Uiriseacó Acruime .i. caé tugad iorir Ríge William agus Ríge Séamur. Ir i n-íob Máine atá Acruim, Dia Domhnaig tugad é, 1691.

Ar mbuaint áit Luain o'arm Ríge Séamuir do teiceadair riari zo n'acruim, agus éogadair forlongsborc ann. Do lean an t-arm Gallua iad, agus éuir cóiriuagad caéa oíra féin. Da líonmáire an t-arm Gaébealac 'nā an t-arm Gallua an t-am

rin, go rúnruigítear a maraíluas aet ná raib, an oipeato órdanuir aca. Bí tuairim cúig míle píceato fear ó'arim Gaedhealaic ar an ocluaig an lá rin.

Do éionrgham an cat ar an tó do élog ar neóin. Do éus na Gaill iarruáit an t-arim Gaedhealaic ó'ionntóó ar deireal i ngar do éig, 7 ó'aró-éalaíh Urraéporíde, aet ruanuigearó iao leir an arim Gaedhealaic, agus do marbáó an oipeato rin oíob go mb'éigíon oóib ag an ceatáir a élog ar neóin dul i gcaoinear cómaíple le céile dá fíor cia b'féarí oóib an cat do éréigint go maíoin nó dul ar aghaó. Aet tré cómaíple Coirnéal Mackey an taoipeac ba éróda i n-arim Ríog Uilliam, a duháirt an cat do éótuáó i n-aghao Gaedil, agus aoubáirt leó meadóan an tplaigí Gallta a éabáirt tairna na monige íple bí roir an dá pluaig, áit ba deacair a fíubáil dá méato eóluir neac ann, ar a buigeadé gan dul go eíor i láib agus i n-uípece. Do éruall na Gaill an bealaic poim ar n-a gcoraint le dian-lámaic a ngunnaróe móra péin ór a gceann ar an arimáil Gaedhealaic do bí ar éúil na gclaióteac i mbun an éruatain, agus ar bpuacé na muinge poimáiróte ar peáit na móir-mútuíre pceac mar ar éongbuis ríao teine dian leir an námaio. Ar ngabáil don tplaigí Gallta tairna an bogais ó'aiméóim teineac na nGaedheal, iar oteacé don arim Gallta éar an mbogac, do bíodar an dá pluaig 7 ngoipeacé beagán dá céile i noian-éioir ar aghao a céile, i mbpuacé an éruatain mar a raib na Gaedil ar peáit na mútuíre pceac uile, agus iao dá ócpom-ghum pe teine órdanuir a námaio ór ceann a pluaig péin. Bí ionaio do gunnaróe móra na nGaedheal agus dá maraíluas gáirpéa ip na mútuíre rin. Ar mbeir don

daí pluaig i ngar agus i n-aghao a céile, do éioir an t-arim Gaedhealaic go éróda calma éioiréamail, nó sup éuipéadar a námaio i noiaio a gcuil ar an muing bíróte éar n-air. Do labair taoirig an arim Gallta leó, agus ip é aoubáirt ríao go gclaiépoir an t-arim Gaedhealaic a éur le póirneair agus mipeacé ó peáit na mútuíre, agus na otop, nó dul éar n-air ran muing agus a mbáóac agus a marbáó ann.

Iar rin do éioir na Gaill mar leóghaib eutais, aet ó'aiméóim a gcalmaet do cuipéac i noiaio a gcuil iao. An fearó bíodar dá mbapacó mar rin ran muing bíróte do marbáó iliomat oíob 7 do gabáó 'na bpríorúnaib iao buailte mar peo ar an láim éli agus i meadóan a líne caéa bí an neóin ag teacé agus an éuro do b'féarí den cat ag na Gaedil, duháirt St. Ruth .i. áro-taoipeac arim Ríog Séamuir: "peólrac iao éar n-air go balluioe caépac áit Cliaé."

Ní raib éin-níó do b'éarpac buac an caéa do Gaill aet puais ón maraíluas Gallta ón láim éli agus péacaint an b'éatopairde teacé ar imeall an tplaigí Gaedhealaig. Ní raib éin-éplige éum an puais ro éabáirt, aet ar fáio tóéar éumáing, cuipac éloé, agus rin faoi éiom-éimíó gunnaróe móra éarléam léruime, tugaóar Gaill an iarruáit rin faoi taoir-eac dári ba cómaim Talmash, fearí pó-éalma aet mar an gcuio ip mó te na gniómáiréa contabáiréa ro, ó'éirig leó a éur i ngníom. Ar ocpuall oóib le móir-ócamuileacé éar an tóéar buprte peo, ó'íarppaig St. Ruth: "éréato ip mian leir na pírpeo." Ó'féragair tuine dá máitib péin é, agus a duháirt iur, "ip mian leó taob éli do líne caéa do péabac." "Ip fíor

cinnce an éada; óir ip aca bí uachtaránaoet an éada ó éuir sup léirreimioaó 7 sup cuirgeo péalta cinnearmnaoet ap Stioobairtoais tpe márbao St. Ruth go epióc na cruinne.

O'fásbadaí gaeil tman oá oepompluag maib ap látaip an éada. O'fan na maib gan aólaaoó ó lá go lá ap látaip an éada, óir ní maib oaoine éum a n-aólaaoó ann, oe bpiš sup teiceaoar póipne na típe uile; aet na maib caitee n-a ppaiaib ap an máis, ip iao oá goeimeao as éanlaie an aieip, 7 as beitióis ceann pa 7 allta na típe. Oo tigeao gaoar 'na puaiaí gao lá ap an máis oá n-ite, nó go noeaoar i bpiadantar ó ite péalta oaoine, ionnur ná pao éin-neao gabáil tapina na máisge le n-a lionmhuieaoet 7 a n-olcar. I meaoón an upáoio pláasamul uaebápaó po oo bí aon gaoar amán le coiméat oen apm gaebealaó oo éuit 'pan gaoe. Oa gaoar piaoais ap paoleom é. O'fan an t-aimeie oeet ap an maá as pópóimeao colna a tigeapna mapoon le haimmíte ciocpaá an máaiepe .i. gaoar, pionnaiz, 7 paoleom. O'itioip a páit oe na cuip mapba bí n-a ppaiaib ap an máis taob leó. Aet ní leigpao peipean o'aoon aimeie baup le n-a tigeapna péin, nó póp o'éanlaie an aieip a nguib oo leagao aip. Nuair bí an paoil leigte oe na enáma oo b'éigin oó oul as poláear níó le n-ite oo péin pá'n ocip amaó 'pan oiooe iap pin oo épaó ear n-aip as pópóimeao enáma a tigeapna. Sé mí tap eip an éada oo éuaó paigoiúip oo bí ap loipín i nácpum, lá as péaoaint na háite map ap tugao an cae. Oo éomaipe pé an gaoar 'n-a puióe ap enáma a máisipitip. Oo oipuo go papiasae leip an bpeap óip gao easla an gaoar sup éum a tigeapna oo tabaip uaoó bí pé as teaoet, 7 oo punne n-a éomuib go píoémap

papiasae. Táime uaebáir 7 imeasla ap an bpeap. Oo éos gunna 7 oo maib an gaoar ap an látaip. Sin ap éaplaó oom oe éat ácpum.

[A buioé-pan

Tabaip pet aipe n-ap meallaó éú a ógáin pin, Oen glóip binn blapta oo éanao na hós-mná linn ip póp go bpeaoó-pa ap meamiam nóó pá papipt Supab ap a gaoeieam ip meapa ap bié mópán oioó.

'S ó meallaó le mnaoi oáé Rí agur Salmon glie, Sampon 'p na mílte paoi ba calma gail 'S áip n-aiaip oo puióeo go haoibinn i bpaipaeap toip, ip peaoar, a épiop eáip oíon oáip bpeapna-na oul!

Annpaet mná go bpié ná claoiúeo oo éiall ip pann a ngpáo 'p ip pánaó pilaó iao mo éeann oo ppiá, oá noáileao míle bliaoain ap éam na mná ní épiáepaimip a éman.

Ppeaspaó aip pin:—

Annpapiop námap ope a páipe buioe gan éiall oo labaip ap mnaib i gao náip éuill a oepman ip ceannpa páipaeo gpiáoap muinntepáa iao 'S sup le gpeann ap máipe éaplaó épiop n-a cliaó.

Inp na mnaib cé móip bui puióe, ip paoa oóib as oul le gaoie; Teapc neao ná meallaio piúo, 'S ip maipz leigear a pin le mnaoi.

Liam ó oálaiz, ooeéúin oiaóaoeaa, eet. mo peiop mo lazap mo papiasaa im éli bpeoióte, an tíopaó tapna po ap easlaip épié púola gan oíon oá maib, ip gao tallaipe mí-peóla á papió sup o'anna ip ceapc pailb na oepi gaoeieao.

aoó buioe mac cruicín, eet.

Oá ppeaspaó-pan:

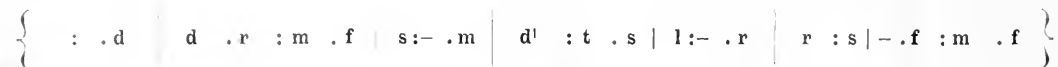
a paoi, a páapae peo as papiam go papiépióba map mnaip as tabaip gao teapae baó hín-toéa, ip pion pó éalaín oo labaip i gpié púola ap oaoieó oalla ná leannan ná pióš-púola.

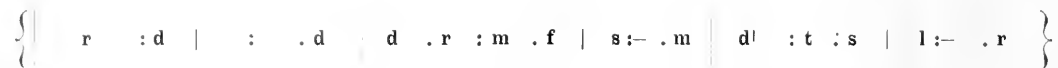
Cailín na hIraide Donn.

Gléar C. So mórmair

anna ní raiballais, do foláirí.

I. Ait bán - - tair an tsíoril reab u'ágar mo ríor 'sa máirín ag gléor san

uabé léi. 'Oraob hiaó a éabairt uom ríor u'ágar... san tmeó, san

cáirne buíre óir gaeabair uom. 'Sí an báb míoabair beóil éir

{ d' : t . s | l : - . r , r | r : s | - f : m . f | r : d | : . d }
 blát ar mo pceól, ir ir páirte bí ós gan uacht í, 'S naé
 { d . r : m . f | s : - . m | d' : t . s | l : - . r | r . s : - | - . f : r . m | d : d | : }
 bpeáð uear mo fóru as geáitpeáil ar bóru, le carlín na ghuaise uonne.

II.

Ir fann lag a bím 'uip bhannuim ir laoi,
 I ngeoréar go stiúeann an Doimne
 Ir gáir linn go ríod i mbarri bile crann
 'S a páirteáir fíor a meall me
 A óia gléigil do éionn tréan-muir ir tír
 Náir léigir fa éill go fann me
 'S an péarla tá m' éiríde go léigir im lion
 Sí carlín na ghuaise uonne.

III.

Da bpeáðta a eirí 'fa ghaoi 'ná benuir 'r an flíor
 Cuí lárion ar linn anall leir
 'S ná déiríope do bí as naorí mar éirle fóiríor
 Le n-a claon-geara bpaoríeáit do meall é
 'S ná Dána an ghuinn do péiríear gac plíge
 An laod meir náir claoríeáit i uceanna
 'S ná hélen do míll na céarúta fa traí
 Sí carlín na ghuaise uonne.

IV.

Ir neópa mo traí dom muinntir ar fao
 Cé gurí claoríde go lag gan meabair me
 As rmaoneam 'r as bpaí 'r as tuí le hí teáit
 Gac oirde 'r maríon Doimne
 Rinne go ppar, aoríneir ná cleir
 Ní rmaoním le hearba meabpaé
 Ait mo éiríde iríge tá fíao le uian-uígeirí fearre
 Do carlín na ghuaise uonne.

V.

Ir ir tréit-lag a bím gan aoinre uem' buirín
 As uéanám aon trumí fa uóian uóim
 Ir ir baoríad tá úruim go n-éagpaí gan moill
 Am éirín ar uíe mo meabpaé
 Le paorí-geat a eirín go léimí aníor
 Na héirí ar an linn as leabairíeáit.
 Ir tá bpeáðtaí mar ní ní fíorígeat mo éiríde
 Gan carlín na ghuaise uonne.

nóta:—b' é éamonn ó néill, ó éionn tsáile, a éirí an gíota bpeáð taíreanáicí ro as truaill oíamín

IRISH MSS IN LIBRARY OF ST. JOHN'S
COLLEGE, WATERFORD. By REV. P. POWER.

IV.

XXI. This beautiful volume contains two works of Keating, scil.:—"Trí bhrí fáoiúe an bhrí" (373pp.), and "Eocairi Sgáil an Aifinn" (176pp.).—"Le Seachtúin Ceitinn, O.D., Sgáilte púiríurte Chobruite noc t'eug A.C. 1630, ari na dé-Sgáilte anoir le Rioróirto paoir, 1854."

XXII. This is a quarto of 206pp.—"Analaíde innre paréionn." It is a very fine specimen of the scribe's art, and is the work of "Peter, son of Michael O'Longan of the Parish of Carrig-na-bfear, 1840."

XXIII. A thick quarto volume of 524pp., all in O'Hickey's handwriting. The headings, &c., are in red:—

(a) "Pariréar an Anama," 110pp. This is probably a transcript from the earlier copy of the work in this collection (see I. *antea*).

(b) "Sgáil an Cháidair," 127pp. This celebrated work was printed, and probably written too, at Louvain in the beginning of the 17th century, by Father Florence Conry, a Franciscan, afterwards Archbishop of Tuam. The present transcript was evidently made from an imperfect copy.

(c) "An Sgáil an Spioraíde," 97pp.

(d) "Teagairt ari Déas-báir" (Don Pedro De Lucca, Canon Regular), 21pp.

(e) "Beata naoim Maighne," 7pp.

(f) "Beata naoim Paetruis," 48pp.

(g) "Sgáil an Sacramaint na h-áitíne," 130pp. This is doubtless a transcript from the MS. of O'Foran (see XII. *antea*) in the present collection.

(h) Poem—"Leasé tair fáil"—464 lines, 10pp. Begins—"A éionúir éadúir éiríe ná Rí!"

XXIV. Large octavo volume, beautiful handwriting of Richard Power of Waterford.

(a) "Eocairi Sgáil an Aifinn," 237pp. (b) "Duam páiré tora," beginning—"Ir oic é an peaca ari claoine a éiríe," &c., 17pp.—316 lines.

(c) "Aisnear an peacais iur an mbáir." Begins—"Ir éusar a éadúir a peacais éiríe," 41pp.

(d) "Siorma an Anama iur an eolunn." Begins—"Eiríe a éadúir Ir neóir ríeul oib," 216 lines.

(e) "Cómairle do'n bpeacá Sogáilte," beginning—"A éadúir éiríe, macraí, annir, óall fáilte," 5pp.—104 lines. (f) "Duam éiríe annir tsacramaint." Commences—"Aa ríeul beas ari le n'éiríe do'n éiríe," 23 stanzas of four lines each. (g) "Duam an doimain." Commencing—"Ir éiríe iur cómairle tar éiríe ari ceáirte," 41 stanzas of four lines each; 8pp. (h) "An páiréir páirtead." Begins—

"Sgáil Ir ríeiríe ríeal na ríeultead," 44 lines. (i) "An páiréir páirtead." Beginning—"A éiríe ríeiríe ríeiríe ríeiríe," 32 lines. (j) "Cairbúil tora." Begins—"Amen tora an éiríe Ir am éiríe," 36 lines. (k) "Tuam ari páiré na bpeiríe." Begins—"A éiríe ríeiríe an tuamiríe," 68 lines. (l) "Tuamiríe ari páiréiríe ríeiríe." Begins—"A éiríe ríeiríe a tuamiríe," 3pp. (m) "Molao an tsacramaint deannuiríe." Commencing—"Náir líe ari líe a bpeiríe ríeiríe líe líe a ríeiríe," 20 lines. (This is the well-known hymn of Donogh Mor O'Daly, Abbot of Boyle.) (n) "Uiríeiríe éiríe an ríeiríe ríeiríe líe líe." Begins—"A éiríe na bpeiríe líe líe me ari ríeiríe ríeiríe," 128 lines. (o) "An Ríeiríe éiríe." Begins—"A Ríeiríe éiríe, a Ríeiríe líe líe," 68 lines. (p) "Duam páiré tora." Begins—"Ir oic é an peaca ari claoine a éiríe," 316 lines. Perhaps the scribe had forgotten that he had already transcribed the poem! See (b) above. (q) "A éiríe S. ríeiríe," 4pp. (r) "Páiréiríe." Begins—"A éiríe líe na bpeiríe," 48 lines. (s) "Maighne an ríeiríe." Begins—"An té ríeiríe ríeiríe ríeiríe," 80 lines. (t) "Eadúiríe an peacais." Begins—"Ir ríeiríe éiríe go ríeiríe le buiríe an peaca éiríe," 50 lines. (u) "Sgáil peaca na mion ari na ríeiríe." Begins—"Beiríe líe ríeiríe ari ríeiríe líe líe an ríeiríe, ccc." Commencing—"peacais boic ríeiríe a ríeiríe," 59 lines. (v) "Céiríe ríeiríe an ríeiríe." Beginning—"A ríeiríe éiríe ríeiríe ari ríeiríe ríeiríe." (x) "Donnéiríe líeiríe ó ríeiríe, ccc." Begins—"Ní éiríe ríeiríe ríeiríe ríeiríe ríeiríe," 416 lines. (y) "Sgáilteiríe an peacais." Begins—"A peacais anacraí 'tá ari ríeiríe ríeiríe ari ríeiríe," 584 lines. (z) "Cómairle éiríeiríe do'n bpeacais." Commences—"Taríeiríe ríeiríe ríeiríe ríeiríe ceiríe," 17 stanzas of four lines each. (aa) "A éiríe an bpeiríe." Begins—"O bpeiríe ríeiríe ríeiríe a ríeiríe ari ríeiríe ríeiríe," 724 lines. (bb) "Páiréiríe ari ríeiríe ríeiríe ríeiríe an ríeiríe ríeiríe." Begins—"O bpeiríe ari ríeiríe ríeiríe ríeiríe ríeiríe," 27 stanzas of four lines each.

XXV. Large octavo volume.

(a) "Tráiríe ari beata bpeiríe," 49pp.

(b) "Beata páiríe," 39pp.

(c) "Beata Cómairíe," 17pp.

(d) "Beata h-áitíe," 6pp.

(e) "Beata móiríe," 128pp.

(f) "Beata mheiríe," 48pp. To this tract is appended the following note:—"A éiríe ríeiríe ari beata mheiríe le Cuconaríe mé doiríe a ríeiríe ari líe, Feb. 14, 1739." It begins:—"Bleó

Tuine zan ptoim ar eoirim peadantam e
 Tuine zan ptoim a shloim ni meartam i sceall
 Tuine zan ptoim ni moim a eapaim pan traozal
 'S a tuine zan ptoim nam nooim ir annveir vo eim.

Fáinne Mac Uí Néill

bj fíab y brelg an ionas x moxan
 On Rair so fíam fío d'ípa x fíolza t'í
 bj fíar x colle a t'íam fa fíed do fíar
 bj fíar q fíar x m'íle so l'op íor fíab

bj an fíancáe san am'í an t'íun fíal
 fí fíancáe d'íme fíallá da t'íancáe q fíad
 bj fíam d'íancáe as fíancáe q fíad
 fí fíancáe san am'í y fíancáe fíar

bj fíolza da fíancáe fíad l'as so fíam
 fíancáe fíancáe fíancáe da fíancáe x fíancáe
 bj fíancáe da fíancáe y fíancáe x fíancáe
 as fíancáe q fíancáe fa fíancáe fíancáe

fíancáe fíancáe o fíancáe do fíancáe fíancáe
 bj fíancáe fíancáe fíancáe x fíancáe
 bj fíancáe fíancáe y fíancáe fíancáe fíancáe
 fíancáe fíancáe fíancáe fíancáe fíancáe

nuio na gaEOilge.—IV.

Sin tall leatánac a lámhpeibinn do fuairiamair
ar iapaet ó Séamur Ó Capaite, leabarlannuioe na
háirto-émaribe. Tá uimhóir de'n pceibneóiréadé ann
ar feabhar. Ní leabhar aorta é. Níl pé éar céao
bliaóain ip b'éioirí ná fuil puinn ear leat-éao.
Sióé aóbar an leatánais i gcló :

páistine mic amlaoib.

Deiró mán ip biolar i n-ionao na mónaóán,
ón ráit go Sionainn 'r go Doirne na peóla, triáé ;
deiró páp na coille as tuicim 'r as feóó ve gnáé,
deiró párcad aruirce asur muilte go leóir n-a gábaró.

Deiró an pñannacé gan aihpur i néiunn real,
ip maíar-aieme gallua óá uepaóacó ar fao ;
deiró peann-peacómaó as peann-paíaric aorta aóbar
ip peann-lairdean gan aihpur ip GaEOilge fñar.

Deiró pceálta óá n-éirteacé 'r óá luao go fuin,
'S na céaoóta 'Slíóet éiribí óá muasao éar muir ;
deiró pléibte óá píeróteacé ip buac (buaic) na gcnoc
as baóclais ar paótar pá éuairim pñuic.

Tuicpíó gáar-éuile ó pléibte do b'áirtear uepacé ;
deiró méit-muca oaoir asur tal n-a laet ;
deiró éisre gan uepacéa ip luét óánta pñar ;
'S deiró GaEOealair n-a óéiró-rin go b'iaé go maíe.

m'atuirpe péin mé uearíac oanaóóa uoúacé,
fñi Seanairce ó'n n'gíeiz iao léigte marb ran úir ;
m'falluig do péabar péac mo hata 'r mo émuir,
'S go mearpar mé péin fñi éaoac éun leabta 'r éun
búirio.

Lóéán gaóite an paógal po, a paé ná pór ;
Comhíao caoin gaé naonh glac mar ptoir ;
Omón-páir éiríor do éaoiréao ip maíe an nóir,
'S go mberó do éiríoré gan bñiz, gan pñeab, gan
glóir.

Ar eagla na hearbaró,
ip maíe deir coimeáoacé
acé ní abñaim leat-ra
deir leam ná ppaóánta.

seóirse na mbreás.

[Ar leanmairc.]

Níor énuarairó pé aon éúntac ar feao
na maíone. Pé ueirpe éarí éall do
capao i ueiréó Seagáin Séamuir é, asur
fuair pé amaé uairó go paib caoiriz
aige le díol, asur ná paib bñair aige
ar iao do díol i n-éan-éoir an lá roin mar
go paib na ceannuigéóirí go léir iméigíte.
Ba gáar n-a óiair rin go bñeacairó Oiar-
máir uairó ar an otaob eile do páiric an
aonais, 7 é as pécacaint ar pñata caoiracé.
Ip oóca gupab amlairó náir éairín riao leir,
mar i gcnionn tamailín o'iompuir pé uaéa.
Seo Cornac anonn éuige, 7 b'é ueirpe na
hoirpe gupí éeannuiz Oiarumáir caoiriz
Seagáin Séamuir, 7 go bñuair Cornac a
éao píúnt an lá roin ve óruim an
maígaró.

Ipteac go cig Seóirpe na mbreás a
éuaoar. Ní paib éinne ipciz rompa, asur
nuair a bí a gcuiró díl pécata aca, do
éorpuiz Seóirpe ar ueir as pñeallao a
éao' bñeas éúca. Bí an ueirpe eile as
éirteacé leir, 7 gan aon iongnao oíra,
mar bí aítne maíe aca ar Seóirpe, acé do
éuir a éuir éiriz peannra i gcníoré
Seagáin marí do píl pé gupb' i an fñinne
bí aige 'gá inñint.

Nuair a bí a gcuiró díla aca, o'iompuir
Seagáin a gáaró ó uear, 7 peo éum riuabail
é pé oéim na bñaríace. Sean-éomuirra
leir do b'eo bean an tige a bí aca éall
as an mbñaríac, 7 baó maíe leir i pñeipint
pul a paóaró pé abairle. Seao i gcaíteam
na haimirpe oó ran mbñaríac o'fñaríarígeao
ue an mbñaríacó pé an ceann ve coiricín
ueas a bí aca ; uoúair Seagáin leó gupab
é péin a bí uear ar obair ve'n tñóir, 7 peo
amaé an ooirar é, 7 tuas i lámh leir asur

an coiticeán fa' lánh eile. Bí an bairne ar
 éad an bótar, 7 an bótar an-leathan ar
 aghaidh an toir ar amad. Ar an toir eall
 den bótar bí carán do bí ar a laigeas dā
 flait ar leitheas. Bí bloc mór giumaire
 le hair an tige, 7 do buail pé ceann an
 coitice ar an mbloc, 7 le buille deap teann
 do reuab pé an ceann go haicillide de.
 Aét i n-ionad panamaint pan áit 'n-ar
 éit pé, eas a deim an ceann, aét mteasét
 anonn as poc-leimigh do péim tpearna an
 bótar, 7 an toirab rtao a deim pé cum
 gur buileas buille de i gcomnib an fálla
 ar an toir eall de'n carán. Bí enap-
 fúile ar séasán, agus ba beas an iongnad
 dō rom. Níor cumhnaigh pé muh go maib
 greim aige ar corpan an coitice, agus
 ar ball nuair féad pé air péim, ir amhar a
 bí a éit eadais go léir rmeasra le fuil
 an coiticeán.

Do éit pé éúca irteas a scoileas 7 reo
 i leir é arir pé deim tige séoirpe. Irteas
 leir 7 o'iompuigh pé laitheas baill ar fear
 an tige. "Dar ro 7 rúo," arsa Seasán
 leir, "bíor as éirteas ó éianab let
 éit rcealuisgeasra, aét, go deimh—cum
 na píunne mhuirte tuit—níor éirteas ias
 go léir, mar ní féasraim a éirteas
 cionnur o'féasrao a leirteas do éitim
 amad. Aét éirteas anoir ias, ámhac.
 Ó fágar an áit reo timceall leas-uair
 an éit ó rom do éonnac an ias do
 b'iongnataige dā breasra muh pór im'
 fúil éimh," 7 do éirteas 7 o'innir pé
 a rceal tpió ríor dō. "Agus anoir," ar
 reirion, as buasra an éitair le buille
 dōim, "nā buasraim rom amad 'r amad ar
 do rcealair-pe." O'féas ruar ias an
 dā fúil air. "Pan pocair go fóill, a mic
 ó," ar reirion, "go breasraim ar dōir an
 ias miorbúitceas a deim ceann do coitice-

re. Do éirteas ón scoileann é, 7 anoir
 do ias pé tpearna an bótar uair éim gur
 éit pé las maib san bpias ar an toir
 eall as bun an fálla. Ní féicim-pe don
 miorbúit anoir. Bíor-pa amuis anoir
 ar an gclóir atā tamall maib ó rom an, 7
 pé maib deim-pe, do éirteas an ceann de
 rícin. Do éit an ceann éim taitim, agus
 má éit, o'áirteas pé éim rceas pé maib a
 deim do éann-pa. Do éasra-pa romir,
 ámhac, do éasra ruar im' lánh é, 7 do
 éirteas irteas a-baile liom é, 7 do éiméas-
 ar 'n-a beasra é le neap mine corpe ar
 rceas éirteas; 7 go deimh péim do beas
 pé 'n-a beasra asam mior muna mbeas
 biceasraas asraim atā anoir do ríob
 leir é i san-fior rom, 7 o'it é."

Níor fan Seasán le n-a éit, aét do
 éit pé amad an toir go rana-brean
 de péim.

SEASÁN UA LIACÁN.

FEIS NA MUINN, 1903.

DE DEASRAIM AN OIL.

Timceall dāficio bliasraim ó rom ruar
 éirteas maigraeasraim na rraio-baileir
 do bí pé maetanae ar as ríimeoir
 tuasra dul go Corcais le n-a éit ime,
 nó le éirteas ar bice eile a beas le cup ar
 an maigrae aca, agus níl ámhair ná gur
 mór de lias an éirteas a bíor éirteas leó
 péim ar an mbótar aca ar uair go tairb-
 easra, agus ar uair eile san asra san
 maetana le hól agus le éirteasra.
 I meap na ríimeas ba ámhac ar an
 mbótar, do bí ceasra ríimeoir ó iasra
 baile mhuirne agus ríte maib a éirteasra
 ríor ar éirteas a éirteas go Corcais:
 Maieas breasra biceasra timceall toir

an fíogáir do buail an ceathrar po uim a céile ar éor an áit-leacais nó mar a glaothar go minic air éor éirí dotha. Do gluaireadar oirca gur fíoirleadar Carraig an áomuir, agus dar leó bí gábad le deó aca agus do glaothar ar fear an tábairne, agus d'ól gac fear aca enagairne fuirgí i gcóir an bóthair.

Cun riubail leó arís agus ní mair a ráth go raib glead aca le céile 7 caradar agus ba gairt gur éorruig duine aca ar aithrí, agus ba mar rin doib gur fíoirleadar tís tábairne "Seacáin a Cúinne." Irteac leó agus d'ól gac fear aca deó timcheall, agus cun beir rúgac neamhairtmar do ruagadar leó buiréal fuirgí i gcóir an bóthair. Nuair fíoirleadar coil Carraig an búa do tarraingeadar éirca an buiréal agus do bain gac duine aca ploiseós ar, agus do éiomáineadar leo cun gur éadar go bun bóthar na Sop i Maigheomóla. Do bí pé ra nam po tuairim a naoi a élog ar mairtinn. Irteac leó go tís dómhnail an tábairne agus d'fannadar ann go dtí a do a élog, as aithrí, as ól, agus as macair-eacé agus na capail boéca as fearaí na n-uallacámuig ar éircaí na ríarí; reata gairrín agus cailíní beaga móiréim-eall gac turcail doib as tógaint amac cantíní ime, agus as gábad ríeara ar a céile as iarrair an ime fágáil mar ran am úo ní bíod éin-deann áomuir do éur in na peircíní acé duilleóga leatana cabáirte as clúac an ime. As déanam amac ar a pé a élog um éircaí, d'fágthar tís an tábairne ar dearg-mairce, agus anonn leó Dhoiceas Maigheomóla, agus pul ar fíoirleadar leat na ríarí do éirí na mair oirca agus do gabad an ceathrar. Do tógad ruar na capail agus na huallais agus do cuirle ar ríabla

íad, agus do coimeadad i réomra doib na bairraice go daingean an ceathrar. Nuair éirí an iarracé do meabair doib, do lúgthar íad do reoirleat amac go raib deirnear go margac éorais oirca, "Ní leirfarr neac asair amac," ar an t-oirreac, "gan bannaí daingean." Pé deirleat do foláirígeat bannaí agus do reoirleat amac íad timcheall a haon deas a élog ir oirde. Do b'fann las a bí a gcoirde nuair ruaradar íad péin raor ó gáirinn an treomra doirca mar bí móirín den im goirte uata agus a mairneac iméirte de deircaib éor-óircaí, 7 gan áircaí ar a raib do gairt aigir cailte aca leir. Níor b'iongna do gairríní d'ruim le hóircaí anoir taréir a raib de éubairt gabta ríad aca i gairtean an lae 7 an taircínna. Acé ní mar rin doib reo; níor b'fúlaí leó go mbear deó an doirar aca as fágáil na ríarí agus ní deó amáin acé do deó, rí deóca. Pé n-éirínn é do bogthar leó ón ríarí agus ir deirb ná raib tar oirca; agus as déanam ar Carraig an Dhoiceas d'áirígeadar aithrí go raia bog binn d'éan-guá amáin. Níor éir doib mar rin gur éirí turcail trom-uallais eile ruar leó agus nuair aigir an cáiríre an t-airrían breas as an gceathrar do mói pé go háir íad agus duairt gur breas ríarac neam-buad-airca bí an reat aca reat as an gceathrar d'fearaib boéca ó Baite mairne bí ar mairce reat an lae i Maigheomóla, agus bí gabta anoir as na píleirí agus fuirí na gairt ime goirte as gairrín na ríarí. 'S do a duine éirí b'féir gur rinne an ceathrar céatna rom. "Mair mair rí," ar an fear eile, "nár éirí Dia an raogal oirca. Acé a daoine galánta tá breir óircaí do déanam ra tír reo agus

táible éipom dá cup i gceirte an tSaranaisg
 gac bliathain gan gáth ná maéthanar, aét
 de thearcaib cnaor-ólaóán. Iy iomda
 tuihairt agus báireán a éiteann amac ó
 éann ceann na bliathna de bárr óil.
 Féacáir anoir ar bui gcuíra féin. Beir
 an párla iomhaib pa baile sup éiteadair
 ar meirce agus sup goidead bui gcuir ime.
 Naé tuigite oib a úaime sup buadairéa
 an aigne a beir ag bui mnáib tige agus
 ag bui gclóinn pa baile nbu ntiar.
 Sib-pe do paoileadair uacá go buideac
 beannaéac le paotair na feimeac le mí
 b'féirip; agus rin é anoir le feicirint aiaib
 féin sup mói den traotair poin a maiair
 cum pionála agus corptair an lae moiu a
 óiol oib. Iarriam oiaib gan bliare óil a
 glacáir aét an méir ip oóig lib a maiair
 cum maiteara oib. Maétnuigir nbu
 n-aigne go mb'féirip go mbeaí aigeaí
 ar ioméup ag gac uime aiaib ag teacé
 a-baile ó Corcaig cum cíora no póipitint
 éigin eile a théanam oiaib féin, agus má
 bíonn ól aiaib cionnup ip oóig lib ip féirip
 lib an t-aigeaí a éiripiaí go cúpamaé.
 Ili féirip é a úaime agus go epíod an
 traogail beir breall ar fear an óil."

Do éuaró cómpaí an éiripirde cóm
 uaingean n-a gceiróir agur do buail
 píunne na cainte tuihairt leó cóm hiomlán
 iad sup gelladair ná beaí ól ná capbar
 ar piubal aca go pilleaí a-baile oóib ná
 go deó aipir. Do gáib an pteanpéir
 buideacáir mói leó, agus éus a beannaéac
 oóib. Fé éann tamailt o'fan capall an
 éiripirde riap agus do iméig na capall
 eile ar aiair agus níoir capaí aipir oíra
 an fear iapacá; aét do leanaíar dá
 cómairle agus ón lá poin ó poin ní facaíar
 pian óil ar éinne den éacíar. Do éuaíar
 ar aiair pa traogail agus tá a píodé go
 lán láirip pór i n-iaíreáir baile míupne.

DOMNÉAD FLUC.

SÉATNA. An taitair paoir ó Laoiair do paot-
 puié. Baile áta éiaé: The Irish Book Com-
 pany, 6 D'Olier Street, 1904.

Fé éiripir ip fé uéirí tá Séatna aiaim i n-éin-
 leabair amáin. Agus leabair bpeaí éirip tairpéa-
 mail ip ead é leir. Tá éirí éiaí leatannac ann, y
 ip ana-paor an maiair é an méir rin o'faiair ar a
 éirí agus píal. Deirimóne gan maiaíal náir
 b'féirip leabair béarla dá paiair o'faiair gan pé
 pailinge a óiol ar. Go deimín tá an gaéleatáac
 ar paí fé émaime móir ag an Irish Book Company
 i uiaí a paiair a óiolair a leabair. Ip fearip leó
 beaíar tairpé y móirín gnóta 'ná a maiair. Ip
 aca atá an éiaí.

Ip paiaí anoir ó éiripiair aiaine ar uéir ar
 Séatna ip an IRISLEABAR. Sé an Séatna
 ghuamda uir-aigeanac éiaína é. Dá mbeaí an
 "Caileac Ruainnac" ar piubal aige ó maiair go
 hoíde ní bamaíar pí an ghuam ná an uir-aigean-
 taé de. Do éannaí gac éinne aiaim a leitéir,
 euir aca a uó 'p a uó uúinn féin nó b'éirip níra
 cómgaiaige. Ip bpeaí an pu a beir éaíepom
 aiaí. Pógnann uon tálánte. aét ip mme do
 éiaí pé ar éiair. Baí beaí an capair uir a
 beir ag bmaí ar an éaíepom aiaí le linn
 gáth. Cuip do míuigín paí bpeaí gcuíin
 ghuamda. Sin é an paiair uime a uéanpaí gnóim
 ip ná tpaépaí éiair. Sin é paiair Séatna. Dá
 bmaí rin tá cion aiaim aip, an cion a beaí aiaim
 ar uime a beaí tair éir pinna épaínt le linn buaíra
 éigin.

Baí maí linn aiaíac pceíl ag maíre gaiaia
 boé, aét cionnup eile o'féopaí an pceal a beir y
 Séatna maí a bí. Naé piana-éipónna a bí pceis, y
 gan na éirí bliathna uéas ipéig aiaí. Baí beaíar a
 leitéir o'faiair paí n'gaéleatáac moiu.

Baí laí an beaí uúinn beir ag iapiaí an
 leabair po a mólaí. Deirí sup b'é an "Éirí bpaí-
 gaíte" an leabair do b'fearip a cuipiaí amac maí
 paí n'gaéilg. Níoir cuipiaí amac pór leabair a
 b'fearip ná "Séatna," y ip paiaí go pápógaí é.

Ní puláir nó épaí an leabair po capn mói
 aigeir éin é éip i gcló. Tá gac ní ar fearar ann
 uirí éil y páipéar agus éluíac. Tá cómílaac an
 uípaí i mbpóllaí an leabair. Féacáir gaéil

"The Mac Vuirichs were hereditary family historians and bards to the MacDonalds of Moydart.

They were of Irish origin. Their progenitor, Muireach O'Daly, settled in Scotland about the year 1200, and came to be known in Ireland, as Muireach Albannach. He seems to have been an ecclesiastic. He was evidently a pious man. There are several of his poems in Dean Macgregor's book."

Plúibé 7 peanúiréite b'easó plúoet mhuiréar-paiz albannaiz. ní baogal ná go bfuil péit mhuiréar-paiz i nuine éigin vá plúoet i n'albainn inoiu.

Ar leatannaé 394 geibimís at ar "Gaelic Poetry from the MSS. of the late Mr. James Macpherson, Edinburgh." Seo puinte gíotaí ar:

Ors' am meannan ris an uan,
Ors' an t-uan ris a' mheannan,
"Cha teid mi 'na chreig ud shuas."
Ors an t-uan ris a mheannan.

"Air eagal a' mhadaidh-ruadh,"
Ors' an t-uan ris a' mheannan;
Thuir am meannan ris an uan
"S aní tha bhuainn dol a' mhíreadh."

Ir fuirpé v'éinne a éuigeann Gaedilz na héiréann an éainnt éuar a éuigpint go maiz. Tá ana-éuro gíotaí vá fašar i n-áir n-Gaedilz-na 7 naé móri an tpuas ná cuiparí púor íao.

féacá arí reo marí amíán b'pónac špáó:

Tha mulad, tha airsneul, tha brón
Tha mulad ro-mhór orm féin
Mu dhéighinn an fhiúrainn a dh' fhalbh
Dha 'n d'thug mise gu dearbh mo ghaol
Gu'n siúblhainn ri uisg 's ri gaoith,
Cur is cathadh is caochladh neóil
S gu'n rachain greis astair mo thuath
Dh' fhios an fhleasgaich chaidh suas seach an t-Shróin.'

níl, fóríor! plúze ašann éun a éuilleasó v'e a éur púor annpo. Ba maiz an maiz ar leabarlainn nuine an leabair po beiz ann.

foclóir do beača 7 do vántaib vónnéača ruairí míc connara: le tomár ó flannšáile Dublin: Sealy, Bryers and Walker, Middle Abbey Street. 1904. One and Sixpence.

Seo leabair a éarpuiz go géar ó macaib léiginn. Ir pava atá "beača vónnéač ruairí" ašur "Eačpa šiolta an amaráin" ar élápačar na Scot, 7 níor b'fuirpé do macaib léiginn púvóear a v'éanaí orpa i n-éašmuir an foclóra po. Céile oipeamínac vón leabair eile ir ead é, vátca gač níó a éagann ó lám tomár uí flannšáile. Scotáipe epío- nuizte ir ead é. Ir móri an áipe aš an aor óš an leabair po a beiz ar pašáil aca. Comairleóšamir vo gač nuine go bfuil an pean-leabair aize cóip ven b'poclóirí reo a pólácar éuize leip.

aoibneas cilláirne. An Dápa Roinn. Oipín vo p'píob. Sold by Miss E. O'Connor, Lower New Street, Killarney. Price One Penny.

Síó é an eačpaímač ceann v'e leabráin loča léin. ašur v'eiparí linn a beiz a púil leip an g'eúgímač leabráin šan moill. Tá an ceann po go maiz pé i n'éipinn é. Tá Oipín 7 a v'paoiteačóir ar v'abairt ar cuairt i meap na loč éiar. Tá t'upur an éeao lae epíoenuizte ašann 7 ár p'ntúr t'gáite ašann vón mbáóirí.

CLÓDANNA AR LÁIMH..

MODERN IRISH TEXTS, IV.—J. P. CRAIG.

MODERN IRISH GRAMMAR.—J. P. CRAIG.

PLAYS FOR THE PEOPLE.—W. P. RYAN.

Tá cóip v' "Ériu," leabair Scot áipó-léiginn na Gaedilze ašann. Cuipimís pátte ir ead p'píor. Ní baogal vón t-Sean-Gaedilz má éipar a leitéro reo v'e leabair uača vá uair pan mbliadóin. Ba m'icé topušao a v'éanaí. Beir puo éigin le puó ašann i v'aoč an leabair reo pan g'eao uimí eile.

Áir mbeannač le h'orborí O háimírgin, atá aš v'ul pan éorair aš p'píuim na Sean-Gaedilze ó p'na h'oroib ir mó eáil vá bfuil ann. Tá an g'pavam po tuillte go maiz aize. Šurómí p'aošal ir pláinte éuize, ir go n-éipšir a éupur leip.

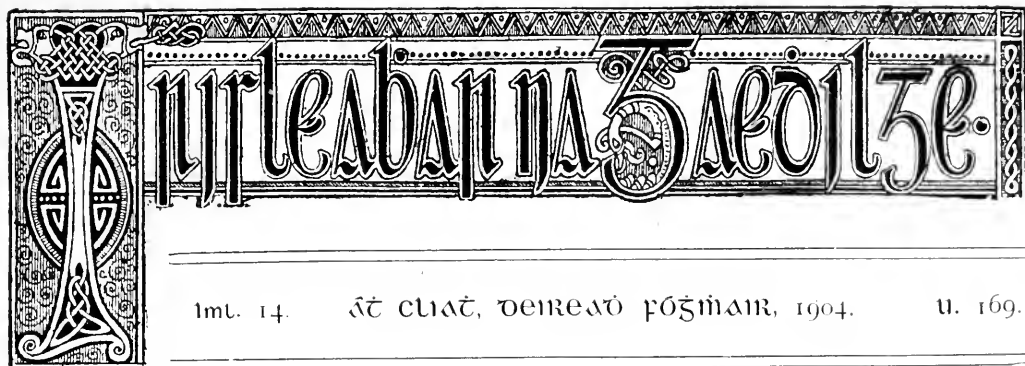
níl p'píor i n'gaolcarib ir v'iméiz an špáó,
'S níl gaol aš éinne le nuine šan áipó;
Do t'péizeo an v'aočv'ac 'r an ep'v'eam ir p'epir,
'S ní baogal v'uit v'ul v'éašao go v'eizir an báp.

Imtéóšarí an fuiréos ir áilne ar pliač;
Imtéóšarí an peanóirí bočt beap'p'ea liač;
Imtéóšarí an nuine óš 'r a eáil n-a óiarí;
Imtéóšarí a bfuil beó ir a v'áimz puam.

Cártaí Porta Gaedelača!

ASK FOR
THE GAELIC POST CARDS.
The Gaelic Post Card Co.,
DUBLIN and LONDON.

Seoltarí litp'eča i v'aoč Eašap'tóip'eča go v'ci an p'ear Eašarí: 7 litp'eča i v'aoč b'ap'p'iz go v'ci Šturp'tóir, Oipiz an Connar'p'a, 24 Špáro uač'p'ac uí Connail, at Cliač

1ML. 14. áT CLUAT, DEIREAD FÓGHMAIR, 1904.

U. 169.

PLACE NAMES FROM OUR OLDER LITERATURE.

BY C. S. BOSWELL.

II

CLUARA, Clare Island, in Clew Bay.

CLU MÁL MÍC UÍ GÁINE, a district in Co. Limerick between Cnoc Áine and C. RÍAC including Athaneasy.

CLÓC CINNFAELARÓ, Cloghineely, opposite Tory Island, Donegal, from the stone upon which CEROPÆLRO was beheaded by BALOR.

CLÓC GLEANN, Glin, Limerick.

CLÓCÁN NA hFOMHORAIS, Giants' Causeway.

CLÓCAR (CLÓCAR), Clogher in S. Tyrone. Ancient seat of the stone CERMANN CELPAC said to be the principal deity in the N. of Ireland, and of an oracle in obedience to which CONCÓBARI first placed the idol there, having obtained it from a CERPO in the Isle of Man together with magic spear, sword and shield, to assist him in obtaining the sovereignty. The stone was said to be covered with gold, but qy. to explain false etymology CLÓC-ÓIR. In second century BAINE, wife of TUAČAL TECTMAR founded RÁE MÓIR MAIZE LEAMNA there, which afterwards became the seat of the kings of ARGIALLA, and was known as CLÓCAR MAC NÓAMHENE, from a descendant of COLLA DÁ ÉIRIC.

CLUAM AIRTER, Magheraclone, Monaghan, where MANGAN MAC PIACNA was slain by ARTÚR MAC BICUR.

CLUAM CONPÉE, now CILL DEPAIS, Kilbarry, E. Roscommon.

CLUAM CONAIRE, }
CLUAM CONNPAÉ, } Cloncurry.

CLUAM EÓIR, Clones—qy. named after founder of the great RÁE there?

CLUAM EPAPPO (IPAPPO), Clonard, Meath.

CLUAM PIACNA, old name of CLUAM PIACUL, Clonfeakle, Tyrone.

CLUAM MACCU NÓIR, Clonmacnoise: later forms C. MÍC NÓIR and C. MUC NÓIR MÍC FIACAIS.

CLUAM MEIA (MEALA), Clonmel, Tipp.

CLUAM TUCIPERT, Cloontuskert, Rosc.

CLUAM UAMA also RÁE UAMAN, from RÁE erected there by EIMEAR, 3501 A.M. (F. M.).

CNAM CAILL (1), Clegghile, Co. Tip.; (2) in CAIL CNÁMA=Bar. Tireragh, Sligo.

CNÁM ROP, qy. Camross near Barry's Cross, Carlow, place of victory of NEMEU over FOMHORAIS.

CNOC DUBRÓ DEIRIS now Cnoc an BÓGA, Knockavoe, near Strabane.

CNOC DABILLA, Rockabill, on coast Co. Dublin, between Rush and Holmepatrick: from DABILLA, lap-dog of BOAN, carried to sea by rush of Boyne.

CNOC DROMA ARAIL, now Cnoc TÓPUIGE, Tory Hill, near Croom, Limerick: from ARAIL, the territory about it.

CNOC PÍUNNE, in Par. Ballingarry, Limk., whereon is CÁIN of DONN PÍUNNE, who still haunts the spot.

CNOC SPÉINE, Knockgrean, near Pallasgrean, Limk., the SÍO of SPÍAN, daughter of PÍPAE, who turned the five sons of CONALL into badgers for destroying the SÍO, from whom it derived its other name, Cnoc na SCUPAO. They were treacherously entrapped by COPMAC SÆLENG, son of TAVUS MAC CÉIN. On the top is a RÁE, one of the many called SÍOIE PÍNN.

CNOC LUINGE, Knocklong, Co. Limk., whose earlier name was DROMM DÁNGAIRE, qy., also STIAB CÖEM, S. RÍAC.

CNOC NA NÓPUAD, otherwise MULLAC RUADA, now Red Hill in townland Mullaroe, Par. Skreen, Sligo; said to have been an observatory of the Druids of DÁEÍ, whose wife, RUADA, is buried under the cairn on the top.

Cnoc na gCupao, f. Cnoc Shéine.

Cnoc na bPíann, Knocknaveen, in townland Glen, Clare Island.

Cnoc Rarpon, Knockgraston, a pác in Bar. Middlethird, Tipp., about 2 miles N. Cahir; seat of *riada mulleán*, son of *eošan móir* (*ápo Rí*, 175 A.D.), and ancestor of the *Suilleanáin*.

Cnoc Samna, also Samain, Knocksouna, near Kilmallock, where *Cormac Cap*, son of *Oilioll Olum*, K. Munster, defeated and slew *eocharó abpatruas*. See *Dún-trí-lias* for sequel.

Cnocac, f. *ápo na Semlec*.

Cnocán an éin Finn, Birdhill, Bar. Arra, Tipp., on border of Co. Limk

Cnocba, also *áe Shennés*, now *áe Gabla*, Knowth, on the Boyne.

Cnuca, Castleknock, near Dublin, where *Cumal* was slain by *Soll mac Moirna*.

Cóel (Cael, Caol) Sáile Ruad, now Caol Sáile, Killary Harbour.

Cóem, *Slíab* (S. Caom), another name for Cnoc Lunnge, *q.v.* and also S. Cláire.

Coill = Caill.

Coirpe bpecan, now *Stuag na mara*, whirlpool between *Reepu* and land; from *bpecan*, son of *mann*, son of *niall n. S.*, who used to trade between *éire* and *álba* with 30 curachs, and was drowned there.

Comar *trí n-thíre*, confluence of *Siúir*, *Deóir* and *Deirba*.

Con, L. L. Con, *Tip Amalgaró*, Mayo. (1) Burst forth temp. *paréolón*; (2) on birth of *Con Céucaac*; (3) from hounds with which *mo* hunted an enchanted boar that was wasting the country—to him *manannán* lent his own hounds; boar took to lake and destroyed them all.

Conaét, orig. *Ólnehmaét*. Derivation quoted by Keating *Cuinn Sneacra* from *Conn*, a druid who covered it with snow; also from *eocharó muigme úon*, a descendant of *Conn Céucaac*.

Conaile murtéme, Louth, north of the Boyne, territory of *Conaill Cernaic*, also *maéaire Conaile*.

Conoirpe (Conveirpe), now *Conneirpe*—Connor, Antrim.

Conzbaile, par. *Conwall*, Donegal.

Conmaicne, name of several *tuata* in *Conaét*, supposed to have been acquired by descendants of *fergus* and *meob*.

(1) *Conmaicne Cenel Dubáin*, also C. *Dúna móir*, Barony Dunmore, N. Galway.

(2) C. *Cúile Tolad*, Barony Kilmaine, S. Mayo.

(3) C. *mara*, included Barony Ballynahinch, N.W. Galway; originally comprised all west of L. *meuca* and L. *Oirpén* and

between *An Gaillim* and *Cael Sáile-muad* till the *Dealbna* of *Dál Cair* settled *lar Conaét*.

(4) A branch of the *Conmaicne* settled in *máe-Rén*, in S. Leitrim and N. Longford.

Copann, a territory in Co. Sligo, N.W. of L. *Arbaic*, named after *Copann* the bright-faced harper of the T. D. D., at one time included the *Gailenga* of Co. Mayo. the territory of the *Copico murtu*.

Copcaic moir muhan, "the great marsh of Munster," site of City of Cork.

Copico (also Copca) *baicinu*, territory S.W. Clare, from *baiceno*, second son of *Conaire II*.

Copca *úuibne*, Barony of Corkaguiny, peninsula, between Dingle and Tralee Harb urs; from *úuibne*, third son of *Conaire II*.

Copco *eaéiraic*, territory about Cashel, occupied by descendants of *Amegzin*.

Copco *fireru*, a part of *Copann*, from *luighe fireru*, fosterfather of *Cormac mac áire* (but see under *luighe* and *Gailenga*).

Copco *luighe*, Diocese of Ross, including Barony Rosscarberry, from *luighe* mac *Con*, king of Munster, beginning of Third Century.

Copco *moiruaio*, N. Clare, including Barony of Corcomroe and Eastern Burren; from *moiruaio*, third son of *fergus* and *meob*.

Copco *muicet*, Parishes of Castletown and Corcamohide, S. Limerick; from *muicet*, a disciple of the *Ómuir moe Ruic*.

Copco *raeioe*, Barony of Corkaree, W. Meath, from descendants of *riada raioe*, grandson of K. *peróime*.

Copca *Tenead*, a territory in Co. Tipperary—the Parish of Templemore.

Copri *Slíab*, Curlew Mountains, Sligo (see *Slíab Seisra*).

Copriúliab na *féinve*, old name of *éir mac neiricc*, *q.v.*

Copre *malcino* (*Cairte Muilceann*) now *Gleann an Cairte*, Glencar Valley and Lake, between Leitrim and Sligo.

Craeb, a territory W. of the lower *banna*, near Coleraine, in middle 5th century, belonged to the *pri lé: v. maé li*.

Craig Liad, Craiglea, a hill W. of L. Derg, above the road about 1½ miles N. Killaloe, the *Sió* of *Oebinn* (later *doibill*) tutelary *bean riúe* of the *Dál Cair*.

Craéralac, formerly *féo na Cuan*, Cratloe hills, N. of Limerick City.

Criic *Cualaino* f. *Cualano*,

Criic in *Scáil*, a territory in Ulster, *qy.* whether about S. *mur*, Antrim, where there is a glen formerly called *Gleno in Scáil*.

CRÍÉ LIATHAN, the district, about Queenstown, Cork.

CRÍÉ MÁINE *p. u.* MÁINE.

CRÍÉ MUÍDÓIRIA, Cremcruie, Monaghan, acquired by MUÍDÓIRIN DUB, son of COLLA MENO, about 340 A.D.

CRÍÉ NA HÉSPERIDAE, prop. = the Hesperides; acc. to Keating, the second name given to ÉIRE.

CRÍÉ NA SCÉASDAE, N.E. of King's Co.

CRÍÉ NA NOIRÉIRI, E. OIRIÁLLA, now two bars., Orior, in Armagh.

CRÍÉ ROIP, territory of the *FEARIA ROIP*, parts of Louth, Meath and Monaghan, including bar. Farney.

CRINNA, also CRUENNA ÉINN CUMAIR, near BPUZ NA BÓINN, by Stackallan Bridge, where CORMAC M-ÁIRÉ LUJARÓ LAZA and TAOZ M-CÉIN defeated and slew the three *FEIRGUR*, 226, A.D. (*F.M.*)

CRIOÉ *p.* CRÍÉ.

CRÍOEB (CRABE, CRAB) RUAD, Creeve Roe, a townland near EMAN MACÁ, Navan Hill, W. of Armagh.

CRIMAD, Croom, Bar. Coshma, Co. Limerick.

CRIOCTA CLIAE also SLIAB SCROIT, part of the Galtees, from CLIAÉ, harper of SMÁL, of SÍO BAINÉ.

CRUAÁCÁN (1), *p.* CRUAÉN; (2) = *BPI EILE, q.v.*; (3) CRUAÁCÁN ÁICÉLE, old name for CRUAÉ PÁDPAIS' Croaghpatrick, Co. Mayo; (4) CRUAÁCÁN UÍ ÉIRIOM, since C. MIC TÍGEIRMAIN, now Croaghan, in Bar. Tullyhunco, near Killashandra, Cavan.

CRUAÉU (CRUAÁCÁN) otherwise OIRIM NA NÓIRIADÓ, Rathcrogan, near Belanagare, Roscommon, ancient seat of the kings of CONAÉT, and royal burial place.

CUA, SLIAB, S. GUA, properly the CROC MAELBOIMNÍZ (Knockmealdown) Mountains, but now applied to Seskinn.

CUALTÍNE, Cooley Mountains, between bays of Dundalk and Carlingford; from CUALTÍNE, a Milesian chief slain there in pursuit of the T. O. O. after battle of TALTEIU.

CUALU, also *FEIRIA CUALANO*, CRÍÉ C., territory along the coast of S. Dublin and N. Wicklow, comprising Bray river, Oldcourt, Powerscourt, Killegar, &c.; mod. name, Fercoulen.

CUAN, LOÉ, Strangford L., and *see* BPENA.

CUAN AN BAINB, Bannow, Co. Wexford.

CUAN BAOI, Bantry Bay.

CUAN CLÉIRIE, between Cape Clear and Mizen Head, Cork.

CUAN INBIRI MÓIRI (1) corrupted into C. UÍ FÍRI MÓIRI, Greatman's Harbour, Bar. Moycullen, Galway; (2) Broadhaven, Erris.

CUAN MOÓ, Clew Bay.

CUAN SNAÍNA AÍZNE, Carlingford Bay.

CUANAC, territory N.E. Limerick, now Bar. Coonagh.

CÚIL CERPA, *p.* CÁRN C.

CÚIL CNÁÍNA = Bar. Tireragh, Sligo.

CÚIL CONTUINN, territory bordering Meath and Cavan.

CÚIL OIRÉINNE (OIRÉINNE), Cooldrevny in Cenel Cairbre, between OIRIMCLIAÉ and SLIGEÉ, afterwards boundary between N. and S. UÍ NÉILL.

CÚIL FOBAIR, in MUNTEIRI FÉARÍZ, a territory E. of L. OIRBREN, where TÍGEIRMAR defeated the ÉIRNÁI, a Fírbolg tribe.

CÚIL IPPA, peninsula W. of Sligo.

CÚIL UA BFINN,) Coolavin, territory of the DÁL

CÚIL Ó FINN,) CONFINN, 'descendants of OENGUR FINN or CUFINN, son of FEIRGUR in S. of Co. Sligo; otherwise SCÉAZMARÓE; formerly CÚIL RAODAIRIC.

CÚIL SILINNE, apparently S. of a line between Lochs Sheelin and Ramor, Cavan; *qy.* whether this can be origin of name of L. Sheelin or Sillan which in latter form Joyce explains as a place of willows.

CUTLENN HUUA CUANAC, CUTLEANN UA SCUANAC, Cullen, Co. Tip., near border Co. Limerick; from CUTLENO MAC MOIRMA, slain here by FINN, or *qy.* rather: "*place of hollies.*"

CUTLINN, SLIAB, S. Gullion, Armagh; connected by legend with the smith CUTANO of the Ultonian cycle, though in this case the name should be CUTAINO or CUTAMN.

CUIRÉNE in CALARÓ, mod. CUIRÉNEAC, included Bar. Kilkenny West, in W. Meath; also, MACAIRÉ CUIRÉNE.

CULCINNE, old name of Drumcliff Bay.

CURRÍEÉ (CURRÍEÉ) LIFE, the Curragh of Kildare, the site of an OENAC when DÚN ÁILLINNE (Knockaulin) was a seat of the kings of Leinster. Apparently the present races there are lineal descendants of the races and games held at the old OENAC.

TA CÍZ ANANN,) also CÍEA ANANN, the Paps of TAÉICÉ DANANNÉ,) Kerry. The second name applies to DANANN, ancestress or goddess of the T.O.O. (*Qy.*, whether the first name older, resembling others in W. Munster, and altered in order to supply an explanation?)

TABALL, the Blackwater, flowing between Tyrone and Armagh into L. Neagh.

TAMOCÉ, SLIAB, old name of CROC BPENOÁIN.

TAMLE, or TAEI, *see* TAOIL.

TAMH INIP = INIP CELENN.

TAMPBPE UÍ DUBBNE, Valentia Island; abode of druid MACZ RUIÉ—still called Darrery.

TAMPBPE, LOÉ, or L. TAMPBPEAC, L. Derravarra, West. meath; burst forth temp. NEMEO.

TAPPE, *p.* TOIRPE.

TAPPÉINE, western part of MUINA, W. of a line from baile Conglaip near Cork to Lunnecé, of which CUPPOI MAC TAPPE was king about time of Nativity. Non-Celtic: probably non-Aryan. Conquered by OLIOLL OTUM, K. of DEIRGEMNE, who expelled LUJARÓ MAC CON, about beginn. of 3rd century. Royal seats, DÚN SCILÁIN and BPUZPÍOZ.

Drum éin, in S. Armagh (C. b. c.).

Drum Fingín, ridge from Castlelyons to Ringo-guanach, S. of Dungarvan, dividing Decies within Drum from Decies without Drum.

Drum Ineclunn (Ineclann, Ineacclann), Drumiskin, Co. Louth, in N. of mas breg, and northern boundary of the territory (Cianacta) granted to Tadhg mac Céin.

Drum mór, Dromore, Down.

Drum na nDruid = Druids, *q.v.*

Drum n-Drail, ancient name of Tory Hill, near Croom; *v. Drail*.

Drum Sneecta, possibly = Drumsnab, Monaghan (*Joyce*).

Dubao, Dubair, Dubfio, Dowth, near New Grange.

Dubair, (1) Divis Mountain, near Belfast; (2) Divish, Mayo; (3) Doovish, Donegal. (air = hill—*Joyce*.)

Dubcomair (Dubcomair), confluence of Blackwater and Boyne.

Dubérian, Dubérian, Dufferin, Co. Down, W. of L. Cuan.

Dubfio = Dubao.

Dubéir, (1) Duffry, a district in Bar. Scarawalsh, Wexford; (2) = *peòs áda Luain*, *q.v.*

Duma Slainne (Slainne) = Dinn Ríog, *q.v.*

Dun áille, Doonally, in Calmaroe, Par. Calry, Sligo.

Dun áilinne = Knock Aulin, *v. áilinn*.

Dun an Dağuae, old name for Aileach, *q.v.*

Dun an Óir, fort on Oileánn an Óir, Smerwick Harbour.

Dun an Rí, Dunaree, fort near Kingscourt Cavan; otherwise derived *Dun an Éraoic*.

Dun donghra, the great stone fort on Ara mór.

Dun ar áill, Doneraile, Co. Cork.

Dun baor, Dunboy, Co. Cork, formerly *inir Cneamh*.

Dun bleisce, now village of Doon, Bar. Coonagh (in *gCuanac*), Co. Limerick.

Dun botz, near Hollywood, Co. Wicklow, where *deò mac áinmhe, áro-ri*, was defeated and slain by *brianuib*, K. Leinster.

Dun Ceimna, near old head of Kinsale, capital of Ceimna who divided *éir* with his brother, *Sobairce*, 3668 A.M. (*F. M.*); since named *Dun mic páorais*.

Dun Ceirín, about five miles W. of Mount Sandle; identified by O'Donovan with remains comprising a cyclopean covered way and formerly a cyclopean wall, about four miles W. of Coleraine called "The Giants Sconce;" from *Ceirín*, s. of *rintan*, s. of *inam* *inamglonnae*, and one of the heroes of the Ulton. Cycle.

Dun Celteair, great *dun* of Downpatrick, otherwise *áirar Celteair*, *q.v.*; called *Dun dá leé glar* from time St. Patrick.

Dun clao, boundary rampart between *briegne* and *ánghaile*, running from L. *gáimna* to L. *ceanncláir*

(Kinlure, Co. Longford), a part still visible near Granard and called Duncle.

Dun Cobair, ancient name of *briú Ríog*.

Dun Cwéne, now Duncrun, in Bar. Magilligan, Co. Derry.

Dun Cúile Sibhinn = *Cenannor*, *q.v.*

Dun Cúir = *briú Ríog*.

Dun dá beno = Mount Sandle on the Bann. Great earthen fort of *inam inamglonnae*, son of *Ropra Ruad*, son of *Ruóraig*.

Dun dá én, Par. Duncune, Co. Antrim.

Dun dá leé glar = *áirar Celteair*

Dun Dealgám = D. Delca.

Dun Delginnir, fort on *Delginnir*, *q.v.*

Dun Delca (Delcan, Dealgám), Moat of Castletown, near Dundalk, one mile inland. Founded by Delca, a Firbolg chief. Seat of *Cuétainn*.

Dun Droma (1), Co. Down; (2) Ancient Dun, near Dublin, probably site of Taney Church.

Dun eoir, on *beno eoir*, founded by *Suirge*, a Milesian. Petrie considers it to have been on the site of the old Bailey Lighthouse.

Dun eoir marge = *briú Ríog*.

Dun Garbám, Dungarvan.

Dun gláir, also *leir* *Dúne gláir*, hill E. of Duntryleague, Bar. Coshlea, Limerick, one of the two royal residences of *lar muina*.

Dun gchor, Dungrod in *gleann eatarlaig*, Co. Tipperary, one of the two royal seats of *Óir muina*, since *eoáir abharruad*.

Dun Gemin, Dungevin, Derg, conquered by the *Cianacta*.

Dun tomgám, Dunaman on the Suca.

Dun laeáir, Dunleary, Kingstown.

Dun léir, also *Lann léir*, Dunlear, N. Louth.

Dun leóda, Dunlo, part of Ballinasloe.

Dun Liamna, Dunlavin, W. Wicklow, one of the royal residences of Leinster; name from legend of *Liamán lenncain*, daughter of *Dubéac Dubteair*, king of the *Déir* of *brieg*: wooed by four sons of *áirar Ceir* of the *éir* of *muina*: *peir Dub*, *peir noct*, *Rompeir* and *pomu*, who agreed to serve *Dubéac* for his daughter for a year and a day. At the end of the term, *Dubéac* insisted upon their giving him an extra month, such being his custom. At that time he raided Leinster; the four pretended sickness, stayed behind, and eloped with *Liamán*. The king pursued, and killed them all at different places—*Liamán* at this spot.

Dunleir, Dúnlair, Dunluce, Antrim (*dun* here = "strong").

Dunmar, Rock of Dunamas, Queen's Co.: from *mar*, grandson of *Seona síbaic*, one of the traditional ancestors of the Lagenians.

Dun mic páorais = *Dun Ceimna*.

Dún na mBáire, Dunnamark, near Bantry, where Ceprair landed.

Dún na mBenní, Dún na mBeann, Dunmanaway, Co. Cork.

Dún na nGeó, built on banks of Boyne by Domnall mac Aedá, árho Rí 624-639, with seven great ramparts after model of Temair, *q.v.*, whether should not be Dún na nGaet.

Dún na Seisá, on N.W. bank L. Anninn.

Dún na Séo, old name of Baltimore.

Dún naí, on S. Móráir, near Ballybay, Monaghan; founded by Sorpten, a Milesian.

Dún Sobairce (Sobairce), Dunseverick, in murbolg of Dal Riada, founded by Sobairce, Milesian king, upon his dividing Éire with his brother Ceprinna.

Dún Tpi Lias, Duntryleague, near Kilmallock. Cormac Cap was wounded in head at his victory near Cnoc Samna, *q.v.*, so that the brain was continually flowing out for three years, while this dún was built over him above a fair spring, and he laid upon three flagstones by the water, which an attendant was forever pouring over his head. He died and was buried in the dún.

Dún th Paetán, a mile W. Clonmel; mentioned temp. Cormac mac Áirt.

Dutáig Araó, Bar. Ara, Tipp.

Dutáig ealla, Duhallow, district W. of Kanturk.

Eaba Cairbhre = mas neab, *q.v.*

Eacull, Achill Island.

Ealga, inip, = "Noble Island," name of Éire temp. Firbolgs (Keating, I, i).

Ealla, old name of the upper Cork Blackwater.

Eanaé, *p.* Eaná.

Eap, *p.* Err.

Eaéá, *p.* L. Eaná.

Eétege, Slab, S. Aughty, S. of Loughrea, Galway; from Eétege; *p.* Abano da Luzaé.

Eorair, *p.* Beno Eorair, Dún e.

Eirleo, a fort on S. Eirlinne.

Eirlinne, S., S. Felim, mountains on borders Limk. and Tipp.; from Eirlin, foster-mother of Eoaná; also from a Milesian chief.

Éilt, River Neale (An Eille), Mayo.

Éilt, territory W. of the Bann.

Éirce, Loc, *p.* L. Éirce.

Éire, fourth name of Ireland (Keating); from Éire daughter of Delbaet and wife of T. D. D., King mac Spíne or Ceatúr. Killed by Milesians at battle of Tailtiu.

Éirne, Loc, L. Erne, from a branch of the Éirni, a Firbolg tribe, of W. Munster, who had settled on and about the site of the lake. They gave battle to Riada Labruinne, Milesian, árho-ri 3727 to 3751 (F.M.), who routed them, whereupon the lake burst forth and covered them; otherwise

from a handmaid of meob, drowned there. For another legend see Loc Gaíma.

Éirceir Bhrannán = Rop na Ríog, *q.v.*

Éirne, river Inney, joining L. Rí below Ballymahon.

Éirceir Riada, the ridge running from Át Cliaé Tuib Linne to Át Cliaé Meatóirde dividing Let Éinn from Let Moza.

Ely, (1) known later as Ely th Cepteol, Ely O'Carroll = Bars. Ballybrit and Clarlish, in S. Kings Co., and Ikerrin, Tipp.; (2) Ely th Fosairtáig, adjoining (1) = Bar. Eliogarty, Tipp.; (3) in Antrim, between Banna and Buair.

Emain maéa (Eamán m.), hill W. of Armagh, now called Navan Hill (i. e. Cnoc na hEamna), ancient capital of Ulao. i. árho Maéa; Cormac derives the name from Eó Muin, the pin of the cloak of Maéa having been used to trace the foundations.

Eaná (Eanaé) Conglair now Killany (Cill Éanaig Conglair), in S. Monaghan.

Eaná Dún, E. of L. Oribren, now Annadown.

Enna (Enna), (1) Tpi Enna; (2) Cenél Enna, *q.v.*

Eolairis (árho e., Cáim e., Cairrís e., mas ne.), somewhere near L. Febal, near Doirpe.

Eóánaéa, descendants of Eóán, son of Oilioll Olum, who acquired extensive territory in Kerry, Cork, Conacht, &c., in the Christian times.

Éirni, a Firbolg tribe in Iap Muma; colonies from which occupied various territory in Conaé, including site of L. Éirne (see Éirne). N.B.—It appears doubtful whether the Firbolg descent of the Éirni is correct; they are given a more modern origin as the race of Conaíre móir (contemporary with Our Lord (F. M.) expelled and driven into Muma by the Ultonian House of Ruóiríge. In this case, Curoí mac Daíre would not be a member of this race (Eremonian).

Err (Eap) Aedá Ruao, Assaroe; Fall at Ballyshannon; from Aed Ruao, father of Maéa, drowned there 4518 A.M. (F. M.); Aed Ruao, son of Badaí, son of Aigertmar of the Irian race, established the alternate succession to the throne.

Err Cmaíre, now "Cutts' Fishery," in Lower Banna, near Coleraine; from Cmaíre, daughter of Eóáán, son of Dáiríge, drowned there—but *q.v.* if not rather from being in territory Cmaíre, *q.v.*

Err Dánaine, now Doonass Rapids, below Castleconnell; from Dún Eap, the castle above them on the W. bank.

Err Daria, now Baile-Eap-Daria, Ballysadare, derived from Daria Dert, the Fomorian druid slain by Luí Lámpáda, but more probably = "Fall of the Oak Wood."

Teartuigeann ó léigíteirí áiríte go Scuirrimir "Fáirine" in "Aonta" mic Amhlaoibh i Sclo. B'éirí go hÉadóramir rligé o'fááil dóib an mí reo éúáinn. Táir áraon i leábar Séamuir tí Caparoe.

IRISH MSS. IN WATERFORD.

By REV. P. POWER, TRAINING COLLEGE, WATERFORD.

V.

The present instalment is numbered V. because the writer regards it as a continuation of the series of Papers on Waterford (St. John's College) MSS. already contributed by him to the JOURNAL (Nos. 165—168). At the solicitation of the Editor the contributor aforesaid proposes, in the present number and its successor, to describe the character and con-

man! I am unable to give any information concerning O'Phelan; in fact this is the only MS. of his I recollect to have seen. From the numerous flourishes, ornamental colophons and capitals in which he indulges he would appear to have been a schoolmaster. The title-page is ornamented with a floral border or panel. Occasionally a later hand glosses an English or other foreign word; thus "contemplation," in a quotation, is glossed;—"pinn feitioim, naom pmuaineao." Appended is a poem of 8 lines, ascribed to Keating, and repeated in a different hand. It begins:—"Caomc éarpmu gíao óearg." The volume belonged

AN TÁDAR PÁRMAIS DE PÓEP.

tents of some additional twenty MS. volumes in his own possession.

I. Folio vol. of 215 pp. "PÓEP PÉAPA AP EIPINN." This is a very fine specimen of the scribe's work at its best. Fortunately the workman furnishes us with his name and address which we find embodied in a note at the conclusion of the first part scil:—"PÓEP PÉAPA AP EIPINN AP NA CHIOCHUAGH AN TARA LÁ DEAS DON NAOMHÁO MÍDE DON BHAIDHIN DAOIR AN TIAZARMA 1750 A LIORMÓRI MAC CUOA LE DIAIRMUO O PAULÁIN, TIPOCAIRIE Ó DIA ZO BPAZAO 7 ZAC NEAC DO ZÚRÓFIOR CUIZE. "mac Cuoa" is a strange mistake for a Lismore

at one time to Darby McCraith, who writes his name on sundry margins, &c.

II. Small folio vol. in parchment binding, 282 pp. "PÓEP PÉAPA AP EIPINN." The work is incomplete at both ends; it begins for instance at page 26. It is evident from a marginal note at p. 57 that the MS. was in existence in 1694. Probably the volume dates from the time of Keating. A note, dated 1820, on another margin, states: "This book is written since the year 1647. Nicholas Foran, Ballyleen, County Waterford." Nicholas Foran was named First Bishop of Galway in 1831, but was excused, on the score of ill-health, from acceptance of the dignity. Six years

later however (in 1837) he was consecrated Bishop of Waterford and Lismore. Preserved in Keating's own diocese for over two hundred years at least, it may be that *this* is the author's holograph copy! Unfortunately the ordinary test—identification of handwriting—cannot be applied for there is not an unquestioned line or letter of the historian's handwriting extant. At the same time, it must be confessed the caligraphy in the present instance savours strongly of the professional scribe.

III. Thick folio vol., about 800pp. of which 493 contain writing. "Eócairí Sgiat an Aifinn," as prepared for the press, under the auspices of the Keating Society, by Rev. P. Meany, William Williams, of Dungarvan; and John Fleming. The whole was revised by John O'Donovan, LL.D. The volume contains—

(a) Text, with corrections in the hands of the three editors, 206pp.

(b) English Translation, 206pp.

(c) Notes, etc., 51pp.

(d) Portion of another copy of "Eócairí Sgiat," used in preparation of the adopted text, 30pp.

The title page runs as follows:—EÓCAIRÍ SGIAṬ AN AIFINN AIR NA CUMA LE (John Fleming's hand here suggests in pencil: "Ro cuma le.") Seathrún Ceitín, O.D. (J. F.'s pencilled suggestion is: "Céitinn, ollamh me uadálta"). A.T. 16—, aonúr curra a g-cló ro éasúair le panar pacrbeir a gúr ríghibíris le fuinnonn Duictúir Céitín. n, ó'c., ro airtirí. Currao an mac-leabair pa i gcló le , i mbaité áta Cliaṫ, A.T. mdviiiixiii.

The work begins with "An ppeairí" which causes Fleming to comment, in pencil, on the margin. "What necessity for a Latin loan-word when we have a Celtic term so nearly in keeping with the title?" and accordingly he runs a stroke through the objectionable term and writes "oionbpollaṫ" over it. There are two endings to the preface, and on the second O'Donovan observes that he thinks it a good interpolation, to which Fr. Meany adds—"It is too good to be left out." Concerning the title, a note unsigned but in Fleming's hand remarks—"I am certain the proper translation of the above should be—the key to unravel the Mass, from the word ríser, to ravel to entangle, and consequently the key to unravel or to loose it, &c."

IV. Small octavo volume of 164pp. "pappatar an Anna" of Father Anthony Gernon, O.S.F. This work was printed at Louvain in 1645. The handwriting, though clear and legible, is extremely minute. Contractions abound in every line. Unfortunately the scribe's name does not appear. A few pages of the original MS. have disappeared but they are supplied in another and slightly larger hand.

V. Quarto vol. of 196 pp. "Twenty-two Sermons," by Rev. John Meany. The author was P.P. of Kilrosanty and Fews, Co. Waterford, and died about 1816. After lapse of nearly a century his memory continues green in Waterford; he is the subject of the well-known marb éaom still recited throughout the Decies. Father Meany was a noted preacher, but he is best remembered in connection with the exorcism and final banishment of a ghost—"Petticoat Loose"—who was for years a source of terror to half a county. Rev. P. Meany, one of the founders of the Keating Society, Council Member of the Ossianic Society, &c., was nephew of the author, and the present Bishop of Armidale, New South Wales, is his grandnephew. A few of the sermons have been recently printed in a local paper and at least one (*j. infra*) was published in pamphlet form by Philip Barron in 1835. The handwriting throughout is O'Hickey's:—

(a) From text:—"1r beannaigíte an té ná beró ríganalagíte ionampa, 7 pp.

(b) "Air pórao," 7 pp.

(c) "Domnac na paire," 16 pp.

(d) "Beasán focal air Domnac Carga," 3 pp.

(e) From text:—"An áil leat a beir plánaigíte?" 12 pp.

(f) "Mmuṡaṫ air éorṡalaṫ an t-riolcúir," 5 pp.

(g) "On Sinners' Obstinacy," 3 pp.

(h) "For Nineteenth Sunday after Pentecost," 5 pp.

(i) Air an t-ṡaorpe," 7 pp.

(j) From text:—"Diliges Dominum Deum Tuum," 7 pp.

(k) "Air óbṡiaṡaṡ na Clainne, &c.," 8 pp.

(l) From text:—"Redde quae sunt Caesaris, Caesaris," 8 pp.

(m) "Do naomh bṡiṡro," 9 pp.

(n) Air an t-ṡiormṡeaṫ," 6 pp.

(o) From text:—"Mirabilis est Deus in Sanctis Suis," 11 pp.

(p) "Air n. pṡonṡar," 9 pp.

(q) "Dominica in Albis," 6 pp.

(r) "Lent," 10 pp.

(s) "Do lá fṡeṫe pṡaormṡ,"

(t) From text:—"Sufficit tibi gratia mea."

(u) "Air éomṡeaṡṡaṡ," 11 pp.

(v) "Soṡṡeul air éaormṡoṡn," 9 pp.

VI. Thin volume, small octavo. "Miscellaneous pieces from Munster poets, including a number of "Warrants." The handwriting, which is very minute, is not quite uniform throughout, yet it appears to be the work of the same scribe, scil:—Thomas O'Brien, who gives his address as "Glen-

bane" in one place and "Emly" (imile) in another. The date is 1820.

Contents:—

(a) "Páirí na m-bacac," 2 pp.

(b) "Eacra an Scoláire," begins "tá rgeul asam ari Scoláire éuaig aig táirvóil na tíre," 47 lines and 48 half-lines.

(c) "Doir uairle na Féinne," begins "Accionn naoi m-bliadna fuair fionn, &c." 2 pp.

(d) "Cuirt an meádon oíche," a very fine redaction, 35 pp.

(e). A "Warrant" attributed to—"Ainmhear mc Émar,":—

Connrae Éubhradárian asur an éuro eile	<p>Le tós na héirínn, .i. rás- am 7 uoétúir ra óiaó- ácta 7 bille búacac binn glórac fille fáio-glac, &c., &c.</p>
---	--

An báirántar proper begins:—"Ais reo fairnéir míteil in lonngáinn uom láitíur an 12 lá na míora July, 1753," 3 pp.

(f). Another "Warrant":—

Connrae Luimne, 7c.	<p>Le Seon Bury, .i. uaine gac fíor bheiréamhinn na connrae meim- maróte, &c.</p>
------------------------	---

Begins:—"Whereas táinnead anu am láitíur searrián phicallac," 2 pp.

(g). "Domnalt mc Éinnéroe, cct. ō. Major O'Brien. Twelve stanzas of four lines each. Begins: "Páigilte peómact a leógaínn ghoróe mc Éonnéuaig móir fúar beóir ó'n Rí," 3 pp.

(h). A third "Warrant": "Báirántar an hata le eošan ó Súilleabáin." This agrees with version printed by Father Dineen ("Amháin e. R. in Súilleabáin," p. 103).

(i). Yet another "Warrant":

Connrae Luimne marí don le móir éuro na míumain.	<p>Le tómar ó glóráin don ve ppuom-bheiréamhinn- aib na púas éigre ran ccontae meimmaróte, 7c.</p>
---	--

Begins—"Ais reo fairnéir an úarail tós na uoinn am láitíur-pe an a lá ve míora máirta. Doir an tigeapna 1785."

(j) Marb éaome an Aitíur mac Seagáin in mílécáome .i. Sagaríte poróirte baile an bána nóe uo marbas a bpeall an tpuimad lá ve míora. Nov., 1819. thilliam magmí cct." Commences:—"A maóir ir mé rígnite go faonlag," twenty-six stanzas of four lines each.

(k) Poem without title (four stanzas of four lines each) beginning:—"A Saol glan cáis uon páirp fuit éapall na laóe."

(l) "An Pheasna, le Seagan O Ciarbic, eight

lines commencing:—"A brianais éalma cori-
tannaig éaoin tpeitig."

(m) Twelve stanzas of four lines each, commencing:—"Ar ait an rgeal pur móir éaco ran tír reo," and signed in Ogham "Tomár O brian."

(n) Denunciation, in sesquipedalian English, of two schoolmasters—Bergin and Cagney. The writer, whom I take to be O'Brien, a rival presumably of the pedagogues denounced, thinks it incumbent on him "or any other Humanist who has acquired a perfect knowledge of English to open to the view of the public and to delucidate to them, the Inconsiderableness of the inconcludent and incongruous argument held between the cynic Bergin and the pusillanimous Cagney at Pallis, &c., &c."

(o). Verses (eight lines) by O'Brien, beginning:—"A meácair éaoin glí uon fleactaib zpuin fíur ir paorí flait cáis."

VII. Small volume in 12mo. Prayer book of 96 pp. Without title page. On a winter's evening seventy years since, a poor scholar in search of a night's shelter, called at the house of a farmer named Tobin, at Ballypatrick, near Kilcash, Carrick-on-Suir. The hospitality sought for was cheerfully given and, as a heavy fall of snow occurred during the night, the wanderer was invited to remain till the hard weather had passed. In gratitude for the kindness done him, the guest requested pen and paper and transcribed his volume of prayers which he presented to his host, whose son in turn gave it to its present possessor. The MS., which is excellent, has been used in preparation of the Irish prayer book of the Catholic Truth Society Contents:

(a). "Uoáin Ríá Aipmionn."

(b). "Uimnaighe asur aiprse poim aipmionn."

(c). Uimnaighe an aipmí an aipmionn," including "An t-Sailim.—'De Profundis.' The latter begins: "Ó na uóimhí u'éigear éúgao a éigearna." The scribe gives his name—Tomár Ó Concubair, in a note at the end of the prayers at Mass.

(d). "Órta poim faoirpoin."

(e) "Órta Tapéir faoirpoin."

(f) "Uimnaighe Ríá Comaoineac."

(g) "Uimnaighe rap Comaoineac."

(h) "Atcugao u'eir Comaoineac ppuimaeácta."

(i) "Na Sním."

VIII.—Thin Volume, large octavo, of 144 pp.

"Papur feara aip eiuinn," a poor and imperfect copy in two different hands.

Táimín as cumneam ap éúpla leatanae óen irisleabar u'ullmuagao gac mí i gcóir mac léiginn ir lué foiglmata. Daó marí linn ap nuiceall a uéanam ap pon na muaine atá as capad le Gaedilg u'foiglm. Uéanpam topnuagao an mí reo éúgáinn le congnaí ué.

Binn-Lirín Aerac an Ūroga.

Gléar S. So bog binn.

Brian O Flaitheartaigh, ecc.

{ : m . r | d : r . d : l . s | s : s : f | m : - . r : d . l | d : r . d : l . s | s : l : d | r : - . f : m . r }

1. Lá meiriceac úd nuaéar-ra liom péim ar binn - lir - ín aerac an Ūroga, as

{ d . m : r . d : l . s | s : s : f | m : - . r : d . l | d : r . d : l . s | l : d : d | d : - : }

éir - teac le binn - sué na n-éan as can - tam ar géagaib coir dhann;

{ : m . f | s : l . s : m . r | d : m : s | l : - . d : t . l | s : l . s : m . r | d : s : m | r : - . f : m . r }

an bheac tarúbreac ran linn úd pé péim as pinn-ce ran nuaéar-ra le ponni; má'r

{ d : r . d : l₁ . s₁ | s₁ : s : f | m : - . r : d . l₁ | d : r . d : l₁ . s₁ | l₁ : d : d | d : - : }

tinn lib - re maðarc fúl nó béat, tá leigear luat ón éas uib vól ann.

II.

níor éian dúinn coir vian-terráill na réat
 n-ar mian le rir éireann vól agh,
 tríd ériall éugainn an shian-múir-bé
 go vian ir í i n-éas-erut go lom ;
 a ciabfolt breag mairiac go réar
 as pár léi-re moimprí 'r n-a veabairt :
 "a bhríam zil, 'vé an vian-ghol ro 'néir
 do éiar me go haéir or mo éeann :"

III.

"ní reoirfao-ra phríom-rún mo réail
 go n-innir cá taob ar ar gabair ;
 an tú doibill beag éaom-éleapac élaon
 mar líonar go léir me úet shreann ?
 nó an tríd-bean tug buidean-erup na trae
 gur líonavar shéasair n-a veabairt ?
 nó an bhríveac gur claoirveac léi gan péim
 clann uirneac, na tréim-éir gan éabairt ?"

IV.

"ní vóib mé, cé vót liom vo réail,
 áet ríó-bean ón vtréan-lior úo éall,
 do ríom-ghoin vo ríom-ghol i gcéin,
 's ir tinn liom éú tráocta as neart gall.
 glac intinn, faig claoirveam n-a mberó faobair,
 ir minc ar vo éaol-eac breag reang,
 saib timéall na gcríoc n-a bhríghir gaéil,
 go n-innir vo réail uóib gan éam."

NÓTA :—a filirveac na muman reat báineat an t-amhrán ro. Ir péirir an éuro eile úe faigáil ann ar leatanaic a 246.

mar 'do mairb cúcúlaimh naocrantail.

"Cia atá agairb éin toul i gcoinnib cúcúlaimh i mbáirneac?" arfa luáir.

"Tabairfari (tabairfar) tuit-pe é i mbáirneac," arfa maine mac ailealla.

"Ní féadaimis fearu o'fagáil tó," arfa meadó.

"Bíod for ann go tóti go loirgfar fearu tó.

Fuarasfar poin.

"Cao é an áirio a maífar uairb," arfa aileall,

"ag iarrfari an firi reo i gcóirí cúcúlaimh?"

"Níl i n'éirinn," arfa meadó, "fearu tó b'éirio a foláirí tó mara tucgari cúirí mac tóirpe nó naocrantail féin."

Bí fearu de muinntirí cúirí ar an bprobal.

"Ní éicfari cúirí," ar feiréan. "I' leóir leir a nveagáir tó muinntirí ann. Cuirfari r'eála éin naocrantail."

Éairí (téiréann) maine anuóir éirge. O'innreafari a r'eála tó.

"Tairi linn arí fon oimí g'Connaéct."

"Ní maíar," ar feiréan, "muna tucgari f'innabairí tóam."

'Do éairí le n-a gcoirí annfóir. Tugáir a airí i gcóirí a hoirgfarí Connaéct go tóti an longfóir.

"Géobairí f'innabairí," arfa meadó, "de éionn toul i gcoinnib an firi úo."

"Óéanfar e," ar feiréan.

Éairí luáir go tóti cúcúlaimh an oróde rin.

"Tá (tagann) naocrantail ag teacé arí tó éionn-fa i mbáirneac. I' maíis tuit. Ní fearómarí é."

"I' cuma poin," arfa cúcúlaimh.

O'fás naocrantail an longfóir lapi n-a báirneac agur tús leir naoi mbeairá g'éairí loirgite cuilinn. I' amláirí a bí cúcúlaimh annfóir ag f'iaóac éanlaré agur a éairéar in' f'airfari. 'Do éairé (caíteann) naocrantail bioirí le cúcúlaimh. 'Dein cúcúlaimh clearfairí ann an beairí poin 7 níoirí éoiré é ó f'iaóac na n-éan. Marí an gceatna leir na hoct mbeairéar eile. Nuairí a caité pé an naómáir bioirí, tó teicé an ealra ó cúcúlaimh. O'iméirí cúcúlaimh i n'oirí na healtán. 'Do téiréacó pé arí muirí na mbioirí marí maíar éan ag léimfari ó'n mbioirí go céile i n'oirí na n-éan arí cuma ná healógarfari. Síil gac éinne guri ag teiréacó muiréan a bí cúcúlaimh.

"Buirí g'cúcúlaimh úo," ar feiréan, "o'iméirí pé poimam-fa arí teiréacó."

"Sé rin," arfa meadó, "tá utagáirí veag-laoéirí n-a éionnib—

O'oiré le feargúirí gon' ultairí poin. O'iméirí f'iaéa mac f'irf'iréirí uatá éin cúcúlaimh a éoiré.

"Abairí leir," arfa feargúirí, "guri b'ieirí tó beirí orí coimairí laocé an f'airí tó-g'oirí éacéa calma. "Báirí b'ieirí tó am," arfa feargúirí, "toul i b'rolacé

na teiréacó muirí fearí amáirí marí ní mó an náiré tó féin ná toul éirí eile o'ultairí."

"Cia maíoirí muirí?" arfa cúcúlaimh.

"Naocrantail," arfa f'iaéa.

"Oá mb'é an clearf a 'deinearf-fa orí a éomairí a maíoiréaró pé arí ní móiré báirí náirí tóam," arfa cúcúlaimh. "Ní maíoiréaró pé arí am, tó mbeacó airí n-a láirí. Ná fearf'airí-pe ná g'oirí-pe fearí gan airí? Tagáirí i mbáirneac tóirí éoiríne 7 muirí, 7 tó luairé tó éicfari g'ebairí pé ann mé, 7 ní téiréacó muiré."

Éairíis cúcúlaimh annfóir go tóti n-a ionaó coimne 7 tó éairé imme f'airéirí (a b'uiré) tairí éirí f'airé na hoiréde, 7 ní tús pé n'beairí an' coluimán móirí a bí in' f'airfari, i' é éomí móirí leirí féin. O'foluigé é tóirí é féin 7 a b'airé 7 tó f'uiréirí é in' f'airfari.

Éairíis naocrantail annfóir. Tugáir a airí-pan i t'urucail.

"Cá b'uirí cúcúlaimh?" ar feiréan.

"Sin é éallí é," arfa feargúirí.

"Ní marí reo tó f'airluigé tóam in'óé," arfa naocrantail. "An t'urá an cúcúlaimh?"

"Agur má'r mé airí?" arfa cúcúlaimh.

"Má'r t'ú muiré," arfa naocrantail, "ní tabairfari ceann uairí b'is liom go tóti an longfóir. Ní tabairfari tó éeann g'oirí amúlarí."

"Ní muiré i n-éan-éoirí é," arfa cúcúlaimh. "Eiríis éirge timéall an énoáirí."

Éairíis cúcúlaimh ag t'urall arí loéirí.

"Cimil-pe fearóirí b'ieirge oim," ar feiréan; ní f'oirí leirí an laocé úo coimac liom gan fearóirí."

'Do téanarí amláirí tó. 'Do éairí pé n-a ééirí an' o'ulairí.

"Cóirí liom poin," ar feiréan.

"'Dein-pé cóirí g'airéirí liom-fa," arfa naocrantail.

"Bíod agáir, má'r eóirí tóirí é," arfa cúcúlaimh.

"Caítearf-fa uiréirí leat 7 ná coiré-pe é."

"Ní coiréarf eóirí i n-áirí," arfa cúcúlaimh.

'Do éairé naocrantail uiréirí leirí. 'Do léim cúcúlaimh i n-áiríre muiré.

"I' oirí tuit mo uiréirí-fa a éoiré," arfa naocrantail.

"Coiré-pe i n-áiríre mo uiréirí-fa anoir," arfa cúcúlaimh.

'Do fearóirí cúcúlaimh an g'airí leirí, aét b' i n-áiríre é, arí cuma go tóairíis anuairí arí a mullacé 7 go n'beagáirí t'uirí go talairí.

"Ué!" ar feiréan, "áiré! I' t'ú laocé i' feargúirí atá i n'éirinn," arfa naocrantail. "Tá éiréirí mac f'ieacó liom-fa pan longfóir. Ragáirí 7 in'neorfari tóirí a b'uirí de f'ebairí poluigite agam. Agur f'illfearí go n'beanf'airí-pe mé tóceannarí, marí g'eabairí-fa báirí má éóirí an g'airí mo éeann.

"Go maí," arís Cúculainn, "tiocfaim arís."

Chuir na d'fhianntaíl annpoin go dtí an longphort. Táinig siad éinne paimp.

"Ca bfuil ceann an muarthairí (oume buile) agat?" arís cáe.

"Fanaró a laocha go 'neorao mo pceala dom maeasib agus go maíao éar m'air éun cómpaic a déanam le Cúculainn."

Annpoin d'imtigh as truaill ar Cúculainn, 7 do éar pé a élaróeam le Cúculainn. Do léim peiréan i n-áiríe ar éuma gur buaireao (an élaróeam) i scoinnib an éolumain, 7 beineao dá leat óen élaróeam. Táinig, coéal ar Cúculainn, péib mar táinig arís i mearc na n-óghaas i neamain 7 do léim Cúculainn ar a pceit-pan ip do ban an ceann de. Tug an tairná buile do pan muineál anuas go himleacán. Tuit a éeire éeapmao go talaín. Ip annpoin aubairt Cúculainn (an pann) ro :

má'p élaróite do na d'fhianntaíl
ní beireao don iomairbáir
ní féaraim féim cómpaic uair
le meró ip le truaill an truaig.

aiséirge peis na féite.

Móran bliadanta ó poin, bí pean-bean n-a cómnurde i n-aice Sliaib Rígh, tar b'ainm Peis na Féite, bean goirgeas, boib, mí-éaróas éarímar, do b'eo i, gan éaréan-áet, gan trócaire, gan muinntearóar, gan gnáó. Fuair a fear bár ana-ógh, 7 bí a clann go léir tógha aici, 7 iao imtighse go dtí Amepuocá áet don ingean amáin d'fágha pa baile éun aipe éabairt di, 7 ní baóghal ná go raib neart aigisio as teáet éúca ón muinntir éall. Co péir gac deallpaim baó éóir go mbeao raóghal bpeágh, ponapac, rubáitceas aca aiaon.

Mar rin féim dá mbeao an oipeao eile cómpóro ar peis ní beao pí pápta. Bí don nio amáin go ríorurde as cupi trioblóro uiréi, as cupi buáiric ar a haighe, 7 as baint coúlaó na hoiróce di go minic; be an puo é rin go raib easla uiréi gur geáir go bfuigeao pí bár, 7 bíor a hingean, Máire, boóar aici, ó beir go coitcéanta

as éirteáet léi as caoineao marí reo :

Oóón, mo éaróteáet,
Agur mo éuma ná tráigpíó
Inoiu ná i mbáireas,
Mar ip paoa atáimpe
Go tinn las tnaíte
Go b'pónac éaróite,
Gan fuinneam im éaríma
Áet panta gac lá oim
Ip daéaca gnáó.

Da gnáas le Máire, leat-óopaoon ub, do b'píeo 7 do méarao i mbraon bainne 7 iao a éabairt le n-ól di gac lá. Lá áirite do tógh pí oopaoon aca i gan fíor, oon mátar; do méar iao i mbraon bainne, 7 i mbraonín uirce beaó, 7 ní mipe a máó ná go raib deoc bpeas paimar, láirí, aici annpoin. Bí peis boet ana-bpeóirde an aimpir éeatoa, ní raib don pao ar a beal ó máirí, 7 nio nac ionghaó, bí tarit uiréi anoir, tar éir na camnte go léir.

Tógh pí an deoc ó máire, go mall, 7 go neam-ponnmair. D'ól cuio de, 7 do pao ar pao tamall. Luis pí éuige arís, áet níor éirig léi é éríocnuáó. Tug pí iarpáet eile paor, 7 d'fan braon beas n-a oiaó. Cáit pí i féim piar pa éúinne annpoin, 7 do éurí cneao airtí.

"Aihu cáo é an donar atá as teáet oir anoir," arís Máire. Buail peis a dá bair, 7 do éorpuig ar olaóón :

Ó aóe mo ríor-óoin
Ip mo éreac nímeas,
Tá an bár 'om éíorao
i nbeireao na pceibe,
Ip ní padar as paoríom
le bpeir ip mí 'noir;
A máighean guró oim,
'Sa éríor toém oíon dom,
Ip péir an truíge íomam
Go caóar na pailpe.

Stao pí annpoin ar feadh tamaill, 7 mear
Máire go raib an bár uiréi anoir dáiríuib.
Iz geárru sup tórnuiş pí aríř.

A Máire a éoríde 'rúř.
Iz ró-beas dem óaoine
Atá cun mé a éaoinead,
Mar táro uile tar tuinn uaim,
Aét tura a bpişdeac;
Anoir táim claoirde
San tura san bpiş ionnam;
Iz geárru go mbeao pinte
I peiriz Cúlmín tóir
I bpoéar mo muinntir.

O'iméiz Máire 7 oo éóg báirín uirce, 7 oo
éuz bpaon beas oi. Bí pí cun an méro a
bí rparálda aici oo éaiream anuar uiréi,
nuair a éonnaic peiz an t-uirce ór a
cionn. O'áiruiş pí ruar i péin. Uuair pí
Máire ra láim, le buile óopin 7 éuit an
t-áiréac ar an uirlár 'na bloótríada. Tórn-
uiz pí ar Máire annpoin, 7 toubairt:

"A Dia ra glóire, mo tpuaz go deó
mé az pléide leat i ndeiread mo raógal,
féac ar rin mar íde, bí aici á éabairt oim,
7 me i muóctuib an báir. Ó go bpoiró
Dia oim, cao a éeanpaó i n-éan-éor."

"Éiré anoir a máirí," arpa Máire,
"bí a leiréio o'iompaíl lié oim ná
feaoar cao baó éearit tam a ééanam."

"Muiré ciac iz léir oit, a toice san
eóluir," arpa peiz, "ná féaoará bpaon beas
uirce beaó a éur riap oim, 7 san beir
az iarríad an t-anam oo éur ionnam le
huirce ruar. Aitíu mo rceimléad 7 mo
épeac nimnéac, mar iz boét an cáir tam
beir az bpaé oit i ndeiread mo raógal.
Iméiz leat anoir cun an tpiopa, 7 tabair
cúpla pennt bagún éuzam a éuiríó
rpionad éigin ionam i scóir na hioóce, 7
abair le Siobán blúirín deap bog a éabairt
tam, mar go bpuilim ana-laz."

Ar éeac an tpiénoa, o'iméiz Máire,
7 éuz pí léi an bagún, 7 tamall n-a óiaró
rin oo cuiréad ar an tceine é. Mí raib
abpa sup báiriz beiré nó tpiúr buacaili
iréac az rceuiréac. Bí Seagán raó
ann 7 Diarmuid liac, 7 Liam Dán. Nuair
a éonnaiceaoar peiz n-a ruide i n-áice
na teine, éóm láirí 7 oo bí pí ruam. 7 an
tproó-réal a bí iméizé amac poimíř rin,
mar bí Máire tar éir an rceíl oo leaóad,
bíaoar inř na tpiéib az gáiríde i san-řior
oo řeiz. Mar rin péin bí tpuaz an
tpraógal aca ói mar ó'eao.

"Oar éeamain a řeiz," arpa Seagán
raó, "tá'n tú az iméac ar an raógal
ar raó pé donar atá oit le déiréannáige."

"Óe máire, mo cáir 7 mo máiriz go
bpaé," arpa peiz. "Mar iz raó atáim-ře
go tpiéř 7 go laz, a Seagán. Bíor tamall
inriu, 7 go deimín meapar ná beapao an
raóar oim. Ó, Dia linn a éigearna, iz
oóca sup geárru uaim;

Táim az cailéamaint mo goile,
Azur bím ar buile
Nuair ná íemí tuillead;
A Seagán a gile,
N-a éeanta poin iz uile,
Bíonn mo řuile az řilead,
Tá mo éopa meiré;
Oá raóamín tpi péirre go leir
Mí féaoarainn řillead.

Tamall n-a óiaró ran, oo lúiz peiz riap ra
éúinne, 7 éuit a coólaó uiréi. Bí Liam
Dán 7 Máire tior i n-áice an tóruir, az
cainnt le n-a ééile. Bí an corcán az řiuc-
aio anoir, 7 beiréigéac bpeáz éeinead pé.
I geionn tamail oo řleamnuiz Seagán an
clúoac den corcán. Oo řáit Diarmuid a
řeian iréac, 7 oo éuz leir píoia bpeáz
řeóla, 7 oo éuir pé n-a báinín é. Éaireaoar

fód móna irteac sa córcán anroin, 7
 cuirfeadar an clúad air arís.

Nuair a dúirigh Peis, glaoir pí ar a
 hingin, 7 dubhairt léi fórc a tabhairt
 chúici cun an blúipe bagúin a tógáil amac.
 "Sead," arsa Seagán, "ir mictio dúinn
 imteac, 7 leogaint don bean boét a
 ruipéar o'ite, 7 tá púil le Dia agam, so
 mberó tú a b'ao níor treire nuair a tloc-
 raímio arís." O'imtigh an tpiúr anroin,
 7 do éuaib-Peis pé oéin an córcán, cun
 na feola o'fagáil, aét bí an fód mó-éruaib,
 7 níor féad pí aon cor do baint ar.

"Ó, mo corp 'n ruiab," ar rípe, "tá pé
 cóm iugín le leatár." Éus pí iarracét eile
 faoi, so feargac, 7 do b'ur an fórc n-a
 óa leat. Súir pí anroin, 7 dubhairt:

A mhuir na glóire,
 Cao é an mí-ad féol tú,
 A Siobáin de Róirte,
 Cúin an rašar ran feola
 Do éur cun bean b'péite,
 Sur faoa ói leóinte,
 Agus a haigne brónac.
 Mhuir loirgearán dóigte
 So raib riam ríomac-ra
 I ngac áit a ngeobair tú;
 So tucitíó léir-rcuor gan teóra
 Anuar ort a lóirte,
 Ir náir beirio an fógmar ort,
 A cáillicín t'péite.

"So deimín féin a máčair," arsa Máire,
 "ir móir an náiré dúit beir ag earcamíde
 mar rin. O'féirí ná púil pé cóm hóc 7
 ir dóig leat."

Tóg Máire an corcán anuar anroin,
 leis pí an t-uirce amac ar, 7 connaic pí
 cao do bí aici.

"Óe a mhuir na b'péir," ar rípe, "ní
 féol é reo, aét fód móna!"

"Airíú, cao é rin agat á ráó," arsa
 Peis, "nó cao é an donar a cuirfead é
 rin irteac ann?"

"Ní féadar ambara," arsa Máire,
 "b'féirí sur éuit cuit oen mállaét air."

"Sreaoaó cúšat a liobaróigín, t'poc-
 múnite," arsa Peis, "ir maic acá fíor
 agat cao o'imtigh air. Táim deimínitéac
 surab iao na bligéaróite do bí anroin
 ó éianab, do rus leó é, aét beir ráram
 agam-ra, nó ní Peis acá mar ainn orm."
 An lá n-a óiaib-ran bí pí cóm fuinneamail,
 cóm héatrciom le cáilín ós, 7 éus pí aipe
 maic náir dóšad an fód móna. Nuair a
 táinig an oirde, do fíocuirigh Peis í féin so
 dear compórtac le hair na teine, 7 ní
 raib ab'ao so o'táinig liam b'an irteac
 ag ríocuirdeac, mar ba šnác leir. Súir
 pé éuar i n-aice Peis, 7 do éur rímaróro
 n-a píopa.

"Ar m'anam, a Peis," ar rírean, "sur
 maic láirí acáoi ag féacaint anoét; ir
 dóca sur éur an blúipe bagúin an péo de
 neart ionnat; 7 so deimín féin éaruirigh
 ruo éigín uait, a bean boét, mar ní
 rašair ar fógam le faoa."

"Hué," arsa Peis, ag éuirge 7 ag teacé
 ar an ocaob éiar de, 7 an fód n-a láim
 aici. Rus pí ar mállaé éinn air, 7 do éus
 iarracét ar an fód do éur irteac n-a
 beal. Ar rípe:

Éionn Dia na glóire,
 Céao molaó so deó leir,
 So ráiréar an fód ro
 Síor it' ríorraig,
 A šaige gan eóur,
 Do goit mo éuit feola
 Tú féin ir do cóm-luét,
 Agus o'fás mé n-a tóir ríúo
 Óa loirg so brónac."

"Aihu, a Peig," arpa Liam, "an ar do mbeadhair acaoi, nó cad é an diabhal atá ag teacht ort?"

"A éalóidhe na cpoide," ar rípe, "cuirfeadh-rá i n-íúl tuit ná beir tú ag magadh fúm," ag tabairt buille den bhró pa ceann 'do. "Seadh. Bíodh an méirínn agat, a fuirínn tralais."

Do léim Liam cún an doirp, 7 cpoit-nuagad n-a cpoide, aet fap a paib pé amuis fuair pí maide bí le hair an doirp, 7 táinig pé annar go trom ar a cúl ip é ag ceapamaint léi, 7 geallaim-re tuir go paib ceann tinn aige ar feadh reachtmáine n-a diairínn fan.

"Ar m'anam, a máidhe," arpa Máidhe, "sup ceapit tuir eagla Dé beir ort, 7 a leitéirínn rínn o'íoe tabairt o'don tuine. Ba ruo éigin dá mbeadh pé tuille aige. Aet do tabairpinn an leabair ná paib lám aige i n-éin-níó do bain leat, mar b'ior-pa ip é péin éior ag an ndoirp ar fadó do bír it éorlaó." Do fuirínn Peig pa cúnne annpoin 7 o'fpeagair:

"Muiré tuairp ip o'it ort,
Náé ionnat do bí an iughean
Ip gan innpint go o'í ro
Sup mar rínn a bí pé!
Ocón, mo pceimleadh!
Ip beag an iongnadh dom cpoide-re
Beir b'urte o'áirínn,
Mar ip o'le an iontaoiré tu
Ag pean-bean cpoine,
Cún beir mar bean tige aici,
Tu ag imteacht it' p'raoile
Ó mairínn go hoirde,
'S na rínn ag fuiríge leat."

Ní paib don oirde ar feadh mí n-a diairínn fan ná go paib pí ag fairé ar an mbeirte eile, cún o'ioagair o'imirt o'íoe, aet níor

táingadh, 7 ip í bí go fearb fuatmar feargadh, nuair ná paib páram aici. Ip geairr sup pocpuig pí n-a haisne ná paib don éaoi aici ar iad do éaoirde mura mbuailfíoe bob éigin o'íoe, 7 ba gneannmair. 7 b'uadhárad an reir, do ceap rí cún, é rínn do déanam. O'fan pí pa leabair ar feadh cúpla lá, gan gneim ná bolmac do blaifeadh, 7 í ag pceapadag go héigneadh, mar a beadh tinnear millteadh éigin uiréi. An cpoimadh lá do cuairínn Máidhe cún an baile móir, ag iarrpáir póluiréi do cuirfeadh m'pneadh innéi. Nuair bí pí iméighe, o'íurínn Peig 7 o'fan pí ag ite ar feadh dá uair a éuirínn, bí a leitéirínn rínn o'áiré uiréi, 7 cuairínn éar n-air pa leabair aráir annpoin. Nuair a táinig Máidhe a-baile, bí Peig rínte ar a táir-i-n-áiríoe roimpi, 7 dá mbeadh pí ag glaothadh uiréi, go o'í lá an luain, ní féadadh pí gíocr ná míocr do bainé airéi. "Ó, Dia go deó linn," ar rípe léi péin, "tá pí iméighe gan an ríagair, 7 cad do déanfadh i n-éan-cór." Siúo amadh í ag glaothadh ar na éomairínn, 7 í ag sol 'r ag blaópaig. Táinig beiré nó cruírínn ban irteadh i n-éimpeadh léi, 7 bíodair cinné go paib pí marb. Ógadh Peig amadh ar an leabair, 7 do nígeadh í, 7 le tuirínn na hoirde, bí gadh níó ullam aca cún í éorínn, 7 í pocpuighe amadh ar élar ar éaoi an tige.

Ip gairínn n-a diairínn-fan, go paib na daoine ag báilíngadh irteadh go tige an cuirp, 7 ambair táinig Seagán fada, 7 Oiarínnairínn ladh éom maire le cad. Ip o'ítrínnairínn an páirínn o'opráil ríad ruar ar rínn an t-anam boet do bí iméighe i láirínn Dé, mar a ríleat. Do fuirínn Seagán éall le hair an élar, pa o'íreó go paib a órom ionpuighe leir an gcoirp.

"Aihu náé obann o'iméighe an bean

boct," ar peiréan leir an bpeap ba goire do.

"Molad go deo le Dia mhúire, ir ead," ar ran fear eile, "Ir maire a labaráinn go dána." Do thornuig Seagán anpoin ag innrint do go raib ana-buadairt air mar gheall ar an gcleap d'imir uiré. Ir ar éigin do bí an focal ar a béal, nuair a rugad spreim ar éluair air. Do tug Seagán púil-féascaint ar an otaob éirí de 7 nuair a connaic pé gurá' i Peig do rug air, 7 go raib pí ag éiríge ruar éiríge, do léim pé éiríge troidíge or cionn tailín. Cuir pé don búir amáin ar, mar a cuirfead tarb buile, 7 do éirí n-a pleire i lár an tige.

A laos mo éiríde 'rtig, anoir ir ead bí an reannrao, 7 an iompáil líte ar a raib láirígead, 7 an potram 'r an t-éirígead ar fuio an tige. D'éiríge fear do bí i n-aice an doruir éun ruir leir péin, 7 do éirí pé ag an ocláirig. Éiríge beiré nó tuidir eile n-a óiair, 7 tuiteadair anuair air. Do léim Peig den élar d'aon tuidirig amáin. Do rug ar fluairí, 7 bí ag gabáil ar óiarraio go raib fuil n-a plaosaib air. Níor muidé tíg cuir do glaothad air anoir, mar ir m'od éor do bí rínte ann. Aet bíodair ag teact éúca péin i noiair ar noiair, 7 ag pleamnuagad leó amad, go ocláir nár fan duine, pé óion tige. Aet Peig péin. D'iméig Máire éom maire leir an gcuir eile, 7 ní leirígead eagla bí teact n-a goire, ar fear trí mí.

Do maire Peig móran bliadanta n-a óiair ro, 7 nuair a fuair pí báir an tarra huair, cuirígead tuidir ríndéirí ag déanam na cóirann éun i éirídeígead gan móil, 7 ir daingean do clúirígead iréig í, an fáir do bí pí dá cóirann ar eagla go n-éirídeígead pí éar n-air éúca go b'ad air.

Cuicé.

SLIAB RÍGE.

nuid na gaEOILGE.—V.

Cuimíro or comair luét léighe an irisleabair an taca ro pompla de reiríneígead Seagán uí Óneava. Snoiígeadairí clóe i gCoraig do b'ead Seagán, aet i oteanna airé éabairt dá ealaída beaíad, fuair pé uair ar ana-éuro leabair GaEOILGE a reirígead. Duine de reoláirí míel uí Longán do b'ead é. Tá leabair uair i maig nuadad, aet tá ríndéirí oáir reirígead pé reirígead annro ir annró.

I reirí Ríeáirí uí foígead fear do an leabair ro. Tá pé ar na ceannaib ir fearí de éuro an Óneavaig oáir buail umáin. Fuair an t-éirígead Pápaig ó Duinnín ann trí amáin de éuro éirígead Ruair ná raib ar fáil i n-éan-áir eile. Deir an Óneava i noieirígead an leabair gur i tairteal na muirí uó do fuair aóbar an leabair. Tá trí éirígead leatánad ir an leabair ro. Píreígead é go léir. Sro é leatánad 243. Tá an pinn reirígead uí amáin eile or cionn an airte éall ar an leatánad gceatna, 7 do méirígead beagán ar an ngiorta ro.

Seo n-áir noiair aóbar an leatánad i gcló:

PÁPAIRÍ Ó HIRÉIRÍGEAD.

Ceó reirígead reirígead oíde éun fáin mé ar an mín-treannair éirígead éun fuair oom reirígead i gclóirígead gan áirígead go b'ad leó na bláirígead do euaígead do ríneirígead éirígead glair na (m)bláirígead ir tairígead liom go ocláirígead go fuair an rígead-mairead míonla ba b'adéirígead oáir reirígead ó áirígead anuair

Bíodáin mo éiríde ionnam le háirígead Tá gnaígead reirígead lán-gean go buair Tá b'adéirígead uí rígead-muire dá gáirígead Tá eam-leatánad áirígead gan ríneirígead a ocláirígead tairígead b'adéirígead ríneirígead Ir dá eirígead éirígead bláirígead éirígead Céirígead b'adéirígead an oíde níor éirígead liom ag reirígead áirígead a ríneirígead

"S a b'adéirígead na mín-gead ar fáirígead an t-áirígead ó'n mbáirígead áirígead an t-áirígead na móirígead ná áirígead Gan amígead fuair báirígead ar gáirígead rígead nó an fáirígead tairígead naígead leir tairígead an ríneirígead éirígead rígead rígead nó an euaígead leat-pa innirígead i tairígead oam Cao é an tairígead ar a tairígead ar éirígead?"

"D'áirígead-clanna míleirígead le fáirígead n-airígead mó éirígead éun euaígead Ir éirígead euaígead banna áirígead go gáirígead Ir le ríneirígead go ocláirígead annro ar fuair Tá máirígead go mberígead bíocun na bláirígead n-a n-aígead-b'adéirígead áirígead go leat 'S an Stíobairígead do bí reirígead (an) panad n-a rígead ar éirígead áirígead go buair

Tá rígead eile ar m'íntinn le fáirígead leat máirígead binn leat mé éirígead ar ná leat go b'ad leatígead go b'adéirígead rígead an Spáirígead S a b'adéirígead-muiread lán-gead i geuairígead n-a mberígead uígead agann ar éirígead tairígead fáirígead ná reirígead uígead naígead ar euaígead 'S gur i b'adéirígead reirígead reirígead an máirígead Ir ead máirígead go háirígead an buairígead

IOMANUIOTE CILL CÓIRNE.

Ar cuala rib a' cúinne a bí ar muinntir Ceallúpac
 'Baint níos 'r a' cur umpa i gcaiteam a' lae;
 Bí an Canuigeac ar uéir ann ir b'feairi é ná
 cúigeair

Da maic e mar éonnam i gcoinnib na laoe.
 Coinneógaró Diaimuro an cula má fažann pé son
 éonnam

'S beró luét cótaí uibaca a' gobail iomaib ar gac
 taob;

Mura lufair rib go vlút iao irtiz ar a uéiriac
 Déanairó riao bhúrcar óinne go léir.

Muair a veimeac an cúinne vo caiteac ruar
 éužanne i

'S nioir fearaib pí óuinn ann acé ceitpe neóméac,
 Muair a ríngá pí an cúinne, annró a bí an uúreacé
 Bí mile fuilú aca 7 muirac fair play

Bí Mojuaini go rúgac a bhreacó tré cula
 'S Mac Donncaóa go lúthair amac le n-a taob;
 Mura mbeacó Seón Meaic a Labair linn 'r hiúí Maol
 'Ómnaiz

Vo éuipimír gan taabac iao irteac ra tréiréal.

Cuiprú mé cumangéar ar ióctar na uúitce
 Ažur imteóžao cum riubail a' fuil leir an b'péinn;
 Ražaró mé von Scumal rior ar riuó von Cúige
 'S žur ar faicce Cluain Rúoa a buaileamair ruacé.
 Bí žpriež 'r a trúp ann pé éarpini uubaca,
 Ažur paráirpe Óúipe amac le n-a taob;
 Bí cpeacair (4) nó cúigeair vo b'prie aca i žcúla
 'S žur éuar ar an žCumac a pcamairi léi.

Mo éeao žpác é an b'puaac vo éuip pé rior riar
 opainn,

Đam pé ár žciatl óinn le neap a foiléir;
 Ó'prouiz pé biaó óuinn 7 uubairp uari a b'paeair
 Tá pcpiođmair uá iarpairó go uoicpao pé péin.
 Ražmuro von iarpair i žcúir na haitébiaóna
 Ó CILL Ruir go Ciaruúre anonn tpeapna an Ribéir;
 Seólpamuro rialtaiz tpi Rác Caol amair linn,
 Beró inripit pceíl éiari opainn i gcaiteam an
 tpaožail.

'S a muintir CILL Cúinne, mo beannaac go veó uib,
 Léiziró u'bur mairp ar maite lib péin;
 Tá pcpir t'feairib óža inp an évóniz im' óeóir-pe
 éuiprú u'bur tpeóir rib i gcaiteam an tpaožail;
 Tá liažpóu bpeáz nóž aca pocair i žcúir uib
 'S a éamán fuimpeóige n-a lám až žac n-aon,
 Mura leiziró rib u'bur móirp mažaró riao n'bur
 žcompac

'S beró rib pé éóipmá an oíóce 'n-a uéiró.

Cuiprú mé fearaib CILL Cúinne peo fearpa inp an
 nuaróeacé

Ná fuil son baile inp an veóžairp na buailpúir caoé,
 'S go b'pail pcpir ve liažpóu až baile 'n-a noeóiró
 ann

'S cá b'pail an té éileóžaró iao i gcaiteam an
 tpaožail.

Cuiprú mé póirp ruar a neoparó von p'póile é,
 Nó vo rna King Sports a bioó iomainn inp a b'péinn,
 žur b'é an cpmiac fuipeóige é le riolar an móirp
 'S éinne a beic beó aca t'péir an lac inuic.

'S ar mo éapao ábaile óam bótar inp p'papa
 bairpúir mairp ar calam le liúž až žac n-aon;
 Bí CILL Cúinne maol veapiz le teinte enáma larpá
 mar u'órpouiz ar žcapraen ar imteacé vo péin.
 Bí pion ann ir clapet ir žac beóir eile 'á aieap.
 žur épuinniz na baile le hátar ár pceíl;
 Bí cailini veapa žobáil fuinn ann go marvean,
 'S riuó mar a pcamar le žpamairp an t'péirbe.

'S ir pava mé a' p'póneam a' pcamar až éirteacé
 le CILL Cúinne 'r a žclapóir uá molaó go háip,
 Tá mbeacó p'pou p'pou ažam cia Labair éom taróibpae
 Vo i aiepao pé éirteacé nó beacó 'n-a pléiac.
 Cuipreao plain maóirp ar a éopóinn ruar go taróib-
 pae,

Cuipreao mar p'pou inp a uóipre p'péacán;
 Sé mo uócar žur tuill riao žac pianóp uá b'paužpirt
 uá pcpití go uéim inp ó bažar go rál.

CONCUBAR Ó MUINNEDÁIN,
 vo foiléirpiz.

CLÓDANNA NUA.

SGOEBUALAO. An tačair p'pouar ó Laožairp vo
 p'púib. Dublin: The Irish Book Company, 6
 D'Olier Street. 1904. Réal.

Ir iomúa uúine a éeannužeann an Leader žac
 p'péamain' éun aipre an átar p'pouar a léižeam.
 Tá p'pau-aiepe ažam go léir ar éaž ir ar 'óonn-
 éac. Ir p'pau uóib op ár žcomairp anoir 'ár žcom-
 aipiužaró ir uari múnacó. Ir iomúa uúine i
 n'púinn inuic p'pé éomaoin aca. Tužaro uata go
 ponnažairp gan p'pé žan eazla, ažur tá meap ažur
 cion op'pá uá p'péir.

Sé ruo atá i "SGOEBUALAO" ná p'pouit u'p'pé-
 p'púib éaž ir 'óonnéac, vo bameacó ar an Leader
 ir vo cuipreacó i n-eazar i nuaró a éeile annp. Da

maire an cuimneamh aS an Irish Book Company a leictéir a véanamh. Ir iomrúa uinne a éiriprú "Páirte uí Ceallaigh" pompa pé'n gcuataró nua ro.

Tá pé leatanaigh véas ir éiripie píctio inr an leabhairin ro. So veimín ir maire an luac péalaróe é. Uíompaó pé so bpeas maí aóbar léigheóipeaé i gceapóeá ve conmpaó na gaeilge. Tá poelóipín ana-áireamhail i nveipeaó an leabhair. Ná bítar aS gearán feara i otaob earbaó leabair. Táro aS teaeé opaimn n-a oitulaib pé látar. Eairpaó póganta ir eá "Sgoébualaó," 7 tá púil agaimn so mbeir ceannaé póganta aip.

ÉIRIÚ. The Journal of the School of Irish Learning, Dublin. Edited by Kuno Meyer and John Strachan. Vol. I, Part. I.

Ir maire linn so bfuiltar aS corpuasó ar an tSean-Gaeilge a faoéruasó. So uí ro vo bí an obair so léir ar lámhaib eactiponn. Níor b'eól dáir n-uipíor eavé an meap a bí ar feana-teangasó na típe ro i meap luét léiginn na heóipa, ná eavé an baint a bí aS ar pean-litipeaé le feana-puoi na uíotípa eile paó ó. Nuair a éimíó fpanneais ir gearmánaiz, Sapannaiz ir lotaúiz aS baint na gearp dá éirle aS iarrpaó eólar u'páasail ar ár pean-litipeaé, nar éoiri uíinn a fparpaize uíinn péim eav éirle é so léir. nó eav n-a éaob ná veimíó éipeannaiz iarrpaé ar beasán ve feóirib ár feana-litipeaé a éur or eomair an tpaosail.

Tá corpuasó maire véanta agaimn annpo. Tá pomnt nótai ar fpaimear ó lámh an tpaedánaiz i uotpaé an leabhair. Annpoim "Coiteán Tíge Fínn" ó E. J. Gwynn. "Comas Manéin Léir" aS ar "Comas Cpoide Cúirt" ó Cúno Meiréar. "Colmán mac Uuac 7 Guairne" ó Seamur ó Caoimh. Alt ar "The Impersonal Passive Forms of the Irish Substantive Verb" ó'n Laoiveaé. "Domnaill ua Uaéaroe" aS ar "Des Innoét" ó Cúno Meiréar. "Leabair Oipir" ar n-a éur i n-easap vo R. I. Best. "Oíbeaó Conlaic" ó Cúno Meiréar. "Cuculainn 7 Conlaic" ó Seamur ó Caoimh, 7 puoi eile. Tá "Táin bó Cuailgne" geallta uíinn pan tapina eiró. Ní hean-éno puapac é ro, ir tá púil agaimn so n-éipeasó le scoil na Sean-Gaeilge.

MODERN IRISH GRAMMAR. By J. P. CRAIG, Professor of Irish in St. Eunan's Seminary, Letterkenny. Revised and enlarged edition. Dublin: Sealy, Bryers, & Walker, Middle Abbey Street. 1904. 3-.

Ní puláir nó fearp uána fearó an tpeasac aS ar "Modern Irish Grammar" a éabair ar an leabair ro. Péacaimir cionnur a oipeann an ainn vo.

Ar leatanaé 5, veip an tpeasac: "Ó is pronounced like the o in adorn. Examples—Ós, pós, bró, 7c."

Ní aipútar an feaim ro ar an otaob amuis ve éirle ulaó.

Ar leatanaé 14, veip an t-uóar ro:

peapó(m)	=	peapú.
polao	=	polú
plao	=	plú
lám	=	lá-u
leanb	=	lean-u
peapb	=	peap-u

Ní maib an t-uóar aS cuimneamh ar leat móga an uair rin, ir uóea.

Ar leatanaé 18: "Diminutives in ín are usually of the same gender as the nouns from which they are formed; as cruicín (*m.*), coirín (*f.*).

Táro so léir fipeann leatpea.

Ir uóiz leir an tpeasac gur loit na pílióe an teanga. Baó maire leir corp a éur leó. Beao pé eom maire aize éabair pé paéapa na map a éorp. Ir beas opia uíeall an tpeasac.

IASGAIREAÉÉ SÉAMUIS BIZ. Le Seamur 'a tpeas.

Dublin: Sealy, Bryers, & Walker, Middle Abbey Street. 1904. 1/6.

Tá an tpeasac aS iapeapeaé 'on éoir ro aS ar uóiz linn gur peap atá éipúte leir ann ná i pepiobao fpaimeir. Taitneann a peéalta so maire linn. Tá pé aS innpit a éupai iapeapeaéta uíinn i nGaeilge éirle ulaó. Feimíó pan leabair ro a lám puoi ná maib ar eólar agaimn éeana. Tá poelóip áireamhail i nveipeaó an leabhair. Vo bí 'a henipin' uar gearpaó ar peao ábrau éun so bpuapeamair amac ná maib ann aé "éeana péim." Máir pompla maire ar Gaeilge éirle ulaó é ro, ní puláir nó beiró pé n-a áire aS luét poéumta eanaimaiti.

PLAYS FOR THE PEOPLE. GRÁÓ AGUS GRÉitíre, AGUS ORÁMANNA eile. William Ó Rian vo pepiob. Dublin: M. H. Gill & Son, Limited. 1904.

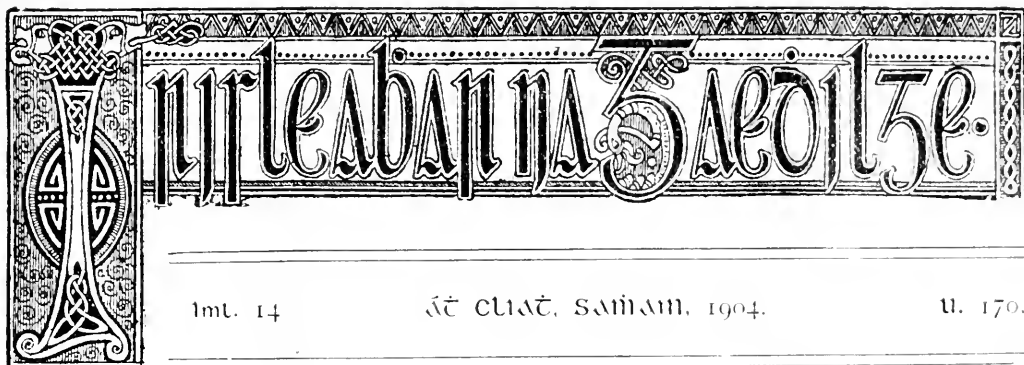
Tá trí éinn ve orámanna beasa annpo ó lámh an Rianaiz. Ir cuimín le léigheóipib an IRISLEABAIR "An Mí-áó móp." Tá ceann eile i nGaeilge ann leir, "Gráó aS GRÉitíre" ir ainn aip. Tá an tpepiob ceann i mbéapla, "The Wake of the People." Sio i an éeao iarrpaé aS liam ar orámanna a pepiobao i nGaeilge. aS uol i bpeabair peao beiró, baó éoir.

CÁRTAI PORTA GAELIC POST CARDS!

Ask for THE GAELIC POST CARDS.

The Gaelic Post Card Co.,
DUBLIN and LONDON.

Scoltar litpeaé i otaob easapéipeaéta so uí an fearp easapir; 7 litpeaé i otaob baimpíge so uí Stúipéir, Oipiz an Connaicé, 24 Spáio uaéapac uí Conaill, áé Cliaé.

PLACE NAMES FROM OUR OLDER LITERATURE.

BY C. S. BOSWELL.

III.

err Septine, Askeaton, Limerick—falls on the Daoil,
near the town.

err mac nēppe, formerly Coimhliab na Féinne, now
ear ui ftoinn, Assylin, near Boyle, Roscommon.
err Maíge, now Cahirass (Caṡair Paṡa), near Croom,
Limerick.

faeltopum, Feltrim, hill near Swords.

fanao, al. fanat, district in the N. of Donegal.

faoit, Whiddy Island, Bantry Bay.

faṡan, Fahan, on E. side of L. Swilly.

feabail, loč., p. febal.

feapa áṡoa=áṡoa Cianaṡta.

feapa áṡail, al. p. bite, barony Farbill in Copco-
maíde, q. v.

feapa bite=p. áṡail.

feapa Cualann, v. Cualano.

feapa Li, district between rivers biop and camop,
barony Coleraíne.

feapa Maíge) Fermoy from the district which
feapa muíge féine) appears as maš pian in *F. M.*
feapa (fir) monaíš, tribe of monaṡ, 4th in descent
from baípe baímaṡ, son of Caṡaoir móir, fled
from Leinster, having killed enoa, son of the king.
Part went to Down and became extinct. The
rest settled and gave their name to the present
Fermanagh.

feapa Roir, in S. Monaghan, see Cpié Roir.

febal (feabail), loč., L. Foyle.

feṡa (feṡa)=“Woods,” the name of several
districts (1) feṡa áṡa luain, the “Fews,” or
“Fues”—barony Athlone, Roscommon. Tradition

refers the name to three trees, bṡón, Duṡ, and
Duṡ-Dibeoil, planted by Seṡb, daughter of Scáṡ,
a Connacht Druid, when she gave three meetings
there to Coimac mac Conéubair. (2). Two
baronies in Co. Antrim, named “The Fews”;
(3) “The Fews,” a parish in Co. Waterford.

feic, loč, near Slane on the Boyne, inhabited by an
eṡ feapa. Finnécép dwelt here seven years
awaiting the salmon, which, however, fell to the
lot of fino.

feme, feimenn, a territory in present Co. Tipperary
see maš fémín.

feóir, river Nore (=an feóir).

fercuatan, district about Powerscourt, Co. Wicklow,
now Fercullen, home of uéaoán, first smelter of
gold in Éire, temp. Cizeimmar, circ. 1000 B.C.

ferma, ferma, Ferns, on the Dinn, a tributary of
the Stainge, Co. Waterford.

fermmaš, fermmaš, barony Farney, S. Monaghan.
Tradition that it had been cleared of wood,
temp. Iṡual, son of Émemon.

ferpat (ferpat, ferpat) Cuama, between Dalriada
and u: Cuirpe, near present Toome Bridge.

ferp étáine, on beno etair.

ferp fintán Caltuinne, now Towntinna, near
Derrycastle, S.E. shore of L. Derg, near foot of
lake. Abode of fintán, survivor of companions
of Ceraip.

ferp na nOmuao, N.W. of Temair.

ferpa fer fecc, old name of Slane, on the Boyne,
see L. feic.

fial, river Feale, Kerry, from fial, wife of Luṡaró,
son of té, the Milesian leader, who was surprised
by her husband while bathing there and died of
fear before recognising him.

fiannait, now Fenit, the western extremity of
áṡpaíge Cúile Deapa, q. v. Fergus Fiannait
mentioned in the Sencur móir as one of the great
judges and scholars of the first century. Fre-
quented by the pian, who held a race on the
strand from Fenit, to Ballyheighue, celebratad

- in a poem ascribed to *Ógáin* (O'Curry: and O'Donoghue's "Brendaniana.")
- pró Sámle*, parish of Cloonsast, N. of Portarlinton. From *Sabal Star*, son of *Étaroon*, son of *nuada argetlam*, who took from *Ánce*, daughter of the *Óagosa*, a bundle of twigs she had taken to make a tub for her father (because every tub he made leaked at flood tide and gave no drop at ebb) and threw them down towards *beaé fuat-arcas*, whence the wood sprang up. In this wood *pró* took refuge with the artificers during his youth. The modern name, Feeguile, is applied to the river.
- pró na Cuan*, old name for *Cratálac* or *Cratloe Hills*.
- pró, prion*, river between Donegal and Tyrone, now called the Bush.
- prómas*, or *mašpró*, a plain in the barony of Athlone, Roscommon, inhabited by a *Firbolg* people of which the *Clano Moyna* was a sept.
- prósa, prionga*, a territory in N. Co. Dublin, part of the *Cianacra*, settled by the *Sáine*, a tribe descended from *Slarua*, son of *Caos mac Céin*, former name, *maš murua*.
- próloé Ceia* (*prionloé Céia*), now *l. Ceia*, in *Irur Domnan*.
- prótrá, priontrá*, *Ventry*, a strand near *Tralee*, field of the fabulous battle of a year and a day, in which *pró* and the *prion* defeated the invaders under *Caie Doynmar*, Monarch of the West.
- pró-culaé*, old name of *Ardpatrick*, 5 miles S. of *Kilmallock*.
- prinne, loé*, source of river *Finn* which joins the *Mourne* near *Lifford*, from *prinn*, sister of *peigoman*, drowned there while attempting to rescue her brother from the wild sow which killed him, see *min an áil*.
- prí tíre*, a tribe in *Wicklow*, whence mod. *Vatry*.
- prí*, see *Feia*.
- prerc, plearc*, *Riv. Flesk*, *Kerry*, one of the three rivers which sprang temp. *práca labruinne*.
- próar*, *Fowre*, N.E. *Meath*, N. of *l. Léan*.
- próaro murtemne*, *Foughard*, Co. *Louth*, 2 m. from *Dundalk*; battle of *Cormac mac Áirt*, 248 A.D.
- prótre*, forests E. of *Lipe*; traditional site of mines where *uáodán* first smelted gold temp. *Úgeinmar*.
- prómac mac námalgaró*, meeting place of *Clano ámalgaró*, 1½ miles S.W. *Killala* (see *Cáin ámalgaró*); name preserved in townlands *Farragh* (*Forragh*) and *Mullafarry* (*Mullaé Forragh*).
- próar Dealbnaé*, a forest once standing between *Birr* and *Banagher*, whence townland *beaé an próar*, now *Ballaghanoher*.
- próarta*, two territories occupied by *Eócaró pró* *fuatart*, brother of *Conn Céocataé*, expelled

from *Meath* by *Áirt*. (1) *próarta Ornaóais*, or *próarta pea* = *Bar. Forth*, in *maš pea*, about 4 miles S. of *Leighlin*, *Carlow*; (2) *próarta an áairn* = *Bar. Forth*, Co. *Wexford*, including *Carnsore Point*.

- préšabail*, now *Ravel Water*, Co. *Antrim*, one of the battlefields of *Cormac mac Áirt*.
- prémair, préamairn*, *Frewin*, a hill on shore *l. uairn*, *W. Meath*; site of a palace built by *Eócaró áiréam*, *Ártor*, 5084 A.M. (*F.M.*).
- pruat*, S., now *S. pruat*, the *Fews* of *Armagh*, *W. Newtown Hamilton*. The various definitions of the name afford a fine specimen of the ancient etymologies of place names. (1) From *pruat*, a Milesian chieftain slain there while pursuing the *Ú.Ú.* after the battle of *Cailltiu*. (2) From *pruat mac úile mic úrge mic úreogoin*, who on his way to Ireland from Spain discovered an island—*inir mašúena* [= *mó óšúéna* = *mó cp. maš*] + *óš* (perfect) + *uaóá*—whereon none who set foot might tell a lie. (3) From the *sod* (gen. *póro*, quasi *pruat*), which he brought thence, which *sod*, when a person with his foot upon it told a lie, turned upside down. On this *sod* a single grain fell from the mouth of *St. Patrick's gearron* (*Bk. Ballymote*, also *Silva Gadilica*, ii, 521).
- prúir, síuaó*, now *S. níuir*, near *Castle Kelly*, N.E. Co. *Donegal*.
- šáira*, (1) river near *Ardfert*, *Kerry*, now *Thyse*. (2) A stream flowing past *temair* to the *Boyne*.
- šáira áile* (*áigte*), near *áicill*, now *Hill of Skreen*, *Meath*; site of battle where *Caiprie*, son of *Cormac*, defeated the *prion* and was himself killed.
- šáira, loé*, site of a lake now dry, with lake dwellings in it; now *Lagore*, near *Dunshaughlin*, *Meath*.
- šáiruaó*, district about *River Suga*, said by some to be inhabited by non-Gaels (*Keating*, I ix.).
- šáirán*, *Gowran*, *Kilkenny*, on debatable land between *Ormašge* and *múma*, and one time seat of kings of *Ormašge*.
- šaeé* (*šaoé*) *beia*, *Gweebarra Bay*, *Donegal*.
- šaeé bioira*, *Travenagh Bay*, *W. Donegal*.
- šaeé úóairn*, also *úóir*, included *Inishfree* and *Gweedore Bays*, Co. *Donegal*.
- šaeé Roir*, near *Killala*.
- šaeé Sáile*, in *Irur Domnan*.
- šaeéac* (*šaoéac*), river separating *Ára* from *mur-chašge tíre*, falls into *Eócuill ára*, an arm of *l. Úeršueic*, 3 miles N.W. *Nenagh*.
- šailenga*, the name of several territories which according to tradition were acquired by *Cormac šaileng* son of *Caos mac Céin* or his race. (1)

GAELTIGE MÓI, comprising barony of Morgallion (MÓI GAELTIGE) near Meath, and SLIAB SUAMIE, part of barony Clankée, Cavan: (2) GAELTIGE, BEAGA, near Liffey, including SLAR NAERÓIN (Glasnevin): (3) GAELTIGE, or LUIGNE in S.W. Sligo and in Mayo, N. of barony Costello and the diocese of AÉAD CONAIGIE.

N.B.—TIGEIMAC places the GAELTIGE in Meath before the time of OILLOTT OLUM, while it is stated that the territory No. 3 *supra* had been occupied by the FIRBOLG GAELTIAN, and was granted by COIMMAC MAC AIRTE to the Milesian GAELTIGE, *at the tribute paid by the AITEAC TUSAÉ*. Hence it would seem that GAELTIGE is an early racial name belonging to a tribe or tribes probably of "Firbolg" or other non-Milesian origin, in various parts of Ireland, the connection with COIMMAC GAELTIGE being suggested by the resemblance of names, and the desire to "explain" which has provided so much of the materials of the *Óinn Sencur*.

GAELTIG, the Galway river.

GAIR, L., L. Gur, barony small county Limerick.

GAIRIO and ILGAIRIO, also GAIRIÉ and ILGAIRIÉ, two hills W. of Mullingar where the final battle of the TÁIN BO CUAILTIGNE was fought

GAIR SLIAB, Ox Mountains, Sligo; properly "stormy Mountains," corrupted into modern S. OÁIN, Ox Mountains.

GAIRNA, f. LOÉ GAIRNA.

GAIRN-MAÍ = MAÍ FÍNO.

GAIRCAN, N. Donegal, to N.E. of Mt. Errigal, birth-place of S. Colum Cille.

GAIRILL, Geashill, King's Co., place of the battle where ENEMÉ was slain and of the battles of COMMAC with the other Milesian chiefs.

GAITE, LOÉ, L. Gill, Sligo.

GAIR NAERÓIN, Glasnevin: name pre-Christian.

GLARÁIRN, Glascarn, near Mullingar, on which a fort (MAÉ LOÉAIRN) erected by IMAÉ FÁIR.

Gleann = GLENO, GLENN.

GLENO (GLENN) A' COIRE, Glancurry, also Glanawherry, a stream in Antrim, N.W. of MAÍ LÍNE.

GLENO AINNAÉ, mod. Gleann Iubair, Gleannamain, Gleannamuir (Gleannmuir, Glanworth, near Fermoy, Co. Cork.

GLENO COIRBIAIGE, Glin, in Barony of Shanid, N. Kerry.

GLENO DOARTE, Gleneely, on river DOART, now Culfuff, Donegal.

Gleann EACAIRIAIGE, three miles south of Tipperary town, in Barony Clanwilliam, between St. na MUC and Galtees: now Glen Aherlow.

GLENO FAIR, now Glenoganach, in Parish Ballycashlann, Co. Kerry, where FAIR, a Milesian chieftain, was slain in battle of St. MUR.

GLEANN FÓIRTE, Glenelly, river Tyrone tributary of MORAIRN.

GLENO SAIGE, also Sengleenn, now Gleann COLUM CILLE.

GLENO SAIA, on west side Galties, in Baronies Ifia and Offa W., mentd. temp. COIMMAC MAC AIRTE.

GLENO SEMIN, Gleann SEMIN, valley wherein DUN S., Dungiven, Derry.

GLENO IN SCÁIL (1) in DÁL APAROI, where St. Patrick served MITEU; (2) in Barony Oranmore, Galway.

GLENO OIRIN, v. S. UPPEN.

Gleann na CAIRTE, modern name of CÓIRTE MUILCENTO, Glencar, Leitrim.

Gleann na MUICE DUBHE, "The Danes' Cast," from near Newry northwards. Boundary between OIRGIALLA and ULÁO after the battle of AÉAD LEIT-DEIRIS.

GLENO NANGELT, Glannagelf, in Parish Kilgobbin, eight miles west Tralee, where GOLL, son of King of ULÁO seized with frenzy at the battle of FÍNO-TRIAIGE.

GLENO NA SMÓI, Glenasmole, source of the DOÉIRA, Dodder, near Tallaght; appears in the FÍNO stories.

GLENO RUIPP ÉNAIS also GLENO ÉNAIS, apparently = Gleann DÁ LOÉ.

GLENO RIGE, ancient name of the valley of the Newry river.

GLENO SAMAIRCE in SLIAB CUILINN.

GLENO SCORÉIN, near CAIRI CONFOI, in Barony Troughanany, Co. Kerry, where SCOTA, daughter of Pharaoh and wife of MITEU, buried.

GLENO UPPEN, (1) Killushen, W. Carlow: (2) "OIRIN, - Glenosheen, under the brow of "OIRIN, - SUIRÓE FÍNN, Co. Limerick.

Gob na n'ÓIRIAC, Gobnadrury, promontory in Achill Island.

GORT AN OIR, Gortanore, near DEIRISPIACÉ, between Cahir and Clonmel, where LUĞAIR MAC CON, AIRI RÍ, was standing with his back to a pillar stone distributing gold and silver to the FÍTE of ÉIRE when FÉIRIAR MAC COMAIN drove a spear through him.

GRAPANN, v. CNOG S.

GRAPAIRIÉ, Barony Coolavin, S. Sligo, belonged to descendants of OENGUR FÍNO son of FÉIRIAR.

GRÉINE, LOÉ, L. Graney, Co. Clare—rose temp Eremón: also LOÉ NA BO GRÉINE.

GRANÁN AILIGE=AITEAC.

GRAP, SLIAB, in Barony Clanbee, Cavan, now S. SUAMIE, S. Gorey.

IRIANN, near LOÉ NTAIRINN and SLIAB NTAIRINN.

IBAR (IBUP) CÍNO TRÁISA, now IUBAIR CÍNO TRÁISA, Newry.

IRÁN DEIRAMAIN (OILEÁN DEIRAMAIN), now Barrow in Fenit, v. ATEIRIAIGE.

ILGAIRIO, ILGAIRÉ, F. GAIRIO, GAIRÉ.

IMLIUÉ IBAIR (IMLEÁÉ IBAIR), Emly, Limk.

INBER (INOBEN) AMERGIN now INBEAR MÓR, estuary of ABANN MÓR in Arklow—where AMERGIN, son of MILEO, landed, and see INBER DOMNANO (2).

INBER AN LAÉARNA, Larne Water, Antrim, see LAÉARNA and OLLAIRBA; also INBER SEIMNE.

INBER DECE, ancient name of Drogheda, from skull of Dece, pet dog of BPECÁN, found there after BPECÁN's shipwreck; see COPE BPECÁIN (probably from the name of some forgotten person)

INBER BPEG, INBEAR BPEÁŠ, mouth of Bray river.

INBER COLPÉA, mouth of Boyne, where COLP the swordsman, a son of MILEO, drowned in attempting to land. Name obsolete, but preserved in COLP, a parish south of the river.

INBER OÁ ŠLAIP, inlet beside Wicklow town.

INBER OAEITE, INBEAR OAOITE, Ennereilly, four miles north of Arklow—from river OAOIT, now Penny-comequick.

INBER OEA, Wicklow Harbour.

INBER DOMNANO (1) since MAERT DOMNANN, now Muldowney, mouth of Malahide river; (2) old name of INBEAR MÓR F. INBER AMERGIN.

INBER ŠLAIP, mouth of Banna.

INBER LINNI LUACÁNNE, estuary at Dundalk.

INBER MÓR (1) see L. AMERGIN; (2) and (3) see CUAN INBER MÓR.

INBER NA FER, mouth of river MUAR, Moy, at Killala.

INBER NÁITE=LAC SWILGE, L. Swilly.

INBER SCENC, mouth of Waterford Harbour near Tra-more, where EMEI landed; from SCENC wife of AMERGIN, drowned there.

INBER SEMNE (SEIMNE)=L. AN LAÉARNA.

INBER ANGIN, Hare Island, the largest island in L. RIB.

INBER BO PINNE, (1) Between TÓRINN (Tory Island) and mainland of Donegal. (2) Island in L. RIB.

(3) Modern name of INBER RÍOŠNA, off Killary Harbour, Galway.

INBER CAŠAŠ, Scattery Island, near mouth of Shannon.

INBER CEČLENN, also OAMINN, Enniskillen; from CEČLENN, wife of BALOP, who mortally wounded the OAGUA in second battle of MAGTUPHU.

INBER CLÉIRE, Cape Clear Island.

INBER CLOŠMANN,) now Quaker Island, in L. RIB;

INBER CLOŠMANN,) named from CLOŠMANN, mother of LUŠARŠ ŠPAŠ OEPŠ; the place where MEUB was killed from the sling of POPBURDE, son of CONCOBARI.

INBER CUAN RÁMPABA, old name of Ennis.

INBER COMEBA, Ely Island in L. Erne, between Church Hill and Lisnacarrick on the opposite shore.

INBER CPÉŠAIN, old name of TÚN BAOT, Dunboy.

INBER CPÉŠAÍN, Inishcraff, island in L. OYBREN (Corrib),

opposite Castle of Cargine, whereon Cyclopean ruins, the traditional abode of OYBREN, or, according to O'Flaherty, a magician, MACAÍN INOPY ČPEŠAÍA (probably a reminiscence of OYBREN).

INBER ODOMÁIN, Ennistymon.

INBER EOŠÁN, from EOŠÁN, second son of MALL N. Š.

INBER EPEO, later INBER MAC NEPPA (from 7th century), Ireland's Eye.

INBER FÁIČLÍN, Innisfallen, island in L. LÉIN.

INBER ŠEIOE, Inish Kea, W. of the Mullet, Mayo

INBER ŠLUŠAIRE, Inishglora, W. of "The Mullet."

INBER MEIC TH ČWINTO, Inchiquin, island in L. OYBREN.

INBER INHUPÉAŠ, Inishmurray, off N. Sligo.

INBER RÍOŠNE, also L. BO PINNE, Inishboffin, off Connemara.

INBER ŠAMEP, a small island in L. Erne; from ŠAMEP, a dog of PAPÉTOŁÓN. See Keating, Book I., sec. vi.

INBER SEIMNE, Island Magee, off Antrim.

INBER TEOC, Inishtogue, on Lower Nore, Kilkenny.

INBER TUİK, Inish Turk, N. W. of Killary Harbour.

INNEOIN, since MULLAC INNEONA, or INNEON, of the Decies, now Mullaghinnone (or Mullaghnonny), W. Clonmel, from the *anvil* of LÉN OEOŠEL, ČEPTO BOŠB OEPŠ of the ŠTO in ŠLUŠ NA MBAN; used to go each day to L. LÉNA to make articles for PANO; on his return would pitch his anvil before him, which always alighted on the right spot.

IOPIPIR DOMNANN=UPPIOP DOMNANO, *q.v.*

IPILUACÓIR, district on the borders of Cork, Limerick and Kerry, in which were included barony of Duhallow and the country about the Paps.

LAEG, L. Belfast Lough, burst forth temp. Eremon.

LAEGAIRE, in E. Meath, including baronies Upper and Lower Navan, with TLAČTŠA and church of Trim.

LAEGŠIR, LÁŠŠIR, a great part of Queen's Co., excepting that part in Upper Ossory and excepting the baronie Tinnehinch, Portnahinch, and most of Slievemargy, granted by PEOŁIME REČTMAP, King of Leinster, 111-119 A.D. to LUŠARŠ LAEGŠ-PEAC, son of LAEG, son of CONALL ČEPMAČ for his aid in repelling an invasion from Munster; whence mod. LEIX, situate therein.

LAIGEN OEPŠ ŠABAIR, the greater part of ancient ORPAIGE between River EÓIRI and ČNOC ŠPAŠANN, forfeited to Munster by LAIGEN for his murder of PEPŠUP SCANNAL, or OVEPPČET, father of CONAIRE MÓR.

LAIGRE see LAIGNE.

LANN LÉIR = TÚN LÉIR, Dunlear, S. Louth.

LAOT = LUI, *q.v.*

LAÉARNA, Larne, Antrim, territory of LAÉAIR, son of UŠAME MÓR, said to have been cleared temp. PAPÉTOŁÓN (F.M.)

LEŠAÍN (1), River Laune, flowing from L. LÉIN (2) = MAŠ LEŠAÍA, *q.v.*

Léan, Loč, *v.* Leirbinn.

Léana, Loč, *v.* Léna.

Lecc Eppa Toménas, old name of Luimneac.

Leirbinn, Loč, also Loč Léan, now L. Lene, near Fore, W. Meath; an island therein, the abode of *deo Slan*ge.

Léim Conculainn, now Ceann Léime, Loop Head, Clare, whence Cuiculainn leaped on to a rock, *butlán na Léime*, 25 feet off in escaping from the hag, *mal*, who was drowned in attempting pursuit (*Qy.* whether this is an early form of a widely dispersed story, re-appearing in a later form in the tale of St. Kevin and Kathleen).

Léim, Loč, *see* Loč Léna.

Lepp (Lior) Dúin gCláire, Royal residence of Kings of Munster, in *Slia*b gCláire, *q.v.*

Lepp Mór, modern name (now Lior Mór, Lismore, Waterford) for *ma*g *sgia*t from Lepp founded by St. Carpaic.

Lepp na Loeáparóe, one of the old names of Cashel.

Leč Cačail = *ma*g *in*ip, *q.v.* Mod. Lecale formed a part of this district.

Lí, territory W. of *banna*, *see* *ma*g *lí*; afterwards the district E. of *banna* to which the *peapa lí* were driven before 12th century, A.D.

Lia, *Slia*b, S. League, Donegal.

Liač Druim, one of the old names of Temair, derived from *liač*, son of *lia*gne *leč*an-*gla*p.

Liač Muine (1) a district now covered by Lough Neagh, conquered and occupied by a Munster chief, *Eočaró mac Muineó*; (2) in the territory of *peapa mu*ige, now Leighmoney, in the parish of Kilgullane.

Lipe (see *mu*peac) river Liffey—probably “flowing” but for tradition see *ma*g *lipe*.

Lior, *see* Lepp.

Loč Allnuie, Lough Allen, Leitrim.

Loč Arbač, Lough Arrow, S.E. Sligo.

Loč Ba, *see* Ba.

Loč Bél Séo (1) also Loč Cpocta Cliač, now Lough Muskry in the Galtees—haunted by *Coepabap* daughter of *et*at of the *τ.θ.ο.*, with 150 maidens, transformed every other year into birds, united in couples with chains of gold and jewels, whence name.

(2) Lough Belshade, 6 miles N.E. of Donegal town—for legend, *see* Joyce, II., 379.

Loč Bo Derg, Lough Boderg, between Cos. Roscommon and Leitrim.

Loč Buecpeno, Loughbrickland, Co. Down, from *Buecpiu nemčenza*, the Thersites of of the Ultonian cycle, in whose territory it was situate.

Loč Cé, *see* Cé.

Loč Ceapa, *see* *fin*Loč Cepa.

Loč Cimbe, also *Cime*, now Lough Hackett, Galway, one of the leaders of the Firbolg colony in *in*ip

*ga*ll; expelled thence by the *Cpačm*g, returned to *éipe*—obtained land in Leinster from *Cairbpe ma*pep, unable to bear the rent, went to Conacht and obtained from *Oitíolt* and *meob* grant of lands in Galway, Aran Islands, &c. (*see* Keating, Book I., sec. ix.) whence finally expelled by *Cuiculainn* and *Conal Cepnac*.

Loč Con, *see* Con.

Loč Cprón, Lough Croan, Roscommon, 4 miles from Mount Talbot.

Loč Cuan, *see* Cuan.

Loč Cúpa, Lough Cooter, in the Firbolg districts, *see* L. Cimbe.

Loč Dá Čaeč, Waterford Harbour, F.M., *sub ann.* 3530 A.M.

Loč Dá Šeo, on the north side of *Slia*b Dá *én* behind Lough Gill and Collooney, Sligo.

Loč Dairbpe, Dairbpeac, *see* Dairbpe.

Loč Decet, Lough Gara, Mayo: rose Temp *pa*pečolón.

Loč Ečpa, south of *Slia*b *puat*.

Loč Éipne, *see* Éipne.

Loč Febat, now L. *peabat*, Lough Foyle.

Loč Feic, *see* Feic.

Loč Finne, *see* Finne.

Loč *fin*omaige, *see* *fin*omaige.

Loč Šabpa, *see* Šabpa.

Loč Šaip, *see* Šaip.

Loč Šamina, Lough Gowna, near Granard; from a magic calf, which issued from the ground here, followed by a stream of water, which also formed in its course L. *uač*ep and L. Éipne.

Loč Šite, L. Gill, Sligo.

Loč Špéme, *see* Špéme.

Loč *ipic*, also *éipce*, now Gougane Barra.

Loč Laeš, *see* Laeš.

Loč Larpa, Galway Bay.

Loč Léan, *see* Leirbinn.

Loč Léna, Léana, now L. Léin, Lower Lake, Killarney; from *lén* *De*ngel; *see* *Inneóin*.

Loč Merca, L. Mask, Mayo, temp. *pa*pečolón.

Loč *Mun*temair, L. Ramor, Cavan.

Loč *nam*minn, L. Ennel, W. Meath.

Loč na Bo Šippe = L. Špéme.

Loč na *n*Druasó, Loughnadroo, 3 miles west of the Donegal L. Derg.

Loč *neac*, also *eačac*, L. Neagh; first name derived from *Eočaró mac Muineó*; *see* *liač*muine.

Loč *na*ppun, L. Iron, W. Meath, one of the nine lake that burst forth temp. *Či*geppunap.

Loč Oipren, *see* Oipren.

Loč Ren, near Fenagh, in *ma*g *Rein*, Leitrim; temp. *Eremon*.

Loč Riāč, more commonly *Riābač*, Loughrea, Galway.

Loč Rič, L. Ree, on the Shannon.

Loč Ručpaige, *see* Ručpaige.

maš eolairis, see eolairis.

maš eolgaroe, ancient name for maš brege, *q. v.*

maš fea, also fearó, in Bar. Forth, Carlow; cleared by papetolón.

maš fémín (fémínn), S.E. Co. Tipp., from Enoc Shaffan S. to Súirí, and from Caéir Dúna Iarcais to Sliaib na mban, old borders of the Eire, the S. of ancient Ompaige.

maš pērpēaige, ancient name of m. meice, *q. v.*

LÁMHSCRÍBIMME. *feic li. 695*

Seo cunntar do fuaigiamair ón gCraoibín doibinn ar lámhscríobinn a bí ar iaracht aige. Tá pé teip lámaib ašáinn le faoa, 7 san an ašóamlaet ašáinn ar é éur i gcló. Níl epicénuishte aš an ašair páoiris ve poép fóp, aet aipeožeair uair an mí reo éuáinn. Tá aipe ar lámhscríobinn i gCambridge ašáinn leir, ó Siolla bhuioe ó Caéim. Déanfam pēaptal ari éom luat 7 ir péirir linn. Mara pēanpār epáet ar ár lámhscríobinne ir baožalač so mažar a éuilleač aca amuša uáinn. So veimín baš éóir iarpiact láirir a théanam ar an bhuigēallac aš ašáinn, a baibuaž a éur i uairce.

LEABAR AN DOIMHALLAIS.

Mr. Patrick O'Donnell of Newport, kindly lent me an Irish MS. the other day which he himself got from a cousin of his in Ennis, the extreme west of the County Mayo. I think some account of its contents, so far as they are decipherable, may be interesting, as it contains some pieces new to me.

The MS. which is only a fragment of a much larger book was evidently written about the middle or close of the last century. There is an entry in English on a blank page with the date 1795 on it, but this entry is later than the MS. itself. The hand-writing is admirable, and the orthography and grammar excellent, but the writing on many of the pages is too faint, from age and hard use, to be read. It is evidently a Northern MS. and from the form *leat* occurring more than once for *teat*, and *muir* for *buir*, as well as from "Dundalk" being written in English on a blank page, I take it that it was copied in East Ulster.

The MS. begins with an admirable sermon for Good Friday on Our Lord's Passion, which occupies 32 pages and is the most legible part of the book. Here is one page of it in the writers own orthography with many omitted accents supplied. *Deapbaizim* uirt a éapao uá mbiaš mntleat ašur teanžaca a teámie ašur a teioeparó vo píol áuam ašur euba ašam amop, ar an láeair-pe, nač teioeparó liom an píečeaš míle curó vo éumaone éiporo ár Slánnižteóir ar

an té ir úiríple ann po aniož vo éur a cceúll. ašur a éapao éiporé, ó éuair po op ceann m'innleatca, acám aš iarpiaró aon ačéuinge amáin op, a. vo píle pantač paožalta colnuis vo úpu ašur a píečáin na pola píop-uairle léar fuaipžlač pib, muir [=buir] píle epetom ašur éompiara u'epožlač, ašur tužaró an [=aon] pēacáin amáin leo púžarib, ar píopirún úub úopéa ipfínn. pēacáir a ližacé lióman an, ašur a ližacé uiažún epaop-epožalta eioepaca vo bí píeró éum bap pluigē. pēacáir a ližacé uipó ašur inneóin, a ližacé teime uapž-lerpiaca nač péirir a mūcaš, ašur pēacata nač péirir vo laežeaš a cceapioča tižipfínn. pēacáir na cceann po a ližacé žaba uiaibluigē uub-loižte vo bí pe h-ažaró mar [=bap] nuožaró ašur mar n-inžpēamna, pēacáir a ližacé pian ašur pēannaro eile nač péirir vo éur a n-opužaró no [a] n-aipēam mar uer iob; áit nač bpuil aet uamam ašur žróneamlaet píopuioe nač péirir vo éur a n-opužaró no u'airneir. Tóžbaiz muir píle va éir rin u'ipfínn ašur tužaró aon amáre amáin ar éiporo mar Slánnižteóira cceann na páipe, pēacáir a éopir epéacatač epaop-epožalta vo mar paoparó ašur vo mar pábail ar éraparib leóman ašur opážun uiaibluigē tiž ipfínn.

The above is one page out of the 32 pages which contains the sermon, and it will be seen that the language is excellent and the orthography on the whole wonderfully good.

The next item is a charming lit le poem apparently addressed to Charles Edward, perhaps on his march from Scotland.

páitce uirt ó'n tír anuap
le h-air mo éuain a šeapluir óis,
ar faoa ó fuaip neac uap uual
Seilb mo bpuiač' no ceapit va éóir.
No žo uéamiz éuáinn ó'n tír anuap
plannoa fuaip a clannarib Néill,
To nioš úóim úam žac uair,
anpačé buan žall ar žaóbal.

I.E.—Welcome to thee from the country, down, beside my harbour O young Charles. It is long since anyone to whom it was due got possession of my banks or a right to its ownership (éóir).

Until there came to us from the country above a pleasant plant from the Clans of O'Neill, who used to make a protection for me every hour the lasting love of Galls and Gaels.

The rest of the piece is unfortunately too mutil to read with certainty.

Then follows a very remarkable poem of twelve 8-line stanzas entitled, as far as I can decipher it, *mallaró úpuim epicé*. This poem is supposed to be spoken either by Ireland or by *úpuim epicé* in the role of a lover with whom generations of different

TAÓGS LÁTOIR.

seán ó cuill do ríoróib.

Bí baistreachaíocht bocht faoi ó, n-a-coinnuidhe i dtigín éinn-tuise i n-aice Oipicióin béal áta fionáin i n-iarthar Baile Múirne, oipead mar a bfuil eogáin an Oipicióin anoir. Uean bocht ana-béal do b'easó í, 7 ní raib aici raib aet don mac amáin gur b'ainm do Taógs. Cé go bfuair Taógs toga na hairpe ó rugaó é, ní raib pé aet i n-a fúmaire gan tairbe, 7 nuair do bí pé críonna a dóctam cun beir i n-a fear, ní raib don tuire ann aet mara beasó garrún doirion bliadán. Ar an dóthar roin ní bfuigeasó pé ploc le déanamh ó n-a cóm-urraib móir oimícheall, mar do tugaóir do fearaib eile ní b'dige ná é, mar bí a fíor aca go maic ná raib pé i gcumur é 'a déanamh ná a éirir air.

Don lá amáin duabair pé lé n-a máear go n-imícheasó pé as déanamh do féim-táinig iongnasó uiréi-pi nuair do éalair pí an méiró rin 7 duabair pí leir fanamaint ra baile mar bí a fíor go hálainn aici ná raib don maic ann, aet ar aet-rmaomeamh ói, duabair pí léi féin go raib pí óa éocheasó faoi a dóctam, go raib pé cuair do leór uiréi beir as roidáir oi féin i gcóir deiréas a raogail 7 gan beir as roidáir do-ran, 7 ar ndóig óa maireob-tairbe féin é níor b'ann méala móir é. Cuir pí balearí éigin éadomg air, cóm maic 'r do bí pé ar a cumar 7 do rcaoil pí éun bótar pé.

Tógs pé baicín leir n-a doir 7 tús pé asar ar Mág Éromóla. Bí an lá ana-broctas 7 nuair bí pé as gabáil roir pé bun éoil Éil doia do oirg piartaí na coille ar beir óa ppiocas go reóir. Do cuir pé ruar leó ar fear a b'as, aet bíodar as as 7 ngéipe leir gac don

éirceim óa tugaó pé, go dtí gur bair ar an bpoirne aige, 7 tús pé roga fúta le n-a baicín. Duail pé móran aca, níó nac iongnasó, mar bíodar go flúirpead timícheall air 7 cuiteasair ar an tcalam ar muin maic a céile. Ní raib don ana-béirneair ar Taógs 7 do rcaó pé 7 do cómaimh an 'mó ó ceann do bí marb aige, 7 do bí céas oipead éumh.

"Ir éadac an fear mé," ar reiréan "7 ir tréan."

Do fúir pé ríor ar ghuasó an bótar 7 do éarraig pé éirge a baicín 7 do ríoró pé air, "Mire Taógs Látoir, do marbuis-eann céas le gac tarrac."

Oiméig pé air annpoin 7 tús pé an oiróce rin as ruabál, 7 lá ar n-a b'éiréad, amad timícheall am oiméir do buail pé um an abainn Múir i n-áit éigin ar an tcaob éasó o'leóail i gConnac ppioláirge. Ir amáir do bí oipícheasó móir nac beas déanta trearna na habainn roin ann roimur.

"Ir dóca go bfuil ppi Látoir óa déanamh ro, pé áit go bfuil raó," arra Taógs, mar ní fearaó pé éinne as obair ann. Do baicig pé a do no tré de éleóail 7 cuir pé irtead 'na róca ias, 7 éasó pé i n-áiríe i gcrann do bí le hair an oipició. Ní ró-faó bí pé ann nuair do táinig beir faeasó pé déin an oipició, carúir 7 léin as gac duine aca. Do oirpícheasair ar obair gan focail do ráó. Do rcaoil Taógs leó ar fear tamail. Annpoin do éasó pé méapós le duine aca 7 do buail.

"Táim óa ráó leat," adubair an fear do buasleas le n-a deapbáicair, mar deapbáiciréasó do b'easó ias "gan beir as imiré oim; nílim-re as déanamh ploc leat-ra."

"Airú! bíó meabair asat," adubair an deapbáicair. "Ar ndóig nílim-re as imiré oir."

[ní éiríod.]

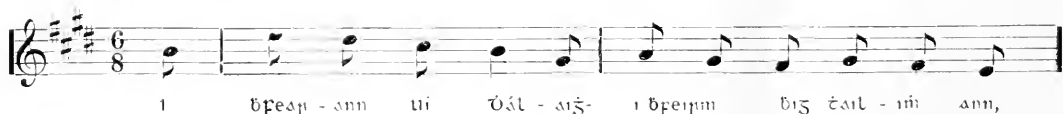
Donncaó 'ac Seón.

FOON:—"INDEED THEN YOU WON'T."

Gléar e. So héavrom.

An fonn a leabap an mallaig.

{ : s₁ d¹ : t : l | s : - : m | f : m : r | m : r : d }

{ d¹ : t : l | s : - : m | f : r : t₁ | d : - : s | d¹ : t : l | s : - : m }

{ f : m : r | d : m : s | d¹ : m¹ : d¹ | s : - : m | f : r : t₁ | d : - : }

: d | t₁ : d : r | r : - : s f : r : s | f : r : d }
 Δέτ, βιολ - λα ζαν άιρο β'εαό Din - ny the Jin - lle - man,
 t₁ : d : r | r : - : s f : r : t₁ | d : - : d t₁ : d : r | r : - : s }
 βιολ - λα ζαν άιρο β'εαό Οοννέαό Ειόν : Ο, βιολλε ζαν άιρο β'εαό
 f : r : s | f : r : d | d' : m' : d' | s : - : m f : r : t₁ | d : - : ||
 Din - ny the Jin - lle - man Ο'ιμείζ αρ ράιρ ζο Σαρ - αν - α νόό.

II.

Οο έεαννιζ πέ μάλα βορεα αζυρ ηατα ουδ,
 Καπαβατ βάν ιρ κυλαίε νό α νό;
 Βί βατα 'η-α λάιμ ιρ ρειρ οε έεανν λαέαν αιρ:
 Ιεoz ύαμ α έάιρτε, αέτ β'ι ριύο αν τρεόιο!
 Αέτ, βιολλα ζαν άιρο, ηηλ.

III.

Νίον φαλιζ α λάιμα λε ηοβαίρ εν εαρηιζ ριν—
 Β'αιε λειρ αν ράιμ α ζλαεό η-α νόοιο:
 Οο έαίτεαό αν λά η-α έοσλαό ζο ηεαοαίεα,
 'S ρεα ι οτιζ 'η τάβαιρνε αζ ιμπε ι' αζ όλ.
 Ο, βιολλα ζαν άιρο, ηηλ

IV.

Αι υαρηαιε τον λά η-αρ ιμείζ έαρ ραηρηζε,
 Βαίλιζ α έαίρτε ιν' ποέαρ υμ νεόιν ;
 Οο β'αιτεαρ έαρ βαηρ λε ριιυνν αν βαίλε ριν
 Ρεαρ αα αζ ράζαιε βαηβα ιρ υόιν.
 Αέτ, βιολλα ζαν άιρο, ηηλ.

V.

Sé ρεαέτμαιε έάιρλαό Οοννέαό ι ζεαέαρ ανη,
 Σρεαοαίε εηάοδε ιρ πολλαίμ μιν όρ,
 Συρ ζλαε ρε λε ηάέαρ πορτ αρ ηα τραμanna,
 'S αλλυρ α ένάμ αζ ρίλεαό αρ αν ρόο.
 Αέτ, βιολλα ζαν άιρο, ηηλ.

VI.

Οο μβεαό αζε ραζάιλ αρ λαέαιρ βιζ αηηζιυ
 Ο'φίλλεαό ζαν ρπάρ ζο βαηβα αρ ρεόλ :
 'S α ύυμε, μά έάιρ ένυ ιμέαςέτ έαρ ραηρηζε,
 Μαέναίμ τριάτ αρ Οοννέαό 'αέ Σεόν.
 Ο, βιολλα ζαν άιρο, ηηλ.

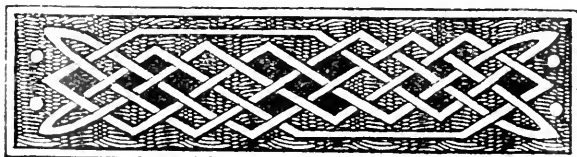
17-10-'04

ΤΟΡΙΝΑ, εκτ.

fadad don peim pin 3 fadad an pa pat of xp a Crati ne
 padez pat fua fua amos 18 a pan ad 2 Oipin me fin
 azg y je a don Teorb do Gypioam Cat le hallingacab
 don Cor po in head amie y f of 2 mupfidioy p padez
 in b fion naxat pac ioral aonm af pacu mac R. n Tioipin
 etion aonm 3 la do Compac pe me R. na Tioipin d Ruzib
 a D. zomafhad az Compacora pin Cal 7 deipe leat an
 y m Cat f az na deys neac aonb f y Tuar n q Tiaon
 azzis of a tan zuzioy a Tiaon y mada 2 mupiz 18 an

pin ad 2 f Claxib fpeaoyz anrs rat. mipe pin y je f me
 Drbam me fhpch. 4. 2as fenne pian Mhman az a pian minn
 lion. n pacz amie y je fion. of n poulpoxey dompa 3 fad fad
 = dm Cat 2 amos 7 n deacat con dume vampe accat y ce
 = ompac pab na Tioipin aine y aze f plan apus y huppe
 pin a R. fenne y me Drbam. of n loepin a n de abay d luf
 -pi qioefpazne do deanab dam. 18 zprax lionpa pin y f
 of b Com 3 dnt fein 7 dod End ee. Compac crabe d 2 b
 m D. bias ad dal amr. y pin zed dlap. me D. fozpa Cat

núro na gaeilge.—VI.

Sé puo atá aghainn i gcóir "núro na gaeilge" an mí seo ná dá leathanac ar lámhpeibinn atá ar iasacé aghainn ó "Sceitg na Sceól." Fear dár b'ainm Donnchad Ó Scannail a peib é ran mbliadain 1825. Tá "Iomann Pádraig," "Ceirneamh Inghine Shuill," agus "Cathionntráda" ann. A "Cathionntráda" reat bainead an dá leathanac ro eall. Sio iao iao :—

" rtaoasáir uon péim rin sup foc-pui(gea)asáir in pa rác of úir an éuain pe ráirítearí Ráé na b'fianm inoiu. Ir annpoin auubairt Oirín mac fínn: "(a) ádair," ar pé, "an u'asón taoib do éuipream cat le hallmuraicáib uon éor ro?" "Ní head, a míc," ar fíonn, "óir do muipeuoir ar fluaigíte agus ní head fíor uasat reoc íorad aghainn; áet maéa(ró) mac míog nó taoirig éigin aghainn gae lá do éomrac pe mac míog nó taoirig de mígib an uomáin go n-a fluaig: agus cóipeocáir-pa junn éaol agus uerpead leatán ar mo éat péim: agus ná uerpead neac aghaib áet ar émaé nó ar éigearna i uéúir oir an tan éuicear an tígearna ir maróm dá muiinntir.

Ir annpoin auubairt fíonn: "Cia aghaib fíreag-ómar inoiu uaim:" "Míre rin," arpe fíonn mac Dubáin mac muipeaó a. mí péinne fian muihan, "agus an fíann muihneac liom." "Ní maéair a míc," arpe fíonn, "oir ní foillrigítear uam-pa go bfuil peróm caéa oir inoiu: agus ní uéacáir asón uaine uaim-pe i gcaé ná i gcomrac maím ná tiubhramm aítne ar a éeacé rlan aríp." "Ná habair-pe rom, a Ríg péinne," ar mac Dubáin, "oir ní locpáim an níó do ghabar do lámh tré úroé-fáirtine do uéanám uam." "Ir tmuag liom-pa rom," ar fíonn, "oir baó éom-tuicim uirt péim ir uoó éuio uile comrac cibé de mígib an uomáin bíor ro uáil inoiu. ar rin téro glar mac Dubáin u'fósra caéa ó"

THE LAND CONFERENCE AND ITS CRITICS.
By William O'Brien, M.P. Price, Twopence.
Dublin; M. H. Gill & Son, Publishers.

Do cuipéad an leathrán ro ag truaill opáim, éun ar uauaim u'fagáil air. Ir uéallmaéac le caiteam péaplaí éun na míc é. Ní tuigimíó reéal an uille reo na talmán ná ní tuigimíó éan-taob uen uíorppóireacé atá ar bun mar gheall air. Ir fearpa uúinn ar ruaimneap a éeapad dá b'púg rin. Baó maé linn a máó áim go bfuil a leitéro de leabap ann.

an uéirc dá marraio.

Baó ruaimpe agus baó fulcmaí an airté do b'éitir a repióbaó ar éúppaí luéé na uéapra u'iaipiaó. áet má éeaptuigeanm gpeann agus fulc uáiruib uaim ní móir uil riar céaó éigin bliadán. U'in é an uair n-a raib bacais oile uéapreacite aghainn. Céirto pé leir do b'ead "uailu-ghaó" an uair úo, a uime. agus an uéan tige ná fuigead innti raioir bacais do fíreagairt, ba úi baó méara. Do léigpíre na liotáim upéi go uéap-uéalaé agus go uéapreá.

Ní hamáin go raib bacais aghainn an uair áet bí treaba éagrámla úioó ann éom maíé. Uí bacais uairle aghainn agus bacais íple. i gcuige muihan pé reéal é tá pé ráiríte go raib rašar connraó nó Trades' Union ar bun eatoréa. Uí uacatáim agus leap-uacatáim oiréa agus ní fuláir nó bí uilgíte áiríte ceapairé aca éun a n-ealaóa uéacáó a mašlušadó dá péir.

Ar an gcuma ro do b'éitir uóib ana-éuio puoá a uéanám ná head pé ar a gcumar iao a éur i gcuic i n-éagmuir an éomraio gpeannamair úo. Ní fuláir nó uacatáim nó fear móir-éomáéca b'ead "uacac uiré na léige" eatoréa. Uáirp-geap péim teacé éairp go muié. Sašar rite do b'ead é, nó b'éitir sup "báiró" baó éópa uam a éabairt air, mar bí pé go uiait éun báiróuóeacé. Ir cumm linn go léir an aoré a bašair pé ar an mnaoi tige ná tabapraó "pácaí i reéiré uó, nó uibe na cipce léiré." Uó gheall pé úi "a marúí cpoipe" a leigean de "ir a éeam-tiní go léiréac" ir i péim a pléapraó "pan a bér uairé anonn."

Seo siota eile ar eadpad éigin do
ceanglaíocht do "Bacac na Léige."

AN BACAC:

'S a bean an tige féin

Cuir an téige amac éin an tairt
Olann nó lion

Nó píopa den tairt ar an aigean
Nó peillings den éio

Mar éionn Mac Muiré pan aóare
Ir ná cuirpíó tó cpió ar

Cóiríche ní b'féarpa 'ná a pómnt.

bean an tige:

'S a Bacais na Léige

Léig-pe fearca det mann

Úi do bean annro inóe

Ir tairt féimíó annro le n-a bonn.

AN BACAC.

Tá mo bean i gCoill dotha

Go tréit asur leac le n-a ceann
Ir dá éomairca-pan féin

Tá mo léimín toub ar mo órom.

bean an tige.

Tá mo lion-ra pnióméa

Mo píopa in' anairt pan tréol.

'S tá mo éuro olua go léir

As an aonac inóiu i gCoill úiríó
Ní muş an éare maol

Ir ní'l loş as an nópumíóinn tónn óş

'S ar do éarad tuit, glairíó,

Deiró téige i n-airce asam pómá

AN BACAC.

'S ar mo éarad óam glairíó

Úi téige i n-airce aici pómam

Rug an éare maol

Ir bí tópaon de pna uibe aici in éoir

D'ítear iao go léir

Asur léigear mo pailm oi i gCoir

Ir bí bean an tige féin

Go buirdeac beannaóac n-a deiró.

Tá pé páiríóte i leir Óiarmaíó na Óol-
gaige, nuair a bí pé ópuióite go maic pan
aoir asur a bean pan uais, sur éós n-a
éann píopa aríó. Úi a mac le paoa
pórta i clann óş as páiríó. Níor éairé
leir an mac go mbead Óiarmaíó as cuim-
neam ar píopa aríó i t'óiríóş óíorópíreacé
eairíó. Úi an mac dá éarad le Seana-
Óiarmaíó ná féarad Óiarmaíó é féin i
a bean a éóuşıó. Dubairt Óiarmaíó
go paşairíóş as loir na téaríca, i sur tóiríş
leir féin go mb'féaríó mar éiríó é 'ná
éiríó a míc. Seo mar a éuit pé amac do
péir an amíóin:

DIARMAID:

Faótar óam mála láiríreac ir imtéóşar
mé úim

Ceanairtair pín asur cána go mberíó
biana n-a bonn

Şeobao ó éuaríó éin éin úib Rácaríş 'r
ar páiríeanna paiprings Ú'le áé uóat

Asur píúo uait pan trolácar an pábairé
bacaríş ón Mumam.

MAC DIARMAID:

Ná himéiríş tá an Máirca 'r an páiríe toub
eairíóş reo éuşaimn.

Deiró an píóca péc báiríca 'r an báiríreacé
as pteallíó ar do éul

Deiró puaíó let éaba asur şpáim ar do
leacain le clám

Ir ná móir an ponn páiríóir e a pábairé
bacaríş ón Mumam.

DIARMAID:

Ní paşaríó-ra lá asat a ppáşairé
épaşaríó an şúit

“So mbeannuigro Dia agus Muirne agus
 pádraig, Mícheál aingealaí, Eóin Baire,
 Feidhlim Uacá, Colm Cille, an t-ádh
 déas, agus Dia Mór na Slóipe tuit, a
 bean uasal mhúinte mall-triallad, agus
 a ghéas buadac xprátaímar san t-ádh
 san t-ádh, a óraod uadair na huairte, a
 órá mórta na rairte, a ádh-móguir na
 maiteara agus na carthannaéta. Dáir go
 deimhin is gnuir deas-mhá adá agat. Tá
 gean agat ar Dia, agus gean mó-mór ag

Dia oir. Táim féin ag iarraidh curra na haimpire reo agus na huairíe ná táinigis fóir, dá impróid ar Día, ar Muiríe Deannuigíte, ar Mhícheál Ainseal, ar Eóin Bairete, ar naomh-arrpoil ip ar ainsealibh an Tighearna, beir n-a gcliait éoranta, n-a reiait lúitirig, n-a gcómilaimn oín, n-a n-gáirída coinbhála ip n-a n-aóbcóiríobh oíl-buaíochá iongan-taída ar do fón i n-am glanta na rpotat ip i léir-énearuasá lot agus eiréacta tairneamháda i láthair an Tighearna, a fíúir na raoríte; dá iarraidh ar Día mar an gcéadna do éimíoch agus do éarpháil ar éubairt ar anáclain ar anáclite ar anáclia ar aicíobh ip ar galraibh ghríobhóla gonta gáir-nimneachá ghríobhóla na haimpire reo agus na haimpire eile atá le teact.

Ná tuig, a bean mháir, gur plioct bosaicín ná bosaicín ná rmut ar glúin ná corcán cúinne ná pámaire ná blaorcaire ná putaire ná glucaire atá ionnam-pa. Ní heaó go veimín; tuine boct mire de plioct deag-aíraí agus deag-máiríre, do geinead ar eirí ip ar ceathranna (ceathreán?) búir, ar boctáiribh agus ghríobhóla ip ar mall-tréad muc agus caoraí agus iomao óir agus aigíro agus iol-mhaoine, bíod go bfuilim i n-an-éirí boct mar ip léirí tuit a fíúir na raoríte.

Ná tuig fóir gur martra bheige ná preab-éiríleann ná léim iúicín ná cor fá iongan ná páil-bhuída atá oim. Ní heaó go dearbhaí aet tuine boct mire n-a bfuil oet gcnáma deas ar fíúir de énáma mo éirí aónaída pa teampoll le reat mbliathna, ip me féin marbhúic le (ó?) beir riubhal ag cairteal na ghríob, ag raoríruasá beaíad, ag coctáil an fíor-iarphair mar reo i n-an-éirí boct mar ip léirí tuit, a fíúir na raoríte.

Tá na hoet mála deas ro atá n-a muiríear ghríobhóla oim-pa ag tuit le n-a deaí-taí le do (tréad?) éaríannaí a bean mháir, mar atá an pucáirí 'r an pacáirí, an pué-taire 'r an paé-taire, mála an taíob, mála an tuil ip mála móir an trlinneáim, mála beas, mála paída, beal binn, glac a bfuigí; an puocaire, an glucaire, wallet, satchel, slasher, ríor-mála, round bag, púib na ríallóg, portmanteau, receiver, bog éille ip an butter-box.

Éirí dá réir rim a glé-éobair na éaríannaí agus tabair éam mearcán ime nó lompa oíla nó eiríar eirí-neadéa nó oiríad éaríreíad nó breast maríreíad nó rílling o' aigíro. Tabair mar an gcéadna móir-móirín tairíreíad de éán-láet do móir-ealláig éam. Seadain me ar éiríarí an éiríar éiríarí nó ar íarphair an máirí mearcáirí, nó ar éarí ghríobhólaí an ríoríre do éis go n-all-tríallá ar taíob an tairí-éanna. Tabair éam ríomne de éarí bhuíde na hoiríde agus do-béar (tabairíad) tuirí ríreíalída ar do fón i Sceití Mhíel i gCaíair an Dúna i gCúil mac Dúad i mBáirí éiríne i níirí Ceall-tríad ip i n-gaí ionao eile n-arí éual mo ghríde éul éun tairíre tuit.

TÓRNA.

GLUAS

i gcóir na mac léiginn.

Céad éigim bliadh, some one hundred years.

Deáiríraite, polished, accomplished.

Ná fuigíad mntí, that would not find in her, that had not some notion of.

Do léigíre na tíríam, litanies would be read, i.e., she would be called by curious names.

Go bearrída, satirically.

Ealaída beaíad, a profession, means of existence. Ní paib ceáirí ná ealaída (pron. alaí) aige, he had neither trade nor profession.

Báiríreíad, rhyming, "bargaining."

Ceantíní, tin cans.

pan a béil, across her mouth.

Dá comairte pan féin, "by the same token."

Anairt pan treóil, homespun linen in the loom.

Cill úirio, Kilworth, Co. Cork.

Déire i n-airte, for nothing, i.e. plenty of.

Diarmaid na bolgáige, Diarmaid O'Shea, a West Kerry poet of considerable merit. His face got disfigured from an attack of bolgáic, smallpox, hence the soubriquet. See Conan Maol's "mac pinshin Duibh." Dá éapad le Seana Diarmaid, "throwing it at" old Diarmaid, reviling.

faetar, i. fažetá, Imper. Auton., let there be got. Ceannairtari ptám, a tin canister.

uib Rátaic, Iveragh, Kerry. The gen. is now uib Rátaic. The correct (old) gen. should be Ó Rátaic (?). U'le áit' uibá, U'le áit' uibá, Ballyhooly, Co. Cork. The Races of Ballyhooly must have been famous in those days. Mention is also made of them in a song which was composed about a skirmish that happened in connection with the tithe troubles at Sior Ruid.

San troiláit, i. as bailuagad na téarica.

Róta, reót, hoar frost. Báitá, big deformed feet.

Ruad, dropping, spittle escaping from the mouth.

Spáighe, a person with club-feet.

C'áobair, a small quantity, your "belongings."

faia, in company with you, along with you: from faia and tú. Prepositional pron. The forms faiam, faiat, faim, faimn, faiat are in common use in Munster. In the 3rd sing. and pl. the forms m' faim, i. n-a faim, and n-a faim are used. With possessives faia mo mnaoi, along with my wife. Sin é faia n-a ináigir, é, there he is along with his master.

Láitpeac, ainn áite.

Raca, a comb, a "rack" for the hair.

tomair, affliction. Emphasis on 2nd syl. in M.

as póirpeáil, seeking, rummaging.

mall-truallac, slow-moving.

Cnú móla, chosen (praised) fruit

sciait láitpeac, a shield of mail.

oll-buatac, most valiant.

léir-éneapugad, healing fully.

to éapáil, to preserve you.

gríobó, fierce, grievous.

spu-gháibéac, sudden and terrible.

smut ar glúin, tarnished genealogy.

toicán cúinne, a lazy person.

pámaie, blaopámaie, &c. terms of contempt.

Croí, cattle. tot-maoin, wealth in different shapes.

i n-an-éirí, deformed.

pheab-éirleann, some disease of the blood (?).

léim púitín (?), swollen ankles.

Coir pé iongan, a "drop" under the nails.

Sál-bpáda, a bruise on the heel.

áonaeta, buried.

marb-éilic, benumbed, prostrate, lifeless.

Coáil, coéugad.

meapán ime, a lump of butter.

Oipeac, a joint, a ham.

mópnán, drink from a wooden vessel.

laet to móir eallai, milk of your many cows.

Citéir cporac, a streaked "keeler" (for holding milk).

maroe meapáite, the mixing stick.

Opiotar, uearca, dregs.

Sorim-éimpeac, with a blue border.

stoparoe, the "stopper" of the churn.

Caetar an Dúna (?), Caher, Co. Tipp.

Cill mac Dúac, Kilmacduagh.

Iny Ceallitpac, Scattery Island, on the Shannon.

I shall be thanful for further notes on above from readers of the IRISTEABAR. Tá a tuillead de rna "raimeaca" faipite annro ip annró ar fuio na típe. Ip móir an tpuac san iao a reipioad ip a éur i gcló. Tá a léitéirí reo "comgapaic óon bpo" i tuaium uoime áipite. Inuie nae móir an tpuac nae u'apraic éigin eile a éum Dia n-uile-éomáic rinn, molaó go uéó leir.

De molaó Dé ná bí tuippeac,

bio a gáirta as tpuall go mall:

mealltar Rí nime mar leabán,

a Dé ná bí it leabán.

a nuime a mátar nime na ngráir

to faoéiric leam

ip u'fuiric tair ip neam-éion uáil

san éiric peal

ar noul to éac go hionac láitpeac

lae na mbpeac

go hionlín ón uile éar

Sinn paor beir leat.

nae boet an toirp 'r an cor n-a bfuilim i bpéinn,
mo éuiric óm toir 'r mo toir as upuim óm
ééil:

ní éuiric dom toir gac toet dom éuiric ip léir,
's má éuiric ní toir leaet toir a tuippeana féin.

ní éáinim uime 'r ní éuaim mo fláin pí son.

's má éáinim mipe ní éuaim gur náim dam é

an tpuac bio pulémar ní pulémarie eac ná mé

's ní't éáil i nuime nae uime óen éáil pin mé.

FÁISTIME MÍC AMLAOIB.

O'iarraí poimnt léigtheóirib órainn an fáirtine reo d'at-éur i gcló. Feara mór feara b'eas Mac Amlaoib; rin i an cáil a bí air le n-a linn féin ar éan-éuma. Ir baoḡlaḡ liom, ámh, sup beas a bí ar a éumap d'innhrint poim pé. Uí an teanga go liomta aige asur cainnt ar tairiac ar a toil aige. Do b'éirip leir rnar asur caraḡ a éur ar focail ar éuma sup mear daoine boḡta rimpliḡe sup as tairngir-eaḡt a bíḡḡ pé. Níor b'eas ámh, aḡt as tarḡbhear. Ir pollur é rin ar an "tairngir-eaḡt" reo éior. Ní ḡagann an tán go léir do d'álaib na héipeann éan-uair, aḡt anoir ir a'ir b'éirip go b'uirgíḡe gíotaí ann a éioḡar oipeamḡaḡ go leḡḡ. Sompla maḡ ar an raḡar ro ligrí-eaḡt reas é, aḡt tá a p'ior as rias ná fuil oipeas na ruiḡḡe de bunad'ar aige. Ní' ann aḡt gíota rúnda, do d'eimaḡ d'éan-ḡnó cun daoine a m'eallaḡ.

Ní fuiláir nó feara mór cáinte ir tairngir-eaḡta b'eas an Mac Amlaoib ro. Ir cummín liom féin tuilleas rudaí den tróir ro a feicirint uair. U'éirip go gcuirpinn curḡ aca i gcló uair éigin ran IRISLEABAR.

I n'Ónité ealla reas éam an feara ro a raḡal. Uí pé féin ḡ curḡ t'á t'áimḡ poimḡe ir n-a t'airḡ t'ugáite ḡon traḡar ro p'irí-eaḡt. Luḡt cáinte b'eas iasḡ do péir d'eallpaim.

Tá "Aonta Míic Amlaoib" coitḡeanta m' na Láimhpeibinne. Siḡ é an iarríeḡt go léir pé mar atá pé i leab'ar Séamuir Uí ḡaraḡe. ḡeobḡar na hAonta pé bun na fáirtine. Cuirp'ar irteas an naom'as haon uaim féin mar ní b'raḡaim ran leab'ar é.

Deirḡ r'áib ir biolap i n-ionas na m'onaḡón ón Ráḡ go Sionaimn 'r go Uoirpe na reḡḡta t'ráḡ; Deirḡ p'ár na coitḡe as tairtinn 'r as reḡḡ de ḡn'áḡ; Deirḡ r'árcas ar uirce asur muilte go leḡḡ n-a ḡáḡas.

Deirḡ an r'anncaḡ ḡan a'mpur in éirinn reas, Ir ma'mar-aime ḡallḡa t'á t'raoḡas ar r'as; Deirḡ reann-reas'mas as reann-raḡar t'ora i b'ras, 'r reann-l'arḡean ḡan a'mpur ir ḡaeḡilḡ p'iar.

Deirḡ reas'ta t'á n-éirteas't 'r t'á luas go r'uin, 'S na céas'ta r'liḡḡt éirip t'á r'uaḡas éar muir; Deirḡ r'léirḡe t'á r'érí-eas't ir buas na ḡenoc, as b'aoḡlaḡ ar r'aoḡar pé t'uarim r'uaic.

Tuirp'ir ḡearp-éurle ó r'léirḡe do b'áirp'ir t'raeḡ; Deirḡ méas-m'ua t'arḡ asur t'ál n-a laḡt; Deirḡ éirḡe ḡan t'raeḡas't, ir luḡt t'ánta r'earc; Ir deirḡ ḡaeḡlaib n-a d'eirḡ-ran go b'ráḡ go maḡ.

Ir feara le r'aoḡ-nór b'raeḡnḡas't r'ocailaib l'arḡe, Ir t'ean'ar éasḡóir a t'earnḡas't o'ra ar mo é'iorḡe; Deirḡ fuil n-a r'érí-eas't as t'eaḡt r'ór ar co'raib n-a líon;

Ir r'ut r'at r'earḡ éalḡas't b'oraḡ an r'ill.

Deirḡ cap'tín as r'ar'tuim i ḡclóiré méine; Deirḡ cap'tín i ḡeas'ta'ar an r'uirp'éalas't; Deirḡ cap'tín ar hallaí r'ir éas'ta'ar, S deirḡ cap'tín ḡan r'ailḡe im moirp'ear-pa.

NA HAONTA.

A haon loḡ léin ḡan t'ainḡean ar b'it; An t'arḡa haon ḡan t'réine i nḡearp'at'as't; An t'rimas haon ḡan ḡéill'as't i ḡcallamḡ t'á r'liḡḡt;

'S an ceas'tam'as haon deirḡ éirḡe as r'ar'anaḡaib; An éirḡmas haon b'as cl'arḡ ir b'as cl'earas a ḡuir; An r'eamas haon ir b'aoḡal t'on eas'tar poim; An r'eaḡmas haon deirḡ t'réil as ḡallaib ar muir; An t-oḡmas haon deirḡ ḡaeḡil as r'eara' an énuic; 'S an naom'as haon, mo léan, cia ma'mp'ir annpoin.

FÁISTIME EILE.

Tioḡarḡ na luas'ta luas'ta,
Tioḡarḡ buarḡearḡa asur caḡas't,
Tioḡarḡ eas'tar ḡan c'heir'eamḡ,
Ir tioḡarḡ m'na óḡa ḡan náirpe.

Tioḡarḡ pé b'urpe, pé éime,
Ré b'uirḡe asur r'iorḡa;
Ól'arḡ an r'ias t'ub go solán
Deḡḡ r'ola ar ḡas bulán.

ḡLUAIS.

muilte, iol. ar "muileann." Seann-reas'mas't, reann = rean, go r'uin = go r'eir'eas't. Siḡḡt éirip

.i. ue fliocht éirigh. baeclais .i. bpeallrúim gan tuisirint. Ureac .i. zhuir. Ureacét .i. amháin bpeagnozab .i. uo meallpaó. Céamógarú .i. uo éairngeoiré, éalógarú. Séiréós .i. riué láirigh. "Fut fut féarós" .i. na focail aueir an fátaé ran pceál, "pperro." Cloó méme asur callaimn, uaingin a bíod i reilb na ngeapataé. Ir pollur ar na hálonta féim gur i n-aimpigh cozarú na ngeapataé i zcoinnib na banphiozna eilip uo ceapaó iau. Tpiéil .i. tpuail, iarpiaé. as fearam an énuic .i. as uéanaib cozarú. liaéta liaéta .i. liaépari ar úaoinib poim an am ceap. Gan náipe .i. gan banamlaé. Ré .i. aimpigh. Time .i. eagla. Siorma, cozarú, uoirpóipeacét. An solán .i. aba baile búirne.

p. an 1.

Ir ait an núb éim 'r ir clampaiac é
an fear uo bi líonta úe zheann inoé
Ar zao as mnaoi éiriona i ngeall le rppé
'S náe fear naé i fínpaó a éeann ran zhepé.

* * *

Ní háil liom caillacé map mnaoi,
mátair éúg fearaiac nó pé.
Ní háil liom i gan áirnéir,
ní háil liom é asur áirnéir léi.

* * *

Ní farue mo úeod 'ná uoed éacé
Cao fáé ná uéanfarue cozrom
Opieao liom ar an bpeari éall
Ir opieao leir an bpeari éall opiom.

* * *

Ir maius a lagann a láma
Ní mipe a páó uaim-pe
Huairi a lagann na láma
lagann an zpáó an uair pin.

* * *

Smaoiniré éiriz féac gur farua uo fuan
Cpioc uo faozail map rppé gan lapairi gan luar
San orúce ar ueraorte uuit éiriz ar t'áeari zo
cpuaró
'S gur bíóúdarue baezail an t-éaz an leabair 'r an
uazg.

* * *

Dean zpánua ir gan i puairic
A pópaó baó cpuaró an éim;
A úia, cao fáé zo bpóppaó fear
Acét an dean baó maíe leir féim?

POCTÓIR GAEILGE AGUS BÉARTÁ. An English Irish-Dictionary. Being a Thesaurus of the words, Phrases and Idioms of the Modern Irish Language, with Explanations in English. Compiled and Edited by Rev. Patrick S. Dinneen, M.A. Dublin: Published for the Irish Texts Society by M. H. Gill and Son, Ltd., 50 Upper O'Connell Street. The Gaelic League, 24 Upper O'Connell Street, London: David Nutt, At the Sign of the Phoenix, 57-59 Long Acre. 1904. Tpi leat-éopóineaca a fáca

So uci ro b'é znát-zearián uoaine áirite, "acé! cao é an maítear uúinn a beir as iarpairú an zaeúilz u'pogluim ná a múinear. Níl éan-foctóir a b'fú tparprie ar fazáil agaimn." Gan áiripir ní maíe le uaine tamall aimprie a éaíteam ar loiz minuzab focail 7 tap éir uo b'éirip leat-uopson leabair a éuaruacé gan é u'fazáil. Ní hionznab zo mbeaó mí-fáptaé ir neam-foirne ar a leitéro.

Tá an éeirt pin pocairi agaimn anoir, nó mapia bpuil táimiu comzaiac uo. Ar an áeari páopais ir ar éumann na uTéacp bíod a buídeacur. Tá obairi móri, obairi éairbteac, obairi náirúnta uéanta aca. Níor cuirizéab leó i leir aigzro pé mapi baó éeap ir uóiz linne. Acé níor ptaozapir ná níor ptaozapir ran ueaz-obairi, asur nú mapi uéineapir ir móirue ir ceapir uúinn a beir buídeac uíob uá bairi.

Ní zábab an iomau a páó anpo i ueaob an leabairi, acé zo mbéir pé mapi uéapair agaimn éun ceirteanna a péirúteac ar feaó mópán bliabán. Ní puláir no tá an leabair éeana féim i reilb upmóir ue léizteóirib an IRISLEABAIR. Mapa bpuil ir i áir zcomairile uóib é éeannac láitpeac buill. Uéanfarú pé áir uóib n-a zcuir léizteóipeacét ir n-a zcuir pepibneóipeacét.

Amuirizeann an t'áeari páopais zo mb'éiriz uó ana-éuro focail u'pázaint ar láir u'éapbairí rlize. Ir é ir mó a éurpeann ionznab opaimn a liaéé focail 7 cuir uéara éainnte acá ann 7 a laizéao acá ar láir. Níl éan-meapatael opaimn ná zo bpuil zac éan-focail zeall leir uá bpuil cuiréanta i mbéal na nuaine ran leabairi. Líonpari na beáirínirí ar an uapina cupi amac.

So uéimín, euilteann an t'áeari páopais ir a luéé conzanta asur éumann na uTéacp buídeacur élanua zaeúeal map zeall ar a móir-faozair. Tair-

peánaimir ar mburdeachar uóibh pan tirlíge ip fearr
leó a. an leabair a ceannac.

PÁILTE.

A leabair na réas mo céas geal-páilte poimac;
Do b'pata slíocht Gaedhal: it éasmuir fá úubhíon
i n-ainveipe gáir i méala i b'pádamn i n-ngleó,
San ardeape a mbéal pé méir i mbláé-poelóir.

Cá b'pail rib éigre éipeann áilne ip uóig,
Ná paicim b'pá n'péacáa as téacé i b'páir ná i gcló;
Ar p'asao u'bh n-éipeacé érim, nó ar éiríge b'pá
n-eól?

Páipe, baó élaon rib, u'éir a n'péirna an leógan!

Sp'p'asatari caom-éipit, uéimtar ábhaé éeóil
ó fanaro na laoc go cé uib Ráéarí móir;
Bíor atal i n-ágaró i n-lae uip éigre élaip gíl eoáim,
Mun b'páipie glé uo faoéipie áir uon tirlóig.

'S mo uáipéir uo b'éirib caob-noé t'láé-páilte óir
Do paraim le héin-treape cléib uo b'páir mo méoir
Go uéagaro pan néim pé péiré an t'páir-éip p'óimair
An t'atáir geal léigeara Gaedhalé p'áipie óigé

A HANDBOOK OF MODERN IRISH (Part II.)
Specially compiled for the use of Students in Inter-
mediate Schools and Gaelic League Classes, by
Seagán p. mac éiní, D.L. John P. Henry, B.A.,
M.D., B.Ch.) M. H. Gill & Son, Limited, Upper
O'Connell Street, Dublin. 1904.

Síó é an t'apna cur uo Ceacáanna Gaedhálge an
t'óctúpa mac éiní. Bíotar ar fearó i b'pá as
teacé amaé pan "Gcláreám Solup." Beró an
leabair po ana-uóiréacé uo pna uoimib atá as
uillínúgáó i gclóir p'p'úuúgáó pan n'Gaedhálge i ná
pail uain aca uul tré leabair uí g'páimnaig. Tá
b'p'ir uo máláir p'áiteacáir ionnta ip uóig linne, i
ip b'p'óglac ná uéanpáó aét meapacéa a éup ar
uoimib óga a beró as iappáó an Gaedhálge a p'ioacá
puar i b'p'óacáir móirán teangáa ip puáa eile. An
cló-éumann a éup i gcló é, i ní holt a uéimeáó
poin.

uóacé an stioaire. málle le poelóir.
Seagán p. mac éiní, D.L. (J. P. Henry; M.D.)
uo p'p'ioib. Ar n-a éup amaé uon cló-éumann i
mbaile áta cliaé. Tá p'inginn an luac.

Ip cummín le léigéóirib an IRISLEABAR an
p'cétlin peo beir i gcló ann tamall ó p'oin. Bíor
móir linn ón n'óctúpa an méro p'm a éup i n-uáil
i b'páir éigín uen leabairín. Tá pé p'ó-uéor ar
leacé-éupitúin.

bolg an tSoláctair. Cuapacé Sean-p'ócán
"p'ingín na leamína" uo b'ailig. Ar n-a éup i
gcló uo éonnapó na Gaedhálge, i mbaile áta
cliaé. 1904. Tá p'inginn a p'iaéa.

Síó é an ceacáimáó leabair uéag uo pna "leabair-
iní le haáaró an tSoláctair" atá uó uéabairé amaé
as an gConnapó. Ipé ip mó ip t'p'uaá linn ná pail
céas éigín uó p'áimair asáinn. Cao a uéim "p'ingín
na leamína"? Cuaró pé i meape na uoimie.
Bailig pé uacá amáim ip u'p'acéiní uo Gaé p'asap.
Tá curó uóib éupéa le céile aige pan leabairín peo
aige. Tá gíotai ó pna uoimib péin inr an leabair
pó. Sin é an p'asap leabair go mberó ceannac áir i
meape na uoimie. Ip éasapáimair na heapáiré atá
i mbolg Soláctair p'ingín. Tá "p'ócán" uéaga
p'apáir map "Ráitmeac a uéan uéag" ann, asur
p'aro p'acéimaine uo "uán," map "Táim i n-Arrears."
Géobtar luac leacé-éupitúin uo p'p'ean ann san
amáim. Molamio p'ingín ip a bolg Soláctair i
beam as p'ail ceann eile uó p'asap uaró.

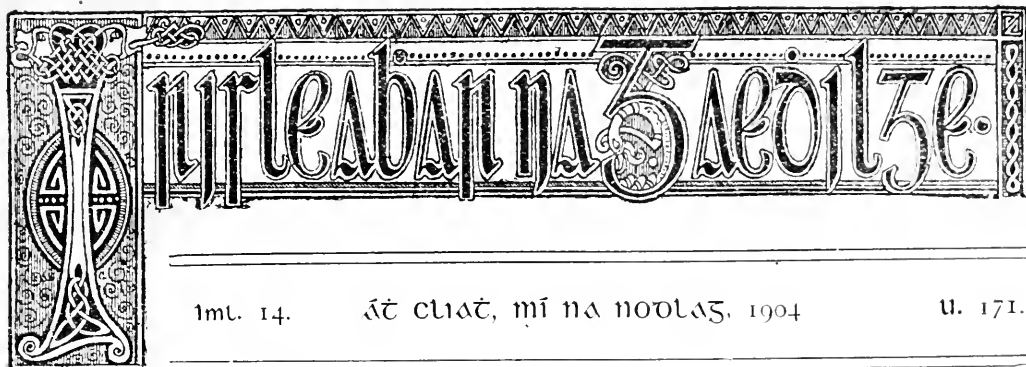
ZWEI VERSIONEN DER MITTELIRISCHEN
LEGENDE VON SNEDGUS UND MAC
RIAGLA. Herausgegeben vom gegenwärtigen
Prorector Dr. Rudolf Thurneysen. Halle a. S.:
Druck von Ehrhardt Karras. 1904.

Leabairín ó Láim Rudólf Thurneysen ip eao é peo.
Scoláiré móir Sean-Gaedhálge i b'Freiburg pan
n'Gaepmáim ip eao Thurneysen. Ip é puo atá annpo
i n-easap aige ná uó leagan ar an p'ean-p'éal uó
"Iompáim Sneadúgura ip Mic Riagla"; aip'p'uaáó i.
n'Gaepmáimip opéa apáon; asur p'oinnt uo nótaib
p'apáir ip g'páiméir. P'iréacé p'eo an céas leagan,
asur ip málé linn g'páir éus Thurneysen pé na p'á-
banna atá ann a p'aoileacó uóim. P'p'or p'eo an
t'apna ceann. Síó é an ceann u'áip'p'uaá an t'atáir
eoáin ó g'páimnaig—beannaé ué len anam—go
Gaedhálge nua. Puáir p'epéan pan *Revue Celtique* é.

Puáipamáir cóir uen "Irish Rosary" i gclóir an
mí peo Gaib éapáim. Tá p'oinnt puáa málé ann,
aét pí g'p'acé-áipé an átair p'eoarí ó Laoáiré an
gíota ip fearr ann, níó nac iongnaó.

Cártaí Porta Gaedhalaca!
Ask for THE GAELIC POST CARDS.
The Gaelic Post Card Co.,
DUBLIN and LONDON.

Seoltarí lit'p'eaá i uoab éasap'p'ioeacá go uéi
an fear éasap; i lit'p'eaá i uoab uáim'p'irge go
uéi Seúip'p'ir, Oirg an éonnapáa, 24 Spáio uáctapáa
uí éonáil, áta cliaé.

PLACE NAMES FROM OUR OLDER LITERATURE.

BY C. S. BOSWELL.

IV.

μαζ pian, the district about Fermoy, whence tribal name *pesna muige péine*.

μαζ pinn, in Bar. Athlone, Rosc.; also *breuac*, also *pinomaš*, *q. v.*, or *šannmaš*.

μαζ puitume, in Bar. Magunihy, below *loč léin*.

μαζ ile, or *eile*, Mageely, Cork.

μαζ iče, also *Steánnai maige iče*, near to *l. Suiúge*, in Bar. Raphoe, Donegal; first battle fought in *éipe* by Milesians, when *ič*, uncle of *miter*, slain 2530 A.M. (*F.M.*).

μαζ laigin, N.W. of Upper *úpe*.

μαζ leaimna, also *leaimn*, from Blackwater to Clogher, Tyrone, and north corner Monaghan, including Ballygawley and part of Augher.

μαζ úpe, plain of Kildare through which *úpe* flows. From *úpe*, daughter of *Canann Cupitac*,—eloped with and married *Úeltbanna mac Úpučta*, cup-bearer to *Conaúpe mór*. *úpe* took a liking to this plain, and demanded that it should bear her name, and *Úeltbanna* refused to serve any more drink to the men of *éipe* till the request was granted.

μαζ lí, or *lí*, on W. *banna*, from *bú* to *camur*; occupied by descendants of *Colla úap*.

μαζ úine, now Moylinny, plain to N.E. L. Neagh, in *Úál ápaioi*.

μαζ loča, included parish of Moylagh in Bar. Fore, E. Meath.

μαζ lušao, somewhere near L. Neagh, obsolete; cleared temp. *nemew*.

μαζ úupš, also *μαζ úupš* in *Úašua*, in Roscommon; included L. Key and Boyle; cleared temp. *nemew*. Name = "plain of pursuit," *Conall Cepnac*, after wounding *Úitil*, having been pursued across it by the "Four Red Heads of Mairtine," who overtook and killed him. Name survives in Moylurg, Bar. Boyle.

μαζ mača, plain of Armagh; from *mača*, wife of *nemew*, in whose time it was cleared. *mača* also name of wife of *tapbanel*, son of *nemew*.

μαζ maoin = *maen maš*.

μαζ meici, also *m. pēitmaš*, the plain of the *Úepba*; from *meice*, son of the *móppizán*, slain there by *Úancečt* of the *Ú.Ú.Ú.* *meice* had three hearts, in shape of serpents' heads, which, if not destroyed, would have grown up and devoured all the animals in *éipe*. *Úancečt* burned them and threw the ashes into the river, which *boiled* up, destroying all living things therein; whence name *Úepba*.

μαζ mínabul, about *Úč úppeł*, *q. v.*

μαζ mópa, also *μαζ móp an áonaiš*, about Ballysadare, Sligo.

μαζ mucpme (*mucpōime*), plain near Athenry, cleared by *Oengur Olmučsua*. Battle fought by *ápe mac Cunn*, 195 A.D. (*F.M.*), al. 240 A.D.

μαζ muipena, old name for Fingall, *i. e.*, between R. *Úitbne* (Delvin) and *Úč Cúiac*.

μαζ muipemne (*muipēmne*), plain along the coast from *Cuúšgne* mountains to Boyne = *Conatle m.* Fancifully derived from *muip* and *temip* = "concealment," having lain beneath the sea until the incantations of the *Úašua* caused it to recede, though the *F.M.* speak of its having been cleared temp. *nemew*.

μαζ nušuat, Maynooth, from *nušuat*, king Leinster 2nd century, foster-father of *eošán mór*, king Munster; thence called *μαζ nušuat*.

μαζ Rašgne, also S. *Caili* in *Čopnuma*, Bar. Kells,

Co. Kildare; burial place of *Raighe Rorclethan*, son of *Finno*, slain there by *Clann Moirna*.

maš réin, S. Leitrim, and adjoining part Longford; possessed by a branch of the *Conmaicne*; since called *muinter eólaip*.

maš sainb, old name of *maš dei*, *q.v.*

maš sciaē, old name of *lior móir*, Lismore, Waterford; before time of *St. Carēad*.

maš Senceneóit, old name of *uir maire* before conquered by the *ui maine*, of the race of *Colla Dá Ériē*, in 5th century. Firbolg population.

maš Séiriuš, plain about Kells, Meath.

maš Seóla, also *meóla Siuit*, also *maš Siuit*, a territory = Bar. Clare-Galway, from L. Corrib to Knockmas, and from Clarinbridge to N. of Par. of Donoughpatrick.

maš Steēc. in Co. Cavan, the great place of worship of *Chom Cmuad*.

maš Toēair, at foot of *Sliaē Sneēc*, Inishowen, cleared temp. *nemēo*.

maš Tuireo (*Tuireaš*), (1) Near Cong, Mayo, site of first battle of Moytura, where the *τ.ο.ο.* overcame the Firbolgs; (2) *maš Tuireo na bpoimac*, Moytura, Co. Sligo, where the *τ.ο.ο.* overcame the Fomorians. Great pre-historic remains.

mašuir, comprised Bars, Lecale, Upper Castlereagh and part of Kinealarty, N.E. Co. Down.

máis, *máige*, R. Maigue, Co. Limerick, boundary between *dra Cliaē* and *ui plogente*.

máite, also *Spuear na máite*, North Channel, between *éipe* and *Alba*, now *Spue na maóite*.

maipeme, a tribe whose territories were in Bars. Small County and Coshlea, Limerick, and Clanwilliam, Tipperary. *imluac ibair* being in the centre—Firbolgs.

maipriu (mod. *mullaē maiprinn*), Mullaghmast, Co. Kildare, five miles E. Athy; variously derived (1) *mer + ru* = "place of mast"; (2) *maipriu*, embroidress of *Oengur mac ós*, first wrought design of the cross in *éipe*; (3) *maipriu* daughter of *Oengur mac ušmóir*, slain in jealousy by *šuir*.

manš, R. Maine, Kerry, from temp. *fiadaē Labrainne*.

maoirlinn, also *Rinn mbeara*, *Cáim Conaill* in *Críē Árōne*, Bar. Kiltartan, Galway, a Firbolg district.

maonmaš, see *maenm*.

maoēail, Mohill, one of the boundaries set to *míre* by *Tuātal Teēctmar*.

meóla (*meóla*) *Seol* (*Siuit*) see *maš Seola*.

meaumarōe, peninsula in Galway Bay, W. of Clarinbridge; see *de Cliaē meaumarōe*.

merca, l., Lough Mask, Mayo, from temp. *pairetón*.

míre, originally a small tract about *urneē*, the mensal land of the *árōri*. Greatly enlarged by *Tuātal Teēctmar*, 2nd century A.D., by cutting off from each province its "neck," *meirōe*, which furnished one of the fanciful derivations of the name; others being from *míre*, son of *briāē*, son of Druid of *nemēo*, who there kindled first fire in *éipe* since coming of *nemēo*; others from *mí-rōe*, "evil smoke," in connection with the same fire; others make *míre* a son of the *Dašua*. For the boundaries of the enlarged *míre*, see Keating I., Sec. iii.

min, R. Main, Antrim, flowing into N.E. of Lough Neagh.

mín an áit Meenanall, near L. Finn, Co. Donegal = "plain of the litter," from a litter of wild swine killed there by *šoll* and *peršoman*, when sent by *finno* to fetch a great bull for his feast. *finno* saw their danger and shouted to them to return a different way. *šoll* obeyed and escaped, but *peršoman* returned for the pigs and was killed by the sow. See *finne, loē*. *miorgán meirōe*, (1) a carn on *cnoc na riagaē*, E. of the Moy, in a suburb of Ballina, Sligo. (2) *an muicir*, near *Cill míc nenáin*.

mir, see *st. mir*.

mošairin, (Riv. Mourne, flowing through N. Tyrone) *riogojin*, into L. *pebat*.

mošairin, *Sliaē*, a range near Ballybay, Monaghan.

muacō, R. Moy, debouching Killala, formerly *inōber na per*.

mušvojma, see *Críē mušvojma*.

mušna healēaimn = *bealē mušna*.

muice, *Sliaē*, S. Muck, between Tipperary town and Glen of Aherlow, from the boar there killed by *finno* as a coibēe on his marriage with *Cruiēne*, daughter of *ločán*, the smith.

muige, see *maš*.

munpemaip, *loē*, now Ramor, "Virginia," in Bar. Castleruan Cavan; temp. *nemēo*; *gy.*, from *munpemaip* of the Ultonian Cycle.

mullaē Cliaē = *Cliaē, q.v.*

mullaē éipeno, now *ápo éipeann*, Arderin, summit of *st. blaōma*.

mullaē Ruacō = *cnoc na nōmuacō, q.v.*

murboleán, now *tráišbolšán*, Trabolgan, inlet on E. side Cork Harbour.

muršolš, territory about *Dún Sobairce*, including Fair Head, Battle where *nemēo* defeated Fomorians. Name preserved in Murlough Bay.

muršmarōe bpeōšán, Bar. Clanwilliam, S.W. Tipp *muršmarōe luic* = *muršmarōe típe*.

muršmarōe liac, *Tuill*, S.W. Co. Limerick, in *ui plogenti*, named after *Turpaige Tuill*.

muršmarōe luacra, along *abainn móir, i.e.*, Cork Blackwater and about its source.

murcharóe mictine, in N. W. Cork.

murcharóe típe = Bars. Upper and Lower Ormond, Tipp., separated from ara by River. *ḡaoḡaḡ.*

murcharóe tpi m̄aḡe, in Bar. Barrymore, Cork.

murtemne, see maḡ . ., Conaill m.

nár, Naas, one of the residences of kings of Leinster, said to have been founded by luḡ lán fáda and named after his second wife, a British princess (*O'Flaherty*). nár = donac (*Joyce*).

neḡtain, Sliaḡ, name of S. Ceolaiḡ, S. Gadoe, between Hollywood and Donard, Wicklow, before it received its present name from the compact between Dhan Dub and deḡ dinnm̄ie, 598 A.D.

nem, Cork Blackwater.

niḡ, River Dee, or Ardee, Louth.

oḡar, river mentioned in T.B.C., probably = *ḡeḡar*, rising S. Bán, Roscommon, and joining Shannon opposite Cluainḡarac in Longford.

Oenac (denac, mod. donac) beḡ, now mainiḡt̄i an donaiḡ, Monasteranenagh, five miles N. Bruff. Also Oenac Cairp̄ie.

Oenac Cairp̄ie = Oenac beḡ.

Oenac Téite, now donac uḡm̄uḡan, Nenagh (i. an donac), Tipp.

Oirḡialla, also *airḡialla*, the territories in Ulster conquered by the Three Collas, sons of eoḡarḡ Doimlen, son of Cairp̄ie lipeḡar, A.D. 331. s.g., comprising, beside Co. Monaghan, the modern Oriel, the greater part of Louth, Armagh and Fermanagh.

Oḡbriaróe, Orrery, in North Cork, about Charleville, the clan of Oḡb, a descendant of *ḡeḡeiróeb*, a descendant of *ḡeḡsur*.

Oḡbren, Loḡ, L. Corrib, Galway, from Oḡbren, another name for manannán mac liḡ, killed in the battle of maḡ cuillinn, Moycullen. The lake sprang from his grave.

Oḡrarióe, Ossory, a territory the boundaries of which varied from time to time, comprising N. of Cos. Kilkenny and Tipperary and a great part of King's and Queen's Cos.; at one time said to have reached the sea at Waterford (leab̄ar na ḡceap̄e), but later muc restricted.

parḡarióe, (1) N. of Loc Carra (cearra), Mayo. (2) parḡarióe an loḡa, about Cong and Southern maḡ cuireo. (3) parḡarióe an tSléirí, from L. Oḡbren to Cpuac páuḡais.

parḡarióe, Sliaḡ, Slieve Partry, in W. of Bar. Carra, Mayo.

Raeir̄eno, also Raeir̄inn, mod. mullaḡ Raeir̄inn, Mullaghreelin, a hill and fort five miles S.E. Athy, Kildare.

Raiḡne (Roḡne) Ruaḡ, see Caill̄i an ḡornuma and maḡ Roḡne.

Ráḡ (Ráḡ) árua Suir̄o, later Ráḡa Suir̄o, fort founded by etan, the Milesian, half mile N.W. of old church of Donaghmore, Co. Limerick. Name of townland Raḡ Suir̄o, Rathurd.

Raḡ áreḡac, in Cenél Conaill, from áreḡac, son of boḡb *ḡeḡs* (for legend, see *ḡs. na Sen.*, 2905).

Raḡ áit̄iḡne, Ratharney, W. Meath.

Raḡ beḡḡaiḡ, Rathbeogh, a townland on Nore, Bar. Galway-Kilkenny, in ancient *áreḡe Rop*, founded by Eremón.

Raḡ buḡb *ḡeḡs*, Rafwee, in Par. Killeaney, Galway, from boḡb *ḡeḡs* of the T.O.T.

Raḡ celḡar, see ápar C.

Raḡ cimbaiḡe, in maḡ Seimne, temp. nemeo; site lost.

Raḡ cim̄oeḡ, in Oneilland, Armagh; site lost. Built for nemeo by the Fomorians, see *ḡeḡie liḡe*.

Raḡ cum̄aill, Rathcoole, 9 miles south-west of Dublin; from cum̄aill, father of *ḡino*.

Raḡ cunḡa, between *ep̄e áeḡa Ruaiḡ* and sea; now Raccoon, or Racco.

Raḡ duḡlar, Rathurles, Par. Kilruain, Tipperary.

Raḡ enḡa (enḡa), Raheny, near Dublin.

Raḡ eolaiḡs, see áro e.

Raḡ fael̄arḡ, thought by O'Don, Ráḡ ḡaḡa, Rathkeale, Limerick.

Raḡ *ḡmael̄eno*, Rathfriland, Down.

Raḡ lomḡam, Rathangan, Kildare.

Raḡ loḡarḡ, built by *ḡual* *ḡarḡ* at ḡlarḡára, near Mullingar.

Raḡ móḡi maḡe líne, great Ráḡ near Antrim; mentioned by *ḡiḡeap̄ac* as existing in 2nd century; from 7th century, residence of Princes of *ḡál áraiḡ*: burnt by Edward Bruce, 1315.

Raḡ mur̄builḡ, afterwards R. lup̄aiḡ (from St. lup̄ac), now maḡaire Ráḡa, Maghera, an inlet of Dundrum Bay, Derry.

Raḡ naoi, Rathnew, between Wicklow Town and Rathdrum.

Raḡ riḡḡáir̄o, in mur̄iepc, now Killaspugbrone, near Hill of Knocknaree, Bar. Carbury, Sligo, founded by *ḡulman*, a Milesian.

Raḡ *ḡáilenn*, old name of áro maḡa.

Raḡ *ḡáimnaiḡ*, now Ráḡ *ḡoimnaiḡ*, Rathdowney, Queen's Co.

Raḡ uam̄ain, founded by emep, q.v. = Rathowen, Wexford, also in Cluain uam̄a, Cloyne.

Ráḡéin uḡ *ḡuanaḡ*, Raheen, near Tullamore.

Ráḡ, see Ráḡe.

Reḡpu, mod. Reaḡpa, Raḡpa, etc. (1) Rathlin Island off Antrim, ident. with Rikina of Ptol. and Ricnea of Plin.; (2) Lambey Island.

Reilḡ na Ríóḡ, ancient cemetery of Kings of Connacht, at Cpuacu.

Rén, see Loḡ Rén.

Riáb, *L.*, see *Loé R.*

Riáb, *Sliað* = *Caen* (*Sliað*), *q.v.*

Ríge, also *Ríē*, name according to *F.M.*, of seven rivers in Leinster which burst forth temp. *epemon*: only four now known, of which Rye Water, joining *Lífe* at *Leixlip*, the principal.

Rinn, see *Rinn*.

Rinn *Deapa*, see *Cento Déipe*.

Rinn *mDeapa*, see *Cáim Conaill*.

Rinn *Úile* = *R. míl*.

Rinn *míl*, mod. *Rinn Úile*, *Rinville*. (1) Peninsula opp site *mí* *Bo Finn*, *Galway*; (2) Near *Galway Bay*, E. of *Galway Town*. Both from *míl*, a *Firbolg* chief.

Rinn *Seimne*, *Island Magee*, from territory on mainland opposite, see *Mag Seimne*.

Rinn *Taíann*, *Tawin Point* in *Measóparáde*, *q.v.*

Rop, see *Cpíé Rote*.

Rop *mBpocce*, *Rosbrock*, a junction of *Súip* *Peóip* and *berba*, since site of *Teac Móluis*. "St. Mullins."

Rop *Carbpe*, also *Rop Ailípe*, *Ross-Carberry*, head of *Ross Bay*, *Cork*.

Rop *Comáin*, *Roscommon*, also *Rop na Fingaiti*.

Rop *Cpé*, *Roscrea*, *Tipperary*.

Rop *Pinócoill*, also *Eipci* *Upannám*, old names of *Rop na Ríog*, *q.v.*

Rop *Slallam*, inlet on E. side of *Cove of Cork*, S.E. of *Cove Island*.

Rop *Slap*, now *Mónastirip Eimín*, *Monastereven*, on the *Barrow*.

Rop *Sheréa*, old name of *Daipmaš*, *Durrow*.

Rop na *heéparáde*, one of the old names of *Cashel*.

Rop na *Pinogaiti* = *Rop Comáin*.

Rop na *mBpocce*, see *Rop mBpocce*.

Rop na *Ríog*, also *Rinn Pinócoill*, *Eipci* *Upannám*, two miles below *Slane* on S.W. side of *Boyne*, where *Concoðar Mac Neppa* defeated *Carbpe mapep*, *Árpi*, and his brother *Pinó Píle*, king of *Leinster*: afterwards hunting ground of *Daéi Mac Píacpíac*.

Ruba *Mena*, in *Shane's Castle Park*, between *Antrim town* and mouth of *Min*.

Ruópaige, *Loé*, also *Tonn Ruópaige*, *Dundrum Bay*, *Co. Down*, one of the three waves of *Éipe*.

Rupéac, old name of *Lífe*, *Liffey*; rose temp. *paipetolón*. See *Mag Lífe*.

Sábpáinn = *Lui*, *Laon*.

Sáileac, *Loé*, see *Loé Sáileac*.

Saingsil, a district one mile S.E. *Limerick city*, now parish of *Singland*, in territory *de* *Shéine*.

Saréne, the district of a tribe of the *Ciannaéta*, in *Pinogaiti*, descended from *Slappaó*, son of *Caúš Mac Céin*.

Salcóir, or *Salcúair*, the famous forest in *Bar*.

Clanwilliam, four miles W. of town of *Tipperary*.
Townland now *Sulloigro*, or *Sallowhead*.

Saíann = *Cnoc Saíann*, *q.v.*

Samep, (1) mod. *Caíann* in error for *Saíann*, *Morning Star River*, rising in *Galtees* and joining *Maigue* below *Bruree*, after passing *Bruff*. (2) Mod. *Saíann* or *Samaínn*, o'd name for *River Erne*.

Seğair, (1) *Seğair h-ú* *ebpuc* (*ebpuc*, son of *emeip* and father of *Sobaipe* and *Cepinna*), mod. *Seğair*, the district in *Sligo* and *Roscommon* in which the *Sliað Seğra*, *Coppi Sliað*, or *Curlew Mountains*, were situate. (2) *Seğair* or *Seğair* = *River built* or *Boyle* there.

Seimne, see *Mag S.* and *Rinn S.*

Sele = *Meath Blackwater*.

Senboé Síne, old name for *Seanboé Colmáin*, *Templeshanbo*, foot of *Mt. Leinster*, *Wexford*.

Sencailt (*Seancóill*) na *Uppánn*, now *Coill* or *Kill*, a townland in *Clare Island*.

Señleno (*Seann-Sleann*), also *Sleno Seirge*, now *Sleann Columcille*, *Donegal*.

Senmaš *calta etairi* = *maš nealta* *q.v.*

Sepeé, old name of *Tip Deóda*, *S. Donegal*, and including *Epp Deóda Ruaró*.

Síu, al. *Síu*, *Síé*.

Síu *Deóda Ruaró*, the *Síu* of *Deó Ruaró*, son of *baðapin*, s. of *Argetmaip*. See *Epp Deóda Ruaró*. The church of *Ballyshannon* stands on the *Síu*.

Síu an *Úpoğa* = *Úpuiğ na bóinne*, *q.v.*

Síu *buróð* *Deipis*, on the shore of *L. Derg*, near *Portumna*.

Síu *Uppoma nemeo* } in *Luiğne* (1).
Síu *Duma*

Síu *Femin*, on *Mag Femin*, *q.v.* *Femen*, son of *boóð* *Deipis*, of the *T.O.O.*

Síu *Meóda* (*meáda*), *Knockmaa*, 5 miles S.W. *Tuam*; abode of *Pinó Daip*, *T.O.O.*

Síu *nennta*, now *Mullaé Síúe*, *Mullaghshee*, or *Fairy mound*, near *Lanesboro'*, on *Roscommon* side of the *Shannon*: abode of *Síomall*, *T.O.O.* Head of *Carbpe mapep*, slain in battle of *Rop na Ríog* buried there.

Síu *neécan*, *Carberry Hill*, *Kildare*; *Boyne* rises from *Trinity Well*, at foot of the hill. *neécan*, *T.O.O.*, was husband of *boan*.

Síu *Tpuim*, abode of *míroip*, *T.O.O.*, E. of *Slane*, on *Boyne*.

Síé *Úpuim*, one of the old names of *Cashel*.

Síúip, *R. Suir*.

Síuēair, now *Spuē*, *R. Shrule*, S.E. *Co. Louth*, in which *Copmac Mac Áirt* fought a battle, 236 A.D.

Slainge, *R. Slaney*, *Wexford* (probably an ethnic name; *Slainge* or *Slainga*, constantly appearing as names of *Nemedian*, *Firbolg*, &c., colonists).

SLANĠA, Uáma S., see DINN RÍOĠ.
 SLANĠA, SLIAB, now S. Dómanġoir, S. Donard, Co. Down; from SLAINġE, son of PAIREÓLÓN.
 SLIAB an tAipinn, Slieveanierin, E. Lough Allen, Leitrim. Mines therein worked by ġoirbnu, smith of the T.O.O.
 SLIAB BÁCÓNA (BÁġNA), formerly S. CLÍġAIR = SL. Bawn.
 SLIAB BEATA, see BEATA.
 SLIAB BLAÓMA, see BLAÓMA.
 SLIAB CAEM, see CAEM.
 SLIAB CAIRġBHE, see CAIRġBHE.
 SLIAB CALLAM, see CAILLINN.
 SLIAB CLÍġAIR, old name of S. BÁCÓNA.
 SLIAB COMAILT, now SL. COIMEALTA, Keeper Mountains, Co. Tipperary.
 SLIAB CUILINN, see CUILINN.
 SLIAB DÁ ÉN, SL. Daeane, between L. Gill and Collooney, Sligo.
 SLIAB DÓMANġOIR, see SLANĠA (SLIAB).
 SLIAB EÉTġE, see EÉTġE.
 SLIAB EIBLINNE, see EIBLINNE.
 SLIAB FOIRMAERT, now SL. UÍ FLOINN, SL. O'FLYNN, W. Castlereagh, Roscommon.
 SLIAB FUAIT, see FUAIT.
 SLIAB FUIRġ, see FUIRġ.
 SL. ġUAIR, see ġUAIR.
 SL. LUACġA, see LUACġA.
 SL. LUġA, see LUġA.
 SL. MÍR, (1) SL. MISH, W. Kerry, from MÍR, daughter of MOPEOA, son of CAPEO. (2) Slemish, Antrim, where St. Patrick herded the swine.
 SL. MUICE, see MUICE.
 SL. NA MBAN FEMIN, now SL. NA MBAN FIONN (Fionn apparently in error), Slievenamon, Tipp.; also SL. OÍġRÓ MÍC TUġAINE.
 SL. PAIRġARÓE, S. Partry, see PAIRġARÓE (1).
 SL. RIAC, see RIAC.
 SL. SEġRA = COIRġ SLIAB, see SEġAIR (1).
 SL. SLANĠA, see SLANĠA.
 SL. SMÓIL = S. BLAÓMA.
 SL. SNEĊTA, SL. SNEACĊ, S. Snagh, Inishowen.
 SL. TOAO, near Ardara, Co. Donegal.
 SL. TġUIM = BELġAOIN, q.v.
 SLIġE CUALANN, the great road, paved with blocks of stone, from TEMAIR to BAILE ÁĊA CLÍAC, and thence to BġÍ.
 SLIġE DÁILA = BELAC MÓRÍ MAIġE DÁILA, q.v.
 SLIġE MÍRULACġA, great road TEMAIR to SPÍRÓ BAILE DÓIM DEALġAIN, through Moyra Pass.
 SMÓIL, see SLIAB S.
 SNÁM ÁġNEĊ, also SNÁM EĊ, also CAIRġLINN, Carlingford.
 SNÁM DÁ ÉN, a reach of the Shannon near Clonmacnois.

SNÁM EĊ, see ÁġNEĊ.
 SNÁM LUĊIR (LUĊAIR), Snalore, at S. end of LOĊ UACĊAN, Cavan, included in CAIRġBHE ġABRA.
 SNEĊTA, see SLIAB SNEĊTA.
 SOġAN, a district in UÍ MÁINE = Bar. Tiaquinn (CEAC DÁCÓNNA).
 SPÍÓN CAILLġE, Strancally, promontory upon the Blackwater, about EÓCÁILL, whereon is a ruined castle of the Desmonds.
 SPUIĊ, see SPUIĊAIR.
 SPUIĊ (also SPUIĊAIR) NA MÁILE, see MÁILE.
 SÚCA, R. Suck, between Roscommon and Galway.
 SURÓE FÍNO, the name of many hills in Ireland, now commonly called Seefin or Seein. Among the principal are (1) South of Tallaght; (2) in the Galtees; (3) N.E. end of the Ballyhoura Mountains, 3 miles from Kilsfinane, Limerick; (4) a cairn on SLIAB NA MBAN FEMIN.
 TAILTEU (old forms, TAILTE, TAILTEU), mod. Teltown, in Meath, near Blackwater, between Navan and Kells, place of great Oenac. From TAILTE, foster mother of LUġ LÁM FÁOA, in whose honour he instituted the games. Site of legendary battle in which the Milesians overthrew the T.O.O.
 TÁMLACĊA, mod. TAMLEACĊ, Tallaght (or TAMLACĊA MUNITġE PAIREÓLÓN), said to be the burial place of the people of PAIREÓLÓR, smitten with plague in a single day. Many tumuli there in which cinerary urns have been discovered.
 TEĊ DUNN, three rocks at mouth of Kenmare Bay. now Bull, Cow and Calf, from DÓNN, son of MÍLEO, drowned there when attempting to land.
 TEACÓBA = TEĊBA.
 TECEAT, LOĊ = L. Gara, from temp. PAIREÓLÓN.
 TEMAIR, name stated by COIRMAC = ġHIANÁN; also "a hill with wide view." (1) TEMAIR, mod. TEMAIR, in Meath, the ancient seat of the ÁPRO RÍ. Called by the Fírbolgs, DġUIM CAEN; also named LIAC DġUIM, TULAC in TġIR, CLÁR in OEN FÍR; (2) TEMAIR BġOġA MIA, seat of CAIRġBHE King of Leinster, beginning of the 1st century. (3) TEMAIR EAPANN, supposed to be older name of (4) Hogan conjectures it = MÍ. Eagle. highest pt. of S. LUACġA; (4) TEMAIR LUACġA (see LUACġA), probably near Castleisland, burial place of CLAO DĊUARÓ, whence called T. L. DĊUARÓ, or TEACġARÓ.
 TEĊBA (TEACÓBA). (1) South TEĊBA, western half of W. Meath, and Bar. Kilcoursey, in N. King's Co.; (2) North T. = ANġAILE, Annaly, from R. EIBNE (Inny) to S. CAIRġBHE, Co. Longford.
 TġIRIA ÁIRAN (TġOIRIAO ÁIRANN), Tipperary Town.
 TġIR FÁCPAC, Bar. Tireragh, Sligo, Carra, Erris and Tirawley, Mayo.
 TġIR MÁIM, see UÍ MÁIM.

Τίρι Οίλιόττα, Bar. Tirerrill, Sligo, from Οίλιόττ, brother of Νιάλ η. Σ., whose carn gives the name to Baile an Áirín Οίλλεπιάλλα, now "Heapstown."

Τλαττζα, "Hill of Ward," near Athboy, Meath, where Τυαταλ Τετταμαρ instituted the Samáin festival, and, it is said, built present fort; named from a daughter of μοζ Ρυιτ.

Τοαδ, see Σλιαδ Τοαδ.

Τοδαρ Καρβερ, Togher of Carberry, Kildare.

Τονο Ολίονα, Τονν Ολίονα, Glandore Harbour; from Ολίονα, daughter of Ξενανν, one of the Fírbolg chiefs, washed away by a wave as she was sleeping by the sea.

Τονο Μάιλ, Malbay, from the waves being tinged with blood of the hag, μάιλ, see Léim Conculainn and Ceno Carllige

Τονο Ρυόμαιζε, Dundrum Bay, Down.

Τονο Τοιμε, Castlemaine Harbour.

Τονο Τυαρόε, estuary of Banna; from Τυαδ, ward of Conaίρε; sought by manannán mac lír, whose envoy carried her off in a magic sleep and left her on the shore while he looked for a boat, when a wave carried her off.

Τοπορι (Τοπουρι), mod. Τοβαρι.

Τοπορι Ceno Μόρι, now Τοβαρι Cinn (Ceanna) Μόρι, Tober Canvore, a well by the road three miles S. of Cnoc Luíng; from Cenómóρι, disciple of μαζ Ρυιτ, who fetched his master's spear to counteract the spells of Cormac's druids and promised that the name should remain for ever on the spot where the man fell. See Όριυμ Ταμζαίρε.

Τοπορι Σάινα, see Λοδ Σάινα.

Τοβαρι na ηΌριυαδ, Tobernadree, about two miles from Freshford, Kilkenny.

Τορδουιζ, Tor Head, S.E. of Fair Head, Antrim.

Τορτ, see ηι Τυιρτε.

Τράιζ Βαίτε ηιuc Βυαρι, strand near Dundalk.

Τράιζ Βερμαάιν, see Βερμαάιν.

Τράιζ Βρέιζε, Trawbreaga, near Malin Head, Donegal.

Τράιζ Εόκυιλλε, see Τράιζ na ηινά Μαίρηβε.

Τράιζ ηι Cαίρην, also Τράιζ na Τρένφερ, between Όύν Sobairce and sea

Τράιζ λί ηεic Τεοαδ, now Τράιζ λί, Tralee.

Τράιζ na ηινά Μαίρηβε, also Τράιζ Εόκυιλλε Tragheowhelly, W. of Ballysadare, Sligo.

Τράιζ na Τρένφερ = Τ. ηι Cαίρην.

Τράιζ Ρυόμαιζε, strand near mouth of Erne.

Τρένα na Ριόζ, great moat with triple fosse (whence Τρένα = Τρι Όυι, according to O'Don.), at Kilfinane, near Kilmallock.

Τριυμ, see Βέλζαβάν and Σίο Τριυμ.

Τυαζ ηοβιρι, Τυαζ ηοβιρι, mouth of Banna.

Τυαμ Βεόλα, a tumulus at head of Roundstone Bay, S. of Benna Βεόλα, q.v.

Τυαμ Βά Ξυαλανν, Tuam, Galway.

Τυαμ Ξυρέινε, Tomgraney, N.E. Clare.

Τυατ Ράτα, see Τυαδ Ρ.

Τυαμα Όρεζαη, Tomregan, W. village Ballyconnell, between Cavan and Fermanagh.

Τυατ Βα Μαίζε, a territory including Bars, Warrenstown and Cookstown, Queen's Co.

Τυατ Μυμα, in its greatest extent comprised the Co. of Clare and the country N. to Σλιαδ Εότζε, S. to SL. Ειβλίinne, and E. to Βελαδ Μόρι in Upper Όρμαίρε.

Τυατ Ράτα, district in N.W. Fermanagh, W. of Lower L. Erne = Bar. Magherabeg.

Τυατ ηΡοιρ, a territory in Meath, near Τεμαίρι.

Τυιρ, see ηιη Τυιρ.

Τυλαδ ηι Τίρι, old name of Τεμαίρι.

Τυλαδ Όυβγλαίρε, Temple Douglas, between Letterkenny and Garban.

Τυλαδ na ΦαίρCíne = Αλμα Λαίzen, q.v.

Τυλλαδ ός, Tullyhoge, near Stewartstown, Bar. Dungannon, Tyrone.

Τυλτυinne = Ρετ Ριταιν, q.v.

Υαδταρ, Λοδ, see Λοδ υ.

Υαίρ, Λοδ, see Λοδ υ.

Υαίρνε, River Nuenna (Δη υαίρνε), near Freshford, Kilkenny.

Υαίρνε, Λοδ, near Smithsboro, Monaghan.

Υαίρνε, Cλιαδ, Bar. Ownybeg, Co. Limk., on borders of Co. Tipp.

Υαίρνε Τίρε, Bar. Owny, Co. Tipp., adjoining preceding.

Υι Βαίρηδε = Bar. Slievemargy in Queen's Co. and part of Carlow, about Ballaghmoon, Kilsushen, &c.

Υι beccon or Τίρι Β.: Bar. Ratoath, W. Meath, where still a fort and parish, Ράτ beccon.

Υι ΒερCón, S. Kilkenny, where still a village, Rosberchon.

Υι Βλαεμαic, in N. of Bar. Ards and Lower Castlereagh, Down.

Υι Φιαρμαδ, see Τίρι Φ.

Υι Φροζεντι, W. of the Mague, Limerick, and on the E. side, S. of R. Samer.

Υι ΞαίρηCón, territory near Wicklow Town, containing Ράτ ηαοι, &c.

Υι ΛιαCáin, from Castle Lyons to Great Island in Cork; territory of ΕοCαίρ ΛιαCáin, 6th in descent from Οίλιόττ Όλυμ, his nephew, CμυCáann Áρτορι, 366-378 A.D.

Υι Μάιηι, forming ΒρεCctίρ, originally S. Roscommon from Λ. Ριθ and S.E. Galway, including Athenry; afterwards reduced to the country about the Suca. Conquest in latter half of 5th century by Μάιηηε Μόρι, descendant of Cόλλα Βά Cμíc, from Cían, ruler of the Fírbolg tribe then owning the district, which was also called μαζ Sen-Ceneoil.

Uírneč, uírneac, Usnagh, hill in East of W. Meath,
site of great Oenac held at the beltaine festival,
said to have been instituted by Tuaréal Teéctmar.

C. S. B.

seán ó cuill ro rcmíob.

“Ha, ha, ha,” ar reirí an trí nó ceathair

Ընթերցար ան բար մարմ անորոն, 7
 ըստար րբեա՛ն զօ յի՛շ ան քա՛նչ 1 յճօր և
 ուրօ՛ճ. Օրբեա՛ր և բարբա՛ր 7 ո՞ր շար-
 քան ան շրան-եան տե մա՛նար և եւ ճ ան
 քա՛նչ, բօմբա ո՞ր շա՛նչ 7 օսմար բի Լեւ-
 տու և ճօղա՛ն. Ո՞ր ան բար 7 ո՞ր
 ըստ բի և ըստ Լեւ ան սրան, ճ քրեա՛ն.

"A's magadh fút atá pé i gcomnuirí," ar pipre. "Cuir do éluar anoir le huppar an uoirpí 7 féad an bfuil pé n-a cootlaó, 7 má tá, faisg óro 7 pleamnuig ríor 7 buail cúpla buille air, 7 bíodh geall go maireóbaí é."

Nuair aihuig Tadhg an éinne reo do éat pé é féin irtead sa leabaí 7 tífis pé ar ínnantairmaig. Síil an fear eile go raib pé n-a cootlaó 7 fuair pé an t-óro. Nuair aihuig Tadhg a's tead é, do léim pé amad ar an leabaí, do fuig pé ar shamhan ós do bí ceangailte do coir na leabta 7 do éat pé irtead sa leabaí é. Táinig an fear eile annpoin go ciúim 7 gan aon trostur aige ar eagla go ndúipead pé Tadhg. O'áruig pé an t-óro 7 do buail pé buille. Do cuir an shamhan búir beas mhúcta ar. Do buail pé an daria buille, aet ní bfuair pé aon fpeasra. Do buail pé fuar annpoin 7 fuir pé féin ip a m'áir coir na teimead a's caimnt. Ní mó-fáda bíodar ann nuair opeail Tadhg an uoirpí, 7 buail fuar éúca, 7 é óá éroctad féin.

"Ahu, cat n-a éad ná fuileann tú ro' cootlaó, a Tadhg?" ar ran tpean-bean.

"Ní féadpáim cootlaó, mar bíor a's tarúbpeam," arpa Tadhg.

"Cat ahi, ahu?" ar pipre.

"Tairúbpeas," ar reipean, "go raabar im' cootlaó amuig i láir páirce, 7 go otáinig eit cloic-fneadta, 7 sup buail cloic aca i gclár an éadain mé. 7 cloic eile annpo im élaib, 7 fámhuigim go mothuigim an áit tinn n-a uoirí." 7 féad an beirt eile ar a déile.

"An bfuil baile agat-pe, a Tadhg?" ar ran tpean-bean.

"Tá," aubhairt Tadhg.

"U'fearra éit imtead a baile 7 pinne fágant annpo," ar pipre

"Im briaíar aet ná téanfad," arpa Tadhg; "iméigíó-pe, má'r maré líb é, aet fanfad-pe annpo."

"Tabarparí mé éit a bfeadparí do bpeit leat o'or aet imtead," ar pipre.

"Ní téanfad," arpa Tadhg, "mar éreacpáim an uair rin rib. Aet bfeadparí mé liom a bfeadparí an buacail reo annpo do bpeit leir tamall de'n trlige éúgam."

"Sárta leir," ar pipre.

O'iméig an beirt ar maidin 7 mála móir óir ar muim an áraig, 7 níor ptaoatar sup fpoipeatar O'roicéoin beal áta fionáim.

"Leos annpoin ar an gclaidhe anoir é, 7 bfeadparí féin an éit eile de'n trlige," arpa Tadhg.

Do leos pé 7 éar pé a baile éom taparí 'r o'féad pé é. Glairí Tadhg ar a m'áir 7 éus an beirt ní óá éaríac irtead. Bíodar éom parúbir rin annpoin sup éumang leó baile mhuine éum maireadaint i n-éan-éor. O'iméigeatar go páirt éigin eile de'n oimán 7 ní bfuair-pe aon tuairpe oíca maí ó foin.

MARÚNA

mac lába eet ar bás toiréatlaig uí éarúballám.

Rinnear pmuainte do meapap náí éúir náipe á'r m'mntin puaríte ó éailles mo éúil-báipe níl pian níl peannar níl goi níor tpeom éparíte ná éas na gearaí nó pgarí na gompáad :

mile agur pead gceá i bliadain bán oet véas agur píe—an t-ionlán ó éad épioir uar paopaí plán go bap toiréatlaig uí éarúballám.

{ l : t : d' | l : r' : m' | d' : — : t | l : s : m }

fec - tions on one that had gold - en store, if so

{ r : r : r | m : s : l | s : m : r | d : — : d | d : — }

geat - lar von ain - niri so lean - fainn si péin so veó.

II.

We made up our minds with each other then to elope
'S so muga an capall i gcoinnib mo míle ríor;
I met with my true love about the appointed place,
Ir í ag tarraingt go Cairéal ar ríodar um meadóin
an lae.

III.

'Twas early next morning we started to meet the train
Le heagla an airm go leanfaó ran tóir ar noéir;
In Waterford City we stopped till our clothes we
changed,
Ir bí céad agur daíreó se ginnéib buíde ag an
mbéir.

IV.

We embark'd with a captain next morning to sail
away,
'S so díotar mo capall le ragaite ó páiríte an
tSléibe.
The ship was got ready, the weather was fine and
fair,
Ir so fhoireamair talam san uipearba gábaó ná
baogal.

V.

When we reach'd unto London, policemen were on
the quay,
'Sur bairántar reiríodha ra "Telegraph News" ó
inté.
We both were detected and sent for awhile to jail,
Ir so cuipeadó rinn éar n-air go Cluain Meala éun
rinn so éiréil.

VI.

On the day of our trial her mother swore severe,
So n-óirpáinn mo éuilleam ag iméasé le pán an
traogail,
That her daughter was simple, that I was a scheming
rake,
Ir sur buairear-ra bob uiréi i san-fíor von
traogal go léir.

VII.

When we were acquitted my true-love I did embrace,
'S so éuaóar i uiré an traogair éun ceangail le
griú mo éiréib.
He put on the knot and 'twas easy he got his change,
Agur maíum go páirta coir caprais na síúipe
péin.

IRISH MSS. IN WATERFORD.

By REV. P. POWER.

VI.

IX. Small quarto of 530pp. "Saláatar Saóiteamail no Tacar Saláatar." This is an important collection of Fenian, etc., tales in prose and verse, made in the year 1780 from older MSS. by Lawrence O'Foran, of Portlaw, Co. Waterford. O'Foran, though a faithful scribe was no scholar, or but a poor one. Occasionally throughout the volume he apologises for any errors he may have perpetuated, pleading that he has but faithfully copied what he found in the original before him, e.g., at page 31, "má tá son ní ionbáime ann ran rṑáiri, saib mo leir rṑéul, óiri atá saé ní ann uá raib ran ṑríomleabair ar ar rṑríobáth é."

(a) "Tomairleac tsáirbe iníon Eoṑain óis," 31pp. Begins:—"Seals tṑomṑoiréac uo comómaṑ le fion mc Cumail mc airt."

(b) "Létra lomnaéatáin Sléirbe Riffe," 22pp.

(c) "Aṑallaín na Seandóireac," 22pp.

(d) "Aṑallaín ṑáorais aṑur Óirín," 15pp. Commences:—"Óirín ir fada uo fúan."

(e) "Tomairleac tsáirbe," 5pp., beginning:—"Lá uá raib fion na bṑlaic ari an bṑaite an almuin úir."

(f) "Láirbe Úeirṑ mac ṑmóisṑill," 15pp., 116 lines. Begins:—"ṑaiteóirín caiteím an ṑir móir, tamis anonn éuṑain a ṑeasóir."

(g) "Láirbe an ṑuirṑáin," 3 pp., 60 lines. Begins:—"ṑeir aṑo tairṑe Teairṑac bo lionṑar lion ar tṑeáṑais."

(h) "Sṑealúṑeac na Tṑuas no Tóiteántige ṑín mac Cumail," 6 pp., 264 lines. Begins:—"Tṑuas licm rin a láirṑeac lip, maṑ anṑeair uir an aṑṑeir."

(i) "Sṑealúṑear éaolte u'Orṑar," 7 pp., 160 lines. Begins:—"An cumáin leat Óirín ṑáil, aṑ tṑurṑar ṑo Teamair éiréan."

(j) "Bṑeirleac mṑurṑe mṑurṑe," 33 pp. Beginning:—"ṑeac naon uá tṑeasṑor úlarṑ ṑo heamain maéa ṑo ṑúac, ṑomcanmanac."

(k) "Deaṑṑmaṑar Conaill Ceairṑac aṑ ṑeapair éimṑn aṑ uioṑaite baṑ Conṑulainn orṑa," 17 pp. Begins:—"ṑala éimṑ iníon ṑeṑṑaill monáir."

(l) "Caé mṑurṑe mṑeṑanṑe," 25 pp. Begins:—"Aṑ mc Cumáin Ceṑ-éaṑais ṑo mbliána na Riṑ éimṑn."

(m) "ṑual uaba Orlíoll Óluim anóias a éluine," 7 pp. Begins:—"iomṑura ṑiolla airtir ṑ tairṑolac ṑúṑe éim mc Orlíoll Óluim tar éir an éaṑa uo éur."

(n) "Láirbe Caile mc Éreóin," 3 pp., 48 lines. Begins:—"Cnoc an áiri an cnoc ṑo fíar ṑolá an bṑaite biaṑ uá ṑairm."

(o) "Seils Slíab ṑmṑ ṑ Slíab ṑuillín, uo ṑeir éaolte mac Rónán," 6pp., 142 lines. Begins:—"Éirṑiṑ uairṑe bṑear fáil, an éur uá tṑáirle iomaṑbáir."

(p) "Láirbe mṑaṑuir mac Riṑ Loélan," 4 pp. 80 ll. Commences:—"A éleirṑis uo éanar an tṑraim, uari liom ṑéin ní maie uo éiall."

(q) "Comṑac éimṑuill ṑ ṑuill mc móirna an almuin. 4 pp. 75 ll. Commences:—"Aṑ uúac rin almuin na bṑian anóit ṑ uirṑe ṑeairbe."

(r) "Comṑac na ṑéinne aṑur mac Riṑ na ṑoréa maṑ ṑeall ari iníon Riṑ Éirṑe ṑa éim." 4 pp. 79 ll. Commencing:—"atá rṑeal beas ari fion, ní rṑeal naé ionṑurṑa a fúim é."

(s) "Comṑac mṑaṑuir mac Riṑ Loélan le ṑiáirb éimṑn uo ṑeir Óirín." 3 pp. 64 ll. Begins:—"leac ṑioll uo émaṑ mo éiróirṑe, tṑean ṑear éimṑn iatṑloine."

(t) "Aṑallaín éimṑ le Conaill Ceairṑac," 4 pp., 69 ll. Begins:—"Sṑeal Conṑulainn ór aṑo-áirṑur uúin a máine móir ṑairṑ."

(u) "Létra éluine Riṑ na liomṑuáirṑe," 65 pp. Begins:—"Riṑ uairṑ oirṑisṑa ṑo ṑab ṑlaiteor ṑ ṑiortámar ṑor an uóian móir ṑo hile."

(v) "Caé énoéa," 43 pp. Begins:—"Óion-báurṑi laṑm ṑ maé ṑ mṑṑe ṑ ṑocoinne uer éaṑaóir móir."

(w) "Caé énoéa," 43 pp. Begins:—"Óion-báurṑi laṑm ṑ maé ṑ mṑṑe ṑ ṑocoinne uer éaṑaóir móir."

T. this tract the scribe appends the following note:—"ṑur aṑe rin caé énoéa ṑo mṑṑe rin ar na rṑríob maille ṑe son uon óro neamṑollamanta. a. labṑar ó ṑáirṑáin a bṑorṑeac an uáṑar tṑir a bṑaorṑa . . . ṑ má tá son ní ionbáime an, a leuṑtóir éairṑeamail ṑab mo leir ṑeal, óri atá saé ní an a raib anna bṑríom leabair ar ar rṑríobar é, ṑ uob éirṑion uoi móirán a raib an uo leaṑuṑac ṑ uo tṑeṑua uaiṑ ṑo cṑuair, ṑ ṑimṑ ṑ aṑéim ari saé leaṑtóir éirṑeamail uo leirṑor é ṑo tar uir mo báir a ṑuorṑe uo éur éim na tṑonóirṑe ṑo naóitṑe, tṑócairṑe ṑ ṑuairṑnear ṑiormṑurṑe uo tṑaṑirṑe u'anam an rṑríob-neóṑa."

(x) "ṑurṑean éaóirṑe," 27pp. Begins:—"Aṑo Riṑ uairṑ oirṑeṑe ṑó ṑab ṑlaitear ṑ ṑorlínar ṑor éeṑre tṑeabair loṑlonn."

(y) "ṑeir tṑeáa éonám éim tṑeáirṑe," 32pp. Commences:—"Seals ṑ ṑiáúac tṑomṑorṑac"

ραρραοίδιν πο κομόραυ le πιον mac Cúmail 7 le
 Fíannaib zlan aile ze ζαοοαλ."

(y) "Τόμινθεαὶς Ὀίαρμος 7 Σμάννε," 46pp.

(z) Οίτ' ε ἔλαιναι υἱρεὰς," 18pp.

(aa) "Τύαμυρςθάλι ἑλτα ῥαθμα," 14 pp., 358 lines. Begins:—"Τρύαζ λιον τυλλα να πέιμε; το θετ ἀς ἐλείμυθ πά ὁαοιμρε."

(bb) "Epigrammata," 2pp. Begin:—

"Cloc cādair méiṣ an tairm rin dóib

“ Ἐποὺν ἀν ἡ ἀποστολή ἡ ἐκείνη ἡ ἐκείνη
ἐπὶ τοῦτο.

" Διόνιμ ἀν τρεατύρι βο τρέινε οὐα μαῖς θεό,

“Ὁ ῥᾶς ᾤνε ἢ ῥῖ ἐίμιον ἀν ἀονᾶ ῥά τυίτε
 τυυρόιν.”

(ci) "Ταῦς̅ mac Ὁσίμε cct, A.D. 1600," 7pp. Begins:—"μόρι ἀτά ἀρι τεαζαργς βῆλατά, αἰζε ἀτά τεαῖτ υεαζνατά."

(*dd*) "Οὐδέτις Σαετῦν Cετῦν, cct," 3pp., containing 18 stanzas of four lines each. Commences:—"Ἰὼ ἐρμαῖς μαρ τὰ ἐίπε." (See "Ὅλντα Ἀνρίαν ἱρ Cαοιτε Σαετῦν Cετῦν," *basle ἄτα Ciatē*, 1900, p. 67.)

(cc) "Δοιμένας μοίη ὁ Θάλα, σστ.," 6 pp.
 Begins:—*Αὐτὴν οὖν ἦν ἡ Μυρε.*"

(ff) "ἰερὸν αὐτὸ αἶμα ὑμῶν ἑαζάν με ἑσπερίαι
το μαρτύριον ἃ ἔπειλλ. Ὁσίβιον με ἑσπερίαι, ecc."
65 stanzas of 4 lines each. Begins:—"ἄ ἡμεῖς να
παίριτε ταῖνιρε ἀνὰ ἄσπελλ."

(gg) "Cláir na hOibríne," 2 pp.

(hh) "Ἀνὴρ ἄν' ἀέαρ ταύταις ἐν ὕμῳ, τοῦτον
 διαύδατα εἴσῃ σαγαρε παρῶντε ἐμὲν ὁ
 λιστῶν ἀν' τοῖσιν ἐλῶναι αἰσενταῖς ἐρεαίει,"
 36 lines. Begins:—"Ὡς ὡς ὡς, ὡς ὡς ὡς,
 ἡ βουλή τοῦ πνεύματος."

(ii) Nine verses—headed “Smúante,” in a more modern hand: they begin:—“Smúniſ páir órta accáil Ríofna asur oáonár.

(jj) Pope's "Universal Prayer" in English, 1 page. Has anyone noticed the partiality of our eighteenth century scribes, etc., for Pope? Was it his satirical power or his faith which appealed to them?

X. Vol. in small octavo, of 190 pages.

"An Searmóntúige, leabair iona bfuil tu ruim
 maire do Searmónāca bpeāgēta blarpta ruarice
 ráorðine,—na reāct bpeaca māgēta mīnīgēte
 āgur neirte māire eile—iar na rēgíobāo pan ēairt
 mbigri le mīcēāl ó longāin, a ecopca, pan
 mbliāoāin o'aoir ēmropt, 1821." Initials and occa-
 sional capitals are in Celtic work, coloured. Scriptural
 quotations throughout are in Latin.

(d) "Σεανμόρι βρέαζ αηι αν βρεααυ μαρδταδ": text from Eccl. 21, VI, 40 pp. A note in Latin in-

forms us that the sermon is the production of Cornelius McCurtin, parish priest of Glanmire, A.D. 1720.

(b) Sermon from text Exod. 20, xii.—Duty of Children to Parents, 37 pp. This sermon is likewise attributed to Rev. Cornelius McCurtin.

(c) "na Seac̣ṭ ḅpeaca m̄aṛḅẹa m̄in̄ịẓte," 55pp.

(d) "Διη ἀν μβλατομεαέτ," 8pp.

(ε) "Διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου," 6pp.

(f) "An an Rinne," 9pp.

(g) "Ain an magh," 4pp.

(h) "Διη ἀν ἐούλῃαντ," 8pp.

(i) "Am an b'fíunne," 4pp.

(j) "Διφανμβίτεςμανταύτ," spp.

(k) "Διὸς ἀνὴρ ἡρώδης," 6pp.

(l) "Διὶ ἀντάρων ἡῶν ἱερτρεῖε παντοῦ," ὅpp.

(m) “Δὴν ἡμεῖς μάτουμε θεέ,” 4pp.

(n) "Clár an Leabhair," *ir.*

XI. Small folio volume of 414 pages, in large, clear and uniform hand of Ulick Burke, evidently a professional scribe. "Οὐδέποτε ἀν' ἑσέως" of Δόμνις Ἀνθῆλ (Hugh McCaughwell). We are told nothing of the scribe or the occasion of his task beyond what is contained in a note on the last page of the volume scil.:—"Ἀρ να γρηγοῦα τε τιτλιοσ Δὺριε ἀν εὐγινῶσ λα τὸν μὲ November παν μβλιαθιν ὡσὼρ ἀν Τίξεαρμ 1739." He addresses the reader on his own account:—"Δ Λέιξεόφι ιονν- μῆμιν νά ταβαρ ζῆτε ἀπὶ βίε οἰμ πέιν μὰ τὰ ὑπό- εῦρι πορ νά ὡεαρμῶσ ἀνπο ναέ μέ ιρ εἰονητᾶς ἀέτ λυαρ λῆμε εἰρβα εὐλαρ ποτ-βυαίρεαβ εἰοῦε 7 αἰνε τὸν πορ μῆλεαδ γᾶβαιμ τὸ ἐέωσ ἀγῶσ Δ Λέιξεόφι ιοννῆμιν 7 Σῖρ ἀμ Δία τρὸεαρε ὑπαῖαιλ ὡαμ ἀρ πομ πο φαόεαι."

XII. Volume in 12 mo. A poor MS., soot and smoke stained, and hardly legible in parts. The MS. at one time belonged to Patrick O'Foley of Crossford, Ardmore, it appears from his name on fly leaves, etc. O'Foley was an Irish scholar and scribe.

(a) "Contraire résolution à nous," 7 pp.

(b) Epigrams, 2 pp. (c) "Capimimica a bair por an anam as pásal na colmeia," 10 pp.

(d) Cúppaige mórionta agus meirno, 46 pp. The scribe appends his name to this tract, scil.:—*uiliam ó Shéine* (i.e.) *a bpuarparce na Sárparce* (close to Ardmore, Co. Waterford), 1843."

(c) Calendars in English and Irish, 2 pp.

(f) "εσπερα να μνά μόιμε," 12 pp. 2. "Δυπτιό (Δυπτε) Σαξάνι νί Έναυι," 33 pp.

XIII. Thin octavo vol. in various hands:--

(a) "Siolla Caomhach," 9 pp., 45 stanzas of four lines each, in handwriting of Peter O'Lingan,

bungeacht," 4 stanzas of 4 lines each. Beginning:—
"Cuḡ me cuairt fa bhuac na tíora."

(hh) Ditto. Five stanzas of 4 lines each. Begins:—
"ḡlac mipe réim go réirfin puirt ar a ríob."

(ii) Four pages of poetry with short prose introduction—without heading. Begins:—"A Sioḡarḡ
vo'n ḡríob altain cḡuabúiríe luim."

(ij) "Seachtan ceitin, cct," 6 pp. Begins:—
"Fáirḡ bḡeasḡac an raosḡal" (see "Dánta S. Céitinn," supra, p. 31).

(kk) "marbna páorúic mac a lionuinn le
feairḡur mac beaḡ," 24 stanzas of 6 lines each.
Begins:—"A fḡean éiríe fáil ir ḡnát ḡac léun
oirt"

(ll) "marbna bḡuain mic cḡolla," 14 stanzas of
4 lines each and "a nanaloc," 2 lines. Begins:—
"ḡromuna ḡárríḡa ro vo'n leir cuain foilliríḡḡear
uaine rḡeala ríor."

(mm) "neillíḡ inḡein cḡarám le toirḡealbḡac
mḡac cubaíḡe," 7 stanzas of 8 lines each. Begins:—
"ḡá mḡipe moirḡeḡ mḡmḡar eolḡc tuisḡreḡ
rḡorḡmḡil."

(nn) "ḡailtíon na mbḡoc," 22 stanzas of 4 lines
each. Begins:—"A ḡailtíon na mbḡoc na línḡe
rḡa loḡ."

(oo) "bḡuan mḡac eogḡin." 8 stanzas of 8 lines
each. Commences:—"Ir uarḡal 'rḡir feairḡamḡil
'r buasḡac 'rḡir bḡarḡamḡil."

(pp) "ḡrí Ráinn ir ḡbḡán le Séamar mḡac
Cuairḡa," 4 stanzas of 4 lines each. Begins:—
"inḡein áluinn cḡuinn uí néill."

(qq) "mḡipe cḡuirḡe," 24 lines (apparently from
Hardiman).

(rr) Eight pages English verse, mostly doggerel.

(ss) "ḡuirḡeam éacḡuim le Sémur mac Cuairḡa."
Begins:—"ḡá ḡruanán inḡir bḡanba ḡan ḡhíaḡa ḡan
cḡeanḡuirḡe, ḡan iarḡairḡ na ḡeannḡa le ḡcor-
anḡaíḡe ḡaeóil," and breaks off abruptly in
middle of the eleventh line.

[ní cḡríoc.]

LEABAR AN DOINNALLAIG.

lc 667

This book was undoubtedly written in Co. Louth. There are many instances of North-eastern MSS. having travelled to Connacht.

The poem "Ar mḡalairḡ oḡroma éiríoc," quoted by Dr. Hyde, was composed by pḡeararḡ ó Doirḡnín. There are several copies of it in MSS. I have seen here. "Eacḡḡa an ḡearḡrám bḡán" is also by O'Doirḡnín. The old pipers in Farney play an Irish air with this title, to which the song was probably sung.

"A mḡacaimḡ a éirí a lapḡo vo leirḡinn" is by Seumar mḡac Cuairḡa, or an Dall mḡac Cuairḡa.

Some of the other pieces also I have come across from time to time in MSS. of this district.

énrí ua mḡuirḡeasa,
ḡpáirḡ baile.

NUA-LITRÍOEACHT.

ḡarḡóirḡe na ḡuaíḡe,

Co. Cḡeairḡlḡaig,

Samain 2ḡo, 1904.

A rḡir eḡḡair, a cḡara,

'Sé ir ḡeallḡraḡaigḡe naḡ mḡórḡ ḡam a cḡur
i n-unḡail tuit, ar an ḡcḡeḡo tuit ríor, naḡ
rḡo-fḡaḡa ḡam 'om cḡomḡuirḡe i nḡirḡinn, aḡḡ
ḡá fḡairḡ ḡ vo bḡíor im fḡanuirḡe uaíḡe, nḡíor
ḡeirḡ mḡam ar rḡeálḡa a ḡluairḡe ḡom'
rḡuirḡint. Sa cḡuma n-a bḡuail fé láḡairḡ,
níl amḡar nḡr bḡáirḡ mḡam ḡo ḡḡí an ḡé a
ḡuarḡaḡ ḡo cḡuinn ḡúinn, cḡo ḡá i nḡḡán
ḡi i mbḡoinn an ḡrḡáḡa anonn.

Ir foillur ḡo ḡac éinne ḡo bḡuail an
ḡír rḡeo ḡo mḡór i nḡóit-fḡáinte anma; cḡuirḡ
ḡá clainn ḡá ḡrḡeḡean ḡo neamḡ-ḡrḡocairḡ-
eḡḡ, neamḡ-ḡuimeḡḡ, ḡ aḡ ḡairḡeal ḡo
ḡuarḡaḡ ḡar mḡuir ḡ ḡar mḡacḡirḡe uaíḡe
ḡ'fonn rḡiḡeḡoḡ beaḡḡo a bḡuinc amac ḡóibḡ
féim i ḡcaḡraḡaibḡ na mḡóir-ḡríoc i ḡcḡéim.
Aḡur an rḡuigḡac rḡuarḡac ḡóibḡ a fḡḡḡar
annḡo ra baile, ḡá ḡéime ḡ ḡá innuirḡiḡe
ḡ a rḡaḡḡuirḡiḡo ar rḡon rḡaḡirḡe a nḡóitḡairḡ,
ir eḡo ir mḡó ir tuisḡrionnaigḡe ḡóibḡ, na
mḡilḡe ḡalar cḡuirḡ ḡ mḡleḡḡa aḡḡ ḡá cḡur
fé cḡoir ḡ ḡá coimeḡo rḡar ar beaḡḡ a
leara.

Oirḡirḡ leirḡear fé leirḡ vo ḡac uile
ḡalar aca ro fé leirḡ; aḡḡ ar a liḡḡ
cumann ḡ connḡraḡ aḡḡ ḡá ḡcḡur ar bun
'n-ár linn-ne, ní baḡḡal ḡo nḡeḡarḡar
ḡaillḡe ar cḡorc vo cḡur leirḡ an uile ḡalar
aca ro, ḡ má ḡeinmḡíḡo beirḡ ḡo foirḡneḡḡ
ḡulainḡḡeḡḡ le n-a cḡeile, cḡuirḡirḡ úr-
bḡolairḡ an aḡirḡeḡoirḡiḡḡe rḡeo, rḡuaḡairḡ
ḡeaḡa ar an bḡeḡḡḡoḡ úḡo, aḡḡ ḡo rḡo-fḡaḡa
aḡ ḡeḡanḡm baḡarḡa ar beaḡḡo na rḡóla.

'Sé ir ḡeallḡraḡaigḡe ḡo nḡeḡarḡar liom:
cḡo é an rḡḡáḡḡar ḡúinne é, beirḡ ḡár

An amhlaid a mearcair as uimhór dar
reabúneodúib ná réatparóe reana-raoḡal
na nḡaeḡeal i nḡlar-iaḡaib na bóla
do éur i tuisirint tóinn, gan muc nó
bacac nó boctán eigin eile do ḡabairt
irḡeac mar fínné fíunneac ar an
reéal; nó an amhlaid atá ceapaithe aca
ar muinntir na hÉireann do ḡarad ḡar
air ar beaḡaró a n-aḡreac, asur gan a
malaire de raoḡal a ḡabairt dóib aḡt pé
na muc ip na mbacac?

An é an bpaic gan lionn é ráil a beir
asainn go bprepar trácḡt dá ḡeanaḡ pa
ḡaeḡilḡ ar ḡeirḡeannaib ḡoitḡianna na
tipe, asur iarraḡt dá ḡeanaḡ as luḡt
reabúte ar tḡeanaḡ eun a nuair-litiró-
eacḡa t'árouḡaḡ?

Ná beiread éinne leir, amḡeac, gur dóig
liom-ra, go bḡeaparoḡe nuair-litiróeacḡt
do ḡeapad i n-ḡaḡmair na reacḡta ḡrinn ḡ
na rean-eacḡparóe reo atá i mbéalaib na
nḡaome; aḡt ip tuisḡe tām gur doir í
reo go tḡeirḡar i tuisirre le n-a leirḡeiró,
ḡ go ḡeacḡpar litiróeacḡt in-leirḡeiró do
ḡeapad 'n-a bḡaḡpar poimnt mairḡaoḡal-
tanaḡta eialḡmaire mearcair tḡiḡi. Ip
eóí do ḡac éinne ná mairḡar a malaire pa
pé nua ro, ḡ go ḡeacḡpar é poláḡar i
n-am, pé mī-tairḡeanaḡiḡe ḡ a beiró pé ḡon
tuaḡac go póill.

Ip baoḡal liom, a fíir eḡair, go bḡuil in-
ḡiḡe ḡar póir aḡam ar an IRISLEABAR;
aḡt mairḡar ní é go mbeir-re tairḡeanaḡ,
b'féirir go bḡaḡar an cleirce an lám
uaḡtair oim, ḡ go ḡeoirḡeḡ uam aḡir.

míre aḡat,

SEÁN Ó RIAM.

A Seán Uí Riam, a ḡara: Ip mairḡar linn
do litir t'ḡaḡail. Tāimíto ar éin-mcinn
leat ran méiró tḡeirir i tḡaob oirḡeacḡr

na tipe. Sí an ḡeirḡ mór anoir í, asur
go tḡí go mbeiró rí reacḡr do réir mar ip
mairḡ linn ní fuláir leanaḡaint oi mod
tḡeirḡeanaḡ.

In' reacḡr rin tāimíto ar éin-mcinn leat
i tḡaob malaire tuaire. Ip eum ead
tḡeaparoḡ éinne, baḡ beaḡ oimn an té ná
beaḡ pé de mairḡeac ann a tuaire a
ḡabairt uair go ponnaḡar asur go neam-
rḡeacḡe. Ar an tḡaob eile ḡe, baḡ
luḡa ná poim aḡ mear ar an té a leanaḡ
dá tuaire péin i ḡeomnib ḡuḡ na
hÉireann.

Aḡt ní tairḡe ḡaḡair do litiróeacḡt
ná go tḡoirḡuḡir ar éiomāint ar cor i
n-áirḡe. Ní'ur páḡta le páḡ ar nua-
litiróeacḡt, ná ní mairḡ leat bḡeir de
reana-reacḡtaib na tuaire.

Reacḡ anoir, a Seán. Deir mbliacḡna
ó poim ip ead cuiread Connraḡ na
ḡaeḡilḡe ar bun. Go tḡí poim níor cuim-
mḡeacḡ ar nua-litiróeacḡt. Anoir, tá
"Seacḡna" aḡainn. Tá "Eoḡaró mac
Ríoḡ 'nÉirinn" aḡainn. A nḡeirir linn
nac litiróeacḡt iad? A nḡeirir linn nac
reana-reacḡta iad?

Deirimíto-ne let tuaḡac-ra leanaḡaint
dá reacḡta, asur tuillead aca a ḡabairt
tóinn. ḡeirimíto ionnta ar éan-eum, put
atá go mór i n-ḡarḡaḡ oimn a. eainnt
mairḡ náḡurḡa. Tḡeaparoḡ, uair éigin, rear
tḡanta na litiróeacḡt; leirḡeiró iad; asur
cuirḡeiró eum na litiróeacḡt oirḡa, pé mar
ḡeinaḡ le "Seacḡna" ip le n" Eoḡaró."

Dá mbead áir-oirḡeacḡr oirḡeanaḡ
ḡaeḡeacḡ aḡainn, do tḡeaparoḡ litiróeacḡt
pḡḡanta gan moill. Áir-reoir ḡaeḡeacḡ;
áir-reoir n-a mbeiró ealacḡta ip tḡeaparoḡ
ḡeacḡ dá mairḡeacḡ ann tḡiró an nḡaeḡilḡ
rin é an put atá uam. Oirḡeaparoḡ tóinn
litiróeacḡt a ḡeaparoḡ. Oirḡeaparoḡ tóinn
tḡeantúirí a éur ar bun. Oirḡeaparoḡ tóinn

máisirirí Gaeilge do foláir. Dá
 gcuirtear áirí-ríoirí Gaeilge ar bun
 anoir beirir ríirí go léir, 7 ríirí nárí íar,
 aghairí 7 gceann deirí mblíarí eile. Dó
 gceobairí do éiríarí-rí, a Séarí, tabairí
 ríarí ann a mblíarí dó cionnirí ríarí a
 éirí ar a ríarí.

Adt ná bíirí aghairí ar an Ríaríarí
 ná ar ar nílirí béríre ná ar luirí
 tabairí éiríre rí. Táirí ríarí-ríarí bóríarí
 bálí, 7 bálí leirí. Cairíiríirí ríirí an ghrí
 a ríaríarí. Bóirí mblíarí linn ríaríirí lérí-
 éiríirí éiríirí den IRISLEABAR ríaríarí.

F. AN I.

TAGRA.

fáiríirí, a rambler, wanderer.
 Scéarí a ghlairíre, tidings of her progress.
 Spoiríirí, to reach.
 níirí b'áirí ríarí go ríirí, he who....would be a
 prophet.
 neam-ríaríarí. heedless.
 D'íonn ríaríarí b., for the purpose of winning a
 livelihood.
 ríaríarí ríaríarí, an insignificant remnant.
 Dá ríirí, the harder and the more diligently.
 a lárí, the great number of societies.
 Ruairíarí ríarí, rout, scattering.
 Carí an ríaríarí ríirí, of what advantage to us.
 Deiríirí, division, separation.
 íol-glarí, many diseases.
 éarí a ríaríarí oíirí, afraid to confess it.
 com-áiríarí, of one mind.
 ní mórí ná go b'íirí, she is almost.
 Dó-leiríre, beyond cure.
 ríirí-bearí, a traitorous act.
 Ir níiríirí, most venomous.
 Gaeilíaríirí, let it be Gaelicised.
 ríiríirí, a privilege.
 go ríirí(rí)arí, joyfully, willingly.
 leam, foolish, silly.
 Dóiríarí, umbrage, churlishness.
 íaríaríarí, remoteness.
 Dó ríaríarí oíirí. to be kept from us.
 neam-ríaríirí, unstained.
 an mblíarí ríirí ve ríiríirí, would anyone be so
 foolish or so rash.
 Glairíarí na linn rí, the progress of this age.
 Comríaríarí 7 ríirí, over three months.
 Colamán Gaeilíge, an Irish column.
 bob a bualí, to play a trick on.
 Deiríarí cun ríirí, .i., are written, related.

ná mblíarí rí ve éiríarí, the only thing troubling the
 writers was.

ríirí ríiríarí, true testimony, witness.

b'íarí gán linn, vain hope.

ná béríarí, do not imagine.

Ir ríiríre ríarí, I must understand, I am forced to
 conclude.

go ríiríarí, that people grow tired.

in-léríre, fit to read.

Sa ríirí nua rí, at the present time.

ríirí mblíaríarí, however unpleasant.

arí com 7 n-áirí, at a gallop.

béríirí ve ríarí-ríaríarí, too many old stories

áirí-ríaríarí, University Education

éaríarí, sciences

luirí tabairí, people of wealth

NUÍO NA GAEOILGE.--VII.

Leatánarí a láríiríirí linn ríirí ir
 éarí é ríirí éarí. Ríaríarí b'áiríirí Seagán Ó
 néaríarí an ríiríirí. B'í Seagán n-a
 comríirí ar leatánarí ríarí, 7 b'áiríirí
 b'áirí na mblíarí. 7 n-áirí le mblíarí, 7 go.
 Comríarí. San mblíarí 1823 ir éarí
 ríiríarí an leatánarí rí

Tá an ríaríaríarí aghairí o'n mblíarí-
 nairí ríirí go ríirí an lárí. Adt b'áirí
 áiríirí ir éarí í. Ní ríirí ríarí b'íirí Donnárí
 lárí, adt ir éarí é ir ríaríaríarí ríiríirí
 an ríaríirí Donnárí mac Séaríirí b'íirí
 mac Cairíarí é. Ón mblíarí 1712 go
 ríirí 1726 b'í ríirí 7 n-a éaríirí "Comríarí
 éaríarí aghairí ríirí." 7 gceannirí na
 mblíaríirí ir éarí ríarí é, aghairí ní ríaríirí
 nó b'í éaríirí cun ríirí aghairí an ríaríarí-
 ríaríarí.

Ir ríarí mblíarí ar ríarí na ríaríarí b'íirí
 ríirí éaríarí ir éaríirí go ríaríaríirí leatánarí na
 lárí,

mo éaríirí ba éaríirí go ríarí gán beann ríirí oíirí,
 ríirí ríaríarí go ríaríirí ar b'íarí na Seagánaríarí.

Ba leatánarí ríirí ríarí(rí)arí ríirí ríirí gceannirí linn,
 ir ríaríarí b'íarí láríirí na leatánarí ríirí,
 "áiríirí ríirí," áiríarí an ríaríarí-bean linn
 "éaríirí ríiríaríirí ve ríaríirí éirí ar b'íarí na
 Seagánaríarí."

[Cuiríarí ar leatánarí 700.

[illegible]

IS jama me bryta dy j-ran na pantaš l'm
 17 canjol y' chran e sprashale babg n' lo
 mo tanydol e tprash e jay san bean som jion
 5' j-ran e jay e bryac na jedytamaise
 Ota lezan av sprash jay jlyac eleanac lisa
 y' jaytac bryta lrat jo leabys y'
 4-yras jann dnydye an tprash bean l'm
 cprash jo tprash jo prash ty e bryac na jedytamaise
 jannas t' j-ran t'v cprash bean e chro
 e bryac jo jedytamaise cprash leabg l' e al
 na jedytac j'm j-ran m bran san ampraj j'm
 5an jedyt jo tprash e bryac na jedytamaise
 1. blady jo lraty' no chran bean jallya l'm
 4-yras jo jprash lrat m sprash l'm j'm
 y' cprash na bryta jay t' an jedyt an epura
 e jedytamaise l' e bryac na jedytamaise
 4-yras jann dnydye cprash cprash
 4-yras e jprash dnydye an cprash l'm
 cprash dnydye jprash jo jprash na jprashale m'm
 y' t'v t'v e jprash e cprash na jedytamaise

"Airlings trím fuan tug cuairt beag rannrao im éiríde,
 go bfeadh do ruan-fuile éadaí leabair lem éadib,
 dá bfeadh rín fuan ní buan gan amhar rinn,
 gan feadh do éadair ar bhuac na Seabairtanaige."

"I bfeadh do leabair do cluain beag fallra linn,
 aitear nó fuaircear uair ní gheann liom puinn
 i bfeadh mé buairt uairc tá an feall im éiríde
 gur feargus m'ubair bí ar bhuac na Seabairtanaige."

"Aitear uinn a éiríonn éannra éoin
 Cé fada (tú) ar fuadh a bfuic an élamair linn
 Cao u'atarruig rúil do fúl n-a rfeadháib nime,
 i bfeadh uairc do ghuir ó com na Seabairtanaige."

Tá ceathra eile ann, agus níl aet
 roim. Tá pí ar an gcéad leathnaí eile.
 Seo agus ó tá an éinneal aite
 agaim, ní bfeadhair aite b'e'n mion-
 órlaí. SIO I I:

"A uinne atá lúim bí ar fuadh, gan m'ubair do
 éim
 do callear mo éil, mo éirí, mo éann, dom éoin
 ní' aitear na fonn lem éimair, ná leabair go binn
 ó rannrao an éiríde le éilí na Seabairtanaige"

SÉAMAIRÍN MÁC AN BÁIRO.

ponn:—Loe na gceair.

Tá an rann-raoal 'pár nua ag bun pléide 'gur
 caisleán,

Tá an caol 'teadh ar aghair 'r an marb 'teadh beó,
 tá na uaircáib bí fuar pioda marb 'r a talam,
 ag téideadh 'r ag corpuadh marb tá'n éannaime 'r
 an ceól.

Tá na uaircáib neimhearta ná cumadh uam 'héiminn
 'na luige goim gheime gan farrairge gan áir
 ó éannaimear cúirai an éirí ós atá éimeamail
 ghuir uaircáib na héimeann, Séamairín Mac an Báiro.

níl don corimeál u'á m'adá naé bfuil m'neadh agus
 tapad,

I n-iorghaib 'n bunaró ná corpuig uam rál,
 tá na coruide bí ipeal 'r na cuirí bí rtoré,
 'S an fuil a bí ar feadháib 'teadh ar air i n-a háit;
 ó' r p'ior go u'atarruig u'atarruig r' p'ior linn le éile,
 'S an náuair go u'atarruig le t'ir i bfeadh,
 ná tá uoime ná buail a gceirde uam le por
 uaircáib,

ag rá, "ó, naé bfeicim-ra ar air Mac an Báiro!"

ó, a órlaig na héimeann, tá cóir i éimeamail,
 tá uam i meamail le eagna in uo éoin,
 ní raí na cúirai le buail in u'inninn le uairmín,—
 ní beadh na bunnaí com héarrom, u'á mbeadh an
 coruide trion,

ná uair uoime fuadh Albain, Sairin, i bfeiminn
 naé bfeadhair uo léirí i mbaile ná i n-aite
 le ceól i uairc, le canamain na Gaéilic,
 ó, 'gur, rannraig ghuir u'atarruig a Séamairín Mac an
 Báiro!

máire máirtín.

IRISLEABAR NA GAÉILIGE, le haghaidh an áora óig. Irish
 Lessons for the Young, with Short vocabularies
 and Copious Explanations. Le an ádair páorais
 na Duinninn. M. H. Gill & a m'ad (Ceol). Réal
 glan.

Seo leabair eile agaim ó lúim an ádair páorais.
 go u'atarruig ní móir ar tug uo fuaircear uo fém tar
 éir uo an rannraí móir, an rannraí, a éirídeadh.
 baó u'atarruig le uoime gur éair uo rannraí gan
 corpuide ar feadh máite, an éiríde i bfeadh uo, u'atarruig
 an rannraí a éadair amad. Seo ar a rannraí-rin
 agaim leabair beag aiteamail i gceirí áora óig
 na t'ir ó n-a lúim.

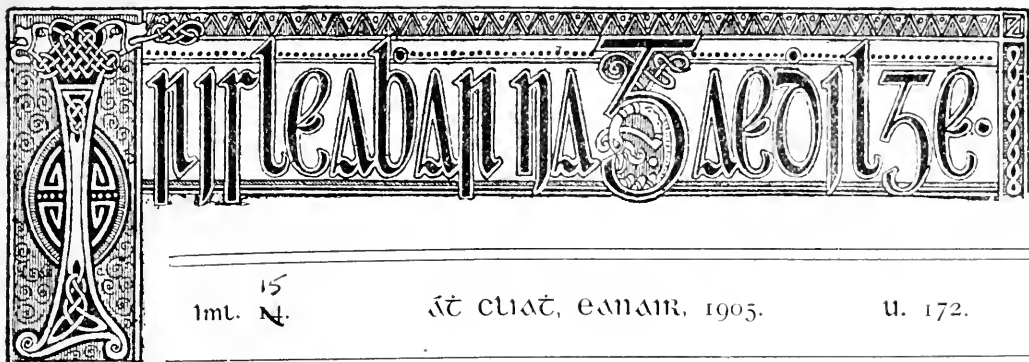
Tá ré éin rannraí leabair uen rannraí éanna a
 éadair amad fém ainm "Sair leabair Scoile
 Seairín éiríde." baó u'atarruig ainm ní b'oiram-
 naige u'atarruig u'atarruig.

Ceada beag i bfeadh i bfeadh. Tráctann ré ar a lán
 fuadh, ar uoime, ar ainmíde, ar éiríde máite,
 ar rannraí na bliadhna i bfeadh an móir fém. Tá
 Gaéilic uair rannraí ionnta u'atarruig uo leabair
 rannraí. Tá rannraí beag ag gabail le gae ceadh
 aca, agus i u'atarruig an leabair tá éiríde aite nóraí
 ag rannraí uo éiríde cannte, ghl. beó g'ad le
 leabair uen rannraí, rannraí rannraí n-a mbeo
 u'atarruig u'atarruig an fuadh ionnta. I bfeadh an
 leabair rannraí, g'ad g'ad aite ar gan
 amhar.

Cáirteí Porta Gaélealaca!
 Ask for THE GAELIC POST CARDS.
 The Gaelic Post Card Co.,
 DUBLIN and LONDON.

Seolair l'neadh i u'atarruig eagaréimeadh go u'atarruig
 an fear eagar; i l'neadh i u'atarruig uairmín go
 u'atarruig. Oirg an éannaí, 24 Sair u'atarruig
 u'atarruig, áé éiríde.

MAÖM AN ÁRDA BÍG.

A éairíde ionmhuine agus a éiríoraigíte
páirteamla ir duabac duib dorca dothronac
agus ir oic liom le n-aicir nó le
n-innirint oib an nuairdeac pceil atá
agam, .i. marí do tugad Maöm an Árda
Bíg iorí d'aoimib ró-óiofparacá oib-re
agus dam-ra an lá déirdeannac den
Seimreac, doir an Tigearna mile reacé
scéac agus éirí bliadna ir d'airíro.

Ir iao d'oir go maib an comrac éiríir rin
eatorca, ná Seán Mac Gearailt dá
ngoircear anoir larla ós oirdeare Dear-
mumhan, agus Muirir mac Taidís d'arab
aimm ó aimir an éogair anuar Sínear na
Saoite do Clanna Míleac.

Do leac agus do leacain an pceal ó
Spóin Uroim go Sceallais Móir, .i. go
mbeirí na cuiríde cróda eac-éalma roim
d'á féacaint cia aca féim reamrac na deag.
lárac.

Do éairíde saim-pcoile ar maitear
puibíde an leacraig. Do éruinnig-
eacdar agus do coméionólacdar ó Siolla
an tSean-trúir go Dar le hÉadan; go
háiríde a b'irí agus a mná óga áiríne
soléumta, oir bac maic le gac macaom
measgánta maorac na troda d'fagáil

ionnur go mb'fearíde a b'foglaim éun
cogair é; agus do bí gac b'pinnéal lán
de mian teacé p'á'n oirdeac; marí dá
otuirac an clarla ran gac go riníroir
agus go scaomíroir é i n-a baircib d'acdar
agus n-a maínearib euan agus cairleán.

Da clor don éartéim lác .i. éiríroir
hicron, an n'ío rin, agus ir é a'ouair:

"Caircear me féim do b'irí ar an
oirdeac, agus dar fobnait" ar fé,
"ciorcáir mo maorac dam tre b'irí ar an
otulais i n-a mbeirí an sairce dá déanam."

Do sairgráirí leir ar hobby-horse éun
an oirdeac, agus é ar ponna-éirí le
pauirí marí a beac éuann móir rean-
d'araisé dá éiríneil le hanfáirde sairce
móir lá Máirca.

Tánsadair an d'oir sairceac go háit an
comrac ir na hiaríóile lán de miorcáir
agus de móir-éonac. Agus do rus an
clarla ar bairí bair ar a máiríreac
féim, do b'annra leir 'ná an éiríde bí 'n-a
éiríde, agus d'ouair gurí i n-a honóir go
haonracáac do bí fé éun an éacá do
éacair agus go maib rúil aise a guríde
féim agus guríde éirí do b'irí aise éun an
éacá do b'irí. Agus annroim do éan an
laoi marí leannar:

Tozaim tarínnáir éu a p'áirí-dean maireac
múinte

ṡabairṡacṡ ṡpáibṡeacṡ páirṡeacṡ, peapra
cúimṡa,
Roṡa ṡacṡ bláirṡ, mo ṡráibṡ-ra ipṡ paca pionn-
foirṡ

Acṡa tṡiom-las páinneacṡ cáblaṡ carṡa
cúplaṡ.

Annpoin ar pṡaraimaint léi t'iompuirṡ
ar a eapṡarait, i. Sinṡear na Saoirṡe, aṡur
toubairṡ leir :

“Cá,” ar pṡeiran, “a tómpa an toub-
uabair ; cao pé nṡeara tuit-pe a méalbós
cáṡa teacṡ annro ? Mo ṡruaṡ tu. Ip
puiurṡ aicne oirṡ nárṡ bairṡ píoṡar na
cṡoirṡ ar t'ṡaṡan ná ar t'úcṡ aṡur teacṡ
to tṡeanaíṡ bairṡacair oṡim-ra aṡur mé
péim imṡ pṡar mairṡṡa cṡaṡo marṡ Hector
Mac ṡríim ón Tṡiaṡ ; nó, marṡ Aicill ón
nṡpṡeirṡ to bí to-mairṡṡa ó n-a cṡomaṡ 'i
Loṡ Lethe ṡo tṡroirṡcṡib ; ná pṡeiceann tṡú
ṡo bṡuil bairṡe ar mo pṡeirṡ, ním na
n-aíur aṡur na nṡiurṡcṡiní to tuit lem
ṡear-lám. Táto oṡt míle tṡeas cluigeann
to cluigeannaibṡ bṡeallóṡa bṡeana bairṡe
ar m'áimur ṡur tṡearṡair mṡre iao aṡur
ṡan áirṡam ar tṡiablaibṡ ná ar tṡeannairṡ
ná ar púcaibṡ pṡeill. To cṡuabair le
Theṡur ṡo nṡpṡeann aṡur to bíor ar
bṡuaṡ Styx aṡur Achṡeron aṡur i ṡcṡoirṡe
na ṡpṡeine pṡara Phaeton. Mí pṡóppaim
éim-bean tṡá pṡaibṡ ann acṡt bṡeairṡ amám.
Bíeṡ a pṡior aṡat ṡur mṡre laṡla óṡ mṡar
meacanta meannmaṡ mópṡólaṡ ṡear-
mṡman acṡa ar mṡm eirṡ móir mṡpṡanaṡṡ,
eacṡ tṡeirṡ-mṡotail, tṡeasṡ-áirṡmṡṡ bṡaṡ fóirṡacṡ
foirṡ-leabairṡ pṡaṡ-mṡonṡacṡ pṡar páinneacṡ
pṡir-mṡeacṡacṡ, eacṡ lom láirṡir lán-mṡear
leacṡan-cṡrúbaṡ —.”

aṡur le n-a linn pin to pṡáṡ tṡó, cṡus
iarrṡacṡ to bíoma móir cṡarṡanaṡ cṡuimṡ
cṡun a námaṡ, aṡur tṡá ṡcṡuirṡeṡo pṡoin i
bṡeirṡm air ní pṡáṡṡaṡ pṡoṡós ná pṡopós i

ṡcṡoirṡ Sinṡir na Saoirṡe, aṡur ní beaṡ
a cṡuairṡ ar cṡalam acṡt marṡ to beaṡ
ṡlóṡacṡ i nṡairṡ púca.

ṡrṡeacṡ, to léim Sinṡear na Saoirṡe ar
an áirṡ pin aṡur to pṡeacṡam aṡur to cṡaon
ón mbuille mí-cṡuibṡacṡ pṡoin, oirṡ tṡá pé
nṡaṡṡpṡa aṡainn beirṡ cṡeanaíṡail ar ṡearṡán
an anna, aṡur níorṡ cṡaíen leir an móir
bṡata ṡarṡ cṡarṡanaṡ pṡoin an laṡla t'ṡás
Hecuterṡ marṡ oirṡpṡeacṡ aige, oirṡ níorṡ
mṡar tṡá éirṡ tṡuime to b'áoirṡe aṡur to
b'áirṡacṡaige 'ná an tṡaṡla.

Annpoin to lámṡirṡ nó t'ullṡmṡirṡ Sinṡear
na Saoirṡe é péim ar an tṡaobṡ eile, aṡur
cṡus pṡicṡúirṡ a mṡná bairṡe ar a cṡaobṡ ṡearṡ
leir aṡur i aṡ tṡarṡmṡcṡaṡ cṡun an laṡla,
aṡur a mṡoirṡar pṡice to bí tṡeanta to
bṡutṡn aṡur a bṡumbaoi to móir-foclairṡ
amṡpṡanta to-bṡeapṡa pṡeolṡ-blaṡmṡann-
acṡa beas-mṡairṡeapṡaṡ, aṡur a cṡanóime toen
aibṡirṡ, aṡur a cṡuro pṡúairṡ toen bṡeillcṡirṡ-
eacṡ mṡairṡ ṡpṡáimṡṡ.

Táṡṡaṡar na bṡiaṡṡa pṡo toen ṡlóirṡ
allṡmṡirṡa bṡorb amṡpṡanta uairṡ :

“Mí cṡura laṡla ṡearmṡman acṡt pṡpṡata
an bṡarṡáin aṡur iarrṡa an pṡaṡáin acṡa
imbṡaṡna ar mṡeapṡaṡ. aṡur ní heacṡ
mṡreacṡ móir-foclacṡ acṡa aṡat acṡt pṡpṡata
pṡan-pṡoṡairṡ pṡeirṡṡe cṡaíṡṡe cṡeacṡ-lom
tṡuaṡ tṡana tṡeirṡcṡeṡlaṡ i pṡoṡt ṡo pṡeinnṡirṡ
mṡoclár Dall láṡeigim oṡṡuaṡ ar a cṡúṡeacṡ,
aṡur toṡ b'ṡura le pṡaolcṡoin an tṡrṡéibe
pṡona-mṡóin t'ṡice 'ná cṡomaṡ ar a cṡeacṡ
to pṡmṡacṡ. Mí leirṡe pṡeṡa ná clár a
héaṡain aṡur ipṡ cṡaile a ṡunṡa 'ná eapṡball
eapṡcṡn.”

Níorṡ b'foirṡneacṡ leirṡ an laṡla an eapṡonóirṡ
pin to cṡabairṡ to péim ná tṡá eacṡ, aṡur
cṡuṡaṡar an tṡóirṡ cṡurṡaṡ aṡaíṡ ar a cṡéile
aṡur to b'ionṡnaṡ a pṡairṡ ó baile to
cluimṡcṡi a bṡeaim ipṡ a bṡoṡpṡom. Marṡ to

éags an faclac eian t'aimpír ó roin an t-oileán móir mara roir a lámhaib, ip mar rin do rin Sinreas na Saoite. oir do éags lán-toirpneós gairb-ramar glar éairpise éioide, agus do fearabáil attachment i gclár an oéta ar an lárta.

Do glac an clárta an bipealó éuise agus ioréat ar an iallaic mar bíos cor fáda agus gearra as an Róirteac.

Dubhradar oréam do-áiriméte go nveagairó i luise nó i n-anbáinne, amháil do beaó rac triarna ar éapall as dul éun muilinn. Dubhradar oréam eile naé i n-anbáinne do éuair aét go nveagairó a éuig céatpáir corporóda le huirgioll go lapan nó go lamaca.

An tan dubhradar gur báruigeat é do bí Cuiortóir Liaé Hieron as rtacláó fábrar na ráil aise féin éun an éomáic t'feicirint agus nuair a éuair roin de, ip é aubairt:

"Tugadair éugam-ra an búndar ó bun an búndair ar ubal brágaó agus coirp-fad-ra a déol. oir dar roir riar, tá pé ran otairpneacé gur fá n-a éomáir go haon-racánaé atám-pe as gearruagó mo baigineit agus as cur trear-faobair uiréi le deic mbliadóna. Ip iomda cat agus cruab-éomáic i n-a rabar féin ruam. Do bíor teann ós láiror aimpír, agus do bí doctúir oirdeare lem éoir ar a otairor Stephanus Brady. Níl éan-uair do éomá mé ran daabais plán-ice ná binn éom plán éom rúgaé le bratán fáda. Do beinn anoir ramar láiror go leór muna mbeaó cuipín lán de píreógaib do éuir Siobán an Oileán féin éann-aóairt. Feicim cia hé an fánuirde gairceirís do béarfaó ar barrá baire na cruib orin. Dar Gobnait baó éumla díb-pe tuicim lem éear-lám-pe ná cumangéar na Seón a déanam."

Le n-a linn rin do éags an clárta a éann ar an anbáinne go roicim roineanta réim-ghúiréac agus áitneacé na mórtáclá i rreir a déas-éonconóir agus t'féac n-a éiméall agus do gair as tabairt a leac-peóil leir an gcométióid agus aubairt gur geara trioma toiréa triaóiréacá do bí air i. dul do na hántipoter as tabairt fuarcalta ip furacáta ar inghin Ríós fá éir do bí dá fuatáé as ghuagáé an éairéirín. agus aubairt náir éirís éin-níó do féin aét amáin gur taírbreac do go raib eul no cor-míolacós as gobairéacé air.

"Aét, a Simpír na Saoite, do tugat learamm oir, oir ní éura é, aét rmirteacé na duibé. rraoille na oirbe agus eníorairé cinnce, agus míceac gan éric oir. Oir mara mbíteá feallamháil ní éabarrá an obairt ná an iarraéc úo roir mo dá éic. agus a fáir-fíor agat gur áit márbéac é. Dá mbeaó dúil agat éróacé nó laócur do déanam ip éun buill éigin n-a mbeaó taire-féoil do béarfa éionn-raige. Cráó oir ná fuil a fíor agat mo éairéam a beic déanta den aéir agus dúbláó de reamalláib air. Do cimléac de níó dá otairó na feallpóntuiréte Saxum Artificiale agus ip é ip ainm déarfa do The Philosopher's Stone. Tá buaó agus bipeac as an peóir ná fuil neac do déanfaó comáic léi ná buairfaó ar eareáirtoib an domáin."

"Domáin roin," ar Sinreas na Saoite. "Ní féiror am, buaó do bpeic ar neac ná facadair i n-ionatáib gleóir ná comáic ruam. Mar atá an rean-focat: "Ní féiror do baint de'n éat aét a éroiceann." Ip ionann roin agus neam-níó. Mar rin ní féiror clú laócur ná gairce do baint díot-ra, de bpeis ná raib an laócur ic

féilb riamh nó má bí a bheag nó a mhór den
"óiolmhanta" ag poinnit leat, is maith an
áit i gcéile tú. Táirí ruda áitíste oir,
gairb' do éad aige anoir, ó tá an donur
ag tabairt buille dá m'éirí ionnasc. Agus
is teann an t-urcúir tubairte do ráinig é,
agus teadt éan ruithe liom-ra. Agus is
tume le daoir do déanfaid iongantur gur
mire taca is bunadraighe agus is púnpa-
páta le fíri-neart is le fíori-laoch, oir is
pollur gur me féin go fírinnead mórín
luis Don Quixote, Sir Hudibras, Don
Ralpho Vanco Danco. Tá bhuí rín ní
deanair-re éin-éireada oim-ra riamh,
oiréad buideacáin uib' nó an reioamáin
bíor i n-iorcaio leat-éirí deirid na feoil-
ríre."

"Maire," aubairt an clarla, "ní
deagair éin caia liom riamh poime reo,
ad go reoilcú an pláig mé ná beir an
reéal roin agat oim feara."

Leir rín do tugaioir an oir deag-laoch
roin agad dá céile ari' agus do ráinig
tré m'í-éiríom go talmáin an clarla, agus
is é áit ar reolad é i n-áiríam reairte
oiráigín agus oirpéad.

Do bí an clarla réirde amuis 'r amac
mar mbead oian-feadur a éapail, agus
an eic do bí aige ag lámhac oiróinéir.

Do bí an foirne ag an clarla agus
tubairt: "Quo fata trahunt retrahuntque,
sequamur, quidquid erit superanda omnis
fortuna ferenda est;" dá cup i rúim gur
éirí do gac éinne an m'í-foirtún o'foir-
neamh.

Tairp rín nuair do éinnac an grian,
n-a caiaoir agus gur ppardeamail
ppadanta do bead ní ba ría mar rín, do
glac ad-éomairle é agus tubairt: "Tu
ne crede malis, sed contra audacior, esto
qua tua fortuna sinit;" dá cup i gcéil

gur éirí do gac éinne beir oiceallac ar
buairt ruar ar an bpoirtín féin an fáio do
ríreiréad a éumur éirge é.

Annoir do rmaoin go ráideamail go
raib' píoia den páora fé oiróiréad ar
uráir a fían-póicín, agus nuair do
beiréad an t-áirí do-ran go gcuiréad ré
reiréad na mion-éan ar (a) eairéiríob
uile, go mór mór ar gac ránuirde gaircúig
go mbead oirpéad tuitéir aige i bpoil
an g'luair.

Annoir do tairpáing amac an tairp-
reimín agá raib' lán oiráig mórí bacairt ar
fao ran lann. Ar amair na reirde rín
do Símpair na Saoite, do tairpéin a
nátúir do gur bí an éin mairéad í, agus
do glac oiróiréad éagmairéad bail é,
agus do bhuir tonntaia ruar-alluir anuair
dá máoil. Agus éin gur móirde geadad
ré na haitríge é, do tairpéin reirde
bonn brios neambuan ílil Símpairde.
Ba élor foiríom ad-bal-mórí neamh-gnada
a éuar-béil, agus tubairt reiróirí na
haimpíre rín náir b'fao uada fíuicín
ad-béil-mórí agus úrmairéad iongantad.

Do b'fíori roin oirí, de bhuig go tairíng
nío ar beal an tSímpir amail éiréad
gíreia a bairille.

Níor loet ar Símpair na Saoite gan
panamaint le reirdead oir ní' tairpáire
rangcoia; Nulla est in bello miserecordia.

Do bí Símpair na Saoite teirge an
tráit roin muna mbead áit áiríde i n'éiríom
ar a tairpáir luisa an ráir; oir do bead
ré gairde mar Oiríon ar adairtáir ag
Valentín, adt amáin gur bairéad ná
rúigead níor mó de éadramáin ná
geadad Seón Loréit ón áirí ppoimíriar
Oiréad.

Ar tairéad de luis éor agus de éorad
reada do Símpair na Saoite mar a raib'

Seán cnearta ruairc péimíde Feirteáir,
 agus é ar cúl le tóran-eagla ionn n-íomáin
 peime an tairla, is é aonbairt Seán :

“Góim is glaoim é, is tar is
 pláinte a mhuinn, a Sínpir na Saoite.
 Ní fáca gaircdeas mair is luimniú
 teanga agus is moille gníomhaí a ná é.
 Is baogal liom gur caillead piperóga ó
 Albainn do coimúis agus do fámaí é.”

“Ní heaó,” arsa Sínpir na Saoite,
 “aé éun buan-cóirte na Saoite agus na
 gnéime agus na talman o’fágaíl mar an
 gcéadna, níor b’éirir dam do péir mo
 chomhghrion agus m’uáiríar ó Rí na
 hEtiópe gan gluairead mar ríú an uair
 beinn i mbaozal mo éailte.”

Seo Commhghrion Sínpir na Saoite ó Rí
 na hEtiópe ar beir do n-a Major General
 ar armáil Bhargla Uí Dubha i nGarcúinir,
 agus do éir Seán Feirteáir in an tean-
 gam Gaeilge mar leannar :

A Sínpir na Saoite

Ar do naínte bí ar do coiméad ;

Oc, rmaoin ar do éaoimh,

Ar do éloinn is ar Sínéir.

Ná bí gáibdeas le béicir ;

Ná bí as méir ná as meigeallais,

Olc an éail o’fear do éille

Beir as géimíur mar rpreoia mair.

Seán Feirteáir an rmeirle ;

Mar an rpeice reo éun bhuighe ;

In gaé anfa agus éigin,

Bíod an ré-buileas is éiméall.

Cé gur gnáit leir beir púcaimail,

Ní beir púcaimail um a éeapad ;

Seapaim ar réad an réuillíin

An uair a beir i’gconabairt go gléarta.

Topad mair na peiréir

Ná tabair o’éinneas dá mairéann ;

Aime beanna gaéa baogail ;

Ná bíod éreac ort ó airm.

Fearra buir do bean marcailas

Is beir as amair ar a eabfolt,

Ná beir marb ar nór ablais

Is o’c ópanad leir na riadail.

(A érioc.)

GLUAS.

Is i nGarcúin Ríogmair na héineann do fuairear
 an réilín reo. Sa gar aoir is ead í, ruo go mair
 gába leir an tair ceapad é, eom mair oíreac is
 a’áimiu. Tar éir conaríe luimniú agus iméac
 ná nGéadna b’airéan, o’iméir a bhuir is a mairéac
 a héimn. Bí rí go tairéa ruairte tairéir. Bí
 na huairle is na laoir a b’airim iméiré, agus an
 tairmair o’fan n-a nairé tair leac-trom na nGail,
 níor fan bhuir na fuinneam ionnta. B’éirir nár
 b’éin-iongnad o’óir, nó do éur aca go háimé, a
 rean-éiréac do éailéamair, agus a mbéar is a
 gheiréam o’áiríu. An té do éin amair,
 o’fan a oíreac is a éur aige. An té nár éin do
 éail ré a mair aige. Is é is mó éiréann iongnad
 opann a lairéad oíor do élaon is do géill do
 oáir na haimir.

Aé an uiréan do élaon ón nGaeilgeac is an
 uair úo fuairear aoir a nGéadna ó na filíor. Tá
 leiréac na ré fin lán o’airé is o’airé mair
 púca rí is ré móir na huairéac na. Oáir
 ó bhuair, an tairéir eógan ó Caom, an tairéir
 liam Inglis, is tuillead na éur, do éabuiréar
 go tair ar an gcuma re leir an nGaeilgeac le
 n-a linn réin. Ní beir eolur éuinn a’áimn ar
 rair na haimir fin go oí go nGéadna réiré-
 gar ar an leiréac do réiréar pan nGaeilge an
 uair úo. Tuiréir a’air gnáit-faogail na nGéadna,
 a n-uiréar mair, a nGéadna go b’illéar a
 laoir, a gágar is a nGéadna.

Gan amir do éin na filíor an-obair an tair
 úo. Do éiréar ríor go bléimair gonta réir-
 ramail, ar an leac-trom a bí á imir ar Gaeilge-
 air as boicín na gailéac. Do éiréar ré n-
 réir íaréa ar éura go mair náir is eagla ar
 Gaeilgeair réiréa bair léi. Mar fin, do
 éiréar falla áir éiméall na Gaeilgeac,
 falla nár réir éiméall na nGail a legar
 go oí gur éas na filíor is go nGéadna a nGéadna
 ar neam-ní de éionn cuiméar na teanga

iapeáda. Duine u'filiúib na haimprie úo b'easó Seán Feirteáir a rpeib an aipre tuar. 'Do tsuz ré pé npeara so raib a uol ve éalmaét na nGaéueal tar éir a scoisatú i scoinnib Ríóš Liam, asur uo b'poreuiz roin é éun an ráiteáin ro a éariteam leir na huairle uar éoir veas-foimpla a éabairt uóib. Aipre miasatú ar leamair ip ar laz-mipneal uairle Gaéueal ip easó i, im tuairim-pe.

maóim, a rout.

Arto beas, the personal and local names are probably fictitious. 'Deir an talairi páuraiz ó Duinnín liom sur ciaraúeal uo b'easó Seán Feirteáir. Ip é ip uóieize sur i bpáirt éisim ve éeanntar. Sliaib luáera uo éomnauéasó pé.

aimprie an coisatú, *i.* 1690.

Caé-éalma, valiant in battle.

Seapac na veas-lámaé, the better. "ní pior ciaca pearac na veas-lámaé," proverb.

Garim-peoite, a proclamation.

Siolla an tSean-epúir, bar le héadan, seem to have been "characters such as Ciopte and Báp in Tús Saor.

sol-éumta, fair-formed.

measgáta, spirited, gallant.

'Do b'feairpe a b'pogluim é, their study would be the better for it.

Oipeacur a gathering.

mainéar, a manor

Tiocraú mo maóaric uam, my sight will answer me.

'Do raizpálarú leir, he proceeded onwards.

Sonna-éupé, ronn-éupé, rine-éupé, shaking^g dangling.

Dá éupáit, being shaken hither and thither.

laršon, -e, *fem.*, battle, onslaught.

Conpaó, pron. conaó and conaíre, rage, madness.

'Do b'annra leir, was dearer to him.

So haonpacánaé, alone, only.

An caé uo b'péit, to win the battle.

éapara, -ao, enemy.

Dúnpa, stiff-necked clown.

meabóš caéa, a bag of chaff.

píošar, figure, sign.

'Do uéansm bairpacar, to get the better of, to attack.

uo-marpéa, immortal

Tomao, act of dipping.

Amur, a giant, a hiring soldier

uipiréin, (?) Philistine.

b'péallóš, a silly clown.

Ar m'armur, on my coat of arms.

púca peitl (poitl), mushroom fungus

meacanta, stoutly-built.

mápanac, having strong quarters.

veas-mioat, good breeding, mettle.

veas-arámeac, a good feeder.

poit-leabair paó-mongac, having a flowing long mane

pír-iméacac, very spruce.

leatan-éupáac, having broad feet.

úíoma, a notched holly wand.

Ropóš, (?) some of the entrails.

Slóac, -aize, a substance like jelly, frog-spawn.

mí-éuibrac, terrible, extraordinary.

Seapán, a "garron."

Oižmeac, an heritage.

Armaéac, mighty, powerful.

Moitair pice, (?) a mortar of pitch.

Umbaai, (?) gunnai.

Ainjpanta, which could not be checked.

Seloš-blaómannac, very boastful.

Aibéir, boasting, bragging.

b'péitlúeac, rambling talk.

Allmupra, foreign.

Spmata, a miserable wretch.

Séouaire, ptoéaire (?), a shapeless garron

Seiršce, shrivelled, withered.

Creat-lom, raw-boned.

Teip-ééolac, lanky.

moctár Oall, a famous Kerry harper.

Oéuaé, a musical accompaniment.

Clíeac, the ribs.

Šungá, the hind quarter.

Šeapbáit, "I served an attachment," *i.e.*, he struck.

Opeam uo-áiméite, countless people.

Cúiz ééouparú, the five senses.

uipšiotl, a message, journey.

'Do éuarú roin ve, that failed him.

Búnoar, (?) bounder, busileam píaé.

Coirpéao-ra a uéól, I'll put an end to his giving-out, *i.e.*, prating, boasting.

'Dai roir riar, dai ro rúo, by this and by that.

baizmeit, sword, bayonet.

Teipar-šaoar, edge for battle.

Daéac, uaiéce, uabaiš, *fem.*, a vat.

Slán-ic, a curing balsam.

Umapán péua, (?) species of salmon. Perhaps some reader knows.

Cuirín, a small pot, a can (ó Raš.).

Ceann aóairt, a bolster, pillow.

Peicim cia hé, let me see who he is.

Cuimangšar na Seón, conquest of the Seóns, foreigners (*a quo* the Seónini).

Ailneac, with a majestic beauty on the expanse of his fine countenance.

Šeapa, bonds of chivalry.

níor éipuš uó, did not happen him.

Coir-míotóš, a gnat pecking at him.

Uuibé, from uubac, melancholy, sorrowful.

Opió, muck.

Cníopaire cinnte a niggardly miser.

Ríceac, a wastrel.

Obairt, a sudden attack.

Áit mairéac, a mortal spot.

Ταμε-φεοιλ, a flesh-lump.

Ὁο θαρπά, you would make your attack.

φελλρόντιουε, a philosopher.

ἀομαιν ποιν I admit that.

ní féoir, all one can get from a cat is its skin.

The proverb also runs :—"Ír gaeil ar an gcat a éiriceann."

Ὀϊολήνταετ, soldierly qualities.

ἀτιζέτε, proven.

ταα, the sternest and most substantial support.

μήμνιν τειρε, an affectionate follower.

burðeacán uib, the yellow part of an egg.

sciothamán, a microbe.

scoitim, I split open.

I n-aéarann, in the midst of a blackthorn bush and briars.

Sérote, out of breath, tired.

lamác óiróméir, plying ordnance.

mi-foirtéin o'foirneam, to suffer misfortune.

at-óomaipte, "second thoughts."

an fano to fhoirceasó, whilst his ability enabled him to do it.

παρμα, (?) pipeóς.

fánuioe gairciúis, an itinerant warrior, a soldier of fortune.

oigheáet vuécar, an inherited estate.

bacapo, a carpenter's rule.

san lainn, in the blade.

gheabó mé, he might find time for repentance.

Réaoíor, a weather prophet.

úimátheáet, freshness, growth of grass.

σιύρεα, (?) oozing.

teitíze, overthrown, overcome.

niof mó de éaeáramam, any more quarter.

ταμε ιτ λάντε, ταμε λάν, welcome.

Ír luaimnige, quicker of tongue and slower of deeds.

Ὁο éoruié, that tired and overcame you.

niof b'éioir uam . . . gan, I could not but.

I n-garcúmir, in gasconade. Seán was evidently acquainted with the adventures of Don Quixote, Sir Hudribras, &c. He wrote this boéta masaró on the same style. Ír móir an tpeas gan a éuilleasó óá fóro agaimn.

gáítheáet, querulous.

spheota máir, a lazy animal.

maie an rpeice, good for raising disturbance.

Sé-buitleáet, the six-stroked one.

púcamail, gloomy-visaged.

pupamail, inclined for mischief.

scúilúin, (?) pcuúin, an old man (ó Raé).

amie, defend, protect.

Oranaó, being torn by ravens.

IRISH MSS. IN WATERFORD.

By REV. P. POWER.

VII.

XV. Vol. in 12mo., 187pp. "παρμαεαρ αν δμμα" of Antony Gearnon, O.S.F. (printed at Louvain in 1645). The present copy belonged at one time to Rev. P. Meany. The script is exceedingly minute and contracted. Some missing pages are supplied in another and larger hand but there is nothing to indicate the identity of either scribe, or of the date of transcription.

XVI. Vol. in 12mo., 325pp. "λεαβαν ηρηαιζε αν εατολιερε εριορτωζε σο φοηλεααν, α τα να ηριορτωζε ρριορτωατα τοις πο το χειρ λαν-τραοεαρ το εum α ρλάντε ριορτωζε ο'ραζαι, νιό ατά πο-μιοετνεαό το νιυλε ουme αιρ αν ραοζαι πο αζυρ σο ρπειριατα ραν οιτεάν βοετ πο να ηεμιοη το ηριζε ραπαοιρ σο ηευιλο αιρ εελιαρ φα οαορρι-αετ αλλμυρμαε ριρ να ειατα το βλιαόνιυβ," &c., &c.

We are not furnished with name of scribe nor date nor place of writing: the use of Munster forms, however, proves it to be a Southern MS. A small, neat, uniform hand is used throughout and contractions are practically unknown. The volume once belonged to William Williams of Dungarvan, from whose representatives it was purchased by the present owner.

Detailed analysis of the contents is hardly necessary. Suffice it to state that the MS. contains all the prayers usually found in the most popular manuals of devotion. This volume has been put under contribution for some of the prayers or forms used in the new Irish Prayer Book of the Catholic Truth Society. For the morning there are, besides prayers for rising and dressing, special prayers to be said while (a) washing the hands (b) washing the mouth and (c) washing the eyes. Special prayers for the days of the week occupy 16 pages, and a spiritual alphabet (αιβζιτιρ σριορτωατα) 10 pages. The Apostles' Creed is divided into its twelve articles, each one of which is credited specially to a particular apostle as its author; Matthias (ματιαρ) takes the place of Judas and maom uéoar we identify as St. Thaddeus. In the Lord's Prayer we find—"μαιε ουmν αιρ εειονητα μαρ ματεμιοη το εάε το ζιυό ειονητα ιοναρ ναigh." At page 84 a table of festivals is given but it covers only seven months—to end of July. Prayers at Mass are very full, running to 35 pages. To these succeed four pages of explanation of Mass, ceremonies, &c. In the Litany of the Saints we have the following:—

"α ναοim θaniel μαιτε με'ο εαμμεάεαυβ μαρι-τιρεαε ο'όριρ ραν ρροίρηαρ, ζιυιού οριμν.

"A naoimh Dónabentura, suiróir opuinm."

"A naoimh Collumcille, suiróir opuinm."

"A naoimh Antoinn ó Broua, suiróir opuinm."

"A naoimh Aitairí pan Bhoimriar, suiróir opuinm."

"Naoimh Óiriacur agus a naoimh Dearmaíroin, suiróir opuinm."

Other Franciscan saints are invoked amongst the virgins, &c.—so that the Seraphic origin of the MS.—at any rate of the Litany—is apparent. A summary of Christian Doctrine in verse (from O'Hussey's Irish Catechism) occupies 15 pages. The scribe devotes 65 pages to a transcript (from a printed copy presumably) of the "Ordear Aitairíar do Óaoime Éagscruáda" of Dr. Bray, Archbishop of Cashel. Finally, the volume contains, what most modern printed books want—a first-class index.

XVII. Thin volume in small quarto. This is a collection of miscellaneous pieces in verse, all in the handwriting of Richard Power, of Waterford. Many of the pieces are translations from English. Power, who wrote a beautiful hand, scarcely ever used contractions.

(a) "An Gaosa-buaicill doar," 5 stanzas of 4 lines each.

(b) "Agallamh Óomnaill in mhórdáim agus Teampaill Cille mhúiré mhic Maígháma," to the air of "An Buaicill Caolrúth." Begins:—"Ar tpealas taoimpe go cpeimead claoiríte": 7 stanzas of 8 lines each.

(c) "The Irish Reaper's Harvest Hymn." Begins:—"A naoimh mhúiré, a mháear! ár n-óócar, ár n-ghreann": 5 stanzas of 7 lines each.

(d) "Mamma, am I a Repealer," beginning:—"Ais rinnim uirt uánda éum ruan a mhic": 5 stanzas of 4 verses each. This, like (a) and (c) above, is signed "Mac Cáirpéa Riabáda."

(e) "An Oibirtead ó Éirinn," beginning:—"Táinig éum na taoiré an oibirtead ó Éiré." The version is here ascribed to Eugene O'Curry.

(f) "Ainí Toza Óomnaill in Éannaill na Ríoiré Feiré pan mbliabáin 1828, a n-ainmí T-Síonuin a ccontae ppéir-glan an Éláir." Begins:—"Aéigre Éinn-Cópa, ra tpeom te fiol Éirí": 4 stanzas of 9 lines each, and one stanza of only 8 lines.

(g) "Cozaí an Ainí," beginning:—

"Ainí puantúiré don noigim-mbeag
Bí a mháear a caoine."

24 lines.

(h) "Doarí éolaí." Commences:—"Ainí éaéit uó'n lá ais tpeaíal ra méat": 50 lines; signed "An Craiuígead."

(i) "An Talamh Síar." Begins:—"Téanam uó'n tairéar, tpeall ríar liom a shíar": 24 lines.

(j) "An Éúilíon," 12 lines.

(k) "Suaígan Bappa." Begins:—"Tá orléan glar aonair a luib suaíam bappa." The translation is signed as (h) above.

(l) "Eadéira an Sgoláiré" of Donnchadh Ruadh Mac Namara: 9 pp.

(m) "Siolla an Amairíam." This is the well-known "Adventures of a Luckless Wight," edited by Mr. Flannery—Dublin, 1897. It occupies 17 pages of the volume.

(n) "Eadóm a Énué."

(o) "Cathiona Tpeall."

(p) "Maib Éaoimne an Aitairí nicoláir mac Síte." Begins:—"A tairíol liom pá rmuíre am aonair": 69 stanzas of 4 lines each.

(q) "Eadéira an Amasáim mhóir." Begins:—"Do éulaíó rígeal úaisnead gan bhréas": 232 lines.

(r) "Uilliam Dall." Begins:—"Ar uirne mé uo ríubail a lán": 60 lines.

(s) "Óairmúiré mac Cáirpéad." Begins:—"Céat buiréacur le Dia anóias gac anraó": 156 lines.

(t) "Fpeasra Óabí in Bhuasairí ainí Óairmúiré mac Cáirpéad." Commences:—"A Óairmúiré shíaróis ír pára an beata uirt": 116 lines.

(u) "Ainíng mhaoltead mairé Émuíam, ainí Céadám dall O Suillobám, ióíon, Seáígan paorí bpaíarí baot uó'ro naoimh agusín." Begins:—"Do éangáíad uam tpeáit mé lán las tpeaíósa." This terrible satire is usually attributed to Piers Fitzgerald, who was, I believe, a kinsman of Power's.

(v) "An t-Aitairí Uilliam O h-Ícírde uo Éian O Maíghámaíad, oir ba Éompgoláiré iat agus uo b'é a mian uol pan easlaír, gríeas táimís an t-am uóib an t-óro beannuigíte reo uo shlacad, uo élaon Éian tpeí shíaró éabairé uo mnaoi uafal áirigíte, go maib 'na uiaísh pan a ccontae an Éláir." Begins:—"Gaib a Éian go caom maib éeasraísz uaimpe": 60 lines.

(w) "Seáígan O Bhríen ais caoine a mhá." Beginning:—"Ír tpeaísz mo éár gac lá mo léirí épead." 48 lines.

(x) "Ainíng na heiríomn." Commences:—"Ainí foillre na tpeomí pan ppéir," 64 lines.

(y) "An t-Aitairí nicoláir ó Óomnaill a caoine a éapaill." Commences:—"Cé fada mé folam, gan coíram gan mairíam agusam," 7 stanzas of 4 lines each.

(z) "Pápaísz ó Suillobám uo Seáígan ó Muiré cúíad." Begins:—"Do uairíad liom a cCopaí corí laois," 32 lines.

(aa) "Pápaí mac Seapailt." Beginning:—"O'airíora péim gan bhréas ainí puáit," 40 lines.

(bb) "Slán pápaísz in Éonéúbarí mair an bpaíamlaéit ír é ais iompóíad éum Teampaill

pan mbliadóin 1784." Begins:—"Slán ir na
icéir le páirt na rásaige," 44 lines.

(cc) "Póirtiontar Creisiom Páruais in Con-
cúbair pan tirlige náir baiteasó é don aéair Dabí
na h-áir, do bhrí nác zeirfeasó pé suri catoil-
teasac." Begins:—"Maíurpe fas maíurpo 'rmo
éúmaó so h-éas," 20 lines.

(dd) "Domnall na buile aís zairm an tair
asur an taruipne oo zeirbair luét foglaméa
asur fíor eóluir me na linn." Begins:—"Dálta
na bpeari fuair maét meim linn," 32 lines.

(ee) "Peair zan ainim." Begins:—"Air maíur
anae ir mé téanaí maétnaí," 56 lines.

(ff) Poem, without title, beginning "Cá torasó
air zác eiaosó asur éirz air tonnaib," 24 lines.

(gg) "Seasán O Tuamaó—oo ppeabairpe."

(hh) "Seamur mac uilliam do bairasó cuir plán
leir an óirze." Begins:—"Mo pláinte peapra le
h-aóac ir aítir," 24 lines.

(ii) "Ppeasra cSeasáin Connunn."

(jj) "Piaur mac zearaile oo cSeasáin ua
óirze." See "Poets and Poetry of Munster," Second
Series, p. 41.

(kk) "Tuiream éiazeasra na nDéiraeó."
Begins:—"Lá dá maíur air maíur so páznaó,"
60 lines.

(ll) "Eaópra cSeasáin in éoráin ó éobair Ríz
an éoráin asur éoráin éoráin, bpaéair
o'óro n. éoráin." Begins:—"Ir boét oo éoráin
air an tirlaib a tirlaib," 64 lines.

(mm) "Épigraph óabí in éoráin, le Seasán O
Maíur." Begins:—"Sin peapra don dáim
cuir zairpe ir aítir le mian," 20 lines.

(nn) Irish metrical translation (McHale's) of 19
"Melodies" from Moore, 20pp.

XVIII. Very poor copy (incomplete) of "Piaur
peapra air éirinn." Handwriting unknown.

XIX. Volume in octavo; various hands.

(a) "Eaópra éoráin zultáin," 71 pages. The
first portion is in an unknown hand (probably Rev.
R. Foran's), and the second in Thomas O'Hickey's.
O'Hickey concludes the tract with the following
note:—"As rin asat a éair airtirínz uapail
(Roréapra o fuairín o éoráin-an-éoráin) point dem
faoctair air éaópra éoráin zultáin maí oo
zeallair, 7 zé nac óóirz liom t-faircín so bpaé
air air an roráilra, acá rúil asam so n-zuérpé
tá air éoráin éoráin o éoráin. Paoirle 16, 1852."
Rev. R. Foran was at the date in question curate in
St. John's Parish, Waterford. He died P.P. of
Tubrid (Geoffrey Keating's parish) about 1892

(b) "Óirz éoráin éoráin-zultáin na h-óirze beann-
uizte maípe," 26pp. This, as well as the remain-
der of the volume, is in the handwriting of Richard
Power. Power, too, was probably the author of

the translation (metrical); at any rate, there are
several copies of it in his remarkable hand. The
Office in question (of the Pure Heart of Mary) was
recited on Sundays—in English—by members of a
Confraternity attached to St. John's Church,
Waterford. The multiplication of copies in Irish,
in Power's handwriting, would seem to show that
some members used an Irish version. The English
version for use of members was printed by Hanton,
John Street, Waterford.

(c) "An memorapre." The well-known prayer of
St. Bernard: 1 page.

(d) "Agaillair an éair," beginning:—"Do éi
uine paírbair a péim an tpeasail-ro": 179
stanzas of 4 lines each.

(e) "Paoirín asur airtirze éoráin," be-
ginning:—"Ó é air an tpeair le na éoráin éoráin-
ionnac": 27 stanzas of 4 lines each. To the
Paoirín is appended the following stanza in a
different metre:—

"Ir mair zultáin zác neac teann

a mbíor an baí ir caoirze aise a mullac pléibe

acé ir peapra zultáin an uine lóm,

bun ar éoráin a labairín pé."

(f) "Éoráin éoráin-ionnac an uine." Begin-
ning:—"A uine cúmaiz air oo éoráin éoráin-
ionnac," 68 stanzas of 4 lines each.

(g) "Cá zultáin—Pá bpaéasac an
roraíl, ir na h-éoráin éoráin," 16 stanzas of 4 lines
each.

(h) "Seamóir air éoráin éoráin, 36pp. To the
sermon the scribe appends a note for which we
are very grateful:—"As rin Seamóir éoráin an
éoráin, air na ppeapra le zairpe éoráin ó
labairín."

(i) "Maíur éoráin an éair nicolár mac Síte,"
15pp.

(j) "Maíurpe an éair éoráin éoráin éoráin
leir an éair Seamur ó leaéluir. Begins:—
"Air mbeir éoráin éoráin, as zairpeac na coirze,"
163.

(k) "An tairair uilliam ó h-éoráin oo éoráin ó
maíuráin" (see XVII., z, above).

(l) "Dáimur mac éoráin" (as XVII., s.,
above).

(m) "Ppeasra éoráin in éoráin" (as XVII., t,
above).

(n) "An tairair nicolár ó éoráin a éoráin,"
éoráin (as XVII., y, above).

(o) "Donchao móir ó éoráin—air lá an éoráin-
éoráin," 20pp.

(p) "Airtirze éoráin oo h-éoráin," 4pp

“an tálúúirín maḡarö.”

ḡléar ḡ. ḡo haeraäc.

éamonn ö néll, cionn tsáile oo poláémuḡ.

{ m : r d : l : s_i d : r : m d : m : r }
 I. tr éioḡ i ḡCill éom - ne tād'n p'm - ne bean
 ál - uinn öḡ tād mall tair mi - lir ḡan
 l : t : l s : — : m s : — : d m : — : r
 b'mpeäö ḡan beäp - naö fóḡ ä ḡmuäḡ maḡ

{ m : d' : t l : t : l s : — : m s : — : m r }

tuirne 'pa gí - le mar bílá na póir, 's naé

{ d : l : s d : r : m d : m : r d : — : d d : — : }

é'n trias a mhú - pe má bíonn pí 's an tairl - iúir muham.

II.

Téimís-pe abairle agus feara bi as áipeam rphéirde ;
innir do dáróin sup eailtear mo éúis le haon :
Deir bpúnt 'r ua féiré i mbanna nó nóta uair,
Sup maoréam mar maasó sup baitear an móin
tam péin.

III.

Ní éun na móna ro a gearraíó do éapao mé i uáir
mo raozail
Aé ól ir imirir ar éiríeáitín tréasiz féin :
Do junneirinn so tapao ar éalaí nó ar élaí bog
vél,
ir buaéailín mire náir bain puam an móin tam
féin.

VI.

mo shiáó do'n éumann ná fearaó i n-éan-éor liom
tá pé ceangailte i mbollac mo léine agam
fuariear-ra ceallao óon teangam aréir 'r inoir
agus an uá uéamair aiténe ar muinntir mo éirle
agam.

IV.

Níl mo fleasán ullam i bhuir i gcóir ná i gearr
Níl ná ullam éum fearam i gcóir na bfeair
lem' fndéiróin gearr do imiréóin ríosa i gearr
téimís-pe abairle agus abair ná gearraim-pe leat.

V.

Ceannozao-ra capall ar maron le congnam dé,
Déanrao ruar Paddock éum fearam le raozal na
raozal :
Má leóntar mire i n-imeall nó i uáir an trléirde,
beró cailín an baile reo as ríleao na rúl im'
veiró.

Óairiear bean ui Riam ó baile mirtéala as gabáil an aiháin reo éuar as péir na muhan i
gCorcaiz, 1903. Airisim so bhuil pí tap éir báir u'raóil ó foim. So noimíó Dia trócaire ar a hanam.
Aihánuirde breaí ríor-šaeölae do b'eaó í. Tá an ceól le rášail i n-Ancient Irish Music.

e. ó n.

SEÁN Ó GAÖRA. FILE.

I.

Tamall ó roim ašur me aš toul tpe leabhair “Stowe” i nAšatamh Ríogmair na hÉireann do buail umam oirca leabhar ó Cúige Connacht n-a bfuil roinnt dánta ip amhán a ceap Seán Ó Gaöra éigin. Do éur peabhar a n-éanta iongnad oim ašur dubart uim péim ſur éoir iad a éur i ſcéló. Tá an céat céann i ſcéló annro ašur leannad oirca ſo oí ſo ſcuirpar epíoc leo.

Dálta an leabhair péim, tá timcheall deir leatanaig ip éirpe píro ann, den tpašar ſo otuſtar quarto beaš air. Tá pé ápmíte ap úopntaig leabhair de éuro Stowe, ašur I. IV. I. mar éomairca air. Sio é bpoillac an leabhair:

“Me vero primum dulces ante omnia Musae
Quarum sacra fero ingenti percussus amore.”

Oibreaca no an éuro is oirdeirce ašur ip poſlumta de ſaoctamh ſeám óig uí Gaöra, (file 7) pallamh. Ap n-a ſcup i n-eašar ašur i n-ópoušad, marle leir an deaetuašad uilip (na) ſaoréilge ſan élaocíó: le Ruairpí mac Diarmada, Anno, 1758.

Hibernae gentis, nativo idiomate scripsit
Res gestas, leges, carmina et historias.

Ní puláip nó pcoláipe marle lairone do b’eat Seán Ó Gaöra mar ip é an céat puo a éurpeann Ruairpí píor n-a leabhar ná aipreuašad a Gaethig i lairion do pin Seán ap “an áil uib peancur Síol ſCéim” tuam tpeancuir do repíob Tašs Dall Ó hUiginn. Do éur Séamur Ó Gaöra, A.D., éigin Déapla air. Tá lairion ip Déapla, ſac pe leatanaé ann, ašur mar pin anuar ſo oí leatanaé 22.

N-a úiaro-pan tá topac ap an dán éior, “Tuiread na Gaethige ašur Teapcur na hÉireann,” ašur tá a epíoc ap leatanaé 30. Ní oíſ uim ſupab é Sean Ó

Gaöra a repíob an roim-páó. B’éoir ſur ab é Ruairpí mac Diarmada péim a repíob é. Pópíor tá roinnt leatanaé i n-eapnamh ap an leabhar, ašur pášann roim pinn ſan epíoc an roim-páó ip ſan topac an tuipim péim. Níl pé i n-éim leabhar eile pan Ašatamh, nó má tá, níl pé ápmíte ap Clár Uí Comhairde. B’éoir ſo b’éatpam é pašáil i náit éigin póp. Baó móp an épeac an beašán atá i n-eapnamh a beir eallte ſo deoiró.

ſcribneoir deap ip eat Ruairpí acé ip oíſ uim ſo paib eapit marle roime ip é aš repíobad, leabhair ſeám péim b’éoir. I ſConnachtamh curtar “uú” (abair) ap an oápoſpac “ao” acé ſo minic ní éašann “uú” le puam cinn line mar tá “é” i ſceann na linte trío píor. ſac tpaé éurteann po amac éurpeann Ruairpí “ae” i n-ionat “ao;” nioi meapap-pa ſur éoir tam ašarpušad a déanamh air, ašur, leannap-pa do uipreuašad Ruairpí. Tá roinnt nótaí i lairion ip i mbéapla ap imeall na leatanaé aš Ruairpí. ſeobtar pan ngluar éior iad.

TUIREAD NA GAETHIGE

AŠUS TEASTUS NA HÉIREANN.

Do ſpíorpušad an file oirdeapic poſlumta Seán Óg Ó Gaöra, ón ſCnoc Reamair, ſo móp-móp do-éum an tuipíó peo do déanamh, tapab ainm Tuiread na Gaethige ašur Teapcur na hÉireann, de bpuš ſo bfuil teanſa éom hoirdeirpe pin leir an ſaoréilge po mí-meap, ní hé amám aš ſallamh acé aš aipreacaib uilior na Gaethige péim, mar atá na ſaoréil bunatpaca, naé bfuil n-a nGaethil acé i n-ainm amám: oip ní ſaoréil ceapit éinneac muna repíobpáó, léiſpíó, ašur muna otuſpíó pé Gaethig. acé mar éapb maol ſan

reimh na n-aóidic nó mar éiríonn i luibhóir gan toradh maireamhail áluinn mar ba duál 7c. Mar rin don Éireannac do éirígear a teanga díleap féin 7 do tógbar a uirbúil (peirbail) go huailmianac go tíoréa eile as foghlaim teangta coisgéríeac. 7 atá fóir anbhann anbhiorac i n-a béarla díleap féin. Amhail aoiri Buchanan le Rí Sámur I. As seo ruim a-nóir leir i n-a litir éirígear gur an bfrainc: "Tu vis otium aliarum gentium res gestas ad radium scrutari, et omnino domi peregrinari, etc." Iodón: "Tá tú ró-léigte cum beir fearac popurta i ngníoma tárcamla éinnite (péineadac), aet fóir a beir améilac ran mbailte, .i. in do teangtaró féin."

Féac mar imdearguigear an t-ugdair bairiantamhail deas-mhearta ro an pí móir oirdearic cumáctac, agus fóir lán-foghlumta .i. Rí Sámur, fá mar do bí as éirígear a lingue díleap, i naltamh Gaéilac i n-áil teangta airtearta. Mar rin imdeargtar éireannac do éirígear a lingue máiríeamhail, agus lingear le teangtaró eile rompi, go cuairt le Seán Ó Sárpa, le Doctúir Céitinn, 7 le oiríng eile t'ugdairb bairiantamla.

Ní áirímh iomac de parrannab éasailre, éirí fo'n bfrainc, fo'n Spáinn, fo'n Eadainne, agus fo éiríeab éasamla na hÉirpa, as rairdear agus as foghlaim diaóac, agus feallra, éirígear éiríamh a baile go blácmair fearcail amhail naéail nime do éirígear a fean-éiríeamh ran Samuró de agus do éirígear éiríeamh nuad ran nGéiríeamh air.

Mar rin don oiríng seo; caillit a fean-éirí .i. an t-iamhail beas den Gaéilge do bí tpe buntáirte labarta aca, agus tógair in' áit, bhorcail beas de teangtaró eile nac fearirde iad féin ná

rinne. Coirígit an pobul i n-oiríeamh, oirí t'earbair na Gaéilge oiríeamhac ní éiríeamhac an rairíeamh iná móir eile oiríeamhac don ní ar a mbí as tairíe, agus rin féin mar deora pola ó n-a mbéil mar bíor an tobair dar éirí a beir as gnáit-éiríeamh le teagair puáilce agus éiríeamhlaet, móirte tairíeac t'earbair teangtaró éiríeamh na tíre, .i. an Gaéilge litaríe. Cuir an t-ugdair mar an gceairna in' an réim seo na

(lacuna ran tpeir amho.)

Náir éiríeac aet mair den tír ar éan-éirí.

Náir léig ir náir réiríob ríor i nGaéilge

Cambren, Camden, agus Uiríeamh, Buchanan, Stanhupre, ir Doctúir,

5. Do éiríeac go rairíeac a mbéiríeac
Mar ir pollur i nOiríeamhlaet a rairíeac.

Do rin Cambrenur Everpur an níó ceairna,

Seán Ó Luinspíe ó Cuair, an Cléiríeac;

Do éirí Céitinn gan éirí i n-a rairíeac

10. Móiríeac ir éiríeac a laetíeac,
Ná caet do rairíeac ar Gaéil éan-éiríeac,

A bfoiríam, a gcomríamh 'r a bfoiríeac,

A nEarpur ir cealla na Cléiríeac,
Iomac a namh, ir líon a héiríeac.

15. Seandur a huairíeac rairíeac tairíeac rin.
Sir Sámur Ware, fáir da éiríeamh,
Do réiríeac i Laitim Stair na hÉiríeamh
Gaéil Gaéilíeac ir fearíamh a laetíeac,
Gaéil mainíreac, ir talamh a éiríeamh,

20. Gaéil oiríeac dá rairíeac rairíeac i léiríeamh,
Gaéil éiríeac ir talamh a réiríeac

- 1r gac gúirteir fuair umhairdeacht i
 néiminn.
 Do éirí Colganur, do bairr ar gac
 éan-rtair,
 i laroim a leabair go gléarta ;
 25. Gan acharann gan leactrom a
 tteáirna,
 Mar beaó riué mín naé easol 'r naé
 éatrom
 as ríle go domáin gan toirann a
 déanta.
 Do reriob beataíde pátrais ir
 Cuim na féite
 1r bhuíde an mte-bean naemta.
 30. 1r fada bí tairteal an éleirig
 Ar fearó gac paráirte i b'fionn-
 élar éirir.
 Míor pás eill ná tust ná cuar gan
 féadain,
 Beata a naoim ir díon a éleirí,
 Na gabáir ir reacrán a féinne,
 35. Seanéur aihra agus féime ;
 1r do éiríde gluar ar éruaóar a
 raetar
 Go mbaó móir a páotar ó doir a
 éiríe
 as reriobaó ríor go haoir a laete.
 Do éirí reatar bairir an teangtaé
 tréiteac
 40. A rair go maireac i mbéarla ;
 Gabáir pártaláin an éat-fir ;
 Clanna Neimeaó 'r a gceat tar
 éirí rín ;
 Fir bóis na scolis b'raebac ;
 Tustá De Danann, do b'acmáinneac
 laepra ;
 45. 1r Clanna Míleaó éamig i tóir ar
 éirín.
 Mac Cuill Mac Ceat ir Mac
 Spéine,
 i gac tairtean, le gairceat na
 ttean-fear
 éiríar fionn 1r ir éiríamón,
 Láim ar láim an reiríar féinnig,
 50. 1r do tóir ar an ríogac a
 b'raema ;
 Na trí ríogna do bí as na laepraí
 banba móir pátra 1r éiríe
 tuis a n-anmanna ar éalam na
 féinne.
 Do reriob go cumra an t-ugtar
 céatna
 55. Beata na ríge ríor gan éleat,
 A hearpur ir ceannur a éleiríe
 Ó pátrais anall gur an aihir
 déiríannais ;
 1r do bair Oileán na naoim ar
 éirín ;
 1r do leat a ríir mar tóatíar
 céitinn.
 60. 1r i gConnaet(a) bí an éiríde
 déiríannac
 Bí cumrac i tuisre na gaeóilge,
 Do éiríde gan tuisre gac raetar,
 1r do reriobaó na hugtar go
 rraema ;
 Ruatí Ó Flaitbeartaí reatmaire
 an léirín
 65. Tais Ó Rotuige, reolúde tréit-
 eac,
 1r Seán Ó Gorta nár páirig éan-
 rtair
 i laroim i Scoitíe ioná i mbéarla ;
 Raibín ceannrom ná meampum
 aerpa,
 Na luirí láime tar tairteat, i
 n-éan-bot,
 70. Cíor ná no ná loet uiréirge,
 Ceann pá eite do céiteat an
 éleiríe,
 Ná coruáit luirí ar pon a éiríe,
 Síerann gan máill i gceann a éiríe,
 Dubáin fiontáin ir féineat,
 75. Do bí a b'paur focal as reatíar
 gac téarma,
 Má'r Spéirí teann nó eadra a
 rraema,

- Béarla teibíde pírlíde ip féine
 Ip Béarla gnátae atá ar fuio élar
 na héireann.
- Ip fíor sup teanga aorta an
 Gaeilge
80. Ó aimir an Tuir, mar reuir na
 féinnis,
 Ip do éur a éumare an éiríeacé ó
 céile.
 Do b'é Gaedhal mac Eadóir, píleoir
 tréiteacé,
 Do éur reoil reatáirí ar málaire
 Séanair
 Ip do fáoírúis amac an Teanga
 Gaeilge.
85. Do éur an truír ar Connaet mar
 an gcéatna
 Fíor na n-airtí pálairetí géara ;
 An dá Rannáigeacé, Teibíde ip
 Séatna,
 Carbairn, Droigneacé ip Rytémur,
 Óglacur leannar Gaé airte san
 raetar,
90. Acé uairne ip aimir, éairéar a
 déanamh.
 Déimeanna an dána naé áil ar éan-
 cóir,
 Admuro ip duain ip reuain na
 raetar,
 S an coníat cumra pún na héigre.
 Duain leabairéacé, duain móla,
 duain pírlíde.
95. Duain éumainn, duain treacuir san
 élaenat,
 Duain deirúis raetar ip gcríe an
 léiginn,
 Fearacé uplar ip mbí compáir toir
 éigrib,
 Ip marbna tar aimir an éaga,
 Cro cumuir ip gcumur an traetar,
 Iaróamnacé bíor ip gcríe an Réama,
 doir, éuréar daoine ip n-éagrué
 Ip éogar builge go borb ar éadan.
 Ogam, ainm an óigfir do fáoírúis

- Ogam cuill conraime ip craebe,
 105. Ogam puine ip ogam éanra,
 Ogam labarta ip gcantar uiréagat
 Ip ogam túbata ón ugar éatna.
 Bíor éoir bí-mear ar fáoírú na
 héireann ;
 Do bí ríat mórtá cróta ip tréiteacé,
 110. Ip bíonnacé ag puinnat na féile.
 Bí plabairde óir ip gcoir na laetar,
 Ór ar éolge ip ar borb na réite.
 Do bí Gaé píogán líomta gléarta
 Ip fleare óir pá borb a céibe,
 115. Réarlairde ip orcur go bíollac
 gléigear,
 Síota ip píoll go leór ar Gaetar,
 Ip bíóatáil óir go borb Gaé réama.
 Bí calpín, ná aibí na céibe,
 Ná punra iairinn (airar) in a
 n-eatáig,
120. Ná hata mar beac ar éailig aerat,
 Ná ghuas éacair ip leabair na céibe,
 Ná ag píatá le Diaimair na
 féinne
 Mar a beac géilt, ón reitp go
 céile ;
 Acé raicín bíor ar éailíní Gaedlaé,
 125. Seanmairde cráibteacé lán den
 féile.
 Éurleat na nór na brear ar raic a
 n-éatáig,
 Acé bírite puat go mnaoi an
 méire,
 Ip do éur pí rmaet san a pámar
 do déanamh ;
 Ip go mbat ceart do mnaoi beir
 píor dá céile,
 130. San corruige a n-ogéirde píon ná
 taetar,
 Ip ó géire an rmaet do raip na
 méirpúis.
- Do bí píon go líommar ip héirinn,
 Torat go leór, reoil ip éantair,
 Plúr go húr ag na féinnis ;

135. Dúid luingear ar imeall gac céibe
Imipte ip ól ar bóirdaib éadain,
Duaóball, orghán ip bunnán réire,
Aoir tána asur cláirac i n-éan-
ghé ;

Dúid fiaóac i n-oiamaip na pléibte
140. Ip marcaigeaé ar eadairé gléarta,
Diallao órda, ip ór na rreántaib,
Ip láraí óir fa bóro an tréama.

Deimóir ór ip cíor ar tíoréa
tréana ;

Do bí airgead i ndairgead-mor dá
déanamh

145. Ip i n-áitib eile ar fuio na héireann
Súo palam tá an aicme go déir-
eannaé.

'Sé an Dia bí an uair rin, an Dia
céadna ;

Do bí na hóigir as fogluim tréite ;
Bí colláirte i gcaireal, i oteamair
'r ar mhaig sléacéa,

150. Ip i ndáromaéa do beannuis na
cléirig,
I n-a-raib laithean Scoitic ip déarla
Teasars míos asur olige na
héigre,

Canóin ip peannóir na cléire :
Scoláirí go leór tar bóena baeg-
laig

155. I Muigeo fuair bóro ip raeirre.

Ó éainis naoim páorais go
héirinn

Do tug leir tar bóena go leór
cléire,

Ip do beannuis an talam go naeméa.

'Sé laogaire ba pí ar éirinn.

160. Ip pí Muhan, an cumurac dengur
Mac Natpaoic, de píol éirir,
Do glac bairtead ip beannaéat ón
éarlaim.

Do bí teasare na laithe ar fuio
éireann,

I n-óilein mara 'r i mbaile réirte ;

165. Oileán na naoim a rtil go déirdeanaé
Tre móran oíob beir líoméa
naoméa,

Ip níl talam go caéair Diénna

Naé bfuair fearann le mainirre-
acá a déanamh

Ip le teasare na oteangéa go
raetpac.

170. Do bí na oiraoite ip raoite na
Gaéilige

Dá cur i gcumur, 'r do b'fuir an
céim rin :

Do bí pí líomair líoméa ip aeréa ;

Do bí pí rraac i n-eacétra 'r i
rcéalta,

I bpuirpó, i bpuirdeacé 'r as béirre.

175. Tá céad airte fa reac as an éigre
Le dán oirdeac ip laoithe do déanamh,
Tomur riollaí ip cúl-uaim déirdean-
naé ;

Ní fearac i laith na n-ghéirig

Leat maglac le ruama na Gaéilige,

180. Maighean as a bpuil a rairdear
dánta ;

Ní tug ip níor glac malairt
téarma,

I licir tar capad, ré an deacéugaó
céadna.

Dáim ná gaol lé oiraoi den éigre

Ní raib as na huithair duirad ran
réim reo

185. Do rreirib gan élaon ar Gaéilait,
Acé uairle ip ruaim na otrean-
fear.

Ní mairdeann acé don de na raoitib
céadna,

Séan Ó Gaóira, acá gan éirir

Mar Oirín liac i n-oiad na réinne,

190. As cur oíona ar raócar na
b'réinneac

Ir ar a marbha san dearmad
d'éanta.

Ó tá na rparáca i laroim 'r i
mbearta,

Deró na rparóte dá gcaomhnaó i
Gaéilge;

Ir bíodh an tuair as luain na
n-éigear,

195. Tá fíor éia hiao i n-iaéaib éiréann.

Suidim gac tuine éluirgear mo
téma

Cuiread páter nortep qui ep in
coélir

Le m'anam do féanaó na péine

Tá ro críóchnuigé' ir finem peci

GLAIS.

Roinniad:—Do ghrúpaí, was incited, urged.

An Cnoc Reamhar. Tá dá Cnoc Reamhar i gCo.
muis éó, asur ceann eile i gCo. Sligis. Ir
uóigéi supab é an C. R. i gCo. Sligis an áit i
n-ar éomnuig Seán Ó Gaóir. I gCoil Maoile
ir ead éomnuigéad Ruairí Mac Diarmada.

Gaéil bunarparáca, the original Gael.

So huailimianac, arrogantly.

Sum a noepi pé, the substance of what he says.

Ro-leigéte, too prone.

Forupra, well versed.

imúearp(uig)im, I rebuke.

lingue, Lat. *lingua*, i., teanga.

pearra eaglaire, an ecclesiastic. Tá ár gcapa
buitte beag uairi ar eaglaire i gCo. amirpíe.
Do b'éigín do tuine éirpé u'fáigáint an uairi úo
má éarpuig uairi foilum i ríe, ir uirp
beannuigéte do glacaó.

eaóinne, eaóil, Italy.

feallra, philosophy.

naéairi nime, a serpent.

Tré buncáirte, through having the advantage of
speaking it. Tá móir-éuro dá leicéirí ann fóir,
uairp go bfuil rí aca go maré ir sup beag é a
meap uirpí.

dobut is masculine in Munster.

neam-rciamaó, bereft of beauty.

lítearóda, literary. The writer's own style is
"lítearóda," and shows traces of Keating.

Line 1.—Míri, a portion. This uán probably opened
with references to Keating, his life and works,
and mayhap Mac Fírbis and the Four Masters.

I hope we shall be able to procure the missing
portion. It is not at all unlikely that some
Connacht Seanchuidhe may have a version of
it. Perhaps our Western readers would kindly
enquire.

3.—Cambrenr, rpt. The poet here refers to Keating's
refutation of Cambrensis, Camden, &c, in his
Dionotollac to Forup feara ar éirinn.

5.—Do élaoró, he refuted.

7.—Cambrenr Everpur. "2nd (author) Mr. Lynch
of Tuam. The hd. of his work." R. mac O.

Do muaró an táairi Seán Ó Luingsiú pan
nGaillim timcéall na bliána 1599. U'oronaó
n-a fagart é timcéall na bliána 1622. n-a
uairó-pan bíodh pcoil pé n-a mar, ir cáil móir
léiginn air. Ueinaó áirp-ueacánaó de i uairim
7 uo éomnuigéad pé i pean-éairleán Ruairí Uí
Éoncuair pan gceannair poin. Ar nGéillead
na nGaillim u'air na parlimint pan mbliad-
ain 1652, b'éigín uo teicéad. Uairó pan
b'píamne, 7 uo éomnuigéad i uairpceairt
b'píamne na píamne, mar b'píamne uoéirpíe ó
éirinn treóir ir congnáin puiblíe an tráp úo.
Fuar pé báp i San Malo (?) poin an mbliadain
1674. Seo curó dá fadóair:—(1) airpíamúad
ar "Forup feara ar éirinn" i laroim. (2)
Cambrenr Everpur, i. Treapíamúad Cambrenr,
"one of the most valuable works on the History
of Ireland," airp u'air éigín. (3) beata a
Oncail Uoéirpí ó Ciarpuabáin éarpos. i laroim
uo ríóirpéad pé i gcomnuigéte.

8.—Cléirpéad, -ig, m., a clergyman.

12.—A gcompuinn, their divisions of land.

13.—Cealla, churches.

16.—Sir Séamur Ware, "Sir James Ware, of his
works a Summary." R. mac O. Ruaró Sir
Séamur i mbairle áca Cliaó pan mbliadain 1594.
Cuiread i gcomnuigéte puim i peanúr ir i muaróib
áirp na héiréann. Bí airpé máir airp
u'ubalac mac p'píar, 7 fuair uair móirán
eóluir i uairp ríamne na tíre peo, asur móirán
lámírcuibinne. Tá poinnt uíob-rúo pan
mBritish Museum pé táair, 7 an éuro eile pan
mBodleian (Rawlinson) i nOxford. Scríob pé
ana-éuro leabair, i laroim, as bainn le peanaúr
ir le pean-uairp na héiréann. U'éas pan
mbliadain 1666.

20.—Forpíe, perfected.

21.—Séde, Lat. *Sedes*. Generally spelled péata
(r broad).

23.—Colganur. "This C——s (Colganus) was a
regular of the m——y (monastery) of D——ll
(Donegall)." R. mac O., u'air "Trias
Thaumaturga" (1647), asur "Acta Sanctorum"
(1645). Fear móir peanúr uo b'éad é. U'éas
timcéall na bliána 1657.

- 25.—Δ στέαρμα, .i. pé na nGaebeal.
 31.—Fionn-éilrí Éibhir, the Fair-plain of Eibhir, *i.e.*, Éire.
 33.—San féadain, without searching.
 34.—Seachráin a féinne, wanderings of its heroes.
 35.—Seanéur ámhia, noble history; account of its literature.
 36.—Sluaire ar émuathar, gloss on its difficult portions.
 37.—Doir a ééibe, (?) man's estate.
 38.—Doir a laéte, (?) doir a léite.
 39.—Peathar bairir, "Peter Walishe." R. mac O. bhráthar u'óro san bhóinniar b'eas peathar bairir. Rusaó é timéall na bliathna 1618 as Mooretown, Co. Cill Dara. Fuair a éabairt fuar pan luáin. San mbliathain 1646 táinig go héirinnir ip éomnuiréas i uiré na mbhráthar i gcill éoinne. Fear mór aigirir uo b'eas é. Uo mair pé i pé éoinneá cill éoinne ip ní beas an páirt a bí aige ann. Bí pé ar éasb an Iarla Urrnuáin ip i gcóinnib an Nuncio Rinuccini. D'éas i Lunnthain 1687.
 44.—Uo b'acmunnéas laéira, whose warriors were mighty.
 45.—Ar éigin, with difficulty.
 51.—Riósra, .i. bairpíósra.
 59.—A rtil, his style.
 63.—Uo perúasú, who studied, examined.
 64.—Ruairí ó rlaibéarais, .i. uisair "Ogygia," "Iar-Connacht," 7hl. bíuó coropeam as Seán ó Gátra leir. Nuair táinig "Ogygia" amac ar uáir i gcló éuir Seán uán as triall air á molaó.
 65.—Tas ó Rouirge, file asur fear léiginn. Deir ó háirgáin sur iugasú Tas pan mbliathain 1623 i gCo. Liaóromma le hair na háite na uorpuirgeann an tsionainn. Bí aine aige féin ip Seán ó Gátra ar a éile. Fuair bair, uo péir uí airgáin, timéall na bliathna 1706: Irish Minstrelsy.
 II. 429.—Scoluioe, fear léiginn, scholiast.
 67.—Scotic, (?) Sanscrit.
 68.—Raibín ceanntríom, (?) an ancient style of writing.
 70.—Uo, a contraction in writing. uiréigéas, a composition.
 71.—Ceann pá eite, a mark used in older MSS.
 72.—Tá an file as cur ríor ar a éiréirb féin annro, ar a feabhar éun uo a léigéam, ip ar a eóluir ar béairlá na Sean-Gaeoilge. Fásam faoi féin 180.
 80.—An tur, .i. Tur Nimro.
 81.—A éumare, "Confusio linguarum." R. mac O.
 82.—Fileóir, fear léiginn.
 86.—Gairte, a trap, snare (ba gairtí géara).
 87.—An uá Rannaisgeat. "Varia esse apud Hibernos carminum genera ostendit poeta." R. mac O. The poet enumerates some of the ancient metres. See the Introduction to Ámháin Céitinn. Rycémur, rhyme, (?) stressed metres.
 94.—Uuain leabairéaseta, poem on a person's birth. He gives a summary of different kinds of composition usual amongst the poets, and of Ogham or occult method of writing.
 101.—I n-éascurt, deformity, mortal terror.
 102.—Builz, blisters, blotches.
 108.—Níor éoir, "Non omnino sunt contemptibiles magnates Hibernenses." R. mac O.
 112.—Colz, .i. cláiréam. Uorru, rim.
 114.—Pleare, wreath, band.
 115.—Orcur, (?) necklace, ornament.
 116.—Ar gaeiréas, flowing with wind.
 117.—Uiróóil, embroidery.
 118.—Cairín: "The poet's reflections on the English modes in general." R. mac O. Aibio, dress, habit.
 119.—Funnra, a hoop.
 121.—Sruas éacair, false hair.
 123.—On peirp go éite, from cleft to cleft.
 125.—Seanmarúe, chaste.
 126.—Ar peiré a n-easais, on the cut of their dress
 130.—Ní éuirgim an line reo.
 135.—Ar imeall gac ééibe, on the brink of every quay.
 137.—Buasóball, -aill, m., a trumpet, bunnán péir, (?) clarionet.
 138.—Doir uána, poets, songsters.
 139.—I uoiráir, in the recesses.
 141.—Spéantair, metric for puantair.
 143.—Deirúir óir, "Vide Quintum Centimachum, Davidem Fiacharium aliosque, quibus magna pars Europa Occidentalis suberat." R. mac O. Tá rúil asam go n-aireneósfar Conn Céas-éasac asur uáití mac ríára pé n-a gcaipín lairne.
 144.—Aurgesa Ror, ar an bfeoir i nuib Duac Orpáige, i uuiréar Co. Cill éoinne.
 153.—Canóin, Canonical law.
 155.—"A nioiréó" pan lreir. "Tempore quo floruerunt Hiberni antiqui, gymnasia plerisque locis in Hibernia presertim Mo. gratis tum Hibernis tum aliis ex gentibus peregrinis data." R. mac O.
 162.—An éairtáin, the Noble one.
 165.—A rtil, its name.
 168.—Nac bfuair, .i. nac bfuair ríao ann.
 171.—Uo b'fuirur an céim rin, that was an easy matter.
 174.—I buirpíro, in oratory. Déirre, (?) versification.
 176.—Uán uiréas, the old metric system.

Do m'ghair Imre ná n'ghairs-á lár a' fíoríze moir, dá m'era,
 Algg do t'áingair fá brairí amair, d'ainneoin f'heiríze n' t'áing
 Do m'ghair l'áing na l'ong, n' d'áingíoz na n'gho-ghlón
 Aln f'eg do c'ín á g'á m'air, l'ón l'áim iomghá n' h' d'áing.
 Do b'íir c'áingíoz cat éirí, o t'áingíoz éirí go m'bráir.
 Ir t'áingíoz c'áingíoz f'ó f'áir, á t'áingíoz mic M'áil n'áing.
 Ir m'ir d'áingíoz d'áing, do d'áingíoz, á d'áil na e'clig
 M'áingíoz t'áingíoz d'áing, go t'áingíoz an d'áingíoz d'áingíoz! Oí! Oí!

Al h'áingíoz na l'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz;
 n' f'áingíoz g'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz;
 cat a d'áingíoz, do m'áingíoz c'áingíoz d'áingíoz: n' d'áingíoz, do
 b'íir c'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz;
 le M'áingíoz é: n' m'áingíoz M'áingíoz n'áingíoz do t'áingíoz á d'áingíoz.

D'áingíoz áingíoz, á d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz, (Roisí O F'áingíoz
 o b'áingíoz-an f'áingíoz) m'áingíoz d'áingíoz á d'áingíoz d'áingíoz
 b'áingíoz m'áingíoz do g'áingíoz: n' g'áingíoz d'áingíoz l'áingíoz t'áingíoz
 áingíoz d'áingíoz, áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz d'áingíoz
 O d'áingíoz.

F'áingíoz 16. 1852

- 177.—Cúl-uaim, (?) end-rhyme.
 179.—Riama, i. méma, rhyming.
 180.—A paróibear déanta, whose wealth is stored up, ready.
 181.—Málairt téarma, exchange of terms.
 182.—An deáctugáó céana, the same teaching, law.
 183.—Dáim ná gáol, that is, the authors who have been mentioned in this discourse did not belong to bardic families, nor had they the bardic gift (dáim).
 186.—Aét uairle, but the rank and purpose of brave men.
 188.—San éitir, without strength.
 190.—As cur uíona, covering, preserving.
 192.—Stapaeda (Munst. ptaeda), stories.
 193.—Dá gcaoinaó, guarding, protecting.
 194.—Luain na n-éigear, offspring of the bards.
 Luain, son, a champion.
 196.—Mo téma, my theme, subject.
 198.—Le m'anam do féanaó, that my soul may escape.]
- Tá "Mh. Sapa," i. máisirtir Sapa, éir i nveir-eaó an dáim, asur as bun an leatanais an nóta ro: "Ruairí Mac Dairmáda do reiríob an tuirpeaó ro, inniu an 25 lá daugte. 1758."

núro na gaéilge, VIII.

Ir é puo atá asainn i gcóir "Núro na Gaéilge" an mí seo ná leatanaó de reiribneoirpeaó Comáir Uí Ileaóda, go bfuil an oipeaó roin tráéct dá déanamá air as an dáirí pátrais de páer. Do reiríob Comáir Ó hileaóda ana-éirí leabair, asur ir maic linn é beic ar ár gcumur rompla dá reiribneoirpeaó a éirí or comáir léig-teoirí an IRISLEABAIR. Bior a buirde-ácur ar an dáirí pátrais de páer a éirí an leabair as triall orainn.

Ir í earrpaó atá ann aét eiríocnuáó "Eaétra Conaill Gubain," go bfuil an t-dáirí pátrais as cur ríor air fé XIX i gcuir na míora ro dá airce. Sio é i gcló é:—

Do marbair Impire na nSpéas
 ar lár a flóis móir dá méir
 asur do éngair fá buair amac
 o'antoeóin fluaig na t-turcaé.

Do marbair Lámar na long
 ir Antiochur na n-áru-glonn
 an fear do éinn ar gac maic
 aon lám iomarbair na haria.

Do bharir caogao caé ehuaró
 ó t'fásbair éirí go mbuaró
 ir tu roinríó eiríóca ro reáé
 ar éiríatib mic néill náraig.

Ir mire Dunaóac uian
 do bharir-pe a Conaill na gclair
 ní faicream tu ó ro amac
 go t-aigair an bharé bharéac
 oé, oé.

A haitle na laoi rin triallair Conaill
 asur a muinntir cum na hÉireann, asur
 fa ríor gac níó dar éiríngir an t-áiríó;
 óir do éirí pé céao caé i néirinn. Do
 marí pé céao bliadain i néirinn, asur dá
 bharir-ran do bí céao tuine cloinne, asur
 clann cloinne aise rui fuaí pé bár: do
 bairceá le pátrais é; asur ir iomóda
 naom asur níó do éiríngir ar a ríóéct.

As rin asac, a dáirí airíntíngir uairle,
 (Roibeair Ó fuaíain ó dán an fáoiríngir),
 roinnt dem páoár ar eaétra Conaill
 Gubain, mar do gclair; asur gé nac
 dóig uim t'fáirín go bharé arí, ar an
 páoár ro, atá rui asur go n-áiríóirí tu ar
 Comáir boéct Ó hileaóda. Fáoiríngir 16, 1852.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

Cártaí porta Gaedealaca!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltair litreacha i staob éasairípeaéda go uí
 an fear éasair; 7 litreacha i staob bairíngir go
 uí Stáiríngir, Oiríng an Connairé, 24 Spáirí uáétraic
 uí Conaill, áé Cliat.

IRISLEABAR NA ŠAEDILZE.

Iml. 14.

Át cliaċ, feabhra, 1905.

U. 173.

FILIRDEÁCT CLAINNE ŠAEDÉAL.

Nuair a hiarrair oim airté a rŕŕiob do'n IRISLEABAR, b'éigin dom a dul ar rŕaitéar, mar ní go maic a bí a rŕior aŕam cia an cineál airté ab fearr a o'feiltear do'n páiréar. Céar mé go mba ceart dom ruto éigin a rŕŕiob a mbeaó glacaó aŕ an bŕear eagar é féin leir ar éar ar bit, aŕur bí baranall aŕam an ruto a éairneoaó leir-pean go oair-neoaó pé lena léigŕeoirib. An uair oerir a éannaic mé é, éair mé féin aŕur é féin rŕŕaó oé lá aŕ léigear filir-deáctá—abŕáin a bí oirŕŕe rŕior aige-ran ó na pean-oaomib. Éualair mé poimnt maic oé na habŕáin éana, áct nac é an leagan éaona oiréac a éualair mé ar na habŕáin aŕur fuair peiréan oiréa nuair a bí pé oá ŕeup rŕior.

Céar mé, oá bŕiŕ rŕin, nac bŕéarŕann rŕáct ar nio ar bit ba peileamnaige ná ar na habŕáin aŕur ar an bŕilirdeáct a bí aŕ rŕit ioir ŕaéoil rŕit oáir éoruiŕ aŕair oá tabairt ar ŕarana aŕur ar na hoileáin eile. Aŕur pé aca rŕin é, bí ponn oim an méir rŕin moóa a éabairt oó fearr an páiréir, mar tá lúigear móir aige leir an bŕilirdeáct aŕur oirŕ móir aige uiréi, mar tá aŕ ŕac uile oúine a bŕuit eolar aige ar an bŕilirdeáct, nó a éuigear í.

Ní léar oó'n rŕuit í féin; aŕur ní go minic a peiceamuir rŕáct ra nŕaéoilge ar lŕilirdeáct na ŕaéoilge. Ir léar oó'n maŕiac ŕac a bŕuit ioir an o-ole aŕur an maic—euir oé, ar éuma ar bit—euir ŕur beaŕ é go minic; áct níor móir oúinn-ne rŕior páca a bŕit aŕam níor fearr ná beaó aŕ maŕiac, aŕur ŕac nio oá oair-neoaó linn inŕ na habŕáin a míniŕŕaó aŕur a uŕoariŕŕaó ma ŕné féin aŕur ma éumariŕŕeáct. An rŕeoir ir luacmaire ra oómain, .i. an luag—ŕearann rŕi í féin éom maic aŕur ŕearann rŕi ŕac uile ruto eile. Tá rŕamŕeac an páir aŕ rŕeáct aŕur rŕoir'n teanŕar ŕaéoilge, aŕur an rŕoŕal rŕoŕac oá rŕoŕlunn; aŕur ó nac bŕuit teanŕa ar bit, an té a mbeaó rŕi aige i ŕceairt, ir ŕlaine ŕeáŕta ná í aŕ eup rŕior ar ŕac uile rŕoŕt, ir mŕeoir oúinn a rŕoabar a péacaint anoir uiréi féin.

Beaó pé móir aŕam-ra, i n-alc ŕearr mar é rŕe, túr aŕur oiréar ŕac nio a bairéar leir na habŕáin ŕaéoilge a eup rŕior, aŕur níl éan oúil aŕam péacaint leir. An té náir eup eŕuŕnuige inŕ na habŕáin é féin éana, aŕur náir rŕŕŕoŕiŕ áoóar na n-abŕáin i n-a ŕceann aŕur i n-a ŕceann, aŕur náir oearŕ go ŕŕunn iao i n-a bŕoŕum aŕur i n-a nŕeib, aŕur náir péac aŕam le bonn a páŕail le inŕinŕ na bŕilirde a éum iao—an té nac nŕearŕair

rin, ba doiligh óó móráin a tuisirint uaim
fúta, mur' tuisirint uáthar ar na habráin
iad féin as míniúghad gac uile nio dá
n-abrocaiminn. Ní féadaim rin a déanamh i
n-alt gearr mar é seo ; agus dá bfuil rin,
ir fearr dom a tseacht, an iarraid seo, le
molaó a tseacht do feabhar agus do
áilleacht na n-abráin, agus dá mílteacht,
agus dá mbinnear ; as fúil a' go gcuir-
fíde fearr a' bairr cruinnigh in na
habráin gaeilge, agus go tseachtasíde as
tíocht oíche—gac éan-uine as féadaint
lena fmaointe féin a tseacht 'un cruinnigh
agus a foillíughad.

Agus íre an tramail a bheirfaim do
feabhar agus do glaine na n-abráin gaeil-
ge : ríuic glan mílir fíor-uirge, a rseit-
fead amad ar cnoc ghlanmhar i n-oileán
áluinn i lár na fairsige móire, naé mbead
uair nó tseacht-míanaé éan oileáin eile
tíro an nglaineamh a mbead an ríuic as
éirge ar ; nó naé feolfaó an gaoí éan
fíuic in na n-aédear of cionn an oileáin
rin, le go bfeadfaó tseachtas ar bíe a
beir ar an uirge a tuisfead anuair in na
tíruic.

Agus íre an tramail a bheirfaim do
áilleacht na n-abráin : bláctanna bheágha
cumhartha a bead as fár ar na bainneogair
ar bhuad an tíroíde, agus iad a feiceál le
deallíad an lae gléigil, agus an ghlan go
foillíreac folurmhair in na ríuic. Agus níor
mílte leat an míl a bead na meacham a
cruinníughad ar na bláctannasí nā míl-
reacht na n-abráin rin ; agus níor binne
leat an ceileabhar caoin a bead as an
lonnub agus as an gceirígh of do cionn
in na cpaínnasí nā gheobhá de binnear
in na habráin dá gcuinnceá dá nglabail iad
leir an nglu agus leir an gceol a bí as
na fíuic leat an t-am a nglabail iad.

Agus of cionn gac uile nio eile,—an
tá a mbead buairídear ar a éiríde nó ar a
intinn, gheobhá ré abartha in na habráin
na fíola céatona a bead a éiríde agus a
intinn féin a amóactáil, ra gcaoi go
mbead an t-abráin mar gúe a beir féin as
fíreghairt do glóir a éinn. Ní tír ar bíe
dá bfuil an ghlan as gcaoi uirí, de fíog-
actasí na cruinnigh, agus a bfuil doainí
dá háitíughad, naé bfuil abráin dá gcaoi
i mearg na nglaine, agus a fíreghairt do'n
aighe agus do'n cáilídeacht a gcaoi 'Dia
óíob. Aet ir ionnámáil, an uair a bíor
na habráin tamall ar fíuic i n-a mearg,
go tseiríghéann fíad oíobha, agus gur
be an t-abráin ir nuadha an t-abráin ir
mó a mbíonn tír ar. Tá fean-abráin
ó'n oílinn as fíe tír gaeil, naé bfuil
fíor cía an uair a fínnéad iad, ná cía a
fínné ; aet, nó go n-aéghígh na gaeil a
gcailídeacht féin, agus go tseirígh fíad a
tseangha, beir oíreac mear' ar na habráin
rin agus bí oíche an céad lá aríamh.

míceál ó máille.

Dia Domnaigh tug cabair égháin ir ghára ó Dia ;
bíonn an Domnaic i bparáir ir i bparáir luic fíad ;
Dia Domnaigh ní'l power agam námar im' óíaró,
'S ir é mo lom-éreac naé Domnaic gac lá pan
mbíadain.

"Tá beir gaeil a gcuinnigh na nglaine. Sin
a bfuil. Ní fíu leir na nglaine mionmá a déanamh
óíob."—annála na Suad.

A fíoghíde mílir 'r a uine na tseirígh gcaoi
do-éirí an uíla 'na bfuil na céatona ar feoi
na mílir uine aca i n-ionnó as déanamh fíuic,
inóis cláirí nglabail tair uile gan éirí gan ceol

Gléar tíghé éin beir buan
bean égháir ir fearr gan tair
cupán beag ir gan é lán
ir a leigean ar éilí adrao.

AR D'OROC-ÉADOMNUÍDE OÍDCE.

Seo gíota eile a leabair Séamuir Uí
 Cáraid. Do éaprouigear san Aghaidh
 Ríogmáil agus fuair amac go bfuil pé
 ar fagáil i gceitche leabhair ann. Sroiaí
 a gcomharthaí, (a) 23 M 16, (b) 33 K 25,
 (c) 23 B 37, (d) 23 K 11. Is é leagan an
 leabair a. an ceann is fearr; Ainmíar
 Mac Macgáinna ó Conntae an Cláir a
 reiríob é. Maonfeachtam Ó Comhairde ó
 Cáitir Luimnigh a reiríob b. agus c. Deir
 v. gur b'é Ainmíar Mac Cruicín a ceap
 an tuam, aet ní dóca gur b'é, agus n-a
 ceanta roin ní faictar ann aet leagan
 truaillighe. Níl ann aet ceatpáin, 1, 2,
 7 agus 10, i bfoctair an Ceangail éir.
 Níl an Ceangal i n-éin leabair eile díob
 ná ní bfaigim i leabair Séamuir Uí Cáraid
 é. Mac páinil do leabair a reiríob
 Diarmada Ó Múlcáine is ead leabair
 Séamuir; agus díob an Diarmada reo ar
 reoil Séain Uí Tuama an Spinn, nó mara
 paib buail cuio dá reoláirib uime. Tá b
 agus c. mar a céite focal ar focal.

Ní fíor caluim a ceapad an gíota ro,
 aet is follur a tagairt no dó ann do
 feann-feaet na nGaeil go dtéirdeann
 pé riap go dtí an réamh doir déas, agus
 b'éirí go bfuil pé abrad níor pine 'ná
 roin.

Dáta a méirfeacta, Oglácar ar Rann-
 ardeact Míor atá ann. Tá a deallpáin
 ar gur i bfiór-Rannarideact Míor a ceapad
 ar dtúir é, aet go ndearmad aetpuga
 focal ar ó am go ham do péir mar díob
 na feann-focail as tuitim a húraro.
 O'méir an puo céatna ar a lán dár fean-
 lictirideact.

Ní binn do éorann lem éadib.

A mácaim faoir na bponn ngairb:

Sió deactair dúinn san a gurde (1),

Do b'feair liom-ra tu beir balb.

Do dúirpeogta marb (2) a huais

Le (3) gac fuaim dá (4) dtis ót íróim;

A éadomtáig lungear liom fuar (5),

Is doilíg dam beir dót dóir.

Dá mbead eactar díob im éann

Do ba luí leam de gair,

Gair éadoméann as tollad éann,

'Ná do írann as dul im éluar.

Dinne liom gairuinn na muc

'Ná gac gur lungear ót íróim;

Dinne fóir, ní beam dá céit,

Gairim asá meit i mbóim.

Dinne doir-gur lag laoi,

Díorad (6) díor-múilinn máoir bair,

Nó gair (7) garb-eair: éadom mbán

Re lungead do lár tar air.

Dinne díor-béime (8) na n-ail

'Ná gac írann dá dtis ót uet

'S is dinne donál (9) na bfaol

'Ná gac éadom éirir ic gur.

Dinne gur laeán (10) ar linn

'Ná gluéar do éinn ic fuar;

Agus is dinne fá feaet (11)

Fuaim garb-éonn as teact i gcuán (12).

Is dinne dúirpe na doir,

Gair élogán cé garb an díor,

Gul leimib go riadrad (13) éinn

Is dinne linn 'ná do glóir.

Mná moíad (14) go ngóim as gul

San árad ar (15) reur dá mbóim;

Caol éadom n-óidce fuair

Is dinne 'ná fuaim do íróim.

Sceamgail (16) reime le reiríor páir

Ní meairim gur páir dom éann.

Nó (17) géim eairte le díor éruar

An díor éis uat ar mo péall.

Ceanḡail tonn le creastaib long
 Uaill fearcōn cé loinn a rian,
 I r mīle binne céad uair
 'Ná ḡac fuaim lingeap ót éliab.

Ṯrac ní bḡaḡaim (féin) ar fuan
 Do tḡaḡ leat ḡruas mo éinn
 ḡac boḡḡaḡaḡ éis ót éeann
 Ṯar bḡiḡto i r leam naḡ binn.

ní binn.

Sro é an Ceanḡail fé mar atá ar paḡḡaḡ
 i leabap Ṯ. :—

Aiḡḡar a éinn cia aca ḡen oír
 A ḡcaḡḡar a bḡuḡe o'érḡeaḡ
 Do b'ḡaḡḡa leat oíob ar leabain ran
 oíḡḡe

Ic aice i r tu tinn ḡreḡ-las
 Fear ḡḡaḡḡar let ḡaḡḡ mar éapall pé
 éuḡḡ

Aḡ ḡaḡḡaḡ 'r aḡ ḡnóim ḡaḡḡaḡ
 Nó bḡaḡḡe binn ḡan laḡaḡ ar a linn
 ḡo marḡm ó lūḡe ḡḡéme.

A ḡḡ anacḡaḡḡ aḡḡ, ní ḡeaḡar ḡo ḡeḡmḡ
 I r ḡeaḡar ḡo laoi a ḡeḡḡeaḡ
 I r ḡo mb'ḡaḡḡa liom oíḡḡe ḡaḡa fé ḡaḡḡ
 I r ḡaḡḡaḡḡ ḡom ḡiḡḡ-ḡeḡeaḡ
 'Ná ceaḡḡar ḡen oír aḡ ḡḡaḡḡ ná aḡ
 caḡḡḡ

Ṯom ḡaḡeaḡ 'r ḡom ḡḡ-éaḡaḡ
 I r aḡéuḡḡm Cḡiḡḡ mo ḡḡaḡḡ ḡo éḡe-
 aḡḡ

ḡo ḡeaḡaḡḡm ón oír ḡḡéḡḡe

(¹). ḡan a éeḡḡ, Ṯ.

(²). marḡḡ, ḡ. C.

(³). Rir ḡaḡ, A. ḡ. C.

(⁴). fuaim lūḡḡap ót, Ṯ.

(⁵). lūḡḡap am ḡaḡ, Ṯ.

(⁶). Oíḡḡaḡ, ḡ. C.

(⁷). ḡeḡ, ó Cāḡ.

(⁸). bḡoḡḡeḡḡe, ó Cāḡ.

(⁹). Ṯonāḡ, ó Cāḡ.

(¹⁰). na laḡa, ó Cāḡ.

(¹¹). pá ḡeaḡ, Ṯ.

(¹²). Cum cuain, Ṯ.

(¹³). Siabḡaḡ, ḡ. C.

(¹⁴). moḡḡan, ḡ. C.

(¹⁵). aḡaḡ aḡ, ó Cāḡ.

(¹⁶). Scḡeaḡaḡ, Ṯ.

(¹⁷). I r ḡeaḡa ḡaḡḡ-muḡlīnn ḡeaḡa ḡaḡḡ
 I r binn pé éḡiḡoná ḡo ḡḡaḡḡ, Ṯ.

ḡLUAIS.

Aḡaḡam Ríḡḡaḡ, R. I. Academy.

leasḡan ḡḡaḡlūḡḡe, a corrupt version.

Ceaḡḡaḡa, -an, *fem.*, a stanza, verse.

mac ḡaḡaḡ, a copy.

ḡaḡaḡḡ nó ḡó, one or two references.

Seann-ḡeaḡ na ḡḡaḡeaḡ, old Irish civilisation (law).
 méḡḡḡeaḡḡ, metre.

Rannaḡḡeaḡḡ móḡ, one of the ancient kinds of metre.

See *Amḡaḡm Céḡḡm*, p. 12.

Seann-ḡocal, an old word; ḡeanḡocal, a proverb.

A ḡaḡaḡm ḡaḡḡ, a "free" noble youth, a member of
 a free clan.

ḡonn, the air of a song, a melody.

ḡró ḡeaḡar ḡúinn, though we (*i. e.* I) can scarce
 restrain ourselves.

A huaiḡ, out of the grave,

Caḡḡḡaḡ, -aiḡ, a companion.

ḡeḡ ḡot cḡḡ, to be of your company.

Caḡlḡeann (¹), an augur; cuḡlḡeann, the-noddle,
 ó Raḡ.

Aḡ toḡḡaḡ, boring a hole.

ḡḡann, a snore.

ḡḡaḡḡm na muc, grunting of swine.

lūḡḡm, I jump up.

ḡaḡḡm ḡ ḡl., sand being ground in a quern.

ḡoḡar-ḡuḡ, a dull thick sound.

Ṯiḡḡeaḡ, grinding, gnashing of the teeth.

bḡaḡ, ḡḡaḡ, quick, active.

ḡéḡ, shouting, moaning.

éap, a waterfall.

éaḡm mbán, of white flashes (of foam).

Re lūḡeaḡ, whilst jumping back to the level (of the
 water).

bḡiḡḡ-béme na n-aḡḡ, the echo of cliffs (*m.* ó
 Comḡaḡḡe).

Ṯonāḡ na bḡaḡ, the howling of wolves (*m.* ó
 Comḡaḡḡe).

éḡaon, an incline, bend.

ḡḡeaḡ, a rattling.

Ṯóḡḡ, -úḡḡ, harmony.

Siabḡaḡ éinn, phantoms in its head.

mḡá moḡaḡ, wives of labourers, husbandmen. There
 is an old word, moḡḡan, meaning child-birth.

Goim, pain, anguish.

Árað, hope, guarantee.

Caðan, a wild goose.

Sceamgail, yelping, rasping.

Le pcpior, tearing through brass.

Cairt, a waggon, cart.

peall, pallet, couch.

Ceanḡail (?), bursting; conḡal, conflict, ó Raḡ.

le cpeatamb long, against the bodies of ships.

uaitl fearcón, the howling, crying, of dogs.

Cé lonn, though fierce the outcry.

Opiað, opportunity, attempt.

bolḡpaðac, sound as of blowing. Pron. bolḡamðeac

Ceanḡal, the "summing up" verse.

a bpuḡe, their noise; faḡim, I speak, talk, ó R.

Cuing, a yoke.

as fearpað, stretching and twisting laboriously.

bpaḡaḡe, a talker of nonsense.

linn (?) lioḡain, a trowel, his tongue.

luḡe ḡréine, sunset.

Anacpað, wretched.

aoib, genitive of aoib, cheerfulness.

Deímin, pron. uín; cáinnt, pron. caoint; from these it may be inferred that the ceanḡal at least was composed in Thomond.

Ceaḡtar den uír, either of the two (persons).

Raroað, tossing, throwing.

atḡuingim, I beseech.

ḡo nðeacainn, that I might go.

ḡréimpe, a while.

SCÉALA ANALL.

A ðuine llapail,

Bí fear ḡaeðealað aḡainn ra caḡair
reo ar an ḡo 7 31 lá de mí ðeiprò an
ḡóḡmair. Do molað IRISLEABAR NA
ḡAEÖILGE ḡo ceann buaðna ðon ḡríom-
að ðuine do b'fearr eður ar ḡaeöits.
Maípe Nic ḡearaite, 32 North Street,
Springfield, Mass. do buað an ðuair,
aḡur dá mb'e do toil é an tIRISLEABAR
do cup éúci, táim-pe aḡ cup a fíacá
cuḡat.

Tá amhrán aḡam dá cup cuḡat leir, ḡur
molað ðuair do mlaípe mī éigeapca ar
ron a ḡabáil i ḡComórtar na ndor ós aḡ
án b'fear céaona. ḡaib pí na cuis panna
atá éior i ḡopað; o'fáḡ pí an pann

ðeiprò n-a ðiað. Tá ro le ceap i láir an
amhrán. Míeál ó Siotcáin ar a ḡeug-
aíor Mici ḡeáin ðáð i bpaḡóirte na
ḡromao i nuib Rácais i ḡCo. Cáipròe,
aḡur do comnuigeann pé láḡair i ḡCaḡair
Willimantic, Conn., U.S.A., do éum an
t-amhrán. Badó ðóis leat air ná paib pé-
ana-buðeac dá cupar ḡo haimpeice aḡur
pín é nuðáta aḡ na miltib eile dá mbad
maíð leo é aomáil. Má'r píu leat air é
cup ran IRISLEABAR é.

PÁDRAIS UA HÉIGEARTA.

Dá n-éipeoḡað an peamall ðen talam ip
fearr ra Ríogaðt,

Do paḡainn-pe a-baile ip beað aḡam
ppátaí arir,

Im aḡur bainne aḡur caiteam ip faḡáil
mar bíot,

Aḡur marcaigeaðt ra Caḡair, do tóḡpað
an bñon ðem époirde.

Dia Céaḡaom ra Caḡair im fearraí ar
époir ḡeáin éinn doirpo,

lem tpucaill beaḡ beapḡ ip paḡḡeac ðen
im bpeaḡ buirde;

Ar tóḡaint bpaon leanna ná péaḡar cé'n
taob n-a mbínn,

atc mo bean ip mo leimb aḡ tñúð uom i
ḡcóip an tige.

puair bíor-pa ra baile bíot na ba beaḡa
poñam 'r im ðiað.

aḡ peiteam n-a fearraí ra maða ḡo
ḡepúróti iao,

'ḡá peolað éum ḡapaḡam ḡac maron pap
a n-éipeoḡað ḡuan;

Ip ḡo mb'fearr poim uom-pa 'ná muilte
'ḡur Overseers.

Náir mór é mo mearpaḡal an lá ceapap
teatc pañ tair cumm

ḡo tñúci na hanaḡa mar a ḡoñmaipcar
an bláipe bíot.

Dúirtéirí damanta ir papealac o'feoil gan
briús,

Ir an bille n-a fearam cún ppeasairt do i
gcionn an mí.

Tá mo fáil leir an dtaip-mac go pasao-ra
apir éar tuinn

Go Caatir na Druinnile mar a bfuilro mo
cáirde gaoil.

Tá mo gaoile go fairsing coir Dairbre ir
póir Mag doir,

O'n Rát go Taitile ir gan deapmaro Dóro
Eogamin.

An pann a o'fás rí amuis:—

Mo mallaet do tugaím do'n té cuir pinn
le pán an tpaogail;

Go gcapairt a teanga ir nár fanairt don
cáinnit n-a béal;

Ní hé rin a d'allann mé, agus gearpánn
mé i lár mo éleib,

Aet 'nuair éoirim-re tallarai as gearpá
ar a noútaig féin.

A páorais na gCapar,

Ir maít linn na cunnairí a tugaí ar
cúrrai na Gaedilge i Springfield. "Ar
maíte leir féin ir ead deimeann an cat
crónán," tá pior asat. Ní baogal ná go
mberó Máire ilic gearairt páirta le n-a
duair. Níor b'ole le fear an IRIS-
LEABAIR ná gcuimneogad luét rtiúr-
uigste peireann i nEirinn ar a bábán féib
mar do cuimnig rib-re tall air. Nuair a
tiocparó an lá tiocparó a cuir, ir dóim;
agus ir minic a cáit duine rppot amad
cún beorpa ar cólmóir.

Dáta Máire Ní Éigearpa molamíro-ne
Eoirio Princepr den Táillúirín Magairt
ó i bfoair na duaire a fuair. Mara
mbead i ir ar éigim a éoirparde rceal
cóirde ó Miceal Ó Siotcáin, go oí go

mbead ré as tabairt an féin b'éoir.
Supa pado go oí roin, ar nguirde-na, mar
bad ró-maít linn iarraetai eile o'fagail
uair. D'éoir go meallparó gút beil
Máirín airte beag eile uair. Ní cuir-
rimir táirrti é. Ir blarta gan ampur do
féarparó Miceal cur pior ar cúrrai na
"muilte ir na nOverseers" tall ar maíte
le rna brealláin abfur ná bíonn cúram pa
tpaogal opta ná nío as baint coorlad na
hoirde oíob aet a fáit a bío as cum-
neam ar feirt cún imteadé ear páite;
gur annpoin a beoir n-a n-uairle, agus
iad gléarta i gcuilte breagta; as
piocad an óir 'r an airgíro de rna leacac-
aib tall, 7 mópán eile den tróro roin.
Ná bí as tráet leo ro ar an breall-beairt
deimro ar a mátar Éire, tre n-a págaint
n-a noiaró. Ir beag opta Éire. Ir beag
leó déanam feall-birt. Agus maroir le
gráó dá oíir féin! Airiú leos dam féin,
a duinel; níl oipeao ir do pasad tre éro
fnáctaire den eairparó roin i gcoirde ná i
gceatalac éin-brealláin baoré oíob. Dá
gcuirai i oíuirgint doib pior dála "na
muilte ir na nOverseers," b'éoir go oíoc-
paró átarpac aigne doib tre beir as
rmaoineam opta. Níor mirde an rceal a
innirnt doib ar éan-cuma, ir annpoin, má
déanparó a n-amleap bíod opta féin.

Ní facair ruam ar éinne an oipeao átar
ir bí ar Córna an Gleanna nuair a táir-
peánad airte Míóil do. Com luat ir do
léig ré i cat deirir leir ná deagairt
láirpeac buill ar muin a pegasur féin,
agus riuó ar rtáir ar cor i n-airde go
pámparur é. Ar oteadé do go bpuac
Helicon, do tuirling go mear agus o'ól
rmiotán a Tobar na Naol mbéite. Dá
gearp n-a oíaró-ran go nreagairt i oíoir-
icim ruain agus páim-coorlata, agus piri

bhríḡ na fairnéire pírinne do táinig do tré
oibhuḡaḡo ip tré móir-ḡmáḡta doibḡe
ḡraoibḡeḡta an nḡonḡair ḡḡoḡ-áluinn:—

múire cair éuḡainn a-baile ḡo Danba nḡo
a mḡéil,

Deiró fáilte ip ḡaḡiḡo ḡan ḡearmḡo
ḡomḡat-ra, a éḡoibḡe,

Deiró teimte ar laḡaḡo aca ó ḡaḡair na
nḡiḡe 'ḡoí an tḡnarḡm,

Ar mḡullaḡ na Sḡealḡ, ip ar ḡairḡḡe
ḡleḡoibḡe an ḡḡinn.

Tá áir bḡeáḡ fairḡḡḡ ar bairra ḡaḡ móir-
ḡnne ḡḡoibḡe,

Túrḡḡḡa calma ip aiteann pé óḡ ḡo ríor;
A uaḡt ḡe ḡeḡaḡa ḡeal' eatorḡa i bḡlḡr
ḡealḡ óim.

Ip ḡo ḡcuirḡaḡo a mbáilḡt ort aitear ip
ḡḡḡaint éḡoibḡe.

ḡeḡair péar ḡot ḡapall i maḡaire ḡḡe
ḡoir ḡbann,

Ip mḡle ḡearra 'nā ḡaraḡan ḡléibḡe ḡá
ḡeḡar;

Do laoiḡ aḡ tarraint éun baile ḡo céim-
learc ḡamḡar,

Ip do tréḡo bḡ bairne 'r a laḡt ortḡ aḡ
ḡeḡoibḡe ḡo ḡḡeḡaḡ.

Bionn ḡunna aḡe Caḡal aḡ leaḡaḡo 'r aḡ
láimḡaḡ cearc ḡḡaoiḡ,

Ip ḡaḡair aḡ ḡairí éun tḡearḡarḡa
ḡáinḡeḡaḡ buiḡe,

Ceḡo ḡiaḡaiḡ ip ḡeḡaḡa aḡe clanna na
nḡeáḡ-aḡḡeḡaḡ nḡḡoibḡe

áḡur ḡuireann na hearḡaine 'á nḡḡeḡaḡo
ḡar fáile aríḡ.

Tá a' pílleḡo ḡon tḡeana-ḡḡḡo calma ar
áḡo-ḡlḡoḡt ḡaḡoibḡe,

'S tá péan ḡá ḡearḡaib aḡ leaḡaḡo ḡaḡ lá
ḡár ar ḡoíḡ;

U'ḡ an bḡaḡnín leanna pé nḡeḡaḡa ḡi tráḡ
bḡeḡ ḡíor,

'S ip tuiḡḡe ḡo ḡeḡaḡar ḡaḡairne ip
ḡḡaḡaḡo na ḡiḡe.

Ip cair éuḡainn a-baile, ḡeḡair ḡlaḡear
ip fáilte ó éḡoibḡe,

Ceḡo ḡáir ar ḡapall ḡo Caḡair nḡb Ráḡaiḡ
ríor;

An trḡáimḡe aḡat ip caḡeḡm ip ḡaḡáil mar
bḡoḡ,

'S ḡo bḡeḡeḡm 'n fáro mairḡḡi éu ip
ḡearḡain ḡen ḡáim le laoi.

F. AN 1.

GLAIS.

A *ḡlaḡa*, its *price*; a *luaḡ*, its *value*.

Comḡḡar na nḡor óḡ, the competition for Juniors.
An ḡann ḡeirḡo, the last stanza.

ḡim é nuḡáilḡa aḡ na mḡlḡib eile, that is the case
with thousands of others. "B'im é an úḡrḡáilḡa
aḡ ḡormḡaḡ," Séḡona, leaḡanaḡ 166, line 3.

Caḡeḡm ip ḡaḡáil, spending and getting.

ḡa Caḡair, i. Caḡair Sarḡbín.

Saiḡḡeḡaḡ, a vessel, a firkin.

aḡ tḡuḡt liom, expecting me

ḡaraḡan (i. ḡarḡḡonn), rough mountain land.

mḡlḡe, mills, factories. Throughout W. Cork and
Kerry t after l is aspirated; thus *ḡáilḡa*, *fáilḡe*,
mḡlḡe, &c.

mar a ḡḡḡairḡar, where they measure (auton.).

Raḡaḡaḡ o'ḡeóil, coarse, tough meat.

áḡair-mḡaḡ, for áḡair-mḡaḡ, áḡo-mḡaḡ (?).

Caḡair na bḡuinnḡe, i. Caḡair Sarḡbín.

ḡo ḡḡapairḡo, may it shrivel up.

aḡ ḡearḡaḡo ar, running down, talking ill of.

luḡt ḡrḡḡḡḡḡe ḡeḡeann, the managers of *ḡeiscanna*

Sḡḡot, a sprat; colmḡir, the hake.

An táilḡuḡḡin maḡarḡo, name of an Irish air; the air
of the songs above. Versions have appeared in
the last two numbers of an IRISLEABAR.

aḡ taḡairḡ an féir, i. an uaḡḡ, "growing the
grass."

ḡuḡ béil, a voice for singing. "ḡḡi ḡuḡaí naḡ
ḡeḡair o'ḡḡḡuim: ḡuḡ béil, féile ḡ ḡilḡeḡaḡt,"
says the proverb.

leacaḡa, flagstones.

ḡealḡ-beairḡ, a treasonable act.

ip beaḡ ortḡ éipḡ, they care not about E.

ip beaḡ leḡ uéanam, they think little of doing
marḡḡ le, as for.

Cró pnáitaroe, the eye of a needle.

Cheatalae, -aig, the body, the trunk.

Bheallán, -án, a lout.

Cao veirir leir ná, "what do you say to him but,"

"what do you think but"

A pegasur, .i. a eac.

Smictán, .i. veoc.

Na naoi mbéite, .i. the Nine Muses.

Toiricim ruain, a deep slumber.

Fairnéire píunne, truthful testimony.

Doitbte, magic.

Caatir na hóige, .i. na bpuimile.

An tSnairm, Sneem.

Mullaiú na Scealt, .i. Sceitú mheit.

Sceata geata, whitethorn bushes.

Ir míle peappa, a thousand times better

So céim-leape, with slow steps.

So rpeabac, in streams.

Az láimac ceapic ppaioig, shooting grouse.

Páinpeac buíoe, .i. gipférdte mópa.

Ceao píadaiú, licence to hunt.

Clanna na nbeáig-ataipeac, .i. Clanna Gaetéal.

Dá ngeavac, being hunted, scourged.

Tá a' pílleac, there is a returning of.

Ir tuigte, it must be understood.

Iz peapram, one of the poetic confraternity.

IRISH MSS. IN WATERFORD.

By Rev. P. POWER.

VII.

XX. Vol. in folio, 168 pp.—"Ais peo piop mímiúg ar na Deit n-áanta ar na Sácpamaintíoe ir mipeiríoe an éperioim épiopmait vo peir naoim liagóipíoe ar an éapant ó áapbéapíao so Gaioilge le Séamur mac Geapait a mbaile William láim le hóiguit pan mbliagán 1864."

XXI. Thin vol. in small quarto, in handwriting of John Burke (Seagán ve Dupic ó an mbpungier nuac).

(a) Portion of Cúipe an mheoim Oróce, 4 pp.

(b) "Eacépa Séamur Spae of Donnchadh Ruadh. "Baélae bonna-bpeac ppumac pálpamap vo bí n-a pgoiape boet pan mbaile bpeac a gcomntae popteáipge az pógáum ó aon von ópo ollamanta .i. Donnchad mc na Mapa noe vo pinne an aipri (von baélae éeavna) vo éailiúg vo bí vá éupímac pan oróce. Eacépa Séamur Spae ir é az íappa léiginn na pgoiape pap éailíeac píaptae maol vo ptiail a béubap pa mála." 41 stanzas of 4 lines each; frequently published.

(c) Eight stanzas of four lines each. Epigrams, &c.

(f) "Táim-pe am éoúla ir ná vúipig mé." Beginning:—"Cé pava nam pém az éipveac le peavupieap." 72 verses.

(g) "Ceir cuip an t-aipir eoúan ó Caom éum Seagán élaíac," with "Ppeagha" of latter: 8 verses.

(h) "Donna an tpuaceta ó Súillíobán cet." Begins:—"Ir tpián nam éailib píab le hábaet gac epaéimúg vo éapíga," 8 verses.

(i) "Seagán Conuúin éum Seagán ve Róirte," with "Ppeagha," 6 lines.

(j) Seagán Conuúin cet.; 4 lines.

(k) "Bpián ó Cuablaoi vo coirgeac ar pgoil a éomeac," with "Ppeagha éavmunn vo bpiá," 12 lines.

(l) Eight verses untitled, beginning:—"Ir píomóp m'ionga náir mup vom Homer píamí," and two additional lines credited to "Leabap muimneac."

XXII. Vol. in small folio; beautiful copy (modern) of Popur Peapa ar éipinn in handwriting of Patrick Staunton of Cork. Ornamental capitals, headings, and tail pieces. This copy was made for the late lamented Rev. E. Barry, P.P., M.R.I.A., by whom it was bequeathed to the present writer. Unfortunately the work is not quite complete. 168 pp.

XXIII. Thin volume in quarto. Sermons in O'Hickey's handwriting.

(a) An neomac Domnac íar gCingcíp, 5 pp.

(b) An píéeamac Domnac íar gCingcíp, 5 pp.

(c) Soirgeut—Eam iv. 46-53: 5 pp.

(d) An éeao Domnac píéioo véir Cingcíp, 5 pp.

(e) An tpeap Domnac píéioo íar ceingcíp, 5 pp.

(f) Soirgeut—Matth. ix. 18-26: 5 pp.

(g) Seavom an luaitpe, 5 pp.

(h) Soirgeut—Matth. vi. 16-21: 5 pp.

(i) An éeao Oapavom pan ceapígar, 3 pp.

(j) An vappa luan ven ceapígar, 3 pp.

(k) An vappa Saetapan ven ceapígar, 3 pp.

XXIV. Poor modern copy of "Cúipe an mheoim oróce": calligraphy inferior; hand unknown; wants the first 64 verses.

XXV. Sixteen pages, 12mo, stitched. Devotions, &c., in honour of Sacred Heart. Handwriting unknown.

XXVI. Vol. in large octavo; various hands. Miscellaneous matter.

(a) Irish translation of eight of Moore's Melodies.

(b) "Cúmao Alla." Beginning:—"A mópómúg épuaró na nglar lann ngeap." 136 lines

(c) "Aipíng ar éipe," 40 lines.

(d) Another Melody (translation), "Epuit annpa mo éipe."

(e) "Oipig épioe Siopíglan mupie," with "Uioe, táim épioe naoiméa mupie." 21 pp.

a, b, c, d, and e are in the handwriting of Richard Power.

(f) "Seanmóp ar páir épioo." 34 pp. This is the original from which O'Hickey made the copy

catalogued above—XXIX (*h*). The scribe appends his name:—"Seasán Breatnach, Cairmaiz Beas a sconntae doireláirge."

(*g*) "Ámhán." Begins:—"Bliadain fan taca ro do riaréam mo éiríoe go léir." 28 lines.

(*h*) Poem without title, beginning—"Seiríor ir fear opuil d'ádh, luét an éiríabú ro móraú." 14 lines.

(*i*) Tús ó Sullioáin, beginning—"Fa breas-
aé an ríogal, ir ná húmílaó óo." Does not appear in last printed edition. 56 lines. (Appears in Keating's Poems.)

(*j*) "Donnchaó móir ó Dála, cct." Begins:—"Ní éis an t-áir, ná aingíle vírle." 8 pp. A few omitted lines have been supplied by O'He-
key on margin.

(*k*) "Cúioáin téigíonaá an tuine." Same as XIX (*f*)

(*l*) "An Diabál, an élaín 'r an énuim," 1 page.

(*m*) "Diamuro ó Sullioáin: beginning—"Móir
breasac úib a seiríoeáin éirí móir." 44 lines.

(*n*) "Dean na t-éirí mbá." Original of Mangan's
ballad. 2 pp.

(*o*) "Túarparáibáil air pálar na b'laicéir,"
beginning "A fíir ro beir an túarparáibáil," 36
lines.

(*p*) "Túarparáibáil air píantáib éiríonn," be-
ginning "A tuine beir an túarparáibáil."

(*q*) "Molláó an t-Sácpaimint Beannuighe." This is the well-known poem of Donough Mor
O'Daly.

(*r*) "Easairgíúite éum na Tríonóire. Pearpa na
na Tríonóire leir an áirí Seamur ó leatúab-
air." Begins with a stanza of four lines to the
Father: "A áirí na b'fearc óc glac mé áirí tu t
péim." Stanzas to the Son and Holy Ghost, re-
spectively, follow, and then four stanzas to the Son
again. To these succeed one stanza each to the
B.V.M., Arch angels Michael, Gabriel, and Raphael.
Angel Guardian, St. Joseph, St. John the Bap-
tist, St. John the Evangelist, SS. Peter and
Paul, the Holy Cross, the Beloved Disciple again,
St. Stephen, St. Lawrence, St. Patrick, St. Martin,
St. Mary Magdalen. The poem concludes with
nine further stanzas of four lines each.

(*s*) Poem (7 stanzas of 4 lines each) beginning:
"Ní beir áirí meirge ir m'íre úom."

(*t*) Poem, "An Ríó Cómáctáó," beginning:—
"A Ríó cómaáctáó, a Ríó glóimáir"; 132 lines.

(*u*) "Molláó 7 víoígíomláó ban, leir an áirí
Seamur ó leatúabair uíabair an uimíoláó." 29
stanzas of 4 lines each.

(*v*) "Agláib an báir." Same as XIX (*d*).

(*w*) "Fúata Creasáin éattem." Begins:—"Ir
puat úom bagún san árrán." 64 lines, each line
enumerating one of the poet's aversions.

(*x*) "Donnchaó móir ó Dála, cct." Begins:—
"Caom tú péim a tuine bóct."

XXVII. Thin vol., large octavo.

(*a*) "Laorí énoe an áir," 28 pp. Handwriting
unknown.

(*b*) Cat Cluana Cairb, in handwriting, presum-
ably, of John Browne, of Waterford; incomplete; 24 pp.

XXVIII. Various fragments.

(*a*) "Doimne órta." Begins:—"Sibe tuine ro
tríoiríoir na h-áinte reo áirí don éirí aráin
áirí uirge," &c.; 5 pp. quarto.

(*b*) "Cómáirle na báirí Sgolóirge ná mac." Begins:—"Mo cómairle uirí a m'ic a léoúim ro
fíol áirí." 42 lines.

(*c*) Twelve English verses, with metrical Irish
translations. Begins:—"Let none for wealth in-
sult with pomp and pride"; rendered, "uabair ná
póim na uéirgeáé tuine ar a t-óir."

(*d*) "Beata naom máirgear," 10 pp. quarto in
poor unidentified hand.

(*e*) "Sairm Seasáin ó Doimnall," 36 lines.

(*f*) "Dán maí," in very poor hand of Seamur
a' t-Saigairt (James Power, of Cappagh, County
Waterford. Begins: "A m'ic dé ro éuab u'as a
mbáir a éraim"; 185 verses.

(*g*) "Faoiréom máiré ní úonaáinn." Same
handwriting as last. Maire Ní Dhonagáinn was
Waterford's greatest poetess. She was a contem-
porary and friend of William O'Moran and Donn-
chadh Ruadh, and is buried in Knockboy Church-
yard in Sluab Súa. The poem begins:—"Mo
faoiréom glan go ppar uo'n éirí éairí." 13
lines.

(*h*) Cómáirle an fáirí naoméa. Begins:—"A
úim a uéir ro ríogáil." 20 lines.

(*i*) "Ciall an éirígeáin=éirígeáctáó?" 1
quarto page.

(*j*) Donnchaó Ruab's Pass.

(*k*) "Ámhán puatú gaoilge"; begins:—"Tóg-
farr pé áirí ir b'ón úinn"; 58 lines.

(*l*) "Munster War Song," by Piers Fitzgerald,
of County Cork. Begins: "O áirígear péim san
b'píis áirí fúact." 4 lines.

XXIX. Miniature Prayerbook, in handwriting of
Richard Power, of Waterford; 10 pp., 16mo.; ver,
closely written.

XXX. "Scunpateoir an peacais" of Patrick Denn
in handwriting of Richard Power.

RAĞAIMN-SE 'SUS CITÍ 'BÁLCAEREAÉT.

Go Subáilceas

An tAcair Taos Ó Sínliobam.

1. Ó	Rağaimne 'Sur Citi 'bál	-caer -aét	faoi	faipreag an t-pléibe ó	éuaró
2. Tá	rneacra 'Sur ríoc ar na	r. éibitib	ir	mire liom féin dá	riubal
3. Ó	ceannóga-ra beirte 'sur	bhíite	a	maipreó fearó pil	na bfeair

Mar a mbionn an neav ag an	ngéimrís fan	fiolar ag éigam ra	éuar
péacaint cá bfeicinn	laos geal go	triopalaé péaplaé	fionn
An fearós ní beairfearó mé	uim féin go	béairfearó pi mile ar	faó

nó 'nsgarriámin éirle nár	n-aonar mar a	u-téirí na h-éim éin	ruain
ba síle liom éugam i ná	béanur 'r ba	binne i ari a beal ná an	lúit
fasparó mé 'i piteáó liom	ríor i mar a éeáó	lonnraó ar éaopa	slap

Ar mife a gairdeáctaint cun	Dé - Ois	polap an lae bpeit	uainn
'Soá bpaáin-pe mo éumann uo	bpeááó uo	lubpáinn a géaáa	éugam
maí a bpaáá-ra éeaninran	tín reo so	maááó mé ríor	amaé.

Fuarhear an t-ámpán ro ior ceol 7 pocail pan mbaile i nuib Rátaig, cúpla bliáóain ó fóin 7 me ar laeteanta raóipe ann ó lunnosain. Tá na céanta eile i gCiarraige fóir san ríoráóáó, 7 baó cóir íarhaéct a éeanam éin iao uo éur ríor. Ná éeintarí at-éló-bualáó ar an ámpán ro san ceao.

T. Ó S.

SEÁN Ó GAÓRA, FILE.

II.

Tá an tóin ro ar faigil pé tó inr na lámhpeibhne ran aghaomh: (1) ar leathanais 32, 33, 34 de Leabhar Ruairí Mhic Diarmada, agus (2) i Leabhar 23 M 23 leathanais 139, 140. Ni deir an Leabhar M eia éap an tóin, aet tá "Maighi Gaóra" éiof ag Ruairí Mac Diarmada pé bun an tóin i n-a leabhar péin. Níl an tóit ar faigil i Leabhar Ruairí, aet tá 1697 i Leabhar M.

Ir cormail supab é pin an tóit ceap, agus so deimhin ba truaighméilead é eap na héipeann an uair úo. Bi leatrom ar ir cam-úighe 'sá scup ar muinntir boet na héipeann. Ni raib ceo aca úighe déanamh úoib péin ar fon sup eus Rí Liam a sheallamaint ag luimnead so mbeoí poin amlaio. Ar an gcuma scéatna do sheall pé san baint le n-a sepeideam ir péad cionnur a cóimlín an sheallamaint pin. Ni hiongnat linn Seán Ó Gaóra a ráo nári méapa eap Clóinne Ippael ran Éigipt 'ná an úráio a fuair Clanna Gaédeat o'éir éogair 1690-1. 'Bi "na huairle mapó ran úfpaic 'p i n'éipinn." Ni raib i nGaédeatib cormuie; agus níoi mári beó éinne do tairpeánrao úoib cionnur peapam i gcóimib an léirpeiof, dá mb'éioir poin a déanam agus éadta luimniú ir eadópoma ir na bóinne i gcóimne saé éinne.

Bi saé duine ag molaó na foighe agus a ráo so otiocpaó an pánuide píos ir congnam iapaéta le n-a eoir. Ir maie a úiol Éipe ar an uppaim a eus ri don beag-a-maie poin, eail uiréi ran mDóinn. Dá mb'áil léi peapam ar a bonnaib péin beao a málaip de eput uiréi inoiu. An

iomarca foighe a bi agaimn, 7 sein úileap uiréi ir eao an tóil mí-áomapaé a páp tóinn eir pobaip i nDáio na huairleadta iapaéta.

"Ni deap do eput mur bfuil do Déapla," appa ár bfile-na. Seao, agus ir maie a eus pé pé nDeapa cúppai na haimpíe. Ni raib meap ar éinne ná raib an "Déapla breag salánta aise," agus níoi naé iongna deim saé rppearán aitéir ar peap an Déapla ag úiol anam a tuteáir ar lán euirnín ppaice. Aet map aóeip an file arii, "ir minic do paopaó ó úaoipre Éipe." Do peopaó zeall léir ó Gaédeatib an peoí ba breagáa ir do b'áilne a bi aca, a tceanga tuteáir. Táimio-ne ag iappaio i eabairt eap n-aip, agus ir beag dá meap aéal opaimn ná supab i an uppaó ir peapir agus an úirliir ir áipeamla a euirdeogair linn eun Éipe a paopaó ó úaoipre uair amáin eile:

STAO NUA NA HÉIREANN.

1697.

Ir paó atá an aindeire ar Gaéluib paoi mapla ag saé aicme dá éreime; Ni bfuair a úaoine ag Maóire ar éan-cop

Leat a nDáipre ério an tpean-muir.

5. Leatrom típe, ir tóit na laeapao; San ceo aipm ná pailm na cléipe; Ni deap do eput mur bfuil do Déapla; Ir níl ceo ag pcoit má'p toil leat tpeíte.

Ir cormail a saé le pláig na héigipt, 10. Nó leir an mbpoio do euir Turgéirur Maor Loelann, pa(n) bpoetrom dá scéapao,

Nó an conrapo do euir Cpomail ir Éiptom.

- San éoin san eac san peait an éadaig
 Aét dailtíní rmeapáí d'á péabao
 15. Cibé tospair bí(onn) as bhupeao do
 léapa
 Ip ní'l maíe duit beít as tagrao do
 péiróteac.
 Cíor píog cíor típe cíor cléipe,
 Cíor ríona cíor tóna cíor téigce,
 Aipgeao ceann i gceann gac péile.
 20. Aipgeao teallais ip bealais do péiró-
 teac.
 Ní glacap a máoin ó don i n-éimpeact.
 Cailtíro a n-íoc 'r a n-íol tap éir rin;
 Ní maíe a mbeó, 'r ní cóir a n-éas-ran
 San éao a cóir do éur i gcorao na
 cléipe.
 25. Má'r beó duit ip tu an bógaire
 Gaéilac;
 Má'r báp duit ní'l cáp in do pceala;
 Tá é'anam i gceapall na péme
 Map an ealtan bíor eadap na néaltta.
 Ip é Rí na pígte ip Rí Séamur,
 30. An pápa na bráitpe 'r an tréadonur.
 Rí Laoipeac éur an epíoptaigeadt pá
 péiróteac.
 Do éur an bann po ap élan mltéirur
 Ní'l ceao as neac a d'ul ap talam na
 héipeann,
 Aét map up'am go gcuipream an
 cléir ap;
 35. Dá map bí an tpiat asur an tréigteac
 Siuóet lóbur 'r a mór-puú ap éan-
 pcor.
 Mimc do paopaó ó d'aoipe éipe;
 Tuata Dé Danann do pceapeao le
 héipear;
 Ip é luáto do teag Dalap Déimeann;
 40. Da móir bpuo míc Con ip míc
 Céaceta.

- Ip é Tuatao d'fuarcait na céaoa;
 Fuair Eógan Mór a cóir ap péiróteac;
 Ip é páopaig teagairc epíreao do
 Gaéilac;
 Ip ní paoa map pmaet Oulbéur.
 45. Mo truaigse ptao nua na héipeann;
 Tá a huaple map' r' a b'paine 'r i
 néimn.
 Aét pingeall beag air atá epáirte
 epéaceta
 Dá mbocao ó tuinn go tuinn map
 éanlaet.
 Mac Muire na 'laom ip gac pí lep
 péirur,
 50. Ó'r aca atá an cáp do péiróteac
 Go b'pairo báp san ppá i n-éimpeact;
 Ip abpaó gac don go mín Amén leir.
 ceangal.
 Do péabao na géaga ip do beapao
 na epainn,
 Ip na ppéama tap éir rin d'á ngeapao
 go teann;
 55. A Dé d'ul an péirur go b'pairo a(n)
 upeam
 An ppéiró beag do péirur an teallac
 i n-am.

TAGRA.

Truaigiméileac, miserable
 cam-óige, an oppressive enactment.
 Ap fon go, notwithstanding that
 do éomlón, fulfilled
 Cppmíre, they were not able to stir
 pánuríe píog, a wandering king.
 beag-a-maíe, a good-for-nothing.
 do éall upa, who played her false.
 Seim uileap, true offspring.
 uapleact rapaeta, a nobility from outside this
 country.
 lán éupmín ppaice, the full of a little vessel of
 pottage.
 uppaó, a bond, stake.
 úpúr, an implement

7. Maṛ bfuil vo béapla (: veap), .i. muna bfuil béapla agat.
8. Tréite, accomplishments.
10. Tuṛgériur, Tuṛgérí pan nṣaéúls, agur Topgilr i gcamnt na loclannaé. Ppionnra nó taoipeac loclannaé vo b'eac é. Éamig zo heṣunn pómh an mbliadain 830. Timéall na bliadna póm vo éuaró i bplaitéar éúige ulaó. San mbliadain 841 óein ceann cperómh óe péin i nápro maéa 7 vo úibíri an teapros Popannán vo bí ann, agur pan am po bí pe i gceannur leíte éuinn ar pao. Ní féuiri a beirí veimníteac óe zo paib ceannur leíte móga n-a feiltb, aét ní'l éan amhur opaimn ná zo paib an típi zo léiri lán óa eagla. Óo épeac ip vo tóis ip vo loit i nṣac páipe ven típi, 7 vo leas pmaéanna troma ar na uaoine a bí pé n-a pmaét. San mbliadain 845 vo muṣ an éeao maonípeaclainn, mí na mhóe, ari, agur vo báit i loé uairé.
11. Maor loclann, .i. a steward (chieftain) of Loclann, a Danish captain.
12. Connraó, a league, covenant. Építoin, Ireton, cliamain épmoail. B'é connraó éuiri épmoail ar bun i néirinn, na Ṣaéúil a tóin-maṛbaó i nṣac áit vo tuit pé n-a pmaét.
13. Ṣan pcait an éeaois, .i. ṣan paic óen éeaoac.
14. Smeapíai, metric for pmeapíai, dirty, greasy.
15. Cibé tóṣpar, whoever wishes. Bí, MS. reading for bionn. Léapa, a lease.
16. As taṣpaó, talking of a settlement.
17. This and the following three lines occur almost word for word in "Aite Ṣeáin, uí éonail." It is probable that they are much older than the date of the composition of either uán.
19. Airgeao ceann, "head money."
20. Airgeao teallaiṣ, "hearth-money." (Airgeao) beallaiṣ vo péiríteac, tolls, customs.
21. Ní ṣlacari, (: ṣlacáir).
22. Caeṛíro, i leabari R. míc Uíarmara.
23. Ní maṛ a mbeó, 'tis not good that they live.
24. I gcoiaó na cléipe; coiaó, (:) enclosure; gcoiaó in MS.
26. Ní'l cáir in vo pceála, there is no compassion for your state.
27. Cpeapall, bonds, fetters.
28. Ealtan, R. mac O. Ealtain, M.
30. Tréaúnur, a fast.
31. Rí Laoipeac, King Louis of France.
32. Bann, bond, chain, law.
34. Maṛ upraim, as a mark of respect (upraim maṛ 'ó eao!).
35. Oí, .i. bionn, an tmaé agur an tréigíteac, the lordly and the pervert. A téigíteac, M.
36. Stioét lóbuir, .i. upstarts. Ar éan-pcor, in one crowd, One needs but take into consideration

the condition of the time in order to appreciate the poet's irony.

38. Éibear, .i. Éibearí pionn, uime ve taoipeacáir éloimne míteac.
39. Luṣaró, .i. Luṣaró lám-ṣara, a bí n-a mṣ ar tuacáir óe Uanann, agur a maṛb balari na mbéiméann, taoipeac na bṛóimopac, i gcaé mhuṣe Tuipró éuaró. Tá an áit peo i mbarún-taét típi éipull i ṣco. Sligíṣ, comṣapaé uon áit n-a gcomnairéac seán ó Ṣaúra.
41. Tuacal, .i. Tuacal Teacṣmaṛ a éamig i gceannur na típe u'éir éipige amaé na náiteac tuacá. Ip é éeao-éuiri an Uóimma ar laigrib.
42. Eoṣan mópi, .i. Moṣ nuacat, mí muhan. Cuiri pé cat veic n-uairé ar Conn éeao-éacac. Ápro-mí na héipeann a.O. 123-157, ar éuma zo mb'éigín vo Conn péiríteac leir. Sé pocpuṣaó a uéim-eaoar, óa leat a uéanam ven Ríoṣaét 7 éipiri Riāsa ó Baile áta Cliaé zo Ṣaillm maṛ teopaimn eaoṛta. Tá "leat éuinn" ar an uaoib éuaró u'éipinn agur "leat móga" ar an uaoib teap maṛ ó join.
44. Oibéur, .i. épmoail. Tá an líne peo, "Ip é an Dia bí ann an uairí pín an Dia éeaois," ar faṣáil i noiaró líne 44 pan óa lám-ṣepibinn, aét ní tóis liom zo mbaimeann ó éeapí leir an uán po. Tá an líne éeaois ar faṣáil i uTuipéac na Ṣaéúilge.
47. Fuirgeall beag ári, a little remnant left after the slaughter.
48. Óa mbocaó, being pushed, thrown. Cf. poc báipe.
51. Zo bṛaṣaró báir, .i. an fuirgeall beag.
52. Abpaó ṣac aon, let each person say. n-a uiairó p'ó tá óa líne Larone pan óa lám-ṣepibinn. Topac na paupre agur fáilte an Angil ip eao tá ionnta. Sió iao iao :

patet nortet qui in cœlis
ave maria, gratia plena.

56. An rppéiró beag, the little spark. Óo péropaó pan tpep. Ní ceangal Ṣaéúilge atá pan leabari M, aét ceann i mbéapla. Sió é é :

The choicest virtue is patience in restraint,
A cheerful heart, no fretting or complaint.
Time winds a blast rare spirits for to try
With frowning rancors of adversity.

"Maṛis atá ṣan Ṣaéúilṣ ṣlinn,"
Náó ṣac neim-ṣlic i néirinn.
"Ma maṛim pé fonur ronn
ar Ṣaéúilṣ tuipríún taboim."

I ṣeao nait 'a óáé uí bṛuaoair.

NUA-LITRÍOEACHT.

Seo dá litir a éainis as triall orainn i n-uaob éirinní Seán Uí Riain. Baó breas linn go léir níos naé iongnao, ná beaó éin-níó dá ríobáó rian nGaéilge acé earríat go bPéarfaíde Litiríoeacé a éabairt uirí. Acé éionn an-raoáil ná fuil an ríeal amlaí, agus go gcaítear a beir pára go fóillín leir an earríat a gíreáir. Níor tógaó an Róim i n-éan-lá amláí ná i n-éirí mbláóna acé éom beas.

Oiréann ríobíneóirí éionn gan amlíur, ríobíneóirí go mberó blaracé n-a gcaimnt agus caíteac n-a rímaonir; acé rapa mberó éinne n-a ríobíneóirí ríóanta ní móir oó téaríma a caíteam as ríóluim na céiríoe. Tácar as ríóluim na céiríoe pé lácarí eirí euaíó agus éear agus ná bíóó éin-mearacéil ar "Gíre an ríunainn" n-a éabó marí éiríó pé ríen eirí oen ríolácarí, muo oó éuiríó ácar i n-ionao ríobíneóirí arí agus muo ná baíreó de ríáinte a mnaí.

Ní ríeoirí a beir veimínteac fóir pé aca an bfuil uaim na n-airrímuáó tagaíte nó ná fuil. Éun airrímuáó a ééanain n-a éearí níor móir oó éuine eoirí marí a beir aige ar an dá éeangain, ar an nGaéilge go ríonríáóac agus ar an oéangain eirí éom marí. Dá mbeaó ríonnt leabairí airrímuáó go ríóanta agáinn, beaó an bócarí ríeó go leóir: tá ríon ar íarríarí fóir amláí. Baó marí linn tuaríum léigíteoirí eirí o'rááil.

a fíir eágarí,

Sé mo éuiríum go marí muo beas oen ríunne as Seaáirí Ua Riain nuair a fuairí pé loéir ar móir-éiríoe na haíríobí Gaélealacá acá 'Gá gcuirí i gcló an t-am acá i lácarí an.

Ir fearí pórtá míre, agus pé an mí-áó é naé bfuil ríáinte marí as mo mnaí. Im fíuríoe eoirí na teime rá ríáéóna éom tarí éirí obairí an lae oó beirí ríóónuigíte agáim ir mímí a éógaím im lám leabairí Gaélealac nó páiréarí Gaélealac. "Céarí é ríon acá 'Gá léigíeac agat anoir?" a éearíarí rí lóm. "Sgéal Gaélealac." "An ríeal é a éiríeann ar pórtá nó ar líorí nó ar ríeóirí nó ar muo éiríoe oen ríóir ríon a éuiríeann móir-ríanníarí oim agus a éameann eoiríoe na hoiríoe éiom go mímí! Má'í eac, leos víot é agus baílíé éuríoe muo éiríoe eiríoe?" Tarí éirí clámpán oen ríóirí ríon ní bíonn pé oé ríóga agáim acé an leabairí oó éairíeann uaim nó muo níor mearí ná ríon b'fíeoirí a léigíeac ór ríol oom ríen. An éon iongnao é go nglacáim mo beáirí ríobíneóirí oó na leabairí Gaélealacá agus oó gac uile muo a éamearí leó?

Acé tá ríealacá eiríoe aní agus baó éuigí le éuine

oiríoe naé mbíonn ó luéir a ríobíeac acé a éearbíneóirí oom éomíoe móirí eac é an gíeim acá as an éubáilce agus as gac uile éineál uíoe-éearbíneóirí acé a Gaélealac. Imríeann a leiríoe ríon oé ríeal éuimí gcuirí gíoe mímíoe éomíoe málá ríácarí ó n-a éairí le linn oó beirí ar an éonac gcuirí éuirí pé éloéa móirí i n-íeóiríoe an málá agus gcuirí víol pé le fearí an tábairíoe íao víol éloéa agus ríácarí marí íeoiríoeacé ar an méirí leanna o'ól pé ríomí pé. Naé éearí an ríeoiríoe é ríon anoirí! agus naé móirí an ríon a beaó ar éuine go bfuil mearí aige ar a éirí éuóiríoe, a éabairí amac ór eomíoe an éraoáil! Ir fearíoe éom go mbíonn éoga na éante le ríácarí íarí na ríealacáí ríoe go mímíoe acé éan naé bPéarfaíde aócarí ríealacá eiríoe a éearíoe go mbeaó fearíamíoeacé agus áirí-áiríeantacé íonnta agus go mbeaó pé oé éomíoe oiríoe a máláiríoe oé éáil oó éabairí arí Gaélealac na héiríeann fearíoe eáil na gcairíoe gíobíoe-nuigíte.

Tá fuil agáim go gcuiríeairí éuiríoe ríoe i n-am, marí tarí lóm, níí dá luairíoe a éeimearí é ná gcuiríoe amláiríoe ir fearíoe.

míre, oó éara,

Sort an ríunainn.

Sheffield.

A éara,

Your invitation to readers of the *Irishman* to express their views with reference to the question raised by Seán Ua Riain, tempts me to trouble you with certain thoughts that I have long had in mind, though I have scrupled to inflict them upon the League authorities, knowing how much they have on their hands already. Even now I fear I must address yourself rather than the *Irishman*, as I cannot command Irish sufficiently idiomatic to fulfil the requirements of the paper.

Like many others, I have been greatly exercised as to the possibilities in the way of developing an Irish prose literature. I agree with all you say in reply to Mr. O'Ryan as to the admirable beginnings which have been made in the way of giving the popular stories a literary form, while at the same time the foundations of a national drama have been laid, not to speak of good work done in other departments. In fact, what has already been done is simply marvellous, when we consider the shortness of the time since the work began, and the many and great difficulties in the way of it. This work, however, must needs take time, and time, at the present juncture, is vital.

Moreover, the classes to whom an Irish literature will appeal most strongly and most speedily are not those of the peasantry who still retain, or have only just lost, their native speech; they are the intelligent young men and women with whom the future of the

country mainly rests. They have already received an education, or what now passes for it, and have their tastes already formed by their past readings in literature, good or bad, as the case may be, but still calculated to create interests which can only find satisfaction in subjects analogous to those which have given rise to them.

It would seem to be an imperative necessity if Irish is to be widely read, that there should be a copious supply of matter interesting to read; and further, if the revival of the Irish language is to be, as it should be a revival of the Irish intellect, of matter worth the reading. For none of us, I think, would greatly value an Irish renaissance which should culminate in the substitution of Irish for English in the snippet papers, the cheap illustrated magazines, and the weak or tawdry books that stand for literature with the majority of English readers. No doubt there will be Irish writers in abundance to supply this want, when once the language is adopted as the general medium of intercourse, both literary and social; but the problem before the present generation is how to get it so accepted.

Happily, we can obtain instruction on this point from what is practically the universal experience of the civilised world. With the solitary exception of the Greeks, whose civilisation arose under conditions which can never be repeated, every European nation, in the earlier days of its literary development, has made abundant use of translations from its predecessors and contemporaries.

Ireland now stands in a position very similar to that occupied by the other nations of Western Europe at the time of the revival of letters: hampered indeed by many obstructions from which they were free, but, unlike them, already possessed in her ancient romances and modern poetry of a literature, narrow in range, but of high excellence; possessed, too, of a rich, beautiful and expressive language, ready to be employed on any required task.

The number of writers capable, at any given time, of producing original works of sterling value must needs be small; but there will be many more who have sufficient acquaintance with general literature, and a sufficient knowledge of Irish, to make a readable translation from a standard foreign writer, ancient or modern. This would seem to be a task for some of those many Gaelic Leaguers outside Ireland who are necessarily isolated from co-operating in the general work of the League, but are able and willing to further that work in other ways. Even if of those so qualified there be too few who can spare the time for the drudgery of translation, the difficulty may be got over by collaboration. Some who possess a fair knowledge and appreciation of literature, together with a fair knowledge of Irish, though destitute of an idiomatic style; might do the rough work of trans-

lation, and submit the results for competent Gaeilgeoirí to correct and revise and glan-fháite pilro-eaicta (nó Gaelealaicta) do chur fúta.

Of course this is not the way in which great literature is produced, but what we now have to consider is the supply of good reading matter in an attractive form, and in good Irish.

If it be feared that the course suggested may tend to stifle originality, and to swamp individual or national characteristics, I think the experience of ages furnishes abundant evidence to the contrary. It is only the weakest fire that is extinguished by fuel, and the evil of cosmopolitanism is affected rather by assimilating one-self to the prevailing influences in that direction in the fashions of the day than by availing oneself of the accumulated treasures of the past. Any tendencies of the kind, should they exist, would be more than counterbalanced by the impetus given to Irish composition, and by the encouragement given to the reading public to go to Irish for their instruction and recreation. Everything depends upon the standpoint taken, native or foreign.

As to the works adapted for translation, the only embarrassment is that of choice, and the translator may well be guided by his own habits and predilections, among the innumerable writings, whether ancient and modern, grave or light, which, being good of their kind, have been found by experience to have even popular favour, whether as works of amusement or instruction.

There remains the question—how to bring these writings before the public. It may be—you are a better judge of this than I—that for some time the demand might not pay for the cost of production in book form, to any great extent.

Probably, however, some would pay, and others might find a place in Irish periodicals, which might be done if the League, in places where it is strong, were to put geara upon the local press to admit Irish literary matter, whether original or translated, as a feuilleton, or in its literary columns.

Naé ábhal-nóir, neam-éiríochairead a tuilleadh i an éirí gobaireadta atáim a chur ort! Mar sin féin tá fáil again go mairead cú dom é, ar son tábairt a n-éirí.

Mi, 'no duan-éirí,

C. S. BOSWELL.

Bromsgrove.

Tá Cumann na bhPobail i mbaile átha Cliaí, ag obair go róanta chun ár gceoil. Tuéadair a coimeád péim. Do tugamar roim pé nveara ar an gcúim ceoil a bi pé n-a gcúim pan Roimna an 17 lá den mí seo faib éorann. Bi an sean-nór go plúirpéad ann, agus rin pur ná páctar go móimne le n-ár linn-na. Do tairin linn go mar an tchúir pobail ag com-fennim. Do b'feair linn ar Scoirdeacé n-ár Céiríe i n-á "Band" ná feadair, agus tairin veimneacé ve go mberí glaoacé ortá leir, ná méirí respectability i n-átha a gabann le "Band."

નુવ ના ઝાઘૅૅૅ.—IX.

1ṙ é puo atá agáinn i gcóir Níro na
 Saeóitge an mí reo leatánac eile ar
 leabhar an áthar pátrais De Poér gur
 déineamair poláthar ar an mí reo faib
 éarainn. An uair úd do éiríamair or
 comair léigheóirí an IRISLEABHAR
 rompla de reibhneóireact Uí Icíde. An
 mí reo táimio as cur i gcló rompla de
 reibhneóireact Riocairt Paor ó Pórt-
 láirge. 1ṙ é puo atá ann ná críochnuagó
 reanmóine i gcóir doine an Céarta. Sió
 é ádbhar an leatánais éall i gcló :

... Ἀσπρ ιονηυρ ζο οτιζιὸ Linne an
méro ατάμασιτο ανηρο λάρρεαδ αν ειρ-
είρζε δέσωνα το θέαση λειρ, on mbár
peaca(τὸ) ι n-a θρουλιμῖο.

Ἀγῶρ συνθεσασοιτο ἐ πᾶ τοῦτραέτα ἐ πᾶ
 ἄραον, οἳ ἡνῶραιβ το ὄριταῶ ἀρ ἄρ
 ἡχοιῶτιβ ἀγῶρ λεακ-οἰγῆτο ἡα λοέτ ἀτά
 ἀρ ἀρ ἡχοιῆριαρ το ῖαοιλεαῶ. Ἀγῶρ
 συνθεσασοιτο ἐ πᾶ ῥοπαῶ α ἡῶρε ἀνῆνα ἡα
 ἡαοιῆε το λειῡεαν ὁ ἡῶραιβ ἡα ἡοιαβ
 ἡαλλῆιῡε.

6, a mīc na hōiḡe ḡlaine ; tré impiōe
 do mātār, nā tréiḡ pinn, ḡḡur nā léiḡ
 pinn i ḡḡēiḡeann na nḡeann, tré an-toil
 na coḡla (.i. colna) ; nā ḡaḡar a mīc na
 trócaire ar nḡombuīḡeacūr oḡainne. acḡ
 forḡuḡ ḡḡur raor pinn ó n-ār ḡḡua(i)r.
 ḡḡur tréōruḡ pinn cum an beaḡa mārḡa-
 naḡ ; an ní(ḡ) ḡo ḡḡuḡarḡ Oia ḡiḡ-re ḡḡur
 ḡam-ra. I n-ann an āḡar, ḡḡur an mīc,
 ḡḡur an Spiorait Naomh. Amen.

AG rin Seanmóiri doine an Céarta, iad
 n-a priercript le Sagar Dáibí Ó Latháin;
 tugadh gach son éirtear nó léigfear i
 beannaéct ar anam an reirbhóidh, Riocard
 Paor, i bhporcláirge, an tsear lá téas de
 mí na bealtaine, ran mbliadhain t'áoir an
 Tighearna, Íora Cnóir, 1867.

Վէր յօնար զօ բաշտ հիւսն մեծ ասան-
կոյն սիրո կատարէ, և երբեք չես գործ
ընում եղբայր օհ տեղի բռնակ և քիչ ապուր.

[illegible]

Ο κ̅η̅ς κα̅ β̅. ο̅ι̅ς̅ ζ̅ο̅ι̅ς̅; τ̅ρ̅ε̅ ἡ̅μ̅ι̅ς̅
 το̅ ἡ̅κ̅α̅τ̅α̅, κα̅ τ̅ρ̅ε̅ς̅ ρ̅η̅, ἄ̅γ̅γ̅ρ̅ κα̅ ἑ̅λ̅ε̅ς̅ ρ̅η̅
 ἀ̅ν̅γ̅ε̅λ̅ο̅ν̅ κα̅ π̅ρ̅ο̅φ̅η̅τ̅α̅ν̅, τ̅ρ̅ε̅ ἄ̅ν̅θ̅ρ̅ω̅π̅ κα̅ σ̅ο̅φ̅α̅,
 κα̅ β̅. ἄ̅γ̅γ̅ρ̅ κ̅η̅ς̅ κα̅ τ̅ρ̅ό̅σ̅α̅μ̅ε̅ ἄ̅ν̅ π̅ο̅ι̅ο̅μ̅ε̅ν̅
 ε̅δ̅ε̅ς̅ ο̅ρ̅η̅ς̅, ἄ̅ς̅ ρ̅ο̅τ̅ε̅α̅ς̅ ἄ̅γ̅γ̅ρ̅ ρ̅ό̅ο̅ρ̅ ρ̅η̅ ο̅ἡ̅ς̅
 η̅γ̅ῶ̅ρ̅, ἄ̅γ̅γ̅ρ̅ τ̅ρ̅ε̅ο̅ρ̅η̅ς̅ ρ̅η̅ ὅ̅ν̅ ἂν̅ β̅ε̅α̅ ἡ̅μ̅ε̅-
 ἡ̅ς̅, ἂν̅ ἡ̅ς̅ το̅ τ̅ε̅τ̅ρ̅α̅ς̅ Ὀ̅κ̅, ὁ̅ἰ̅β̅ε̅ ἄ̅γ̅γ̅ρ̅ β̅α̅ν̅-
 ρ̅α̅. ἂν̅ ἄ̅μ̅ι̅ν̅ ἂν̅ ἡ̅κ̅α̅τ̅α̅, ἄ̅γ̅γ̅ρ̅ ἂν̅ κ̅η̅ς̅, &
 ἂν̅ Ἐ̅π̅ι̅ο̅ρ̅α̅ς̅ Ἰ̅κ̅ο̅ν̅. Ἀ̅μ̅ε̅ν̅.

1875 ym Seintinon, dome an c'haer, iapna
 penerporet le Sazant Dabli o'halian, evgaé zae
 don eizpeay no beizpeay i, beanoet an anam an
 fapiclinora. Ropano p'kor. a boorelainge an
 tneap la-werz do tiyo na bealltanne, pan mblau.
 an d'kor an Tizcapina. 10sa Cymore. 1867.

THE RESURRECTION OF HUNGARY. A PARALLEL FOR IRELAND. Dublin: James Duffy & Co., M. H. Gill & Son, Sealy, Bryers & Walker, Price one penny.

Is fada ná feacamaid is ná léigseamaid leabair i mbéartha a taitin linn dom maith leir an leabair ro. Is é fuo a éirir an t-ugóar poime a déanam ná cumntar a tabairt ar an gcuma n-ar éirio muinntir na húngáire ar pon a vteangán, a nór is a náiríun- taet péim. Tá poim déanta go maith is go cruinn- aet tá nór mó ná poim ann. Tá tagairt ann i gcóinnirde do dólair na tíre seo. Céirte píero bliadán ó poim bí éirte agus an úngáir apion go hanbfaimead. Do érom na húngáir is ar obair ar pon a vteirte ar cuma áiríte. O'oirpú muinntir na héiréann ar cuma eile. Tá éirpíte go hana-maith leir an úngáir. An bfuil éirpíte linne? Sin i an fáob.

Inntar vóinn fan leabair ro cané an t-riú n-ar oirpú muinntir na húngáire. Beiríonn ar fáil éiréanna an cumntar poim a léigseam agus níl dá méirí feirdear a déanar ar ná supab amlair is fearr é. Níl éirte ag teact éin cinn pé mar baó éarpe vi. Tá pí ag imteact éin an vónair. Tá a muinntir péim á t-éirgint agus ag imteact leo i n-ann an vónair. Do b'fú vóinn riúte oirpe na húngáiread a léigseam is a t-éirpint. V'éirpí go mb'fú vóinn t-riall a baint airt. Táimí fada ar vóitán ag obair i n-aittear.

THE CHANCES OF WAR. AN IRISH TALE. By T. A. Finlay A New Edition. Fallon & Co., Ltd., School Publishers, Dublin and Belfast. 1904. Price 3.6 n-tt.

Má tá triad i paozal na héiréann go bfuil fábaó le fuarceat ar ó éabó na n-gaebheal is é triad Connraó Cillí Comne agus ar poim anuar go vti go maith éirte n-a coppán trias pé fálar éromail é. Níl agann ná ní maith maith ar fálar ag an gcóir- éantact aet éan-taob amáin ven éirte, taob na n-gall. Éugavir-fan toga na hairpe vó go mberoir ar topac. Táimí garrá p-éirpneoirí éirte, is vó pocpúgeat an éirte ar an gcuma n-a vteirpéar pé leir an bfeir go maith fuo aige. Do vemeat t-rom- a-véact ar gaebheal. Do cuiréat n-a leir gac

éan-tragar ear-onóir. Do caiteat leo, marla agus t-éirpint gan éirte. Píablaí fábaíne gan móra gan éabá b'eat iao. Tá trias pin is maith linn a feirpint go bfuil ugoar an-éirte ag cuirí ar éirpí na haimpíe vó ar cuma ná fuil veamain a hipéann dá vdeanam ve feana-rtoc ná tíre seo is aingle or na plaitir ve luét leannáirna éirte is éromail. Tá feana-míad na n-gaebheal, pé pin éaracat. go poirpí ann ó éirte vteiréat. Tá mb'áil leo clairte le éirte éan-vair, vó beaó buairte aca. Oiréann an ceact pin vóirí móm éom maith agus vóirí éan-lá nam le peact gceat bliadán. Qirpí an leabair ro go maith mar érom- tannar i ba vdearí é fáirpéat mar áirte léigseoir- eact i p-éiréanna ná t-éirpí an gaebhíle ionnta.

péirte na gaebhíle, 1905. (An vóir bliadán.)

An buacailín buirte vó p-éirpí. Ar n-a éirte amac vó Connraó na gaebhíle, baile áta Cliaí, 1904.

Tá péirte an buacailín vóirte i gcóir 1905 tagairte amac, agus ní fábaó uainne aet a píad go bfuil agus beirpí á oirp. Do éirte feabair an éeao péirte opain go léir, aet ní fearr é 'ná ceann na bliadna ro. Tá a liaet vóirte i néirpí anoir, agus ag vóirte i lionmaireact is ead táir, go vtear- t-éiréann vóirte éolur v'pazáil n-a vteangain vóir- éar. Is é an t-éolur atá ar pazáil fan v'péirte an éaripí is mó go vóirtear upáir ve ó ló go ló. Tá poim ar a gcumar ag muinntir na gaebhíle go háirte, agus t-éirpí is ead ar a t-éirte i gan p-éirte vóirte péim.

Tá a lán fuoai nua i v'péirte na bliadna seo. Ba maith linn péim bpeir ve na feana-éaripainna i vteab na haimpíe. hpl., v'feirpint ann. Tá a lán aca p-éirpíte ar fuo na tíre i mbéalar na vóirte, i tá fuil agann go gcuirpí p-éirte iao. Ní baogal ná go mberó átar ar an mbuacailín buirte aet go gcuirpíte ag t-riall ar iao. Bioré topac ag ar fean-éolur péim is annpoin p-éirpí fan beir ag clairte le healacat na haimpíe seo.

Is móir an trias na péirte an péirte a éabair amac ar p-éirpí. V'éirpí go mberó pé ar ar gcumar poim a déanam i gcóir cuipá baiaíon eile. Cuipmío fáirte poim fáirte an buacailín buirte, beir ceann ag gac léigseoir ven IRISLEABAR.

SAOCHAR ÁR SEAN I GCÉIN. Gearpí-éaripíe ar obair na Sean-gaebheal ar fuo na héirpí, le Sean Ó Cealláir. Ar n-a éirte amac vó Cumann buan-éirpí na gaebhíle. i mbaile áta Cliaí, le M. H. Gill agus a mac, t-éirpí, i Spáir vtearipíe ui, Connraí, 1904. Scilling glan, a fáca.

"Vóirte go bfuil an 'paozal i néirpí' ag cuirí cúirpí opá pé fálar ní péirte vóirte gan a éabair

pé nveapa go bfuil áiríúasó mói ag teacé ar éiréid agur arimíteacéas na nGaebeal le tamall. Bí uúil pan léigean ag cloinn na póola ó éúir gan amhur, agur b'éúir naé ró-iongnáó an uúil céatona a beir aca ann inoiu. Mar a céile bí uúil mói i ngníomharéas gairce agur i gcleapaib ghuinn aca ó éúir, agur tá fóir." Sin é topac an Réam-focail atá le leabair Séain uí Ceallais. Gan amhur tá "Sceilg na Sceól" ar an mbeag-buróin go bfuil an raogal i nheinn ag cur cúraim oiréa. Tá pé ar an mburóin a ghnáé-maétnaimeann ar éúiréas na héiréann, ar a bfuil curéa ói aici ó céat-áitigéasó i, agur ar a bfuil i roán ói pan pé atá ag teacé. Sin é an céat pmaoineam a éiocpaíó éun aigne uúine u'éir an leabair peo "Saoéar ár Sean i gCéin" a léigean. Níl ann ó éúir veiréasó, agur i rúigé roin ar, acé obair uúine go maib aigne tréan agur intleacé foirbde ag reiríúasó an pinn leir reiríobasó é. I r mói an truaig gan céat éisín uá fagur agann. Ní beirí i uéiréasó le breillieró-eacé i r le toirmán gan bríis gan éiréacé.

Bí cion age Gaeólaib ar an léigean maím. Do éairpeánasair roin go roiléir, nuair o'iméigéasair tré nearte ghnáó léiginn agur eiréim, ag riol-éur eiríoréamlaéc i oiríoréas págánta na héóipa. Tá an cion céatona aca ar an léigean inoiu. Cao eile cao tá i gConnraó na Gaeóilge acé cumann mói léiginn agur foiguma. I r é uóécúir uéúasair an leabair peo, go oiríoréas ar an uúil peo pan léigean, go bfuilfró a mipeacé ar Gaeólaib i r go gclaoirépe le céile éun a uéir uéécúir u'áiréac i r uó éur pé éúil i meap éiréas an uóamain mói. Sin é ár uóécúir-na leir, i r uó méir gac uéallmaím ní éallfap oiréann.

Tá poluio fógánta ar éomáécá an léigean ag tagairé uáir pean péin inr an leabair ro. Tuigimíó ar go maib éiré pé meap an fáro a bí cáil an léiginn uiré. Beró pí pé meap aríir acé claoiré leir an léigean. Ní héan-éuram beag é peo age uaoine á gclacó oiréa péin, i an t-éairíúasó atá tagairé ar an raogal inoiu, acé uálta Sceilg tá ár uóécúir ar an uúil atá age Gaeólaib pan léigean.

Bá mói é raóéar ár pean pan éóipap, agur i r mói an truaig ná maib breir rúige age Sceilg éun cur ríor ar an gceiré pé mar uó éúil. Acé pé mar atá an leabair cuiríró iongnáó agur áéar ar Gaeólaib, agur cuiríró mipeacé ionnta ar éuma go mberó fonn oiréa áéiré a uéanam ar ghníomharéas a pean péin. Ní iarrípaó Sceilg uair ná molaó ní b'éapir.

uó Connraó na Gaeóilge, i mbeale áca Cliaé, 1905. Scilling a fáca, nó trío an bpoir ar reilling i r tré leacé-pingne.

Síó é an céat leabair léigéóiréacé ar Seanéur na héiréann ar láim agann, agur cuirimíó fáilte i r píe peime. Tá gábas le leabairé uen tróro ro ní hamáin i reoiréannais na tíre acé i gceiré uaoine fártaleir. I r iongnacé é an ain-eóir an ghnáé-éiréannais ar reair i r ar uálais a tíre uéécúir. An fáro a bí ár uéanra péin pé péin pan uéir, u'fan agann reairé agur reáalta uálta agur uiréacé ag tagairé uó uálais na héiréann ó amiríí Cúéulann go uéí abair amiríí uóimnail uí éonail. Éamig na reairé agur na uálta ro anuar éúgann i mbéalaib na uaoine ó aoir go haoir. Tá ponné uóib ar págáil leir i n-ár láim-reiríúinne. Acé nuair a éuairé taréige na Gaeóilge i luige ar fuair uiríóro uen tír o'iméigéasair na reairé i r na uálta agur éalléamair u'éin-iarríacé amáin an reóú-éumne i r uairle agur an oiréacé i r reiré uar pág ar rinirí agann. I r cuairé an uál é. I r tubairéacé an reáil é. Acé cao é an maíéar uúinn beir á éiré. Má tá u'fonn oiréann ár gcar a leigear tá pé ceangailte oiréann méro na uóigbála a uémeasó a reiríúasó go gcar agur go haréacé.

Buróeacur le Dia, ní limíó iméigé éar ríor. I r réirí ar "mbeala cuairé uó méiréacé." Ní éiríoc uá meapacéal oiréann ná gur trío an nGaeóilge a éiocpaíó an leigear agur an méiréacé roin. Do meap cuir uá uóamig roimáin, i r ní ag riomairéacé oiréa é, uile na habáin a éur i gceimnib an énuic. Do éúasair claoiré comann uen uéapla roim an uéile. Baó beag an maíé uóib roin. Tá an uile éiríge go bapra an élaré anoir. I r gearr go mberó pí ag bríécáó éairéir, agur ag reóiré ar na mílte poll pan gclaoiré. I gceimnib tamail eile beró beapra leacéan uéanta aici, agur anroin plán beo leir an gclaoiré uéapla.

Poll an-fairring pan gclaoiré úo i r ead Stair-éacéa éogán uí neacéain. Tá tréiré fógánta ann. Gaeóilg fimplíre a éuénfró le leabairé reoiré; reáalta uéapra, agur inrínit oiréa ná fuil éar cuiréint leabair. Tá a leiréirí maétnacé i ngnáé leabair a reiríobfap i gceiré leabair. Mar rin péin, mar uóubpamair éur, uó b'éúir le uaoimib fártaleir a lán eoluir i uaoir na héiréann a baint ar an leabair. Uá mbéas beagáin beag eile fuinnim pan gceimnt annro i anró uó b'éapiré é é; acé nuair a éumínigimíó ar gurab i peo a. céat iarríacé ag éinne ar a leiréiré peo leabair a reiríobasó, i r móiré i r iongnáó linn a fáabair agur a oiréamnaige. Molaimíó uó léigéóiréib an IRISLEABAIR é, i r níor b'iongnáó linn uá mbéas pé coiréannna mar leabair léigéóiréacé i r mar leabair reancúir i gceapóéas ué éonraó na Gaeóilge.

STAIR-ÉACÉA, leabair a haon; i. gclacé gearra ar neiré agur ar uaoimib i Seanéur na héiréann, uó reiríob éogán ó neacéain. Ar na éur amacé

CAITÉRÉ M CONGHAIL CLÁIRINSHÍG. Martial Career of Conghal Cláiringneach, Edited for the first time, with Translation, Introduction, Notes and Glossary, by Patrick Mac Sweeney, M.A., Chancellor's Gold Medallist for English Prose, R.U.I., and Professor of Modern Literature in Holy Cross College, Clonliffe, Dublin. Published for the Irish Texts Society, by David Nutt, 57-59 Long Acre, London, 1904.

Sro é leabair na blianta 1902 ve leabhair éumaim na Scribeann Gaeilge. Tá pé ná blianta éin veirí, áit ip piú leabair ven tróir po feiteam tamall air. Fearr gnotac ip ead Dáorais Mac Suibne, agus nuair a éumaimíó air a liac paotair a bam le pocpuasó an téacp po agus a laigeasó aimrhe vo b'éirip leir ppáipal éuize ip ead ip mó ip iongnasó linn feabap a déanta agus méir an eóluir atá cupita le éirle pé éuram ip pé plaet ann. Veir an fean-pocal gur treire vuécp 'ná oileamant. Soluio áluinn air píunne an trean-pocal peo ip ead páorais Mac Suibne péin, mar vo píolpuiz air éad a mátar air ean-éuma ó éiréb zo paib eáil an léizinn ip na peoláipeaceta oipa le rna ciantaib. Vo b'é a fean-atair íóreph ó longáin vo pocpuiz agus o'ac-pepib pocal air pocal na fac-similes úo an leabair hpic, leabair na htiópe, an leabair laigeas, gpl., a éur munnep an agasaim i gcló, agus a hioptuiz peolairí na gcamáine ip tíórepa naé i éin hieir pteiréip a déanam air an tSean-Gaeilge.

Pile agus peoláipe maré Gaeilge vo b'ead áair íóreph, .i. mícál ós ó longáin. Tá na céasó leabair a pepib pé péin ip a élan pan agasaim, i muiz huasóat ip i sapanna. Pile agus peoláipe Gaeilge b'ead a áair piú mícál ó longáin, leir. Bí pé péin 7 air táimis poime n-a nollam age Ríóipe an gleana i gco. Luimniú zo vci gur iompuiú tuine aca éin an nua-épeirí. Puarí peirpan peib na hoizpeaceta vo péir na noliúte bí air bun an uair úo. B'éigin von Ríóipe teideao agus an longánac in' pócáir.

Ní hiongnasó linn ná péir pin zo mbeao vuécp an léizinn i bpáorais Mac Suibne. Tairpeáneann an éuma n-air éur an leabair po pé eagar zo hpuil. Tá paotair maré macánta ann gan pioe ven buisleam-peiat. Ip minic a éugamio pé nveara i leabhair ven tróir ag cup píor air fean-litpíeacé na nGaeilge, ópaí agus líonmáipeacé pocal ag eagarit vo puasib leatpuiú ven peáil air pa. Ní bacann páorais le puasib iapaéta, agus ná éapcaib pin tá comáet agus punneam pé leir pan guma n-a nveineann ppeartal air luét léizte an leabair. Tuizimio ar a gíad vo banban agus an ponn a bí air cion ppi a déanam air a pon. Sin i an

ppio a déanpaó "ball bog ven ball épuar" agus a pógpaó vóinn pan pé éntapapéatiz éata agus comáinne atá pomaín.

I staob an leabair péin, ní gábaó punn a pió annpo, áet amáin áipeam a déanam air éuro ven na treitib vo-éitair vóinn ann. Tá op cionn trí píor leatanaé i otopac an leabair pé vóin-hpollaé ag cup píor air an gCaitérim air a feabap mar litpíeacé ip cunnep air an guma n-a paib "an bpiatair" an triac pepibao an lám-pepibinn timéall ná blianta 1650.

N-a vóirí poim eagan an Caitérim agus airpuiú-ao vóleap air pan mbéapla. Tá ana-éuro nótaí trí píor, agus i nveiréao an leabair tá poclóir cupita le éirle ag an eagaritóir n-a hpuil na pocal ip épuaróe ná hpuil i vteacp an peáil agus mún-iaó oipa.

Go veimín, táimio pé comáoin ag Cumann na Scribeann Gaeilge i staob an leabair oipeam-naiz peo a éabair vóinn, 7 zo háipite é éacé com luat po i noiaró an peolópa leabair ven tróir po éaptuizeann uaim, leabair ná puil pió-feannoa, leabair a tuizpíó gnat léizteóir na Gaeilge. Trí leat-éopómeacé piaca an leabair vo vóltai an éumain, agus leat-gini vo vóaimb ná puil.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

Cáirtaí Porra Gaeilgeacha!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltair litpéacá i staob eagaritóipeaceta zo vci an fear eagar; 7 litpéacá i staob banpíeiz zo vci stiúptóir, Oipiz an Connaicé, 24 Spáro Maéapacá uí Conaill, áet Cliat.

IRISLEABAR na DAEÓILSE.

1ml. 16.

ÁT CLIAȚ, MÁRTA, 1905.

U. 174.

CLÁR na hnuimreac̃ so.

Airling Tré Airling.

"Cumuid̃e na nGall."

SCOIL na SUAD̃—

"Do b̃i bean Uasal."

Sean-árpán le ceól.

Nua-Litirdeac̃.

Beir̃e fear 7 Ultonian.

Láimhscríbinne 1 5Cambridge.

Siolla b̃uig̃oe ó Catáin.

Contents of MSS. in my possession.

Éñi ó Muirgeara.

Clóðanna Nua, 7ml.

4^d.

Tré an b̃poir̃e—4½d.]

—❖— AN TAE IS FEARR —❖—

MADIGAN BROS. forward 5 lb. of their "MATCHLESS" TEAS to any part of the United Kingdom Post Free—by this means Consumers purchase from 4d. to 8d. per lb. under usual prices.

An 1/4, 1/8, 1/10, 7 2/- an punt.

uisge beataó, tosa sean-uisge beataó éireannaig.

16/-	18/-	7	20/-	an satún.
32/-	36/-	7	40/-	an tairpín.

MADIGAN BROTHERS, Wine, Spirit and General Merchants,
45 HENRY STREET, DUBLIN.

An Ionoub

A Collection of Traditional
Songs with Staff and Tonic
Sol-Fa Notations.

Selected and Arranged

BY

MARGARET HANNIGAN and
JAMES CLANDILLON.

Paper 1s. By Post 1s. 1d.

ADDRESS:

Manager, Gaelic League Book Store, Dublin.

An Doctúir

A COMEDY IN TWO ACTS.

By JAMES O'BEIRN

Paper, 6d. By Post 7d.

THE WITTIEST LITTLE BOOK YET PUBLISHED.

Cúir fáilte éiríonn 'reab. Níl againn le
veanaim aet An Doctúir a ceannac.

leabráin. an irisleabair.—III.

Scoil Saeróealac

AISTÍ Ó

"Conán maol," "beirt fear,"

An tAchar pádraig Ó Duinnín,

Azur "Sruagac an Tobair."

To be had from Manager an irisleabair, 24 Upper O'Connell Street; Eason and Son, Abbey Street, and all Booksellers.

PRICE - - - - - TWOPENCE.

Iml. 14.

ÁC CLIAČ, MÁRTA, 1905.

U. 174.

AISLING TRÉ AISLING.

I.

Lá breag Samuaird a bí ann. Bí gac aon níó 'n-a luige go páin pé gáeitiú na gréine i bpoirt na traeánac i mbaile an Tulais, agus bolac lae broctallaig ná haiseogtá i n-aon áit aet amáin i bpoirt traeánac as éirge 'ran aer. I peompa beag bí Míceál Ó Raitbheartaig 'n-a fuirde coir puinneóige bí ar oreamt. Seapbóógantuirde an bótaip iarlann do b'ead Míceál, mar do éirpeán an éulaó éadais úto uime. Bí leabair ar oreamt ar a glúin aige, 7 a éeann epiomta éirge. Connaréoir ceart do b'ead Míceál 7 pé "Ceaceta an áear Eogain Uí Charrigáin" do bí aige. Aet má bí, níor éirimeare poin ó beir as rianntarraig go ceolháir é, níó nac iongnac 7 an lá a bí ann 7 fearbar an tinnéir do bí as mo Míceál boet reatceam ó poin, agus ní raib pé i bpaó déir a toó ran lá a buataó. Bí gac aon níó go eúin muna mbeaó rianntarraig Míeíl; aet de ppeib buail irteac 'ran bpoirt poéiom ní ba éreipe ná ceól ppióime Míeíl. Do put traeán irteac agus rtao go hobann; do éorruig ar peatozail ar éuma gur dóig le tuime uiréi ná raib put anáile aiei tap éir an éurpa a bí eupta ói aiei. Do léim peata oaoime amac 7 bí fúrtar an toóman

ar gac éinne pa ppoit úto. Ní baogal ná gurmúreac Míceál. Ppeab pé de ling n-a fearam 7 amac leir tré'n dooir eun na baóirte do éogbail ar an totraén. I gceann nóimt leig an t-inneal pepeao ar, do put an traeán amac 7 págac an luét turuir n-a fearam ar an rtaíte.

Buail tuime aca po anuar eun Míeíl.

"Caóim a beir an éeao traeán eile as gabail éar n-aip go baile áca Cliač?" ar peipean. Fear puac cam-piónac do b'ead é.

"Muiré," arpa Míceál, "ní beir traeán eile ann go ceann trí uair anoir, go toí an eúig. Ní rtaóann pí ó págann an áit peo go rpióceann pí baile áca Cliač."

O'iompuig an fear puac ar a eúl 7 ip beag náir leag ógánac de tuime uapal do bí eun na ceirte céatona do éur ar an fearbóógantuirde, aet nuair a éulacó ppeagria Míeíl, o'fan pé mar a raib aige, gan pioe a ráó. Ba éorhail go raib beapmáto deánta ar puo éigim as an bfeair puac, mar ní túrce a leag pé ráit ar an ógánac, ná o'iompuig pé ar a eúl aip, as tabairt gnat-móro an tSapanais pé n-a ptaclair agus amac leir ar an bpoirt. O'péac an t-ógánac aip amail ip go mbac éoir aiehe a beir aige aip, aet níor éirig leir eunneam aip.

Do péir bealtarraig bí puo éigim as muiré

ar an ógánac. Bí gnúir ghuamtha buaó-
artha air an fáirí o'fan ré ag ppariteoir-
eacé ruar ip anuar an rtaíte. Fá
deireadh do rtao ré 7 do earraing amac
a uaireadóir.

"Trí uaire!" ar reirean leir féin, "trí
uaire! Seadh, maíao ag truaill ar an
gCanúnaic, 7 reoiltreath ar mo púin éirge-
rean."

Connaic Miceál é ag tuit amac tré
geata an púir go mall pmaointeacé. Do
b'é an tóime deireannaic do luét na
traénaic éin mteacé é. Bí gac uile puo
go rám ciúin arir 7 éuair Miceál ar air
éin leabair a trí 7 éin a múiríun.

Bí fear eile 'na fáin-éórlaó i mBaile an
Tulaig pan am gceathra, an lá bpoctallaic
úo, aét níor gáó do Seagán an tsagairt
"Ceacéa an áear Eoíam" a earraic éirge
éin é éur 'n-a éórlaó, mar bí Seagán 'n-a
gaeóilgeoir éirte. Éuair an gaeóilge
pan gceathra bhaó ar ppiúnois do, mar aoiri-
eacé ré féin, agur éainis an cooilaó fuirte
go leór air, gan aon leabair a beir or a
éomair. Duairéac éirgín an tóruir; do
múirleac Seagán, 7 do éuair go tóí an
tóruir go hana-neam-fáirta. O'orcal ré
an tóruir 7 é bí ann aét an t-ógánac
céathra do éonacamaic ó éianib ar
rtaíte púir na traénaic. Fear eacé áro
tópá do b'eacé é, bí ré gléarta
go huair. aét níor éairéa a éeall-
pam le Seagán. Céar reirean ar aoiré
7 ar éile a bóna, ar aac buiré a b'pós, ar
an tóí éainne 7 an plaitín néata do bí
ar ioméur aige 'na éain éle sup Seómin
éiréoiréte é.

"Is the Canon in?" ar pan fear óg.

"He is" arpa Seagán go canneacacé. Ip
comhail go pait an t-óirgear ag b'raé air
go reóiréacé éin an éainnaic aoir é aét
níor bós Seagán.

"Could I see him, then?" ar pan
t-ógánac.

"You could, indeed," arpa Seagán, 7
leis ré irteacé annpoin é. "You could;
gheathra éirge, a Seómin." Céar ré
ná tuigfeadh an t-ógánac an méro rin;
ar éuma go pait iongnac an traógar air
nuair o'fheagair reirean é. "An mar rin,
a éiréann tú fáilte póm: éairéib do
máirgirt, a reana-gheóiré! Corp tóiré-
múmeacé aca ionnat!" Leacé an tóí púil
ar an reanfeair éom móir póm, náir féacé
ré gíog a labairt aét éain:—

'Gadain pártóin agac, a tóime uairil
. . . éairéar . . ." 7 éis ré irteacé pan
b'párlúr é. "Déiré an éainnaic éirge
láiréacé a tóime uairil," ar reirean, 7
amac leir.

II.

O'air pómte nóimeac. O'orcal doirar
an párlúr 7 éainis irteacé 'ra reompa
reanfeair féin liacé. Bí eacós tóib air,
imeall corcur uiré, 7 corur de'n aac
ééathra timéall air. Cé go pait ré leacé
éairéte, bí a gnúir geal 7 a púil glé pór.

"Maire, a tóime éiréacé, fáilte 7 pice
pómte," aoiréar, ag pínacé a éainne éirge.
"Agur eacé a éis annpoin éú? An méiré
tú ag panaicé i b'rao? Téanam go tóí
mo reómpa féin, tá ré níor compóiréte
'na an párlúr ro," ar reirean, gan aon
uair a éairéir do'n óirgear ar f'fheagair
do éairéir ar a éiréanna. Do leair ré
an éainnaic go tóí an reómpa eile, 7
éairéacé an rtair eacéoir pócáir tó.
"Bí it púiré, a míc ó, 7 leis do réicé.
Anoir. eacé an fáil go éiréir i mBaile
an Tulaig an traé ro de'n éairéam?"

"Táim ag reiréam le traé éin tóil
éar n-air go Baile áca éia. O'ir puo é
nac méiré éain eile ann go tóí a éirge.

ceapair inn' aighe féin náir b'ólc an uaim í éin cuairt do éabhairt ort."

"Máire, nac mé an amalóir aghur tú tar éir tuairis traidéac a éir oíot. Uaó dóir nó taoi millte ag an ocpair um an otaoa ro lá. Šeobao blúipe le n-ite óuit." Uí lámh an traidairt ar an gcloas éin é bualaó. áct óós an fear eile a lámh aghur do éoire é.

"Ná bac leir, a Mionpignoir, ní féadainn blúipe bíó do éaireamh don uair go mbím ag oéanamh airtir. U'fearr liom go móir fada oéanamh in' éagmuir."

"Áct féadairt deoó t'ól pé rcéal é. Ní glacrao a óiúltaó uait," ar peiréan nuair do mótuig pé go raib an fear ós i otreó an deoó t'eiteac. "Níl don taé róšanta ort."

Do buail pé an clog, 7 áinuis Seagán ag fmoetálmh air 7 níor b'fada go raib an fear ós 'gá neartuagáó péin le bpaon uircebeata t'éir a éuruir. Uí corp na píunne n-a raib ráiróte ag an gCanúnac. Níor fámluig pé áct go cuibrac, 7 bí pian an buairóimh aighe air. áct do rólaruig an deoó puo beag é.

Óromadar ar labhairt ar neitib coit-eianta ar fearó tamail. fá óeireacó tuhairt an Canúnac:—

"Nac é aoubhairt gur ag peiteamh le traidé go baile áta Cliaé atáir? Cá raibair le oéiréannairge, máireacó? U'é mo éuaim gur i mbailé áta Cliaé péin a bír, áct bí oearmáto orim do péir óeallpaimh. Níl don teacé ruar leir na buacailib óga lútmara anoir. Uíó talu 'r ábair ar nóir beac i nšairróa," aghur do rcéairt ar an bfeair aorta go haoibimh aérac.

"Ní raib don oearmáto ort i n-éan-óor, a Mionpignoir. Uíor i mbailé áta Cliaé

go oíi maruin an laé moiu. Uí mo éruall ar an gCaéair, aghur anoir táim anho, 7 gan mé áct timéacal leat-plige ar mo bótar, ag peiteamh le traidé éin oit éar n-air go baile áta Cliaé."

"Éuit puo éigin amac óuit ar an mbótar, ir oóca, a Éamunn?" ar an Canúnac gá inpiúacó go gáir le n-a óá fáil glara Šaebealaca.

O'féac Éamonn oíreacó ioir an óá fáil air. Níor labhair pé pioc ar fearó tamail, áct t'ól a raib ran nglome aige, 7 do éuir uairó ar an mbóro é.

III.

"Éiré liom, a Mionpignoir: rin é oíreacó an rcéal go oetánas anho éin é leigean leat. Oó! nac nipe an naoiré b'ónacó buairéarta moiu nó do b'éinn níor pia ar mo bótar éin Caérac Óorcaige anoir. Tá mo éeann boct óá meit le meairbéal 7 le buairéamh aighe. Ní féadair go pí punneac ciaca an ar mo éora nó ar míullac mo éinn atáim. Tá rcéal gpeannmhar agam le cur poimat, a átar."

O'éirig an Canúnac. Do éuairó éin cópra 7 éarraig amac boirga piošár. Do rin pé éin Éamunn iao. "Tós ceann aca, a míc ó, 7 mair do rcéal dom ar do puamhnear. Táir go éráiróte buairéarta 7 trí ééile ar fado, 7 roepóšaró gal tobac tú. Ir túirge deoó 'ná rcéal."

"Tá an deoó agam éeana," arpa Éamonn, "aghur anoir beiró gal agam; áct let éoit ní bacrao leir an piošár—carraigéóto cúpla reac ar an 'bpiopa goirto donn."

"Oein do pioša puo," ar an rašairt, 7 do oearg Éamonn a píopa.

"Éuit puo gpeannmhar amac óam moiu. Uí pé ana-oéiréannac ariér nuair a

éuaðar a éoúlað—nó go hana-móe ar maidin ba éirte éam a ráð, mar bí an t-á buille éeas buailte tamall maíe púla raðar ar mo leabaíð. Agus an uair rin péim bí oipeao-pan rmaointe 7 gñótaí as mte tréim aigne ná fuairar néal coúlaata go ceann abao. Níor b'ionghnað t-á bárr-pan nae raðar abao ra opraén ar maidin moiu nó gur éamng fonn coúlaata oim, 7 bí an lá éom brotallaé poim gur éuitear i oipiom-íuan i gan-éior nam péim. Ir gpeannmair an áit i carbat cpaénaé éun taróbbuim agus t-á éomairé-pan péim to b'ait an taróbbreám é. Saoilear go raðar im' óall. Im' fuíðe ar éinnpe i ngarróa reao éior; to b'feapaé toom é rin mar éárlaíð go raib éunpraét nó 7 bolao épaun uball go látoir im íróim. Úi puo éigin 'na luíge trapa ar mo t-á glám. Níor féaòar aicint ar oéur eao to bí ann, aét to éuapouígear lem lámhaib—éior im óall pé mar íleap 7 pé éeipeao t-áicéuigear gur cláirpeac a bí ann pé reat épaun uball í eao to éior, ir oéa, mar cé go raib an lá ana-broetallaé ar pat níor móéuigear eap na gpeime agom breacaó. Aét mar rin péim éior ana-é 7 ana-éunpeac, oípeac mar a éior tamall poimip poim, agus mé im éunpeacé ía éapao. Éamng fonn coúlaata oim aip, 7 cé gpeannmair le ráð é, éamng taróbbreám eile éuam—airling tré aipling, mar aóéapá.

Níor éapap puam go oí poim go mb'éoir le óall a raóap a beíe aige i otaíóbbreám: aét ar ionganraíðe an oomáin eao to-éipim aét an áit úo go raðar im' fuíðe inni—épaun uball, éinnpe, garróa, róanna—an gleann agus a raib ann. Ar an noimeat oípeac gur leagar amápe mo íéi ar an áit t-áicéuigear

láirpeac í. Úi gac éim-níð pé mar a bí éapaité agam im inniinn poim pé; épaun, épaóéa, épaín néata, paíéé péíð, féapmair, bláta agus bpoípa, 7 ar an otaó éiar oíob-pan uile éuap pé noeapá t-á rean-éapleám as tógbáil a éim léit go buaóac boib. Suíðeao an éinnpe reo fúm coip fáil aoipio iubpaé, aét má bí an fáil áro níor éár pé go ró-éuig 7 to b'féoiri éiom amápe t'faáil trío ar paíéé éuipé glápe go raib an fáil móp ro 'na éáinne móp-éiméaill uipéi ar gac oao éi. Éuigear annpoim gurab é puo a bí pan gcuip reo ná paíéé péit éun éuicéé boúla t'imipé agus i gcuinne amáin to bí boéan beag mar a gcuinígíéi na boúla. Aét ní as imipé boúla a bíéap anoip. Úi beipé éapí as éompaó 7 íao as labairé go háro agus go bagapac. Ní bpiptí 7 cótaí an láé moiu to bí gá gcaíéam aca i n-éan-éoir. Úi rean-éulaíð gaééaí na hálbain ar éuine aca, agus maíoir leip an breap eile, an breacaip puam píctúip éomáill úi Súilleabáin ééapá, reap an Ceicéim móip, acá pan íomáiglaun náipíunta i mbaile áta éuaé? éonnaicé. Seo, ir ar an gcuima poim a bí an reap eile gléapá. To b'fuipé aicint nae raðaoar go hana-éeanamail ar a éeile. Reap cannapac oíóé-labapáa toob' eao an oapá reap go raðar as tagapé to. Úi pé n-a reapam i ngapíoon boéan beag agus a éiom éuige. Sé puo to bí á labairé aca ná an gaéóilg, aét níor éuigear bpié a gcuinné ar pat toipe gpeannmairé a gcuinnéa agus gan me beíé éomgapaé oíóib; aét éuigear go maíe pé puo a bí as reap an breacain á ráð náí b'é a éuio úpnaigéé é. Sé a fáro ar a leíéao é go noubairé an oapáa reap poimnt éoal to éuip reap an breacain ar

éúir le pean-peiribinnib? 'Aét fan go fóill, 7 ní baoghal ná go dtuisfir. Connacáir an éúir ip mó d'á bfuil agam díob' ro, agus tá aithne máit agat ar a ngnáit-dealb' aét ní mar an éúir eile aca an leabhar ro. Leabhar i nGaeóilge na hAlbann ip ead é, 7 tá pé peiribéa i litreachaib Rómánaic. Tá cuapac máit d'ánta 7 amháin ann le filib éireann 7 Albann ón am n-a raib eilir 'n-a bampiošann ar Šarana go dtí am díbeapēa na Stiubapēa. Fear lēigeanca tob' ead an peiribneoir, mar tugann pé cumntar éigin ar an bpile, nó ar éin-níó eile a baineann le hamhán, or a éionn.

Tá eúir aca annro naé bfuil le pašáil go hana-éoiréceann anoir 7 oirēa ro tá ceann le Ruairí Dail Ó Cašáin, na peaca puam go dtí ro. Cpuitipe cluimail do b'ead Ruairí Dail. Ar Cúige Ulaó d'ó ar dtúir, aét éit pé eúir máit d'á paoghal ag ruibál ruar ip annar ar ruar piošacēa na hAlbann. I n-amhíir an donuigēe nuair a éeanglā Šarana 7 Albann le éile pead do máir pé; 7 putar páš Rí Séamur piošacē Albann éin šabáil ó deap éin Cašac lunnvann bíóš páilte puim Ruairí i nšac don ball roir pášar an Ríog 7 éapleáin na n-uapal. Aét ar fon sup leat a éáil 7 a éli mar éšapreoir ar ruar epioēa na Romne Eóppa ní éualat trāc puam ar a éúir filib-eacēa. Ip é peo an t-aon d'án a éum pé do péir deallpuam. Sin a bfuil le pašáil anoir pé peéal é. 'Aitling Ruairí Dail', ip ainm d'ó 7 ip ait an peéal a baineann leir—com hait let peéal péin, geall leir.

"Éit Ruairí 'peal tamall ar cuairt' i geapleán Ainoréir, tuine uapal de muinntir Deatúin do bí in' fear éumapac an uair úr. Bí a lán eile d'uairib na tipe ar cuairt fan geapleán n-a éeannca. Bí beirte ann go háipite, colceacair don

Deatúinac, Alarpar Donn do tugcaoi air, agus ceann peatna on nŠaebealcacē, Mac Aitric do b'ainm d'ó. Bí an beirte peo n-a namhoib nimhe tamall puimhe rin, aét tug an Rí pé epioē a éur leir an eap-cáirdear ro eatorēa. Tugcaoi geall pioēcāna 7 com-cáirtoir or a éomair 7 do epioēcaoi lāma a éile; níor máit leir an Ríš an t-eapcaontar ro d'feicrint i mearc uairle na tipe. Bí pluag tréan tubairteac ar éil Mhe Aitric in' na hoileánuib éiar, 7 cé ná raib Alarpar Donn 'na éaopeac fóir, bí cioral móir 7 dúitēe šairping agus pluag máit agā deapbriacair; agus bí an deapbriacair puim 'na fear bpeoirēte aorta ná peoir éinne ná go bpuigead pé bār éan-uair. D'éir bār do, pašat a éioral 7 a raib aige i peilb Alarpar i tpeo sup éorāimail go mbead pé n-a fear móir cumupac lā. Muna mbead Alarpar pašat puim go léir éin Ainoréir, agus ní raib don aithéala ar an Ríš toir Alarpar a beirte ann, mar níor b'puim leir go mbead an iomarca cumacēa ag don éaopeac amāin, 7 bí a d'óšain, dar leir an Ríš, ag Ainorpar Deatúin éeana péin. Agus anoir ó éšplair go raib dúitēe Mhe Aitric comšapac do éapleán an Deatúnaiš, 7 ó éšplair go raib Alarpar 'na colceacair d'ó, bíodar apoon pé iat an tige éeacēa, níó nār šnācēa leó.

Bí go máit 7 ní raib go holc. I geionn puinnt laeēeanta d'éirig an t-impeapán 7 an špām eatorēa apir. Do éualacar lā guēa na beirte ag mapušat a éile 7 paobar oirēa, ar a pean-nóir, i geimne éigin de šapirēa lošāac do bí caob éiar toen éapleán. Níor éuiread don truin ionnta an uair rin, aét nuair a bualead éar an áit úr pealat n-a díar-pān, cat

do-éiríde aét Alarðar Donn rínte ar a aghair 7 an fuil as pteallat amac ar poll mór n-a órom. Bí pé com marb le cloic. Glaothar ar fear an éirleáin asur bítear as cuapac mhe aicne go dtí go bfuair-easur amac go raib bailighe leir ar an áit ar ómuim éapall tamall poime rin. Ba gearr go raib an tóir n-a óiar, aét o éaluis glan uacá eun na nóileán. Fuairéar Ruairí Dall n-a éotlaó ar binnre i ngar do'n áit ééatna úo."

Bí a píopa caite as an óisgear anoir. aét o'fan pé roir a fáclaid. Is é do bí as éirteacé go gearr gan don cruim do éur i bpíopaib.

V.

Do lean an Canúnaé ar a péal. "Nuair a éonnaic an Deatúnaé anpoin é éainis fearis mór air. Dubairt duine eile oá raib i láear nár b'fuláir do Ruairí beir pann-páirteac pan gcoir: mar nár b'féirir ná gur aipis pé an gníom éagcópac oá éeanaí 7 é i ngíopracé beagán plac o'ionao a éeanta; ná raib pé aét as leigint air beir 'na éotlaó. Fite a éuir an Ríog do b'eat an fear po 7 bí pean-fala air le Ruairí.

O'freaasair an éáirreoir oá mbaó iuo é go raib pé as leigint air beir n-a éotlaó nuair a bí an oioic-beairt úo oá éeanaí. naé corraic go bpanfao pé mar a raib pé go dtí go mbéapfaoe air. "Asur cairbeán-fao go bfuilim com mór o'fear, 'reao. 7 com mór o'fite le b'éasuirde oec fóit." arpa Ruairí. "Cuirim mo óubflán fút 7 oeuim leat gur éusair do oearg-éiteac, 7 cáim ollam éun an éeirt do pocuagó leat i gcómpac donair. Asur éun mo péal do oearbúgao oib inneópac oib aipling miorbúilteac do éainis éugam an fáio do bíor im éotlaó. I moét oáin

reao éeapfao é 7 éinne agair a míneógar oam an aipling úo b'éapfao oá báir oó eoéair órda mo éáirpige, do bionn Rí Séamar oim."

Aét ní raib ponn trota ar an bpile toire nár b'féirir go otiocfao don éál aét amáin oioé-meap oó, ar comrac le dall, pé 'ca marbógar nó ná marbógar pé é. O'eicis pé an geall comrac mar rin; 7 níor éipis leir-pean ná le héinne eile aipling Ruairí do mínuagar.

Sé ba oisge le n-a lán oaoine anpoin ná gur b'é áinopiar do oéin an beairt féill, 7 an míleán do iompáil ar an bpeair eile: mar nuair a fuair pean-mairiú Deatún báir tamall o'éir báir a oearbúacéar, ní raib duine na oaoituirde i plige áinopier 7 do glac pé an tiotal 7 an oúitce 7 gac éimnó a bain leó. Dubairéar gur ab' amlaio a oéin pé oún-mairbáio ar Alarðar Donn asur o'aoimúigeao po-óuine oioé-amrapac go raib Ruairí Dall pann-páirteac pan ngníom; aét bíoó rin mar oá ní páinis le héinne bpiis a aiplingse do éuigint. B'féirir go n-éipeógar níor fearr leat-ra." Do rin an Canúnaé an leabair anonn éun éamuim

"Tá an papióneóieacé mó-éapacite oam ar fao" arpa éamonn go mí-fóitneac. "Tá eólar agat-ra air, a áear: innir péin oom fáé an péal."

"Ní haon éacé mór é" ar pan Canúnaé. "Oeieann gur b'amlaio a éuit pé 'n-a éotlaó 7 go b'eacair aipling, mar'ó eao. Éap pé go rabéar agá éapainst 'i gearbao gcoméigeac géiméa gcoípac. 7 é as gabáil an bóear 'gan eac gá éapainst gan éapall go héapair, aét é beir as cur an bóear oé ar nóir éipfiamó 7 é as pteallat eap-luipne 7 néalta gaile ar a béal. Ar pon go raib pé n-a oall úi

maithre a fuil aige go maith trío an aithling reo. Bí fear eile n-a teannta iní an 'gcoirte reo gan éapall.' Níor b'fáda gur óirio an fear ro ruar leir; do sín pé amac a lámh 7 bain puo éigin a póca Ruairí. Níor aithin Ruairí ar tóir eao a bí ann: aet do péir theallnam ba litirí."

Þreab Éamonn n-a fearamh agus leis pé liúg ar. "Cao é rin?" ar peiréan i n-áir a éinn 'r a goeá. "Bain pé litirí de?"

"Seo, 'roó, rin é aoubar-ra," arí an Canúnae agus iongnab air. "Deiréann Ruairí go maib raíar oiaoióeáeá air mar náir féao pé cor do éorruige. Ann-roin o'oréat an fear eile doirur an éoirte ar íon go maíaoar ag cur an bóeair oíob go teann, agus o'éaluis pé mar o'éalógaó pué gaile, mar níor éurí pé cor éun talamh agus níor b'eól do Ruairí cao a éárlaíó oó."

"Cao é an róiré pí a bí ann? An n-inreann oit é rin?"

"Inreann gan aithur. Caiteann Ruairí neap a inleaeáe ag cur ríor air. Fear puao, cam-luirgneaé do b'eoó é. Níor mhóir le puó é i oiaob áitneaé a éroea 7 mar báir ar gaé oiaé bí pé cam-írónae. Léigreo na linte oit," arí an Canúnae, ír é ga scuapaoe 'ran leabair.

"Áirí, ná bac leo anoir, a áeair," arí Éamonn, agus é ag ríairóeóieaeé ruarí anuap an reompa agus faobair ar a gué. "An é an oiaab péin atá ag iníiré cleap oim? Coirte gan éapall; néalta gaile, an eao? Cao ba éiall leir rin aet amáin capaoe trénae? Fear puao, cam-írónae—rean-repíóinne—litirí! Oé! táim epáiróe eapáite aca iníur." Éaí pé é péin i gaeáoirí, agus do leis a éeann iníur a oá lámh. "Fear puao—fear cam-

írónae—an fear úo ar an reáiré. Cá breaeao íoinne reo é?" Érom pé ar máeetnam. "Maire, go ríallair an oiaab an epioeann de, an reallóir breágaé. Ír eumíin liom anoir é. Tá iongnab an oomáin oir gan aithur, a Canúnae, agus ní deiríin ná go b'fuit éurí iongnanta agat. Gabaim na mílte pártóin agat, aet tá meapáeal éigin oom ruáeao iníur. Níl iomlán mo reéil agat fóir. Táim éun é reaoieao éuga anoir, aet go oiaabairí do gaeallamínt oom ná oéairíarí foal de i gcluarí éinne beó. An ngeallair?"

"Geallaim," arí an raíar, agus níor féao pé foal eile a leigint ar a beal le teann iongnanta.

VI.

"Ír maith é rin. Éualairí tréae go míne éarí na ííninib, aet táim deimíneae oé ná fuil a ííor agat a leiréirí a beiré ann anoir. Aet tá ríoeé a reaeáe ann fóir, ní baogaal oíob Ní'uo n-a geumann móir éireaeáe i n-éan-éoirí fóir, aet oéanraíó ruo puo maith le congnamh Oé; nó beao roin oéanta iníur muna mbéao me péin. Tá áirí-éoirte or a geionn; oéairí fear atá air; táim-re ar an oéairí roin. Táimíó ag gluapaeéé éun éinn go maith pé'n geúineap le oéiréannaiige, aet tá aon puo amáin i n-áir geoinnib. Ní'uo oá míneí a éugann an Rí euaíro ar éalamh na héiréann ná guap amíarí ír luíga ár geion air. Ní oéanann pé aon máiear, agus laigeaouigeann ar míreae na noaome le neapí plámáir agus blaóairí gan éireaeé. Oá bríge rin éeapamairí náir b'ole an obair í oá geuparíoe reannraó oiréa. I gceann éúpla lá beiré an Rí i gCoieaie, agus bí eúrta íomáinn agáinne go reaoiréao oíine éigin agáinn píeair

ran áir, aithníl ír d'á mbeirde as
 déanaí iarracht ar é lánú. Ní déan-
 fairde díogbáil ar éinne, agus b'féidir go
 dtuigfadh luét an Ríagaltair annom go
 mb'féidir linne uainn 'n-á agáinn iad féin
 agus a gcuid níos. Do éiríeamair
 cráinn, máiread, agus ír orim-ra a tuic an
 reannrad agus an mearaclall do éirí oréa.
 Uí é fáil mo éiríur ruar go Corcaig,
 agus bí liciu agam ó éann ar ndoime
 féin i mBailé Áda Cliaé gá fáil le ceann-
 port munnairi Corcaige gur mair an
 tuine do bí éin an gno a déanaí.
 Tuicair im' érom-fuar mar aoubairt
 éana; agus nuair a dúirígear agusar fé
 nbeair go raib an liciu iméighe glan
 uaim.

"Sin é cúir ná deasgar ar aghá, áit go
 bfuilim as feiteam annro le traén eile.
 Agus ar fáilint na raitre óam éonnac
 fear ruar cam-fpionac go raib móir-éúal
 air moimam, agus do reinn fé an port
 amac éom luat agus leas fé rúil orim.
 Ír cuimín liom anoir cá bfeacla an
 bíteamíac ar tóir; bíor-ra láiríeac
 nuair glacla irteac é i mBéalfeiríre;
 tá gnúir ar a beac n-a fáir cpoéta d'áon
 mógaire; ppiatóir n-a bailaib ír eac é.
 Sin é an fear do goir an liciu uaim, táim
 deimíteac de. Agus 'fé an cúir ír
 meara den ríeal, ná fuil an rún do bí
 agáinn múnighe i gceairt ran liciu. Ní
 aithneógtá na d'á ríuib do bíomair éin an
 Ríog boét do lánú.

"Tá gac éin-níó as bpaé ar an mógaire
 cam úto anoir. Dair ro rúto! Cuatá é
 gá fíarruige caéan a beac traén eile as
 oul go baile Áda Cliaé. I n-ainm Dé,
 eac a élog é?" Do éarruige an fear ós
 a élog amac. "Seacé nóimic moim a
 éúig. Iméigheann an traén ar a cúig agus

gabaim-re orim go mbeir fé ra tpaén úto
 as gabáil ó éuair fé déim munnairi an
 éairleáin. Fáilint ríán agac, a áair;
 éiríeac-ra ríe."

Le linn na bpaéal roim do éacé ar a
 béal do bpaé an roim amac agus
 t'íméig.

Do ríe an Canúac gan oiríeac agus
 cor ar. Ní air-pean aithín a bí an
 iongnat, mar ar feirínt tuine uairt óis
 as reinnéamínt an roim amac "gan
 hata gan láníinne d'á éon" do éeagán
 boét ní raib a fíor aige eacé an mearaclal
 a bí as éacé ar éoimib.

Bí an traén ar tí iméacé. Bí gac
 éinne roéiríge i gcarbat éigin, agus bí
 mion-gáire ar gnúir tuine aca a bí as
 réacéaint a fuinneóis i gceann de na
 cóirtib aithín ír d'á mbeac fé as bpaé ar
 tuine éigin d'feirínt, áit tuine go
 mb'féidir leir ábair éiríeann ná beac fé
 ann. Do féir an t-inneal go buacac. Do
 bog an traén go éúim. Ar an nóimeac
 gceatona ríe fear ós irteac ran bpaé
 gan aon hata air. Éonnac an fear ran
 bfuinneóis é agus do éirí fé é féin ríar i
 gcúinne den carbat. Áit éonnac an
 fear eile é. Bpaé an t-óis-fear irteac
 ran gcarbat gceatona agus éonnac fé
 fear ruar cam-fpionac ann moim agus a
 gnúir ar áit an buirde móir.

Ar marom lá ar n-a báiríeac fuairíar
 beirí fear n-a luige ar éiríeac an bóair
 iarráin i n-áiríann i n-a éiríeac agus iad
 fuar marib. Do féir éeallíam ríuicéac
 a carbat traénac iad agus iad as im-
 peiríeac le éiríeac. Do ríeallat an méim
 ar linn tuicim amac d'á ar tuine aca,
 fear go raib ríon éam air; ropar ríeann

[Tuicéac ar éeacéac 752.]

“‘do b’í bean uasal.”

Seán C. ‘So bog péiró.

Seán-Ponn.

{ m s . m : r | m d : r . m s : l . t | d^l . r^l : l s m : r . r | d : - . m }

{ | s . m : r | m . d : r . m | s : l . t | d' . r' : l | s . m : r . r | r : — | }

noir tálam tinn las 'p ná fuil fašáil leigir oim, ip beiré mo munn - tip as sol m óiré.

II.

Tá 'pas éiré naé mar gíoll ar éan-mu
 Do thearbuiſear féimig i gcomnib uice,
 Léit mar gíoll ar mo éasú-earc do theim me éiréigint
 'S í as uéanám rppé fuar uá clann inſean.
 Tá an fuacé as teacé ip an tear as éalóó
 'S an tear ní péirip liom féin a élaorúe.
 'S go bfuil an leabair oim 'o Samam go *Féibry*,
 'S ní beiré pí méiré liom go féil mheil.

III.

Do riubluigear éiré 'p an munnam le éiré
 Asur ior coir éiré mar mbíó mo gíráó,
 Ip ní éaca éin-bean ar fearó an méiré rin
 Do b'feair liom féimig 'ná mallai bán.
 Mhá na héiréann ip a teacé le éiré
 Cé gur móir an tpeáron nam a leacé a péó,
 'Sé veir gac éinne do éannaic mo rppéirbean,
 Go muš pí an éiréó léi ó éonntae an élaip.

IV.

Tálam tinn bheiréite 'p mo éor tear leóinte,
 'S do gailb an óighean ro éarim ip teacé,
 O'iaipar-ra póisín uair nó uó uiréi,
 'S go bfuiginn féin fóir'én á fuíbeaó tem air.
 Ué mo éiréac, ip mo mhe bhrón roin.
 An faoſaí ro poimam ip gan póraó leac,
 "ní'lip fóir ná ní veir go teó asam,
 Mar do b'feair pí do liom mo buacá il tear."

ran b'fear eile, agus bí a béal lán de
bláirínib páirpéir. agus ní fúláir nó bí gá
scoisaint nuair t'iméirís an t-anam ar.
Níor b'féidir éin-níó do d'éanam amac ar
an bpáirpéir ro déct amáin sup éorúail
le liciir é. Bí iongnadó an doimain ar luét
na bpáirpéir nuairdeacta n-a éabó.

Adt bí tuigrint éarir ag reana-fasair
i mbaite an tulaig nuair a léig pé an
reéal. agus duibair "beannaict Dé le
hanmain na marb."

cumuirde na ngl.

gluais

I

Saete na spéine, the rays of the sun.
Popr na tpaénac, the railway station.
Seapbóscantuirde, a servant.
Connairtóir, a Leaguer.
Ag rianntarraig, snoring
Fuptar an doimain, a tremendous hurry.
An bagáirte, luggage.
An t-inneal, the engine.
Snae-móir, usual oath.
Múirun, a doze, a nap.
A bóna, his collar.
So reótparóe, that he would be shown into the Canon.
Sliogair, a prattler.
Ópoc-múineadó, bad manners.

I

Casáoir focair, an arm-chair
Amalóir, one who cannot collect his wits.
Túltadó, refusal.
Níor fáiltuig, he appeared only middling
Bí mo tpuall ar, I was going to.
Dá mpeadó, examining him sharply.

III.

Naoróe bpónac, a sorry individual.
Dá n-eilt, being ground.
Siofáir, a cigar.
Soepóscadó, will settle.
Carbad tpaénac, a railway carriage.
Taróirpéir, a dream.
Cumúacé pop, fragrance of roses.
Agom bpeacadó, playing on me, "reddening" me
An gleann 'p a pab ann, i.e., a full view.
Páirde bóila, a bowling green.
An t-eiceam móir, the great retreat.
Iomáirglann, a picture gallery.

Speannmaire a scanamna, the quaintness of their
speech.

Fear an bpeacaim, the man in tartan.

Tpuall, a scabbard.

Copp an marb, the body of the dead man.

IV.

Sean-cumúac leatuir, an old leather binding.

An tibeapra, the time of the expulsion of the Stuarts.

Cpíocá na Roinne Éóirpa, the Continental countries.

Colceatuir, a só 'p a só, a first cousin.

Ceann feadó, a chief.

Com-éapreap, mutual friendship.

Pé acó an tige éadóna, under the same roof.

Do éualatár, people heard, *auton*.

Sapróda toatáic, a garden kept on the Italian style.

Bailigíte leir, gone off.

V.

Rann-páirpéac ran scoir, a party to the crime.

Sean-fata, an old grudge.

Cuirim mo túb-flán fút, I defy you.

Comúac donair, single combat.

Arling miorbúitac, a miraculous vision.

D'eitir pé, he refused.

An tional t an tuité, title and lands.

Ró-émapaite, too cramped.

So pabtar, *fast auton*.

Copa-luipne, flaming masses

Map bairi ar sac uiaé, to cap all the misfortunes.

Agur pabairi ar a sué, with an angry voice.

Siallam, I tear in strips.

Dom fuatadó, upsetting me.

VI

na pinini, the Fenians.

Tám-pe ar an octar poin, I am one of that eight.

Ní'l dá mmeici, the more often . . . the less.

Amair ar dá mbeirde, as if somebody were attempt-
ing to shoot him.

Do éarceamair epainn, we cast lots.

Ná taeáir ar aadó, that I did not proceed.

Móir-éutal, a great shyness.

Sár cpíocá, the means of hanging.

Spiadóir n-a ballaib, a spy from his very appear-
ance.

Nac tapirub, but that we were in earnest.

Sabam-pe opm, I wager.

An buróe móir, dyer's rocket, a kind of herb

I n-acpamn, entang ed.

An méinn, the brain.

NUA-LITRÍOEÁCT.

Ir ana-úeacairi uaoime áiríte do páraim. ní léirítearann fuaíct leo 7 ní léirítearann teap leo. Tá pean-blar aca ar fíannuirdéact, 7 ní maré leo an éirinne. ní oirpeann ppátaí míeíl éarós do “*Shoie an fíunnain.*” Ir móir a’ tpuas pan. Ir baoglaé liom ná fuil an fóir mó-úoirim pa “*Shoie*” úo.

Tá áro-mear ar fad ar *Grim* 7 a éuro péalta ar fuair an uoimain, áct níl i fíannuirdéact na héirpeann áct neam-níó san cairibe, a báneann coislaó na hoirde óinn.

Anoir ní uóca go fuil paróirte i nóirinn san leiréir míeíl éarós innte. Ar éualamair puam éiríte ar “*Sabairín?*” áé! ná leir oir sup éualáir le heagla go mbeaó uaoime eile as magasó fúinn. “*Ar eagla go mbeaó uaoime eile as magasó fúinn!*” Sin é uirpeá atá a’ baite na meabrac óinn. Asur cau éirge an magasó? Marí seall ar nác ar áro-áirgeantáct asur ar fíearamálaéct a éirumíto fíor i gcoimníre i n-áir péaltaib. An mar rin a bíonn an péal as uaoime eile? náé uirpeá fíearamail an buaéail é *Falstaff*, 7 náé uirpeá éiríreáéct iao *Richard III.* 7 *MacBeth?* náir maré leac *Bill Sikes* beir marí éliamain asac, 7 ná beaó áéar a’ uoimain oir beir gíearmuirge le *Bucky Sharp* marí fínnai.

Ná fuil fíearamálaéct pan “*Coirí Oirpeáéctá*” inr an “*nSioblaéán,*” i “*Mac fínín Oir,*” inr “*An mbuacéar*” 7 ná fuil fíearamálaéct uirpeáéct i “*Séarona.*”

Innr an éirinne 7 ní baoglaé do éail na héirpeann. Ir cuma linn-ne cau ir uóir leir an fíunnitir éail. Tá a uóéail le uóéail aca-pan, 7 aipe a éabairt uó uóail péin. ní éuilean fíaró ann mó-geal marí an uirpeáéct a gcuir fíuúneoirí péin. ní gábaó uóinn a beir a’ eir púicíní ar éinne. nílíníó san loéct. ní naomíó pinn go léir fóir 7 ní haon uóiréail uóinn an méiró rin uóéail.

Fíearpíann C. S. Boswell é péin i fíaró níor eirinne ná marí uóéail-fíunn-ne é uóéail.

“*With the solitary exception of the Greeks every European nation in the earlier days of its literary development has made abundant use of translations from its predecessors and contemporaries.*”

Bí pean-fíuúinní aca fúo. Tá pean-fíuúinní asáinn-ne. máir maré linn búsí 7 pnap na gaeóilge a éoméáó, tóirpíuúinr ar an pean-fíuúinní a éirí i nGaeóilge na hampríe peo. Sin i an ééao iarrpáéct 7 ní iarrpáéct heagla. Na uóiró pin ní innte uóinn eirí na gcoimápan a baileuáó irpeáéct éirgeann 7 úráio a uóéail uóen méiró a éarpuirgeann uainn.

beiré fíear.

a éapa,

Permit me as one who is interested in the *nuá* *litiríoeáct* controversy to say a few words to you in English about it. I should love to write in Irish but, like Mr. Boswell, I am afraid my Irish is not idiomatic enough.

I really think your correspondents are too hard on our Gaelic writers. I think I may say without boasting, as I am writing anonymously, that I have a fair acquaintance with Greek and Latin and with English, French, German, Italian and Spanish literature, but I know of no literature, except the Greek, where there is such a charming, fresh, and wholesome atmosphere as in our Gaelic literature. Of course, folk-lore is always inclined to be silly. You cannot expect poor people, who have not always enough to eat and have never been ten miles away from their own parish, to show the world-knowledge and the intellectual grasp, say, of a Goethe or a Browning. But there are really lovely books in Irish; not to mention the tales, poems and essays scattered among the back numbers of our periodicals: the only pity is that there is not enough published in book form. And then for him or her who knows Irish well are there not the XVIIth and XVIIIth century classics? Irish literature, naturally, exhibits on the whole a certain narrowness of mental outlook, but I cannot help thinking that, should it become more cosmopolitan in spirit, it would lose much of its native freshness, besides, there is time enough for it to acquire the *Weltgeist*.

In regard to its morality, upon which your correspondents appear to cast some aspersions, you cannot expect a nation that has been “*kept down,*” as ours has, through years of grievous oppression, to possess all the manly virtues of a free people in a high degree: the only wonder to me is that it is not more debased than it is—if debasement there be. Again, we are a young nation, at any rate the Gaelic-speaking part of us, and you will find that all young nations have rejoiced in the clearuúite eiríreáéct as much as they have in the great fighter; witness the Greeks, who seem to have thought as much, if not more, of the crafty Ulysses as of the fiery Achilles. With more freedom and wealth, and may God give it to us all the little menaces your correspondents deplore will gradually disappear. Any way, I am afraid that any attempt to moralize or Sunday-schoolize our Irish literature, after the English puritanical model, would merely have the effect of drawing our reading youth to “*Answers*” or the “*Strand Magazine,*” go uóiríó uia oirpínn.

ULTONIAN.

Harrow, Middlesex.

CATALOGUE AND CONTENTS OF IRISH MSS.
IN MY POSSESSION.

—❖—
ÉNRÍ Ó MURGEASA.
—❖—

The following MSS. I have got bound and numbered as they came into my hands, and I take them in that order:—

1. Size, 6" x 4" x $\frac{1}{2}$ inch. Date, about 1834.

Scribes—Matthew Moore Graham and Nicholas O'Kearney, both near Dundalk.

This MS. consists of four tracts bound together. These are—

(1.) The Catechism (end missing) in the handwriting of M. M. Graham.

(2.) This is in the handwriting of Nicholas O'Kearney, as appears from an Ogham inscription at the end. It contains "The Story of Marlinó," 26 pages. An Ossianic Tale, "Bpáíon Eocháir Beil Ueipis," 28 pages. A poem, 24 lines, by Art mór Ó Mupéaró beginning "A fáoite éireann uile áipró." Another poem by Art mór Ó Mupéaró, 12 lines, beginning "A Uaig mo ppéir."

(3.) The Catechism, complete, written by M. M. Graham in 1834. This is followed by "An Abbreviation of the Faith proper, to be read to the Congregation on Sunday."

(4.) This is also written by M. M. Graham in regular elegant penmanship. It contains "Páitce 7 Moláó mhuir," a religious poem of 40 lines by Seumas mhac Cuapra. "Báir 7 an Cláirneac," a poem, 40 lines, by Seumas tía Ceirblin, near Kells, Co. Meath. "Agallam an Duine 7 an Báir," 16 pages.

2. Size 6" x 4" x $\frac{1}{2}$ inch. Date not given.

This MSS. consists of three different tracts bound together; the first is in the handwriting of Nicholas O'Kearney the remaining two in that of M. M. Graham.

Tract 1 contains St. Fiach's metrical life of St. Patrick in alternate verses, Irish and Latin—33 quatrains of each. Twenty-four verses of above quoted again, each followed by an "Interpretatis" or paraphrase in Irish, and seventeen verses of these followed by a connected prose narrative of

Saint's life—all covering 32 pages. Remainder of tract apparently missing.

Tract 2 contains poem by O'Doimnin. 24 lines, beginning "Tuaí pao p a corp éuam na n-éan." Love song by O. "Min 16 lines, beginning "Siaú vo muísa glápa fáé n éaol." An extempore song of 12 lines on "Tara," written by O'Doimnin "on a stone on the ruins." Song, 24 lines, beginning "ná pappuáí an uair-re, a éloim na gcuasólaoc"—very probably by O'Doimnin also. Song, 32 lines, beginning "maoin éuam uol corp bpuadé na tuasá."

No author given. Song, 20 lines, beginning "A fhué big ir mian liom vo éian-žué tpiá." Song, 24 lines, beginning "Oé uupis á bláó na rsgéme." No author. An allegorical song, 16 lines, addressed to Erin, beginning "mo éian gan mé rsgápa ó úb neullab an t-paozáit." All, or most of these, may be by O'Doimnin who is remarkable among the Ulster poets for writing short pieces, whereas Seumas mhac Cuapra and Art mhac Cumairó generally wrote long heavy poems. The remainder of this tract and the whole of tract 3 consists of songs in English—six of these are translations of the preceding Irish songs, and seventeen others are translations of Irish songs the originals of which are now probably lost. They all appear to have been written or composed by M. M. Graham in his youth for at one place he styles himself "Heir and Successor to Art Murphy and Licentiate-General to the Muses, and Chairman at the Court of Parnassus." Graham's penmanship, either in English or Irish, is small and elegant. He was a civil engineer by profession, lived near Dundalk, and died in 1882, but most of his transcripts were written in his younger days.

3. Size, 6" x $3\frac{3}{4}$ " x $\frac{1}{4}$ inch. Date not given.

Scribe—Nicholas O'Kearney.

The MS. contains 80 pages, and the script is very clear and legible. An Ogham inscription at the end reads "le na clann ó Ceapnaró an uapa lá uo'n mí tuil." The contents are all religious, and are as follows:—

30 pages of the Christian Doctrine, not in question and answer, but in continuous prose. Bonaventure O'Hussey's (of the Order of St. Francis) metrical version of the same. The Daily Spiritual Office of the Christian, and prayer. Another long prayer. Hymn and prayer before going to bed. The Miserere, and prayers before and after Confession and Communion. A short treatise on each of the Commandments, and of the Seven Deadly Sins.

4. Size, $5\frac{3}{4}$ " x $3\frac{1}{2}$ " x $\frac{3}{4}$ inch.

Scribe—Aodó Ó Néill, of Newry, as appears by a request for a prayer on page 187:—

"Aodó Ó Néill m'anm gan só
A éleipis éoiri suiró go géar
An Scriobhóir a beir gan bhrón
Sa uol pao móo go flaitéar Oé."

Date—no date given, but as will be seen from other MSS. Hugh O'Neill wrote about 1803.

The MS. contains 272 pages, and the matter entirely religious. It is an explanation in prose of the Creed, Pater and Ave, Ten Commandments, Precepts of the Church, Sacraments, &c; and it is divided into chapters. No author stated; five front pages and some pages at end missing.

5. Size, 6" x 3 $\frac{3}{4}$ " x $\frac{1}{4}$ inch. Date 1828 or 1829—both dates given.

Scribe—*Arte móir ua murcáda*. This statement is in the handwriting of Nicholas O'Kearney who states that Murphy wrote the book for him. Murphy's is a light, rather careless but legible hand.

Contents—Poem, 156 lines, by Seumas mac Cuarta, entitled "*Cuirpeán m'urcáirí Crubair*." Poem, 258 lines, by *Arte mac Cumáig*, entitled "*Marbnaoi Arte uí Néill*." Poem, 98 lines, by Rev. Paul O'Brien, entitled "*Dán ar an mbáir*." Religious poem, 28 lines, giving the *Seacht Sólar na Marúime* *Deannuigíte*. Poem, 40 lines, by Patrick MacAlindon, entitled "*Dán úrman ní Ceallais*." "Man's Final End," by Bishop O'Connell, 296 lines. An edition of this poem, with a metrical English translation by Michael Clarke, of Whitewood, near Nobber, Co. Meath, was published in Drogheda in 1851. It, however, only contains 224 lines. Poem, 56 lines, entitled "*Cailteom*." This is in O'Kearney's own handwriting, and, curious enough, he gives the names both of Seumas mac Cuarta and *Arte móir ua murcáirí* as the authors. Of 930 lines of poetry in this MS., over 300 have been published.

6. Size, 6" x 3 $\frac{3}{4}$ " x $\frac{1}{2}$ inch. Date, 1819, '20, '21, '22, and '23.

Scribe doubtful. Part of it is undoubtedly by O'Kearney, and the remainder may be his also in a disguised hand. His name frequently occurs on the margin throughout the book.

Contents—A list of 372 contractions used in Irish MSS. Thirty-four lines English verse stating how Ogham is written. The same in 24 lines Irish verse. Eight lines of Irish poetry and 8 lines of adjectival prose entitled "*Duileog ar uairé ádmóir*." English prose translation of same. Irish poem, 28 lines, said on the margin to be "written by Dr. Paul O'Brien as a prolocutio to his Irish Grammar to exhort all to the study of their venerable vernacular language." Poem, 211 lines, by Seumas mac Cuarta, entitled "*Cuirpeán fómhaite mhíce úrmanail*." There is hardly any poem oftener met with in Northern MSS. than this. It begins "*San eacóirum an áir atáir na gcoinnúirí*." "*Laoi Conn mhíce an Deirg*," 82 lines. "*Laoi an Deirg mhóir péim*," 128 lines. "*Laoi an eacáir fábair*," 144 lines. "*Agallamh Oipir 7 páirais*," 124 lines. "*Laoi a Contuig mhíce na Com*," 110 lines. "*Cuirpeán na héireann*," 340 lines. This was also published with metrical translation and notes by Michael Clarke, of Whitewood. Clarke says—"Dr. O'Connell was a Bishop of the 16th Century, supposed to have been born in Kerry." Poem, 102 lines, by Seumas mac Cuarta, entitled "*Dán beirgíó Deim*." It begins "*Lá vo rabop a*

gcaitair na gaitbe." Poem, 24 lines, by *Arte móir ua murcáirí*, entitled "*Laoi an giorbairí maoil*." It is a lampoon on a rival poet, "a straggling fellow named O'Daly." A proverb, and a prayer. Fragment of "*Inneirge mhíce na míceomairte*." Some poetic couplets about old Irish historical and legendary names. Further list of contractions. Of the 1400 lines this MS. contains, 600 lines, and probably more, have been published.

(ní eiríoch.)

LÁIM-SCRÍBINNE I SCAMBRIDGE.—I

SIOLLABRIGHE Ó CAÉAM VO REPIOB.

I leabarláim mhóir na hIol-peoile i Scambridge tá timéall leat-dorpaon láim-peiribinne nuairé-*gaeilge*. Ní ceart vo *gaelealab léigean* 7 *peiribéad* a n-*airead* a leigim uairé Rinne amair an *gorta* *peirip* a nuóiríon oiré, *asur* *baó* *éoir* *uáim* *gheim* a *comgáil* ar a *beir* *páiré* *agaim*. Seo *clár* *vá* *beir* i *gceann* *ve* na *leabair* *úo*. *Leabair* *bpeig*, *quarto*, *pa* *cumáic* *leatair* *ir* *eac* *é*. *Ag* *bun* *leatair* *áir* *ite*, *tá* *ainm* *an* *peiribneóir* *pan* *ógam* *óiré*: "*Ag* *Corcaig* *an* *g* *Lá* *ten* *mí* *August*, *1825*, *Taóig* *ó* *Cuairéan* *an* *peiribneóir*." *Vo* *peir* *deallpáim*, *bí* *leabair* *vo* *peirib* *Donnéar* *ó* *Sáitliobáin* *éigim* *áir*, *7* *leabair* *eile* *vo* *peirib* *míeac* *óis* *ó* *Longáim*, *mar* *taipáim* *pé* *i* *róir* *vó* *éoir* *míeic* *óis* *7* *vo* *peiribinn* *Donnéar*: *Níl* *pan* *leabair* *vo* *éir* *amráim* *peirib* *míneac* *éir* *amráim* *Donnéar* *móir* *ó* *Dáir*. *Daltáir* *vo* *éoir* *na* *míuipúin* *an* *éir* *ir* *mó* *aca*. *Tá* *cunntar* *epuim* *ar* *an* *gCúirt* *léigean* *vo* *"Loé* *Lám"* *mí* *Sáimna*, *1903*, *7* *mí* *Canair*, *1904*, *ó* *Lám* *Ripeáir* *ui* *foigilúir*. *Tá* *a* *éirleac* *eóir* *le* *páir* *i* *uairé* *na* *beirib* *vo* *leabair* *an* *Dáir* "*Poets and Poetry of Munster*" *7* *pan* "*Dictionary of National Biography*."

Leatanaic 1-8.—*Laoi na Seirge*. 190 line.

"*A* *peirip* *gáir* *vóir* *éoir* *éoir*
Dám *beir* *páim* *i* *n-eacóir* *áir*."

Leatanaic 9-17.—*Laoi an Deirg*. *Cairpéim* *an* *peir* *móir* *pan*. *Oipir* *cet*. 240 line.

"*D* *aireóir* *am* *cairpéim* *an* *peir* *móir*,
Cáim *áir* *an* *gceair*."

Tá *an* *Laoi* *vo* *gcló* *"Reliques of Irish Poetry,"* *ag* *Charlotte Brooke*. *Tá* *a* *cóir* *pe* *niop* *éir*: *tá* *30* *line* *mí*.

Leatanaic 18-22.—*Polláim*.

Leatánac 23-26.—Aḡallam b́aomais ir Oirín :

“Oirín ir fada uo fuan,

éirigh ruar asur éirte an traim.”

Leatánac 27-29.—Pollam.

Leatánac 30-43.—“An aḡallam” ar leanmáint. níl an laoi ro go léir an aet amáin timcheall uá uetman uo. Tá 21 man pan geáto éuro: annpoin pástair pollam trí leatánais 7 aueir an reibíneoir i nóta béarla go bfuil leatánac ar iarruáir ‘pan leabair ar a bfuil ré as obair. Annpoin leanann ré air arís, 83 béarla eile. Tá an laoi ro i gcló as seagán ó Dálais i leabair III. uo “Publications of the Ossianic Society.” Tá veiríneáet móir ar fao uoir an uá éoir. Seácar cora cainnte 7 corir-focal i nḡac don béarla beagnac, i n-áiteannaib áiríte tá 32 man pan leabair ro nac bfuil as an nDálac ar éan-cor. Ar a fion roim ir uile ir fearr an éoir atá as an nDálac ná an ceann po.

Leatánac 44-6.—Pollam.

Leatánac 47-51.—Seanéurúe ruairé éisim eet. 124 line:

“Ruair i Saltair éairil,

Sean-leabair áluinn áiruaré.”

Leatánac 51-5.—Tuairpóal ḡac tairisḡ pan muhan ó Ríḡ éairil, an tráp a beiréar caeugáó air ó leat-éuinn nó ó állmúraib :

“Atá pan reanéur ruairé rreáet,
ní hamḡoir uo ḡac eolac.”

Leatánac 56.—Pollam.

Leatánac 57.—Trí haontuḡe na h́eireann eolḡ-
maḡ, uúin, maḡaire, ḡil annpo.

Leatánac 58.—Trí ḡáiré an uómain annpo.

“ḡáir mae nireal as a uoannaó i muir
Ruáó le maor mae áirpa ar teiteam uóib ar an
noceirpe éisireáetá.

“ḡáir íppinn as á rḡsun uo éiríorḡ an tan eus
an bhoir ar.

“ḡáir ir eirime 7 ir mó ‘ná an uá ḡáir ro i.
ḡáir lae b́ráta as reairéan na b́ríoraon fpir na
reacáetá i. ḡáir na b́ríoraon as molaó an
éóimueáó 7 as b́reit buiré an éorair 7 na
buiré ruḡrac ó uóaimu: 7 nuail na breáetáe
as iméaeet éum péine íppinn.”

Re éirte neiré ramaletar ḡáir an traoḡail reo
i. ḡaoet, uoatae, ruan 7 rruet.

An t-annnó ar a meara beir i. ar ŕáir péaca: 7
an t-annnó ar a fearr beir i. ar ŕáir ḡráir.

“ḡráir óia or cionn ḡac uile níó, 7 uo éóimurpa
mar éú péin.”—IOSA XRT (Cpíorḡ).

Leatánac 59-60.—Pollam.

Leatánac 61.—An uóetúir Céitinn as cur ŕlán
go h́eipúnn 7 é ra b́reainne. 24 line:

“mo beannaet leat a reibínn
ḡo hinir áirínn ealḡa.”

míeál óḡ ó longáin, eet., ar éirte máite na
b́iaóna. 16 line:

“Naorí an eairmaḡ uoim éabair ḡac lá le póil.”

Leatánac 62.—Ní fearar cia éan na man reo:

“Ní truaḡ ḡalair aet ḡráó polairḡ,
ué ir fada sur rmuam mé
ní beao níor rra ḡan nóra
mo ḡráó polairḡ uoim teanga féim.

“Cuḡar ḡráó, ní féaraim u’folaé,
uá polt coeallac, uá pún leare,
uá maílin caol uá porḡ ḡorm,
uá uéir focair uá ḡnúir tair.

“Cuḡar fóir, ḡion ḡo n-áóimam,
ḡráó mar m’anam uá pír píeró,
uá ḡuét mó-binn uá beal b́larra,
uá huét rreáetáir uá cíó ḡéir.

“Ué monuar, ní éirí i nrearmao
mo ḡráó reamallac uá corḡ ḡeal,
uá tríoḡte rlim-éair trápé-éana,
uá ḡáiré ruḡin, uá crioḡ tair.

“Bíor náir rionnaó ruam rionne
méao mo éumainn uí éar eáé,
ní b́ruil, ní beir, ir níor imtisḡ
uon ir eirime ḡoim mo ḡráó.”

Leatánac 63.—Míeál óḡ ó longáin ar b́ar an
áear póil uí b́ruam. 4 manna:

“Ir móir an eairuá fearra i ḡeipóeáir ṕail.”

Ruḡaó póil ó b́ruam i maḡ nealta i ḡConnrae na
míre, timcheall 1750. Deairb́áir uo tairbealbac
ó Ceairballáin uo b́eáó a fear-áair, 7 b́i áair
n-a fepimeoir beas. Rinne póil éúira rrairéir i
ḡeómair na rrairraetá 7 uo munneá rrair uo ra
mb́iaóam 1802. B́i ré n-a ollam re ḡeóilḡ i
ḡColláirte maḡe ruáóat ar fear rionne b́iaóan.
San mb́iaóam 1809, uo rreiró ré ḡraiméar ḡeóilḡ.
Tá áirpáin a éum ré le rraḡáil i uoiraé trí nó
reáair uo leabair ḡeóilḡ a curraet i gcló an
t-am úo. Ruair ré b́ar i mí na bealtame 1820.

Leatánac 64.—An t-áair eóḡáin ó Caoní ar b́ar
a h́ne aruair.

“An tan nac b́raicim fear.”

7 manna. níl aet b́úirpe uo annpo.

Leatánac 65-6.—uilliam an uóina eet ar b́ar h́ne
an áear eóḡáin. 6 manna.

“A fpir éiríre mo éleib, ir ḡeair-ḡoin ḡruama
liom.”

Ruḡaó eóḡáin ó Caoní i nḡleann an b́reááin, i

Συνταγὴ Ὁρειαιζῆ, 1656. Ὁ πόρ πέ νυαίρ ἂ βί ν-α
 ὀζάναδ, ἡ βί mac ἀίγε, ἀρτ το β'ανν τοό. Βί πέ
 κυρῆ πομῖν ἂν mac πο βεῖτ 'να φαγαίτ ἡ ἐναυό
 ἂννον τον β'φ'αῖννς ἐνν π'αυόβ'ιρ ἂ θέανῖν; ἀέτ
 νυαίρ πέ βάρ πυλ ἂ θ'αυ ἰ Rochelle παν
 μβλιαῖσιν, 1709. Ὁ περὶοβ ἂ ἀέταιν τῶν ζο β'νυλ
 πέ θέαίρρα νέας ἰρ τ'αφίετ ἂνν ἀρ βάρ ἂ ἡνι ὄιζ,
 “ἂν ταν νάρ λέτ β'αῖσιν πεαρ.” ἰ ζεανν ταμαῖλ
 νυαίρ ἂ θεαν βάρ λειρ. Ὁ ἡλας θεῶαν ἂν παγαίεαέτ,
 ἡ βί πέ ν-α φαγαίτ παρῶίρτε π'θύν ἀρ ἀλλ, μαρ
 β'νυλ παγαίτ λείζεανντα ν-α ἰοναῶ ἀνοίρ. Σῦλα
 ὀνεναῶ παγαίτ το, βί πέ ν-α υαέταρῖαν ἀρ ἂν
 ζ'οῖρτ φίλοαέτα ἰ Ράέ λυρε. Νυαίρ πέ βάρ
 βεατῖνε 5, 1726

λεαῖτασι 67.—ἀπὶ ῥεᾶς λέ 'να ῥεᾶςταίη. Σ
μῆνη :

“mar þoðlum cé toðar-þa þeið im þeacac ðe þioð.”

λεαζαναὶ 68.— $\alpha\varsigma$ πο μαρ μάρτυραρ αρ 12 μι na
βλιαῦνα. 12 μανη :

“Α ΡΙΣ ΆΛΛΗΝ ΠΙΟΝ-ΣΠΑΡΑΙΣ ΙΡ ΑΤΑΙΡ ΝΑ ΘΡΕΑΠΤ.”

Leathanac 71-5.—Maectnam an Duine Uoilsearaiz,
Seasán Ó Coileáin do cum :

"Οιόχε ὕαμ ζο νοιλιζ τυαιρε."

RUGAÓ SEAGÁN Ó CORLEÁIN I gCONNRAE DÚRCARIGE.
1754 BÍ A STAIR N-A FÉIRMEÓIR BEAS, AÉT TUGAÓ
ORDEACAR MAIT DÁ MAC, MAR BÍ PÉ RUÍO AR NÓP A LÁN
EILE FÍLÍ GAETHALACA PAN AM RO, AG BPAÉ AR BEIT N-A
FAGART. AÉT NÍ FUAIR PÉ NA HÍRPO NAOMHA: DO PÓP
PÉ 7 BÍ CLANN AIGE. BÍ PÉ 'NA MÚINTEOIR PGOILE I
MAIS ROP I gCÁIRPHEACA. SERIOB PÉ CUIO DE STAIR
NA HÉIRIANN 7 FOCLOIR BEAS GAETHIGE. 1P É CUM AN
T-AMHÁIN ÉUAR; TÁ PÉ I gCLÓ AG AN nOÁLAC PAN
"Irish Miscellany." CUM PÉ AMHÁIN EILE LEIP.
FUAIR PÉ BÁP I SCRIBIRIN PA MBLIAÓAIN 1816(7).

Leatanaic 75-80 — Aiptiuṣaō ar an maētnam i
mhéapla le Domnall ó hIapplača: ceann eile le
Seasán Caerap.

leatanae SI-3.—“Mo bér pé 'néinn í.” eoḡan
 Ó Súilleobáin do cum:

“In atureas zéar mo réad, fóiríom!”

leatanač 84-6.—foliam.

leatanaic 87.—Seapapad ó Donncaia an Gleanna
ccτ."

"Sin oñẽmaũ pa nũõĩĩĩĩĩ-ĩe mo ðéama ðeame."

1 líne 8 τὰ "Dún Mona" : n-íomáth "Dún
meannainn."

Διαρρηκτο ὅς ὁ μαρτυρῶν αὐτῶν φρεαζυται :

"Ní hí Socrés ir oménað dom údamaib deama."

Եւր լեածար առ ձգար ու՛ Օսոնին շար Վարդապետ Օհ
Օ Տուննիօնն ոտ ե՛կողմ ոտ՛ը սչոթար բո.

ἔ. 18—'ná sen-pu leam' i n-tonso 'na
clason-mún ap.'

l. 19.—'Δρ φορτῖλεαὲτ ἢ φορμπαὲτ' ἢ ἡ-ἰοναὲ
'Δρ φορμπαὲτ ἢ φορτῖλεαὲτ.'

Λεαῖνας 29.—'Ὁ ζῶμεσθαι ἡ νόσος 'μά
ζῶν.'

leatanae 32.—'Ic uom eorþa leaet noir
 b'oirþear ouit e mar eaet' i n-ionaw 'Don eorþa le-
 aet nior loirgite ouit.'

λεῖψαντες δὲ.—An φεῖν θέλοντες εἶπαι :

"An ruairc-éar péim ve b'péim-pliocét luğaró na lann."

λεῖψαντες 90.—ὅμοιο ἡμετέραις :

Is congnam galair 'r is dearb' sup' fát bhóin uam
an tan pmúinim peatao an málairt peo i nuán sóib
pean

Fúinn na gCajatac fearmae páip-óeóltac
 i gcunneur Gearaltae fearta go n-áipmeócar.

17. *ἡ γὰρ κύρις τοῦν ῥεσμανν βεαν μαρζαλαὸς ἡλιό-
κόρτεας*

So ní gáir fearcail iad n-earcail na n-áir uiréonac
 San éonnam leapa i n-easail áir nglamóir
 áit púil le leanb'ra bappa éim mná óige.

Ir gup tuirge meapap-ra pealau no uail uóib-pean
San Mumain niri mairis feab léatnaishte uáin
eošain

Եւ զոն ո՞ր բաւաւ Ի մաճարե մայ՜ լեօնա
 Ու յոսէար տ'բարիքն ու յերեսման ար լն-
 ւօ՞րն:

Óamonn Ó Rinn do Chormac mac Capta Duinoeas-
maóaire, cct.

leatánac 92-101.—Crioíca Déiseannaí an Duine.
256 líne:

"Á úuine, cuimníz ar do éiríocháib uéigseannaíca."

Τὰ ἀν τὰν πο ι γελο ας ἀν ηΘάλαε παν *Irish Miscellany*.

Λεστιάνας 101-116.—Θομμάς το μορ ὁ θάλας, εστ.
 αμ αν μβρεϊτεσμίναρ πθέρθεσσανακ 7 να κομάρται α
 τιοσφαρ πομμε. 100 λεστιάνα

"Níor éis an t-ádhair na d'inglis v'irle."

100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1060 1061 1062 1063 1064 1065 1066 1067 1068 1069 1070 1071 1072 1073 1074 1075 1076 1077 1078 1079 1080 1081 1082 1083 1084 1085 1086 1087 1088 1089 1090 1091 1092 1093 1094 1095 1096 1097 1

leatanae iib.—A conntpail ro do'n anam beann-
uiste as glacath a clió uime. 7 sceatpaimna.

“ Δουεππαρό λε λυτζάρ αν πούλάρ ποίμε ριν ”
 λεσάναε ιης.— Κομπάρ αν βρετζεαμάν.
 σεσζεαμάννα:

"Ταξιδιὸν παρ' ἐμὴν ἀποταφῆναι ἀν' ἡμῖν δεῖται."

bíod aca gan ghradam uéirte a mólaó uóib i bpoéair na iabhairte tréirte a máoúro Gaeóil péir n-a leir. Ir fearr linn Cúéulainn n-a laoc gairce ná n-a úia beas.

Ir iao na tréirte ir fearr pan leabair po ná eóluir aécúmair ciumm a beir ar faóáil ann ar éirraib an treana-faoáil eian-aorfa i n-éirinn, an méir atá or ár gcomair ar na meamraim ve, agus cup ríor aicillíúe po-éirpionta ar iomlán na ceirte i n-éir-leabair amáin. N-a éeannra poim, tá cup ríor leir ar feann-uráoréaé na bpeatan móire, 7 an éaint a bí aici le uráoréaé na héiréann i uéir an tréaóil. Tá ana-éir eóluir ar faóáil pan leabair, eóluir a pioeáó ruar ar gac bail in na tréir pioé-aéta. Baó éóir eóip ven leabair a beir in n-gac leabairlann i n-éirinn.

The subject is treated of with consummate skill and in a concise and very readable style. The book is full of information on the subject, information not accessible to the generality of readers. Its appearance will tend to stimulate interest in Celtic, and more especially in Irish, studies. There should be a copy in every library, and to those who take an interest in mythology and cognate subjects the book is indispensable.

plúroín ó dálaiz. dé-éó air. pé eazair as
Seopáin laorve. Réal glan.

Ní gábaó an péal péin a mólaó vo fean-éonnapaéóirí: tá eóluir aca éeana péin air. déir beiró átur 7 luéáir opéa mar gheall air an guma'naí poeupiz an laorveaé e ar a dé-éabairt amaé. Tá poelóir bpeaz len air mar a bpuil cumntar ar a lán puai ná puil a ueaupre i n-éan-áit eile. Ir maé linn gup glacáó ipreáé na nótaí a éupr páopais O laozair péin leir an péal i "Seéaluró-eaé éúge Muirar." Tair ane-áirpáveaé. Ní beiró éupr gaeplám feara as luéir léirge na Gaeóilge. beiró leabair a móóáin aca. Tá an leabair po buille beaz uapir, áin.

AN ÉEAO LEABAR GAEÓILGE. Ceaeá L-XI. i nuilleógaib mópa. Ar n-a éupr amaé vo éumann buan-éomeáóta na Gaeóilge. A fáca, ar múinteóirí peoirle péal, ar an gcoiréantaéé peilling.

Ní baógal ná go mberó an trpaéóó uilleóó po an-áirpáveaé i gcoir leabair i n-áir peoirleannaib. I bpoéair na gaeáéanna éupr, gheirú air laeéanta na Seaeámaine, mópa na bláóna, na Seapáir, Cúigir na héiréann, ainneaca áiteann áirte i n-éirinn, 7 na huipeaca. Má tá loéir air, ir e a

laéir a gheiréar ar éur ve na uilleógaib. Ir maé an luac péalaé é ar éan-éuma, agus beiró loz air. Muinntir bpuil 7 nualláin atá n-a féiróil.

ENNASACÓ BEAZ AMRÁIN. Cuir a hdon, an uapir cup amaé. agus cuir a uó. le haéaró aor óz na Gaeóilge u'poóluim in na peoirleannaib. An taéair páopais bpeáénaé vo épuinaz. Muinntir bpuil 7 nualláin vo elóó-buail. pingsinn an ceann, a bpeaca.

agus go veirín ir puó an méir pin éin-éann ven uá leabair beaza po. Tá an eóil gan loéir. agus gheóéar ionnta amráin naé uioéáil iao a éupr or eomair leabair Gaeóealaéa, ní hionann ir mar a gheiréar go minic i leabair eóil. Ní oipir na fean-amráin vo páirteib na haimprie po ar éan-éop. Tá páirte an iae inu air an-éirpáéaé ana-feana-éirionna, 7 cuiréann beir puime i puoáib go peaoirpáó a áair nó a fean-áair éairir iao nuair a bíonair-pan n-a n-óize. Ir maé a éuz an taéair páopais bpeáénaé an tréir po atá as páir ar aor óz na haimprie po, 7, uá péir pin, tuazann uóir in na leabairíní po eapáiré a éazann leir an amprie. Ní gábaó uóinn gac peóir uá bpuil ionnta a áirpáin ampo. Cuiréar eóluir ar na leabairíní péin. Tá po-amráin opéa ná puil i méirpéaé uééair na Gaeóilge, déir ní baógal ná go bpeáéaró an e-uéair éuz go peuppar amaé iao.

AN LEABARLANN. The Journal of Cumann na Leabarlann. Vol. I. No. I. January, 1905.

Siu é an éeao uúir u'pupleabair éumann na leabarlann. Tá ana-éur eóluir ann i uaoib leabarlann, éionnur leabarlann a éupr ar bun. eaoé an congnáin ir péirir u'faóáil éuzir pin, agus éionnur ir fearr ir péirir obair poóanta a uéanaib i leabarlann. Tá uipearba leabarlann i n-éirinn, agus ir móir an trpaéóó ná cuiréar i bpeiró na haéa rua uéir n-a uaoib. O'féapáre leabarlann a éupr ar bun i n-gac páirprie i n-éirinn, 7 baó uéacair u'áirpáin an maéar a uéanpáó pé ann. Gabair éumann na leabarlann an éirir ar lúin, 7 veirúir poéir go leóir mar gheall air. Tuóirio poógal paia uóir agus an maé go luac agus go buan ar a paéar.

ÉIRI. The Journal of the School of Irish Learning, Dublin. Edited by Kuno Meyer and John Strachan. Vol. I. Part II. Dublin: School of Irish Learning, 28 Clare Street, and Hodges-Figgis and Co., Ltd., 104 Grafton Street. 1904. 6s. net. Annual Subscription, 10s. (2 parts).

Siu i an tapna at ve'n éeao éur u'pupleabair

Scoile na Sean-Gaeilge. Má ba máit é an céato éuro, tá an tairna eiro peo an uile blúipe coim máit leir. An céato muo ann, "Analogy in the Verbal System of Modern Irish," ó lánm Órbuim uí Amhigín. Ip géar a éarpuigean uainn cunntar den tpašar po i uiaob éanamna gac cúige pé leir, áct níl uaoine de pašar an Amhigínig cúige fópioir. Tá púil agaimn go nóeanparó Mac uí Amhigín amlaio leir na haimpearaib eile. Cuiumir an t-eóluir atá ar pašail pan alt po i gcomórtuip le gnáit-eóluir na ngraiméar, agus ip polluip uo gac éinne go bfuil a lán i n-eapnaim opainn fóir. An tairna muo ann, "The Infixed Pronoun in Middle Irish," ón Seirác-ánae, agus é go eiuinn agus go fošluméa map ip gnáit. Tá alt ar "An Old-Irish Metrical Rule" ón eagaríóir gceatona ann. Aitpuišao, "The Boyish Exploits of Finn" ó Éuno Meiréar, "A Collation of Cúith Gablach, and a Treatise on Cúo and Úibao" ón bpear gceatona. "The Rule of St. Patrick" pé eagar ag Séamur Ó Caoimh, 7 "Péilipe doamnaim" pé eagar ag Máipe Ní Úpoin. Ní baš an paotap an méro peo go léir a éabairt le éirle ip uo éur amac. Áct tá níor mó ná poim ann. Tá an céato éuro uen táim bó Cuailnge map agupin leir, 7 é pé map an Seirácánaig 7 Séamur uí Caoimh. Tá púil agaimn go gcuireošpar go toiltéannaé le héiru ip le scoil na sean-gaeilge. Tá obair fóšanta á uéanam aca, agus ip méro uo šaebealaib teacé i peilb a sean-oirgheacéa péim. Ip mó an t-eóluir atá agaimn ar Chaucer ná ar éirgheacéa nó ar plann na Maimprieacé. Ip peapir a éuigimio paotap Shakespeare ná uánta éaróš úuill uí uiginn. Ní baš baint uo éail Chaucer nó Shakespeare é, áct baó éoir an peéal a beir ar a malarit uo éuma. Tuillio ému agus an úiréan laiptar uí ar mburíeacur 7 ar gcongnaim, 7 tá púil agaimn go bfuigro uainn uá péir.

SEACRÁN ÉAIRN TSIAÓAIL: Amhán iléapuaio-éacéa, 7 Seanéar Siop-éuapuaio-éacéa. Míeéal ó híir uo éur túr ar. Na hultag 7 gcoiténne uo érioénuig. Seópaib laoroe uo éaripéuig agus uo éur i n-eagar. Ar n-a éur amac uo éonnapuó na gaeilge i mbaile áta éliaé. 1904. Oét bpingne uéas.

Níl áct éan-loét agaimn ar an leabar uap eair-neaméa po, agus 'pé loét é pin ná guip uóig linn go bfuil bpeir eagaríóiréacéa uéanta ar. Níl'mio pápta i n-áir n-aighe péim ciaca an loét é pin nó naé eao, nó ciaca an éur mólta nó éur éainte ar an té "uo éaripéuig 7 uo éur i n-eagar" é. Tá pé mó-poncamail i uiaob muoi bašga, áct maírimio poim go léir uó ar pon an méro eóluir a éurpeann

or ár gcomair ar éurge na eapuaio Ruairé Ip iongantaé é an t-amhíor po opainn i uiaob na héirpeann péim. Ip mó an t-eóluir atá ag an ngnáit-muimneac ar éanamaint na Cocáighe (nó lunnuaio) 'ná map atá aige ar éanamaint na gcuigro eile i néuinn. An peéal céatona ag an ultac agus ag an gcomnaéacéa leir. Náir máit an muo uóinn—uoir muimneacéaib ip ultacéaib ip comnaéaib—tornušaó anoir ar eóluir a éur ar a éirle. Ar an eóluir tiocparó go mbeir éion agaimn ar a éirle 7 ní baóšal ná go méapuaio poim ar ár gceion ar éuinn péim. Éirpeannaig ip eao pin go léir.

Baó máit linn euirušaó leir na pocail aueir an laorueac ag tagairt uo mhaé uí Šalléobair. Ip paia atá pé ag obair ar pon na nšaebeal agus na gaeilge i n-úin na nšall. Šuimio uó paóšal paia 7 pláinte ábup agus na špápta éall.

Uo šuabail ár "Seacránuio" a lán, 7 na ceapua ar peabur aige. U'pág pé amhán gleóirte n-a úiaio ar éan-éuma. Bí pé n-a "ultac beapuaio" i n-áit-eacéa, má'p píoir uó péim, áct ip eagal linn go paib pé ag eur leir an peéal, nó b'éuoir guip éur uaoine eile le n-a peéal ar maítear uon špeann.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

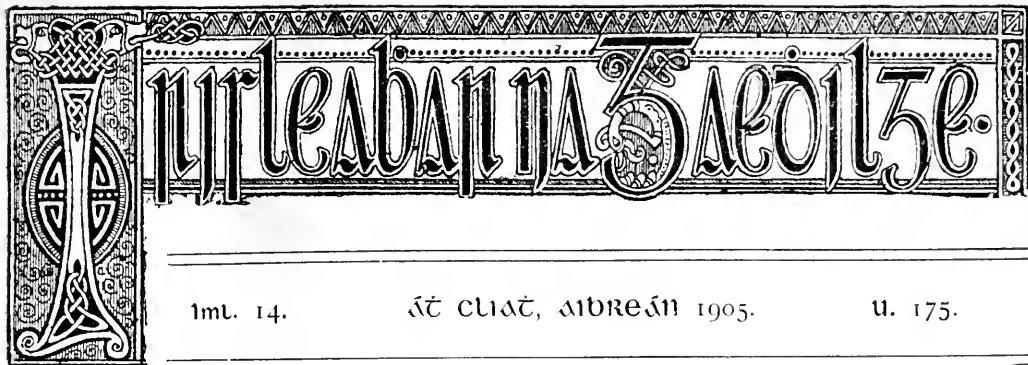
Cártaí popta Šaebealacéa!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltar litpéacéa i uiaob eagaríóiréacéa go uí an peap eagar; 7 litpéacéa i uiaob uaimpriege go uí Seirpéoir, Oirig an éonnapéa, 24 Špáio uacéapacéa uí éonail, áé éliaé.

LÍN-ÉADAC SAN TUAIŢ.

Nuair a bíonn an líon páirta agus aibíó rtaíann muid agus gairrúin ar an tcalam é, agus déimeann ríad ruar n-a púann-aíab é, agus annróim n-a ríuicannab, bíreac mar a déintar leir an aibíar. Págarar mar rin é ar fearó trí nó a ceatair de laeteantab. 'N-a díaró-ran tógarar éun ríotáin nó éun puill uirce é agus cuirtear as bogab nó as porcuab é. Págarar annróim as porcuab é ar fearó oet nó naoi laeteanta. Tógarar ar an uirce é annróim. Leatrar amac ar páiric é éun é gealaó agus págarar annróim é ar fearó reatáime nó mar rin.

Annróim eórtar ruar n-a beairab é, beirtear a-baile é, agus deintar doirnán de. Bíonn timdeall le lán glaise fíu i ngeac doirnán. Ceanglaítear gac doirnán le cuibreac éun é éimeac le éile.

Annróim pagann fear tuairgín, agus cloé cumheac móir go mbeac mullaé roair ar. Tógann ré ceann gac doirnán n-a glaic. Sineann ré an éuro eile de ran (ar fearó) bairra na cloice, agus buaireann ré leir an tuairgín éun an colg a baint ar agus é lagab. "Buairteóir lín" ir ead glaoótar ar an bfeair a déimeann an obair reo.

Ir é an róir an tuairgín, ruo mar beac máintéac ríuicéar; ar aómar a déintar é, agus aon bíora amáin ir ead a éor agus a éann. Ir dóca gur minic a éualabair an rean-focal, "Bualaó an lín oir," agus an rean-focal eile reo, "Cá ré éom raimgean agus cá an éor inr an tuairgín," 7 tuigeann ríó aoir bíg na rean-focal úo.

An colg ir ead an rubáirte éiríneac a tagann ar an líon nuair a buairtear é. Ir é bíonn iríg i lár na gcomlín lín. Ir beallíacac le min é, nó leir an mbeir a éigeann ar aómar nuair a bíonn an ríuicéir 'á páiric nó 'á páiríreac. Bíonn puinntí gearra air ar ríge go pagab ré ríot rá gcuimleó éinne díot é. Cá rean-focal eile agann ar ro, ré rin "Cuir ré colg air réin éuam." Déarfá rom i tcaob úime go tciocab fearg air éuac.

Nuair a bíonn an buairteóir réir leir an líon, tagann eailín agus buacailí 7 déimeann ríad timdeall le ré eir de gac doirnán. Ir é ann a glaoótar oir-a-ro "ráiríní." Annróim tagann gearra ban; pagar eilíge; ruirio ríor agus eilígal-aro gac ráirín aca ro.

Ir é an róir an eilí, gíota aómar timdeall le trí ríoge ar fáir, éirre

órpolaíge ar leitead, agus trí órpolaíge ar iúmhreáct. Daintear píora amac a lár a iúmhreáct. Fásann ro mar beaó umar beas ran clúig, ionas do éangain a cuip-tar ipcead ann. Daingníctar ceann den teangain i gceann den umar, agus fás-aéar an ceann eile de gan daingníctad.

Nuair a bíonn bean ag clúigáil, árouig-eann sí an teanga ro, píneann sí an táitín lín treapna idir an teangain agus corp an clúig. Annpoin luigheann sí ar an oteang-ain, agus tairngeann sí éar n-aí an táitín. Leanann sí mar rin ar gac don táitín aca, éun go mbíonn pé clúigáilte a dóéain aici.

Nuair a bíonn pé clúigáilte an éasó uair, cuigheann sí gac don dá táitín le céile, agus clúigáilann sí an aé-uair é. Is é ainm a ghlaothar ar an aé-clúigáil, "rnuídeao." Daineann an clúigáil an méro den éolus ar an líon ná péadann an buailteoir a baint ar, agus laguigheann pé é. Míuigheann 7 laguigheann an aé-clúigáil níor mó é.

Nuair a bíonn na táitíní rnuíde, ní deallrógá le héim-níó ias aét le loca de ghuais fáda buíde-báin. Cuip-tar le céile anoir gac don dá táitín aca ro a bíonn rnuíde, 7 deintar ias do éarpiac trí éarptal.

Is é an ropt an éarptal, clár timcéall trois go leir ar fáir, oét nó naoi órpolaíge ar leitead, agus ceatpána ar iúmhreáct. Bíonn rparai iapann n-a rparain ann, gac rpara timcéall le ceatpáir nó cúis órpolaíge ar doirde, 7 ias tiug go leóir. mar adéarfa ceatpána ó'órpolaé ó céile nó b'éirir níor luğa. Laguigheann, míuigheann, agus cíorann pé reo an líon. Uean a déimeann an gnó ro, agus ip é ghlaothar uiréi ná "hackler." Tá eagla oim go bfuil gaol ag an bpocal ro leir an

bpocal "hackler" ran mbéarla, aét níor aipughear-ra ruam éan-ainm eile uiréi.

Nuair a bíonn pé cuip-ta trío an otearptal ar an gcuima ro aici, fásann sí éarptal níra míne agus níra ólúite, agus cuigheann sí trío-ran aip é.

Tigeann iubáirte ar an líon le linn dul trío an otearptal do, agus ip é ainm a éugtar air ná "bunac." Déintar éadac garb canpáir den bunac ro. Is minic gupab amlaib a déimeann na mná an bunac a cároac le cároaib garba olua; deimeann riao poiéleiteaca de mar deintar leir an olann agus rnuíoméar é le túirne olua, éun rnaic a déanaim de i gcóir an canpáir.

Cuip-tar anoir aip le céile gac don dá táitín den líon míuighe reo. Orclaitar amac é éun é leatnuğad. Orclaitar ceann de níra leicne 'ná an ceann eile, agus filltar é ran an fáir móir-éimcéall ar blúipe de máirde beas.

Bíonn an máirde reo timcéall iúmhreáct máirde a beaó i láim fip ag riuab, agus é mar adéarfa trois go leir ar fáir. "Cuigeal" a ghlaothar ar gac máirde beas aca ro, agus baineann riao leir an túirne lín. "Cuigealac" a ghlaothar oréa nuair a bíonn an táitín lín capta móir-éimcéall oréa.

Tá an líon ullam anoir éun é rnuíom, pé rin éun rnaic a déanaim de. Tá a ionas péin (.i. poll beas) ran túirne lín ullam don cuigealac. Sáit-tear ceann den cuigealac ran bpoll, 7 bíonn pé n-a rparam ran túirne annpoin, agus an bean a bíonn ag rnuíom ag tairpiac an lín ar i gcóir an rnaic.

Annpoin tógat ar an rnaic de na rpolann-aib a bíonn rnuíte ag an mnaoi rnuíom-pacáin, agus déintar upnaideaca timcéall le rlaic ar fáir de.

Dóigetar cúpla beart d'aiteann glar
 agus de raitníg glair, éun tuat a d'éanamh
 díobh. Annpoin cuirtear ar an tceime
 corcán mór; "coipe" a glaothtar air.
 Do riasaó timcheall le deic ngalúin uirce
 nó mar rin inr an gcoipe reo. Bog-
 líontar d'uirce é. Cuirtear ran gcoipe
 uirce reo cúpla cáirt den tuat reo an
 aittinn a bíonn ullamh n-a cóir. Cuirtear
 an rnat ag beirbiúgadh ran gcoipe annpoin
 agus fásatár ag beirbiúgadh é, ar feadh a
 dó nó a trí d'uaire an éilge. Bíonn an
 tuat ro an aittinn agus na raitníge ana-
 ghéar. Bogann ré an rnat; bainneann ré
 an gluire de, agus déimeann ré níra gile é.

Tógtear amac ar an gcoipe anoir é.
 Veiptar go dtí an abha é agus rlipeáltar
 é. Leáttar amac ar páirc arís é, éun é
 géalaó níor mó. Cuirtear plát-máirde
 timcheall plát go leir ar fáil tpearna tré-
 gac ceann de gac upnadh, i gcóir go
 bpeárfáirde an rnat a leatadh amac go
 haórfáirde, agus gan leogaint dó dul i
 n-áiríann i n-a céile. Fásatár annpoin
 ra páirc ag géalaó é ar feadh naoi nó
 deic laetanta eile.

N-a díaró-ran tugtar irteac é, agus
 toéruirítar ruar n-a ceaprlínib é. Déin-
 tar é toéruir i dtí gcuir; a leat i n-éin-
 ceaprlín mór amáin 7 deintar d'á ceaprlín
 den leat eile, an oipead céatona
 inr gac ceaprlín aca. Annpoin cuirtear
 an ceaprlín mór i leat-taobh, agus déin-
 tar rnat an d'á ceaprlín eile a deitib, ré
 rin é cur ruar i gcraon-dealba.

Ir é an póirt an craon-dealba, d'á máirde
 cunheapac riamhar go mbíonn puill tar-
 ácair ionnta, na puill timcheall le leat-
 tpoig ó céile. Bíonn d'á lara láirpe,
 ceann éir n-a bun agus ceann eile tuar i n-
 bárr, rínte tpearna ior an d'á máirde reo

éun an craon-dealba a coimeáto daingean.
 Dó na laraí reo cúig nó ré tpoighe ar
 fáil.

Nuair a bítar i gcóir an trháit a deitib
 cuirtear an craon-dealba n-a ríearm i
 gcuinnib an fálla a bun timcheall le trí
 tpoighe amac uair. Sáitetar cipín inr na
 puill tarácair reo nar trháctar ceana
 oíra. Fasann bean annpoin an d'á
 ceaprlín ir luá go mbíonn a leat den
 trháit toéruirte oíra. Snaróimeann rí
 cinn an d'á rnat le céile. Tómaireann rí
 annpoin ar an d'á rnat rínte le céile an
 oipead plata nó bannlámha a ceartuig-
 eann uairi a deit ar fáil píora anairte
 nó lín-éatad. Nuair a bíonn an méir a
 oipeann oi tómairte aici cuireann rí
 rnatóm nó marc éigin ar an rnat.

Veipeann rí arís ar ceann an d'á rnat
 mar ar cur rí an trnatóm ar dtúir.
 Tórnuiigeann tuar ar an gcipín uaétarac
 ra éraon-dealba. Capann rí an d'á rnat
 móir-toimcheall air. Veipeann rí léi
 anonn annpoin iad go dtí an cipín uaétarac
 ar an otaob eile den éraon. Tar
 n-air léi arís go dtí an tarma cipín ar ar
 otaob n-ar tpoig rí ar dtúir. Agus
 bíonn rí mar rin, anonn 'r anall ó cipín go
 cipín ag capadh an d'á rnat móir-toimcheall
 oíra éun go rroipeann rí an marc a cur
 rí ar an rnat, nuair a tómair rí é. Suar
 léi arís tar n-air annpoin, agus mar rin
 léi éun go mbíonn an rnat go léir curta
 ruar ar an gcraon-dealba aici.

Ir é an ainn a glaothtar ar an d'á rnat
 ro a bíonn rínte le céile d'á gcuir ruar ar
 an gcraon-dealba. "Lánamhaa." i gcóir
 an "olúit" ir ead an rnat ro. An olúit
 ir ead a tugtar ar na rnatíinib a bíonn ag
 ríe ríor ir ruar ar fáil píora éatad. i
 gcóir an "innig" ir ead an ceaprlín

mór do cuipead i leat-taoib ar tóir.
 "Innead" ir ead a glaothar ar na pnáit-
 inib a bíonn as iú ciorra nó tpearna ar
 bíora éadai.

Nuair a bíonn pnáit an dá éarilín ir
 luza eirca ruar aici ar an gcrann-dealba,
 cóirimeann pí na lánamnáda, agus ceang-
 lann pí le éite le bliúipe pnáit sae don
 éirg lánamnáda pícead aca. "Céad
 ábhair" a glaothar ar sae éirg lánam-
 náda pícead aca ro. Sead gceadota
 ábhair a bíonn go coitianta ar leidead
 an lín-éadai, aet ir minic a cuipeann
 ríad oet gceadota ann nuair a ceartógaó
 pé uata nira leirne.

Tógann pí an pnáit anuair de'n éran-
 dealba anoir. Capann pí ar a éite é,
 agus cuipeann pí é péin agus an éarilín
 mór o'fás pí i gcóir an innis go oti an
 brigeadóir éin éadac a déanamh de.

MAIGHÉAD NÍ ÁILGEASA.

Do léigead an airte seo tamall ó foir-
 or comair eumnuigad daime i reomnaib
 Craoibhe an éitinnis. Ruair Maighéad
 Ní Áilgeasa áro-molad n-a éad, agus ní
 bhuair aet mar bí tuille aici. Ó tá
 tornuighe aici ar pópibneóipead, tá púil
 asann go leanaib pí ói. Ní cóir an
 obair go léir o'fásaint pé na fearaib;
 bíod tarraic as na minib ar éon maie.
 Dá maie linn tuillead airte den trašar
 ro o'fásail. Ir annam agus ir pó-annam
 aigimio tráet dá déanamh ar nóranmaib
 ir ar éirionnaet ir ar éionneal bantraet
 na héipeann. Tá tornuigad déanta as
 Maighéad Ní Áilgeasa, agus ir maie an
 ceadé adá sa minnead aici óinn. Ir
 beas tuine i héirinn ná féarfaid ruo
 éirg o'fogluim ar agus ir iontó tuine
 o'fogluimeóir a lán ar. P. an l.

GLUAIS.

lín-éadac, linen, linen-cloth.
 punannaéa, sheaves.
 Stiúcana, "stooks."
 as porcuas, steeping.
 Cnótar: cnuartar, gathered.
 Dórnán, a little bundle, a handful.
 Cuibneac, a fetter, "binder."
 Tuairgín, the mallet used for "pounding" flax, a
 "pounder."
 Colg, the coarse tow taken off the flax.
 Buailteóir lín, a flax-pounder.
 Máinléad, a mallet.
 Rubáirte, waste, rubbish.
 Comlín lín, flax stalks.
 Bpúr, broken straw, turf, bread, &c., sawdust.
 Sáimil, (pron. páil), sawing.
 Táirín, a little tuft, sheaf.
 Cluighe (pron. cluite), plural of clúg, a pair of
 tongs.
 Rímneac, thickness.
 An aet-uair, a second time.
 Ní déallpógéa, you would not compare.
 Ceartal, a hackle.
 Spair, a spike, spear.
 Nira ólúite, closer.
 Buaé, also bapaé, tow.
 Canfár, sack-cloth, canvas.
 Roilteíteada, little rolls.
 Orelaitar, orelaitar, is opened.
 Cuigéil, the stick round which the flax is put before
 spinning, the distaff.
 Cuigéalac, the distaff with the táirín lín wound
 round it.
 Spóilanna, reels, spools.
 Bean pniómneacáin, a spinster.
 Uimarbada, hanks.
 Ráirneac, fern.
 Coipe, a large pot, a cauldron.
 Bog-lionam, I almost fill.
 Gluip, greenness, green colour.
 Sluéalaim, I beetle.
 Leatcar, is spread.
 Go haóráveac, easily.
 Dúil i n-ácapann i n-a éite, to get entangled.
 Toéuipim, I wind (yarn).
 Ceapilín, a ball of yarn.
 Deintar é deitib, it is "measured."
 Crann-dealba, the frame used for "measuring"
 yarn.
 Púil tarraic (pron. tráic), auger holes.
 Lata, a thin piece of wood, a lath.
 Sáirtar cipíní, little sticks are driven.
 Nar éiréar a. gur éiréar.

Coéirpirt, wound.

Snaíoméann (pron. pnuimeann) she knots.

Coísaíreann í, she measures.

Bannláiméa (pron. bannláca, *nasal*) a "bundle."

A bannláim is 27 inches.

Púlte, folded.

Lánamnáca, "couples."

Olúé, the warp in cloth.

Inneac, the wool.

Cóipíúim, I count.

Céas aóruir, a "hundred" of yarn.

Cúionnae, thrift

Cionneac (pron. cúipeac *nasal*), design, cleverness.

CATALOGUE AND CONTENTS OF IRISH MSS. IN MY POSSESSION.

ÉNRÍ Ó MUIRGEASA.

(*Dr. Leannehant*).

7. Size, 6 in. x 3½ in. x 1 in. Date, 1732.

Scribe, pádraig Ó pponnauí, m. néill, 7c.

The first 26 pages of this MS. are missing. Then it contains a fragment, 21 pages, of *Orde Cloinne tírneac*.

Buigín beas na hálmuine, a prose tale of 31 pages, complete.

Inneige m. na míochoimle, in prose and verse, "ar an fonn do éumá le ceapall ó dálaí gur a marteoir arde ceapall."

There are 60 pages of the tale, with 8 missing pages.

Eacra an maoia maoil, a prose tale, complete, in 97 pages.

Eacra Cloinne Rioš na hiohuaróe, 92 pages, incomplete. This is the tale edited by Dr. Hyde for the Irish Texts' Society. The above fragment goes as far as where Cod meets Bright-faced Sun, daughter of the Forest of Wonders. Curiously enough Dr. Hyde says he has the remaining portion of this very MS. however it got separated from the first portion and was conveyed to Connacht.

8. Size, 6 in. x 3½ in. x ¾ in. Date, 1733.

Scribe, pádraig Ó pponnauí, m. néill.

Inneige m. na míochoimle, 5 pages missing.

Buigín beas na hálmuine, complete.

Ceann aóu m. néill, a poem of 112 lines, complete, no author given.

Poem, 32 lines, beginning:—m'p peacá é bean na malaí ceap comóluite.

An Ceiteapnac Caol Maíac, a prose tale of 57 pages, complete.

These two MSS. (Nos. 7 and 8) are written in a

bold, beautiful hand, entirely devoid of flourish, and with a uniformity and regularity almost equal to that of print. Some of the pages are a marvel of careful penmanship. At the end of each piece O'Pronty asks for a prayer for "the clerk," "in honour of Mary and the Trinity." At one place it runs:—*Suirim snáé-éumne 7 easaigúiré 7ac léigíteora, 7 50 pummaíac an té oarí rímuíar é*, from which it would appear that he was a scribe by profession. In another MS. I have seen three poems of a religious nature by pádraig Ó pponnauí, whom I believe to be the same. A MS. in Lord Rossmore's library, Monaghan, is written by pádraig Ó pponnauí m. néill m. Seacáin, 7c. ó'n éigne, in the year 1759. This is all the evidence I can find as to his location.

9. Size, 6½ in. x 4 in. x ¾ in. Date, 1785.

Scribe—Hugh O'Neill, of Newry.

Contents—The MS. appears to be a translation of a prayer book. On page 2 is the following note: "This I believe is my first attempt at translating and it cannot of course be very correct."—Hugh O'Neill, 1785.

Some of the pieces in MS. 3 appear to have been copied from this.

10. Size, 7½ in. x 6 in. x ½ in. Date, 1800, or 1810, and 1811.

Scribe, unknown. The title-page is faded, and beyond the title and the name "Dundalk" all the rest is illegible.

Contents:—The book is a copy of Hugh O'Neill's *Irish Grammar*, published London, 1728, Paris, 1732.

11. Size, 8 in. x 6 in. x 1 in. Date, 1737.

Scribe, Owen O'Marron, who wrote MS. for the use of Michael Fleming.

Contents—Description of Passion of our Lord. A beautiful poem of 38 quatrains by Seumas Mac Guarta, on the death of his two brothers, beginning:

"A óeapmaíarí máingí, an seclun tú
an éacé?"

An unpublished poem of Keating's, beginning:

"Mo shíac féin tú, 7 fuac mo óaome."

Poem beginning:

"Tápla toim 7 mé pnaí ar amhí eirí."

Poem: "Moláó buam m. Colla." "Laoi Cloinn tírneí." "Laoi na Seacá." "Laoi Aigín m. Conéarí." "Laoi Maínuir m. Maíaró." "Commaí an amma tamanta leip an éopp."

"Táacraí porleip 7 leiporleipíarí ar gabaltar éuonn o amhí ceapnac gur an taura."

Genealogies

Short religious piece: "As ro boét tpuasí vo muimí an éomóia," &c., said to have been composed in 1314 A.D.

Religious poems: "A luét teunta an épaíaró

féar, "Uimhíe an éairnigí naomh," "Tíuas liom, a compán, 'o éor," the last by "Bonaventura O'Hosa."

Short religious piece: "Ar oile 'o airmhí t'ar pmáin an tábail 'o mbeir iníseana aige," &c.

Religious poem: "Doilge liom na an t-éas."

Prophetic poem: "Abairt uinn a maol tamlaéda."

Panegyric on the three sons of Edain of Eamhain, described as Trí maircig muiqe line, the three knights of Moylinny, Trí feabhaic Sléibe Suaepe, the three hawks of Slieve Gorey, &c. The names occur frequently as muiqeairéac, the eldest, doó, the second son, and sofrao, the youngest. Begins: "Cúame piozna pucc eadain."

Dates of some events that happened in Ulster.

"Dán naoiri míc dímha. Begins: "Teasaro tri haibhne nari oír."

Religious poem: "Laoi na scaepp," beginning "So plónaigítear an ceannra."

Genealogy of Mac doóda (Magee).

Religious poem by "Eoghan O Tuathigá. b'raéar doct," &c., beginning "Leig ro comhíear uínn."

Religious prose: "An éasó panni uon leabur a'raéar ar an a'ru tuirpe," &c. Nine chapters of it are given, the scribe remarking at the end "ni beas rin uon comhíar rin so ham eile." Under this again is entered the signature and date of the MS.

Sermon on St. Paul to St. Titus, chap. 2: "Do éiríbhí Críost e fe[in] ar ar ron, ionnur so b'fuariglaó fe rin o nole," &c.

12. Size, 12 in. x 8 in. x 1 in. Date, 1806.

Scribe—Hugh O'Neill, Newry.

The book is a copy of Keating's History with one or two pages of opening of preface missing. Two leaves inserted in the book, and now bound up with it, contain the "Grave-lay" of Art Mac Cooley, by Seumas Mac Coilleasó, or Woods, of Dundalk. It contains 12 six-line stanzas.

13. Size, 6 in. x 4 in. x ½ inch. Date, 1794 and 1795.

Scribes—Michael Callan and Terence (name illegible, but something like Reur).

Contents:—

Some Irish proverbs.

Dán na éoiríuasó le b'prouasó na o'ceua, a poem, 100 lines.

Poem beginning . . . pao (?) baluó ir fava liom no so b'raiceaó mé heaóan, 18 pages.

Tuirpeán Somaile míc Uomnaill, by Seumas Mac Cuairta.

Poem by Seumas Mac Cuairta on the destruction of Glasdrummond Castle, 12 pages, beginning—

A fean éloc uapal so'oe an puapra ar uáin 'o éipe.

Glasdrummond Castle stood on the margin of Glasdrummond lake, in the south of Co. Armagh, a

few miles from Dundalk, and was one of the most southern strongholds of the O'Neills.

Poem, 36 lines, by Seumas Mac Cuairta, beginning:

Ós millíonn beas fáilte uaoib
ó áru m'hebe inísean eocuró
so feapan oigíall glunmáir g'minn
leir bionmáin eácta conculáinn.

A religious poem, 124 lines, entitled doóglac Ruasó mac doógan.

Órta muiqe, 2½ pages.

Saeápan Ce'pbaill uí Oálas ar scaepp Rioó Sacpan. A poem, 10 pages.

p'raim na mairb, 6 pages.

Some English proverbs, probably "headlines."

Poem, 40 lines, entitled:—Euo élocóir le ha'romac p'm (?), beginning:—O'éirígear féin so moó a lo.

Some arithmetical problems in English, nine pages of poetry, partly illegible. Five pages of another poem, partly illegible.

"Man's Final End," 12 pages.

Religious poem, 6 pages, entitled:—ná cúis feilte muiqe. This is the same as the piece in MS. 1, entitled:—fáilte 7 molaó muiqe, ascribed to Mac Cuairta. It begins:—a bláit na b'ra'p'raic 'pa' inísean.

14. Size, 6 in. x 4 in. x ½ in. Date, 1824.

Scribe, Tomás ua Concoáir míc Comair míc Eoógan uí Concoáir of Sreac na Ruas, near Carrickmacross.

Contents—Laoi an Tuirp, 26 quatrains.

Poem, 7 quatrains, by Patrick Mac Alindon, beginning:—

ni b'ruil r'rao-bean uo s'aoiláib beó monuair.

Poem, 25 quatrains, by Saeápan Ceitinn uo na éiríbhíur.

Poem, 31 quatrains, by Eoógan Ruasó mac Uáirp. This is the same as that entitled:—Ceann doó uí néill in MS. 8.

This Poem opens:—

A éirí feaéar uair an enáim
ná riap'rao uo éac cia hé
ná bí a nambríor aét upuro liom
muiqe ceann doó uí néill.

Uasín móir uí S'aoil, a poem of 15 quatrains on cures for headache.

Órta muiqe, three pages.

Laoi an Deirg, 76 quatrains.

Molaó muiqe, 17 quatrains, beginning:—a muiqe 'pa banpíogán, a maéar pa banat'pian Dé.

Laoi an Conlaig, 10 pages.

Laoi éuin míc an Deirg, 8 pages.

Poem, 30 lines, by Richard Plunkett, beginning:—ir tíuasó mo r'géal a leabpáin g'minn.

Eaé'p'ra an s'aeáipáin b'áin, 52 lines.

b'p'raigín beas na b'álmáin, 17 pages.

A page of prose—matter historical.

A page of some Ossianic lay.

ΜΑΡΘΥΡΑΟΙ ΕΥΝΗ ΥΙ ΝΕΙΛΛ ΑΡ ΝΑ ΚΥΜΑΘ ΤΕ ΣΕΥΜΑΡ
ΗΤΑΕ ΚΥΡΤΑ ΑΝ ΒΑΡΟ, 9 pages.

Poem by ΤΟΜΑΡ ΥΙΑ ΒΑΚΑΨΑΝ on a blacksmith
named ΕΑΜΟΝΝ ΗΤΑΕ ΣΙΟΤΤ' ΝΙΑΒΑΙΣ, five pages.

Poem 14 lines, beginning :—Α ΠΛΑΝΘΑ ΤΗΥΡΟ (:-
να ηΣαεοειτ ΠΙΛ.

Poem, 8 quatrains, by Patrick MacAlindon, begin-
ning :—ΑΥΟΙΟΜ ΠΕΑΡΟΑ ΟΝ ΑΜ ΡΟ ΣΟ ΝΑΜΠΡΥ Α
ΥΟΙΟΦΑΡΟ ΑΝ ΒΑΡ.

The Grave-lay of ΠΕΑΥΑΡ Ο ΥΟΙΡΝΙΝ, 44 lines,
beginning :—ΑΡ ΗΤΑΨΑΕ 'Ν ΑΤ' ΟΥΙΘΕ ΜΟ ΤΥΡΟ ΤΕΑΕΤ
ΣΟΙΡΜ ΝΑ ΣΕΥΑΕ. According to another MS. I have
seen, this poem is attributed to ΑΡΤ ΗΤΑΕ ΚΥΜΑΡΟ.

The Ogham ΕΡΑΟΒ explained in Irish verse.

A list of Irish contractions.

A poem, 8 pages, by ΡΑΞΝΑΤΤ ΒΑΛΛ ΗΤΑΕ ΥΟΙΝΝΑΤΤ.

The *Dies Irae* translated into Irish by "ΑΝ ΤΑΕΔΙΡ
ΟΥΑΝ ΥΙΑ ΚΑΨΑΛΑΝ, ΡΑΞΑΡΤ ΡΑΡΑΡΤΕ ΙΝΝΙΟΙΟΝ," Co.
Monaghan. This and some other of Father Callan's
translations were published at the end of a little
religious manual, called "The Spiritual Rose," which
was printed in Roman characters in Monaghan in the
year 1835. This manual, which is now very scarce,
contains 118 pages, and the title page tells us it was
"rendered into Irish by Matthew Kennedy," but from
what original source it does not state.

15. Size, 7½ in. x 5½ in. x ½ in. Date, unknown.

Scribe, no name given, but from the beautiful style
of the script I believe it to be O'Pronty's.

This MS. is a fragment, 36 pages, of closely-written
matter, the subjects being the lives of our Lord and
of the Blessed Virgin.

16. Size, 7 in. x 4½ in. x ½ in. Date, 1832.

Scribe, M. M. Graham.

This MS. is chiefly taken up with a miscellaneous
collection of notes, mathematical, scientific, literary,
etc., but it contains the following Irish songs :—

ΚΕΟΛ ΤΡΕΑΥΟΙΣΕΑΕ ΤΕ ΠΛΟΥΜΑΙΣ Ο ΚΑΨΑΛΑΝ, a poem
of 40 lines, beginning—"ΤΑΜΟ ΕΡΜΟΥΕ-ΡΕ ΥΑ ΡΣΗΥΟΥ-
ΑΘ ΤΕ ΣΥΡΑΘ.

A fragment, 15 lines, of the ΛΑΟΙ ΑΝ ΤΕΠΙΕ ΗΤΑΕ
ΤΥΡΟΝ.

A stanza of a song, beginning—

ΝΙΟΡ ΛΥΨΗΝΑΡ ΝΑ ΚΑΟΙΤΕ, ΝΙΟΡ ΣΕΑΝΑΜΥΛ ΝΑ
ΑΙΤΤΕ

A song, 6 quatrains, beginning—

Α ΜΑΙΡΕ ΕΥΠΛΕ, Α ΒΛΑΨΕ ΝΑ ΠΙΝΝΕ.

A song, 16 lines, beginning—

'S ΑΙΣΕ ΜΥΤΤΑΙΣ ΣΤΙΑΘ ΣΥΤΤΙΝ Α ΠΙΝΝΕ ΜΕ ΜΟ
ΡΣΙΡΤΕ.

A song 9 quatrains beginning—

ΑΙΣ ΥΑΤΑ ΒΛΙΑΞΝΑ ΝΑ ΥΕΠΙ ΠΕΑΕΤ.

At the end of this is the note, "Transcribed from
an old MS. per M. Graham in 1832."

Two other scrap books of M. M. Graham's contain
long botanical lists, giving the Irish, Latin and Eng-
lish names of the various herbs, plants, etc. These
were all probably culled by Mr. Graham from
dictionaries and therefore may not have much value

Size, 8 in. x 6 in. x 1 in Date, 1834.

17. Scribe—Matthew Moore Graham.

This MS. is entitled :—"The Bardic Remains of
Louth, Vol. the First." From the Irish of O'Doirnin.

It is a compilation of O'Doirnin's poems by M. M.
Graham. It is evidently modelled on Hardiman's
"Irish Minstrelsy" and was probably suggested by
it, as the latter was published in 1831.

The MS. contains :—

(a). Six pages of contents

(b). "Memoir of ΠΕΑΥΑΡ Ο ΥΟΙΡΝΙΝ, the celebrated
bard of Louth, written from the verbal account of
persons intimately acquainted with him." This
memoir covers 32 pages.

(c). Preface, 20 pages.

(d). The poems of O'Doirnin. With each poem is
given an English metrical translation on the opposite
page, exactly after the manner of "Hardiman's
Minstrelsy." The poems are :

1. ΣΕΑΡΑΝ ΝΑ ΒΑΝΤΡΕΑΒΑΙΣΕ ΕΥΙΣΕ ΙΑΡΤΑ
ΟΥΠΜΑΛΗΟΝ, 28 lines.

2. ΤΥΡΙ ΒΑΙΝΝ Γ ΑΒΡΑΝ ΑΡ ΑΝ ΣΑΕΟΙΛΙΣ, 16 lines.

3. ΝΑ ΡΟΡΣΑ ΣΤΑΡΑ, 16 lines.

4. ΤΑΘΣ Γ ΜΑΙΡΕ, 42 lines.

This is the same poem, practically word for word,
that Dr. Hyde gives at page 88 of his "Love Songs of
Connacht." Dr. Hyde states he found it in an old copy
of the *Nation*, but what led him to conjecture it was a
Connacht poem he does not state. M. M. Graham
gives a long account detailing the circumstances of its
composition by O'Doirnin. Graham's English poet-
ical version has every alternate verse ending in
"Mary" and "Thady," so that it is probable that it
was Graham or some of his friends who sent the poem
to the *Nation*. At any rate the MS. copy of this poem
is eight or ten years older than the *Nation* copy, and
my own opinion is that it is O'Doirnin's composition,
as it resembles his style. Hence, I fear, Connacht
must relinquish its claim to this fine lyric.

5. ΑΝ ΕΥΤΕΡΟΝΝ, beginning :—Α ΕΥΤΕΡΟΝΝ ΕΡΜΟΥΕ
ΒΙ ΚΑΟΙΤΕΑΜΥΛ ΤΙΟΜ, 12 lines.

6. ΜΑΤΑΡΟ ΟΡΟΜΑ ΕΥΙΕ, 48 lines.

7. ΑΝ ΣΑΜΠΑΘ, 24 lines.

8. ΤΕΑΤΡΑΕ ΑΝ ΤΣΕ, 16 lines

9. ΡΥΑΞΡΑ ΥΙ ΥΟΙΡΝΙΝ, 40 lines.

10. ΜΑΕ ΤΙΣΕΑΡΜΑ ΟΥΙΝΝΑΜΕ, 30 lines.

11. ΜΟΙΡΙΝ. Beginning :—ΟΕ! ΜΟ ΕΙΑΝ ΣΑΝ ΜΥΡΕ
ΡΣΑΡΕΑ Ο ΥΟΒ-ΝΕΑΤΤΑΒ ΑΝ ΤΡΑΟΞΑΤ, 16 lines.

12. An tÉimín, 72 lines.
13. Nuála 20 lines.
14. Seapan, Miss Flora (MacDonald), 24 lines.
15. Úir-Énóc éim míc Cainte, 40 lines.
16. Céite an Baccáig, 24 lines.
17. An Spailpín, 24 lines.
18. Sul na Ríog-áinín ar a' gCoill, 48 lines.
19. Seapan na mbáir pan féite, 24 lines.
20. Lonnroub an Toim, 36 lines.
21. Meiteacét uí Dóimín, 24 lines.
22. Peigibí inéim úrman, 20 lines.
23. Tuabáin na maéarí fáin leabó, 48 lines.
24. Sgíat úrmaí, 20 lines.
25. An Duacáil Donn, 16 lines.

After this piece, on a blank half page, the scribe, who evidently prided in his diminutive writing, wrote in a space the size of half-a-crown, the whole of the Lord's Prayer, the Hail Mary, the Apostles' Creed, the Ten Commandments, the "Twelve Fruits of the Holy Ghost," the "The Three Theological Virtues," a quatrain of poetry, and finally "written August 5th, 1834, in Dundalk, Co. Louth."

26. Cum na Teampá 12 lines.
27. Cairleán Teampá. 40 lines.
28. Neomín a' tsleibé. 24 lines.
29. Carleán na gCraob. 16 lines.
30. Measóh mhin. 16 lines.
31. Úrmaí na hAnarí. 24 lines.
32. Blac Sgémie Éireann. 16 lines.
33. Maicéac péolta na boéna bairte. 28 lines.
34. Cairleán mo éirí. 24 lines.
35. Dúin uí gneame. 30 lines.
36. Róir na bPáinní. 48 lines.
37. Sábó. 32 lines.
38. Seon Jonston. 48 lines.
39. Ruagáirí ó Rúnarí. 40 lines.
40. Cairleán uirge beata. 32 lines.
41. Úrmaí ó Lonnroum. 32 lines.
42. Uirí ó. 33 lines.
43. Uirí-ghul ar uirí a' éasóim éite. 24 lines.
44. Cairleán beac cóir ó hamuill. 72 lines.
45. Sairge mairí uí gormáin, 48 lines.
46. An Irish prophecy turned into verse, 24 lines.
47. A satire on a covetous priest of the Fews, 24 lines.

(c). "A true and impartial history of the circumstances which gave rise to the compositions of O'Donnin, the celebrated satirist and lyric poet of Louth."

This covers 94 pages and includes 5 Irish poems by other poets.

(f). Notes, 64 pages. Graham, the compiler, had drunk deep of the Vallancy theories, and sought everywhere to connect Irish words, ideas, &c., with those of Egyptian, Hebrew and Oriental literature.

(g). Appendix, containing a number of poetic contests between Áit mór na mairíar and Seumas mac 'Ioll Coilleac (or James Woods), of Dundalk. These include:—

féite uí donáil, by Woods, 28 lines; and by Murphy, 16 lines.

féite beapóim uí éacáin, by Woods, 48 lines; and by Murphy, 48 lines.

féite doéuirí Cuirín, príom-éarabós Éireann, by Woods, 48 lines.

An Appreciation of Murphy, by Woods, 16 lines.

Lines on a Miss Graham—a relative of the compiler, 12 lines.

The titles given to most of the poems in the MS. are probably by M. M. Graham.

On the last page is the following:—

"ADVERTISEMENT."

"The Songs and the Poetical Reliques of Peter O'Donnin will comprise another volume: the Reliques of Courtenay (i.e. mac Cuairte) one; those of MacCooley and Patrick Lindon, one each; the poetical works of Miss Mary Lindon, and of Doctor James Woods, one volume, and the works of the lesser bards at least one, making in all seven volumes of the Bardic Remains of Louth.

These works will be published at any time that proper encouragement is given and will contain much pleasant and useful information."

It appears, alas, the proper encouragement never came. How many of these seven volumes Mr. Graham compiled it is now impossible to say. His daughter (Mrs. Carol, of Blackrock, Co Louth), believes he had them all or nearly all complete. At any rate, this one is all that is now left of them.

From this advertisement it would also appear that Mr. Graham had sufficient material to fill another volume with O'Donnin's poetry. If so, much of this is now also lost.

[Crioic].

An laigheac poitibí potapra púac fáim :
 Ir binn an Connaéac oirpéac elú na nóm :
 Ir ghaóin san porac i n-am troca an tultac
 gíabac :
 I ngíom 'r i bpoac ir pollur an múimneac i mblac.

A conpáiríac-pan :

An laigheac poitibí-ghic coiac ve lúab lán :
 Ir camneac Connaéac conabac cláic san éil :
 Blacóman poiac pollac pan múimneac ve gíac :
 Samnt ir porpac obair an ultac 'r gíam.

LÁIMH-SCRÍBINNE 1 5CAMBRIDGE.

II.

GIOLLABRIGHE Ó CAZÁIN DO REPIOB.

Leatánac 131.—Díoláirpe éigin cec. 4 ceat.

"Eolair pé bpeárla do múin an páis."

Leatánac 132.—Mailir an tSaoisail. 5 paimn.

(Ponn: Seaḡan Ó Duibhir an ḡleanna.)

"An té u'féacraó mair ip maétnaí."

páomais Dm do ceap.

Leatánac 134.—Páomir an tigeapna i ḡeupé táim.

"Bíod a dé, áair neaíóá."

Leatánac 136.—Ní féachar eia éar na paimn po. 4 paimn.

"Tuipreac me don tuipre po."

Leatánac 137.—Ó ḡioatá.

Leatánac 138-142.—Pollaí.

Leatánac 143-9.—"É-riú le caomíneap buig ḡeac." 44 paimn. C. éán Ó Duinnín cec.

Leatánac 150.—as po an páe pa ḡeupreac, síel súillioháin do n éine po.

Leatánac 151-2.—"Níorb' fíopaé rin i ḡepíóeasb éibhir móir." Donnacó Caoc Ó Maḡsaíma cec. 10 paimn.

Leatánac 153.—Seaḡán Clápaé cec. ap báp Colonel Dawson.

"ḡabair a éloca pa éoiríle i ḡeeann-áit épaó." paimn.

Leatánac 154.—Eoḡan an méirín Mac Cápta cec. as iomairbáó leir an *Tuad* i n-Albainn, 1746.

BRUAÇA NA LAOI.

A éomplaé ḡlan éomí-épuac éaom

Do éaol-éairpe Tweed éus an báir

Buig ntuépaé as ḡeapí-moláó laoi

Baó úpéacé ḡ vob' innleacé vob' fepair.

An lúb-fíopaé ḡlé-épiórtail mín

Ip péile ap bié fíopí-uipce cáil

as ap éúpting ḡac péan le n-a taoib

Doob féirip pa píoḡacé neime u'faḡáil.

Ip plúipreac pa aolcloíe a fuinn

'S ip aopac a luibneac 'pa bláit

mair lúbḡort heppépa do bi

Dá ḡaomíac le upaíóeacé ap peáó ppáir.

Ip puácap a béite ḡan tíneal

'S a laópa a míle acá tápe

ap éúptib na Saéapí pá épi

Ní épiḡepinn a haobíneap ḡo bpáit.

Ip eumápa 'p ip epaoléopacé bíop

ḡac ḡaopá n-a tíncéall as par

pá ublaib pá éaopáib na bpión

as élaoná ḡo híóéapí a epáḡa

ḡlionnrap na n-éantáit ḡo binn

le réir míoéapí aobínn 'n-a mbáir

Do beir púḡacé luéé epéacéa ḡ eapí

le héiḡean a noíḡmair uo'n ḡáir.

le hiontáé a héiḡne do fíop

sa meitḡeac ḡan plíḡe aca éun pnaím

ḡo mbpúéatío 'n-a ḡeáutáib i uéir

mair fáapáin ón linn ap an mbán

Ip uobacé lúom a péim ip a éíop

'Na pteḡib ué pnaím uipí éacé

'S a ppiompa i n-áléóna n-a luḡe

Náir épiḡepí epíreacé épiórt ná a pteé.

Ca an t-ámpán po i ḡeló i "b*Poe's and Poetry of Munster*," acé tá uipmíóeacé éigin uipí an tá éóir. Ní páéapí annpion acé epí beapra ḡ nílío-pan péir ḡ na beáppáí annpo mair a ééile ap pao.

Leatánac 155-7.—Mairbne Donnacó míc éeall-áéáin, a. 14pá éloinne Cápta. Eoḡan an méirín cec. 12 paimn. Ní epíóé.

"A bpiḡ tap-páir an epáé noé léiḡeap."

Leatánac 158.—Pollaí.

Leatánac 159.—áirpupáó i mbéapí ap bpuacé-áib na laoi. Rev Thomas Olden.

Leatánac 161-6.—Pollaí.

Leatánac 167.—(Scéal) Oiaḡapí na Suipḡe.

Sile púl-ḡéapa an fíatáin

Suipḡe mōḡáin míc fíacpa

ḡué caom do éupí le teupáib

maíe do bpeupáó bea nista.

uaíne míc éonáil éeapnaḡ

Seabacé na peilḡe paopie

Ip é do éum an pa tpuipḡe

élaona an mūmḡil mionla.

Lá éigin tap éir peilḡe

Ruḡ ap Déipupe a uol na bpóḡaib

naoir an papi peata papáḡ

Ip é papáó na póḡa

macaom eile éus annpáé

Do bantpaé na ḡpíe

éucúllam na ḡcleap mōḡna

leir do pinnacé an pméíe.

mac Ríḡ éopca éuḡne

Upimuro na bpiimne báime

An éeup papi ap ap pionnác

longa éabapíe do ḡpáimne.

áobapacé mac íolúatáḡ

Náir ḡab eumá ó lannpmaé

Do ballaib na ḡepann ḡeáíne

Rip do caíeacé pup an mbantpaé.

{ m : r : d | m : s : m | r : — : d . r | m : d : r d }
 'n-éim - fheáct tag - aic - e amár, Ó carleas an
 { l₁ : — : d . l₁ | s₁ : — : s₁ | l₁ : d : d | d : — : ||
 rteas ar a nglac - óti 'n cap - aic - lín bán

II.

Má'r fíor a n-éirí Seóirpe 'r 'ir uóca na canas pé
 bréas
 ní feacaíar fóir i gclár bóula agaim paíail an
 rteir
 Uo bí ag an bfeair móir 'ir uar nuóim uá bpaíao
 ceairt éun uinnéir
 Uo beas gile uiréir 'ir lónnaíao agur cóir maíe éun
 airtir an lae.

III.

Casé an maíear mar lón uí lán phóca ué éreacáin
 na *Swídes*,
 nó an gclarrac feobao an bfeair móir mar beata i
 n-ágaíao 'n lae,
 Seoc coirice 'ir brian óróa nó enórac maíe paíreag
 óen bfeair,
 nó uéoc fáda i gclár an uiréir uiréir um eavarríu
 péin!

IV.

'S, a' gclarrací le Seóirpe, naé mó-maíe a maíearao go
 léir
 an láirín a feólaó péin móin éun i éarpaint a
 péir!
 ní hírluáao uá fóir a éainneóao le hean-éapall
 n-a ceill,
 áet pé'n *side-car* ar bótar beir cóiríge, 'ir curveáca
 péin.

V.

Agur feuiríao u'buir uiréir ar éan-mácar má
 éangmaíao rú léi,
 a cora má éaplaíao beir élaíe 'ir a leat-pore beir
 caoc,
 bí a' uil uá uéag-éaile ní fuláir pé mar éagaó an
 τ-aoir,
 'ir ná caíetair éan-táir leir an láir uóet áet bean
 naet ué léi.

Tóma cet.

Aongur ó bhuig na bóinne
 mac óige na ngruaio gceap
 Ir mžean ghuasaid na riubalta
 Ir leó do muneao an polca.

Slar mac domcéirce beapra
 O'innreao na peásta puarice
 Ir é ar utúir do leas an orna
 Ar bhuac loca luaéra.

Leatánac 168.—An gíota ro.

"Oaire na bpleao n-uapal: tpuas pan
 tmeal an tpuasail.
 Clann na n-ollam gan eagna: polam gan
 ppeaspa faobair.
 Tpuas a leabair as h-áite: tpuáite gan
 tpeabam baoir.
 An ceal níor dóir a bpoiltear brear
 neóil na gaoir.

Leatánac 169.—An céao óro ar Horace.

"Mo éabair, mo ghuam i gceim."
 4 paim.

Gíota: Domnall liac Mac Capta cet.

170-4.—Domnall ó heicéircean do Ríur an
 Gleanna. 28 paim.

"Modán-ra Tomár pá óion ra brear."

Leatánac 175-6.—Pollam.

Leatánac 177-24.—Gábáitar Séapuir mór.
 Úrceal a tpuéar tar eacéirce Séapuir mór nó
Charlemagne ir eao an peal ro. Aitpuasao ó'n
 laon ir eao é. Cuar ar báir an leatánac ta an
 nóta ro i mbéapra: "Turpin's Romance of Charles.
 Pronounced genuine by Pope Calixtus, A.D. 1122.
 Preface to Higden's Polychronicon, p. xxxiii. Note
 Rolls edition."

Leatánac 245.—Cuapargabáil Seilbe Séapuir
 mór i a comáil annro.

Leatánac 256-60.—Pollam.

Leatánac 261-75.—Pporóira na Gaedilge.

"Ir é ir pporóira ann a. polar vána go ceap i
 n-a tpuéar pípe péim; ir é ir váan ann a. comáil
 comair eallmair ceólmair tar n-a éorpuasao pa tpeor-
 annair eir, 771.

Leatánac 276.—Aibéirce.

Leatánac 277-80.—Spaméar.

Leatánac 281-4.—Pollam.

Leatánac 285-8.—Quam na haitéirce. Donnáo
 mac Con Maia cet. (Nil an váan ro i gcló i
 leabair tomáir uí flannáile. Maia rin ue, ní
 mipe é éabair amaé annro. Ir baoglaé naé
 bpuil pé go léir agaim. Ir copamail gup i npeiréao
 a paozail a papió Donnáo an t-áimán ro.

Ó, áair na rSpápa, tóiréir mé
 Ir maé váan gac eam na npeápa claon
 Maé váan i tpuáite 'pa taim pa paozail
 Maia maéir-pe eacé le gupáit tuit péim.

Nil eapao ná gáao i n-a utápla mé
 Náir gileapir mo páir i' mo éar do píerir
 Ir ganguro mo námao gíó láirir tpean
 Do leasair ar láir i' an báir n-a mbéal.

Mo éreac ir mo éráo mo éar mo léan
 Pa taimpe plán na npeanna aréir
 Gac peaca agup eam na éreacéir gne
 Do gileapir do léim ir ba náir váan é.

Acá peannro ir páreao i láir mo éléir
 Maia éairear mo lá gan áir gan ééir
 Anoir ppeannro go eiráirce ar áir-mac Dé
 Beir m'anam tuit páir uor áir aob.

Anoir ppeannro mo éáirce pánac claon
 Maia bpuáir me eilac ir mo eilac gup éreir
 Do éairear a ngráo ir ní háil leó mé
 Ir ní éagaro um váil maia acá mé paon.

Do meallao an taim gíó taim-pe paon
 Aitpeacéar, eap, ir eiráirce gáir,
 O'angil ir áir-bair áear é
 Ir ghuam ir gupáit le páir na naom.

Áir n-anamao plán ir áir genáma óon ére
 Go utagaro an lá agup vála an eiréirce
 Go gcaran le háir uo'n áir tpeim
 Go eairear na ngráo i bpáir na naom.

Nil vána acé peal i mbéacé an tpuasail
 Ní maieann acé gair, eis báir le faobair
 Do éairear do ppár ir pás an paozail
 Ir ní éapam go bpué le pás an peal.

Im leabair go eilac le páinne an lae
 'S mé maétnam ar gupáir i' gupáit mhe Dé
 Le maíao le páir le báir go váor
 Do éannuig tar báir píol váam ir éir.

Tá teagair le páir ar eilac an tpuasail
 Áir gcaran ir paair do pás rin paor,
 Anoir canam le háir áir te Deum,
 To'n vála uo'n mairpe a máair péim.

'S tu an maíear ir paair i' tu an gáir tpeun
 'S tu taitneam ir peacé ir gupáit na naom
 'S tu gileapir mo láma le báir an tpuasail
 Ó' paoa liom taim ar pán ón tpeao.

Do éairear mo lúe mo riubal i' mo rian
 Tpeim' peacao i' tpeim' éáir éionntac rian
 Ir paoa mé ag tpué i' ag píol le váa
 Go nglanpao go uilac i' go riubéapao iao.

Ní ceannuigéac liom maia riubal an grian
 Go npeacéar amúao ir mo éma n-a váir
 Anoir angil dom éabairce anonn gan rian
 Irteac m' an gáir n-a ptiúpann váa.

Ir leathan a éilí 'r ir píntaé pial
 as ppearat san éunntar elúro ir biaó
 Ir parring a óún 'r ir cumérom eian
 Cum pinne vo éamúac ó ólúr na brian.

An sieme atá úirí ó úitcar fiar
 San maétnam san uúil a gclú ná a gciatl ;
 Ueiri taricuirne úúinn san éúir ariam
 Smaétuig a púin ir iompuiú iao.

Ir atuirpeac liúm 'r ir túirpeac uian
 Mo péaca 'r mo éionnta ó éúir mo bliabán
 Mo úeacairi mo éuina mo púiri mo pían
 Anoir peparasaim go uúbaé ar éongnam ó úia.

Ir é beairtuig ó éúir, ir é éúm an grian,
 Ir é úeirlí an uóman 'r a paib ann piam,
 Ir é maítear ar gciionnta úúinn san éiaé,
 Ár n-éairi, ár gciionn, ár bpiomonra, ár n'úia.

Anoir eapam i n-am anonn pan trliúge
 Go pláitear ar n'úin, ár nuóéar pior,
 Lem anam-ra a púil le congnam épiort
 Cum áear na n'úil nári úúilteuig rinn.

Cuipumio pomáinn an lón pan trliúge
 Ná milleaó an leogán san peóó san luigéac
 'S beiró tuille 'r níor mó 'ná ór na gcióé
 'N-ár gciionne 'r n-ár gciomair i gciómao as épiort.

Ná tuiteaó ar nuóéar uearóil boét pior
 Ir go bpuilrí i róú na plóúste naomí
 Aét puipeac go fóill ir ní móir an móill
 Ir ná tuillimú gheobaimú glóipe pior.

Ná cuipumir ppeóir i mbó ná i maom,
 I gciúe ná i ptoim ná 'ngeóin an tpaógaí,
 Ná i porma le cómaipa gléó ná baoir
 Ir ní éiocpam níor mó uon póu po aríir.

M'í a éuilteacó uen tuain peo ann.
 Leatanaé 289.—Ceirpe panna pé leiré.
 Leatanaé 290-5.—Ceámaína eile.

Seaóán na Ráitéineac éum míéil De bapra:
 "A Uírraig san éám 'ra bráéair Riobiro an fluaú,"
 I pann.

Seaóán na Ráitéineac cet. iari papióbaó úóéúiri
 Céitinn uó :

"Ó r fear sup papióbaó an tpeanúiréacé po
 Céitinn éluháil," i pann.

Raóán Seaóán Ó Muiréada i gConnuae éopcaige i
 mí na mára, 1700. Scúibneóir móir vo b'eaó 7 ir
 iomúa cóir a uéim pé ue fean-papúinnib ptaipe na
 héirneann. Uí pé 'n-a uaétaqán ar éúir na
 mbúróin i Ráé luiré. Ueiri an tólaé go paib pé
 ar maréam pór pan mbliabáin, 1758. Tá tóina as

obair ar amúán seaóán na Ráitéineac le pava.
 Go n-éirúir leir.

Leatanaé 296.—Cpé Oéim Swift :

"Ir é mo éperueam-ra, 4 pann.

Leatanaé 297-303.—Seanfocail.

Leatanaé 304-316.—Follam.

Leatanaé 317-332.—Seanfocail.

NUA-LITIRIÓEACÉ.

a éapa.

Éim go bpuil cuipeacó paóáta as léigéóipib an
 IRISLEABAIR uat-pe éun a ucuipum vo éup éagat
 ar an ceir peo nua-litiríóeacé na Gaéilge. Uo
 éairín litiri Seá n uí Ráin liom-ra go háipé,
 agur, cé go mb'éiruir ná péiréacóainn leir in gaé
 aon é iré, ir uóúg liom go paib a lán ué'n pípinne
 ra meir a uabairé pé i ucaob an gábaró atá le n-ár
 nua-airéi agur ar nua-leabair Gaéilge uápruáúó.

Ir puiupé aétint, le oéúeanaige, go bpuil go-
 úime annpo 7 annpú as éirige go himmteacé agur
 go háipuraé i ucaob an éuma go bpuil ar nua-
 litiríóeacé á neapruáúó, 7 i ucaob na epíé a béar-
 paíó uipéi ra tréé anonn. Tuáup-pe, mar éómaipile
 úúinn, beir go porúneacé, agur go uciocpaíó fear
 uéanta na litiríóeacé i n-am tréé. Ir mar én
 éómaipile í: aét b'éiré i sup b'amáiró sup b'é
 "Maip, a éapail, agur gheobair féar" agaim é ar
 ball.

Ar éim-trliúge, 'ré mo éuipum-pe, nári móir uúinn
 peacéam éun na ceirpe peo go lín-uáipírib. Ceiré
 éabacéacé ir eao í. U'éiruir go uéapraíóe liom
 sup mó go móir baó éairb'éirige uúinn uá nuéanaimir
 ar n-aighe a uípuáúó ar obair leatannúghe na
 Gaéilge go fóill ar eagla go pleamanoúáó pí
 uainn ar pao. Aét ir uoiúg liom-ra sup gáipe 'ná
 mar a púltear é an bant atá as nua-litiríóeacé
 póganta mléighe le hobair leatannúghe na Gaé-
 ilge.

Anoir, eao ir litiríóeacé ann i n-éim-teangaim?
 Baimeann gaé teanga pé leir le gaé tír pé leir. Ir
 i uceangaim na típe a gheirtear cuipinn-éunntar ar
 gúlaipéacé múnnitipe na típe. Uo péir mar éiró-
 eann an tír éun cinn, nó uo péir mar éiróeann pí
 ar gclú, 'peaó éagann áearpuáúó ar an uceangaim,
 7 n-a uiaíó-pan éitear an t-áearpuáúó ar an litirí-
 óeacé.

Má'p níó é sup ionmóita na trééte a gheirtear i
 meapé múnnitir na típe—cuip i gcláir sup tpeab iao
 atá tuáéa uó'n léigheann—sup beir opéa na uoime
 u'fanpáó i n-ambríor—sup tpeab iao go bpuil
 puióeam uúighe ceapáte aca éun a leapa agur éun
 ápruáúéte a nuaine i gcióitinne go b'póirtear ar an

té atá cumarac ar obair a cupi ar riubal éun a uairibíte go coitceann: má'r níó é cupi uaoine iao a élaioéann go olúé le olúé le nóraib póžanta a rean; go leanann riao go hupriamac uo žnát-béar-aib a n-aitear: cupi ruarac leó coiróe an té éab-arracó uhuim lán le paožal a řinreari éun aitéur a uéanai ar paožal an řip éall uá feabar é: Cupi i žcár cupi móri leó 7 go molparoir an žnóim uaral nuair uentari é, 7 cupi beag leo an té impeožacó an řeill-beip: Uá utužtai oiveacur uáor óž na tíje n-a múnpíoe uóib cionnur copaint a uéanai ar a nuóéar i n-am na řicéána, 7 go mbeaó pé ořta tpioa a uéanai ar a řon i n-am éata. Uá žcupitai i n-uaiail uó'n aor óž po cupi luacmai go léiri é, oisjeaéat an uúéar řin 7 žac a mbaineann leir; cupi éainis ři anuar éuáa ó n-a řinreari, 7 go mbeaó pé ořta řéim beir n-a cúram ar ball; cupi meaéta an upeam iao uá leogaóir aon lužeasoužao baó luža uo éaéat ar an oisjeaéat-řan go uti go pažao ři i řeill a želann řéim ařip.

Caó éuže go řpuitil aš cupi řior go řor-lán ar an žcuma po:—nó caó é an řaint atá aije leir an žceip řeo nua-litpíoeaéta na žaeóilže: Car řip an méto atá řáioe ašam, ní uóéa go řpapióžtar uóim caó é an řeann atá aš litpíoeaét i n-éin-teangam ar žnát-iméaétaib na nuaoine uo lab-řann an teanga. Uo řéiri mari bío na uaoine aš cupi řpéir i n-oiveacur, uo řéiri mari bíu tužta éun eolar uo éup ar žac níó a bainear le n-a uti řéim, uo řéiri mari cupitari peáéta i řepíom aš luét a řeipíe éun an řaié a řiola 7 an t-olc a éáineao, uo řéiri a uóžpáriže a bíteari éun beir páipieaé řan žluarpeaéat éun leapa a utiže, uo řéiri mari řiožuižteari na uoiž-ťpéite uo i meap na nuaoine, ip eao pažao an litpíoeaét i méto ašur i řpeabar. Ašur a řia řari 7 táari ar řiubal ar an žcuma po, 7 a řia anall ip uo leařari uo, řeao ip mó ašuri ip luacmai an litpíoeaét a tioeapó n-a řeill.

Ip i litpíoeaét éin-teangan a řeibteari an cunn-ťar ip řpimne ašur ip řipimniž ar žluarpeaéat ašur ar žnát-řaožal na nuaoine. Ip innte řeibteari na heaéťpai žpim 7 na heaéťpai žnát, na řip-eaéťpai 7 na řpéaš-eaéťpai. Éiteari innte na uoanta 7 na řaiřpán uo éan a řinreari i laeéib a řé řéim. Ip innte a éitear uóim, ar nóř řeátám, cionnur a éaiťeapari a n-aipři. Ćairbeántari go řoiléiri uóim innte meón na nuaoine—pé aca bíuap aš caiteam i nuioé an tpaožail ašur nó aš maipieaétam go uoaž-ioméuri i žcóri an tpaožail éall.

ašur caó iao na řpéite ip mó řeibteari i litpíoeaét ionmóla: Ar an žcáo uol řior, ní móř uon řepíbeoři beir i utaoib le n-a řmaointib uo éup řior go bpeaš, řoiléiri, řo-éuižpiona řa teangam uó, 7 uá iomláine 7 uá lioméa 7 beao an teanga ip mó ip inléižte an litpíoeaét a ceapřari.

Ní hionann ar řao an éiall atá řa řapna řocal i n-éin-teangam. Bíonn a ciall řéim le žac řocal řé leir. Uo řéiri a liommaiže ašur atá na řocail řeo župab ionann beažnac an éiall atá leo go léiri, ip eao ip oipemnaiže atá an teanga éun řmaointe an uoime uo éup řior innti. Ip mari a ééile, uipeaé, a lužeann žac řmaoineao ar žac aigne. Ip mari a ééile a řiožuižteari é, ašur uo řéiri a řeabar ašur u'péauann éinne ašam ar řmaointe uo léiri-éup řior, řeao ip uoipe 7 ip inléižte na litpíoeaéta a ceapřam. Ip minic a uoiřteari župab é an uoime léižeanta an uoime atá cumarac ar řmaointe a aigneao uo éup i uoižpint uóim go řpimni-uipeaé řé mari éažann řiao éuiže, cé cupi uóis le n-a lán naé řiú řcoláipe uo řabair ar éinne ná caiteann řamall uá oisje 7 a uřipóř uá uéažai ar "řoil nářpínta" aš eapao le teanga iapaéta uo pioeao řuar u'řonn a aigneao a uallaó 7 a éřpao!

aét ní leóri an teanga i žcóri litpíoeaét a ceap-ao. Caiteari řmaointe póžanta 7 bpiž 7 řpimneam uo beir řižte ipieaé řa teangam éun řim a éup innte. Ní leařari uo léižteóipeaé ar řon na teangan uá áilne i. B'péiri go utaitřeap ři le n-a macaib léižim atá aš iapřao eólar uo éup ar an uoangam, aét téa upeam naé iao po naé řulári litpíoeaét uo řoláťari uóib 7 naé řulári nua-aipři uo éeapao n-a žcóri.

Tá uá upeam i n-éimni anoir go řpuit éip ar nua-litpíoeaéta řé n-a žcúřam. Tá na žaeóilžeóri ři mic léižim na žaeóilže. Ar an uá būřim řin táimio aš bpiat éun ar uoangam uo neapřažao 7 éup řé žpaoam ařip. Tá uoipeaé žnár na teangan aš na žaeóilžeóriř. Ip aca atá na cupi uéapa éainte ašur an žaeóilže bpeaš, žlan, řimpliře, náuóřta uo cupieao áťar 7 aitear épíoe ar éinne beao aš éipieaéat leó aš aitéur na řeap-eaéťpai, 7 uo beapřao aigne an žaeóil řari ařip go uti an řpéat 'n-ari lonuiž a řinreari go neam-řpéaóac ar řeapřann řóola.

aét taoib amuiž uo na heaéťpai bpeažta po, ip beaž a řpuit uo řmaointib aca uo uéanpao aigne ar n-aora óis uářpoužao, nó a éabapřao neapř aigne uóib éum eólar uo éup ar žluarpeaéat na nua řé řeo, nó a múmpěao uóib cionnur a bpiat uo žabail řa žluarpeaéat řoin.

Ní loét ořta řoin, ám. Uo coimeáuo i n-aip-řpior iao i žeaitéam na řaoipe atá caite ašam. Cupieao aipřeao ar éeann an tpažair 7 ar luét an léižim ar eazla eólar uo éaéat uári řinreari; ašur naé é an t-iongaó go léiri é an léiriř beaž eólar ba luža uo beir aca toip na n-aipoližte uo ceapao n-a žcóri.

aét, ar an taoib eile uo'n řeéal, ní móř uóim na mic léižim uo bpeažao ipieaé éun řepíbeoři-eaéat uo uéanai řa teangam. Ní hionann řoin, ám,

asur a pád go bfeaspar na nua-airtí seo na mac léiginn do éirí i gcoimhnear le raotair na nGaeilgeoirí. Tá plaet i veiread éinnithe i raotair ar nGaeilgeoirí, aet ip minic i n-iarraicéad an nua léiginn a feibtear na rmaointe q an éirí bheas q iao elúuigite pé bhar an bharlaear.

Aet molaunir iao arson. Tiocparó tairbhte do'n teangain asur oáir nua-litirvead ar raotair an dá bharlaear.

TÁOS GÁDA.

A éara,

I ríó-fara ná peaca leiripí éom ciallmáir leir an leiripí rín Seán Uí Riain ar éiripí nua-litirvead Gaeilge. Gae aon-focal dá noubairt pé aontuigim leir, asur ip eól tam gur ionann cár do Gaeilgeoirí go leóirite pé'n tuiat: ipé ip oíq leó gur lán-míto dúinn an puasá do éirí ar na peana-baleairí, ar na peana-éiriteadair ip ar na peana-earraib eile gan éomairéam atá as "reiribneoirí" áirite á éirí op áirí gcomair le tamall pí ainm litirvead, ip "iao do éirí go uoirín i uatam ríor, nó i n-ait ná beaó a gcará éuáinn go uí luán lae an bharlaear."

Ní fógann ran go leogair do éainnt bheas brioq-mair, blarta Gaeilge uol ar ceal ná i n-earraib; ná tuigead éinne uaim-pe naé puláir o'áir teangain binn, gairip-bharraib uol i mbáeá ná rtaonam de éirí ríor innti ar gcarraib éum ip ar ríomair élar ip ar éaint tuiar! I n-a úairó ran, tá "reiribneoirí" ann, a meapann ná fuil éirí ar bít ip aoirite péim ran nGaeilge ná leam-éirite ar máingilb 'liam muiur úairmua, nó ar ríollán úilli Seán Gohnair, nó ar an aral do b'earraí ra éainntar:—

M'aral-ra ip o'aral-ra, ip aral páro máire

B'fin iao na ríi harail do b'earraí inr an áit seo! Ip míto dúinn a éirí i n-úil uor na "reiribneoirí" seo ná fuil ann aet leamair oírb a beir as bhar ná as ceapá gur litirvead fóganta éan-éainnt ven tpeáir ran. Deimoir máetnam ar an dá líne seo:

"Ní mair linn bharra bharle bharle

Ip laige a gciatl ná cuirte cairpe."

Ip cuimín liom péim—asur ní ríó-faró ríom é—go rabéur níor írle ná an élar péim, a i bpoli uige, a úairraib bó do éairrair ar.

Tá ríolláir ann asur "ríolláir": tá, asur reiribneoirí ip "reiribneoirí," asur baó máir liom an méto ro do éirí op a gcomair go léir: rínn-ne go bfuil comnuirte éirínn pé'n tuiat, corra atámuir de fuarrair na n-áirí ríáta a bionn i bfuiribí na n-airtí Gaeilge a feibmío inr na páiréir. Daoine atá ríolla i gcarraib naé iongna ná tuigite ríao do Gaeilgeoirí na tuiat. Bíó a

ríor as "reiribneoirí" go bfuil aigne ip éirínn ip inntleat ip meabair as tuatáir na Gaeilgealáta ná hoipeann airtí aintéir, baéta, beas-éalláta, bolq-féiréad, bharra, búuúnaéa, leam-labarraéa oírb, asur mára uoiréaró a máirite de éirí asur de mianá asur de éiall—asur ran gan ríar—ar airtí na "reiribneoirí" go bfuil éirínn-ne ainrto ríat o'áir-éirí a gtuairrío amaé le ríora asur a éiríre i bpoli móna éirínn na "reiribneoirí" seo a meapann rínn do ríam le litirvead ná fuil bhar ná fógantaet ná máiritear ná téair innti.

Aoirí tá ríil éirínn go tuigitear leat-focal. Má ríuo é ná fuil pé ar a gcomair as uoirín éirínn a ríora ríat aet ríuáir ríarraéa go bfuil an ríarraéa ná ríollaírb éirínn éana ríim, ríur-ríur i n-am ríáir: tá an oiré rínn de ríarraéa aet á éanaínn ar litirvead na Gaeilge gur ríó-faraí ar ríao go mbéir rí i n-a "ríon ar bharlaear."

Searraírb ar leat-tairí ip tuarraírb leat b'earraí o'ar o'áir na bheapann.

RUARÁI NA RUACÁN.

Áirí an tséiréam,

i bharrairte dúin gairra,

A ríi éairra,

Do léiréar le móir-ríom na litirvead as tagairte do'n éirí seo ran IRISLEABAR. Ip léirí do éad go bfuil éirí i uoirí ríante ainm pé máir aubairt Seán Ó Riain, aet ip máir an comairte é go bfuil daoine as tabairt aige do nua-litirvead na Gaeilge. Náir lagairí oia go deó airí i! Ip ríollur do gae éinne na loéta a luigéann go ríom ar a bfuil de nua-litirvead éirínn go uí ro, aet ip ríarra go móir ná ríom comairte fóganta a tabairt q an ríllige do b'earraí éirínn na litirvead ro do learrá do éirí i n-uair do lué leanaínn na Gaeilge. Do éirí litir an bharraírb ríarraet ionmólta aig seo. Aet ní ríuúteóirínn-pe leir i n-aon-éirí ran ríllige atá ceapáirte aige. Táim-pe ar aon inntí leat-ra, a ríi éairra; uair liom, do b'earraí nána an té aubairt go ríar uaim na n-airt-ríuúte tagairte ríor. Deirí an bharraírb gurab amlar do éirí náirínn eile na ríonne éirí, nuair a b'í o'ra litirvead a teangain uúéair uúéiréadéam, ná airt-ríuúte go ríar uaim do éanaínn ar leabair móra go ríar cáil litirvead o'ra ar ríuo an ríomair, q tá ríom na ríuúne aige. Aet ní liomann uáta uúinne q uúir-ran. Ní haráir as ríógair litirvead nua atámuir-ne aet as airt-beoúéam ar teangain ríim atá (nó do b'í) i n-áir-raib b'air. Tá mbéar an teangain ná labairte de ríat as muirntí na ríre ríur o'áir q aorra, uair ip íreál, beaó a máirite de uáir ar an ríeal; ní beaó

uainn aét canáininn lictiúra do uéanaí ar teangain an tréuaig. Tá mb'ámlaí a bí ar gcár nó dá mb'áil linn muinntir na típe do fíorpuasáí éin reibíneóipeáda 7 gan aon uíle a beir aca 'pan lictiúraét nó i n-a uéanga réim do reibíobáí, do uéanpaí airtreúte uen tpaígar do luairí an bopuileáí maítear an uómain. Aét, fóipíor! ip meara go móir atá an réal agáinn. Agus fuo eile, do uéin na cineáda uó ámlaí, 7 má uéineaspaí, tá a pian oípa 'n-a uíaró. Tá copáiláet láirip eatorpa go léir: tá gaol gairio as á lictiúraéta le éirle. Tá an péala 7 an cló céatna buailte oípa go uóinn: 7 táir piau uile pé éumaoín as teangain 7 as lictiúraét na lairne. Níl a éom-móir u'fíacáíbh as an lairín ar an nGaéil 7 n-éan-éoir. Maíur le n-a bpuil ve lictiúraét agáinn, péapam peapam ar ári mbonnaib réim. Tá gorpompamaíur ar Gaéil 7 do éur ar a lán leabair iapaéta, pé beaí uá báiri agáinn ná an Gaéil 7 do éur péin gclóó gceatna po, an áilneáet ba ual uí piau do éailleanmáit 7 ádairpuasáí epaéta do éur uiréi. Tá oispeáet pé leir agáinn péin: leanaímaíur uáir rliže péin, coisgibmír 7 coimeáímaíur i 7 beirí an paógal móir buiréa go uéó uínn i n-ueipeaí na uála.

Tá trí neite as eip go uian i gcoinnib ári nua-lictiúraéta maí atá, ganntanar aóbari póganra éonppóíur, reirge na Gaéilge a cleaéuigítear as móir-éuro uáir reibíneóipib: 7 an uioé-éuma nó eapra "píle" maí aóéapáí Seán Ó Gaípa, do foilleann go móir uairéanta ar an té a bíonn a léigean. As tagairt uon céas éeann, ní feicimpe eapáí an pát atá leir an nganntanur po aét amáin an uíle atá as ári n-úgápaíbh i leanaímaíur ar loip a éirle. 7 an eagla atá oípa capán nua do gairpáí amáí uóir péin. Níl aon eapra aóbari conn ppoíur ann, aét amáin go uirpáetpaíre oípa. Ná iongantáet an puo é, nuair a bíonn aon gno uá púip uirí l'ímaib aca go gcapam ué ppeib ar an mbéapla: má p mian linn páp-eólar u'fáíáil uítaob na pean-Gaéleal, uítaob a peáet, a nóp, a ngáet-faóíáil, nó peapre, coirpímíó é loip pan mbéapla: má p mian linn réal úiréanta as eip píoí ar éirinn do léigean, aó bpuil a leiréir ar faóíáil pan nGaéil, támuir ar uóíar ári leapa anoir, aét níl teópa le n-a bpuil le uéanaí póp. Seácar an ganntanar po, ba maí linn an Gaéil 7 uóet épuáige a éitear go minic, do uul i bpeal'ur. Ip léir ná n-aíreíneann luét a reibíobáí coímaet iolbuuáet na Gaéilge, ná a reóir ná a bpuig. Tá canáinna na uirí gclóí ar nóp rliže píoí 7 ní heól uon tpaógal póp a bpuil ué maom 7 ué fíuóbpeap ionnta. Tá pé u'fáeall opáinn iao po uó faóípuasáí go huóllán púla mbeir airtreúte póganra gá n-éanaí nó Gaéilge éomáetac blápa as an ngáet-reibíneóip. Beirí lictiúraét

na haimpíre i láeair as uul i bpeabap do péir na pómpláí a gceóbam uen b'píoí-Gaéilge éiréatáig do reibíob ári pean uómainn ón gceitinnneac i leir. "Caíreím éonall éiláipínig," "Doaé an éóta laétna," na réalta píannuigéatá maí atá piau i "niméatáib éumáinn na péinne" na laóite píannuigéatá, 7 a bpuil ué píoí i n-aí lán-reibíinne ar nóp "maóm an áirpa bíg," 7 gíotai eile a peaoileann an IRISLEABAR éuáinn uairéanta: cuipmír iao-po op coímaí luét reibíobáí na Gaéilge 7 ip gairio go bpeicpear a pian ar a paótar-pan. Nuair a beirí an oipeas teánta ar pon canáinna éuige uíar 7 éuige éonnaet 7 atá uéanta éeana péin ar pon canáinna na muinnneac: nuair a beirí eóluir as Gaélealáir ar paótar a n-aíreáet pómpe, annpoin ip ead beirí pé i n-am uó pcoláipib na Gaéilge epomaí an Gaéilge uó éur ar leabpaib iapaéta go bpuil ainn lictiúraéta oípa. Agus annpoin péin toirnuigmír pan mbáile. Cuiptear epuét nua ar Gaéilge áirpáí an pean-leabap, 7 na réalta atá ionnta: pé rin maí aóéapáí píoil uó éur oípa maí ip ámlaí ná mbíonn agáinn ué gáet pan tpean-leabap aét enáma an fínnpéil. Baí maí an maíre uó pean-leomán na Gaéilge éuar i gcairleáin ua líatáin an obair éapíbeaí po a éopnuasáí: beaí páilte as Gaélealáir póm leabap blápa eile. An obair uó uéin an baintígeapna gíreopí i mbéapla, baí éapí i beir uá uéanaí pan nua-Gaéilge leir, an taca po lá. Cuiptear Gaéilge ar leabpaib béapla a bamear le héirinn, cuip i gcár na leabpaí a reibíob Seán Banm, gairpóí ua gíreóéa, Séamur Mac Maínpa, pé maí atá Míeéal bpeaétnac as uéanaí le "Enoc na nGaípa" an páp-leabap uó reibíob Séapluir Cicham. Agus ná uéantair uéapmaí ar an *Ghaidhlig*, nó ar leabpaib béapla as baint le Gaélealáet na halbann. Tá leabpaí i nGaéilge na halbann a éuipreáí áur i gorpóíreí Gaéleal gíreóíre éiréann uá gcuipíar i nGaéilge na héiréann iao. Agus uá mbeaí pómpe leabap agáinn pan nGaéilge ar nóp úir-péalta néill Munro, ní pata go mbeaí peapur ar an uioé-éuma reibíobáí a éitear agá lán uáir reibíneóip.

Ar a fon poin ip uile ní cóir uínn beirí as enáimpeáil. "Mol an úige asur uioepaí pí." leanaíur opáinn pan rliže atá agáinn 7 beirí an lá linn. Tugáimír nua-faógal uó lictiúraét na lán-reibíneann asur na pean-leabap, 7 paóípuigmír na canáinna: aét leigimír uon airtreúasáí go póill beas. Nílím á páí gup táimig "Enoc na nGaípa" pío-moé: aét peap ar na céatáib ip ead Míeéal bpeaétnac. Agus tá uá puo uá uéanaí aige. Seácar an réal uó éabairt uínn i nglan-Gaéilge, tá pé as eip i n-uáil uínn píoíreap Gaéilge éonnaet. Aét níop uíonnéatáib líom an éiréatáet

as véanam aitéir ari, fé mar do éómairelig an bopuilead uíinn. Agus bíod pé ve fólár agaimn pan am atá i látaim sup beas muo náir rephóbad go uirí ro naé bpuil zeall a fámuighe ann.

GIOLLA BRIGHE Ó CAÉTÁIN.

Cambroge.

Tá "an pean-leoman i gCairleán Ó Liatáin" le fada as obair ar aé-nóúcant reana-rtaréta. Tá pé u'éir "an Tán hó Cuailgne" "beata párapais" 7 "beata bpuighe," a éabairt amac pan *Cork Examiner*. Tá "beata Colum Cille" ar riabál fé látaim aige ann. n-a éannat-pan fuairéamair "Arling mhe éonglinne" uairí pan *Cork Sun*, agus, bíonn pé as cup ríor pé látaim ar doo Ruad Ó Doimnall. Tá an Tán i bpuim uama 7 véanpaó áro-leabair ar fad. Tá púil agaimn go uabairpam amac n-a leabair é. Ir clor uíinn sup zeairi go mberó "Arling mhe éonglinne" ar pagáil i bpuim leabair: "An Craor-veamán" a beró mar aimn ari.

P. AN I.

A éapa,—

Éim go bpuil "beirte fear" as molaó na nuat-
litirvéadta. bíod aca. Ir uóig liom péim sup
mair an muo béile ve púatáirib 'ra ló nó cúpla
cnar i gcoimair mo uínnéir. Aét ir uóda sup
"veacair mé fáram" ór muo é na réiréigheann
púatáiré liom tpi huairé pan ló ir cuma cia 'ca
púatáiré mheíl éaróis iao nó púatáiré éomair
mhuir. buirvéadur le Dia tá goile mairé agam péim
aét cao a véanpaó mo páiréiré boéda as tabairt
taoir le púatáiré mheíl éaróis ar peoil gae don
lá. Tá an peéal éaróis as páiréiréib an baile, mo
éruas iao. Muair a éáimig Doimnall ós na rinn
iréad ó peoil an lá pá véiréad 'pe uabairt a éairi
leir. "Well, Dan, my chill, what book are you
readin' in school these times?" "A fine Irish book,
father." "What's the name of it, child?" "I can't
say it in Irish, father." "What is it in English, a
buscáil?" "Mike Tim's Prétus, father."

"mo éreac go n-éasao,
Mike Tim's Prétus,
naé truaig mé péimro
Ir gan mo fáor-mac
as poigum don-muo
aét Mike Tim's Prétus."

Ní mairé liom na hearcamiré uo éus an t-éairi ar
an látaim rin uo luatáó annpo. "Cairleán an
leabair uam," ar peiréan, ir é ar buile le peiré,
am bapa péim baó zeáiré an moill ar an leantó boét
an leabair uo éur i n-a láim agus ir ari a bi an eiré-
easla leir. D'éad pean Doimnall ar an leabair
agus uo léig pé annpo ir annpúó é. Ní maré gíog ar

go uéáimig pé go uirí an áit sup eiréad na cloca i
uóim an mála' annpam uo maro pé an leabair uairé
ve zeir agus é ar buile na nsiar. "Sead," ar
peiréan leir an bpáirte, "ní poigumeoóairi a
éuillead Gaéoilge má' é rin an pagar léigim atá
as uol uo' plaoiré. Cloca i n-ionat púatáiré an
eao? Am bapa péim beró a málaire ve teagairé as
mo élaim-pe le congnaim ué. 'Sead, a Doimnall,
ní pagair-pe ar an peoil rin a éuillead." Ir mar
rin uo bi an t-éairi boét as cup ve. agus an uóig
le haoinne sup eairt milleán uo beiré ari. Go
uoirim bi páirte liom péim tarógin beas as léigim
páiréiré an lá pá véiréad go maré eunntar ar buin i
bpóil ann. Tá amiréom báir uo bairéar an
páiréiré ve. Cao é an pagar léigim a leiréiré rin
uo leantó boét. Tá éuille uime léig an leabair u'lon
buiréin liom. Ir uóig leo naé leabair oiréamnac uo
páiréiréib é éom ar bi.

mire uo éapa uéir,

TÓMÁS NA UÉURAS.

NUO NA GAEOILGE—X.

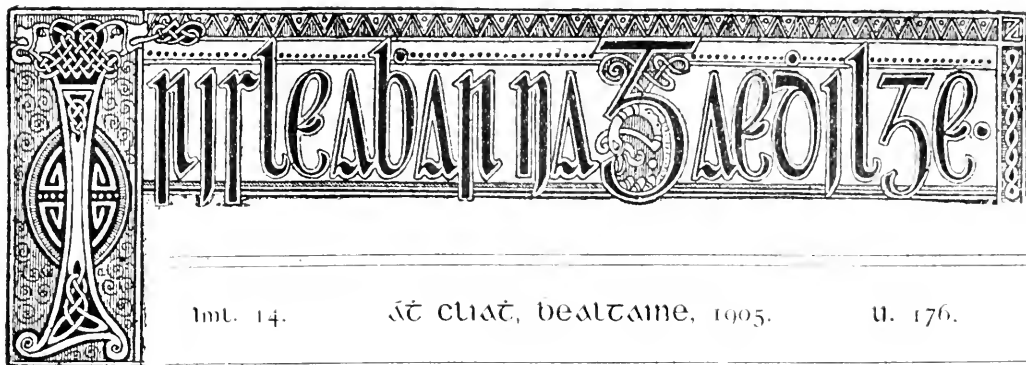
Tá peóiré ó éuige na Craoiré Ruairé
agaimn an mí reo i gcoir iluio na Gaéoilge.
Ir é puo atá ann ná leatánac a leabair uo
repió an pite clumair uo peatáiré Ó
Doimnín. Táimro pé éomaim as Right
Rev. Mgr. O'Laverty, Holywood. Uéal
peiréde, i uéaoó upáiré a baairt ar an
láimpeiréibinn, mar ir leir-pean é. Ár
mbuirvéadur leir ir uual u'éóim Mac
Néill, a éus an leabair pé n-ár n-airé.

Ir é leatánac dó ve éuro peatáiré uí
Doimnín, pan leabair ro. Ir é eairpáó atá
ann ná éuro uen peéal púanarvéadta uo
uo éurí an Craoiréin i n-easair uo éumaim
na uééacir n-Gaéoilge, "Eadéira élaime
Ríog na hlopuaré."

Síó é aóbar an leatánais pé gnaé-éiré:

"Ar a haréle na laoiré rin uo éonc-
uair tpi áluim mairé agus eadair ué-
blairé úr aoiréinn naéa; go ro púarparé
Coo don éurairé é(aim)é(oraé) nair

ghratle na leatse sin do conatoy tui aluun muiul & catoy
 uetblanz upi talibin uatn. go po fiaspand cod don cupape & i
 mui barine do an eue no an eueup sin. Que na bpeq bfiou
 an eue uo. y an dnoy. & is an fiaspand ro po con
 ingeas do clabamie sein & Rig na bpeup bfiou. mnd g.
 pla diun &. is con diun cuapz do deannu inge & cod.
 & po cuperoy n lung n tui n euan an catenien. & an q.
 ne cuatuo an ing fub ind po bi n. tamg con mion an
 ple an conidunl & tuz letz go fualbir somanmme don p.
 og bpingean ind. & tuz fap plen & catenian durb & tuz
 iomto fiod uaple do cod. yf ean n ingine. tui la & tuz
 neidie durb sin catenian sin. & an con do cuatuo an ing f.
 an n nasey & an con do paubey nq tui. n du
 bupz. is durb durb durb tui do tuzall an catenian
 sin. an in fiodo sin an baten. n gubial da hantidoy &
 miteo n dnoy fice & n durbidace. & y ion n cupidib &
 n catenian. & y miteo n tuz & n conidun. ion an f.
 n mupfey an tuz sin tui. nac fedi n gubial. mnd
 y cod. an bpeul sin dnoy non n do tui feto tuz
 tui sin n n y an Rig go durb n fuzul. qeto an n
 y cod. & qeto an bpeul conidun &. an an bz dnoy
 fuzul

SCÉAL Ó LAOIGÍS.

[Léigearé].

Furthór de'n peéal ro 'n-ár n-iarú, 'ré
mu atá ann fliocht lánheireibhne púit 1
b'pala deas 1 b'péarann uí Ceallais 1
Laoigis Laigean. Gearróir ó Drom, tuine
pósganta de pón Míleas Earráine, is é do
éir 1 peabóir é. Tá an tuairpe éir
annro go rinnead ó éir go deiread.
Is deas le p'ó ar a'púigead de, 7 níl aon
a'púigead eile ann. Tá na focail ro
ar éir na peabóir: "Sgéala fírinnead, ó
béaloirdear a' áin, ar ar éir amac 1 los
an éirpáir 7 'na mór-éiméall, .i., 1
b'péarann uí Ceallais, as torpúgá d'n
dara lá ro do de péimear Síbéile, b'p-
púigáin áir, .i., do péir mar do innir bean
do éir peabóir mbliadna ar a'púir 1 uirg
uí Ceallais. .i., Cairlín bodar Nic Séamair,
é do peabóir-éiméall Mac Abaim, 7 éir an
do innir d'áir, .i., é. Daoine gur eiméall leo é
do innir an éir eile d'áir, 7 is eiméall liom
p'ém ar éir amac roir an bliadain pead
scéal deas 7 a'púir 7 an bliadain pead
scéal deas 7 eirpe píer 'na b'púitir
anoir.—Gearróir ó Drom."

Céir b'áir an tpeabóir ba éirde 7 ba éirde
de gaebealair uile, go háirde 'ra peirde
éir deas. Is ro-péirde an éir 1 pin,

im' tuairpe, .i., Laoigis Laigean. Cé tob'
n'áir d'á gaebealair pin? Tá, ó Mórda
meabóir-éiméall mór-áirdear do bí 'na píir ar
Laoigis. Ní haon iongnad pin, mar ba
d'púir a'púir píir-Laoigis do. Ní peabóir
an gáir d'áir a éir ar b'púir píir do gur
de Conall Ceapáir, tuine de éirdeair na
Craoib Ruairde 1 n'áir-áir Míleas, d'áir-áir
ó Mórda Laoigis. Ní píir an píir pin píir
ná d'áir de péir deirde eirpealair le n-a
púir. Seo mar do éirde Siol Mórda
go Laoigis, do píir mar innirdear d'áir
im' na peabóir-éiméall. 1 deirde an éir
éir d'áir-áir na Míleas deas ar
Cúcorb, píir Laigean, 7 do rinnead
peabóir eirdeir de'n éirde pin a'púir le
Máirín 1 n'áir Míleas. Uí Cúcorb 1
geirde-éir, áir níir éir a éirde air,
mar do éir pé ceannóir eirde or eirde
a'púir, .i., Luair Laoigis, mac mic do
Conall Ceapáir. Ba éirdeir eirdeir
eirdeir-éiméall an Luair ro. 7 is mic
do éir péir a'púir a'púir. Ní éirde
éirdeir péir 1 Laigis 'na bí a'púir de
peéal ann. Do buirdeir d'áir éir roir
Laigis 7 Míleas, eirdeir d'áir deirdeir
deirdeir 1 n-aice d'áir áir híir Míleas
7 an eirdeir deirdeir Cairlín 1 áir-áir
a'púir roir p'púir Mór Laoigis.
Do p'púir an d'áir éir ar Míleas

7 do leanadh an fuais orda ó Mairtín go Dearbhá 7 tar Dearbhá 7 na Laigheis go tóiní dian 'ra tóir orda go fuais Dealac Mór Muige Dála i ngar do Buirgeir Mhór Oppuird atá ar éoraimhíbh an dá tóiní, éile lí Dearbháil 7 Oppuird. Ar brághail aipeas a ríogáda do Cúcorb, de báir an éogairí reo, go mór-mór tré n-a feabhar do éruéuis Luíair Laoigir, níor mór leir tóiní do bhonnadh ar a éeann-
 port. Do bhonn, 7 'ré put do báir an pí ar an tóiní Seacé tTuata Laoigire nó Laoigir, ó ainn an pí do táiní t'á éabair i n-am na éruaóige. Tá trí baile mór in ar an gceannatar pain go tóí an lá inoia 7 ainn na tóiní ionnta, .i., Mairtín Laoigire, Port Laoigire 7 Spáir-baile Laoigire. O'fan Laoigir ar feilt pleáda Luíair go tóí an reiréad céad tóas, agus 'ré an ptoinnead do éugadair orda péin nuair a éorhuig an nór pain ná Ó Mórda, agus tob' é a tóiréal flait Laoigire, agus ir breas fearamail calma do éorhadar a élu pain an fáir do bí pé ionnta é déanam. Bí treabanna eile faoi rppaie lí Mórda, mar atá, Siol gCeallais, Muintir Leatlobair, Muintir Fíodbuidé, Muintir Déoráin, agus Muintir Únlain, agus tá a ríocht pain agus ríocht a pleáda ar pághail ann fóir. Bí pé t'ualac ar na píiní reo put do déanam ar Ó Mórda i gcomhaidé, fóimor agus umla do éabair tó, agus a éoblaé nó éior a éoiréadair t'íoc leir i gceinn gac bliadna. Tuit an méirí reo amac i nteiréad an éad éirí, agus má tuit, bí an éoblaé t'á íoc ór breir agus pé éad tóas bliadain 'na tóirí pain, pin é, céad go leir bliadain ó fóir, mar, in ar lánmpéiribinn éaduna go bfuil an tuairpe pin innti, táir na pocail eo éior i rpeirnéoiréad nua: "Óiró

cuir t'e'n éoblaé ro t'á íoc go tóí bliadain ar tóiréapna reacé gcead tóas, a trí tóas ir t'á píerí."

Quine píor-éalma t'e'n treabácar ro tob' ead Ruairí ós Ó Mórda. 'Sé méad an fuata éug maíaltar Síbéile tó éairbéanar tóinn gur mór le píó é mar éoiréac Gaedéalaé. Agus Uairne, a mac, bí pé com maí t'feair leir, cé go nteacáir ag Síbéil ar i nteiréad na tóla. Seo mar do éradé fear teasair rean-láimpeiribinne éigin ar Ó Mórda:—

"Conall, mac Dáirí lí Mórda, pí Laoigire, t'atógbáil éairléin Dúin Marci ar n-a gabáil ar Galluib, 7 t'fóirgmuíad éairléin Baile Áta in Róine, 7 fuiréann nua t'á tóaimí péin do éur i n-gac fóinn t'á tóiní tó, t'aiméoin Gall 7 Gaedéal."

Nac maí do éug pé ead ba éoirí tó déanam le tóirótar Sapaná, iad do tóirí ar a tóiní, tóir píuag 7 píoisir, tóir fear 7 bean, 7 Gaedil do éur 'na n-ionat?

Cá bfuil éoréadé 7 capad na Laoigreac uata ó fóir? Ní fearar ead do bain tóir, munab é an Déarla do bain a nreac 7 a meanma tóir. Tá Gaedéalaé an treabácar pin iméiré uata, 7 a rpiomadh i n-éimféad léi. "Lué Déarla gan éoirí" ir ead iad anoir. Adé an fáir do bíodar Gaedéalaé, do éinneadar ar Gaedéalaib a gcomhairpe i gac 7 i gcomlann. Tá mbead quine ag áitugad oim go ceann bliadna, ní fearéad pé a málaire t'focal do baint ar mo béal.

Adé ní har líb Mórda ir mian liom tréad fá leir tó'n toul ro. Do luairéar éeana Siol gCeallais Laoigire. Sin treabácar beag do éomhuig ar éoraimhí Contae Cill-tarra. Maí Órúctáin 7 Galline na haimnéad do bí ar a nteiréir

i n-alló, aét le linn Sibéal a beic i gceannur Sárana; tob' é an ainm do bí ar a n-óidais fearann Uí Ceallais. Do éallleas ar i 'ran ainmíu rin, 7 ní de éorad claidmí do bainead tóib í, aét le feall ghrána, mar inneorad uib anoir.

'Sa bliadain eúis céad déas 'r a naoi déas ip tpi píero b'é feargúr Ó Ceallais a bí 'na éana fine ar siol gCeallais reo. Do éur pé 'na éana cleamnar do déanam le Sabail Rágnail Dáile na Coppa, .i., le hÓ mUoin. Ní fearad an bfuil fíor agair cia hio Sabail Rágnail agur cá bfuil Dáile na Coppa, agur a aineolaisé bímí do ghráé i rtaip ar tóipe péim. An tpeam ba épreire de bhranacair Cualann ab' iad Sabail Rágnail, agur i taca le Dáile na Coppa de, tá pé i gceapclár Síunne Maolugha, agur apobáile Rágnallaé, (.i. tá bapúntaét Dáile na Coppa) ab' é é.

Aét eum pillead ar mo rceal, do porad feargúr agur ingean Uí Uoin i mDáile na Coppa. Ip beas de éigéib móra cloide do bí i Laoigir um an taca rain, agur ó ná raib a leicéir ag feargúr, b'éigean do a bean fágáil i tóis a haéar go tóí go mbead tead cloide ollam 'na comair. Ar a tor rain do éur Ó Ceallais tpeam d'a daimib ag obair ar fórgaint tise, agur ip oíca ba giorra a móill é éur ruar. Luan breas earras do torruigead ar an obair agur do criochnuigead i Dia Satairn a bí eugaimn. D'a bárr rain do baipread Tis na Seacéthame ar an tise rin, mar ip i n-aon tpeacéthain amáin do cuiread ruar é. Fóiríor tóighe ! ní ann anoir aét foépac ruar folam, gan bárr gan mullaé, gan foitín gan fapad, agur an uile gaoé ar na ceacáir-áir ag teadé tpió, agur ní de ainm air aét an tSean-

éloc. Ní de deallpac ná de éuma air aét mar a ruair Oipín ar Almuin leacáinmóir Laoigean, ar bfuillead do go héirinn :

“Ní raib 'na hionad ann go fíor,
aét riadale, fíoró, 7 neanntóis.”

Cao pá ntear rain i bfeapann Uí Ceallais? Tá, feall an gail, mar inneorad uib.

An túirce go raib an tise nua ollam aise 'na comair, eus Ó Ceallais a bean a baile go Laoigir. Oíóce Mhéil t'ar gceionn tápila go raib fearómannac Uí Ceallais, .i., tuine de Mumtír Míle Leoro, ar baile. Ar bfuillead do, eus pé pá nteara, an gé bí d'a ite aca an fáir do bí pé péim ar látaip, nár consbúigead oipead ip aon gheim amáin de, beas ná móir, 'na éomur-ran. Tá fearócal ann, an té nac tpuas leir do éir ná dean do gearán lair. Uin é a dálta ag Mac Leoro reo. Cuair pé ag tpuall ar a máigirip, 7 do érom pé ar ceapadé 7 ar clámpán i tacaob an gé, “go raibéar go han-ole do marí gail air, go raib gé breas fearmair beacúighe d'a ite ag an teaglaé 7 eipean ar baile, 7 nár consbúigead aon gheim de 'na éomur péim.” Míor éur Ó Ceallais ruim 'ra éaint reo, aét duháip le Mac Leoro pié ar an gceapaire 7 a gearán do déanam leir, nó tuit amad ar fíair an tise 7 gé do marbad do péim. 7 gan teadé i n-a látaip péim éoróce arí 7 gan de ghró aise aét ócáir beas ruapad de'n tóipó rain. D'iméig Mac Leoro, go diombuúeac 7 go míofápta, go leam de péim 7 de éuair an tae rin, 7 're puo do beapuir pé do péim ná díogaltar d'agair ar a máigirip.

Seo é ag tpuall ar lapla Cill-tapa, .i. Gearalt Mac Gearalt, do bí 'na éomairde um an taca rain i gCill Cetais, áit a

naib cairleán aige. D'éan Mac Leoro i gCill Chaíais go hOirde Nollas, 7 do innir pé annrain do'n iarla suab é a máisgirtir a éuir as tpuall air é le cuipead, an t-iarla deaét ar cuairt éirge i gcomair na Nollas. Do éiríon rain go mór leir an iarla, agus ir é glac an cuipead b'éirge go macairéad buiréad. Seo ar riubal é agus pluas mór t'á tuét ppearat le n-a éoir. Ar dteáct ar énoc na Tulca dóib, áit atá i n-aice an tige, do éuir Mac Leoro trí glaoth ar go háirto, mar ba ghaéad le fearómannais na hainnipe rin. Cuata Ó Ceallaigh gac glaoth de na trí glaoth do leis an fearómannac ar, agus tuidairt, pé áit go naib Mac Leoro ó ainp na féile Mhíil. Suab é a gúit do airis pé anoir, má ba deó é i n-éan-éoir.

Ba gearr go dtáinig Mac Leoro i láthair a máisgirtir, agus d'fuaigair pé do iarla Cill-Dara deaét ar cuairt agus ar céitíde éirge, agus maérluas mór i n-éirféad leir. Ní fuláir nó bí áirto-ionghaó ar Ó gCeallaigh. Níor caitead le daoimib an uair rin, áin. aét féile agus fainpínge agus fiúntar, go háirte i meirg Gaédeat. Do beannais feargúr do'n iarla i n-a ainm agus i n-a fionnead, agus d'áirdearainn, i n-a éiréat. agus do éuir céat fáilte romhe, agus tuidairt go bpaéad gac ppearat agus fmoctólam do bí oiréamnac t'á éim. Fuair an t-iarla rain agus do bí i gcóir éum iméadta lá Nollas deas, agus, as páisil plán as Ó gCeallaigh dó, níor mór leir bair féile agus fiúntar do taidairt t'feargúr ar fearaib fáil agus a fearar do ppearatad agus do fmoctólad é a fáit agus bí pé ar cuairt i b'fearann uí Ceallaigh.

Do labair feargúr leir agus tuidairt: "Dá mbead fíor agam, a iarla Cill-

Dara," ar' eiréan, "go rababair-pe éum teáct annro ar cuairt éugam, bead an ppearat agus an fmoctólam i b'eat ní b'fearr agam romair, agus bead an uile éineál bíó agus tige ní ba flúirpige ar clár agam."

Do leat a fúile ar an iarla agus t'fiorpínis pé t' Ó Ceallaigh:

"Nac tura éuir t'fearómannac féin, a Mac Leoro, le cuipead éugam?"

"Ní mé, go deimhin," ar' feargúr, "aét, ar a fion rain agus uile, ná tuis-pe aét go naib fáilte agus fíde romat, agus ó tápla gur éiríon pé leat go maíe beir ar cuairt agam ar cuipead m'fearómannais, tá fúil agam anoir go b'fainpín annro go lá féile Muire na gComneal ar mo cuipead féin."

D'ontuis an t-iarla air rin, aét ar' eiréan:

"Bád maíe liom go mbead ceat agam, agus a b'fúil de maérluas im' éeannita, fíor do éuir ar beaéad go Cill Chaíais."

"Ní ceart an ceat rain a beir agat," ar' Ó Ceallaigh, "nó go mbairtíre beaéa ag tuit i ngainne annro. Bíod ceat do éinn agat annrain, i taca leir rin de, aét ní go dtí rain."

D'á péir rin, ní facar i t'á na Seadómame aét fleada t'á gcaiteam ó ló go ló, agus gac flead aca ní b'fearr ná a éirle, agus gan comairéam ar an gcorpar.

D'á tuar t'á dtáinig lá féile Muire na gComneal, t'pás an t-iarla plán agus beannac ag Ó gCeallaigh, as gabáil an-buiréadair leir rin i taca na féile do caitead leir, agus éug a b'óir air. As iméad do, éirís pé é féin éum a beir i n-a áthair bairtíde ar an gcéat-gem leim do bead ag mnaoi feargúra, agus rin mar

comhartha ar an gceartannar mór baó beirte eatorra feartha. Fuair pé a shuíde. Do rug bean Uí Cheallais leantóir mín álainn mic feartha 'na d'iaró ram. Bí iarla Cúil-tara as an mbairteas, agus ní raib ar riubal i dtiú 'Uí Cheallais aet reimm téas agus dánta béil. Ar maron lá téasda an iarla, ip amháid púit an bean uasal ós agus a bunóc agus iad araon marb i n-a leabair. An cúpla boét! Ip mór atá mo éiríde as téasda oíra. Dubairtar supab é puo to mairb iad ná an gleo mór agus an callán to bí as luét an éarhair ar na fleasdaib, aet mairir liom féin de, nílim i n-amhar leir an méirí seo, ríto ip ná féasaim a deairbaid éabairt oib-pe, supab é iarla Cúil-tara to éur de'n t'raoíat iad le p'roinn iarpairé nó nime. Sin b'ion mór ar ó gCeallais i n-ionas na lúéáipe bí ar ó éianaid, aet má'r ead féin, ní'l ip an méirí rin aet túr a raib i n'adn dó, an fear boét, mar innéorad anoir.

O'fan an t-iarla feartha i dtiú na Seacémaine cum comóiltear to déanam le n-a éaraid, agus tús pé cuiread to um téasda ar cuairt éirge so Cúil Áeais cum so toóspairde an b'ion de. Seall pé to 'na éannra ram a deirb'púir féin i gceleannar, agus dubairt leir, pé puo to'iméocad air, supab é éuibrad fupracét agus fóipetín to i n-am an gábar, to mbad mar leir é. Náir b'é an mac mí-áid é ó Ceallais agus éirteas leir seo? Ip las to mear pé ná raib ann aet fearall spánna, mar ní m'le m'it 'na téasdaireasda p'ioéána an duine b'péasais, a r'ubairt 'Oéiríde 'pan téasda b'péas ram "Orde éloinne n'lipnig." Éuaró pé so Cúil Áeais agus faoi éann fearcámaine nó pá'n tuairim rin, ead to rinne an t-iarla

aet é éabairt leir so mullad an tiúe báir, ar feara raóar to éabairt to ar an oúeais atá éirí éiméall an éarleáin. Bí a éongnaí as an iarla annam, i. r'atamairb'óipí to éur pé i b'p'olad p'omí pé i gcomair Uí Cheallais. To buairteas so leir buille feille ar ó gCeallais agus to buairteas a éann de.

An fear boét! Ní mearaim so raib arim raóair ná teinead aise to buairteas an buille coranta ar na tóin-mairb'óipí seo. 7 má bí féin, ní toéa so raib uain aise ar oiréad ip m'ioóas to éarraig ar a páirceán.

To éur an t-iarla feara agus téasda cum na méiríge m'ailuigte úo Sibéal, i. b'ampiozan éarcan, to'á éur i n-uimáil to sup mairb pé feara oib'p'irge de gaeóealaid, nó mara r'ubairt pé féin. to péir deallraim, p'irbilitúad éiréannaé. Éamig áirto-éion as an méiríge b'ampiozina ro ar iarla Cúil-tara de deairaid na o'p'ioé-beirte seo. 7 to m'ol pí so mór é to'á éionn, 'gá m'ad leir sup mór an comartha o'irpe 7 tairpe to a éann to baint de p'irbilitúad éiréannaé. Bí to méad an áeair to éamig uiré, agus an buirdeas mór a bí aicair, sup b'ionn pí lom-láirteas fearann Uí Cheallais ip fuit feara ar an iarla, ní to ná féasda pí déanam to péir an oirge, i. oirge na p'óila, i. an Seandair Mór, 7 ná raib i n-a "oirge" féin aet airtuige.

Ó éarla sup duine de p'ioet fall na noimóinte an t-iarla fearallra ro. to éar p'ile gaeóealad an ram ro as tagairt to'n táir-beirte:

Ná déan cumann le fear fallra:

Má g'ip, ní p'irp'oe duit.

Deir coróde ar tí to m'ailra—

as rin cumann an p'ir fallra p'ioet.

Ir maic an domhairde i rin 7 baó maic an
 iuro dá n-éanraíde moiu féin í. Níl aét
 roiciúneap agam féin ar na Gearaltais
 uile, dá feabhar corprúine díob, 7 rin do
 bárr ptaip na héireann do léigeadó ó éir
 go deiread. Hibernis ipsis Hiberniores,
 mar 'ó ead! Deirim-re lib-re ná maib na
 n-ormánaigí reo maib náir ptióit go hote
 iad. Ar maice leó féin do-ghníoir gac
 don gnióm, cuir i gcár sup buaileadap fo-
 buille ar fon na héireann 7 go gearnaíoir
 gaeilge. Dob' fearpíre na gaeil ionn-
 taíob do éabairt le clann míleáó amáin.
 Muna mbeaó dútaig déiread beic ar
 ionntaíob na bpaíac, úrúmhá i otaíob
 le builtéapraig agur bapraig, deapmúma
 i muingín na nGearaltaí, Connaéta
 ag taobad le n-a gcuir búrcac agur
 bapíreacac, Contae Luibháó i tuitileamaig
 na mbeilleogac, 7 an míre ag opeim le
 láraig agur a leicéioi, beaó a malairt de
 pceal agaim moiu. A órólan na bpeap!
 ead 'n-a éaob náir éus na muimigí go
 léir géilleadó 'á píig díurteanaé féin
 Mac Cárrtaig, 7 na Connaétaig éabairt
 umta do clann Concubair? Bí ní ba mó
 de gliccap in na laigheacáib, 7, dá
 n-éapaim, in na hultacáib, ná mar bí
 maib i n-éan-muimneac ná i n-éan-Con-
 naéac. An fáio do bí ré i laigheacáib
 claitéam do éapraig, ní deapnatar aét
 géilleadó 'á píigí féin, .i., 'ó Ó Móroa,
 'ó Ó Concubair, 'ó Ó Úroim, do'n éaomáac.
 7 dá n-abpaim do Mac Séapraó, rin é,
 do Mac Siolla páopaic, cé sup gab
 peipean leir an mbainpíogaim i n-éiread
 báire. An lá do cuireadó deiread le n-a
 píogacáib rin, bí deiread le laigim na
 n-gaele. Mí hopéa féin do bí an loet,
 nuair a éuad ag gallaib oíca, mar ba
 comhgaraghe do barte áca clait iad ná

na treabanna eile, agur ní pabatar i
 n-acmúinn a tuitileadó troda déanam.

Seo mar do éaom tuine gan ainm éigin
 báir Uí Ceallraig:

Mo míle léan! mo pceal! mo pcalladó!

An fear píal, an triat Ó Ceallraig,

De póir míleadó, de píol na ngairceadó,

D'earcap—ir ceap tam a aicir—

De Conall Ceapnac ar éamain máca,

Cupad cupadó ó'n gCraoib Ruadó maipig,

Coigéile Con éacéaghe na otaíap,

Do troia an fear Diad go tian, 'r ba

deacair,

A gcumann 'á céile cé sup naiceadó.

Ní meacéac ná laige do baim 'ó Ó

Ceallraig,

Ní time ná clár ar láir do leag é,

Ní hiaó paim maib pá n-éapa,

Acé pail 7 meang Mic Gearalt

Do bí, 7 ní le ceap é,

'Na comhairde le n-a linn rin i gCill

Céaig.

I n-a iapla ar piam-mag Maipcean.

Oigheacé na tótaíail ngairéa,

Dá mbeaó aca-pa na bpeapantap capite.

Do marb ré i bpiil i gCill Céaig

An gaeleat-fear tréideac Ó Ceallraig,

Náir éuis go héas, 7 é eom cnearta,

Go maib an n-ormánaé lán de ganguaó—

Éus cuireadó eom péapca do'n tréim-mac

Peapigur,

Éus leir puar é go buaic a óaingin,

Ar pceat na háite áilne i n' aice,

'S do dúimháb 'ra dúimpoit báira.

Níor náir leir an táir-beap paim 'ó aicir

Do cuir pceala éap tréan-muir go Saraim,

Sup mói an méipreac gan pceim an

gairge,

Agur níó ná péapacó pí déanam ó ceapap,

Do bponn pí Peapann Uí Ceallraig ar

Gearalt.

Mí-áó go b'ráé, ár 7 leasáó
 Ár mac Gearailt ir ar éithe úto Sapan!
 Náir éiríóto i n-éiríeáé nā i n-eapraó!
 Go reuporáir go huile a b'péarainn!
 Go tóuiciró a rhuóé ar a p'earaí!
 Pó rmaéé a namáto go pabáto san tapáó!
 Ir gáé tóine t'á tóí tóíob ar an tócláí
 A g'píóé máit éoróé náir p'áicéar!
 'S go g'cúitigiró Dia leó go tian an b'earp
 ram!

Áéé ir m'íto t'áim epíóé to éur ar mo
 p'céal. I gceann p'eatáíh éus laptá Cúll-
 oara p'earann lí Céalláir t'á mac tabáiréa
 Gearpíóto Mac Gearailt, 7 níor cuip'eató
 áéé p'íor-b'eatán éíora air. B'í mac as an
 nGearpíóto reo gur b'áim to p'ean-
 Gearailt—rin a p'áib t'áim air as éáé go
 coit'éíonn, pé i n'éíunn é, 7 ní t'á m'oláó
 p'úto to b'íéí 'ran áit. Go t'eíim p'ém
 níor éur na t'áime a éuímne tóíob go
 ceann i b'pato asur a m'í-t'áonnaéé to b'í p'é-
 Tuine san t'puaé san t'áire san t'pócaire
 b'í ann. O'fan na p'orbáí nó na p'earainn
 ar p'elíó an Gearailt reo go ceann p'eatáíh
 an-p'atá asur ir móir an p'abáir nó an
 b'p'eató to éur p'é op'ea. Sin ar éusar p'á
 p'oeapa go minic, na g'áil ir mó to p'abp'uiré
 nó to b'p'iré a g'cúit p'earann, ir iao
 ba luéa t'áonnaéé. To éur p'é t'ig'é p'uar
 in' an áit i b'p'uit an t'p'ean-ábáil nó an
 p'ean-ubáilg'op' i l'og an Cúrraíé asur to
 éur móir-éur ep'ann ann 'n-ar Gearp'at a
 n'p'earéat 'ra b'liatáin p'eaté g'céat t'éas
 'r a t'á p'íóto. Ir íom'tá b'ótair asur b'eatáé
 to p'inne p'é leir, b'ótair aca as t'p'ep'ugáó
 ar Ráitín na h'áb'la, b'ótair eile 'n-a
 n'g'laóótar air an b'ótair p'atá a t'éto go
 t'ig M'aothós, asur ceann eile p'ór a t'éto
 t'p'é t'ig na b'earpá, .i., éur to p'earann
 lí Céalláir. Ir íom'tá ep'ann to éur p'é
 mar an g'céatona éum g'áé áit tóíob ram to

éur p'ar p'céim asur p'ar éire. As t'éanam
 na mb'ótair to éus p'é p'á p'oeapa go p'áib
 b'ótáin b'eatá 'ran áit 'n-ar máit leir an
 b'ótair a b'elí.

"Cáit'p'ear na b'ótáin rin to leasáó,"
 air' eirean.

To h'innp'eató to go p'áib p'ean-b'áin'p'ea-
 báca 'na g'com'náíóe in' na t'ig'éib b'eatá
 ram.

"Ir cuma liom," air' eirean; "ir p'earp
 liom go móir b'ótair 'nā b'ótáin. Leas'tar
 iao ar an t'op'it!"

O'op'uiré p'é to na h'ob'p'úéib ann'p'ain
 p'atá b'p'eatá l'áit'p' t'áingean t'ean t'op-
 t'eamáil t'p'áíáil. To p'uaréar, asur to
 cuip'eató móir-éim'éall ar na t'ig'éib é, asur
 to p'p'eató ann'p' iao.

To éur p'é leir éoré leatán t'úbáta
 éar ar l'og an Cúrraíé asur b'eo'tanna nó
 p'áta ar g'áé t'ató to. Uileáir to b'í ar
 áim'p'ir áige éum na h'ob'p'eatá p'o t'éanam
 asur ir é an éuma ar ar íoc p'é a t'op'uar-
 tal leó nā ealláé to t'ábáir t'óib mar
 t'óíol ann. To im'éig'eatar p'o op'ea asur
 to éait'eatar an ééat oíóce as p'op'it na
 h'innp'e. To leat Gearailt iao, asur p'lois'p'e
 p'ar air asur éit'eató le n-a éoir, asur to
 p'ug ar an mb'ótair op'ea. To leir air
 gurab ámláir to g'op'eatar na ba uairé,
 to p'inne p'áruéat op'ea, asur to máiré g'áé
 uile m'ac mátar aca 'ra t'p'oit, áéé ní san
 buillí t'p'áíáil uatá.

I gceann p'eatáíh eile, b'í conn'p'óto t'op-
 é p'ém asur com'p'p'a t'ó, t'úine uapal éisín
 to b'í as luíge ir'p'eaté air, tar leir. Ar
 t'earé-láir an b'ótair to t'ean'g'muiré p'é b'elí
 eatop'p'a, asur to éur Gearailt i gceat
 to'n p'ear p'o, an ééat t'úine eile buail'p'eató
 i n-a t'p'p'eb, an conn'p'óto p'eo t'p'áíáil p'ar
 n-a b'p'eat'eam'nar. B'í p'íor as Gearailt
 p'óim p'é gurab é a t'atáire p'ém, .i., buatáil

na mbó, do éiofrao pá n-a tuairim, agus faoil ré ná leompaó ré rin don bheirí to éabairt aet focal do mólpaó a éabó péin de'n péal. Aet ní map faoiltear a bítear. Fear cóip ceannra mipeamhail macánta to bí i mbuacail na mbó, agus nuair a éamig ré an trlige agus sup págaó an éirte faoi, ní thearna pé aet an ceart, a páó leir an mbeirte go raib a thearb aise sup as an gcomharram do bí cóip na comhpóro. Bí Gearalt ar thearg-buile agus do éuir pé gabáil ar a buacail agus ar mac an buacalla, agus do éuir faoi glar i n-eac-lainn iao le púil go gpoópaó pé iao san moill.

Do éuala bean an doóaire go raib a fear agus a mac i ngéibean agus i ngábaó. Téiréann pí as truaill ar Gearalt, 7 reo i as truaiginteaet air, agus do éuir toó a maom páoáalta uile, o'fonn iao to páopaó.

"Má éugann tú éugam do oá bó théas agus do éarb," ar' eirean, "leispeao-pa amac iao."

Éuaró an bean a baile, agus i go lán-lúéáiréac pá n-a fupaet a fuair pí iao to páopaó, oáir léi péin. Ar bpilleao ói, ámh eao to éonnaic pí aet an beirte agus iao i n-áiríoe ar epann agus san puolla de'n anam ionnta! Ní raib Gearalt pápta leir an méio rin. Do glac pé an t-eallaó, agus toubairt léi, as cup taimint mnti, sup beas aise an oipeao pain i n-áiríoe ceao a beir aiei ar an oá éoirp a éabairt a baile léi!

Ní nac ionghaó, ba móp an bpón agus an toilgear to bí ar an mnaoi boiét. agus reo map to éaoim pí iao go truaigiméiteacó, agus do éug a mallaéta to Gearalt tré n-a bpón:

"A Gearalt gearri an éáipe gonta, fápaó go táirpeac do geara!

Ompreos agus a oá éeann ip an taimhain!

Loé uairíne ar uacéar to halla!

Neao an treabac i bpoll an theatig.

Agus eac na ngabar i n-áit to leabéan!

Map to buam tú oíom an mac 'r an t-aéar!

Buam tú oíom an oá bó théas 'r an tarb!

Agus oigpeaet nár fágaio t'oigpí-re, a Gearalt!"

Agus gac don mallaet o'ar guir pí to Gearalt. to cóimtionao i san moill. Bí pé faoi lán-péim agus pié an páir leir go ceann peaéam. aet pá theoió to éápla oó beir tré n-a éeile le cumanncoipib an iapla nuair a éánagaoir éuirge a o'iarpiaró an éioia bis fuapais to bí air ar fearann lí éeallais. Éus pé preagra boip opea agus to mipeaoir pain to'n iapla. O'fuagair an t-iapla Gearalt annpam, agus do éuir pé an foirba i n-áiríoe le n-a tiol. Do éeannuis Oomnall ó Upom ó éeatairac é, 'n-a nglaoetí air go coit-éionnta "Oomnall táillú." Do cuiréao Gearalt ar a maom páoáalta agus to eugaó i roip fuir peaó to Oomnall. agus nár b' é an ceart é. oplaé beas de éalam na héiréann beir aríar ar feirb fioir-Gaeóil? Ir annpam to comállao gac níó o'ar éuar bean an doóaire to Gearalt, oir, ó éail pé a éuro tamte. agus san tuine oá gááirtoib i gcumann leir peaota, agus fuac agus pala as na comharranib uile oó, b'éirgean oó tul go Cloé an púca, agus ba buiréac beannaétaó é de feirb bis fuapais a beir aise. a. loéán palla foiróin (loéán balla fóro). Ní raib annro aise de biaó ná de tús aet bainne oá gabar agus na gabair péin. bíoir i n-éim-tis leir. agus do finróir iao péin inr an leabéan éeéam 'n-a gcoolaó pé agus o'fagaioir a gcuir paléair n nti. I gear sup fioirpigeao gac mallaet o'ar guir an

SEÁN Ó SHÓRA, file.—III.

Is é an céad puo eile i leabhar Ruairí míc Uíarmada (leathanais, 35, 36), tán a reiríob Seán Ó Shóra ar Toirbéalbac Ó Cearbhalláin: "Marbha Toirbéalbac Uí Cearbhalláin" a tugann Ruairí air, aet do bí Ó Cearbhalláin n-a beatair ar fearó abaró i n-oiríob báir Seáin, agus dá péir rin ní éiofao leir "marbha" a cumao ar báir an éruiripe éluíla úo. Is pollur ar an tán péin naé ar báir Uí Cearbhalláin a cumao é aet tráé éigin go raib an fear ceoil t'éir taom bpeoiréacé a éur de. Tá cunntur maíe ar beatair Uí Cearbhalláin i toirac leabair Uí Argaóáin. Naé é an truaé ná bailigtar ip ná cuirtar le éeile a éuro amháin agus ceoil. Tá an oiréao díob ar faáil ip oo déanrao leabair maíe toiréamháil ceoil. Tá ar gceoiltoirí ró-éóga ruar le lot na reana-ponn tré éeol tionntaie a éur leo, agus le ceapao-óiréacé ar nóir éomigéacé, éun obair náiríunta óen tróir po a sháil ar láin. Go deimín ip díóig linn péin gur beas duine aca t'éaofoao obair dá faáar a déanam. Fuaraoar péin a toabairt ruar i reoil iaraéa 7 oáila rúl an éur bíonn an t-iaacé as bpeao amac tríoéa.

Do péir Uí Argaóáin, oo ruao Toirbéalbac Ó Cearbhalláin timéall na bliána 1670 ran mbaile Hua le hair na hOirpe i gCo. na Míoe. i n-aimpíir éromail oo éail a éair Seán Ó Cearbhalláin talam a rimpear ran gceanntar úo, agus t'airéig Toirbéalbac go oí Connacae Rorcomáin. Do éomuréao pé i oisig míc Uíarmada Ruair as éé fearmós (Alderford) ran gceanntae rin Uí anaéion as mnaoi míc Uíarmada air, 7 fuair

ré oileamaint agus tabairt ruar oo péir a shraaim uairé-re.

San oéamáo bliáin déas dá air éáiní an bolgaé air, agus b'é leónuáao éáo na bflaítear gur éail pé maóar a rúl go miomlán tréti. Uí oáil aige i gceomuróe i gceol ip i bpeiréacé agus éeannuig an éean maíe úo élaipreac n-a éomair. San toirina bliáin ar fiéro dá air bí pé oile go maíe ar an gceiró. Éus ri capall ip giolla óó, agus ip ar an gcuma ro oo éornuig pé ar a flige beatao a déanam amac.

Díó ráilte poune i ngaé áit, i oisigéib na n-uair ip i mboáinib na mboét. Do éairéil pé Cúige éonnaé go minie. Éuaró pé éan-uair amáin go oí Connacae áro maéa, agus uair amáin go Connacae an élaip. Aet oo éairéil an ceol oo éum pé ar ruo na héreann, agus anonn tar na fairpéib.

Tá pé máirte gur éum pé or éionn dá éao ponn ceoil. Oo éap pé amháin as preasairt oo gaé ceann díob, geall leir. Anoir, ní oóca gur péiréir tar an gceao-ramáo éuro díob-ran a polácar. Tá outéar ceoil na nSaeóeal i ngaé ponn díob, agus dá péir rin ní miongaó linn go raib áro-élu air le n-a linn péin agus ar rin anuar go oí an lá acá mdu ann; agus ní baógal ná go mbeir tráéat ar a ainm ip ar a shíomáreá, an faio oo beiró Saeóil ar maréam i "otalam iat-glár éunn ip éoáin."

Fuair pé báir i oisig míc Uíarmada Dia Saáairn an éúigáo lá píeao de mí na Máirca 1738, agus tá pé curéa i peilig éill Ronáin. An bpuil leac éumne or a éionn? Muna bpuil, éao éúige ná beao?

Deiréoe, méiréacé an tán reo.

buan an eagna.

- buan an eagna ó n-a hópaó,
ní fear céim ná comópaó ;
bí a pceim óa cur i gclíó,
nac léis oi oul i n'uibríg.
- 5 Maó feallpaí nó fear óána
reirúar oilear ealaóna,
ré gñár gac eóluir aúra
feólar fár gac uplaúra.
- Maí rin oo éeannóort an éiúil
10 le líoméar gac téao tairgíur,
mar geleacéaró gan éla a gáear
léisgró a lám ar leir-gléar.
- Ceól na cnuite, óa tóaim óó,
cian aó i b'fóola ar iarshó ;
15 mar óuan gac oiaoi óa óóimne,
éuaró a haoib i n-éagcuimne
- Gur mírcail ruar a pealóó
an épaob éimra Toiróealóac,
an péannar paoliró falláin,
20 éisne épaoribe ó Cearballáin.
- Ugóar feanma lúpe ealga,
lar a lécpaínn luinn-oearga,
nac eiaimair ceó pá épaorbe
le oiaimair ceól eláppaige.
- 25 Spoóta meala ruaim a méóir
as poécain uain go haisgeór,
bíor go bláé-éearc bpaénac binn
'r go fáilteac aépaé aoribinn.
- Meannmaé a péir i n-am óil
30 eiaimair i gacár gac ouibóin,
puantpaige na n'ouan nac oóet
gualliróe buan na bantpoét.
- Gac plúge feanma oar éim
Cioépuaró eaoim nó an oáéómunu,
35 mar bpuair bárr tar gac cuiple,
ní bpuair tárr ná taircuipne.

- Ceó mar fárap gan aipe
pá'n úr-máig ótar ocalmaíre,
40 leacnuige ceól foiribé an éir
n-a ceó ouibé ar na oaoimib.
- Gac neac i bpaípuir go fann,
'r epéacéa eupaó na geóimlann,
'r go háóbal gac gpaaró gpaenta
ó gpaum go háóbar aigeanta.
- 45 O'fár an uairle n-a meadóin,
ápo-éluóet eacac Muirómeadóin,
laóe oar peiaimáe tuir éeannarac
o'fuit na ocpaé-mac Toiróeal-
baé.
- 50 Síó tápla, Oia 'r a éabair,
uain ón éas go bpuarabair,
móir paol lom oá labairc
éaoi oá éom i geontabairc.
- Gac trpaé i ocalam Vanba
oá bpuair éirteacé n'ealaóna,
55 fearaio ppaia go oóet,
ppeacáio bara na mbantpoét.
- Muimhig ir Laisnig gan loét,
ní áimhim eacá Connoét,
'r Ultaig ápparóe oo píúil
60 páo eláppaig épumóa tairgíur.
- Oealb eumáó go bpuaim aúra
óam-ra o'oiléar ealaóna,
ir poépaorbe binn bpaénac
ppoé-éuile gpaun gáan-géagaé.
- 65 Oirpíoe na n-amuo oile
cuipacó ar ceól eláppaige,
a bpuim go cpuim gan éeilt
a puim a geuig 'r a geairmeirt.
- Go mbaó buan oo éaoib éopaó
70 pá mnaoi ir pá élaun éupumais ;
ó'r gairio bar lá ón luán,
go maipó bar mbáó bíé-buan.
b. u. a. n.

an ceangal.

Ní beaó péir ar borro ná ptoim
ceapant n-a deaíó.

Ná opeácta toiltéte le uorpo na
peanna ar fašáil,

75 San ppéie ar coim ná copu faoi
leann ar elár,

Oá mbaó éas do Toiréabhaé oir-
óiepe Ó Cearballáin.

Ir baéé 'r ir uoiré uorpo na mbeann-
époit mbláit

San péáam opab 'r bar lopz do
leannáin tráé ;

Ir, ón scéir zo Copeais 'r zo Copp-
féipe epann na láin,

80 Tá an épaóé san poimn as Toiréabhaé
Ó Cearballáin.

IV.

Seo tóán do éuir Seán Ó Gaópa as
tríall ar Ruarópi Ó Flaitebeapraig, uéar
"Ozygia." Ir é an éáto puó eile i
leabap Ruarópi Mhe Óiamata é. Tugann
Ruarópi "Marbha an tuine uapail ró-
oiréiepe ró-fošluma, Ruarópi Ó Flaite-
beapraig," map ainm air. Déit dála
tuine an Cearballánaig, ir pollur ar an
noán péin zo maib Ruarópi Ó Flaitebeapraig
n-a beaóaró an tráé repióbáó é, ran
mbliaóain 1712. Dán molta ir eao é ;
tá an file as eui pío ar fošlum ir ar
épiéitib Ruarópi, asur ran amháin ceangail
i noiepaó an tóán tá pé as peólaó a
beannaétan éun an uéar. Da šnátaé a
leitéro peo toir na filioib an tráé úo,
asur ir minie a buaileann airtí óá fašar
opann in na láinrepíóinne. Ní fulár nó
bí coirpean as an mbeirt ar a éite. Ir
copmáil šur ar éaéit Ozygia i šeló, óon
éáto uap, do éuir Seán an tuain peo as
tríall ar an uéar.

I meap na láin-repíóinne ran asaoim
tá éiepe leabap zo bpuil an tuain peo ar
fašáil ionnta. Sió iao a šcomapíáí :—
(1) Leabap Ruarópi Mhe Óiamata, .i.
Stowe, I., VI., leáanaé 37, 38 ; (2) 23 G 4,
leáanaé 22 ; (3) 23 G 5, leáanaé 40 ;
(4) 23 N 11, leáanaé 16. Ní šábaó
óúinn a éuilleaó a puó n-a otaóó anho
aéit amháin zo noiepaóó com-méap eaoiréa
zo léir asur zo bpašar ran nšluar éioir
cunntar ar šac malairt léigšéóiepaéa
tá bpuapaéar opéa. San mbliaóain 1722
to repíóbaó G 4 ; asur Seán Ó Caáin,
an repíóneóir. San mbliaóain 1798 to
repíóib míceál Ó Caáraig éigin G 5.
B'é míceál Ó Longáin to repíóib an tóán
ran leabap N 11. Fá bun an tóán ran
leabap G 4, tá "Seán Óš Ó Gaópa, Cnoc
na panna, 1712," aéit Cnoc Reamáir ba
éapit a beit ann. Tá ppeaspa Ruarópi úi
Flaitebeapraig, oéit líne óeas de tóán
Larone, ran áit éeatoa

Deiréó méioiepaéit an tóán peo.

MÓR A ŠCOMAOIM.

Móir a šcomaoim ar épié éúinn,
an oirong ir abair, to'fošlum,
as repíóbaó an iúil ampa
le ptiúir n-uéar n-ealaóna.

85 As tioróit repaptra na puó,
tá repíóbaó pío zo haé-nuaó,
epóáaéit na mšéte 'r a peáéit,
toigšé póola 'r a hoiepaéit.

Móiré pór meaprar šac poim
aoiréit 'póipne 'r a paoimn,
leogáin náir šab šuar i nšlia,
to šluar a peóla ón Scitia.

Šaoéar šac peanáóó šan élóó,
šac ollam ceapit šan élaóélóó,
šac file paópaé pa tóil,
epaóó šan time 'an tpoimóáin.

95

'Do éadóinadair tuisiú i n-tuisiú
 an éirinne ar fúinn Maicmaró,
 ar éirte gur rompla palad
 100 teirte na n-ugthar n-álmhara.
 Bhoio eadtrann orda go re
 do d'áil iarrma na héigre:
 me tite dá n-iait go slan
 bí an truaé 'n pite agur 'n ollamh.
 105 As seo rompla naé beas brí,
 eadinnur gac pola, Ruadrí,
 ó flaitheartais, gríob go ngur,
 do reiríob reat-éreaa 'r reanúr.
 Trí paltraea Banba breas,
 110 captaea élamne míleat,
 leabha gabála n-a ngar,
 annála Teamra a éacar.
 Féineadur, féilte, tám,
 béarla teiríbe ón tron-dám,
 115 ugthar. le gac am le 'dtis,
 rann do reiríob rann Scoiric.
 Réimíor na ríog, báp na tómaé,
 complaéa na gceíob n-iméian,
 na ceata éur Dia do neamh,
 120 beata na gcliar 'r a gceirdeamh.
 Méat do raótar níor reiríob neac
 ó pé Cioeat nó Ceapraé,
 a brela a brel 'r a bropur,
 gur reaté gail a ngrian-trólur.
 125 Teangtaé ir líomta labra,
 oréoir ionnair ealaóna,
 péarla slan ir lompraé lí,
 rannraé an réalta Ruadrí
 Tá popur fóola gan éia
 130 it leabhar Láirne Ogygia,
 do élaioú gac ugthar fall-ra
 múépa doib na héireann-ra.
 Ní hallaé, ní breit le báit,
 aet rún an éirte do éongbáit,
 135 ní gáó tuairpe dá áoirpe
 aet bárr uairpe hoépaoribe.

Deir mór n-eagna tít ealba,
 deir na tuarpea do-thalba;
 'r gurab é bíor n-a baor leamh
 140 an doir 'r a cíor do éairdeamh.
 Nó go raib gaebeal n-a gail
 maipé do mupun gan meapball
 as oiaoribe na dámhe dúit
 'r as raoribe an élaip seo éomure.
 145 Doir éiríor mar flaitam air,
 míle reaté gceat trí ceatair;
 ní't brí n-a páram i reor
 aet gápa an Ríog atá mó-mór
 m. ó. p'

CEANGAL.

A flaitheartais an áis rus bárr i
 gcomur an iúit
 150 Si reiréarta na n-óam do ríamh an
 tiomur ar gail
 Ó'r pallae mo dón 'r gur gearr a
 éurim do éú
 Mo beannaé 'do d'áil mar plánte
 éugat ar lúé.

SLUAIS.

III.

marbna (often pron. marana, an elegy.
 Crustipe, a harper.
 ir pollur ar, it is clear from.
 eadon breiríreata, a fit of sickness.
 Leabhar in Argaóim, Hardiman's book, i. "Irish
 Minstrelsy"
 Compteamail, bulky
 Ceól tiomlaic, accompaniment (in music)
 do gabáit ar lámh, to undertake.
 baile nua, Newtown, near Nobber, Co. Meath.
 d'airteus T., T. removed.
 do péir a gpaom, according to his state.
 Léonugáó éaíro na bplaitéar, the will of the Creator
 of Heaven.
 bolgaé, -age, smallpox.
 oile ar a éirpe, expert at his trade.
 dá céat ponn ceól, two hundred melodies.
 a foláear, to provide, gather.
 leac éumne, a memorial

1. Ó n-a hóirí, on account of its excellence. Scan. an eagnó n-a.
2. Comóirí, its magnificence.
3. Bí, a. bíonn. Cup i gclú, strengthening, shaping
5. Feallraib, a philosopher. Fear nána, a poet
6. Oilcéar, secret, mystery
7. Ámra, goodly, noble.
9. An éirí a. an éorl.
10. Le lóiméar, who polishes. Taisíur, pleasantness.
11. San éla. é earnestly. Clain, a jest, ó Raš. A špéar, practising it.
12. Lešparó, R. mac O.
13. Óa utáim óo, a. go bfuilim as tagairt óo.
14. Iapšnó, distress. Scan " | Clan a | tá 'bpóul | ar iap | šnó."
16. Dob, beauty.
17. Sealtáó, possession, enjoyment, accus. gov. by múrcail (muarcal, R. Mac O.). Cpaob in l. 18 is nom. to múrcail.
19. Séamhar, the prosperous one. Faotró, merry.
20. Éšgne, salmon; should it be éšgre? In scansion the e of cpaorbe sinks.
21. Ušvar feanna, a. the chief player. Scan 'feann' tpe.
22. Lunn-dearš, very red.
23. Ciamaip, misty, foggy.
24. Oíamaip, obscurity, mystery.
26. Šo haršgeóp, šo harššear, very sharply. Šo haršgeóp, R. mac O.
29. Meamnač, sprightly in his melody (harmony); n-am an oil, R. Mac O.
31. Šonšpašge, lullaby, music which induces sleep.
32. Šuailtróe, a champion.
34. Scan "nó'n óá."
38. Talmaróe, belonging to land, worldly.
39. Leatnušge a. leatnušgeann, spreads.
40. Scan: " | n-a čeo | uoilbč' ar | na oam | šb."
43. Šač špuaró špeannata, every finely formed cheek. The reference is to ladies for whom Carolan composed songs.
44. Šóbap ašeanta, in a cheery mood. There seems to be a syllable too many in this line. Perhaps šób'p ašeanta
45. An uaple a. an uapleacč.
46. Eočaró Murómeaó in, amm ápu-Rioš a. bí i šceannap na héipeann pan šcečepamáš aor.
47. Oap peamán, for whom the towers of Tara were beautified.
50. Puapabap is the form in use in leat moša. Pl. is used for sing.
51. Syl. too few in this line. Perhaps "móp pinn faot lóm."
52. Čaor, thus R. mac O. Perhaps "Šaor óá čonn."
54. Éipreačt healaóna, listening to thy music.
55. Syl. too few in this line. Probably "šearparu ppara uéor šo uočč." šearparu ppara, R. mac O.
56. Špeacáro, they spread out.
59. "Ip ultaiš ápp'róe uo šrubail," R. mac O. Uo šrubail = uo šeóil, they came.
60. Čpumóa, ponderous, stately.
62. Uoilcéar, R. mac O. Is it uoilšear?
65. Syl. too many in this line.
66. Cupč, R. mac O. Is it cupró for cupreann?
67. Syl. too few in this line.
68. A pinn; ponn, a tie, bond.
70. Scan "pá innaoi 'p."
71. a. ip šapuo é an pačšal ábap.
72. "mbláč šo bič-buan, R. mac O. bláó, fame bič-buan, everlasting.
73. Čeapant. Is it čeapnta, gen. of čeapnó victory, conquest.
74. Uoilbčte, magic. Uopu is the bass in music. It here refers to the style of playing. The old harpists always extemporised their "accompaniment."
75. Špéic, a. pinn.
76. Čoirpóealbač must be given the Western pronunciation, Čoploc. It is pronounced Čpéalač in the South.
77. Deann-čpuir refers to the peaks of the harp.
78. Péacám oiaib, to take "pattern" from you.
79. Čéip, near Ballymote, Co. Sligo. Čoppfleirc, the winding Flesk, in Co. Kerry.
80. An čpačb, t e palm, victory. R. mac O. spells áe where the assonance requires "ae" instead of the usual Western pronunciation of ao.
- Čá "mpe šáópa" pá bun an ámpan ašge, nóčta.—There is a copy of "Štaro nua na héipeann" in the Stowe M.S.S., F. V. 2, pp. 39-41, but the name of the author is not given. The stanza beginning "Čiop piš" does not occur in "Ápce Šeám ui Čonail." There is a translation of portion of this óán in An Čpaorbin's "Literary History," pp. 595, to which we refer the curious.

IV.

81. Čpioč Čuinn, Conn's Land, Ireland.
82. Ip abaró u'pošlum, of ripe learning.
83. aš pepiobaó an iul, N 11.
84. Šeáurp, guidance.
85. Šceapcpia, writings, books.
88. 'Š a hošpeacč, R. mac O.
90. Aopacčt pópčte pa špeaponn, R. mac O.
91. náp šaš šuap, who knew not fear, in battle.
92. Scan "a peóčt' ón."
93. Šeancáó, a historian. Šan élóó, without deceit, truthful.

95. SA TÁIL, in the account (?).
 96. AN TIOM-ÓÁIN, the bardic fraternity, assembly.
 98. Fonn maicmaró, an old bardic appellation for Munster, or more particularly Desmond, but the poet here applies it to Ireland, fonn m., N. 11.
 99. AR ÉIRTE SUIR, i. AR FUIGE SUIR, AR ÉUMA SUIR.
 101. DHOIT, oppression. SO PE, SO TÁI ANOIR.
 103. TÁILE, fidelity, loyalty, affection.
 106. CAOINUR, protection; CAOINUGAÓ, N. 11.
 107. SUIOB SO NĠUR, a valiant hero.
 108. SCARÉ-DEACÉA, clear judgments, opinions (?).
 110. CARACÁ, *fl.* of CAIRTE, -TE, a charter.
 111. LEABHA ŠABÁLA, books of Conquest, "Invasion." N-A NĠAR, near them, along with them.
 112. TACAIR, gleanings, collection.
 113. FÉINEACAIR, the law codes of the brehons. "FUIRÉ, TÁIN," N. 11.
 114. DEARLA TEIRIÓE, (?) ancient or "teiríóe" language.
 116. DO PEIRIÓAÓ PANN, R. MAC D. SAN SCOTIC, i. DEANGARÓ NA SCOT, i. TAN NĠGAEOILĠ.
 117. RÉMNIOR NA RÍOĠ, a list of kings, with the periods in which they reigned.
 122. RÉ CIOCAL, the time of Ciochal Gregenchosach, son of Goll of the Fomorians, slain, according to the Four Masters, A.M. 2530. CEAPAIRI is supposed to have landed in Ireland some time after the Deluge.
 123. A DEPLAÉA, A DPAILL, R. MAC D.
 123. SCARĠM, PEORĠM, I cut off, shake off. "SUIR PEORĠ," N. 11.
 126. OPĠÓIR, one who uses polished language, a charmer.
 127. LÍ, colour, brightness.
 128. SUNNPAÉ, exact, accurate.
 129. FOPAIR PÓDLA, here used for History of Ireland.
 132. "AOIB NA H-ÉIR PEANN-PA," N. 11.
 133. ALLACÉ, fame, renown.
 136. OPĠPAOIBE, of a noble branch, lineage. The use of the h shows that this and the preceding word do not coalesce.
 137. MÓIR N-EAGNA, greatness of wisdom. EALB, -A, a flock, herd.
 138. DUARICE, R. MAC D. DO-DEALBA, ill-shaped.
 140. "DÁ ŠCAITEANĠ," R. MAC D.
 142. MUIRINN, love, affection.
 143. CLÁIR CORMAIC, annam ar éirinn.
 145. FIAÓAIN, testimony.
 146. TPÍ CEACAIR, three fours, twelve. NĠL AN ÉEACPAIACÓ DEIRIO PRO AR PAŠÁIL i LEABAR N. 11, nā : leabari G 4. Inp an leabari po G 4 tá na foela po fé bun an tóin. "Cnocpana 1713. Seán óĠ ó ŠAÓPA." NĠ PAŠĠAR AN CEANGAL ACÉ AMÁIN i LEABAR R. MAC D. ASUR TÁ MR. ŠAÓPA ÉIOR AIGE-PEAN PÉ N-A BUN.

149. AN IÚIL i. AN EÓIL i. AN EÓLUIR.
 150. AN TIOMUR, (?) AN TI-OMUR, the "imbur for opna" of the ancients.
 151. PAILLÉAC, negligent.
 152. AR LÚÉ, running quickly.

NUIT NA GAEOILGE XI.

Cuirimís OP COMAIR LÉIGŠEÓIRÍ AN IRISLEABAIR AN MÍ PRO, LEACANAC EILE DEN LEABAR N-A DPAIRAMAIR CUIT AN MÍ PRO ŠAIB ÉARAINN. NĠ DPAIŠMÍO ANM AN PEIRIÓNEÓPA PÁ BUN AN TÁIN PRO ACÉ TÁ "RIPDEART PLUNCEAO" i N-ÁIT EILE ANN NĠ PÉTOIR A BEIR DEIMMITEAC ÓE SUIR B'É RIRTEART A PEIRIÓ AN LEACÁ ACÉ PO. IP É FUIT ACÁ ANN TORAC AN TUIRM TO ÉEAP AN TÁĠAIR CAĠAL MAC RUARÓPĠŠ AR BÁR EOĠAM RUARÓ UÍ NÉILL.

TUINREAO EOĠAM RUARÓ UÍ NÉILL.

AN TÁĠAIR CAĠAL MAC RUARÓPĠŠ, CCT.

DO ÉAIL ÉIRE A CÉILE PÍPE
 TEAPŠAO A PPEAMĠA A HAEN-ÉPANN TÍONA
 DO DPUREAO PÓIUR IÚIL (?) NA CRÍCE
 TÁ PÍ TÓEPAAC TPÉ(Í)ĠAS ELAIOIE
 IP NĠ ÉÉ (HÉA) HÉAGNAC AR É(A)N-ÉOIR TO NĠM-PI.
 ACÉ MO ÉPÉACÉ-ŠOM NIUR (NUAIR) ÉPÉIS PÍ NA PAOH-PIR
 AN MĠCPTOPEAC LEP TPÉIŠEAO NA MĠLCE
 DO TPÉIŠEAO CONN CÉAO-ÉACÉAC TPÍCI
 ART DENPIR AN TPÉAN-PEAR BA ÉAOMHE
 CORMAC A MAC BA ÉAIR (HAIR) AN PĠŠ PIN
 CAIRBPE IP ART i ŠEAC UÍ DPAIRŠNE
 'S ŠAC TPÉAN-PEAR TUS ÉIRE Ó DPAIRPE
 'S NAC PÁINIC A DEAN AA AN COIRE
 ÉUS PUAÉ TO MACAIB TLEACÉA TÍPTE
 IP ÉUS PÍ PEAPC TAP LEAC TO DPAOITĠ
 NAR TUAL Ó ÉEAPC NEAPT NA TÍPE

Threab' eo zwin fuaib' n neill an daicgaib' m
cc

Do chaill eise a cece fise
 ceazad' u fheanna athen ipara diona
 do bhréad' fdiar' eil na chiche
 ta si deapach thelaz elcote
 Is ni te hēaznach gēncor do nūm
 af mo ēienfzom niur. thecz si na fcoifsi
 an mēidheac lea theizead' na nūte
 do theizead' con cendcaic' thec
 Aht cenfir an theanfeap ba cōmie
 corinnic amac ba eant an Ruzin
 caibye is aht iecat n bcoifzne
 fzae theanfeupi euz eise o dcoifsi
 fnae fawne u dean q an coise
 euz fuae do niacab dleat' dīle
 is euz si fawne dglent do dcoifsi
 nap dūal o ceap neap na tīhe
 Aht m fual f. dan cap don nūcōm
DFKI

Ar ní fuil fear dár éar don mnaoi-rí
 O'fuit éireamhón éimhí no ír gíl
 Dá d'aoiré éarí fear dá tóiréan
 Náir éiríis ríre an méiríreac ní-ghic

Tuagá an léigéidíre fe nreara ná fuil
 áet líne amáin don gceatramáin deiríó
 éuar fan leatánac éall; áet meapamair
 gur éidí an pann iomláin a éabairt anpíro
 ar máite leir an gceúll. Tá timcheall 40
 pann ar fear ann.

LÁIN-SCRÍBIMNE I SCAMBRIDGE.

III.

SIOLLABRIGHE Ó CATÁIN DO REPIOB.

Add. 4182 E.—Ir umhí don leabair go bfuil
 tréatá agam air.

Add. 4183.—Ir umhí don daria repíibinn ro ag
 muinníre na leabarláinne. Leabair deag-éiméa,
quarto, ir ead é. Tá pé gléarta pé éiméaí máit
 leatáir, 7 ó'í coramail gur 'ra mbliatáin 1844 a
 repíobáó é, níor loit éiméaí na hamríre go móir
 pór é. Do péim éallíam, baite deapbriatáir do
 repíob, a. deapair 7 pól. Mic mícil uí Longáin: 7
 bí pé tréatá 7 peitb Comáir Olney, map acá a áimh
 uiríre an leabair.

Leatánac 1.—Dán a leagtar ar éalíte mac
 Rónáin, go bfuil cóip de i leabarláinn éoláiríre na
 tríonóiríre i mbáile áea éiaé. Ms. Class H. 1. 15.
 F. 58. 14 panna.

"In tan beara an bpeitíam," 7rl.

Leatánac 5. Airtíuigáó i mbéapla ar amhán do
 pinne "muiríre mac d'áibí d'uib míc Seapáite - é
 ag dul do'n éiméa, i bpeitíreap éamríre éiaé." *leatáiré*
 tuaróiréap corac gáé don béapla de'n gaeóilg 12
 panna.

"beannuig an long ro," 7rl.

Leatánac 8-10.—Romáíó i mbéapla do "ceat
 éolaoig."

Leatánac 12-21.—Ceat éolaoig go héimh an
 gaeóilg ar leat-éatíre 7 airtíuigáó i mbéapla ar
 an uiríre éile 4 panna.

"éáimic tréatá an bopblaoé

an cupáí éiméa éolaoé."

Tá an leoi ro i gcló i leabair Miss Brookes. Ir
 uiríre naé bfuil anpíro áet cóip ar an leabair uí.

Leatánac 22. Uairí-éiméa éuúllam op éionn
 éuipíre a míc éolaoé. 21 panna.

"Map do éim amh an leoiúg

gáéat 7 éalíream éolaoig."

Leatánac 30-41.—Gluar ar ammeacá i ríarí na
 éiméaí, i mbéapla.

Leatánac 41.—Scéal an dá leant

Leatánac 42.—"Naonbair noeb ril éolaoig." 6
 panna. Nóta i mbéapla: "Book of Lecan, 353 and
 39. Leabhar Breac, 21 d."

Leatánac 44.—"Ir uiríre éim míc in é-é. 11
 panna. Éapán Naoméa, cet.

Leatánac 45.—Na ceitíre panna uiríreannaéa do'n
 uiríre "A éairíle ir uiríre gíl rin."

Leatánac 46.—Táúg mac éolaoig, cet.

"Teiríre, uiríre, uiríre ana

pláigéa, coigéa coigéa

Uiríreannaéa éiaé, gáiríre, gáiríre

Tré amhíre fáca fáca."

Do máir Táúg mac éolaoig fan éiaé éuipíre uiríre
 tréatíreac airtíre uiríre. Ollam na mbliatáin uiríre
 ead é, 7 bí uiríre 7 éiméaí éiméaí don-éiméa 7 gáé ar
 éim leir áig, map uiríreap éiméaí-ollam éiaé
 éiméaí. Ir éiméaí do éiméaí "iomaríreac na
 bpeitíre." Scéatá pé uiríre "Ole do éiaíre, a
 éiméa" ág éiméaí éiméaí éiaíre, do máir éiaé
 éiaé uiríre bliatáin éiméaí rin, toiríre an éiméaí
 éiméaí do éiaíre do éiméaí éiméaí, éiméaí éiméaí
 éiméaí ar a uiríre na éiméaí. Bí uiríreacéat
 móir ág éiméaí ar éiaé bliatáin a meap éiméaí
 éiméaí ar an gceitíre réo, 7 éiméaí leabair uiríre
 repíobáó ar gáé éiaé ar a uiríre "iomaríreac na
 bpeitíre." Éile móir don éiméaí-pé do éiaé Táúg,
 7 uiríre an éiméaí éiméaí na "Uiríreacéat na
 gaeóilg" go bfuil 3400 líne na éiaíre ar
 éiaíre pór. Do éiméaí pé uiríre ág éiméaí-éiméaí
 éiméaí uiríre éiméaí na éiaíre na éiaíre na éiaíre
 gcló ág mac uiríre éiméaí na "Uiríreacéat na
 éiméaí na gaeóilg, 1808." Ir éiméaí na
 éiaíre a éiméaí uiríre i gcló. Uiríreap, uiríre a bí
 pé ág uiríre i na-éiméaí gur éiaé éiaíreap de uiríre
 éiméaí de éiméaí áile é. Uiríreap an éiaíreap
 leir éiaíre leir pé le éiaíre é. "Airtíre do panna
 éiméaí, a éiméaí?"

Ar an leatánac gaeóilg éiaíre:

"Do éiméaí mac éiméaí," cet. 35 panna
 "A éiaíre ir éiaíre éiméaí do éiaíre"

Leatánac 51.—Lai míc an éiméaí éiméaí. 17 panna

"La ná éiaíre éiméaí ág ol

A éiméaí ar éiaíre éiméaí

Leatánac 52.—Lai éiaíre éiaíre na éiméaí, le
 éiaíre éiméaí mac éiméaí.

"Airtíre áile éiméaí éiméaí

éiméaí-pé éiméaí éiméaí éiméaí."

Leatánac 54.—Comaiple fínn mic Cumaili oo mac Luigíró. 24 panna.

"A mic Luigíró mo comaiple garb
má'p é óir an t-óglaochar."

Leatánac 55.—'Aip óún t'pí lias 7 aip óún e ochar mairge.'

Leatánac 56.—Aip éeac na hálhmúine. 23 panna.

"Alma laighean, lior na bfiann
poip mo-ghánuig fionn fiop-fíal."

Leatánac 58.—Laoi na mná móirpe. 76 panna.

"La dá maðar-pa
fionn ip feargyp fínnbóil."

Leatánac 63.—Aip éipitipe fínn mic Cumaili. 26 panna.

"Abac oo fuair fionn fearóla."

Leatánac 66.—Oirín, cct. oo béibiont béilbinn, bampionnra oo t. O. Oanann, oo léigir ó na gonaib é. 3 panna.

"Beannaét aip luét an tripe
ioip piozna 7 piža

Leatánac 66.—Oirín cct aip báp doó Mac Sapa glúin-tuab a. gairgíreac o'fiannaib éipeann. 11 panna.

"Céat gairge oo foznat o'aoó
'Se atá leat me taoib an éuain."

Leatánac 67.—Oiamuro ó Duibne cct. 12 panna.

"Doibinn caréim an bliádm
mipe Oiamuro ó Duibne."

Leatánac 68.—Fionn Mac Cumaili cct. 'as porpat o'glaoé dá munntri oo bi as iméacé uaid. 3 panna.

"Ta rin a óruim veipz uána."

Leatánac 69.—Caolte aip báp áine inéion inóuipin Riš Albann 7 oo baó bean u'fionn Mac Cumaili.

"Pollam inriu Rát áine." 3 panna.

Fionn Mac Cumaili aip Sliab na mban b'fionn 7 é féin - cúigeap o'glaoé dá munntri as uul éun caéa le tuaca De Oanann. 5 panna.

"Comlann laoc um fearp na n'puató."

Leatánac 70.—Caolte Mac Ronám cct 7 panna.

"A éulaé áru doibinn-pi
dá o'igóip pianna fionna."

Fionn Mac Cumaili cct. 7 panna.

"Mairp pé neac oo cuala an p'éal."

Leatánac 71.—Laoi énuic an áip. 17 panna.

"Enoc an áip an enoc po éiap
go lá 'n bpáé biatú dá gairm."

Leatánac 72.—Laoi na Seilge. 44 panna.

"Lá dá paib fionn na b'laic
ap an b'paicé i n'almuim úip,
oo éonacé cúige ip an póo
eilit ós aip léim lúic."

Leatánac 76.—Oirín Mac fínn no Caolte Mac Ronám cct. 7 panna.

"Clíona éannfionn buan an béat

Ap an t'páig-pi éamiz a héas."

nóta i mbéapla: "O'Curry MS. Materials, p. 306 from the Dinnpeanúr.

Leatánac 79.—Cúicoigéipice ó Cléipiz cct. 42 panna.

"Mo mallaét oip, a paozal
mairp nac tuiz oo mo-baozal"

Tá an dán po i gcló as Eošan ó Comhairde ran "MSS. Materials of Irish History," p. 362. Éun t'p'péatbaiz Mac Caébaip ui Oomnail oo jnnacó ar uán. Fuair an file reo báp a.d. 1664. i gcló bapúin i gConnuae óúin na n'gall oo puazó é. Cúioiz pé leip an gCaébaip Ollam an uair oo biovar as bairuizao atóbaip na nannáta. Bi pé 'na éiunónatápe aip uúicé beas 'ra gConnuae úo 7 oo puazao ap é 'ra mbliádm 1632. 7 u'airpiz pé go Connuae mairp éó. Tá a uóacé, ran n'gaetiz, le peicpint ran acapám Riógauiul: u'fás pé a maom t'paozalta as manacáib mainitpeac buipgéip uúla, acé tuz pé an peóu ba luacáma bi aize, a. a leabha uá beipit mac, Seagán 7 Oiamuro (an O. Oomuro ó mópóla, Dict. Nat. Biog.).

Leatánac 82.—Donnacó móp ó Dálaiš, cct. 9 panna.

"Náip buó plán iompáó uon óige."

Leatánac 84.—T'pí gáipe an Oomám.

Rann oo éan míceál ós ó longám. 13 May, 1820.

"Beannaét uaim piap éum uilliam uí mupéacó an g'punn."

Rann eile aip an mboéatnaeacé.

"Pao mairpéap oo féun ip é oo éatíeam go hápu."

Leatánac 85.—Míceál ós, cct. 2 panna.

"Annra na papiannaib po mlaetáluinn a éim piómam-pa"

Rann eile oo éum míceál ós:

"Pial-airte úaóá úeap fuairp go leóp."

Míceál ós cct. as iappatú iapaét leabap ap Seagán ó mupéacó 7 uá éabairp ap a éeacáipe uul uá iappatú. 3 panna.

"A giolla lig ós éópuiz ip gaéteacé g'póacé."

Leatánac 86.—An p'ap céatna cct. 4 panna.

"Bi púacé abarte peo an manaiš go bpáé apip."

Leatánac 87.—"Eutómonn ue bal cct. aip báp Donnacó uí heitápaunn, noé u'éas i gCaipieán ó liatám, ran mbliádm 1728." 2 panna.

"Tá péu b'pollac-pa a g'pim-leac laroianta."

Eutómonn Mac Seagán óis mlaot oo bapra i gCoill na Cuppa cct. 4 panna.

"A gCoill buppa-glair na Cuppa uam go t'péit b'púizte."

Leatánac 88.—"O longám cct." 4 panna.

"Cé pava aip lóp bláé g'eal áip u'eangza uúéaip."

Leatánac 89.—Oomnail ó Colmám cct. 6 panna.

beaí a dotha uí néill: mceál maí Ruairí uo éum. William Somptéal uo éum píos. ar n-a éum amaí uo éompaí na Gaeltige, i mBaile Átha Cliath, 1905. O. T. hpingne uéas.

Táimro ag corpuíad ar ár gcion péin uo pógmáirí an t-aois u'fáil i n-ár tseangaim tuéúir péin ba mío uon éarpuíad uoi teacé, aet tá pé tagaite pé uéoró. Seó leabair uoar tarúbreac ar t-áet ar ptaip na h-éimeann le linn ampuie dotha Ruairí uí néill. Ir le n-a leitéirí peo uo leabair atá an gábat, 7 ir iao a leitéirí a uéanparú tarúbre ní hámáin inoiu ná i mbáipeac aet ar ptaí bliadanta. Geobair na éanúe ar na mílte uoime pult 7 pléipúir ptaí 7 tarúbre uá n-aighe ir uo n-uitléacé leir ar an leabair po mícil mias Ruairí. Múmpio an eapmaí atá ann u'ós-Gaeltáib éionnur u'oispuí 7 n-ampui dotha Ruairí, ir cao iao na gníomhára a uéin pé i ptaí a faoíal. Múmpio uóib leir cao i an bpaí atá ag éipe arta péin, cao atá u'faoíal oíra a uéanam éum iao péin u'ullmúgá 7 cao é peo go mberú púil ag éipe leir uáta i uoaca an éompaie.

Ir beas taoipeac Gaeltáic i Stair na h-éimeann pé map a fábann ptaí uáipie, b'oispeie, b'ion-puó ba éalma ba uéig-ééilíre ná doí Ruairí ó néill. Uo éat pé a óige ar uéigle ó n-a éalam tuéúir. Níor uéin uoi aet teap-ápaí tonn-bpuéac a époróe in a mceatúgá. U'pógluu pé cleapanna uoíar ir eume na nGall, ní éum eappuíad leó péib map a pilleapui péin, aet éum iao u'uit n-a gcomuib nuair a geobair pé an éaoíamlaet puair pé an éaoíamlaet 7 ir uoap a uíolapui-pan ar.

baí uéapui an leabair po mícil mias Ruairí a fápuíad i uoac a fcaíar ir uo geimíro ann eupéa píos go póléir na h-éacé a uéin doí ó néill an fáro uo máir. Táro áimúe go eumna beac i nGaeltige fta t-áir p-éigíte. aet uo bi ceir mór pawa ácapannaé uoi mceál le púteacé. Ní tógá ar é má meap pé gan uol p-éomíun inu i nGaé ball. b'pe pp leir gan ámpur eup píos uípeac ar puoáib pé map éu teapui amaí ná panaet le eup píos ar na pmaonuib uo gpiopuig doí éum po nó pú a uéanam. Ir éigim uóim panamaint go púil éum pú u'fáil.

Go uí póm bioí leabair mícil agaim, ir ní beam eallte

cunntas geárr ar neitib atá ins an Sepi-
binn uiaí, leir an áeap mairín ó héitige.
an éeao éuro. Baile áeá Cliath: m. h. gall
7 a mae, teapanta, 50 Spao uae. uí éonall.
1905. Tá púgim a uae.

Tá Impuimatui áir-eapuiis Baile áeá Cliath ag
gabáil leir an leabairín peo mapan le h-ámíolá
áir-eapuiis éuama, 7 ir uóig linn guí uéapui
molaí ní b'péap u'péáil uo. leabairín uoar ir
eao á. Tá an Gaeltige ann go pimplíre p-
éigieana. Ir é an págáir leabair a éaitéirí le
leabair ptaí é. 7 uo b'éoirí go mbampar uoime
páta tarúbre ar leir na léigpúir é. beró ceannaé
áir ar i gCúige éonnaet go háimé. Tá mbeimí
éum b'ionntanur a éabair uo páirte éigim, ní heól
uóim éan-pu, leabair na eile, a b'péap éuige uar
linn ná an leabairín peo: ní hámáin ar pon a
maíteara aet a éapúe.

An agur am agur eap
é, uo, uí, ní cóir uí-meap
neab, ins, mí, ní, moí ceitge
naoi uóimle na Gaeltige.

PATRICK CAHILL,
OPTICIAN,
13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

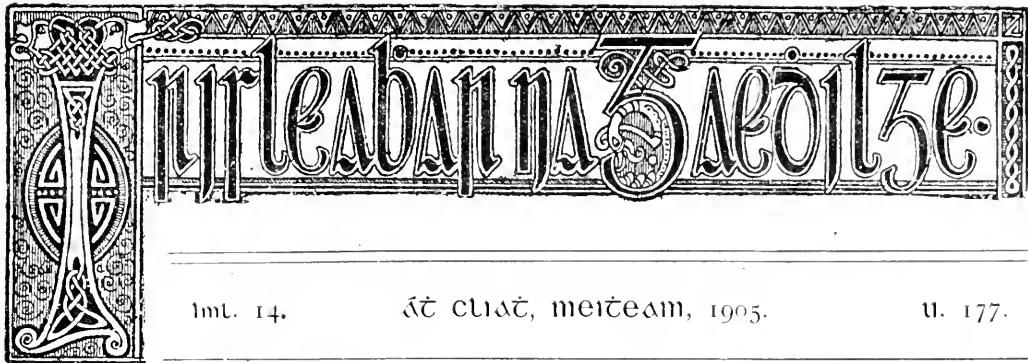

Cártaí Porta Gaedealaí!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,
43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltar l tpea a uoac na, apéipeacé go uí
an ptaí éapui, 7 leir a uoací bampúige go
uí Stúipéio. Oí, an éonpeta, 24 Spao uaeapáe
uí éonall. Oí, aet.

scéilín séimín dochtúra.

Tráchtóna rtaicead, rtaicad, rceirto-
eamail ra toub-geimreath do b'eath é,
timcheall dá bliathain t'eas ó íom. Uí
sarra asuinn bailighe i tceannra a céile
timcheall teinteáin Seagáinín Uí Faoilín,
feirméoir beas, lága, macánta, bí n-a
cómhúir i mBaile Dúghail, tamall maí
amae ó Caatir C— . As cuapdaigeaet
bíomair dár n-óig. Da beas oirde ná
raibair le fáil ra t'is éasna, mar bí
ré de léar as óganaig na háite cruinn-
uaga irtead le clap-folur cum Seagáinín
cum cuir maí den oirde a éiteam as
reoraidaeat ir as reáluidaeat 7 as
rraitteoraet dóib féin. Ir maí ir
cuimín liom an oirde ú; bí an t'is nae
mór lán go beal, cuir aca as rinnce 7
cuir eile aca as imir cártaí, 7 móir-
feirair reanóirí nó mar rin'na ruidhe coir
na teine 7 Seagáinín féin'na mearc 7 iad
as cur t'ré céile ruidá a tuit amae na
bliathanta raia íomhe rin. Traibair beas
de garrún do b'eath mé féin, 7 ruid ir go
raib dúil móir ra rinnce asam b'feair
liom ná mile púnt beir as éirtead le
rean-reáltaib. Mí haon iongnath mar
rin, gur fágar an ruidaeán mar a raibair

im ruidhe i tcora na hoirde as réadaint
ar na rinnceoirib 7 gur fáitear mé féin
irtead 'ra cúinne i nraobair na teineath
cum na reálta d'aireaeat.

I tcora bárra, bíomair as cur ríor ar
ríonn Mac Cumail 7 ar raicirib na
féinne 7 ar na gníomraib éaeada deim-
easra-pan ra t'rean-aimir. Da gearr an
móil, ámtae, gur iompuir an éaint ar
rríoraib 7 ruidá dá fágar-pan, 7 do
cuirreath ré críteasla oir beir as
éirtead leir na reáltaib naebárae
d'innir Máirín an t'Sléibe 7 reasra ó
Úreanóin.

Uí reanóine beas, teórtala, 'nár
mearc as éirtead leó-pan 7 san gíog
ar ar reath tamail. Feirméoir ra cóm-
upraeath do b'eath é, 7 cé gur beas é a
rear de raibfeair an traogail, reair mór
tábaeath, ra leir féin, do b'eath é, 7
reair léiganta leir. Uí mac leir n-a
rágar, 7 bí méirnéir 7 móiráil 7 móir-
éuir dá réir air. Uí ré amuir air ná
tuidraeath ré géilleath d'aon reál ar ríora-
ib 7 gur luá air ná a báir beir as
éirtead le n-a leiréir de "éaint san
éirtead," mar adeirreath ré féin.

Taireir dá reál den traagar ra a élor
do b'ur ar an b'oirde aige 7 ní b'raeath

eile éum an rceíl a d'innhrint; aét do fúir pé riap go compóroamail do péin; bain pé a dúiróin ar a béal 7 do dhíuḡ pé ar an rceílín reo leanaḡ a éaiḡeasá uairó.

"Cá a fíor aḡaib, a óaoiné muintearóda, go raib eapin móir aigisó aḡ m'aḡair boét —céasó rlan leir!—7 mé péin im ḡrabaire beas; 7 bí a rian poin oim, binn-re aḡ imḡeasét ar fuair na tóitḡe aḡ bainc aoiḡuir 7 pléirúir dom péin ar ḡad aon ruo, 7 méirnéir 7 móiréir oim. Ir annaḡ a binn-re aḡ ḡabáilc aon píora bóḡar ḡan an lárín tób rúm. Lá éigir 7 oḡoraḡ an fōḡmair éuit pé amaḡ ḡur ḡlaoir m'aḡair boét oim—go nneimó Dia an trócaire aip—tar éir ar nōimnéir a éaiḡeasá tóimn, 7 arpa pé: 'A Séimín, a máoimead. téirḡ irḡeasó go tóí an baile móir mōiu 7 raig meirḡeal éum rpealaóóirḡeasét; éim go bpuil féara na tóitḡe baincḡe éeana péin aét ár ḡcuro-na péin, 7 tóir nōóig cá pé 7 n-am aḡuinn beir aḡ corpuḡaó aip mar obair.' Ní ḡábaó dom a ráó ḡur éaiḡnḡ an t-airḡear go han-mair liom, 7 ḡur beas an mōill oim mé péin a ḡléaraó go deap. canḡa im éulair éaóaḡ a b'féair 7 go raḡar im fúirḡe ar mōim mo lárín. Ní deirḡeamair aip áro-réim ná aip cor-m-áirḡe 7 n-aon-éor, aét aip rōḡar go rúḡin deap ar ár mboḡ-íocaḡaḡét, 7 bí pé aḡrao ra trāḡnóna nuair a ríoiḡeamair an baile móir. Úeimear mo ḡnó éom luac 7 o'féarḡar, 7 ba ḡearr go raib rōcruigḡe aḡam le móir-féirḡar nō mar rín, 7 tóbraiḡeasḡar go mbeirḡar amuig ran áit aḡuinnḡe go tóḡ ar maḡoin an lae tóir ḡciorin éum luigḡe irḡeasó ran obair. Tar éir an méir rín a éur tóim, éuḡar euaip ar beirḡe nō rúirḡar oem ḡaolḡaib, 7 tar éir rēaiḡimín auroo dom éuḡar fōḡa ar tóime móir muintearóda dom bí n-a

éomnuirḡe ra éoláirḡe. Fé'n am ro bí pé aḡ teasét oéirḡeanaḡ 7 bí pé, mar aóearpá, timḡeall éom-íolur 7 fear le cor. Aét ba ró-luac liom fōr toul a-baile, 7 éuḡar tamall mairḡe eile aḡ riuḡalóir 7 aḡ máirḡeail dom péin móir-éimḡeall an baile. Fé úeirḡe éiar tóbraiḡear liom péin go raib pé éom mairḡe aḡam beir aḡ rpuocaó liom pé úeim mó baile péin mar bí an oirḡe aḡ tuicim. Síor liom go tóí rēábla éomáir Māḡ Cpaḡ mar a raib mo lárín —ḡléaraḡ í go luac. Bí éomáir péin 7 lāḡair 7 é a t'iarrairḡ beir aḡ bainc mōille aram le rēanḡur ḡan éirḡeasét—ba tóabaltaḡ an rírin é éum cainḡe—aét níor leirḡar leir; o'ráḡar rlan 7 ceil-eaḡar aigḡe 7 beannaḡét Oé, 7 rúó éum riuḡail mé péin 7 an lárín. Píora mairḡe bóḡair bí rōmáimn 7 níor móir tamall mairḡe éum é éur tóim. Aét o'fóḡair éom deapmāo a tóeanaḡ ar an méir reo ná raḡar im rōḡaire, ar rōn go n-ólaimn bpaéimín beas ó am go ham. Ní raib aon tóil aḡam 7 nōig meirḡeasáil ná aon blaḡ aḡam mḡe. Ní tóeanaḡ mé aon bpaḡas lib ḡur éaiḡear riap éúpla ríḡeán ruḡ aḡ lae; aét mo lām 7 m'focaḡ tóib, ná raib aon ól móir tóeanaḡ aḡam. Mar ḡeall aip rín, ní raḡar aip meirḡe ná 'mairḡe go leóir' péin ar mo éeasét a-baile.

"Bí 'oḡuinnḡa éeirḡe mīle eúrḡa tóim aḡam nuair bpaḡear go raib pé aḡ toul 7 nḡlaire. Oirḡe rpeir-ḡealaigḡe do b'eaó í 7 bí na rēitḡíní aḡ tairḡeasá go ḡlémeas. Éuirḡar an lárín aip rōḡar go meair. Níor b'raoḡa ḡur ríoiḡear Cnoe an Ráitín mar a bpuil éeapóḡa Rōbeáirḡe Uí Cáólaigḡe aoir. Aét ran am ran ní raib aon éeapóḡa ann ná aon tíg éomnuirḡe 7 nḡoirḡaḡét éeasḡ-raḡaó mīle ar ḡad tóirḡe bí. Scairḡeasá n-a tóairḡe poin éáimḡ mé ruar le Uóitḡín

an Matorra. Ní raibar ag cuimhneamh ar aon puo aét ag marcaighéaét ar mo fuaimear. D'ipead le linn tóinn gááilt éar an mbóirín cuiread pceón ra láirín. Do rtao pí lom láirpead 7 coirceim eile ar ašaró ní éuibradó pí.

"Níor éuirear aon trum innti i rtorad, aét éromar ar i meallad beagáinín. Deas an máit dom poin. Táinic mí-foighe dam léi 7 éugar an bata go olúit dá eliaán le raobair-šoin. Deamán a b'feairi a t'éirig liom mar rin. 'Ní feadair an ag cup ruar peatle aét tū' arpa mire 'máiread, ní rašaró pé leat com bog ip a píleann tū.' Uí pé com máit agam beir ag bualat na cairrige. 'Sead' arpa mire liom féin 'deanrao tamailín cinnipeadé léi.' Do táinic mé anuar 7 do éruallar é rin léi, aét, ní éuiread pí cor léi éar an gcoir eile. 'Šo šróirú Dia orp' arpa mire 'nac boét an cáragam é, ip baogalat go gcairpead fuiread anro go maroin. Cuadair i n-áirde arí 7 deimear mo tóideall ar i cup éar beal an bóirín, aét b'pánaé an obair agam é. Šeir orp glan. b Cia'n o——l aét ag cup eagla uiréi,' arpa mé féin, 7 t'féadair éarim ar šad taob. Uí an oirde an-šeal 7 i gceann nóimint éugar pé nreara puo éisint toub, toréa, cupinn, ar nór liatpóirde 7 é i mbéal an bóirín. Uí pé mar adéarfa ar epocad ran aéir 7 é ar luarpead anoin ip anall. Táinic iongantar orp ar otúir; aét ba éumín liom šan móill go raib anin an-aéiré ar an áit peo. Mar aét 'r ašaró, tá cabail tige tamailín irpead ra bóirín. Oroc-éig ba ead é rin raó ó, 7 weiréi go mbioš ppioparó 7 ramailte ag éirge i gcomnuirde ra bóirín. Ní feaca mire aon ppioparó ruam póime rin 7 ní raib móirán eagla orp pompa. O'fanar tamall agféad-

aint ar an puo; dá fáro bíor ag féadaint air, reat ip mó an reat bí ag teat orp. U'ait ar raó an raóaric é; é ar epocad ran aéir timdeall epí epoirge ón otalam 7 šan aon baaint aige le haon puo mar flabradó nó téatán 7 é ar luarpead go mall ó taob go taob. Uí na epocáin ar an láir boét le peannrad 7 bí an peimle ar raó orp péin. O'iompuigear an láirín pé déin an baile móir, 7 nuair šabar leat-míle den bótar, do éarar arí i 7 šabar uiréi den bata com máit ip t'féadair šur ppiocéamair i n-áirde-péim arí an bóirín. Nuair éang-amair go otí an bóirín rtao pí go hobann 7 ba deas náir éairéad éar a ceann mé. Uí an ppioparó ann i gcomnuirde 'Cabair Dé éugam;" arpa mire "tá beoréa orp anoir nó ruam," 7 éromar ar paioipeóirpeadé. Deimear an cleap céatona arí 7 éugar an fuir com gáar poin tó an uair peo šur táinic rinn aníor an cnoc ar nór na gaóirde. Uí buairde agam, aét t'óbaip go noíolpáinn ar. Uí an láirín ag iméadé com mear poin, ná rašaró pí rtao 7 ead a déin pí anhrain? Ar an taob eile den bótar, tá falla beas, 7 le linn tó gááilt éar beal an bóirín, do éuaró pí com šairpo rain do taob an falla šur deas náir bain pé an éor tóim ó'n nglúin anuar. Duitéadair móir le Dia! éugar pé nreara i n-an an bob bí dá imhic aici 7 t'áirpuigear mo éor ar éuma šur éugar raor i. Com luat ip bíomair éar an bóirín éuir pí na cora púití com taparó i néirunn ip t'féad pí, 7 geallaim-pe tóib šur gáar an móill oráinn an éuro eile den trlige a cup óinn. Tá dá míle ó mullaé an énuic go otí mo éig-re—an tíg céatona bí ag m'áair, beannaéat Dé len' anam!—7 tá poitig ar leat rlige. Ní bréas a ráó go raib peannrad 7 uatbár

an domhain oim d'á d'earcaib rin. Bí mo éiríthe ag bíogarnaol 7 ag p'neabáó im éliaó, na p'roctanna fuar-allair anuair liom 7 mé ag cur le hanaithe 7 le p'ceimleabó. Bí eagla an domhain oim go b'p'ceiceogáinn pamailt eile le linn dom gabáilt ear an peilis, 7 bí anaithe an báir oim 7 mé ag tarraint uiréi, aét ba leónuagáó ó Óia, mile molaó ip buiréacur len a móir-ghóipe ! ná p'earar don muo. Siúo ar aghair aríur rinn ar nór an ghuirneáin, 7 níor b'fáoa go rabhmar ag oimreamáint lem baile féin. Buiréacur móir le Óia uile-cúmaéac ! bí an geata ar tian-leacáó 7 ipceac linn ran oirann, 7 gleó 7 toirann uatbárac aguin. Cuic an láirín boét ar an ocalam le neart uamain 7 cuirre, mar a beaó pí 'na meais 7 éuaró mé féin i luige.

"Óairis luét an tige an gleó 7 an tuairt 7 p'cearar amac p'earaint ear a bí ar riubal. Fuaréar mé féin 7 gan cor ionnam, gan gíog aram, oiréac mar beinn im' pleirt. Óo cósagáó ipceac mé 7 cuiréac mé im' luirde ar leabair. Cúrraí an láirín, o'fan m'áair boét, polar na b'p'airéar d'á anam, 7 buacail amirpe n-a p'egil ag tabairt airéacur ói ar p'earó cúpla uair a éluig go oí sup éáimic p'earar uiréi, aét, maroir liom féin, ba beag ná cailéacó mé ar ear, bí riabrup cinn ag gabáilt dom ar p'earó p'earóimaine 7 píle gac éinne go rabar p'earó. Cuiréac p'ior ar an áair Séamar Ua Muiréacá, 7 oo léig pé upnaiséte op mo éionn 7 ón lá rom amac éuaróar i b'p'earar, 7 ba g'earr go rabar éom láirín lúbac b'p'ioghmar ip bíor p'am. Sin é mo p'éal-ra anoir, 7 geallam-re oíó ná fuil b'p'ear ann, 7 táim éom oimníteacó óe go b'p'aca mé p'p'iorair an oiréce úo ip ááim go b'p'uilim im' p'uirde anuio n'bur meapc."

O'fan Séimín ina toir na bíaró-ran 7 gan gíog ar. Ní dubairt éinne ná b'í an p'irinne bí aige, mar bí a p'ior ag gac éinne go rab b'p'roé-éail ar an mbóirín céatna le cuimne na noaime oo b'áorá p'p'aróirte. Agus, cé sup énáimreáluirde b'earó Meil Ó Muiréara, gan toir ag aige ar pamailtair ná ar puoi d'á p'agar, géill pé an b'p'ara oo go rab puo éisint anu ná b'cuig pé i g'earr; aét, 'n-a éomuib rin aríur, dubairt pé go b'p'aróagáó oen tragar, an céao uair eile beaó pé 'gá glúin, an rab a leicéio i n-éan-éor ann.

Bí pé ag teac an-oéiréacac ran oiréce anoir; bí pé ag tarraint amac ar an m'earóon-oiréce 7 bí na oaoime ag p'leam-nuagáó a-baile leo féin, na mbairt 7 na oirp'ar. Glairó m'uncail féin oim-ra gá ráó sup m'icéio oúinn beic ag gluairéacé. O'p'agamair plán 7 beannaéte ag Seagáinín 7 ag luét a tige 7 o'iméigear-air linn. Bí p'earraó oim féin ar p'earó an bóair, 7 gac p'earó g'ear nó p'ampa c'p'ann éeanghmaréacó linn, p'ic pé liom-ra sup p'p'iorair iao. Bíor ag tabairt ear-rúil 7 ag p'p'ac-p'earaint ar gac taob, aét ní p'earar don teiréall p'p'iorair ná pamailte i n-éan-éor. Ní gabáó dom a ráó ná éoólar gó ráim an oiréce rin. Mé ag taróiréam ar pamailtair 7 ar éeamnair 7 ar m'arair móra earóacá 7 a leicéioí rin, 7 ba móir an p'olár dom m'p'earit go oét ar maroir 7 polur an lae gil o'p'earint aríur.

AN CRAÉAC.

GLUAIS.

Scailéacé p'p'acacé = p'p'aríbeacé = p'aróim gaoémar. Scéipreamáil = éom glar p'am sup oíóig leac go mbamreacó ré an p'p'iceann bíot.

Cuap'arígeacé = cuairt ip oiréce = céilíó i leac éuim.

Spailteóiréacé = ag caicéam amirpe

teórtalaé = tidy.

méiméir = self-importance, ra béairla.

iompóú goile = tinneas builg.

bí fé ar na caoraimn = (caoréime?) = ar veasg-buile.

Cup 'na éinne = contradict.

as raolint = as uioirpóieaé nó as arasóint.

múnaó veasg = red murrain.

maoóann 7 c. bhuilleaéain = "haws."

aréai = charms i.e. superstitious prayers.

taróibre 7 bóiceáil = móir-dáil = pride.

tá péara na uitée bainte = tá an péara bainte as gae éinne ran nuéaig.

canata = go veap; 7 tpeire u'focal é 'ná veap.

i n-ámu-réim = ar cor-in-ámuir.

raetmín = tamall beag.

éusar roga ar úine = éusar cuairt gearr air.

"timéall com-folur 7 fear le cor." = bí an clasp-folur ann nuair ná áitneóchá fear ear cor ná mbeaó fé tamailín uair.

máirpéil = pparpéil.

baint moille aram = moill a éur oim.

slán 7 ceileabair = plán 7 beannaéat.

don blar asam inni = any taste for it.

fiéan fupci = a "half one."

ní maib don ól móir véanta asam = I was not intoxicated.

i uiránta éiréie míle = timéall 4 míle.

táim piéú = tá mo gno véanta.

as bioasamail = palpitating.

ba léonuzaó ó úia = bé toil dé.

as tabairt aipeaéar (maé accented syllable) = as tabairt aipe.

as glúin an trasaire = at confession.

ní péasap don teiréall p. = no sign of.

Tá an straeánaé u'ér coisféigear a éiréam ar scoil na sean-gaeilge i mbaile áta eliaé. Bíot fé as múineat ar fearó dá uair gae tréáóna i gaeiréam an coisféigir. Tá a buiréan as caipaint éun cinn go fearó. U'áitneozáó an uine 7 meara asainn "infixed pronoun" i n-éan-bail anoir; fearó, asur i bpoll ná beaó fé leir. Éus an taimhigineac cuairt oimn. Tá fé as uil i láirpaeat 7 i n-gearmáineacur go tuig. 7 paré linn a élor go bfuil a áair gan beir ar fógham, áet tá rúil asainn go uiocearó fearur air gan moill.

bols an tsoláéair m'ainm gan só,

a éléiréú éoir, guró go gearr.

an reirnéoir a beir gan bpón

's é uil pá mó go pláiréir dé.

LÁMh-SCRÍBIMME I SCAMBRIDGE—IV.

GIOLLABRIGTUE Ó CAÉTÁIN VO REPIÓB.

Leat. 155.—An Uoétúir Céitinn cct. 9 panna.

"Cé an rai le peinntear an émuir"

Leat. 156.—Lai Dinne Boilbín. Oirín cct.

"a Dinne Boilbín 7 uabáé inia."

Leat. 158.—Scéal ar Moluing (i bhróir).

Leat. 160.—Scéal ar ghráó Dé.

Leat. 160.—Scéal ar Uéua Onópaé.

Leat. 161-3.—Annalaé. (A.D. 498. Ciapán Éluam Mac Noir).

Leat. 169.—Cuapargabáil nó Tráéat Énuic Éalbarí

Leat. 165.—Scéal ar Éamioé Naomh.

SCÉAL AR ÉAMIOÉ NAOMH.

Arise láite vo Éamioé Naomh i n-oileán Rora Crie go bparó pluaig veamán as iméaéat or a éionn 7 vo éonairc Éamioé neaé vo na veamánas as iompóú uabáé mar a maib féin. Ro fparpúig Éamioé ve cia hé nó an pluaig veamán fapaéat (?) a bpeaca mé éú; tiasmaoio ar an veamán i ucuairceair éonnaéat i n-aiteare caipat tinn féin uapab éomáinn Ciom Dub, 7 ar amlaró acá na fearufozanturúe uíal uúinn ann gae uile péacaó 7 mibéar ó gneiaéó é gur anuig 7 anoir uob áil linn cuapargaal a oirpaeáa vo éabairt vo. A uabairt Éamneac leir, "a veamán," air fé, "cuipm oir as iompóú uib teacé uá fup-néir go fupinneac uam gae nio vo véantair annpín timéioll bui gearao." Ro lean an veamán iar pin a muinntear go tinneasnaé 7 7 goiruo u'aimpín na úiaó pin gur iompúig an veamán céaona gur an oileán ar fágais Éamneac 7 7 amlaró vo bi an veamán bacac ar uaeacé uó 7 éraéat aóbal ar a éoir ionnar náé éinneat air talam léi? Ao beart Éamneac fup an veamán, an tú air fé, bí fapam gur uapárua air áééungear réal bui gearao u'innpín uam. 7 me air an veamán; vo éuamair-ne mar uó éonnaire tupa go pluib ainmigeáir ó neaé naomáa uapab ainm páupúig i gpié uímaill a ucuairceair éonnaéat mar a maib air geara vo éomílionáó ar uoail go h-aimpín a báir 7 ar moéatín éuige vo fgar a anam me a éoir 7 ar bfaicpín an báir pin uúinne vo glacamar an t-anam go h-obann asá éeapao ar a mí-gníomairéab 7 as a pianaó go h-éasfamaill 7 ar ann u'eiréú ar namaro-ne 7 fear ainmigeáir ar mbuioza 7 ar gcomáéat i. naomh páupúig áair ppiomáála na néirpaeanaé, gon a uile naomh 7 pluaig angeat maile fur vo úion anma an péacaó 7 ué fapaoá ó pían; vo éuieamar cat iar pin 7 vo éiréat vo fóizuib tinnitíge pinn, 7 vo éraéatnuigéat mupí ran gaeé pin 7 tánas éusao-pa u'innpín pgeil uuit amail vo.

éinnigir oim. "Cionnar," ar Camneac. "Do raoradh an neac rin ó n-a peacaíocht do-áirínte rin." "Inneóradh rin," ar an veamian. "Anmhuíocht do beirteó ré do na boctairí gada bliadán i n-onóirí páorais 7 níorí págáid réit na piona ná cnám na cairmísin uón amhuíocht gan cóimhuíocht i n-aídarí peacáit an anma ar n-a méadóidh rin i n-aídarí a déile ní raib eapáit uá nvearimamair-ne i n-aídarí an anma naé riué níó éigin uá nvearir rin 7 ar mbuad an anma uón epluag neamhóla uo maómaísead rinne 7 uo ioncepaó rin leo é uo éum aoiríonir pariréar mar a bfuil gáiríseacáir 7 luéáir aige ó úia, mar a bfuil gac uile onóir 7 glóire 7 maóamla raóáil gan foiríseann. Amen.

Leat. 166.—Miana éorpaic mhic airt. 10 panna.

Leat. 167.—Fuaéa éorpaic mhic airt. 16 panna.

Leat. 168.—Scéal ar mhórbailib loiríonur naomha

Leat. 170.—Eacépa leirín.

Deir nóta i mbéarla go bfuil cóip eile de na heacépaí seo i lám-peiríbhinn ran acada mhíriogáimail, 23G. 20. p. 380. 7 nóta eile. "A copy of this tale is in the library of the Royal Irish Academy, written by Michael Og O Longain in 1791. Ncte by J J. MacSweeney."

Leat. 178.—Beata pionám loéa laoi.

Leat. 184.—Ceapra píreíll.

Leat. 186.—Scéal anéiríonir. i nveirteó na h-aitre seo uo-geirtear: "Le peapair, Mac mícíl óis uí longáin ran mbliadán u'oir Christ 1844."

Leat. 187.—Cairngíre pionnú bígábhann as cup ceirte ar naom Séatna. 18 panna.

"Abair mium a Séatna peéala veiríó an beata."

Leat. 188.—Scéal ar éanpal pjangacá.

as seo torac an péil ro. ní heól dam cao ar go uáiníng pé.

"Canpal pocpaé paorí-éneólaé ro bí ra bfrainge 7 a úiongmála uo mnaoi 7 uo bain-éile aige 7 don mac áluinn oirpeá 'na don oighe oiréa, Iulianur a ainn; 7 pá móir elú 7 oirpearicir an mhic rin, 7 pá gnáé leir beir as véanamí peilge 7 raóáig i n-ionatáib uamhpa uoi-eóluir 7 i geoilteib raéamla fáraig. don uo tráitib uá raib as véanamí a fealga go bpaéa éuige an raó páiteacá poluaimneac uá ionnraige go nupaimnib nvearí-óir 7 go gcongnuib capmíogáil ari as traíacé uo láeari, 7 i r ámlaró uo bí an macaomh 7 uá éom áille iolbataéa ari flabpa píge pionn-áirgí 'na lámh aige uo naé uacáiró ág ná áiríu poimé rin miam. Iar rin uo raóil an macaomh na com i gcoinne 7 i gcomhóil an fáiró. Ro ionnpuig an fáiró rin iar rin 7 mo éiré raó na com poim an bfaó," 7rl.

Leat. 190.—Leabair na n-aor (Sex sunt etates mundi)

Leat. 195.—Beata bpeannuim mic pionn lóga. Tá nótaí béarla go plúirpeac leir an airt ro.

Leat. 206.—Ciomna sóill mhic móirna. 35 panna

"A bean beir leat mo léine

gab umac, 7 éiríng."

Leat. 208.—Caolte Mac Ronán ar báp bearrpaig bhuc, Inghion éar éuailghe

"Bearrpaé bpeac, ó'n bearrpaé bpeac."

Leat. 209.—"Caolte Mac Ronán ar báp con bice, eadon, cú gáíac le pionn Mac Camáil, uo báiríng sóill mac móirne le holt ar pionn." 3 panna.

"Triagáil lom oiré con bice."

Leat. 209.—Oirín cet. iar n-éiríseacé an éeao aipunn uó 7 mar u'farrpaig páorais uo ionnar uo éairé péimé na paln leir. 3 panna.

"Baó h-annam le hó mo éinn."

Leat. 210.—Clár laoiré piannuiseacá i mbéarla.

Leat. 217.—Siolla Caomán cet. (A.D 1057). 29 panna.

"A eolá Albann uile."

Leat. 219. Seacpáin Céitinn cet. 21 panna.

"Páir-bpéacá an raóáil ro."

Leat. 223.—Do gabáil na h-éirpeann. 29 panna.

"Fuarpaer i Saitir éaril."

Leat. 225.—N'feapair cia éan. 10 panna.

"Tuacá uo Danann na péao ruim áit i bpuaríuapí pólum."

Leat. 226.—Taó Dall ó h-uigin cet. 18 panna, "Líor gíreine i r éamam u'ultaré."

Com-aimpearóla le Taó Mac Daípe uo bí Taó Dall ó huigin, píle ó éonntae slíngí, veairpácarí u'áru-eapbós éuama. Deir an épaorib go bfuil 3000 líne na úiaró. Uo éap ré uán as taéant ar bhian ó Ruairé airm uo gabáil i gcoinne éilípe

"U'fear cogaró comaitear píóécam."

7 ba éiallmáir an éomáirle i. ní ceapí rtaí na h-éirpeann uo peiríobáó gan aipe uo éabairé uo na pílíóib. Tá uán eile ó'n lámh as tagairé u'oiréce uo éairé an píle i uiríng maolmáiré mhic Suirne 7 an éiríseacá eolgaé aépaé a bí ann:

"Tanac lá go hear Caolte

Baó cumhinn lom go lá an bpaíé."

Ar nóp táóíng mhic Daípe 7 úabaltáig mhic pírbiríng, puair an píle pe i uroé-éiríóé. Éainíng peiréar uo munnreir uí eáíga uá éig, 7 uo éairé a raib uo biaó aige ann. Uo punne an píle aoirí oiréa "Sluag peiríng éainíng uom' éig," ar nóp gur píll raó, 7 uo gpaí-maíar a éeangá 7 uo éug a leiréiré uo uroé-upáiró uo, go bpuair pé báp tamall 'na úiaró, poim an bl 1617.

Leat. 227.—"Iomóla eadgaé as éirínn." 21 panna

Leat. 229.—Páorais piarair cet. uo Séarparó ó Donnéala an gíleanna. 16 panna.

"I r éian cuiréar elú Séarparó."

Leat. 230.—Mip, migin Daípe Uóiríng cet. as

caoineasú Dubhuir .i. a compánac. 27 panna.

"Dubhuir do ba ríogúda gnúir."

Leat. 233.—Armar riol mhuir anro.

Leat. 237.—Armar éilann carra.

Leat. 234.—Armar áru-eapcor éapil.

Leat. 234.—Eacra Donnada na mbó. Ann an ríobneóra "pól mac níel úi longám."

Leat. 237.—B.B. (Dáibí) na bhuasair ect. (1674) 20 panna.

"Cuireas cluam ar eobainu."

Leat. 239.—"Oileán Stíobinn riasó san ríom." 12 panna.

Leat. 240.—"An pópa uair ro anoir dá mógaó." 16 panna.

Leat. 245.—Seanar éilim eille. Nótaí i mbéarla.

Leat. 255.—Pollam.

Leat. 256.—Oipin ar bap doða mac sapa slúin-oub.

"Ceapó saipse u'rógnac u'aoó." 11 panna.

Leat. 257.—Laoi mná an bhuir éain 12 panna. ní epióe.

"Tá dá maib fionn as ól"

Tá an dá laoi ro ríor éana fém, ar leat. 51 7 leat. 66.

Leat. 258.—Arreirgáó Gaedilge ar pannaib Byron: "The Assyrian came down like a wolf on the fold."

Le Seagán ó Corleám.

CATALOGUE AND CONTENTS OF SOME OTHER NORTHERN MSS.

MACCABE'S MANUSCRIPTS.

Size, 7½ in. x 6 in. x ½ in. Date, 1825.

Scribe, éamonn mac cába of Spéas mullinn, paráirte macáirte cluana, Co. Múineadám.

His name, address, date of transcript and request for a prayer occur about six times throughout the book. In one place the address is given as Cornalarach. This is a tattered book, without any cover, written in a rather poor hand, and in very imperfect spelling. It has a peculiar history as it was written in Monaghan Jail while the scribe was imprisoned for a breach of some of the tyrannous laws of the time. Part of it, any rate, may have been written down from the dictation of MacCabe's fellow prisoners.

The contents are:

1. Arithmetical questions in English covering one-fourth of the MS.
2. An illegible page of Irish verse written phonetically in common script.
3. Maighnéir Iníne áit óis úi néill, 43 stanzas of six lines each.

4. Cúilfionn ní éinne, a poem, seven verses of eight lines each, by áit mac cumáig.

5. The Dies Irae in Irish.

6. Cuiream sómairte mhic éomnaill by an Dall mac cuarta.

7. Cuiream mhuiréaró crúdar.

8. Two proverbs and a tríota of eight lines.

9. Poem, 24 lines, elsewhere ascribed to mac cuarta, beginning dá mullin véas fáilte úib ó áruir mhéibe.

10. Fáilte an áingil and the Confiteor in Irish.

11. Cuió Déigionnac an éinne.

12. A charm for the toothache.

13. Mac na míoéomairte, 12 pages.

14. An old song called "Carla ó néill," 10 quatrains.

15. Carlaha (?) ulléan naoméa cuige ceampull cillanais, 24 lines. Killany is a church and parish in Monaghan on the borders of Louth.

16. Two little fragments.

17. Cuió Déigionnac, 56 quatrains.

18. Fragment of eight lines.

19. Cuiream só éomnaill ó éonail. Some blank pages follow.

20. Laoi an áruir móir mac ríog locláinn, 2½ pages.

21. An English translation of Colmcille's "proficiency." End missing; leaves lost.

22. Malairó émuimémoé, by O'Doornin, 2 pages; remainder missing.

MANUSCRIPTS BELONGING TO JAMES COYLE, DUNGIMMON, MOUNTNUGENT CO. CAVAN.

1. Size, 7 in. x 6 in. x 1 in.

Scribe, Sylvester Gibney. Date, 1812, '14, '15, '19, '23.

All these dates occur. This MS. was probably written in Meath. It is bound in a hare-skin cover, with the fur nearly all worn off from usage. Contents:

1. Some old laoi covering ten pages. The beginning lost.
2. Laoi an éomnaig, 10 pages.
3. éannaé na éinne, 2 pages; very faded.
4. Next page very faded, part of some laoi.
5. Laoi an cuige, 8 pages; some of it hardly legible.
6. Cuiream sómairte mhic éomnaill, 9 pages. This MS. is legible from this to end.
7. The Dirge of Erin, 19 pages.
8. Cure for the Gout.
9. Dán mhic cuige, 5½ pages.
10. Dies Irae.

11. Laoi Manúir mhóir, 5 pages.
12. Cánaim b'palairé (?), 4½ pages.
13. Eiréiríge ar uCtígearna, 1½ pages.
14. Muib (?) na b'pacac ár íora, 1 page.
15. Dán an Oiléin pátrais, 1½ pages.
16. Sagarit Meire, Carraicteic, 184 lines. Carricleck is an erratic sandstone deposit and a very conspicuous landmark on the highest summit of the watershed that separates Monaghan and parts of Louth and Cavan from Meath.
17. Airlingí Beasairí uí Bhaonain, 86 lines.
18. Cáineadó Philip uí Sgeacháin, 64 lines
19. Seolaím an Spailpín, 136 lines.
20. Laoi na Sealga, 16 pages—about 450 lines,
21. Bhruisim Ceire Córriam, 6 pages.
22. Bhruisim Eodairó Deil Dheiris, 16 pages
23. Laoi Caía Sábpa, 9 pages.
24. Laoi Manúir mhóir, 9 pages—leaf lost here.
25. An t-Oc'tháid Cabairíol a traictar ar eiréiríge
an Ctígearna, 18 pages.
26. Orda ar tuaraid.
27. Comrád an amma damanta 7 a' cuip le
céile, 6½ pages in 8 chapters.
28. Óile Céirinn beginning tr pas bréagac an
pasgal-ra, 4 pages.
29. Luan lá an b'laia, 4 pages—on the judgment.
30. An Dán breac, 3 pages. Religious Poem.
31. Dán Stéibe Stan, 3½ pages. Religious.
32. Duanaí Dubháin, 6½ pages.
33. Comrád an tuine 7 an báir, 10 pages.
34. Two pages from St. Augustine.
35. Blac na b'patiarich, 5 pages. This is elsewhere ascribed to Seumas mac Cuarta.
36. An Cmoóc Déigionnac, 10 pages.
37. Tarúire Meplino. 22 pages.
38. Rann triaganta, 8 quatrains: two blank pages.
39. Eaclera an m'parat móirt, 25 pages.
40. Suiríge Finn mic Rúmáill, 11 pages.
41. Religious Poem, 1 page.
42. An peacac uabreac, 1½ pages.
43. Do piantaib íffrinn, 19 quatrains.
44. Comrád an amma damanta leir an córp,
quatrains.
45. An f'iac fearigac, 7c., 6½ pages.

It is remarkable that in this MS. the scribe never gives the names of the authors of any of the pieces.

- 2.** Size, 6 in. x 4 in. x $\frac{3}{8}$ in.

Scribe and date. Neither are given. On a blank page at end occurs—"James Coyle's, 1862," but this, I think, has only reference to his ownership of the book. It is written in a neat, elegant hand, much better than is usual with modern scribes. Contents :

2. Στάβια όρθα να ceίτρε **Λυβ**, religious prose, 23 pages.
3. ΔΣΑΛΛαή αν αναμα η αν ceίτρε, 27 pages.
4. Τυρπεαή να πάιρε, 4 pages.
5. Τυρπεαή αν τεΣάνουγθεόα, 9 pages.
6. Τυρπεαή αν εαζα, also religious, 4 pages.

The remainder of these manuscripts are modern, being transcripts of older MSS. by James Coyle himself. It would be interesting to know what has become of these older MSS.

(ὡς ἐπίοχ).

enrî ua murșeasa.

ḐÁN ḐEIREANNAC ĆAṬÁIL ḐUIṬE.

Catall Buirbe Mac Siolla Sunna cct.

I.

Ἐπὶ αὖτ' ἔειπεν, παραορὶς, καὶ μυστὸν
 μέγαυτι.

Ἰσοῦς, βαλὲ, ἡν ἔειπες, ἢ ἡν εἰς-ἑμὸν
 τεύχεσσι ἐν τῷ ὅπλῳ,

Sol a pteadā mē i ttrēar, mar beaō
ceazarnac coileadō min feall,

Δέτ mun' παῦ θράττα Όέ, έα τέεαρηα με
αιτέριζε ι n-αμ.

II.

Α Ρίξ na βρεαρτ, σο n-αρταρό τῷ mo
ἐμοιῶε !

Ἰσο λέιγιὸ τὺ μῖρε λεατ ἀρ ηεαὸν, μαρ τὰ
να ἡαῖσιλ.

Απομνημόνεο τοῦτο ἀποῦν, ὅπου ἐὰν ᾖ ὅπου
ἐλασθῇ,

Ὁ ὅποιός σου ἔσται ὁ ἄνθρωπος
 ὁποῦ ἔσται ἡ πόλις σου.

III.

Α Ρίξ ἀτά συμπράξ, συμπράξε ὁ λαρραμ
οιτ.

1 n-éiue an éipoinn reo ceanglaò tú san
lòc!

Ὑμῶν τοι το ἐπιδείκναι θέμις ἐστὶ μ' ἀνὰ
ἀποῶν;

ἡ δὲ λέγει μοι ἐν ῥηθίῳ ἡσυχίας, λέγει ἐν αἰσθητοῦ
μοὶ ὄρα.

1. Ταὐτὸν μετ' αὐτοῦ, 38 pages.

IV.

Δ Ríḡ na nḡráirta, naé náiréacé tóin
amharic oir ruar?
'S ní't oiréce nó lá naé tóáirngim fuil ar
to ḡruaró!
O'fuilng tú an páir, a ílánuiḡceoir,
'éannaé an tḡluaiḡ—
Aét mu'p learuig tú to lám, a áirto-ḡiósḡ,
o'iméiḡ me uat.

V.

Ar an tSliab ḡan ḡmúro tá Uan-íllac Oé
na nḡráirt;
An cḡann ḡan ḡuít a túb an tḡleaḡ i n-a
láir;
A éroicé ar a éúlaib 'r é aḡ taḡairt a éuro
ḡola 'ra páiric;
Sḡéal tóimín an ḡuín ḡur cluainteaé
cléapacé an báir.

TAGRA.

I. Sol a tḡeaéa mé=ful a nḡeaéa mé. tḡéar,
treason, rebellion. Ceáḡarḡnac coilleaó, wood-kern
or outlaw. Éa tḡéarḡna me = ní tḡéarḡna mé.
"Tier'-ā," "Tóó'a" = local pronunciation of tḡeaḡa.

II. So n-arlaró tú, mayest Thou soften. So
léiḡró: Usually long in poetry. na haḡsiḡ, pron.
Nā hee'il. Áruinḡim (pronounced eioim) = aó-
mūnḡim. So ḡreil = so ḡruil.

III. Comḡaiḡe = comairce. Ar ḡeóro = ar ḡeaé-
rón; ná léiḡ mipe ar ḡeóro, do not let me stray.

IV. O'fuilng = o'fuilainḡ. 'éannaé = to
éannaé. Aét mu'p learuig tú to lám, hadst Thou
not withheld Thy hand.

V. This last verse is very obscure. The second
line may mean "The blind shaft (it was) that bent
the spear in his middle." Sḡéal tóimín, deep
(important, true?) story. Cluainteaé, deceptive.

It is said the full poem contained seven verses.
The old woman from whom I took down the above
version told me that she heard the song as a funeral
cáoinead, in her youth, and that she heard above
verses from one of the "Keeners." Of the poet,
Caḡal buíde, but little seems to be now known. He
appears to have lived before the other poets (Mac
Cubḡaiḡ, Mac Cuairt, or O Doimín) who are now
more popular. Local speakers pronounce his name
"Kaa'el bwée' wal-ḡuín'-iv" (or "mal-ḡuín'-iv), and
translate this as "Charles Brown." As there are no

peasantry of the name of Brown either here or in
Farney, I cannot say whether this is right. The
name perhaps is "Muldowney" or "Downey." There
are families near Inniskeen named "Downey," but I
have not yet heard the Gaelic of their name. Caḡal
buíde is said to have lived in Farney, and to be
buried in the old graveyard of Donaghmoine. Like
MacCubbthaigh and many other poets, he led a
drunken, irregular life, and for this came under the
ban of the clergy. It is said, in his last illness, he
was found accidentally by a neighbour, in a deserted
house, alone and at the point of death. This person
at once ran for a clergyman, but before they returned
poor Caḡal was no more. It was then the poem,
"Dán veiréannaé Caḡal buíde," was found written
at his bedside, which afterwards became popular.
The fact that he was much addicted to drink may be
even inferred from his two poems, *i.e.*, the present one
and an bunnán buíde.

séáḡán ó hannaham.

Cḡoir tḡic flóinn.

ní SAOIRSE ḡAN COIMEASCAR.

Do buaró an t-amḡán ro éior tḡair ar
an ḡḡeir a bí i Springfield, Mass., U.S.A.,
tamall ó ḡoin. Páiraiḡ ó héiḡearḡa
éuir éuḡainn é. Áir mbuídeacur tó.

Aréir tḡém éoḡlaó bí mo éoḡar i ḡuair
éaḡa

ḡo ḡaon a ḡorḡa 'r ḡan cor ar a baill
tḡéit-taḡ',

O'iaró a ḡorḡa ḡo ḡocair 'r a mín-béal
tair

Mar bí tóá cḡoéaó i locaib na ním-péirce.

Mo éroirde n-a ḡealca, 'r an t-allaḡ ḡo
boḡ bḡaénaé,

ḡuḡeaé, aḡ ḡaḡaó tḡém leacain mar
mūnḡ ḡéit-flúac;

ḡan o'it ar m'acmūinn to mḡarar ar i
ḡaorlaó,

Aét ḡḡeaḡaiḡ an naḡair an ainḡir n-a
nīm-tóeata.

A Rí na bflaitear! do ceannuis an cinead
 doona,
 Do rcaoil ar n-anam ó narcaib do namad
 élaon-ra;
 Cao do déanrao feara nó'n fearra dom
 luige léigte,
 Im rmipte meáta, agus rcaiaó lem
 éaom-éaio-peape?

Do luigea-ra reatao ar mheallao na ním-
 péirte;
 Le bréirib blaoair do éanar sac mín-
 rcéal oi,
 Aét i n-ionao i mheallao, do meallao go
 breas péir me,
 Mar ba gearra go breaca uiréi taitheam
 na ríor-rceinne.

Dao liom níor gile an ciorat 'nā a húr-
 élaon-pore
 Ir níor binne ceól cruite ná glíoear a
 ruigin-éaó-rcais
 Do érom an lile do luirne a plim-dao-
 éir
 Sur éur opna ón mbuinnit an rú ar an
 móir-éaom díom.

Dí a hóir folc leabair dá rcaao 'meape
 ramar-épaóéa,
 A mín-éneap éailce dá gearrao n-a lom-
 éreácaib;
 A binne-rué, rcaipreao an rcamal de
 époré gaóil-ríur,
 Le reall dá éaéao, ir an r-anam go mall
 taob leir.

Ba léir dom feara san rcamal go rann-
 géagaé
 Má b'fonn liom m'ainnir do rcaao ón
 rceann-géibionn,
 Le roga mear rapaio do rreabap san
 móil taob léi
 Ir luigea an bata ar an naéair o'fás
 rann rreic í.

An Ceangal:

Comaile éaom do éuaim oib a gaóla
 rporé
 Go bpuil buir ríur pá nape na rcoimigéao
 anall rap tuinn;
 Ní bréiré baóir go deó do rcaoil-ríur an
 an rreim rin oib,
 Aét cleara claoim i rreapair comearc-
 air le rruaim ir bríge.

GIOLLA NA COISE CAOILE.

GLUAS.

mo éogap, a term of endearment. ní péiré béalra
 a éur air. Ir tag a réaéann "My Darling,"
 ríur, taob leir.

i nguair éaga, in danger of death.

ar a baill rreic-tag, in her limbs, which were weak.
 O'iaó a porca, she closed her eyes.

i locaib na mín-péirte, in the toils of the poison-
 serpent.

mo époré n-a rcaao, my heart grew stiff.

muig réir-pluó, wet marshy ground.

mín-éaó, poisonous teeth.

ó narcaib, from the bonds of Thy wicked enemies.

nó'n gearra dom, or is it better for me lie (remain)
 weak.

Smirre meáta, a cowardly churl.

Caom-éaio-peape, gentle first-love. In éaio-peape,
 though a compound word, the r in the beginning
 of the second part is not aspirated.

Do luigea-ra, I began, tried to.

Go breas péir, finely, softly.

Taitheam na r, the appearance of true beauty.

Glíoear, the sound (voice) of her (its) slow, unseen
 throat.

Luirne, the brilliance of her (its) smooth dark skin.

Ramar-épaóéa, thick branches.

De époré r, from an Irishman's heart.

Ir an r-anam, that is, "when the language goes, the
 soul goes"

rann-géagaé, weak-limbed.

má b'fonn liom, if I desired, wished.

rceann-géibionn, harsh bondage.

roga, a jump, sudden attempt.

Do luigea an bata ar, I brought down the stick on.
 bréiré baóir, idle words.

Do rcaoil-ríur an rreim, that will unloose that hold.

i rreapair comearc-air, in battle deeds.

rruaim ir bríge, prudence and might.

nua-litríodácht.

A éapa,—

Ní féicim focal i nIRISTEABAR na Dealtaine ar an gceirt seo. Is móir an truaḡ pan. Níl aon éirí níos oirdeáin ná i éin a beir eirí tré na céile i nIRISTEABAR na GAEOILGE.

Ní éuigim-pe i gceart cao tá i gceann Ruatáir na Ruacáin. Is baoglaḡ sup fear uall mipe. Ní éuigim a leat-focal-pan féin. Iarraḡt eile, a Ruatáir!

I uatob “Tómáir na tÚrpar,” cuireann pé i gcuimhne óam eailín beas a bí ‘ra baile i n-áice linn-ne. Bí na fearn-ppátaí aca fóir, 7 is uóca go raib fearn-bliar oíra. Uuail pí irteac tá i uirí comarran. Bíotar-pan as ite an aráin buirde. “Oóón! mo léir-ḡom,” arí an eailín, “for I’m choked from Prétus.” “Máire,” arpa bean a’ tige, “Is truaḡ gan an ḡalar céatna ar uoime eile.” Náḡ móir an náipe uo uime eirídeáinac marí Tómar é eabairt marí aracáin uo mheal eiríḡ sup éus pé “cloca i n-ionat ppátaíde” uo Stiabna. Níor uéin pé a leiríro, aḡt eirí pé irteac i uóóin an eirí uorin cloc marí uúiríac nuaíir ná raib Stiabna eomí marí le n’focal. Asur cé tóḡpaḡ aip é cleap u’imip ar an líubairé úo? Uat uóíḡ le uime asur an eamnt acá as Tómar náir ḡoir pé raib uorca cipíni ó n’acáir ná ó na fearn-acáir, ná ḡoiríeac é fearn-rtoca ó na m’acáir éin liatpóirde a uéanamí, 7 nuaíir uo bíor pé a’ teacḡ ó’n ḡoir le coir

Sḡoiríeac na ḡoirle,

ḡobatóiríe na ḡoirle,

ḡo n-íoríeac na cloca

Uá uéaríeac na uo eiríeac,

beac eiríle nó náipe aip uol irteac tar

teoráin éin uorin nó eiríeac a ḡoiríeac leir ar páir an m’imipir. Mo eiríeac is mo eiríeac! níor m’ar rin uóóin-ne, 7 tá a raib oiríeac inu, uoríeac! ní eiríeac linn uo a ḡoiríeac aḡt an uo a eiríeac ḡann-íeac ar eiríeac “Tómáir na tÚrpar” asur ceann-pé aip féin.

Tá an ceart ar pa as “ḡiolla uiríeac Ó Caḡáin,” 7 má is marí le héinne uéiríeac aip an ḡeal ro níl aige aḡt eiríeac aḡt trío na haríeac acá asur anuoir. Níl ceann aca gan a beas nó a móir uo bliar an uéaríeac aip aḡt amáin “Seap-leanamí Críor” 7 leabair an acáir eiríeac. Asur ca’ na eiríeac é rin? Mar is i m’uéaríeac uo riníeac na raibíeac ar uóir, asur ní eiríeac uoríeac na m’uóir eiríeac eiríeac uatáil an uéaríeac uo baip ar na eiríeac eamnt. An méir aip-iríeac acá uéaríeac as an acáir eiríeac ní hó’n uéaríeac é aḡt ó eiríeac eile.

Is pí uime in éiríeac go uiríeac an ḡeac-iríeac aige eomí bliaríeac uiríeac asur tá pí as m’uéaríeac ḡuill, 7 eiríeac in aipíeac rin is uile n’uéaríeac pé “Ueacá uoá uí Néill” a eirí le na céile gan raib 7 bliar an uéaríeac beir anro 7 anuóir ar a eiríeac ḡeac-iríeac.

S’nuacáir marí uiríeac-pe, a m’uiríeac ní áiríeac. Is marí a páir uí éin lín-eiríeac a uéanamí. “Cleir” a bíor asuríeac marí “páir m’uóir.” “Ar uoáḡ” bí asuríeac ar uóáḡ an lín; “ar m’uóir” nó “ar m’uóir” acá aca ra eiríeac seo. Tasann “boggíng” i m’uéaríeac ó “uoáḡ.” Níor eiríeac-ra raibíeac “as uoríeac.” “Acáir lín” acá asuríeac i ḡeac-iríeac ar “eiríeac,” aḡt níl aon amíar náḡ ó “eiríeac” a tasann “eiríeac” i m’uéaríeac. Bíor “ḡoir” marí aipíeac asuríeac ar na eiríeac eiríeac le céile. “Sireac”

ATÁ AR ÉADÍN i GCÚIGE ULATH. "Hulls" ATÁ
MAR BÉAPLA AR COLG; NÍ "tow" AN COLG IN
AO' ÉOR.

BEIRT PEAR.

DOMNSEANÚS.

Ba maíte linn ríochtíní aSúr ríeálta beaga i
uataob áiteann áiríte ar fuio na típe v'fagáil ó
léigsteóirib an IRISLEABAIR. Ir beag paróirte ó
éann ceann na típe ná réataráide lán mála ve
ríeáltaib beaga reanúir ar an áit v'fagáil ó rna
uaoirib a éomnuigeann ann. Deimro na ríeálta ro
léigsteóirib ar ríarín ná háite aSúr ar ríarín na héireann
éom maíte. Táimro ná ríarín ar léigsteóirib an
IRISLEABAIR cabruasó linn ran ngnó ro. B'féarr
linn an GAEOILGE, áit ní óiúltozam uon BÉAPLA.
Tiubham torac uon tír. Ua lumsgrí-

The River Annach of Uaithne appears to be the
Anach mentioned in Cath Finntragha. The old
road mentioned in Pacata Hibernia crossed the
river by the Ashroe. The local folk tale illus-
trates the Aided Echach maic Maireda. In the
tale of Baile mac Buain we have mention of the
Monaigh Arad in the County of Down. In
Geinealach Chorca Laidhe the genitive case of
Ara is written Arann, e.g., Genelach h-Ua Bairi
Afann. Araidhe in the name Dál Araidhe gives
another genitive case. Airend occurs as genitive
case of Airin in Aided Echach, and this may be
compared with Erend the genitive of Erin-Airiu.
Another form of the genitive is Erut, e.g., the
following quoted by Crowe from the Book of
Leinster:—

"O Ath Cliath in hErut uill
Cos in Ath Cliath i Cualaind."

That Eriu or Arad meant land or earth was well
known at an early period appears from the fact
of the Commogue being termed in the Tripartite
River of Tir. In the Egerton variants given by
Dr. Kuno Meyer in Cath Finntragha, one of the
Arann islands, Aran mor, is named Tir Iarthach,
and Dithreabhach or "Hermitage." The island,
or rather perhaps one of the sounds, is named
Tiobruid Fala Beine, which might be rendered
"Sound of the treachery of Benne," and the refer-
ence is probably to the "shipwracks" mentioned
by O'Flaherty. In Egerton, the bay of Ross-
carbery is termed Cluthar, "port or shelter," and
Cuan Dorn, recte Cuan Duirn, harbour of Dorn
Buidhe, from whom the hill beside the old strand,
Traigh Theite, was called Sidh Duirn Buidhe.
Lecht Chlidna, a dolmen, is on this hill now

named "America," and Lecht Theite, a stone
circle, is on the old strand. Since the tale given
in Silva Gadelica was written the sea has re-
treated, and now wails no longer Toun Chlidna,
and no longer are drenched the locks of Dorn
Buidhe by the rollers of the mighty deen. The
rich district lying between the harbours of Glandore
and Castlehaven is named Garrdha Ua
g-Cairbre in Geinealach Chorca Laidhe, and in
Egerton Garga na tTréd, and Carda o cCarbre,
that is, the garden of the flocks and herds, and in
garden of Carbery.

In Geinealach Chorca Laidhe O'Donovan has the
following note on Greallach:—"In Ballymote the
reading is Achadh na g-Cruime, now Grillagh, in
the parish of Kilnagross," and this shows that
Greal Laochi of Mainister list is the present
Grillach. Richard de Burgh also owned a manor
named Grellach. In Silva Gadelica Teite is made
daughter of Ragaman, who is the Regaman of
O'Curry's M.M., and is also mentioned in
Dninschenches of Ath Cliath la Connachta as father
of Dairt of Cnoc Aine. In Geinealach Chorca
Laidhe Teite is sister of the three Fothadhs and
daughter of Maicniadh and Fuinnche. Nenagh in
the County of Tipperary is An Aenach Theite. It
appears from the tales that Teite of Traigh Theite
was goddess of the ocean, and from this Iberian
goddess was derived the Greek Tethys by the
addition of the Greek suffix. Tethys was goddess
of the ocean and wife of Oceanus, according to
Greek mythology.

The monuments of Teite and Clidna are thus
described in Silva Gaedlica:—

"On this shore to the north ye have Lecht
Teite where she was laid surrounded by a nume-
rous company. Upon the southern side Lecht
Clidna lying close up against the sidh of Dorn
Buidhe."

The Hebrew term for stone circle is gilgal, which
means a round or circle. Professor Driver Dent,
p. 133, says:—"Such stone-circles (which were no
doubt esteemed sacred) might naturally be found
in different parts of the country, though the most
celebrated one was near Jericho." See also the
Oxford Hebrew Lexicon, and Professor Sayce,
"Early History of the Hebrews." Perhaps Dr.
Mahaffy would be able to supply us with the old
names of a few stone-circles from Greece. What!
not one. Then here we hold him in the hollow of
our Iberian hand.

TIBRAD FAINE.

It is stated by some Welsh writers that Dafrobane
or Defrobane, the Irish Taprobane, Tibrad Faine, or
Tibra Faine, was the Crimea or the site of the city
of Constantinople. Connellan suggests Ceylon and

Constantinople, while Hennessy favours Ceylon. The old name of Ceylon was Tambapamu, and this name bears some resemblance to Tibrad Faine or Taprobane. In the *Chronicum Scotorum* the name is written Taprobane, and it is said to be an island situated in the great sea, at which Milidh stayed, both on his way to, and return from, Egypt to Scythia. The Hebrews termed the Mediterranean the great sea, and if the Irish writers followed them, then Taprobane would be an island in the Mediterranean, but the Irish usually termed the Mediterranean the Torrian Sea. Thus in the Dinnsenchas of Sliabh Betha we have o Muir Thorrian Siar, "from the Mediterranean Sea westward." In the Dinnsenchas of Tlachtga we have In Roth Ramach do Thrinn, rendered by Dr. Stokes, "The Rowing Wheel for Trian (?)" this perhaps should be, "the Rowing Wheel of the Mediterranean." However, when Niul went from Scythia to Egypt he stayed at Crete, and Tapro, Tibra, Dafro, Defro might be a corruption of Cyprus, and Bane represent Venus, unless the word were the Irish tipa, tiprait, a well, and in this case the name which appears in the Welsh Triads must have been adopted from the Irish, for the Welsh have not tobar, but ffynon, cognate with Latin fons. If Tibrad Fane be mythical we might perhaps refer to the well at the end of the world which is so often mentioned in Norse and Teutonic tales, and this explanation appears to be supported by the reference to Sliabh Rifi in Cinfaela's poem:—

Ansad mis ag tibra faine,
Gideadh on nír baire bron.
Reithsid seach rind slebe rifi.

Sliabh Rifi appears to be the Oré Ripaia of the ancients, a fabulous mountain which formed the northern boundary of the earth. Faine or Bane would then be a form of Ane. Bane occurs in connection with the Tyrone Clochar, and Carnbane of Slieve na Calliagh of the County of Meath was named from her, where she appears to have been identified with Callech Vera, a form of Beara of Great Bear Island. Ferriter, in his keen composed in memory of one of the FitzGerald's in the beginning of the 17th century, thus refers to Ane:—

"Ane from her closely-hid nest did awake,
The woman of wailing from Gur's voicy lake."

At Cnoc Aine we have Ane, daughter of Eogabal. Dr. Kuno Meyer quotes a poem in notes to Cath Finntraghe, in which she is daughter of Manannan Mac Lir, in the Dinnsenchas of Benn Boguine, and in Seilg Shleibhe g-Cuillinn she is daughter of Culand Cerd. In Toruigheacht Dhiarmuda she and Aoife, or Aife (Aoibhe) are daughter of Manannan. Aife or Aifi was name of

a district near Cnoc Aine (Wars G.G.), and beside Sliabh na mBan.

In the Dinnsenchas of Port Lairge we have Roth, son of the King of Inis Aine, and in the Dinnsenchas of Dinn Ríg we have mention of Aiill of Ane. O'Heerin mentions Ane of Aulam in connection with Cnoc Aine, and O'Flaherty gives Corco Anluim as a tribal name in the County of Clare. In *Silva Gadelica* it is stated that Ailell became Aulom at Cnoc Aine, but O'Flaherty gives quite a different account. With regard to tristel, I took the el as equivalent to ar, e.g., in Clochar, and the suffix would be thus significant of number, and the second t I took to be a dental extension of s, while the first t I regarded as a change from d, this would give us the word dreas, or dris, a bramble, or brier. At the foot of the hill there is a lios overgrown with briers and brambles which the people call shrubby fort, and this suggested to me the idea of reducing tristal to dreas. Isert Lawrence is the name of a parish near Cahircoulish, and Isert is a corruption of Disert. From time immemorial a fair was held on Cnoc an Aenaigh, so the explanation disert will not apply. With regard to Hussock, Fussock, or Fossage, I think that fuiseog would hardly give the pronunciation of the corrupted forms, but fásach, signifying wilderness, and which often occurs in place names, would come nearer to the pronunciation.

J. F. LYNCH.

SEÁN Ó ŠAÖRA, pite. IV.

V.

ŠIÖÉ AN PFEASPA DO ÉUIR RUAIÖPI Ö
PFAIÖBEARTAIŠ ÉUN ŠEÁIN UÍ ŠAÖRA DE
ÉIONN AN TÁIN "MÖR A ŠCOMAÖM AP ÉRIÖ
ÉUNN" DO ÉUIR SEÁN AS TPAILL AHI. MÖR
BUAI PÉ UMAÍN AÖT I N-ÉIN-LEABAR ANŠÁIN,
A., 23 G 4, LEAÖANAÖ 23 RAN AŠAÖAM.
PÉIB MAI TPUBART AN MÍ PEO ŠAIB ÉAPAINN,
RAN MBLIAÖÁIN 1722 IP EAÖ PEPÍÖBÁÖ AN
LEABAR 23 G 4, AŠUP MICEÁL Ö CAÖAPAIŠ
ÉIŠIN A PEPÍÖ É. ŠAN MBLIAÖÁIN 1712 IP
EAÖ PEPÍÖ SEÁN "MÖR A ŠCOMAÖM."
DEIÖ MBLIAÖÖNA N-A ÖIAIÖ-PAN DO PEPÍÖ AN
MICEÁL Ö CAÖAPAIŠ ÜÖ AN LEABAR PÖ, AŠUP
IP É IP DEÁLLPATAŠE ŠÖ PAIB COITPEAM AŠE

ar Sheán Ó Gaolta ir b'éitir ar Ruairrí Ó Flaitheartaigh mar an gcéadna. Ir leór rom mar d'eimniúgadh óinn supab obair tóilear Ruairrí an gíota ro éir.

Scoláire epistolaíche agus Stairíde uasal in-éireoche do b'eas Ruairrí Ó Flaitheartaigh. Bí tuil aige i léigean ir go háirde im na sean-puolaib a baineann le héirinn. Fuair pé oileamhant naé cóna a éineas, agus tabairt ruar do péir a ainmpe féin. O'fás pé leabair n-a óiar, leabair de fásar "Ogygia" agus "Iar-Connaceta" a cuipirí o'fíadab ar Clannab Gaedhal gan a mór-éireche a óearmhaio go b'rá. Marirí cuimne air i n-áir meir go deó.

Óen pé óearmhaio amáin ir tóig linn féin. Do péir pé i Laitin, agus áir do b'fearr ir ba fíoráitige go mór 'n-á i ar tairiac aige dá m'áil leir upáir a óéanam tó, .i., a óeangsa tuitéir féin, an Gaedhal. Ir tóca supab é pé noeara do péiríobad i Laitin sup óearcuig uairí sean-dála na héireann, a ptair, a huairleac agus a háiríaróeac do cup or comair luét eóluir na Roinne Eóppa. Ba beas an máir rom. Míor óen pé bláir óairbche t'Éirinn ir ní óeium sup óen puinn tairbche tó féin acé com beas.

Ar an tóab eile de dá m'áil le Ruairrí leabair tábáctac de fásar "Ogygia" a péiríobad i n-a éanamhant féin, cá b'pior cas do óiofadh ar; cá b'pior casé an b'pirtugadh a beas óéanta aige um an tóaca ro ar fíuóeac ir ar lírúóeac i gConnacetaib? Aomúigimí go léir sup f'píeas fíofair Séatpín Óéitinn muinntir na Muínan éin lírúóeaceta. Cia beas com tóna agus a pód na beas an péal céadna le hinntir i

tóab éirge Connacé iníu dá péiríobad Ruairrí agus na fír-leógan eile a bí com-aimpíaró leir ann a fíofair lírúóeaceta i nGaedhal?

Ní har Ruairrí féin, ir tóig, ir ceart an milleán a cup. Ué tóoc-nór na haimpíre é fad éinne go mbeas fíu le pód aige, ar an Laitin do éarfadh pé. Acé naé g'píeann-ámar an fíu é, tóine de éirí na Sean-Gaedhal mar Ruairrí Ó Flaitheartaigh as péiríobad i Laitin, agus fear eile de ptoe na Sean-Gall, an Céití neac, as péiríobad i nGaedhal. Ir ceir eile aca ba Gaedhal-aige.

Do óeimar-fa mo tóeall ar an nótan beas ro a cup i nGaedhal, acé fásaim le huadac náir éirí liom com máir ir baó máir liom i nGaé áit. Óeir an sean-focal sup leór ó Mór a tóeall, agus mara b'fíu tóil Ruairrí im fíuom-fa, ní t'pé éarfadh tóil é.

ACCIPERE PRO NUMERIS.

Fíeasra Ruairrí Uí Flaitheartaigh
ar Sheán Ó Gaolta.

*Accipe pro numeris numeros mi chare
Joannes*

*O Gara, qui mihi das carmina digna cedro
Non foret hoc dictu verum si vota valerent*

Doctus Aristoteles cogitur ire pedes.

*Francus es et Graius Romanus Hibernus et
Anglus*

*Munere linguarum, musicus arte, sophus,
Magna minorque tibi fit Scotia debita quon-
dam*

Unica gens labio stimat stirpe vide.

*Ardmache chartas et Iliensis grammata
claustris.*

*Comgall et Brogan tu legis acta patrum
Biblia Iniscathic Kiernani archiva Mochude
Sedulus indagas scrinia sacra pij;*

*Casilie regis monumenta vetustæ mitrati
Solicito fuerant non perigrina tibi.
A Salomone annos ad Magnum, rege Jacobo,
Cum septingentis milla bis usque refers
Ex quo Scotigenæ devictis Marte Danannis
Juvernæ plagis incolnere plagas.*

ΔΙΣΤΡΙΨΑΘ' ἢ ΝΣΑΕΘΙΛΣ.

Μο' οἷοςφυρ δ'ἀνα 'οτ δ'ἀν δς φρεσδαρε
Σλαc-ρε, α' ἑάμ υἱ ἱάθρα α' ἑρα,
'Οο εἰμι im δ'ἀν δς τράετ n-α πεαταῖθ
Αν τουαῖν πο ῥάρις βλάε na bpaῖm.

Μά τὰ δε εἰδαέτ ἢ ῥάρις πῖτε
ἢ ῥατα an ῥάρι it δ'εἰδ-ρε mῖρε ;
Cαιτρεατο δ'ἀτα ἀρριποταῖθ
Siubal na mās mo ἑράδ δε ἑοραῖθ.

ἢ ῥιόντα it β'εα an ἱαεθίλς βλαρα
ῥραινναι ῥεαῖτα ἱρῆσιρ λατοεαν ;
ῥεαρ τεανστὰ α' λῆξεαῖν 'ῥ α' οτρεῖτε α'
τεαταρε,
ῥεαρ ceθίλ το ἱλέαρ ῥεαρ λῆξιnn το
δεαέταθ.

Τὰ an δ'α Scότια an ἢορ 'ῥ an βεαs πο,
Cυρτα ραοι ἑομαοim δςατ-ρα ;
'Οο b'ionann δ'αῖθ τράε δ'α ραῖθ ann
Teangsa βεαρα ῥεαέ ἢ βuναθ.

ἢ τυρα α' λῆξεαν ἑαέτα ἢ ῥεαῖτα
Αῖ ἑομῆαῖ ἢ an ὕρογάν ἱρεαντα,
Cainnt na bpaῖ atá ἢ ἡῖρο μαέα,
'S ἱαέ ῥῖn ἢ ἱεῖll na ἡῖle μεαῖam.

Scῑῑῑῑai ῥῥῖn-leaῑai ἡῖρε ἑαέαις,
ἢ ἑluana ἑοῖρ-ἡῖc ἡῖοῖ na n-αρποῖ,
Mleamῑam ἡορτα naοῖτα ἑαῖταῖς,
ἢ οἷοςφυρ ῥῖοῖ ἢ οἷεαῖl δεαέταῖθ.

ἱαέ ῥεο-εἰῖῖῖne ῥεῖθ an ῥεαῑαc
Cormac ῥιόντα ῥῖ ἱεαῖ ἑαῖῖl,
ἢ ῥαα ῥῖθ α' mῖρῖς το βλαρεαθ
ἱο ῥοῖῖῖ ἱαν τοῖβῖm εαέτῑam.

Δῖρεαῖ βλαῑῑan ὅn οτῑαῖτ-ῥεαρ Salom
Dom βuῖῑeαν-ρα, ἢ ῥῖmeαρ τῑεαῖῖῖ
τῑαῖῑan :

Seacτ ἱεαῑο cῑῑῖn ἢ ῥῖle ῥaῖῖῖ
ἢ ῥῖle ῥῖο an ἑοῖmaῖeαῖ cneαρτα.

β'ῖῖο τῑαέ το ῥαοῖῖῖς ῥαοῖ-Scuit ἱατα
ῑρεαῖῑῑῑ τῑεῑῑ an ῥῖῖς δ'ε' Danann,
ἢ ῥe neαρτα α' ἱεαῖῑeαῖ ἢ maῑmaῖθ caῑa
ἱῑῖ βuaῑῑo ῥῖ ῥῖm ἢ ἡῖῖῖ 'ῥ ceannῑῖ.

ΣΛΑΙΣ.

ἡῖοῖ βuaῖl ῥῖ umam, I have not met it.
ῥῖῖθ maῖ βuῑῑaῖῑ, as I said.
ἢ ἑ ἢ ῥeαῖῖῖῖῖῖῖ, it is most likely.
Coῖῑῑeαῖ, acquaintance, intercourse.
ἢ ῥεῑῖ ῥoim, that is sufficient proof for us.
Staῑῑῑῑe, a historian.
Oῖῑeαῖmaῖnt, up-bringing.
Taῑῑaῖῑ ῥuaῖ, education.
α' ἡῖοῖ-ῑῖῖῖῖ, his great accomplishments.
Δῖῖ το b'ῥeαρ, a better means, convenience.
ba ῥaοῖῖῖῖῖῖ, easier, more useful.
ῥῖ ἡῖeαῖa ῥῖo, what caused him to write in Latin.
Sean-ῑála na ἡῖῖῖeαῖn, the ancient state, customs,
&c., of Ireland.
Luēt eῑῑῑῖ, the learned of Europe.
βῖῖῖῖe τaῖῖῖῖe, with neg., the least use.
βῖῖῖῖῖῖῖῖ, incitement.
um an ῑtaῑa ῥo, by now.
Aῑῑῖῖῖῖmῖo, we acknowledge.
Coῑῖ ῑána, so bold.
Sáῖῖ-leoῑaῖn, here great intellects.
Coῑῖ-ῑῖῖῖῖῖῖῖ, contemporary.
Αῖ an laῑom, he would turn to Latin.
ῑῖῖῖl Ruaiῑῖῖ, as R. deserves.
im ῥῖῖῖῖῖ-ρα, in my spinning (of verses).
Ardmachae Chartas, cαῖῑῑe Δῖῖῖo maéa.
Hlensis, i. ἡle, Islay.
Iniscathia, ἡῖῖ Caῑaῑς, Scattery Island.
Kierani archiῑa, Clu an ἡῖc ἡῖῖῖ, Clonmacnoise.
Mochudae Scrinia, leaῑai moéῑῑa i. Caῖῑeáe leapa
mῖῖῖῖe.
Casiliae rex, i. Cormac mac Cuῖῖleannáῖῖ, Rí ἑaῖῖl.

Scotigena, .i. Cmeaó Scurt.

Dananní, .i. Tuasá Dó Danann.

Juvena, .i. Éipe.

mo óioḡsur dána, a friendly poem. Dána is gen.

ḡálta áruirtoḡait, just as Aristotle.

A tḡpéite áeasapc, to teach their good qualities.

ḡear léiḡinn do ḡeacḡaó, *lit.* to teach learning, a teacher.

Scóḡia móir ḡ Scóḡia ḡeas, Ireland and Scotland.

Cupḡa paol cōmaoin, under obligation.

ḡunaó, muinntir, inhabitants.

Éacḡa ir ḡapḡa, wonderful stories and tales.

ḡruim-leabair, principal books.

meamram, vellum.

Seóḡ-cuimne, a memorial, monument.

Toiḡéim eacḡmann, a foreigner's fault, mistake.

ḡruait-ḡear, a chief.

Dom ḡurḡean-pa, to my dear (John).

míle paip, one thousand along with it.

b'íúo tḡaḡ, b'é ríúo an tḡaḡ.

ḡḡearḡairc tḡeón, the overthrow of warriors.

maḡm caḡa, rout of battle.

ḡuaóḡaḡa, they won.

i néipe, for i néipunn, in Ireland.

CEIST:

Ó'r é áir n-aḡair ḡaam

'S ḡurab í áir máḡair éḡa,

Cḡeas pá ná puil a tḡáinis uaḡa

Cōm uapal le n-a cēile?

AN FREAGRA:

ní aḡair pōr ná máḡair

Do-ḡní ḡo háip an pine,

aḡc beacḡa beairc ir beara

O'áipuirḡear cēim an tuine.

CEIST:

Cloḡ éabairc pēir an t-ainm rin uóir;

Crom i nḡaeóilḡ ir beapla ar ḡobair n-a ḡeóir,

ainm an tḡeacḡair ba tḡéine dá paib beó

O'ḡás rinne ir piri éipeann i n-éinḡeacḡ pá'ḡuille
tubpóim.

CEIST:

Caḡair an pápa bun ar cionn

Ar na pēirōbaó liom ḡan loḡc,

'S an liciir ir ḡruan uon uán

ainm na mná do éiríú mo cōrp

A luḡc éleacḡar an pōir ḡo móir ir pēoil doine
ir ḡac iomloir pōipir ó bōir ḡo leabair aoirinn,
ḡlaḡear na ḡlóipe má'r uóir ḡur ḡeallá uóir-pe
meallá ḡo móir óir na ḡcáipirineac.

THE COLLOQUY OF THE TWO SAGES (IMAGALLAM IN DÁ ḡUARAO), by WHITLEY STOKES, D.C.L. Paris: Librairie Emilie Bouillon, Editeur: 67, Rue Richelieu, au Premier 1905. Prix, 3frs.

Síḡe an ḡiḡa ir tḡéirḡeannaḡe ó lámh an pēoláipe léiḡeanta an Steócpac. Do pōcpuirḡ pé an leasḡan ro ar na tḡri leabpaitḡ ir pēannḡa i n-a ḡpuil pé an paḡail, .i., an leabair laiḡean, Rawl. B. 502, áḡur leabair ḡurḡe leacan. Tá camnt an Imagallma ro an-pēannḡa, mar nuair a bḡḡar áḡ pēirōbaó na leabair ro ḡuar do b'éiḡean ḡluair a cūir le ḡac line ḡeall leir.

"ḡuaro" an Imagallma ro mar aḡeir na pēan-leabair, .i. nuair puair aḡna, áir-Ollamh Ulaó báp i n-ainpiri cōncḡbair mic pēara, do oirḡaḡ pērcēirḡne pīle mar ollamh in' ionaó. Do bḡ héirḡe, mac aḡna, um an tḡaca ro i nálbain áḡ pōḡluim léiḡinn ó eocair eacḡbēil. Deirḡar ḡur innir tonn mara pēcala i tḡaobḡ báp a aḡar ir mar do puair pērcēirḡne an Ollamhḡacḡ. Táinis pé ḡo héirḡinn ir do cūair lāitḡeacḡ buill ḡo tḡi eamain maḡa mar a paib pīoḡ-ḡruḡ cōncḡbair. Ar tḡeacḡ do ann do bḡ pērcēirḡne amuirḡ. Do meall ḡpircun nēimḡeangḡ an t-ḡḡanaḡ cūn pēarḡḡ den ḡpēar a cēangal dá áḡair áḡur an ḡrat ollamhḡacḡa a cūir uime ir pūirḡ i ḡeacḡair an ollamh. Ar beir uon ḡḡanaḡ ar an ḡeuma ro tḡáinis pērcēirḡne irḡeacḡ. Táinis pēarḡ air nuair cōmmaic pé cāo do bḡ tḡeanta, ḡ érom pé ar an ḡḡanaḡ a cēirḡuirḡaó. Do pḡeasair héirḡe é, ḡ cūir cēirḡ cāp n-air air. Uóirḡar áḡ cēirḡuirḡcān a cēile ar pēacḡ aḡrat, ḡ i nḡeirḡaó na tḡeirḡe, do cūir héirḡe an ḡrat ollamhḡacḡa tḡe; tḡéirḡ den ḡeacḡair ḡ bḡ cūn é pēim a cāitḡeam ar a ḡlúimib i ḡpīaḡnaire pērcēirḡne aḡc ní leirḡaó pēirḡean do é

théanam. Ar an gcuma ro do dheimhíocht éadóra ip d'fan fereceirne i reitb na hollamhntaéca.

Tá bpolllac in-leighe i tóir an leabair reo : bpolllac a tógann eóir tóinn ar an lmagallam, ip a éirpeann i n-uimail tóinn fáé a reiríobta, an t-am n-a n-eapnaó é, ip a lán eile mar gheall air. N-a d'air-ran tagann an tlmagallam féin, airreiu-ghaó i mbeapla op a éomair anonn, a lán notai ar na rean-leabair ghl. Tá foctóir aórátoeac i n-eirpeac an leabair. Tá púil agaimn go mberó an leabair ro ag gac éinne a éirpeann ruim ran tSean-Gaeóilge.

TORAO NA GAEOILGE AR AITEASC AGUS AR GRÉITRIB NA NGAEÓEAL. Airte do léig Liam ó Bpian, reirpe, i gcoircaig: eiréa n'gaeóilge ag taós ó mupéacá ("Seanóim.") ar n-a éir amac do éonnapaó na Gaeóilge i mbailte áta éliac, 1905 Baol glan.

Cuirpeann pé átair eoiré opaimn, leabair den tragar ro d'feirpint ag teacé pé éio Gaeóilge. Seo coirceim eile éun toraig tabairéa agaimn i gcoir ar llua-litiríoeacé ip an n'gaeóilge, agus ní coirceim táir í acé com beag. Deir doime áiré linn nac péir ip rmaomte áro-aisiontaéca a éir ná a éapaoó ran n'gaeóilge. Baó d'óig le tuime ar a lán tá reiríobta innti nac péirí, acé léigeadó éinne an leabair ro agus raíaimíto-na i n-uirpáur air do go mberó a malaré de éuairim aise ar éomacé ip ar leabairíoeacé teangán ar rean d'oir do reiríougaó a théanam ar na róghmlairé a gheoiró ran leabair mbeag ro.

Airreiuígaó ip ead é reo, agus airreiuígaó do dheimhíocht ar an nór gceairt. Dáta na "reoláiríoeacé" tá airreiuígaó agus airreiuígaó ann. Ip beag opaimn airreiuígaó a bíonn a tóir-taob le Gaeóilge a éir foctai ar foctai ar teangaim eile. Ní tagann ar acé riapaoó agus eirapaoó na Gaeóilge. Acé ar an taob eile má dheimtair eiall an beapla do éir ríor i n'gaeóilge glum náóiréa, tíoefair ar go bfuigheann ruo a beiró in-leighe agus ruo a raíaró i tairíobta don Gaeóilge. Airreiuígaó den tróir ro a gheoiró i leabair "Seanóim."

Tá ghar uapal agus áro-aisiontaéac i

mbeapla Liam úi Bpian, acé ip iao uairleacé ip áro-aisiontaéac an beapla iao. Tá uairleacé ip áro-aisiontaéac i n'gaeóilge Seanóim leir, acé eairíobta Gaeóilge ip ead iao. D'fás Seanóim ro-ruo ar lár, ar mairéar do gluaríoeacé ip do mairé a raóir péin, acé má dheim do éir pé ipreacé ríde ruo ran mberí ro tús líomíoeacé ip gíreacé ip teag-réop dá éaimnt. Sin mar ba éoir é théanam. Ní mar a éirle a gharó an Gaeóilge agus an beapla, agus an té bíonn ag airreiuígaó ní móir do éir le ruo annro ip ruo a leigean ar lár annró do péir mar ip reirí a éiríneann leir.

Leabair glan-Gaeóilge ip téacé beag oirpaimnac ip ead é reo. Tá poinnt notai i n-eirpeac an leabair, i beiró i n-a n-áir ag mairíob léigim. Ní éin-mearíoeacéall opaimn ná go mberó ceannac mairí air, agus tuilleann pé é.

LITREACÁ GAEOILGE i haíaró an aora óig. Irish Letters for the Young, with copious Notes, Surnames, Place Names, &c. leir an átair párapais ua éuimín. Bailte áta éliac : m. h. gill agus a mair, teoir, i Spáirí úi éonail, uacéapais, go. 1905. Réal glan.

Seo leabair beag a líonraí beapna tóinn, agus a líonraí go mair í leir. Ip baóglac linn ná ruil an oirpaoó dá théanam ar pon an aora óig ip baó éoir. Ní móir tóinn leabair beaga áiré de gac raíar a éapaoó ip a reiríobta i n-a gcoim-air. Bí dian-gáiró i reoiléannair na tóiréce le leabair beag a éirpaoó i n-uimail do éac éonnuir luir a reiríobta, éonnuir i éorpuígaó, éonnuir i éiríoeígaó, agus éonnuir an éiríoeacé a reolaoó. San annro do bí beapna ann. Do tús an átair párapais pé n-eapra é, agus bponn pé tóinn páir a líonta. Tá ruil agaimn go mberó an leabair ro dá upáiró i n-gac reoil ran tóir.

Sro é an tapna leabairí de Spairé leabair Scoile Seapáim éiríinn. Tá poluíó mairé ann de gac raíar luirpaoó ip gharíoeacé a reiríobta. T' gluar i n-eirpaoó an leabair, agus n-a éaimnta-ran agusíir i n-a bfuil éonntaece na hírepeann agus a mbailte móra ip mó tábaécé, éaimntaece reirí ip ban agus éimíoeacé tóir éao

AN CÉAD LEABAR. An céad eúro agus an dara eúro. Ar n-a eúir amach do Connrao na Gaedhíle i mBaile Áta Cliat. Leatpinginn, an ceann.

Sio é an prímléabair a bíodh ann. Do veinead tá eúro ve, agus tá gaed eúro viodh ar viodh anoir i leatpinginn oítea apon. Tá píetúirí nua ionnta a éarpanis an págána, agus péadaro go veap agus go plactáir. Níl éin-béapla ionnta aet amán minúgao na bpoal i cparáde i vtopaé gaed ceacta. Ní vóis linn péin go maib gábaú leir rin, maí i bpoálaé linn gupab amlarú a eúirpó a béapla ro leabáir amúda. Tá mbead gábaú le béapla do b'féoirí é eúir i vnoipead gaed leabair.

OUTLINES OF IRISH GRAMMAR, for the use of Schools and Gaelic League Classes. Part I.—Accidence. Compiled for the Limerick Branch of the Gaelic League. Dublin: M. H. Gill and Son, 50 Upper O'Connell St. 1905. Price 2d.

Tá a lán daoine ann agus níor maib leo bheir aipis a éatēam ar leabair, agus go háiríte ar ghráiméar. Aet maí rin péin i cparáde an puo do vóine beagán eolur a beir aige ar ghráiméar a éanigan vutēur. Maí an féoirí leir nó maí an maib leir an ghráiméar móir a ceannac, proé an eapirad a vóanparú a gno go bpeas. Leabair beag i ead é, aet tá cunntar poileir ann ar gaed a bpaíl maetanaé do vóine eolur a beir aige aip. Beir pé n-a áir as luét poalumta na Gaedhíle i gpaobéaib Connrao na Gaedhíle agus i pcoileannaib ar puo na típe. Beir áro-ceannac aip gan aipir. An Cló-eumann do Cló-buail.

BALLADS OF A COUNTRY-BOY. Seumas MacManus. Gill and Son, Ltd., Dublin. 1905.

Sio é an leabair i vóiréannaige a eúir Séamur mac Mágnara i gcló. Leabair aipán i mbeapla i ead é; aipán a éap pé péin. Tá a lán ve puoab beaga veap ann. I r iao "The Coming of Owen Roe" agus "The Hedge Schoolmasters" i r mó a eúirpíto puim ionnta nó a éatēam linn. Amánín veap i ead "A Health to the Birds" leir. Ní féoirí loet v'págar ar an geuma n-ar eúirpéad an leabair i gcló. Paio paogail éúat, a Séamur.

Do mbead linn a iarpair ar léigteoirí an IRISLEABAIR eúirpéad linn eúir puoab a éatēam leó a íolácar. Tá a lán rparádeacta i r peanēur ar eolur as na vóaimib, i r ná ceannpácaib Gaedhíla go háiríte, i r móir an cparas gan é baillúgao i r é eúir i gcló.

Tá a lán puoab i vtopaé gpaimeir, lēirpúgao, gpl., i r b'éoirí nár maib cparé a vóanar oítea. Táimio-ne ullam i geomnuir ar ar geion péin a vóanar ar a ron, agus éinne go bpaíl puo le páo aige geobam rúge vó i r an IRISLEABAR, pé aca i nGaedhíle nó i mbeapla i r mian leir rparíobad.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

Cártaí popta Gaedhílaéa!

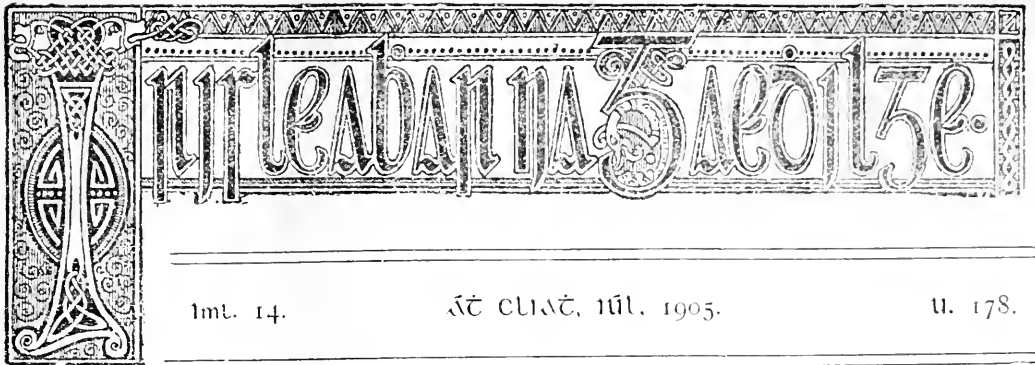
IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

A maighean maib do puoab von Ríogaet gclóimáir paip aet eúir púite i gcaip na Tríonóire, Tré páir do leim a v'pailis go héagópaé, Sípm do eúirpéad v'anam an rparíobéara.

Seolair lēirpéad i vtopaé eapapíreácta go vti an paip eapair; i lēirpéad i vtopaé baipirige go vti Stúirpéoir, Oirís an Connrae, 24 Spáio Maetapac vti Connail, Át Cliat.

AN TOIREACHTUS, 1905.

Tá púil agaimn go bfuil repibneóirí na Gaeilge ag obair ar a n-óiceall i gcóir an Oipeachtu. Níl puinn aimpire aca anoir. Ar an gcúisimh lā déas de'n mí reo beir an cáirde i gceir 7 ní fuláir gaé airtréadé a beir ar lámh an Rúnnóir an lá roim.

Tácar á máó sup ppoiread an bárr anuair i otaob repibneóirí, agus ná beir nira líonmáire agaimn imbiaidna ná b'éirir go ceann a bpad. Ir ois linn péin an go bfuil a lán romáinn fór. Tá repibneóirí ag dul i líonmáireadé ó bliadain go bliadain. Da cóir go mbead rom ar peirint pan Oipeachtu, an t-aon áit amháin go bfuil gaé iomairéadé ann ar oiréall i gcóir Éilanna Gaédeal go léir.

Ir i Roimnt na litiréadéa an éirir i tábadeaige de folácar an Oipeachtu. Tá bús pín táimh i n-óiréur go mbeiréadé ar repibneóirí oiréa péin pan mbeagán aimpire aca pómpa. Ná bíod reá ar na daoinb ná fuil aet tamall o'ér torpuad. Cuiróir iréadé go déna. Cá bfuil ead do éiréadé ar. Níor buad an lag-éiréde éin-níó póganra piam.

The Literary Competitions for the Oipeachtu close on the 15th of July. We

hope that writers of Irish of all ages and degrees of proficiency will be up and doing in the meantime. There are competitions to suit all tastes. The student, the folklorist, the storyteller; and, above all, the practised native writer are catered for. We hope to see a large increase in the number of competitors in the Literary Competitions this year.

LITIRIÚGAD NA GAÉILGE —I.

Óairí ó marpáda
do repib.

Ir minic mo cáirde i mearc na nGaédeal, 7 go rompádaé na Oipóiré, ag capairé oim fá ná repibneóirí aon pín anoir le haéad na nGaéilgeóirí; capairé líon "go bfuilim im' éiréadé ir gan neart a a ar mo óiréadé." Aet ir minic ir eol tuit péin go bfuil níor mó 'ná aen éir amháin éiréa pín. 7 ná le deapmá ná le oirétean. le neam-puim ná le corp uimáoinir acaim im éort. Tá oir éionn tré mbliadán anoir ann ó repibneóirí litir éun an "Éilóin" (Máiréa 8, 1902) ag eir pín ar litiréadé na Gaéilge. Do gaédear pan repibneóirí pín ar minicir na Gaéilge éun acaidna Gaédeal aet do eir ar bun 7 an éiréa pín n-éiréde do pcepúadé gan móil. Níor tugadé torad

ar mo ghlóir, ir d'fhan mo "ghairm-roite" gan éifeáct.

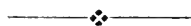
Níl ar n-ádhann aghann fóir aet i map beaó aipling meadóin-oróde, 7 tá ceipte an uirpúcte gan péirtead.

Accept my best thanks for the honour you have done me in inviting me to place my views on this subject before the readers of the IRISLEABAR. It must be quite understood that my proposals are merely tentative. My purpose is to provoke a discussion, and to elicit the maturer judgment of scholars on this pressing question which evidently occupies the thoughts of our best writers, and bars the way to further progress in the cultivation of the language.

Preliminary to all questions relating to the proper spelling of a language is the fundamental inquiry: What is the object of writing? Two radically distinct methods are in use, the *ideographic* and the *phonographic*. The first is exemplified in the Chinese writing and in the hieroglyphics of ancient Egypt. The system in these was originally, at any rate, purely pictorial, the ideas to be expressed, whether concrete or abstract, being represented by outlines of material objects. The enormous number of characters required in such a system (from 500 to 1,000), as well as the uncertainty in their employment, and the constant need of additions as fresh ideas presented themselves for expression, led at a very early date to the invention of the infinitely superior system of using the simplified pictures to stand not for *ideas* but for *sounds* (originally the initial sounds of the words represented by the pictures).

This system, the phonetic or alphabetic, is now the basis of the written representation of nearly all languages that have a literature.

If it be agreed that speech or language is what is *spoken*—i.e., SOUND, and that the purpose of writing should be to enable the reader to reproduce, as nearly as the conformation of his own organs will allow, the sounds that would be uttered by the writer himself in reading his production, it is evident that a purely phonetic system would be the ideal one. How far the chief languages of Europe attain to or fall short of such an ideal, and what the difficulties are in the way of reform, will be considered in my first paper.

CLEASA SRIMH AGUS MAGAÍO.

"COIS NA TEMEAD" DO REPIB.

The following list of Children's Games, Rhymes, &c., compiled by "COIR NA TEMEAD," PÁDRAIG O'SHEA, Glengariff, better known to students of Irish as "SPUAGAD AN TOBARI," won first prize in Competition 19 of Oipeáctur 1902. These games suit admirably for Seandúr nights in Branches of the League, and we hope they will be taken up and thus get a new lease of life. They have been for ages part of the life of our people. What more natural than, as has been the case with our traditional music, dance, &c., they should be revived and encouraged by the members of the Gaelic League.

O'impead catiní agus buacallí na

cleapa-ro pa éirínn pa tigh i n-a mbíodh as
pcomarthaíocht.

1.—BIRÍN ABÍ.

Do dhearbhadh tuine aca biop admaíto pa
teine, 7 nuair bhíodh ríocht mairt dearbhadh air
do dharbhadhach pé ar an teine é 7 do
cuasadh pé n-a lámh don buaíall nó don
cailín baó ghiorra dó é, agus deirheadh pé
an pann ro :—

“Bhínn abí, bhínn abé, bhínn a mairt:
má gheibhann an bhínn bair toir do d’a lámh,
bhíodh an t-rom t-rom oir.
Séin cuise as puibál mairge, cor bhípte
ir beart air.”

Cóm luath ir bhíodh an focail deirheannach ar
a beal, do bhíodh an biop tabairt do tuine
eile as an céad tuine, 7 corruighíodh fear
na pann ar pád na bpocal gcéadna arís.
Do leanfaí air rin go dtéirheadh an bhínn i
n-éas i lámh tuine éigin.

Bhíodh air as an ntuine rin teacht ar a
cór-a-ghíob nó ar a d’a glúin—a roga a beir
aige—agus a ceann a cor ar glúin fíri na
pann, i gcár ná feicheadh pé cat do beadh
ar puibál as an gcuir eile.

Cuistáí puo éigin ór a éionn annpoin, 7
deirheadh fear na panni, “Trom! trom!
cat tá ór do éionn?” Do cuasadh an té
beadh ar a cór-a-ghíob tuairim, 7 da gcuir-
eadh pé amach an puo a bhíodh ór a éionn,
beadh pé reurta, 7 caiteiríde an cleap do
corruighíodh arís. Aéc ir ríocht-annam do
cuirheadh Nuair bhíodh corcán ór a éionn
b’féidir go ndéaradh pé sup caíaoir a
bhíodh ann. Annpoin dearbhadh fear na
pann, “Fan annpoin, a corcán, go dtigíodh
an caíaoir cuasat.” Agus dearbhadh pé arís
nuair tabairtáí an tair puo cuise, “Trom!
trom! cat tá ór do éionn?” “Póto
móna.” “Fan annpoin, a tuairgín, go
dtigíodh an póto móna cuasat.” Baó gheárr

go mbíodh spreann móir aca—fear an
uataigh as creataigh, 7 an cuir eile as
coimeádo an uataigh air.

Ir minic do dearbhadh fear na panni éas-
cáir as mairt an cleapa ro: aéc ir cum
méirí ríocht a d’éinnam do deirheadh pé é.
I mairge gach don bairuighíodh don t-óir do
bhíonn tuine éigin sup gnáthach leir an
gcuir eile beir as crádh air. Ir minic do
puighíodh fear na panni an panni nuair
beadh an cipín i lámh a léiríto ro de
buaíall i gcáir go mairheadh pé n-a lámh;
agus annpoin do bairuighíodh an cuir eile
gach ní ba spreannmairé n’a a déile le cur
annair air. Ir minic do cuirí mairt mine
air, 7 donnac féin toéc cláim annair ar
tuine don t-óir ro

2.—CAS AN BIOR.

An buirdean céadna d’impeadh é ro.

D’iompuighíodh tuine aca a gach ar an
bfalla agus biop i n-a lámh. Do cuirheadh
pé ceann an bhir i bpoll pan bfalla, agus
annpoin deirheadh tuine eile leir:—“Car
an biop.”

Fear an bhir.—“N’féadfaínn é.”

Fear eile.—“Cat n-a caob pan?”

Fear an bhir.—“Go dtuagadh tadh póg
do Sígle.”

Anoir cailín boéc náiríoch bhíodh i Sígle,
7 maíadh pí tré poll trácair ó tadh, go
mbíodh fadó an lae mbáiríoch de mairgeall
pé. Nídh náe iongna bhíodh ríocht ir gleo ir
clíam pa éirínn annpoin, fadó bhíodh tadh
a d’iaraídh na póige baic de Sígle.

Ní leomhadh éinne órpuighíodh fíri an bhir
do d’iúladh; 7 nuair bhíodh a fíor aige go
mbíodh beir amair le déile, gan amair
caiteiríoch a déile pógadh pul a b’áspairíoch
an tigh. Ir minic do caiteadh bean fíri
éadmair an buaíall ba d’ádmair pa tigh

do phógað ór éomairí rúl a fíh amaé. Iy minic do cuirteí mar oibhlogáir ar gáige na mbóis zcaol cana uirce do bpeit ó tobair an bótaíru éuca, nó pice gal u'ól a uútoín ouð "Šrainni" bíot n-a puithe ag bun na cpoide pa éúinne.

3.—DÍOL NA BRÉIOE.

Seagán Seárrí Glar do díolað an bpeio reo. Bíot tubáile fluc in a láim aige. Do cuireað pé an oipeað ran airgíro an banolám ar gac éinne pa tíg, mar reo :

"Bíot pingin an banolám opt-pa;

"Tuirtúim opt-pa;

"Réal opt-pa;

"Dá tuirtúim iy leatpinginn opt-pa,"

γπλ.

Nuair bíot an luac péio aige do téio-eað pé zo uopur, γ annpoin do éapað pé irceað γ uerpeað :—

"Mipe Seagán Seárrí Glar, ó énoc na Cómla antear. Tá díol gac don banolám bpeioe ar réal an banolám."

Feap réalaé.—"Mipe, airiú!"

Mangadóir.—"Tupa, airiú!"

F. na R.—"Tugair t'éiteaé."

Mangadóir.—"Cia eile, airiú!"

F. na R.—"Feap tpi pinginn an bantolám."

F. Tpi p.—"Mipe, airiú?"

F. na R.—"Tupa, airiú"

F. Tpi p.—"Tugair t'éiteaé."

F. na R.—"Cia eile, airiú?"

F. Tpi p.—"Feap éeiepe feóiplingí píceað an banolám." U'in é feap na réalaé arí.

Feap na R.—"Mipe, airiú," γπλ.

Bíot an t-áiteam ro éóm luac-béalaé iy do b'féioir leó na focail do éur díot. Dá n-iméigeað pít focail ar éinne aca, nó dá nglacpað neam-fuim éinne i gcar ná

labarpað pé zo meap, nó ná ppeagpóð pé zo tapair nuair glaoðpaíoe a luac péin—pé aca n-a pingnib, nó n-a leat-pingnib, nó n-a feóiplingib do glaoðpaíoe é—do gheoðað pé ptiail den tubáile fluc ó Šeagán, γ do toipnógað Seagán arí. Dá n-iméigeað pít focail ar an mangadóir péin gheoðað pé an cleap céatna, pé pin gabáil dá tubáile péin air.

Ni impeað cailíní an cleap ro.

4.—RANNA NA NAOS ÓG.

Cailíní beaga coir na teime oíoe éarrairé agur iao ag tuireað feap le céile—mar'ó ead.

Canann Cailín :

Cia cuirpá liúm ar éaoð na long,

Ar éaoð na long;

Cia cuirpá liúm ar éaoð na long

So n-éaluiginn leir anonn?

Canann Cailín eile dá ppeagairé :

Cuirpinn (áinn) leat ar éaoð na long,

Ar éaoð na long;

Cuirpinn (áinn) leat ar éaoð na long,

A n-éalógaí leir anonn.

Déarpað an Céao Cailín dá taitneað an feap léiti :

Buacaili gabar iy caopaé é;

Ppeabairé fip i n-éan-bail é;

Rinnceóir uoar ar aonaé é,

Mar aodairé cinn bó púin.

Šiubalpaínn péin an t-aonaé leir,

Iy éioepaínn a-baile im aonaí leir,

Iy pínipinn píor im léine leir,

Ag aodairé cinn bó púin.

Muna taitneað an feap léiti déarpað pí:

Ni buacaili gabar ná caopaé é,

Ni rinnceóir uoar ar aonaé é,

Ní preabairfe rir i n-éan-ball é,
Mar aodairfe cinn bó rúin.

Ní riuðalpairinn féin an t-aonad leir,
Ní tiocpairinn a-baile im aonar leir,
Ní rínpairinn ríor im léine leir,
As aodairfe cinn bó rúin.

5.

Canann Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Siubluigear an baile reo tamall roimh lá
'nóiu,

Láirín !

Cailín eile dá preagairfe :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Dí an t-ruéct ann, ir iongnadh náir bádaó tús,

Láirín !

An Céad Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Dí ré ró-íreall ir mire ró-ápo do,
Láirín !

An Dara Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára.

An Céad Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Ir ró-éuma liúm, ní as tnué leir atáim-re,
Láirín !

An Dara Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Sairb coir abann ir pais epann fé bláé dom,
Láirín !

An Céad Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Cuataó (áinn) ar maroin as tnuéct opt,
Láirín !

An Dara Cailín (nuair ná taitneadh an
peair a luair an céad cailín léi) :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
A éann i sCoraig 'r a cor i sCionn
tSáile,
Láirín !

An Céad Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Tá píde bó bainne 'ge ir tarb éun dára,
Láirín !

An Dara Cailín :

A Láirín ó Lúra 'r a Láirín ó Lára,
Sabbaim ir glacaim é, ir Dé beata mo sraó
éugam.

Láirín !

6.

Canann an Céad Cailín :

Óró, a síle díl, ir ó 'éporde éumannaig,
Cia hí an óig-bean t'imteógaíó an Inro
reo ?

Canann an Dara Cailín :

Óró, a síle díl, ir ó 'éporde éumannaig,
Sí (áinn) t'imteógaíó an Inro reo.

An Céad Cailín :

Óró, a síle díl, ir ó 'éporde éumannaig,
An ríor cá bpuair an rtuair an cuireadh
reo ?

An Dara Cailín :

Óró, a síle díl, ir ó 'éporde éumannaig,
Sé (áinn) éug póg ir píde dí.

Nó dá mbaó rean-tuine an peair a éug an
cuireadh uair, tóarrairde d'féoiri :

Óró, a síle díl, ir ó 'éporde éumannaig
Sé (áinn an trean-tuine) do éumil a
liopa dí.

7.

"Dáinnim-re díot-ra a éiríúicín móna
 aithgead puirt, aithgead reoit, aithgead
 póna,
 Ir aithgead deacmairíte deagáin ac Doim-
 nall."

Díonn eiríúicín beas luaithe ann agus cipín
 ráigte n-a mullaic. Díonn dá rceatacáin
 siúmhre i n-a haice. Ir as leantú beasa
 díot an eiríúicín aithgead reo. Do deap-
 mairíte an luaithe den éiríúicín na rceatacáin
 7 deapmairíte an puirt faoi do díot a dea-
 naim. B'é ríorít an éiríúicín an cipín o'fá-
 aint n-a deapmairíte éiríúicín faoi ir do b'éiríúicín
 é; 7 an té beasaic pé deapmairíte é díot aith-
 geall éiríúicín do díot, a. b'éiríúicín do deapmairíte
 o'fáiríúicín aith billeog éiríúicín a deapmairíte
 ón deapmairíte dá mbeas an oiríúicín do.

Cuirim an cleap éiríúicín i deapmairíte
 díonn, dá deapmairíte é, an t-am díot ar na
 deapmairíte na deapmairíte ro do léir do díot, 7
 san don deapmairíte do deapmairíte aca éiríúicín
 aithgead do deapmairíte ac an deapmairíte beas
 do deapmairíte ar an deapmairíte móna.

(ní eiríúicín.)

GILIS.

1. Do deapmairíte, used to redden.
 Smól mairíte deapmairíte, a good red spark. Fr. Dinneen
 makes it *masc*.

Do díot an díot deapmairíte, the first person would
 have given the stick to somebody else.

Díot aithgead an deapmairíte, that person would have
 to come.

Ar a deapmairíte, sitting on his haunches.

A deapmairíte aithgead aithgead, he should have choice.

I deapmairíte ná deapmairíte pé, so that he might not see.

Deapmairíte deapmairíte, gave a guess.

Dá deapmairíte pé aithgead, if he found, said out.

Do deapmairíte pé deapmairíte, he would be released, let go.

Deapmairíte, a mallet for beating flax.

As deapmairíte, groaning, sighing.

Deapmairíte as deapmairíte, tormenting him, playing on him.

Do deapmairíte ar an puirt, would say the verse
 slowly.

I deapmairíte do deapmairíte, so that it might go out.
 Deapmairíte éiríúicín, a feather tick.

2. Ceann an díot, the end of the stick.

Cap an díot, turn the stick.

Do deapmairíte deapmairíte, till Tadhg give; *pres. subj.*

Capmairíte náiméiríte, a shy girl.

Deapmairíte póil deapmairíte, through an auger hole.

Faoi an deapmairíte deapmairíte, the length of to-morrow
 'mbéiríte is here taken as an *adj.*

Deapmairíte, a beard, generally a "goatee."

Capmairíte, frolic, tricks.

Ní deapmairíte éiríúicín, nobody would dare.

Amairíte le deapmairíte, not good friends.

Deapmairíte éiríúicín, the wife of a jealous man.

Deapmairíte na deapmairíte deapmairíte, the toff with fine shoes.

As bun na deapmairíte, near the end of the pot-crook.

3. Deapmairíte deapmairíte, a wet towel.

An deapmairíte an deapmairíte an deapmairíte, so much per
 bundle.

Do deapmairíte pé, he used to turn in and say.

Dá díot deapmairíte don deapmairíte, the price of each
 bundle is.

Deapmairíte deapmairíte, is it I?

Deapmairíte deapmairíte, you have lied.

Cia eiríte, who else?

Díot an deapmairíte, this arguing went as quick.

Ríe deapmairíte, missing a word.

Deapmairíte-deapmairíte, inattention.

Pé aca n-a deapmairíte, whether it would be called out
 in pence, in halfpence, or in farthings.

Deapmairíte, a stripe, a smack of the wet towel.

An deapmairíte deapmairíte, the same treatment.

Deapmairíte dá deapmairíte, to be struck with his own
 towel.

As deapmairíte deapmairíte, choosing husbands.

4. Do n-deapmairíte an deapmairíte, that I might escape
 (elope) over with him: *past subj.*

Canann deapmairíte eiríte dá deapmairíte, another girl
 sings, answering her.

Dá deapmairíte an deapmairíte léiríte, if the man pleased
 her.

Deapmairíte deapmairíte, a fine man in any place.

Deapmairíte eiríte bó deapmairíte, a loving chief herdsman (?).

5. Ir iongnáir náir báicéiríte tú, 'tis a wonder you
 were not drowned. Báicéiríte pron. báis or báim.

Ní as deapmairíte an deapmairíte, it is not expecting him I
 am.

Deapmairíte deapmairíte, go by the river.

A deapmairíte i deapmairíte 'r a deapmairíte i deapmairíte, his
 head in Cork and his feet in Kinsale. Apparently she
 did not favour a tall man.

6. A deapmairíte deapmairíte, a term of affection; deapmairíte deapmairíte
 aithgead is the same.

An Inro reo, this Shrove-tide.
An cuirteá reo, this invitation.
Liopa, a thick lip.

7. Cmuaidín móna, a little stack of turf.
Airgeas puir, custom.
Airgeas rcoir, trespass money.
Airgeas póna, poundage.
Airgeas deácmairte, tithe-money.
Sceatacán gruimpe, a splinter of bog pine.
Do bairmaróir an luat, they used to clip the ashes
off the heap with the splinters.
Seall éigin do díol, to pay some forfeit.
Billeós cábáirte, a cabbage leaf.
Dá fuaire é, however trifling.
Sócáin, means an asset, resource.
Fašáltur, income, profit.

SEANFOCAIL.

DO BAITIS TOMÁS Ó HEIRÍN.

The following list of Proverbs collected by TOMÁS Ó HEIRÍN, won first prize at the Oireachtur of 1902, Competition 18.

Further notes, variants, &c., that reach us we shall publish. The study of the proverbs of a language is most useful, and the student should make a point of using them wherever possible in speaking and writing. After some time they will, as it were, become part of himself, and he will use them almost unconsciously as native speakers do.

I.

1. An té a leigear a lóir ar cáirte ní feáirte é go minic é.
2. Donac é ro naé fearann abar : donac an élaír ; a. béile.
3. An té a mbionn airgeas aige bíonn coislaó éadtróm aip.
4. An té buailteá mo mádaó buailteá ré mé féin.
5. Ar a éairte ip fearr é.
6. An gcloireann rib ríú a éarceá ? Seo mar deirteá fear óg áirte le haon rceal naé tairteógaó leir. Díot locta

na gcearc le n-a linn ór cionn doirip an tige éomnuirte.

7. As marcaigeaó ar an rcaóán. Déarparde go mbeaó oileán mara nó tuine a beaó ar an muir as marcaigeaó ar an rcaóán.

8. An té a buailtear pa éú bíonn paitéior aip.

9. An ub éirce as teaó as iarrpar an ub gé. Dronntanar beas as rúil le níó do b'fearr.

10. An té naé n-íomcuirpíó a éarós an lá breas ní beiré ri aige an troc-lá.

11. An té a mbionn ruo le díol aige bíonn an margaó as déanaí tinnir dó.

12. An ruo téirdear abar téirdeann ré i bfuaraó.

13. As iarrpar olann a baint de gaabar.

14. An ruo a rgríóbar an púca léigean ré féin é.

15. An té éannógaó i n-a hóirpeaó i ip rcaó beaó ré ó n-a éuro airgíó.

16. As loir an gaóair ip san rior a óac ašam.

17. As cup a éaóir leir an tuinn aá ré. Sin mar o'airgear máirte i tcaó tuine do póir troc-bean.

18. Tá a éóin roir óa rcaó aige.

19. Tá ré rin féin as leigean an uirce irteaó. Déarparde le tuine beaó as toul i mbreóirteaó ašur a éurpaó ruar de beir as toul amac aip doncaigib nó ar margaóib.

20. An té a mbionn an t-áóca aip ar maroin bíonn ré aip, tráónóna.

21. An ruo a téirdear abar téirdeann ré i ríneaó.

22. An té a bpeileann an carpin é caiteaó ré é.

23. An té a mbionn bunós aip, caipríó ré an bpaon a leigean ar.

24. Τὰ δ' εἴορ' ἰοῦσα δῖζε, δ' ἔρ' ὄϊον ἀρ
 α' ἔλγ. Ἀφ' ἑαυτῶνδε λε' τοῖνε β'εαὶ ὅ
 μαίτ' ἀρ.

25. An té a mbíonn maíoe aige, bíonn
faiécíor poime.

26. An ruo a o'feilfead an capall
o'feilfead ré an tuiine.

27. An iusto a bîor ran bîuile ir deacur
a baint ar an bîeol.

28. An té nac n-ólann áct uirce ní
beiró ré ar meirce.

29. An puro a leigearrað tounne mārð-
bað þé tounne eile.

30. An purd a h-foctar moim ré, purd naé
h-foctar go [héas. O'airgear ro máirde
le tincéir a fuair airgead rula pinne ré
an obair.

31. An té atá tuar óltaí deoḁ ari,
An té atá tíor buailtear cor ari.

32. An leigear nađ bfaigtear 'ré
fóirleat.

33. Δον ήμιν ηςτις μιν ηςτις ἄπο Ραιτίμ,
 ἀέτ ηὰς ἰ η-δον ῥόδα ἀμῆμ εἰρεανν ριὰ
 ἀν τ-αιρησάτ. Ὑἱ ἀν ρεαν-φοάτ πο ἀν-
 εοιτῶεανν τὰοθ ἀμυῖς οὐ ἄπο Ραιτίμ.

34. Αν τέ α μβίονη ζῆσαι να ηῶσιν
αἱ βίονη ζῆσαι ὅε αἱ.

35. Ան տէ նա՛ն չսուրբն րան Եսրթա՛ն ո՛ր
ծաւրն րա նթո՛ղմար.

36. Ἄν ἑαυτὰ τοῦ ρέ τοῦ πέιν λυγέσθῃ ρέ
1ηητι.

37. Tá pé go díreach glan mar uð na cínce. Teas nó níos éigin eile beaó geal piocairte.

38. Ἀν ἐμῆλας νᾶρ ἐμῆς το μᾶτε
 τ'ἐμῆοςας ρί ρυαρ αἶσε ριν. (Ceól ματ.)

39. Ὡς ἰαριμὸς ὅτε ἔαν αἱ μαρτύριοι τοῦ
ἡσίου καὶ ἔαν ἀμάρταν.

40. Δι' ἐλάμ na himirte.

41. Αν αὐτὸ ἀμβροτὸν ἀντιπαθεῖς ἐκείνῳ
ἀντιπαθεῖς ἀντιπαθεῖς.

42. Τά ρέ αρ ἑοῦ να βραϊτε ανοιρ. Σο
μαιτ ι η-α ρλάντε ταρ εἰρ τινουρ.

43. Δε ταῦταί τε καὶ ἡγοῦ. Δε παλαιὰ
ταῖς.

44. Ἀν αἷτ ἀμβίωνν ἀν ὁποῦ-μὴν βίονν
ἀν ὁποῦ-μάθ.

45. Ար շեռնչա՞ծ եւրբեար ար ու ծաօնո՞ծ
 ճշար ար ա՞ծարբա՞ծ ար ու եւա՞ծ.

46. Δη τὰ ἐπιείξ.

47. Dean ap do baile péin a déanfað é.
'Sé rin le piáð go mba dual tiúti é déanamh.

48. Vanne na bô tuiĕ. Uirce.

49. Buail an còlann; reàcainn an ceann.

50. Ὅτιοι λέαθ ἀν τοῦτι ἀρ ἃ ἐμαρτσαντ
 ἀα. Ὅ'αμρτγῆαρ ρῦτο ἰ λεῖτ τοαοινη το
 ἐτγῆαθ ἀρ εμαρτ ἀγ αοῦαμρ ἀγυρ το
 ἐτγῆαθ λᾶν μόρι λεό ἀγ τεαῖτ. Ἐτγῆαθ ἀν
 τ-αοῦαμρ ἀιτ ἐοῦρα νό ὅδ νό β'ῆετορμ νίορ
 μό ὅδῖβ ἃ γαν-ῆορ.

51. Bíonn fíor ag Sác uile dúine cá mbíonn an tOcas ari féin.

52. Եւ մալ՛ս ան րժօծարո ան լճ. Եւ ր՛ս
բսւն.

53. Ὅλα ἐσιν τριπορεαὶ τετάρτα ἐ. ἢ ἐ
 ριν τριπορεὰν μόνη πέτα.

54. Өам рѣ лан на мбонн арам. Өуи
рѣ еагла ом.

55. B'onn muo do ðume asur bioð a
burðeacur asat. Ir fearr rin nā leigean
do ðume é árougasó leir a san-þior san
burðeacur ar bið.

56. Όιοντι αν τονυρ ι ητοιαιτ να επιοννη-
αετα ιρ αν ρονυρ ι ητοιαιτ να ρηαιοιηθεαετα.

57. Όιονν αν τ-αιρζεαθ μιλιρ.

58. Ыіонн ан ґрѣѣ чѣоѣ.

59. Ես դու քոյս ինչ արեցիր; Ես քոյս քոյս
 քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս
 քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս քոյս

60. $\text{V}\acute{\iota} \text{ t}\lambda\acute{\alpha}\tau \text{ l}\acute{\epsilon}\iota\tau\iota \text{ a}\gamma\upsilon\text{r} \text{ be}\acute{\iota}\rho\text{o} \text{ r}\acute{\iota} \text{ t}\lambda\acute{\alpha}\tau \text{ l}\epsilon\alpha\tau.$

61. Bí lágad léite agus beir sí lágad leat.

62. Beir ar an muo nó béarfaid ré ort.

63. Da éarac do fear na roglac cluar boðar a beir aige. Is é sin le mór, nár éarac do beir nó-éara as tógaint ruar na muoi aóearfaide leir.

64. Bannfaid ré an ceann díot agus éirfaid ré ort arís; aóearfaide le duine uallac do éirfaid uall ar agus a beir i n-a éarac mair i n-a óiaró sin.

65. Buirteac ó Óia agaimn agus lá breag 'na óiaró.

66. Bíonn comairle ar duine ó doir go búr.

67. Bíonn áit ar amadán.

68. Beata duine a éoil, dá tóirdeac ré a éoilac 'na éroac. Nó, a comairle féin do mac Anna, an comairle is meara a fuair ré aram.

69. Bíonn blas ar an mbeagán.

70. Duille faoi éuram, bualaí faoi bean gan rppé.

71. Bíonn leacraa tígte mór pleamain.

72. Bean, muc, is múille, an triúr is teacra do múnac.

73. Bíonn a éall féin as an amadán.

74. Bí an ciot ór a gcionn.

75. Da leórí dom féin é sin do théanam.

76. B'fearr do duine an maad leir 'na n-a agad.

77. Beir ré ar nór rpuogáí úna ar faidil ar ball; aóearfaide le muo do beir ar iarraid agus naé b'fearfaide faidil.

78. B'fura duit tuit as caint leir an gcéad fear 'na leir. Bí ré an-onórac.

79. Buirfaid na bóinne.

80. Buiré bhirn dom agus buiréiré mé bhirn duit.

81. Duille fá éuram.

82. Bíonn na cipíní go mair nó go tóirigeann an pota as fuaid.

83. Bíonn éarac i n-irfeann, beirtear go mbíonn ar éuma ar bit.

84. Bíonn an caéugad ann.

85. Beir fean-bóat le théanam ruar fór. D'airigear po uair a bítear ar móin agus a mair mairí dá nógad.

86. Beir an taob geal dá fúilí amac mar ríacán pígí.

87. Beir sí mairín luain gan iad.

88. Bíonn mear as gac uile éan ar a éimín beag féin.

89. Ca b'fior tóir ná fáirfaid na rmeara arís. Ní mair an nór cor do bualaí ar duine do buirfaide is an roglac dá mair éarac a théanam féin, óir is minic a éirigear a leiréir arís, agus a mbíonn cumac aige ac-uair.

90. Cor énearta beir boct.

91. Cat b'raoac a geobad b'raoac air.

92. Ciar mair duine beir boðar mair n-aicnigtear é.

93. Cuir an tuit ar an ngeal tóir.

94. Coéugad na ríome leigean faoi an trácnóna.

95. Com gíogac le bean boct ar sonac.

96. Cogain do éirí ran áit i n-ar oibrigtá.

97. Cat is dá éirball. Dá n'éanfaid caint do é éanfaid ré cat is dá éirball.

98. Ceanglóirfa fear a b'fearr ciall 'na é.

99. Céar do théanfaid mac an éir acé lué a mairbúgad. Da bual do an tóir-braon beir ann.

100. Comairleam na ríciní is gan iad amuig.

101. Cúram úna—cúram gan éion. Bíonn cuir mair as théanam tinnir do fean-óaimí ran gclúir agus gan móirán éion ar a gcóirfaid go minic.

102. Éirfaid ríac cora éram faoi éarac. Éirfaid, dá n'éanfaid caint é.

103. Comair na gcóirpan. An cong-

45. Beirtear ar, are caught.
46. This probably has reference to the sean focal : " ní éagann an dá éirísh leir an ngobadán."
47. Ba éuaí uici, " 'twas kind for her."
52. An fteibair, steward. One had to work in order to keep oneself warm.
53. Ar úime, is used in leat mhoza.
56. I n-aiar na cionnaeata, following thriftiness. Spairtneaeat, untidiness.
- 60-61. Cláe, soft, easy. Lágaé, courteous, friendly.
63. Pear na foilaé, the thief. Foilaé is gen. of foilaí.
64. Úime uailteae, a loud-voiced person.
66. "One may accept advice even until the day of one's death."
68. Tá sé éiríseo fé, if he were to go; past subj. n-a éiríseo, fasting.
72. múille, a mule. Irish is particularly rich in triads such as this. We should be glad to get hold of them. Will some readers send us lists of them?
77. Spunógaí, rriúnóga, Muns., spoons. To beao ar iarrmar, that one would be looking for.
78. An-onópaé, very haughty.
79. The battle of the Boyne. Any great calamity.
81. Applied to guess-work, a shot in the dark.
83. Capair for cáirpe, friends.
84. Caetusaó, danger, sorrow.
86. Sciaean píra, a magpie's wing.
87. Maoin luam—i.e., some day.
89. "How does she know but that the blackberries may grow again. Cor to buataó ar, to trample on. Át-uair, again, a second time.
90. Cori énearta, an honest crime.
91. A fcebaó bpaabé ar, that would get the advantage of him, get the better of him.
92. Muna n-aiemísear é, if it be not known.
94. Leisean paol, to rain (?)
95. Siogaé, talkative (?)
96. "Chew your cud where you have worked." Keep the advantage you have gained.
97. Applied to one who boasts of what he could do.
99. An uioé-bpaon, the bad drop; the evil nature.
101. Mópaí eion ar a gcompaó, much pity for their complaining.
102. Cora epaon, wooden feet. Cuipfeao, yes, if talk would do it. See No. 97.
103. Comar na gcompar, the help which neighbours give each other. We have heard it used in connection with the Spring work in one-horse farms.
109. Ban uioimaeae, of idle women.
110. "Talk brings on talk."
111. Ráo an féicé úuib, what the raven said. Ir é a éall, it means, let each have according to his desire. "Ir geal leir an bpaé uub a gpaieae féin," the raven loves its own young is said.

113. "Think of the sore feet." Look before you.
114. Táíeí na méapaeán, Daithí of the thimbles. Can any reader say who or what he was.
115. Oaptoíol, a black beetle. mímneae, venomous, peevish.
122. Pear an mí-áirí, the unfortunate man.
124. Blaapae, flattering. "Connaeataé lágaé, mímneae bábaé," atá pan mímam. Díro a moga as an léigseoir.
125. Naé gcuipfíro, where the pig will not drive in the door on you.
127. Cuipfíroe bpaéas ar, would be belied.
129. Táé céille, nonsense, foolishness.
130. Ir tú féin a éaeé u'aoir, it is yourself who have spent your age. Do not worry.
131. "Sending the sheep across the river."

seán ó gaeilge, file. V.

VI.

Seo tóan marbna do éap Seán Ó Gaeilge ar úigseoir éumail, oap b'aimm bpaon Ó huiaginn, do fuair bap i mbaitle áta Cliaé pan mbiaóan 1715 Cléipeae Comónae do b'aeó é, asur ir follur ar an tóan féin sur i maimpceir mágne do puasó é. Do éap Ó Ceapballáin tóan marbna eile ar an bpaer po, asur tá bpaé pin ní putáir nó bí cáil móir ar le n-a linn féin.

Ir é an tóan po an éaeo puo eile do éuro Seán Uí Gaeilge i leabap Ruairí mhe Uapmata .i. Stowe I. v. 1. Míor buail pé umam i mbail ar bíe eile. Tamail eile amae pan leabap, fcebmíto aippuasó i lairíon, ó láim Seán féin, ar an uóan po. fceobear poim éior annpo leir. Tá "Mr. Gaeilge" pé bun an tóan i n-gaeilge, asur "Dnus. Joannes O Gara" pá bun na lairíon. Tá táta pcpíbmne Ruairí mhe Uapmata annpo leir, .i. to Meaóon fógmair, 1758.

Ogláear ar úeibíro, méropeaeat an tóan po.

TRUAŠ CEAS NA SCARAD.

Truaš ceap na scapaḁ anoḁt,
aḁbal bpḁn epḁce Ḃonnaḁt,
ip epḁḁḁḁḁ epḁḁ ḡaḁ epḁḁḁ
pḁ ḁlḁp ḁḁḁḁḁ ḁḡoḁne.

5 Oḁipḁ na tḁḁḁ ḁ t'ḁaḡ an pḁap,
aḁncip a n-aipm tḁ n-aipḁap,
neapḁḁḁap ḡaḁ neaḁ ḁen ḁḁḁḁḁ
pḁ pḁḁ i ḡceapḁḁḁ cḁḁḁḁḁ.

Cuipḁap ceaḁḁ na ḁceḁḁḁ,
10 t'opḁḁḁ pḁḁḁḁḁ pḁḁḁḁḁ;
ḁeip mungap maḁa ḡo ḁuan
ḁḁḁḁap na ḡcaḁḁ ḡḁḁḁ-pḁap.

Oo ḁḁip tḁḁḁḁ na ḡcapḁḁ
ḁulḡa pḁḁḁḁ na pḁan-ḡaḁḁ;
15 ḁ ḁapḁap na ḡceḁ pḁḁḁ
ḁapḁap an t-eḁ oḁḡḁḁḁ.

Oupḁan a oḁḡḁḁ i nḁḁ Cḁiaḁ
Ḃḁan Ḃ ḁḁḁḁḁ ḁap n-ḁḁ-pḁḁḁ;
ḁuip ḁḁḁ ap pḁḁḁḁ pḁḁḁḁ
20 ḁḡ ḁḁḁḁḁ na cḁḁḁḁ.

Sciaḁ ḁuḁḁḁḁḁ ḁapḁ n-a ḡceapḁ,
pḁp anacail ḁ aḁḁapḁ,
an ḁḁḡḁḁḁḁ ḡan cap ceḁḡḁ,
pḁḁḁḁ ḡḁan na ḡaḁḁḁḁḡḁ.

25 Teanḡḁḁḁ ḁḁḁḁ pḁḡḁḁ pḁḁ
ḁḁ ḁḁḁ ḁḁḁḁ na naḁ ḁḡḁḁḁḁ,
ḁḁḁḁ ḁḁḁḁ ḡo cḁḁḁḁ
ceannup, pḁḁḁ, aḡup pḁḡḁḁḁ.

ḁḁḁḁḁ t'uaipḁ 'on taḁḁ oḁḁ
30 ḁḁḁḁḁ pḁn Rḁḁm Rḁḁḁḁḁḁ
ḁḁḁḁ-pḁp nḁp ḁḁḁ pḁḁ ḁḁḁ
pḁḁ ḁḁḁḁ pḁḁḁḁ ḁḁḁḁḁ.

Lḁḁḁ ḁḁ Monapḁḁḁ ḁḁḁḁḁ
ḁḁ maḁ ḁḁḁ ḁḁḁ ḁḁḁḁḁḁḁḁ

35 ḁaḁ ḁḁḁḁḁ ḁ ḁḁḁḁ ḁḁḁḁḁ
ḡo Rḁḁa an pḁḁḁ pḁḁḁḁḁḁ.

Oḁ ḁḁḁḁ t'uaipḁ 'p ḁo ḁ'ḁḁḁḁḁ pḁn
i ḡCḁḁ ḁḁḁḁḁ ḁo ḁḁḁḁ,
ḁḁḁ ḁḁḁḁ aḡ ḁaḁḁḁḁ an pḁp
40 ḁ Ḃḁḁḁ ḡo pḁḁḁḁḁ ḡḁḁḁḁ.

Tḁḁ ḁḁḁḁḁḁ na ḁḁḁḁḁ ḁḁḁ
maḁ ḁḁḁḁ ḁḁḁḁḁ ḁap nḁḁḁḁḁḁ,
ip Cḁḁ Ḃ ḁḁḁḁ pḁ ḁḁḁḁ ḁan
ḡo tḁḁ ḡaḁ ḁḁ ḁḁ ḁḁḁḁḁ.

45 Oḁ ḁḁḁḁ i ḡḁḁḁḁ an Ḃḁḁḁ ḁḁḁḁ
cuipḁḁḁ ḁo ḁḁḁ i ḡceḁḁḁḁḁ
aḡ uaipḁ t'ḁḁḁ ip ḁo ḡaḁḁ
ḁḁḁ ḁḁḁḁḁ uaipḁ ip ḁḡḁḁḁḁ

Oo ḁḁḁḁ an ḁḁḁḁ 'p ḡaḁ ḁaḁḁ
50 tḁḁḁ i nḁḁḁḁḁḁḁ ḁḁḁḁḁ;
ḡḁḁ ḁḁḁḁ ḡaḁ ḁḁḁḁḁḁḁ pḁḁḁ,
ip maḁḁ ḁḁḁḁḁḁ a n-anam.

Ip ḁḁḁḁ ḁḁḁḁ nḁ ḁḁḁḁḁ ḁḁḁḁ
pḁḁ ḁḁḁḁḁḁ i ḡCḁḁḁ Ḃḁḁḁḁḁ,
55 naḁ ḁḁḁḁ a nḁḁḁḁḁ ḁo Ḃḁḁḁ
n-a pḁḁḁ ḁḁḁḁ ḁḁ ḁḁḁḁḁḁḁ.

Ḃḁḁḁ Ḃ ḁḁḁḁḁḁ ḁḁḁḁ pḁḁḁ,
ḁḁḁḁḁḁḁ ḁḁḁḁ ḡan ḁḁḁḁ,
naḁ ḡḁḁ ḁ ḡaḁḁ nḁ ḁ ḁḁḁḁ
60 ḁḁ ḡap ḁḁḁ ḁḁḁḁ ḁḁ ḁḁḁḁḁḁḁ.

ḁapḁḁḁḁ ap ḁḁḁ na ḁḁḁḁḁ
ḡḁḁḁ i ḁḁḁḁ na Ḃḁḁḁḁḁḁḁ,
pḁ ḡḁḁḁḁ maḁ ḡḁḁḁḁ i ḁḡḁḁ
ḁ ḁḁḁḁḁḁ pḁḁ na ḁḁḁḁḁḁ.

65 Oo ḁḁḁ ḁḁḁḁ Rḁ ḁḁḁḁ
pḁ n-ḁḡ uaipḁ na ḁaḁḁḁḁḁ,
pḁp i ḁḡḁḁḁḁḁ nḁ ḡan ḁḁḁḁ
maḁ pḁḁḁ ḁḁ na ḁaḁḁḁḁḁ.

70 Toirdealtbad mac Donnada dól,
tlaoi-díona ar gceirir 'r ar
gceirtoimh,
to b'é a diéigin úrman amáin
náir fáililg triat ná triaasán.

Cúpla díona t'fearaib fál,
reiat Connaet i gcéadair;
75 trén mo érom-éirí ar a lór
és na gcompán ro éleatort.

Mime fágaó fáo ioncáib
cúir ir iocet ó Éirionncáib;
a gceairt gan éam do gaé fear,
80 gan neairt as gail tar Gaedéal

Do bérnir gan báir bpeit gill
to béráib úrman lí uiginn;
amháir an biaútaé bponntaé
fáilteas eallmáir eorontas.

85 Béirle teiríde ir tána
fuarur t'oilcéar eólaóna
'ra comtarasó cruairé go ngyr,
comharasó uaim ir amur.

Uigeadó beor do éam an éirir,
90 do reirídasó go cruairé a gceairmeirir,
go cruinn i meabair gaé mír,
ruim gaé leabair 'r gaé librin.

Ó'r leigear eiríad eiríde
ra éiontaib an éolnairde,
95 guróimíó fáraó Meic Muiré,
grápa i tceig na trócaire.

Do marbna báo tleat i nán
ó beir gan élaon gan éiríamh;
beir eiríó 'gyr tole do nealé
100 tán mar fále asur éirteat.

I meadóan an gceiríró gúair,
bár úrman lí uiginn arim-peiré,
mile reaté gceó ra cúis oés,
tleaté túinn an éim do éiméto.

105 Iomda mná fá mairé ir fip
ó áe Cliaé go euan Inbir,
ó éarfa reiat éren na rluas
Dia fearfa ar lén go lán-truas.
T-m-u-a-g.

Cap do gaol ná fear go rlim,
110 a éormaic óis lí uiginn,
mar mae i n-ionasó é'atár,
glae bar noioasó t'annasat.

lí tuatlas rín t'éas ir foirbde
iomur ná ruim ró-óilbde,
115 ó'r fann luét díona na noiruasó
liomáto mo rann ir ró-éruas.
T-m-u-a-g.

Atá cumá asur eia ar éruatáib mao na
mbuasó,
ir fip Connaet gan reiat ran rian ón lípe
go Cruairé;
mar éuite le rluab tá eiamair gula ar
gaé tuaté
Ó eirteat i náe Cliaé úrman ó hliuinn
120 ran uaim.

G L O S S

Line.

1. Ceap, trouble.
2. áóbal, tremendous, terrible.
4. Cláir úsime, the Plain of Ugoine, Ireland. úsime móir became monarch of Ireland A.M. 3586, and reigned 30 years. In the Béim Riošparóe we find "úsime móir de fáioet éiréamóim; do bíonair cúigear ar fáio de éloinn as an úsime rín, mar atá tóir ar fáio de éloinn mae asur tréir mgean." According to Tighnach, our annals become trustworthy from the reign of this monarch onwards.
5. Doirb na túla, sad are the elements.
6. amair; angyr, malice, a curse, fretting, O'R.; anguish, Pass. & Hom. tó n-áiréar, reproaching, blaming them. tó áiréar, MS.
8. i gceairtib, for rights.
10. Éiríste rípminte, the walls (gates) of the atmosphere. O l. éraiz, a wall.
11. mungar mapa, the roar of the ocean.

12. *ŲpungŲar na Ųcalaō*, breaches, assaults on the coasts. *Clac-Ųuar*=*clac-Ųuar*.
14. *BulŲa Ųerōē*, strong blasts. This is nom. to *ōō Ųibir* in preceding line. *na Ųan-Ųaoē*, of the screaming winds.
15. *Carēar*, havoc.
16. *Barcar* n. *barēar*. *an t-eō oīŲeata*, the frozen salmon.
17. *Ųuppan*, grief, sorrow. *ŲiŲeao*, fate, tragic death.
19. *Bēō*, *bēao*, pity, sorrow.
20. *ClēiŲeac*, Crown Councillor. *ēs*, *ēas*, is nom. to *ēuir* in preceding line.
21. *Seiaē ēumōiŲiŲ*, a protecting shield.
22. *Sāp aracat*, a means of defence, defender. *an-ēarē*, oppression.
23. *Car cerŲe* n. *cor cerŲe*, a deceitful turn.
24. *Ųiteōir*, a spruce fellow, a crafty man, O'R. May it not be cognate with Gr. *phulos*?
27. *Leanar*, rel. pres. indic.
29. *AiŲmōm*, MS., for *aiŲmōm*, I reckon. *San taōē*, MS.
31. *nāp ēinn Ųaoi ēām*, who have not sprung from a tributary clan. Syl. too few in this line; perhaps *naēar ēinn*.
33. *MonarŲir* n. *nāŲne*, now Moyny (?) in the parish of Kilbride and barony of Tyrawley, Co. Mayo.
34. *Ųāp mōŲuananne*, MS., if our noble Brian had died.
35. *Muung muarōe*, the plain (brink) of the Moy.
37. *Ųo b'oirēar Ųin*, that were fitting, proper.
38. *Cill ēluaine*, (?) Cloneigh, par. Ardagh, Co. Mayo.
39. *mōp ēlūm*, (?) a great weeping.
40. *ō būitl*, from Boyle.
41. *Ųir amalŲarō*, Tirawley barony, Co. Mayo.
43. *Cūil Ų būinn*, Coolavin barony, Co. Sligo.
45. *an t-oc mōp*, in parish of Kilmactranny, Co. Sligo (?).
47. *C'āēar*, MS.
48. *āēlām*, quick, punctual.
50. *Ųnoub-Ųinn*, in grief, melancholy.
51. *ŲreōŲŲurōe*, *ŲreōŲurōe*, a guide, director. It makes *amur* with *eōlēuir* in next line.
52. *eōlēuir*, sorrow.
53. *bpuŲāō*, a farmer, husbandman; also *bpuŲarōe*.
55. *naē tēn*, MS. Perhaps for *naē Ųēanta a nōiō-ean*.
56. *n-a Ųerē Ųiōna*, as a protecting shield.
57. *Ųpaō*, a gilding, O'R.; endower.
58. *ŲeasŲeac*, an advocate, pleader.
60. *Ųe Ųar*, for profit, gain, payment.
63. *maŲ ŲŲēm*, as the sun clears away vapour.
64. *Ųannaō*, peeling, O'R.
65. *Ųo Ųāō*, gave, bestowed; *Ri nme*, its nom.
66. *Ria n-ēs*, before death.
67. *nī Ųan Ųāēpa*, MS., *Ųēpa*, tears.
71. *ā āēŲin*, his resemblance; a re-birth.
72. *nām ŲāitlŲiŲ*, who failed not, did not neglect.
73. *Cūpla Ųiōna*, a "couple" in a roofing.
74. *ŲŲeāōāir* n. *ŲŲeāōōir*, *Ųon ēēao Ųul Ųiōp*.
75. *Ųrēn mo ēt-om-ēpa ar ā loir*, MS. *āoir*, after. *ar ā loir*=(?) after them.
77. *Ųāō Ųonēāē*, under your care, protection. From *ōmēac*. Also *ar t'ionēāē*, Dinneen.
78. *Ųōē*, mercy; confidence.
81. *Ųo ŲeŲmīp*, MS., we would give. *bārō*, *bāŲi*, a threat, O'R. *ŲŲerē Ųūl*, a judgment in favour of or in support of: to win a bet.
83. *āŲŲar*, for *Ųr āŲŲar* (?), 'tis an affliction. This word makes but poor *amur* with *ŲāitŲeac*. It is not in Latin.
86. *Ųilēar*, secret, a mystery.
87. *ComŲarāō*, (?) *com-ēōarāō*, its meaning: *Ųo nŲur* with power, effect.
89. *ŲlŲeao* (Ųō), it was owing to; *Ųeōp*=*Ųōp*; *ēaoŲ an ēiŲe*, the just upright one.
90. Syllable too many in this line.
91. *mīp*, a small portion.
92. *ŲbŲin*, a pamphlet, little book.
93. "Since true devotion is a cure for the faults of the wicked." Lines 93—96 are not translated in Latin.
97. *bāō Ųleacē* i. *nōān*, would be fitting in a *Ųān*.
98. *ClēiŲām*, (?) *cliaē-Ųām*, a short stout stick.
100. *Ųān* is nom. to *Ųem* in preceding line.
101. *Ųūar*, bright, neat.
104. *an ēēm*, the step, measure, count.
105. *maoirē*, *maoirē*, (?) softness, moistness, tears.
107. *ēeapoa*, is wanting, i.e., has died.
108. *bua*, (?) *buarō*, *berō* they will be
109. *ēar*, 2nd sing. imperat. pres. of *ēapam*, I love.
112. *Ųōparō*, right, heritage (?).
113. *nī ŲualānŲ Ųin*, cannot bear that.
114. *Ųomur*, *meur*, a poetic composition.
115. *Ųuēē Ųiōna na ŲŲuāō*, the protectors of the poets.
116. *Ųiōmāō*, polishing.
117. *Ciaō*, a mist.
118. *San Ųan*, in the line, path. *ŲŲuac* n. *ŲŲuac* *ŲāōŲarŲ*.
119. *CiaōŲar Ųūla*, the sadness of weeping.

VII.—AISTRIUŲAō I ŲAŲOM.

Luctus amicorum gravis est, Connacia plorat,

*Regna per Hugonis saucia corda gemunt.
Morte viri telis vindictam elementa minantur,
Illorum quivis proelia iusta movens—*

*Imbribus et tonitru portae panduntur Olympi
Frigida saxa ferit littoris unda sonans.
Exitio est foliis ramorum turbine ventus
Astricta glacie salmo gelatus obit.*

*Bernardus de Higgins Dublini scriba
Coronae*

*Pro! jacet, hunc clypeum tristis Ierna gemit.
Æqua suis firmans a damno pellit iniquos
Causidicus justus, glossa Juvernae libris.
Obsidibusque novem decorati ex stirpe Nielli
Imperio adjungens hospitiumque logos.
Altera nobilitas annalibus insita veris
Martia gens regnans Hispana classis
Hebri.*

*In templo Moyne si jam Bernarde jaceres
A Moyne portu luctus ad arva Robae
Killclunna, ut debent, si essent tua membra
sepulta*

*Flerent in Boliā et ducta cohors Sligiae
Tirauly et pugnae ubi restat terra priorum
Gens Culacinnae magis debilis esse solet.
Si in Magni Collis tomba cum patre jaceres
Clamor amicorum tangeret astra poli—*

*Sponsa tua et prelis, scribae merore relugent
Dux tener exanimat, damna inopina
magis.*

*Limite Connachtae, vix vulgus vel generosus
Qui non Bernardo fideret et clypeo.*

*Bernardus doctus, decus aulae, legifer audens
Pauperis, affinis, praemia vota rogat.*

*Oramus Christum pateat tibi gloria coeli
Par nitidi solis, diluat omne nefas.*

*Ante tuam mortem noxas tibi copia flendi
Contriti lacrymis culpa levata piis.*

*Jure fide consul Donoghque Terentius ambo
Postea Bernardo dives egensque patet
Hi duo scuto virum, magis at Connacia
curae*

*Assuetos comites ploro dolore meos
Arbitrio justo lites sine fraude dirimit
Anglus et Hibernus, jus quoque pauper
habet*

*Palma sine invidia Bernardi moribus instat
Faustus, avens, donans, vir probus, arte
tuens.*

*Diversae Hybernae dialecti sunt tibi notae
Leges, aventus (smur?) carmina, metra,
pedes.*

*Legis pacificae per multa volumina scrutans
Mandasti ingenio grande minusque tuo.
Docta tuos elegos numeris componeret aula
Luctu et amore simul quisquis poeta
foret*

*In medio brumae Bernardus decedit
Higgins*

*Septingenti anni et milleque decem.
Multis a Dublinio ad latum Littus Iernae
Te scuto extincto, nil nisi flere libet.*

*Dilige cognatos et sis strenuus Higgins
Nos instar patris lege fideque tuens.*

*Maturi ingenii est rhythmos tranare profundos
Patronis miseris ultima lima vacat.*

*Ultoni proceres luctu et merore premuntur
Littus ad occidentum, Connacti ad flumina
Liffi*

*Patria tota fluit montani fluminis instar
Ex quo Dublini Bernardus conditus
Higgins.*

MANUSCRIPTS BELONGING TO JAS. COYLE,
DUNGIMMON, MOUNTNUGENT, CO. CAVAN.

(Le leanamaint.

3. Size, 9 in. x 6 in. x $\frac{1}{2}$ in.

Scribe, James Coyle. Date, 1869. Contents:

The first third of the book is taken up with "The Exposition of the Cabraic Mysteries" in English.

1. Genealogy of St. Patrick back to Adam! Genealogies of the Saints of the race of Conall Gulban (4 pages); of the Saints of the Cneall Eógan (3 pages); of the race of Laoisne Mac Néill, 7c. (3 pages); of the race of Coill Cnuimhain (1 page); of the race of Ruá mac Néill, 7c., and the saints of various other families (39 pages).

2. Poem about Irish saints giving a quatrain to each. 6 pages.

3. Five pages of genealogies of certain families

4. Fourteen pages of genealogical poem beginning—Cúis mhe fíobhain mhóir mhé fíobhain.

5. Twelve pages of historical poem entitled—Cáirde Éiloinne Ríog.

6. "Dán do pinne Séan Bán ó Cléirigh ar mbeir do'n iomaibharú roim leiré Cuinn ip leiré moza mar a nuaibhann ré naé mó an mairé do pinne rluoet éinir Finn azaur éiréamonn o'éirinn no Clanna Rušnaiz." 12 pages.
 7. Excerpt from leabhar leacain. 2 pages.
 8. Poem. lušaró .i. Opaio mēaōba cct. 7 pages. A note says—"not in the Academy."
 9. "Duan do pinnead me éamonn ua Cairiōe ma bpoillrižēar na ročair do bi aš rluoet na šcolla ó Riž éiréann." 17 pages. Here follows an ordinary school copy-book sewed in.
 10. Poem by maolm ó maolēonairē. 5 pages.
 11. Poem by Caōš Dalt ua hūzin beginning—An áit lūb reanēur jil žcēm? 7 pages.
 12. Poem without a title beginning . . . uš prior žeižbair a žnaoi. 6 pages.
 13. Poem by Donnēaōa ó maolēonairē beginning: éirōiz 'éirī banba, 1 page ending with remark—"MS. lost here, J. Coyle."
 14. Fragment, beginning—Cá mēao žabal a ruair éirē. 2½ pages.
 15. Poem without title, beginning—Ša lōin tpmōa i nēirinn am. 1 page. Here follows another Copy-book, sewed in.
 16. Poem beginning Dopaime Darle an Rióž. 4 pages, ending with "MS. lost here."
 17. Šiota ar leabhar leacain.
 18. Page of Genealogy.
 19. Cuipēam Cačair ūrōē. 9 quatrains in common or English Script.
4. Size, 9 in. x 7 in. x 1 in.
Date, 1869
Scribe, James Coyle. Over half the MS. is occupied with English matter, chiefly relating to religion; also the "History of Europe explained" and "Grecian Mythology," &c.
The Irish Matter is as follows :—
1. Genealogy of the Coyle family. 1 page.
 2. A list of the kings of Ireland. 30 pages
 3. Poem of Šiota Caomāin (11th century), on the kings of Ireland before the coming of Patrick. 13 pages.
 4. Poem of Šiota moūbōa on kings of Ireland after the coming of Patrick. 11 pages, ending with—"MS. lost here." He states this was "copied from a MS. written by N. O'Sheridan in 1760.
 5. A fragment (historical). 11 pages.
 6. Page of poem by Mačžamāin ua Dubšionnain, ending with—"MSS. lost here." Remainder of book written from the back. A note records the death of Patrick Coyle, father of Scribe, in 1862, aged 72 years.
 7. Fairtime Finn mīc Čuāil. 2 pages.
 8. Page of St. Malachy's prophecy relating to the Popes—English and Latin.
 9. Seven pages of traditional Irish sayings with explanatory notes in English.
 10. Prophecy (with translation) of Colmcille or St. Kiarain. 2 pages.
 11. Irish translation of the "Harp of Tara."
 12. Seven pages of proverbs with translations, notes, &c.
 13. Irish translations of "O'Donnell Aboo," and the "Exile of Erin," translated by Rev. Jos. Casey, C.C., of the Diocese of Elphin, while a student at Maynooth, 1856.
 14. Lūrēac pāōpāiz. 2 pages.
 15. St. Fiach's metrical Life of St. Patrick, Irish, Latin and English. 20 pages.
5. Size, 12 in. x 9 in. x 1 in.
Date, 1874, 1878 and 1882. Scribe, James Coyle.
Contents :
1. Life of St. Patrick (English only) literally translated from ancient Irish MS. by James Coyle, 1872. 50 pages. It would appear that the MS. from which Coyle made the translation was written by pēaōar ó Šaban in 1737.
 2. Life of Colmcille (English only) translated by James Coyle "from an Irish MS. as written by Peter Smith, 1737." 39 pages.
 3. Genealogy of St. Patrick. 1 page.
 4. Genealogy of Colmcille, 1 page
 5. Genealogy of "Comžal (Coyle), Abbot of Dairinnsi by Lismore." 1½ pages.
 6. Pāinne žeal an lae, from Joyce's "Irish Music."
 7. Eačēpa 7 imēačēa an māōpāō māoi. 28 pages.
 8. Laoi Cačēa Šabpāō. 5 pages
 9. Dán maōirē. 1½ pages.
 10. Ušip nuāta. (Penelope's letter—in Irish—to her husband, Ulysses). 8 pages. The MS. from which Coyle made the transcript of this piece was written by "Tomar Cannam a mbealreabien." There is a place of this name in Co. Louth, not far from Inniskeen.
 11. Čpāčt ar laoi na žairžē (Irish and English) 1½ pages of each.
 12. Laoi na Seātžā, with rhymed English translation. 81 quatrains.
 13. mīcēal ua žpāine 7 na šržeōžā—a story taken from "The Irishman," February and March, 1882.
 14. The vision of Merlino, with English translation by James Coyle. 12 pages of each. He says he "had it in his head" for 20 years to translate "Merlino," and he fulfilled his resolve in 1882.

15. Rann Oiaḡanta, with English translation by J. Coyle. He says—"The above poem nearly in the same words is about half of *Ouan an tsLánuigheóma*, in the 'Pious Miscellany,' by *Taobh Shuvalaé*. The words are not the same all through. Did *taobh* improve this old poem and add to it, or how came the slight difference?"
16. *Moltaó an tsacramuint beannuighe*. *Donn-éada móir ua dálaig*, cct. 5 quatrains.
17. *Triúir atá as bpaé ar mo báir*. *Donnéada móir ua dálaig*, cct. 5 quatrains.
18. *Laoi Manuir mhóir*. 6 pages.
19. *Laoi Caḡa Shápa*. 7 pages.
20. *Bhuigín Eócaró béil tseirg*. 11 pages.
21. *Oireá ar tuiatvan*. 5 lines.
22. *Laoi na Sealḡa*. 13 pages.
23. *An tseir lpaé*. 1 page.
24. *Maipéann beannuighe páopaig*. 1 page.
25. *An beacaé uatbeaé*. 1 page.
26. *Laoi Manuir mhóir*. 4 pages. This repetition of the same piece in the same MS., represents different versions of it.
27. *Léigear an ḡúta*. 1 page.
28. *Bhuigín tseir Coiminn*. 4 pages.
29. *Cánam bpaíláró*. 3 pages.
30. *Eiréirge ar tceigearna*. 1 page.
31. *Ouan mhic Muiré*. 4 pages.
32. *Muib na bpeacaé ar íopa*. 1 page.
33. *Dán an Orléin páopaig*. 1 page.
34. *Seoltaó an Spailpín*. 5 pages. This appears to be a local song: several places in Meath, Monaghan, Louth and Dublin, are mentioned in it.
35. *Cánam bpaíláró*. 1 page.
36. *Ábpan ar moó coimhaó tseir eoiri páopaig plinceat ḡ maor loé Raḡair*. *Ponn—"Caiplean na pinne"*. 15 verses alternate Irish and English. It is a religious controversy.
37. Irish Address to Daniel O'Connell in prison from the people and clergy of Mullahoran, Co. Cavan. 1½ pages.
38. Irish prayer for Daniel O'Connell. ½ page.
39. Colmcille's prophecy concerning O'Connell (translated). 1 page.
40. Two quatrains on Father Mathew. Remainder of MS. blank.

6. Size 8½ in. x 6½ in. x ½ in.

Date 1889. Scribe, James Coyle. Contents.

1. Irish translation of "Goughane Barra."
2. Robert Emmett's Speech in the Dock. By T. O'N. Russell.
3. A short biography of several saints giving only a few lines to each.
4. Life of St. Anne. 5 pages.

5. Rule of the 3rd Order of St. Francis. 3 pages.
6. Exhortation before Mass, including the Acts, &c. 7 pages.
7. *báir ḡ an Cláirpneac*. Irish and English. A Meath Song, written about 1840, says this MS.
8. The three devils (with translation). 1 page.
9. Page of sayings.
10. *Roirín Dub*. 2 pages.
11. Two pages of theorizing (in English), on the name of St. Patrick. Remainder of MS. written from back, contains a vocabulary, and some few pieces copied from modern publications.

7. Size, 8½ in. x 6½ in. x ½ in.

Date, 1900. Scribe, James Coyle. Contents:

1. *Eaḡra an mpaíláró maoil*: "Copied from two MSS., and translated by James Coyle." 47 pages of each.
2. *tiam* (alliteration) in the foregoing tale. 3 pages.
3. Some pages of poetic quotations in English.
4. An Irish Translation of "On the Green Banks of Shannon."
5. Genealogy of the O'Reilly's of Cavan. 1½ pages.
6. A vocabulary. 1 page.
7. A page of proper names, names of trees, &c.
8. *Capaó an tsúgaim*. 1 page.
9. Two pages of proverbs.

10. Four pages of vocabulary. Remainder of MS. is English, containing an account of Lambay Island, Artane National School, &c. The date of this MS. (1900) makes it interesting, though its matter is perhaps the least valuable of the collection. Here we have the traditional copying of Irish Manuscripts carried down to the beginning of the 20th century. We find MSS. transcribed in every decade of the 19th century, but this is the only one I have seen bearing a date in the 20th century.

ÉNRÍ UA MURḡEASA.

átcuimge.

A Léigheóma an IRISTEABAR—

Ir iomra pite eólaé ptaimac a bi ḡcúig ulaó ar ptaó an dá éas bpaíláró atá tseir aḡaim anoir. áct ar pon tseir ḡ vapaḡta na nḡall pan éirge rin euaíó an tpean-teaḡa ar tuiam annpín níor tpaíóte ná in áit ar bíe eile i nḡpinn. áḡur na pílíóe a bi ann, éan amáin naé bpaíl a ḡcuir pílíóeaḡta le páḡail anoir aḡ na vaoinib, áct tá a n-aimneaca réin éa móir éallte. áḡur ir tpaḡaḡ an vóimín rin. Óir ir vóíópa an ḡpaó bí aca ar an ḡaéilḡ ḡ ar ḡac huile puo baimear le héipinn, ḡ

ba móir 7 b'fíor-óimhín an fuaé bí aca ar an gail, ar a éangaró, 7 ar a éuro nóra.

An fíoréacé a pinne ríao tāmóir-éuro ví caillte, 7 an éuro naé b'fíor caillte, tá rí r'capuigíte ar gíotaib inr na lámh-r'p'ubhóib annreo ir annrúo r'p'íto an tír. Ir í an obair atá agham le bliatáin nó ró fúigeall na fíoréacéa ro a éruinnuigé le céile, 7 tá cáil máir ví agham anoir, 7 tá cáil móir eile naé b'fíor agham go r'eadó. Aghur ir í m'áéduinge oirib a léigseóirí r'p'or a éur oim ar áit ar bíé 'na b'fíor uánta, amháin no don éineal ar bíé fíoréacéa. éúig' uiaó le págáil m'p'ia.

énrí ua murrseasa,
éasán na g'p'ime,
spáio barte.

TAIRNGIRE M'AOILPUAM TAMLAÉTA.

I.

Abair,¹ a m'aoil² tamlaéta,
sgéala³ óeiprú⁴ an toimhín,⁵
cinnead fear na talhán-ra,
ó'r tú at-éi 'r oo éonhairpe.

II.

Innir, mun baó ainéarfa,⁶
ó'r tuit ar eol gac éin-éirp,
cionnar b'ar⁷ na haimpeara
atá éugamh, a éléirp.

III.

Ní túigim le tairngire,⁸
áet ro amáin, a m'aoil⁹ óirp,
biairó i n'óeiprú¹⁰ ainprie
táir ar a¹¹ lán de óaimib.

IV.

Déarfa i n-uét¹² gac aoin-tige,
saoir i n-uét¹³ gac calairó;¹⁴
beiró goill i n-a n'gaoiréalaib,
agur gaoiróil 'na n'gallairb.

V.

A n-uabair 'r a n-ainprie,¹⁵
leanar ar macaib mílú,
nó go n'óearpnaio a'éirp
'San scoir u'a óis¹⁶ a n'óibirp.

VI.

Léigseóirí oo óanarairb
Seal ar innir f'érólim,¹⁷
ní ar máir pe sacranéaib¹⁸
áet ar oic pe héipunn.¹⁹

VII.

Innir uam, a naomh-éleirp,
má táimic a f'ior éugao,
an anaró r'íol r'aoir-f'érólim²⁰
f'á'n uaoirpe-pe oo bunaró.

VIII.

Mar oo-g'móir²¹ alimairis
na coirp'e-pe²² mac mílú,
sg'p'oirp'ar²³ na gail éacá-ra,
ir b'iaró éirp 'gá óirp'eo.

IX.

Ní r'aoa go b'f'iorp'arótear
na neiré atáim oo²⁴ ráda;
nā léigseó an mac míorhailéar
sinne oo b'p'iré ar an lár-rin.
Abair, a m'aoil,²⁵ g'p'le.

¹ Abair uimh. ² amol. ³ r'géal. ⁴ óeiprú. ⁵ toimhín. ⁶ ainéirp. ⁷ oo b'ar. ⁸ tairngire. ⁹ amol. ¹⁰ óeiprú. ¹¹ [ar lár]. ¹² ainéirp. ¹³ ainéirp. ¹⁴ calairó. ¹⁵ ainuabair ra nainprie. ¹⁶ táimic. ¹⁷ f'érólimíre. ¹⁸ sacranacha. ¹⁹ héipunn. ²⁰ r'aoir f'érólimíre. ²¹ óeiprú. ²² coirp'e-pe. ²³ r'g'p'oirp'arótear. ²⁴ ra. ²⁵ amol.

T A G R A.

'Sé mo éuairp, gur 'ra éúigseó céao uéas oo cumaró an uán ro. An éineal méataraéta atá ann, ir r'p'irp'ing plúirp'ead é i "n'Óuanairpe f'inn." Oo éuaró ré óiom é éeapruaó i n'gac áit.

Tamlaéta: Tá f'ior ag an r'aoíal go b'fíor tamlaéta m'aoilpuam (nó tamlaéta, mar ir uéiréanairp bí ré i n'gaoiréil) i n'uib óúncáda n. 'ran uúeairp atá i otaob éiar u'uib óruim Cuallann i lár-rin.

"m'aoilpuam, eapros tamlaéta, 787: níor hítearó p'oir agur níor hítearó uimh ag manéair m'aoilpuam le n-a ré féim; iul 7" (De Quibusdam Episcopis, ag Dubalac Mac F'p'irp'is). Ní'l ainm an naomh p'eo caillte ar r'ao oimhín inuip féim. Réad, tá Cnoc m'aoilpuam le hair p'áirp'e an f'ionnuirp'e,

7 vo cμuinnizéi coméatán nó pátrún i ucámlaét
so utí túp an naomhá céio véas nó fá'n tuaim
rin. dée, náir náiréad uóib; Rinne na daoine
"Moll Roone" u'á ainm 7 vo fáirleavair sup bean a
bí ann!

Cinnead, a., cinneamaint.

Mun baó ainéarfa, a., munab (mapan) ceir-
eanna iao náe ceairt uam vo éur oir (o'fíarfaize
úiot).

Ar eol, a., ir eol; ar, a., an éuma fáolmair.

Uair, a., uair, uó ueró (a uair).

Ní úilgim le tairngir, a., ní'í son bainc asam le
tairngiréad, ní hé mo fáol-ra (fáolra-pe) an tairg-
iréad.

Uaimib; b'féoir sup "úinib," a., "glúinib" nó
"treabannab," baó ueréte annpo. Tá "uine" beo
i mbéal úirgiallae fóp.

Saor i n-úte fáe calatú, a., ceapraúte i lár fáe
baile cuam (éum luigir vo téanam?).

An anfaró, a., an bpanfaró. An anfaró riol faoir-
féiróim fá'n faoirpe-pe vo bunad, a., an mairiró
riolót féiróim uarail an faoirpe peo asur iao 'na
ginead (nairiún) fóp 'na uairó?

'Sá úirleat, a., u'á úirleat (u'á uirleat).
Vo fleamnuiz fíor-faegán ve éanamnaeap irceae
annpo, a., "sá" i n-ionat "u'á," map ní hé anáin
so n-abairteap i n-úirgiallaib "tá fé 'sá léatbáil
rin," a., tá pé as léatbáil (úirleat) an fíur rin, dée
uairteap fóp annpo "tá pé 'sá léatbáil," a., tá
pé fém u'á léatbáil (úirleat), a., uume éisim eile
'sá buatú bpié fulaingéae.

Síuót lánirgíuine H, a., lánirgíuine úir-
giallae acá anoir as éurí ó muirgeara, an uán po.

SCOSAM LAROE.

na BEARFA CRUAOA.

We have decided to devote some space every month
to short discussions amongst readers of IRISLEABAR
NA GAEILGE on points of grammar, on difficult or
unusual words, &c. We should be glad if readers in
the different provinces would help in this matter.
Students of Irish are constantly picking up out-of-the-
way phrases, words, &c., which should be set down
and discussed in some one of the League's publica-
tions. For the convenience of such we have decided
to re-open under above heading the "Notes and
Queries" column of the old IRISLEABAR. We ask
our readers to take an interest in it, because without
their co-operation we cannot hope to make it interest-
ing.

The following have been sent us by "Mac Léiginn":

To the Editor, THE GAELIC JOURNAL.

A éapa,—

A few things puzzle me. I, and I am sure
many other students of Irish, would like to see them
cleared up. Here they are:—

(1) In the expression "ní fuláim," what is the
exact meaning and origin of the word fuláim?

(2) What is the origin of the expression so nuize
peo?

(3) Is the expression so utí really followed by a
nominative case?

(4) We often see written caelín ní hualladán,
máire ní heróm. Is not the use of "h" wrong
here?

(5) What is the accusative case of an t-uball, an
t-uball? Do you say u'íe pé an t-uball or
u'íe pé an uball?

(6) Lá íitib an éirece is the equivalent of Tib's
Eve. Can the origin of the expression be
traced?

(7) How translate, "I got a house built by a
mason?"

Perhaps you will kindly clear up these little points.

MAC LÉIGINN.

8. Will some Western reader give us an explana-
tion of "ar céol na bparé" in No. 42 of Sean-
focail in this number.

9. When relating a bad or terrible story against
some person, I have heard the phrase "ní eitead
músa uó é" (?). It seems to be used as it were to
ward off the evil consequences of the relation from
the speaker. Are any variants in use? What is the
phrase composed of?

10. In eadepa fáolra an amairín, lines 135-138,
a noieum vo éabair map malarpe le buiréap
ar ueré fan mbaile nó i fáolae fópé éisim
ar ueré fan mbairínag am neapruadú uir fáolraib
as peic mo éeapmáina nó as pmaetruadú mo éréuóe,
what is the likeliest meaning of the fourth word in
last line? John Fleming translated it: "trenchers,"
but this would appear inconsistent. I should say
Donnéad Ruad was referring to his verses, or possibly
to his quarter's fees for tuition. Can any reader
supply a better solution?

"FACARA ÉILGEAD."

11. Will some reader kindly explain the meaning of
line 309 in poems of Seán Clárad:—

"Tuirgim an léiginn fáe cuirpead uéin."

"SEAN-URIOCEAD"

12. In the poems of Seán Clárad, No. 12,

"Cap éir mo éuapra
níor léigeadú puaan uam
sup aontuiz puaape
lem' ar fan níollt,

the verb aontuiz in the line is glossed as "I agree,
become familiar with." Would "approach" be a
better attempt?

"AN CAT GLAS."

CLÓDANNA NUA.

Cuirtear aς tréall óráinn, "AN SON BAILE AGUS TÍRE," óráma éiríe gníomh uo péiríob Séamur Ó Duinnne. Uo éannaic a lán agáinn an óráma ro uá léiríuáó i mbaile áéa Cliaé ip i gCoirceais. 7 ní puláir nó éairín linn. Óráma gairíu ip eao é 7 níl óe loét agáinn aip aét ionannáiláét na ngníomh. Cuirteann roin corp aip a léiríuáó aςe póirínib féin ucuaisé. Tá eamnt máiré, 7 ciall máiré 7 comairle máiré ann. Ip iao Meimntirí pollamam, i mbaile áéa Cliaé, atá gá éurí amadé, 7 méal reao a fíada.

I gcaréamh an mí reo gairí éaríann éurí Connraó na Gaéoilge tré leabairí amadé. An éao éeann uíobh a. poelóir an leasá, an t-áipeamh pocat a fuairí uairí i gComórtur 28 ran Oipealéur, 1903. Bí beiré éiríe reo, an Uoétúirí Tomár MacCoircealá, Gaéoilgeóirí máiré, 7 R. Ó haóda. Éurí Uoétúirí Mac Coircealá an uá liorfa le éiríe, 7 reo anoir agáinn inr an leabairí ro iao. Tá a lán u'poclairí úráiréada ann, aét tá poirnt uíobh i n-eapam aip leirí. Ní raib leiríear aip rin aét tá rúil agáinn go gcarbrogáir le Uoétúirí Mac Coircealá ip go gcuiríar leirí an áipeamh a éugann ré uúinn. Réal, fíada an leabairí.

An uaria leabairí go bfuil Connraó na Gaéoilge tarí éirí éirí é éurí amadé, an fíibín an t-ainm atá aip. leabairíín pingne ip eao é. Tá uoiré ginn u'ánpáiríu aét éaríneamhá ó éiríe éannaic ann. Ip raib linn ná fuirígníó bheirí eairíaríóe uen tróirí ro ó éiríe éannaic. Ní puláirí nó beríó glaoáé aip an fíibín. Fáilte uainne poimac-ra a fíibín.

An tréiríá leabairí óe éurí Connraó na Gaéoilge, ní na mbreáas. áé-éiló é reo aip réal uo bí i "Scéalairéaét éiríe muan" aς púpaiz ó laogairíe. Tá poelóiríín ip águirín leirí annro, 7 gao níó go rnarfa ip go plocáiré fé marí ip gnáéaé ó lánm an laoiríis a. áru-breáóirí na héiríeann. leabairí leat-pingne reao é reo 7 geubáirí tré an bpoiré é aip réampa pingne.

Fuaríeamaipí ó dongur Mac aoirí, i Stúilte uá leabairí i nGaéoilge na halbann "GUIDE TO GAELIC CONVERSATION" by Lachlan Macbean, an t-ainm atá aip éeann aca. Ip fuiríe aétíne gup beas uoiríuáéat roirí Gaéoilge na héiríeann 7 an "Gaéoilge" fé marí a labairíarí i meapc beann águirí gleann na Scotia bige. Scilling ip méal, glan, fíada an leabairí reo, 7 an té ná réapraó na haonguirí ip na halapraoirí a éuiríne u'éirí an leabairí reo a méapiríuáó ní glacraimíir léar lae aip a inntleáet. Beao an leabairí ro an-úráiréaé i gcoirí uoime a éiríeann aip cuairí i n-úléatirí na halbann.

"URSÉULAN GAÉOILGE" an t-ainm atá aip an leabairí Albanáé eile a fpuirí rínn. Tá éiríe cinn uo réaláirí beasá ann. Uiríréalá ip eao iao a gnóéirí uairíeanna aip mórí an éumáinn Gaéoilge i nAlbainn. Tá an leabairí ro aip n-a éurí amadé fé uéuríaríarí an éumáinn éeanna. Tá na réaláta go eanta ip go éaríneamhá ann. Uo b'fíú uo éurí uáirí réiríneóiríib féin an leabairí ro uo léiríeamh éun ríor u'fááil aip réoirí neapiríuáirí ip aip innpirí éaríneamháis réal. Níl éan-tríáet éarí puoáiríí fuaríada ionnta. Go uoiríín ip móirí atá roirí iao féin 7 éurí uo na puoáiríí a éuríarí i gcló annro i néiríinn.

Éurí an t-Irish Book Company céol-síre IV, V, águirí VI, i n-éin-leabairí ánpáirí aς tréall óráinn. Éurí nua ip eao éurí a ré. Tá gíoraí uapra ann; ánpáirí atá coiréanta aip éuríuáirí éeóil, 7ríl. Uíarí go minic aip loirí "bhuáé na Carraige báine," "Áililíú na Gáirína," "Bea Dubh an Gleanna," "An Carabáir," 7 "Ó 'Bea an Tíge eaoé an ghuairíín rín opt." Táro-ran i gcuirí a fé uo'n céol-síre, i bpoáirí a lán eile. leabairíín uap éaríreaoé ip eao é reo. leat-méal a fíada.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

Cáiríarí porta Gaéoilgeaé!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltarí líríeada i uoaoé eagaríreóiríeada go uoirí an fearí eagarí; 7 líríeada i uoaoib bairíreíge go uoirí Stúiríreóirí, Oiríis an éannaicéa, 24 Spáiríí uáéatíamé uí éonáil, áé Cliaé.

IRISLEABAR na DAEÖILDE.

Iml. 14.

Át cliait, luíghasa, 1905.

U. 179.

CLÁR NA hAimíreac SO.

Cleasa Spinn agus Magadó.—II.

"Coir na Teinead."

Sean-focail.—II.

Tomár ó heidin.

Seán Ó Saúpa, file. VI.

Oinnreanúr.

baíntaíocht ian-múrepaige

ó Concubair ó muinnescáin.

Tipra páine

ó míceál ó béapais.

Na Dearra Crusda.

Leap na nGaebeal.

Séamur ó muirceartaig.

Clóðanna Nua, 7pl.

4^d.

Cirio an bpoirt—4thd.]

—❖— AN TAE IS FEARR —❖—

MADIGAN BROS. forward 5 lb. of their "MATCHLESS" TEAS to any part of the United Kingdom Post Free—by this means Consumers purchase from 4d. to 8d. per lb. under usual prices.

Ar 1/4, 1/8, 1/10, 7 2/- an punt.

uisge beatao, toga sean-uisge beatao éireannaig.

16/-	18/-	7	20/-	an galun.
32/-	36/-	7	40/-	an tairpín.

**MADIGAN BROTHERS, Wine, Spirit and General Merchants,
45 HENRY STREET, DUBLIN.**

An lonoub

A Collection of Traditional
Songs with Staff and Tonic
Sol-Fa Notations.

Selected and Arranged

BY

MARGARET HANNIGAN and
JAMES CLANDILLON.

Paper 1s. By Post 1s. 1d.

ADDRESS:

Manager, Gaelic League Book Store, Dublin.

An Doctúir

A COMEDY IN TWO ACTS.

By JAMES O'BEIRN

Paper, 6d. By Post 7d.

THE WITTIEST LITTLE BOOK YET PUBLISHED.

Cáir saipe eugáinn read. Níl againn le
deanam act An Doctúir a ceanam.

leabrain an irisleabair.—III.

Scoil Saevealac

ΔΙΣΤΙ Ó

"Conán maol," "beirt fear,"

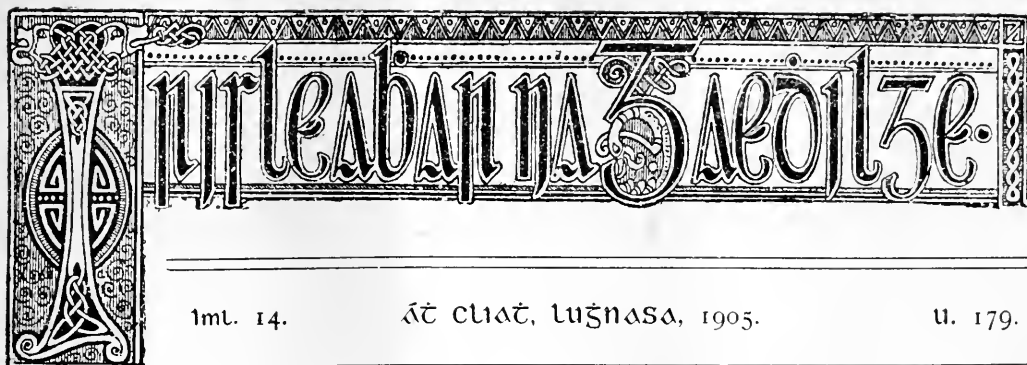
an tathair pádraig ó Duinnín,

agus "Spuaḡac an Tobair."

To be had from Manager an irisleabair, 24 Upper O'Connell Street; Eason and Son, Abbey Street, and all Booksellers.

PRICE

TWOPENCE.

cleasa grinn agus maíaró.

II.

“cois na teinead” do scríob.

Seo cleas eile ar a mbainí an t-aoir ós ruit mór, pé rin aís cup ceirteann ar a céile. Is gnátao dóib na ceirteanna a beir i n-a pannaib aca.

- (a). Is long ar loe í,
Is bairle ar pór í
Is dá éad oir í,
Is ceirt mór oir í.
- (b). Neas fúirdeige ar ríab,
I mballín dian daingean doct,
I mbun an cúirnín ear éraobais.—
Is ní cúirpead éire amaé mo ceirt.
- (c). Deas fáda uasal aís reuabao an
cúirleán
San éraob, san éuaille, san reuab,
San reoéán.
- (d). Ceatpar aís ríe,
Ceatpar ar eirí,
eirí uas éanaí eolair
Aisur mac úi síoblaéán aís ríe 'n-a
noiaí.
- (e). Ceirpe muca, píononna bána,

aís réadaint riar ar éarraí a
Dála:

Isto ríad a réioeairí ra réáiní,
Is ní éallio ríad oirpead an gnáine.

- (f). Deas fáda sílégeal
aís ríleao na mbraonab
'Sí aís fáire a cúirp réiní.
- (g). Fear fáda dub
Na fearaí ra énoc,
'S san poeóg n-a éorp,
Aet poeóg le hóc.
- (h). Ceirt a bí ar earrós réadéam ar
ríí lá:
Seirpar fear i gceart aís don
mraoi amáin.
- (i). Cop úinín cúinnead, cáinnead,
A béal faoi ra éon i n-áiríe.
- (m). Úbailín buíde ar bair na tuinne
báine.
- (n). Téirdeann pé anonn san báo san
long,
Is tigeann pé anall san báo san
long.
- (ng). Ceirpe ba breaca aís léimé ear
leacain:
Ní gnúraio ríad. ní gnúraio ríad,

- Aḡur ní fáctar a loḡs i nḡorpar na
 buaile,—
 Ceirḡe ba cuanta com-bḡeaca.
- (o). Scolóḡs liac an tige-reo iar
 aḡ toul ar biaḡ ra tige reo coir.
- (p). An puo a ḡéineann rí ra ló bíonn
 ré n-a éirḡaḡ artoirḡe uirḡi.
- (r). Tá tige bán iar annro,
 aḡur tige buirḡe irḡis ann,
 aḡur ní féirḡi toul ar an tḡis
 mbuirḡe,
 ḡan an tige bán a bḡeacḡ.
- (r). Buirḡin (bḡairḡin) óir ar bḡar
 laḡarḡe.
- (t). Tá tige mór ḡallḡa iar annro, ir
 ḡan fé aḡt aon éor.
- (u). Ceirḡe rlaḡa míne, péirḡe, aḡ
 ruḡal an tḡirḡe 'r a mbéil rḡa.
- (aa). Do ruarpar léine ó mḡac an Ríḡ,
 ir fíor ḡo bḡuḡ aic buaḡ
 bí rḡail na ḡréine tḡí n-a tairḡ,
 aḡur í ḡan mḡe, ḡan rḡe, ḡan
 rilleaḡ ḡan ruḡ.
- (bb). Cupán óir ḡ cor ar,
 aḡur o'ólḡaḡ mac ríḡs deoḡ ar.
- (cc). Dean fára ḡléirḡeal,
 aḡur coirḡ oá tairḡ féin uirḡi.
- (co). Bíonn rí coir, bíonn rí iar,
 bíonn rí i nḡairḡóin ḡleac Cliaḡ;
 ir mó a ḡreim ná ḡreim capailḡ,
 ir ní ḡlaireann rí an biaḡ.
- (ee). Moirḡin ḡan tón lán o'féoil ouine.
- (ff). Tá tigrḡin beaḡ iar annro, ir fáḡaim
 na céarḡa rḡeḡe ann: aḡt ní
 bḡaḡaimn-re ná mo éirḡ éarḡis
 rḡeḡe ann.
- (gg). Oirḡeáinín, oirḡeáinín, lán de coirḡ
 mineáinín.
- (ii). Lán páirce de ḡairḡaib bánḡ, ir
 ḡairḡaib deaḡs earḡarḡa irḡis.
- (ll). ḡirḡiaḡ beaḡ lomnoḡa
 aḡ ḡabáil tḡí coirḡ baile an lompḡ;
 nil eḡann ra coirḡ ná buaileann
 buille
 ar an nḡirḡiaḡ beaḡ lomnaḡa.
- (mm). Éim éuḡam an éḡain ir mó ál ar
 bíḡ:
 Níor éirḡeaḡ ruḡm í, ir ní mó ruḡs,
 ir tá naor naonḡar innti irḡis.
- (nn). Molt iarrḡam ir eḡball oina ar.
- (oo). Siúro ra éúinne é ir oá éeao rḡil
 ann.
- (pp). Oá ḡe rḡmḡ ḡe
 Oá ḡe i nḡairḡ ḡe
 ḡe rḡir ḡac aon oá ḡe aca.
 An iomḡó ḡe bí ann?
9. Sé cuma ḡo n-imḡrḡar an cleaḡ ro:
 ḡeall a éur ríor cé deaḡraḡ i ḡearḡ iao
 ro ḡan a anál a éarḡac.
- a. Cat bḡeac, bḡoc rḡonn, cor cam cam-
 eḡballac: oá éeann deaḡs de éarḡaib
 bḡeaca, bḡoca rḡonna, cora cama cam-
 eḡballaca.
- b. Do rḡirḡ cleaḡ uirḡe rḡe uirḡe, rḡe
 eórnḡan, rḡe coirḡe ar lár loḡa le cor
 coirḡe coir coir an éórnḡa.
- c. Tá oá lár ruḡaḡ ar oá ḡruaḡ an
 mḡointeáin,—lárḡ aca níor ruḡaḡe ná an
 ruḡaḡ-lár. Sé rḡuḡarḡ an lár ruḡaḡ ba
 ruḡaḡe ná an ruḡaḡ-lár: “Rru!” arḡ an
 lár ruḡaḡ; “Rru!” arḡ an ruḡaḡ-lár.
- d. I mbḡeac an rḡmnaḡ, cao a beirḡ
 aḡaimn? Cḡubín capailḡ, nil ar mḡirín,
 céirín mḡice, an rḡub 'r an rḡonn, 'r an
 buillán bḡeac. Cá bḡuairḡ an cnám
 rḡm? I nḡorpar de tige-re. Cao í an
 féoil? Féoil an ḡearḡiaḡ? Cao é an
 ḡearḡiaḡ? ḡearḡiaḡ ar ḡorḡ. Cao é

an gort? Gort an tigearna? Cao é an tigearna? Tigearna dé Seagán? Cao é an Seagán? Seagáinín ríopaé, Seagáinín ruapaé, Seagáinín ruao na scaitíní.

10. AMRÁIN NA MIONGHARÓE.

Ir gneanmáir an nío úo do éonnac ir me im gárlaé:

Eilic as buaint, eilic as táirnam,

An carriao móir as déanamí ríaca

Ir oréoilín tearmáis á éaríeam i n-áiríoe.

Náé gneanmáir an nío úo do éonnac ar na bóiríob?

Seiríoe ir muc aise as toul go oí an póna;

Sealban ir clairíeam aise as coméarcar le rmólaí;

Earcú ra linn ir náir éiríobú a bróga

Ir cia éiríeo na caoirí; ra gheimíeo as baínt míoia?

Éonnac-ra éiríin glar ar banb éiríac tuihe;

Smólaé breac as teacé ar élar n-a ríuio;

Óá rpeirí gneanta ar laéam breáí pé n-a élaríeam;

Ir éiríte ar éat as teacé ón Spáinn le fíon.

Éonnac-ra an muiir as toul ar mangaríam ruar;

Úríte ar muiic as toul go gailín ar cuairí;

Píce as luic as ríe ar éaríob go éruarí:

Ir clairíeam as éiríe as ruagairíe máoríarí ruarí.

Éonnac-ra Corícaí; as ríe ar póta blácaí; U'le áé' Cliaé as éiríe ríarí; muiinníerí míoie,

Clanna Caoilte ar muin óá éaríu; as toul go hliú Rácaé

Ir Tí; mólaíe ar muin capairí as toul go pórláiríe.

GLUAS.

8. ar pórt, on the bank, on dry land.

Óá éáo óir, two hundred-weight of gold.

imbáilín, in a little spot. Pron. Bau-Leen.

imbun an éúirínin (? cúilín), a little lock of hair
gan cuairle, a stick, the handle of the brush
gan pócán, heath, &c., in form of a póc or tuft.

Oipeo an gáinne as much as a grain,

as ríeo na mbraonáib, metric for as ríeo na mbraon. Perhaps some Western or Northern readers would inform us if the -ao in the end of this verbal noun is pronounced, = oo. The Munster usage is not reliable on this point, but we find the spelling ríe very common in MSS.

potós le holc, i.e., which tends to evil.

Cúinneac, having corners or angles: cáinneac formed from cúinneac: cf. tubairt pé, tábairt pé, puta paca, &c.

á; léimé, as léimíob, leaping.

leaca, in topography is applied to the side of a hill, a rising ground beside a stream.

ní gnápar, they do not low; this word is applied to the quiet lowing of cattle; it also means a moan of pain, grief, &c. ní gnápar, see cáinneac, above.

ní fáctar, the pres. auton. of fágam.

Cuanra, fine, noble.

as toul ar biaó, as toul a éaríeam bíó, going to eat food.

baipéilín is pronunciation given in South Munster to bpaicilín, a sheet.

gan níge, gíle, neither washed, woven, folded, nor sewn.

miois n, a little mug.

míreáinín, dim. of míreán, a kid a young goat.

gáinínín, dim. of gáinan, a calf

lomnocta, bare, naked.

naoi naonbair, nine times nine persons

molt, a wether, a sheep.

Roim gé, in front of a goose. In S. Munster at least the m is unaspirated.

9. Cam-éiríablaé, having a crooked tail.

Cearc uirce, a water-hen.

míe ar míerín, honey on a platter.

an túb 'p an tonn, i.e., the black cow and the brown.

áé Seagán, the mac in surnames is often contracted to áé. The word following is not aspirated.

Seagáinín ríopaé, good for nothing, useless.

10. as táirnam, as baíruíeo an éiríar, gathering the corn.

An carríeo móir, the reindeer.

Ṫpeóilín tearmáiz, a grasshopper.

Sealban, a sparrow.

Δ5 μῦτ ἀρ ἑταῖα, chasing cats.

Μυριντηρ ἡλίη, the Durris Peninsula, opposite Bear Island.

PREASRAÍ NA GCEISTEANN.

- (a.) Ṫeipṫear liom ṫurab í reo reáil na ṫealaize, áct ní ṫeabmaizeann rí ṫurab í, (but it does not seem to be).
- (b.) Neao do ṫein fuireós i n-ionao rúl ṫuine a fuair bár ar ḡnoc, ásur a fázaṫ Δ5 loṫaṫ ann.
- (c.) Δη ṫaot.
- (o.) Copra, riní, cluapa ṫ eiriball bó ip í Δ5 riubal. Siní, paps.
- (e.) Ceirpe ḡuine an teampail (rio é preasra do fuairar-ra ṫo háirte uirṫi).
- (f.) Coinneal ar lapaṫ, a lighted candle.
- (ṫ.) Sunna.
- (i.) Cæsar (?) nó fear ṫarab ainm Seirpear a bí pópta aici.
- (l.) báirneac, a limpet, kind of shell-fish.
- (m.) Im ar cūginn bainne, butter on a churn of milk
- (n.) An ceó.
- (ng.) Ṫipṫí, dice.
- (o.) Criaṫar, a sieve.
- (p.) Temē.
- (r.) uḡ.
- (r.) Scáil na ṫealaize, the shadow of the moon.
- (ṫ.) ṫar maṫmize, a fern stalk.
- (u.) Siní bó
- (aa.) Bpat riormaiz, the web or covering on a foal when it is born.
- (bb.) Cíoḡ mná.
- (cc.) Punnan tuize, a sheaf of straw, "pulled" for thatching.
- (oo.) Speal.
- (ee.) méapacán táilúpa.
- (ff.) Cpuiceós beac, a beehive, "skep."
- (ṫṫ.) Cápṫaí olua, the implements used for had-carding wool.
- (ii.) Δη teanga ṫ na riacle na timceall.
- (ll.) Ppáta lomṫa Δ5 uul i mbéal féarózaḡ; lomṫa, peeled.
- (mm.) long.
- (nn.) Snáṫao reamap, a "darning" needle.
- (oo.) Δṫṫuirṫ.
- (pp.) ṫpí ṫeáona.

ṫá buirṫean Δ5 poṫlum bpeaṫnaipe, an iarpacṫ po ré réir Mr. Timothy Lewis, B.A. Y mae Cymraeg yn galed iawn, ond y mae yn dda genym fod i'w dysgu. Y mae genym Athraw da. ṫaitneann an teanga nua linn ṫo maṫ.

sean-ṫocail.

II.

ṫo bauiṫ ṫomás ó heirṫm.

132. Comarṫa na ṫealaize. Bṫi rean-pear boḡṫ rimplirṫe ann faṫ ó a cūir a cūir aipṫio i bṫolac ar ásur na ṫealaize. Tamall n-a ṫiaṫ ran nuair ṫeapṫiṫ an ṫ-airṫeao uairṫ cūair ré ar a ṫṫeuiṫeacṫ, áct má cūair, níor b'féirṫi le mo ṫuine boḡṫ rimplirṫe éirum ar bṫṫ ṫo baipṫ ar a cōmarṫa. Fuair ré an ṫealac ábpaṫ ar an áit i n-a riab rí an oirṫe ṫo cūir ré an ṫ-airṫeao i bṫolac, ásur cūir aip é ṫéanaṫ amaḡ. ṫuṫar Comarṫa na ṫealaize ar cōmarṫa rimplirṫe ar bṫṫ mar rin ó ṫoin.

133. Ceannaḡṫ muc i mála. Ceannaḡṫ ṫan aṫapṫ ar an ruṫ.

134. Cuairṫ ṫan fuizleac, .i. cuairṫ fáṫa.

135. Capṫar na ṫaoine le cēile, áct ní capṫar na cnuic ná na rṫéirṫe.

136. Cuireacṫ amaḡ le capṫ an ṫrúṫáin é.

137. Cail ré ra capṫ é.

138. Ceann mōr na cēille bige.

139. Ceannuiṫ oṫoc-muṫ ip bēir ṫan aon ruṫ.

140. Cuairṫ ṫearp ip í ip fearp.

141. Cōṫaṫ an ṫuicín ṫraṫnac áṫa, nó cōṫaṫ an ṫuicín áṫa i Muicín an ṫara. Ip ionann an ṫuicín ṫraṫnac ásur an fear ar cāimic pāṫmaiz cūize le haṫaṫ é iompóḡ cūn an cṫeiriṫí rí.

142. Com-faṫa cēirṫear ṫear ásur fuacṫ cōm-faṫa cēirṫear fuacṫ ásur ṫraṫ.

143. Com-faṫa ṫob an ṫéirṫ ásur ṫob an ṫannṫail.

144. Cairín na feirge. Cuir pé cairín na feirge ar péim.

145. Creidim ó dubairt tú é gur fíor duit é.

146. Cairéirí duine fanaíct nó go mbeir an éinneal cairíte ; .i. le n-a búr.

147. Cuir mé mo náire faoi mo éoraid.

148. Cuir do náire faoi do éoraid.

149. Cá bfuil an rheaéta móir a bí faoió ann. Cár pé ? Ó, cá bfuil an rheaéta móir a bí faoió ann.

150. Connaic pé muidéirí a gur d'á lá an tsamhraid. Fear a bí an-bóet a gur tá farúbhí anoir.

151. Cuiread fceiréirí na n-éan pionn oiréa.

152. Ceangal gan fceiréirí oiréa.

153. Cairín ós ir a ceangla n-a póca go bporairí rí.

154. Com cháríte le coir deiréirí cair.

155. Ceann ran aóiréirí.

156. Com muid le gao.

157. Com bog le luir.

158. Com muid le muid.

159. Com fear le domblar.

160. Com tuig le ceap.

161. Com fíunneac leir an ragaic.

162. Com cneap leir an ragaic.

163. Cuireann an fear láirí an fear las i n-íocairí.

164. Cuimníz ar an arán a hieir.

165. Comníz an oiréirí leat ; ní bogaí duit an duine macánta.

166. Deamán duine bíor go maic óon comairí naé mbíonn go maic óó péim.

167. Óá fáir ir mairéirí tú 'reac ir mó fceiréirí tú.

168. Óá méac é t'oirí 'reac ir mó fceiréirí tú.

169. Déan an obair ir ná bac le do bíceall.

170. Domnall ar meirce ir a bean as ol uirce.

171. Deiréirí déirí do déirí Domnall.

172. Déanann cearí cearí eile amac.

173. Óá fceiréirí teac an táiréirí níl fáilte gan díol ann.

174. Dubairt bean uim go ndubairt bean léirí gur éirí rí bean d'á fáil.

175. Deiréirí a éirí rí éirí oir.

176. Deiréirí ceac ceo a gur ceac ceac gao.

177. Déiréirí pé rairí fceiréirí déirí.

178. Óá éirí gao na hoiréirí. Bíonn duine tinn faoi óó bíor tinn pan oiréirí ná pan bí.

179. Déan mar déiréirí ríac acé ná déan mar déiréirí ríac. (Na ragaic).

180. Óá fáir é an t-ól ir ceir a deiréirí.

181. Óá gaoir duit do comairí ir gaoir duit do léirí.

182. O'oiréirí Óia congnaí leir.

183. Deiréirí gur ar an ceir acé túir a gur deiréirí an duine.

184. Deamán a mbeirí rí deiréirí acé acé ríir ir ceir-mairí. Bíonn i n-íoc le déirí.

185. O'oiréirí muc éirí péim ceirí.

186. O'oiréirí a éirí ceirí ar nóir luir fáil leirí. Ir é rí le fáil, gur imirí pé go dona.

187. O'oiréirí pé mar éirí na hárann.

188. Óá fáir ir déiréirí an mairí deiréirí ar rí deiréirí ar nóir an ceirí.

189. Deiréirí go bfuil ceirí ar an mairí a deiréirí Lá deiréirí.

190. Óá mairí naé ceirí do déiréirí rí ceirí : Bíonn bó 7 an mairí o'oiréirí ríir lí mar a déirí bíor an bíonn as an uile buir. O'oiréirí mairí mbeirí pé ceirí deiréirí

ar taobh seo mbeaó ré cairbheac ar an taobh eile. Agus ní mar a céile faoiteuirgear an uile fear an biaó t'itear ré.

191. Duine i n-aghaid an t-aoisail. Duine do dhéanfaó mao rian nóir ná dhéanfaó duine ar biú eile é.

192. Duine le Dia.

193. Dhéanann Dia an ceart.

194. Dhéanfaó (duine) an té a mbeaó teanga aige amac baile áda Clia.

195. D'éireósaó ré do duine mhór éirionna. Dá ndéanfaó páirte don níó do tóircaó nó do bhuircaó, nó don píoc eile mar rin. Aét gan neart do beir aige air, aóearfaíde leir go n-éireósaó ré do duine mhór éirionna. Dá mbuairfeadó ré a oiróis i scoinne cloíde b'féirir go ndéarfaióde an mao céatona leir. Deirtear é go minic ar an nóir céatona le rean-taoimibh as dhéanann ginnn fúda.

196. De'n éuan an ealaó.

197. Dóis an mhasaó as dhéanann an mhasaó.

198. Deirtear nár dóis rean-éab é féin. Fear do bí as ól bainne buirte aóubairt mar rin.

199. Deirtear gur maic an níó beir as cuimilt do rócaibh dáoinne uairle.

200. Dhéanann duine bíor as mhasaó nac mbíonn a leat faoi féin.

201. D'fár a fiacla faoi dó. Baó éairt do beir níor clirte ná mar aóá ré.

202. Dá dhónaét Maol ir dhona Mullóis.

203. Éanaóái (éantairé) éim-éleirte comg-ióann fiaó i n-éimféaét.

204. Éirte leir an Muimneac aét na bac leir.

205. Eirir an cupán ir an balla. As ól.

206. Eirir éar asur neamh-éar.

207. Eirir dá comairle.

208. Eatoréa bíóó.

209. Fáio ir b'éar an balla aóó ar an b'raoóis.

210. Fáio ir mhasaó téiréaó.

211. Fáio ir mhairfeair mairéaó.

212. Focal na fairé.

213. Fear fuar lá te

214. Fál leir an n'ghairtín tar éir na róglac. As cur fál leir an n'ghairtín nuair beaó an t-airbair ite.

215. Fairtíor na fála éuar.

216. Fan le b'rósaibh an t'rean-duine, i b'féirir go gcairfeadó ré féin iao.

217. Féac móat.

218. Fuar tó amac an dóis.

219. Fásamuit rúo mar aóá ré.

220. Fásann na ba báir fáio ir bíor an fear as fáir.

221. Féaóann cat féaóaint ar níó.

222. Fonn a shabair fonn.

223. Fear na héan-bó fear gan don bó.

224. Fáio ir bíonn an cat amuis bíonn an lué irtíó.

225. Fáilte na fairtíor. Níl fear asam clá'n róir fáilte é reo, aét ir roóc-fáilte é ar éumia ar biú. Fáilte éum t'roa, b'féirir.

226. Fear gan áirto.

227. Gac dalta mar tóisear.

228. Go t'éirí grian go³ g'rinneall ní mhasaó fiaó go h'fearann.

229. Gníomh a éirteuirgear.

230. Gac line as aóil i mine asur i mbréige.

231. Gac róghair as aóil as deirfeadó asur as léige.

232. Gan tó i b'poll tige liabáin asur cloé ar do píobáin.

233. Glac a b'uirtí tó aét buillí.

234. Gníonn taré taré.

235. Gheobair tó i n-aoileac na bealtaine é. Aóearfaíde go minic i t'aoibh níó beaó ar reacrán rian tíg.

236. Gearraíodh gan imearraíodh. Deapa gan imearraíodh d'airiúgear anghro. U'féiríur gur b'é an ceart é.

237. Go mba túirce balb éú ná b'réasac. Doéarparíde le tuine go mbíonn récal maíe aige.

238. Go méatúigíó Dia an maíe, go laíóuigíó Sé an t-olc.

239. Go rábálaró Dia a maíeíreaca agus na daoine plán. Doéarparíde tar éir doec bainne d'fáíáil agus d'ól.

240. Go méatúigíó Dia maíeíreaca an bainne asat.

241. Go neartúigíó Dia uib.

242. Go raogáluigíó Dia ríó.

243. Go méatúigíó Dia im agus bainne asat.

244. Go noéanaró tú arís in do pláinte é.

245. Go mbeirumíó beó ar an am ro arís.

246. Go maíuró tú ir go ícaíeíó tú é.

247. Gaé uile baibín as toéait do péin.

248. Oimeac Uí Úrúan ir a d'á íúil n-a úiaró.

249. Ir fearr coisíle ar uéir 'ná ar oíreac.

250. Ir dona éú ná poll Ó Uíóin.

251. I n-antíac éuigíear a lear don éireannaic.

252. Ir fearr an maíe a doéantar 'ná an maíe ná doéantar.

253. Ir fearr an maíe atá 'ná an maíe a bí.

254. Ir maíe a bíor as caínte leir na coraib íaró ir tá an ceann le fáíáil.

255. Ir í ir goíre don éoróin.

256. Ir mó a éoir 'ná a éairíe.

257. Ir binn beal n-a éort.

258. Ir ballaí fuara doéanar bean tíge fuarac. Teac fuar folam doéanann pé oróc-bean tíge.

259. Ir fearr cara ra éúir ná bonn ra rparán.

260. Ir fearr breacnúgac roíac ná d'á breacnúgac 'oo úiaró.

261. Ir fearr íreim de éoróin ná d'á íreim de éat.

262. Ir ílar íar na éuic éíar uáinn.

263. Ir léir don d'áil a beal.

264. Ir fearr ríre gearr 'ná fearr íarac. Suir ríor má tá oíreir péin ort.

265. Ir goíre cabair Dé 'ná an toíar.

266. Ir fearr íreim 'ná neart.

267. Ir fearr mac le imíre 'ná mac le ól.

268. ítear íar taréir na Cáíca.

269. Ir fearr éan in do láim 'ná d'á éan ar an íreoiró.

270. Ir fearr ríre n-a bun 'ná ríre i n-a áit.

271. Ir íreir íre i n-aice na míne.

272. Ir fearr an éoró 'ná an t-uáig-near.

273. Ir íomó lá ran íeill oráinn. Tuine eile: íac mbeir gaé don d'áíra lá asáinn arí.

274. Ir mall 'ir ir oíreac oíogálar Dé.

275. Ir maíe an maíeac an fearr bíor ar an talam.

276. Ir maíe an t-íománaró an fearr a bíor ar an íeíreíe.

277. Ir míne a éim tuine a lear d'á noéíin.

278. Imíreíeann an b'réas; íanann an ííunne.

279. Ir míne a bí íráíó íeannamíle agus d'áíamíle dona.

280. Ir maíe a caíltear le uair anam. (aníáite). Doéarparíde mar íeó le fearr d'óíreíeíac lá íeíle nuair beac an lá n-a úiaró go b'réas.

281. 1r fearr marcaígeadé ar shabair 'nád
coirítheadé d'á fearbar.

282. 1r muidir fíon; 1r fearb a íoc.

283. 1r fearr é 'nád a luad.

284. 1r minic d'ól mé coróin leat

1r bonn mo bhríge bhríge;

ádt ní ólfáinn-re níor mó leat

Dá mbeinn as ól an uirce.

285. 1r luadémar an t-anam marí aoub-
airt an táilúir asur é as m'í ón nshan-
dal.

286. 1r maic é do ghnó go Sarana (as
masaó).

287. 1r oic é do ghnó go Sarana.

288. 1r deapbrádaí don mbár fíor a
éirí ar an doctúir.

289. 1r corráil leat féin tu.

290. 1r maig adá faoi péacáó.

291. 1r maic an iuró rúil a beic leir.

292. 1r iomda róir ceóil a bíor ann
d'uiréarbaíó píobairéadé.

293. 1r beas an deatg a déanfaó bhaon.

294. 1r beas í mádaí an uile.

295. 1r maic an níó an foigíó.

296. 1r faoa ó céile an áit éirígear an
lá.

297. 1r móir é ceannaédt an péigéig.

298. 1r iomda caoi le cat a tádaó
reacáir é tádaó le him.

299. 1r maic a ceannuigear an oiríim an
bolg.

300. 1r beas an bódaí ná bíonn ionntóó
air.

301. 1 ládaí an éirí. 1 ládaí an
bhréim.

302. 1 nveiréó na cúiré.

[ní chíóé.]

"

gluais.

132. Do éirí air, do éirí air, it failed him.

133. Ceannaédt, verbal noun of ceannuig. Ceannaé
is the Munster form; comp. ciall ceannuig.

134. fuigléad, remnant, leavings. The t is broad
in Munster. Would it not be better to spell
fuigléad?

136. By the twisting of the rope; by some under-
hand means. The reference is to the well-known
story of "The Twisting of the Rope."

141. The phrase "Corlaó an tmaígná oir" is
used in Munster for wishing a person a restless sleep.
The tmaígná or cornrake is supposed never to sleep.
Perhaps an tuicín tmaígná might be more properly
spelled an tuicín tmaígná. Though muidir is now
generally fem., still it is often met with as masc.
That it was an old neuter form may be inferred from
the name muidir níct.

143. Also "ní furúe zob an zéir ná zob an
zannóil."

144. fanáédt. This form of verbal noun, with
stress on 2nd syl., is used in Desmond as well as
the form fanáimáit.

152. Scaoilte. Should this be scaoilteáó?

153. Go bporáir rí, till she gets married. Pres.
subj.

154. In Munster the gen. sing. and nom. pl. of cat
is usually, cuir.

160. Teapra, tapra, tar:

162. Com cneapra, as honest.

164. A hieir for d'iteáó (?) past auton. Also,
"baó ceapit uirt cuimneáim ar an dhán d'ieir."

165. "Keep the bad man on your side."

166. Deáman (pron. diún), not a man.

172. Also "diéirígeann ciaróis ciaróis eile."

174. Applied to rumours, silly stories and such like.
Also "Dubairt bean liom go noubairt bean léi, go
muig Seán Dóinnáil uó inóé." A strong way of
expressing one's disbelief in a story.

175. Also "Deapmáó an éleiríge ar a élois."

177. The phrase "pauiríamian" is also used for
"pauirí reactmáine." Perhaps some reader could
throw further light on it.

178. Dá tpeian is the more correct form. Bíonn
uine tinn, "a sick person is twice as sick during the
night as he is in the day."

180. "However long the drink, thirst is the end of
it." Also, tapra, veiréó an óil."

181. Also "Dá zóiré uirt do éda."

183. Also, torac 1r veiréó an uine, éun na
teine tpeallann."

185. "Even a quiet pig would eat (brewer's) grains.
Also, "ná muca ciúine ireáó iteann an tpeiré."

187. Cúdar na habann, the froth of the river.

189. A béapraíóe lá bealtáine, that would be born
on May-day.

197. Also "Dóé an mágaró a óineann mágaró,"
Dóé an mágaró, a likely subject for ridicule. Num-
ber 199 might well be taken along with this.

202. There is none so bad that somebody worse
may not be found.

203. Éanaadái, a usual Western double plural
form.

206. "Between regard and indifference," between two minds.

213. A good-for nothing.

215. Pálaó, displeasure. (Dinneen).

218. An dóig, the correct, likely, manner.

222. Fonn, desire pleasure, humour.

226. A man not worth speaking of, a worthless person.

228. Sjunneall, the bottom of the sea.

229. "It is action that tells."

230. "Every line (generation) getting smaller and more prone to untruth."

231. Every Autumn getting later and less reliable."

These two proverbs are useful as being a Western version of the couplet generally attributed to the "prophet" Mac Amhlaoibh:

Gac bliadóim dá otiocfáir ag toul i bfeice ip i
noébeannaisge

'S gac oream dá otiocfáir ag toul i mine ip i
mhéasaisge.

235. That is, when the manure is being cleared out.

236. A clean cutting. O and S often interchange. Comp. oream and sream.

248. Caibairtúr uí bhuain, in Muns. Oimeac, generosity.

250. Perhaps bóil ó lúin. Any variants?

251. I n-antiaé, too late. A very true and trite saying.

256. A éoire, Its bulk, size.

263. Also, "aimpigeann an uail a béal."

267. That is: "Better be a gambler than a drunkard."

270. Also, "I fearm fúiré i n-áice fuo 'ná fúiré in' ionasó."

271. "It is easy kneading, beside the meal," that is where meal is plenty.

273. Gac don uaima lá, every second day. Gac mé lá.

277. Dá inueóin, in spite of himself.

279. Spánna, an ugly person. Dátaimail, a handsome person. Adjectives used as nouns.

280. Comp. "I mairg a bárdair i n-am an anfaite, mar tagann an shian i noiaró na fear-tainne."

281. Gabair here means a horse.

282. Fíor a éur air, to send for.

291. Súil a beir leir, to be expecting it.

292. O'uirearfáiró píobaireacé, besides pipe-music. Pro. guireara in the West. Same as peacur.

293. "It is a small thorn that would make a drop."

294. Also, "ní luğa fhois 'ná máear an uile."

297. Ceannaéar an péiréitig, the buying of (praying for) peace.

299. The oium is supposed to do work, the bolg takes the enjoyment.

300. ionntóó, a turn; also ionntáil. Comp. iompóó and iompáil.

seán ó gáora, file.—VI.

VIII.

Seo caoinead do éap Seán Ó Gáora ar bár an áear éimhí Ó Gáora. Leabair Ruairí mhe Óiarmaoa, an t-aon áit ahdán sup buail pé umainn ann. Tá leatanaé 45 asur cur do leatanaé 46 faoi. I r fupur a éuigrint ón noán ro péin ná fuil pé go hiomlán asainn annro; áet féib mar atá pé, ní baogal ná go bfuil pé go hoireamháet ip go canra, ip táimíó buiréac de Ruairí ar a fon. "Tuiread an trasairt oirbéirc mašalta pošlumta, éimhí Ó Gáora" atá éior aige-pean ór a éionn; asur fá n-a bun tá, féib mar ip gnatáet aige, "Maširipir Gáora," gá épuéušar ip gá éearbušar óúinn sup b'é Seán Ó Gáora a éap é.

Ní fuláir nó bí gaol roir Séán ip an tadair éimhí. B'éoir sup éearbáit-peacá iao, ip b'éoir ná mašara áet a óó ip a óó. Do goill a éuma go dian ar Séán, trát ip sup éuš air a máó:

"nárah fára go noeacáir ar féarta
go flaitéar mar bpaiceam a ééile."

Níl éin-eóluir asainn i otaob an trasairt oirbéirc peo áet ahdán an méio ip féoir a baime ar an scaoinead péin; go bfuair pé bár "i láir a paegail" i otopac an mliarta fan mbliadóin 1703, ip go bfuil pé curta i peitig an énuic mlioir, mar ar cuiread an muinntir a táinig moime. B'éoir, ó tá an oán ro dá éur i gcló, go noeapair amac a éuillead eóluir n-a éaob.

CADÉ AN BDRÓN SO.

CADÉ AN BDRÓN RO AR ÉÓIP NA CLÉIRIE!

Tá ghuairé-éluac fá buaiream a gcléiré,

Mar luing ar euan 'r a cuallaét rébta
San rtiúir san máim san bláit san éirde.

- 5 Ní hiaó amáin tá cráirde créctad,
Tá tuilte deórí ón ós 'r ón aépta;
Gáirí baincead as tarriangas a gcéirde;
Gáirí uillead as ríorí-ghol i n-éirfead.
I r ní mó a n-gáirí 'n á a n-áobair éirde,
10 I r luad ruair bár i lár a fáegail
Éimhir Ó Gáirí, bláit na cléirde,
Sagairt páirta cráibtead déirdead.
Do rorúad na huigairí i r Tolléir.
Do éirí tó an rorúirí go fáegail
15 Mar ba duál do buacail tréad.

- Níor éiríir glar ar máit an tréadail,
Aét ar glacair a rorad le daéirde;
Mná uairle 'do cuallaét ar fáirta,
Daime móra as ól go haéirde;
20 Luét céirí i rós mar a d'éirí;
Scorí uillead ar do éirí bíó 'sur
éirde;
Na gáirí fá'n roríla dá réirde;
Daime dorra bí i roríne na laéirde.

- Do b'é a máim gáirí don do réirdead,
25 I r do éiríad i n-gáirí a móríí dá
réirí rín;
Do bí do roríle as roríde go déirde,
Mar ba gáirí a bíit rorímar fá
éirde;
Ní hé amáin do éiríde as éiríde
I r do luét éiríir go móirí dor éiríde.

- 30 Do b'uirí líom do éiríad do déirde,
Aét barrí bíoin sur éirí mo déirde,
Dá gáiríinn i roríde do gáirí
Ón gáirí go mála na déirí;
Léiríir tarra, aét réirde dá réirde.
35 I r í an uairle bí i n-uairle do méirí,
Má'ir duál to ruairíir i r réirí,
Smaét i r réiríir ceirí i r réirí.

- Tréad do cuallaét san éirí
Néirí-máiríde don daime bí éiríde;
40 Ní cáiríir, i r (do) éirí ar an tréadail ro,
Máiríí do éirí go buair tar éirí rín.

- Tá do leairí i méirí aingail an
tréirí.
I rorí na glóirí, i rós mar déirí;
Náirí fáir go déirí ar réirí
45 Go fáiríir marí fáiríir a déirí.

Mile go beirí 'r a réirí de déirí,
Trí bláirí na n-áirí rín i n-éiríde,
I rorí an máirí fáirí Éirí
San gáirí móirí i rorí a gáirí.

GLAIS.

- líne 1. Cóirí na cléirí, the clergy. Cóirí, a multi-
tude, crowd.
„ 2. A gcéirí, of their hair; gen. of éirí, the
hair of the head.
„ 3. Réirí (á) rín rín.
„ 4. San máim, without oar.
„ 5. Taoí cráirí, rín rín.
„ 6. Tuilte deórí, floods of tears.
„ 8. Gáirí uillead, the cry of orphans.
„ 9. “Not greater their cry than their cause for
lament.”
„ 14. Do éirí tó, this change to 2nd pers. sing.
shows that most likely there are some
lines missing. Another copy may turn
up somewhere else. Go fáirí, cogently.
„ 15. buacail tréad, the shepherd of a flock.
buacail, rín rín.
„ 16. “You did not treasure up the goods of the
world.”
„ 17. arí glacair, what you received, possessed.
„ 18. 'do cuallaét, in your company.
„ 20. Musicians, mirthful as the mirth increased.
„ “A rós mar a réirí (á), rín rín.
„ 21. Scorí uillead, a crowd of orphans. Scot,
do.; comp. rorí dáirí.
„ 22. na gáirí, strollers, vagabonds. Father
Dinneen in his Dictionary truly says that
formerly they were recognised as a dis-
tinct class. They were probably
strolling entertainers, who travelled
from one “trí móirí” to another and
who earned “their bite and their sup”

by entertaining the inmates, both masters and servants. With the fall of the old Irish gentry and the rise of "new" ideas, the *seócais* developed into ballad-singers and such like.

- .. 23. 1 *scéine na láe*, "in the withering of days," in old age.
- .. 24. Δ *maoin*, probably metric for a *mián*, his desire.
- .. 25. Δ *cuirte* 1 *ngníom*, he put into action. Δ *cuirte* a *ngníom*, ran hcp.
- .. 27. *pá éirle*, with each person.
- .. 28. Δ *éimhe*, crying, bemoaning.
- .. 29. Δ *tuét eólu*, those who knew you intimately. Δ *éigne*, lamenting you.
- .. 30. "Twere easy for me to make your *cuirte*. *Cuirte*, a dirge, an elegy (Dinneen). This is the correct spelling, as the word is pronounced *tuim* in the South. In Ruairí mac Diarmada's MS., all *amháin* *éaint* composed after the manner of the present one are called *cuirte*. The word *cuirte* also means *áirte*, a reckoning, a recounting, which was its original meaning.
- .. 31. Δ *clóir* (cló MS.) *mo éaspa*, has overcome my senses.
- .. 32. 1 *scuimear* for 1 *scuimear*: "by which I might extol your relatives."
- .. 33. *maia na Céire*, the brink of Kesh, Co. Sligo.
- .. 34. Δ *peáma*, metric for *peáma*, re-counting them.
- .. 35. 1 *n-uáctar* *mo méine*, uppermost in your mind, your chiefest desire.
- .. 36. "If pleasantness and generosity &c., are attributes of hers" (i. e., *uairle*).
- .. 38. Δ *éirir*, without vigour. The *e* is unaccented in both O'Reilly and Dinneen.
- .. 39. *neam-máireac*, relentless, unforgiving. *neam-máireac* *pan hcp*.
- .. 40. *ní cáir éir*, 'tis well for you. "1p éir" *pan hcp*.
- .. 49. 1 *uóim* Δ *áelra*, in the tomb of his relatives.

Δ *Scot na Sean-Gaedhile* *ar ruab* *áir* 1 *n-áir meare*, *áir* *an Stiaána* *as obair* *go dian* *féir mar* *1p* *gnáta* *leir*. Δ *an buídean uáctar* *uá pcoláirib* *as léir* *na tána bó Cuairge* *áir* *Salair* *na Rann*; *áir* *an rang ióctar* *as claoir* *le bhréir* *1p* *le pólaim* *ar Sean* *uó méir* *áir*. *1p* *ceair* *uóinn* *leir* *páir* *Δ* *áir* *uóinn* *na uóinn* *Δ* *áir* *uóinn* *na uóinn* *Δ* *áir* *uóinn* *na uóinn*. Δ *áir* *uóinn* *na uóinn* *Δ* *áir* *uóinn* *na uóinn*. Δ *áir* *uóinn* *na uóinn* *Δ* *áir* *uóinn* *na uóinn*.

OMNSEANCUS.

The following list of Townlands, &c., compiled by Conchubair Ruab, Conchubhar O Moynihan, won first prize in Competition 23 at the Oireachtus of 1902. We have not thought it necessary to give the meaning of the name except in the few cases where unusual words occur. The nomenclature of Muskerry is very interesting. From the frequency with which *uair* occurs, one may conclude that it must have been a fine oak country in former times. But the *uair* are all misnomers at the present day. Seeing that the subject of re-forestation is beginning to engage attention, perhaps the local authorities in Muskerry may be prevailed on to devote some attention to replanting the wastes, ditches, &c., of the *uair*. Muskerry, without woods, is a beautiful country; with trees it would be ideal.

We shall be glad to receive additions to, or corrections of, the lists below. Those who live in a place know best the correct form of its name. Perhaps secretaries of *peiranna* having similar lists would send them on for publication in *IRISLEABAR NA GAEDHILGE*. The presence of wells, *leáda oáim*, *pluáir*, &c., should be noted and local traditions concerning them written down.

In place names of more than one word, each word is written separately, not joined by a hyphen. Thus, *baile áda cliait*, not *baile-áda-cliait*. If the first word be an adjective, or if the second be *not in genitive*, then use the hyphen; thus *claoir-páit*, *uair-máit*, &c.

Barúntaet *1p-múir*. Barony of West Muskerry.

paróir *uó* *laogair*. Parish of Inchigeela.

Augeris, *áda* *an Ruir*.

Bargariff, *bán* *áir*, (i) *báir* *áir*.

Cahernacaba, *caair* *na cáda*.

Cappanaminna, *ceair* *na mine*: *ceair*, a plot of ground laid down in tillage.

Cappanclare, *ceair* *an cláir*.

Carrig, *cair*.

Carrigbaun, *cair* *bán*.

Carrigleigh, *cair* *leáit*.

Carrignacurra, *cair* *na curra*.

Carrignadoure, *cair* *na dour*.

Carrignamuck, *cair* *na muc*.

Carrignaneelagh, *cair* *na neelagh*.

Cleanrath North, *claoir-páit* *éir*.

Cleanrath South, *claoir-páit* *ceair*.

Cloghboola, *claoir-buile*.

Cloonshearbeg, *claoir* *Sió-áir* *beair*, (i) *claoir* *Sió*.

Cloonshearmore, *claoir* *Sió-áir* *móir*.

- Cooleen, Cúilín.
 Coolnacranagh, Cúil na Cpuineadéa.
 Coolroe East, Cúil Ruaó Éoir.
 Coolroe West, Cúil Ruaó Éair.
 Coomdorogha, Cúm Doiréa.
 Coomlibane, Cúm an Leatúbáin.
 Coomroe, Cúm Ruaó.
 Coolagreenane, Cúil an Shuanáin, the corner of the summerhouse.
 Coolnahilly, Cúil na hAiteile.
 Coorolagh, Cor uíleá.
 Cornery, Cor an Doiré.
 Curraheen, Cuirraicín.
 Currahy, na Cuirraicé.
 Derreen, Doirín.
 Derrenabourky, Doiré na Buairce : buairé, a spancel.
 Derrenclodig, Doiré an Éiladai.
 Dereendonee, Doirín Donairé.
 Derreenglass, Doirín na gClár.
 Derreenlunnig, Doiré an Lunnáir.
 Derreenacusha, Doirín na Coiré.
 Derrineanig, Doiré an Donairé.
 Derrygortnaclohy, Doiré Shuir na Cloiche.
 Derryleigh, Doiré Léa.
 Derrynagree, Doiré na gCioró.
 Derryriordane North, Doiré uí Ríogbairdín Éair.
 Derryriordane South, Doiré uí Ríogbairdín Éair.
 Derryvacorneen, Doiré mhás Óirín.
 Derryvaleen, Doiré mhás Éilain.
 Derryvane, Doiré mhéidoin.
 Dooneens, na Dúinín.
 Dromanallig, Oíom an Ailéig : (i) an Eallai : ailteacé, a name for a habitation which was given from stones.
 Dromcarra North, Oíom Cairra Éair.
 Dromcarra South, Oíom Cairra Éair.
 Dromnagapple, Oíom na gCapall.
 Garryantornora, Gaillaó an Tórnóra.
 Garrynapeaka, Gaillaó na Péice.
 Glasheen, Glairín.
 Glebe, Sean-tóir.
 Gortafudig, Gort an Fhuaidig.
 Gortaknockane, Gort an Énacáin.
 Gortanecadin, Gort an Éadain.
 Gortatanavally, Gort an tSeana-baile.
 Gortaveer, Gort an Maóir.
 Gorteenadrolane, Gortéin an tPeóiláin.
 Gortennakilla, Gortéin na Coille.
 Gortnacarriga, Gort na Cairrige.
 Gortloughra, Gort Luáira.
 Gortnalour, Gort na Lóair : Lóair, a leper.
 Gortnamona, Gort na Móna.
 Gortnarea, Gort na Réiré : réiré, a coarse mountain flat.
 Gortsmoorane, Gort Smúráin.
 Graigue, Griaig, a village.
 Gorteenflugh, Gortéin Fliú.
 Gorteenowen, Gortéin Éogáin.
 Illauninagh East, Oileán Éirneac Éoir.
 Illauninagh West, Oileán Éirneac Éair.
 Inchibeg, Inre Beag.
 Inchideraile, Inre uir ós Fáil.
 Inchigeelagh, Inre Geimleac.
 Inchigrady, Inre Griaig, (?) uí Griaig.
 Inchimore, Inre Mór.
 Inchinaneave, Inre na Naom.
 Inchineill, Inre uí Néill.
 Inchinosig, Inre an Éarai : earac, a waterfall, cataract.
 Kealvaughbeg, Caol mhás Beag.
 Kealvaughmore, Caol-mhás Mór.
 Keamcorravooly, Céim Corra-buairé, (?) corra-buairé.
 Kilbarry, Cill Bairra : Bairra, St. Finnbarr.
 Kilmore, Coill Mór.
 Lackebaun, Leaca Bán.
 Lagneeve, Leat-ghnóm : ghnóm, a measure of land.
 Lyrenageeha, Láir na Gaioche.
 Maulmore, Meall Mór : meall, a round hill.
 Milleen, Millín, a hillock.
 Monavadra, Muine an Maóir.
 Rathgaskig, Ráit Gaicéir.
 Rossalougha, Ror an Loá.
 Rossmore, Ror Mór.
 Scrahan, Sepeáin.
 Scrahanmore, Sepeáin Mór.
 Silvergrove, Doiré Airgí.
 Teeranassig, Tí an Éarai.
 Teergay, Tí Gaio.
 Tooreenalour, Túirín na Lóair.
 Tooreenduff, Túirín Dub.
 Tooreenlahard, Túirín Leat-áir.
 Tooreenanean, Túirín na Néan.
 Turnaspidogy, Tí na Spíreóige.
 paróiste Cill na Maire. Parish of Kilnamartery.
 Aghacunna, Ácá an Connair.
 Ballyvoge, Baile uí Buadai.
 Brehaun, Breáin.
 Caherdaha, Caéair Daéa.
 Caherkeereen, Caéair Céirín.
 Cloheena, Cloé Éirneac.
 Coolcaum, Cúil Cam.
 Cools, na Cúla.
 Curraheen, Cuirraicín.
 Derragh, Daíreac, a place producing oaks.
 Derreenacarton, Doirín na Ceárcáin.
 Derrintogher, Doiré an Tócair.
 Derryfineen, Doiré Finnín.
 Dromreague, Oíom Réiré.

Dundaireirke, Dún Deas-íosaíre.
Glebe, Sean-tóir.

Gortanadden, Sout an éadain.

Gortanimill, Sout an imill.

Gortnabinná, Sout na binne.

Knockroe, Cnoc Ruad.

Knocksaharan, Cnoc Saéarain.

Kylefinchin, Coill Fuinnean.

Lackbeg, leac Deas.

Lackmore, leac Mór.

Lisboybeg, Uir buíre Deas.

Lisboy more, Uir buíre Mór.

Parkanillane, páiric an Oileáin.

Raleigh North, Rát Luíbeac Éast, (?) Rát Luíbeac,

Fort of Lughaidh.

Reananerre, Réir na n-Doirí.

Shanallyshane, Seana-baile Seaáin.

paróirte Dúna úrce. Parish of Dunisky.

Dunisky, Dún úrce.

[Níl úr an paróirte seo áit don baile amáin.]

paróirte Baile mhúirne. Parish of Ballyvourney.

Bardinch, báiric úrce.

Cahercarney, Caéaric Ceáirne.

Cappagh East,) na Ceapáca; ceapá, a plot of
Cappagh West,) ground laid down for tillage.

Coolavoher, Cúil an mhoir.

Coolavokig, Cúil an buacáig.

Coolea, Cúil doóla.

Coolierher, Cúil Iaréir.

Coolnacaheragh, Cúil na Caéir.

Coomnaclohy, Cúm na Cloíe.

Coomnagire, Cúm an Gaíre.

Coumaclovane, Cúm an Cluáin.

Dangansallagh, Dangsean na Saileac.

Derree, na Doirí.

Derreenaculing, Doirín an Cluáin.

Derreenaling, Doirín Áluinn.

Derrylahan, Doiríe leacáin.

Derrynasaggart, Doiríe na Saáir.

Glebe, Sean-tóir.

Gortanacra, Sout an acra.

Gortnafunshion, Sout na Fuinnean.

Gortnagross, Sout na SCoir.

Gortnascarty, Sout na Scáirte.

Gortnatubrid, Sout na Tiobraí.

Gortyrabilly, Sout uí Raéile.

Inchimore, Inne Mór.

Killeen, Cúllín.

Knockanure, Cnoc an Iubair.

Lumnaghbeg, Lom-fána Deas, (?) Lumnac Deas.

Lumnaghbeg, Lom-fána Mór.

Rath East, an Rát Éast.

Rath West, an Rát Éast.

Reanabobul, Réir na bBobul.

Serahanagown, Sepeáan na nSaían.

Shanacloon, Seana-cluáin.

Slieveragh, Slaib Riabac.

Togher, Tóear.

Ullanes East,) na hUlláin, (?) na hOileáin.

Ullanes West,)

paróirte Éille mhúirne. Parish of Kilmurry.

Ardrah, áiric-má.

Ballymichael, Baile mhíeíl.

Ballytrasna, Baile Treáirne.

Carrigdarrey, Caírris Éairíe.

Coolduff, Cúil Dub.

Curabaha, Cúrrac Baite.

Curaclogh, Cúrrac Cloí.

Curragh, Cúrrac, the Marsh.

Knockacareigh, Cnoc an Caírríe.

Knockboy, Cnoc buíre.

Knocknanierk, Cnoc na nÁirce.

Laghtneill, leac nÉill.

Lissarda, Uir áirca.

Teereevin, tír Éibín, (?) doiríne.

(ní éiríe).

TIBRA FAINE.

a Caéaríe an IRISLEABAIR,

ó éiríe ceo túinn réacá Deas "i staob áiteann áiríe" a bann le n-áir munníre i gcéin, do éirí éiríe, i mbéirle nó i nGaíle, réacá mo réacá ar munníre bís a éirí réir, leac máo leac, ar mo éiríe ar a bfuil réiríe as J. F. Lynch pan uníre 177, ImL. 14, réacá "Tiobra fáine" i "Slaib Ríre" 77L, ar iméacá munníre o'n Sceiríe so réir an éiríe. Deir Connellan pan *Transactions of the Ossianic Society*, 1857, Vol. VII., éirí cum éiríe (réir 678 A.D.) réir ar an iméacá pan, réir réir na caéaríe na réir:

No. 3. áiríe réir míra pan uníre
as Tibra fáine na réir:
réir mír éiríe, réir conáiríe,
lóiríe réir fáiríe na réir.

No. 8. Do réir ar i réir réir munníre
ar mo éiríe ba hí an réir,
áiríe mír as Tibra fáine
réiríe on réir réir réir.

No. 9. Réiríe réir réir réir
Do réiríe réir réir réir:
réiríe réiríe réiríe réiríe réiríe
réiríe réiríe réiríe réiríe.

They remained three months in the Island
Of Tibrafaine of "ports";

Three months more, a stormy period

They sailed on the boisterous sea.

At the expiration of eight years from thence
Warned by fate to their rightful destiny sailed
they,
At Tipra they remained a month
In which they experienced nor woe nor sorrow.

They doubled the headland of the Riffian
Mountain

They moved from the land upon the wave
Adjacent to Thrace they remained a year
And from thence to Asia's posts they steered.

The Island of Candia (the ancient Crete) lies directly in the Mediterranean Sea in the route by sea from Scythia from Black Sea by the Dardanelles to the mouths of the Nile river. In ancient times Crete was an important island. Homer speaks of its hundred cities. I saw somewhere that it was celebrated for its wines, oils, dancing, singing, etc. in ancient times. *Tipra páine* may refer to the sources for páine, languishment, rest, enjoyment, &c. "Na port" may mean of the dancing tunes, and "ḡreab' on nīr baire b'pón" of the 8th quatrain gives a hint as to its being such a place. On the return journey they pass by the headland of the Riffian Mountains.

At pages 80 and 81 of Joyce's Book I., Part I., of Keating's History of Ireland and 174-5 of Mr. D. Comyn's Irish Texts Society's History, the route of neimro and his party is described by Keating, and corresponds with the part of 9th verse of that of mīro as to where the Riffian mountains are:

"Ar e maon 'napi ḡab neimro aḡ teacé i nēimunn ró, ó'n Seicis ar an bpaipige caoit atá aḡ teacé ó'n aiseán dá nḡairítear *Mare Euxinum*, ir í an teopa ior ar leat éirir-éuair' do'n aḡia ḡ an leat toir-éuair' do'n eorair; aḡur ar an pōinn éirir-éuair' do'n aḡia atáir Sléibte Riffe do péir pomponir mēla. I ḡcōmpōinn na caol-māra vo luatōeamar ḡ an aiseán tuairceapraig; that is, that the mountains of Riffe are at the Asiatic side of the narrow channel between the Dardanelles and the Bosphorus Straits, and then the sea widens into the Black sea. He continues but makes a mistake of right haed for left and vice versa.—"ḡis lām noer (recte cti) vo Sléibte Riffe, ḡ noeacair' ran aiseán bu' éuair' (Pt. Adriatic and Straits Otranto or top point of Dardanelles), aḡur lām cti (vēr) do'n eorair ḡo páinḡ i nēimunn." This is evidently an error of hurry in writing, for he says that according to Pomponious Mela the mountains are in Asia and at the Asiatic side of the straits or narrow passes. I made an effort to get it corrected before being printed by Irish Texts Society, but I think the notes to this at p. 175 make it worse, viz., that the Riffian are the Ural Mountains 2,000 miles N.E. of the Straits.

To quote 10th verse of Cinnfaela's poem :

10. Anrao mīr an aḡia noathailch
lōsur ior nḡoiriam nḡluair
in bealdunn, in bheagunn bhoirḡ
ior eppain noailḡ noair.

Translation—

There remained a month in prosperous Asia
They went from thence to beauteous Gothrim
Thence to Bealdund and populous Breagdon
(Brigantia)
Situating in Spain's ungovernable lands.

Thus according to Cinnfaela, in the route from Scythia to Egypt they rested at Tiprafania and went thence to Egypt. On their return they remained a month at this island; they then doubled the headland of the Riffian Mountains (they being on the right hand side) and moved out on the wave (of Marmora) till reaching adjacent to Thrace where they rested till turning their thoughts on the Western Journey through the Mediterranean. The part of the Mediterranean Sea surrounded by Sardinia, Italy and Sicily is still called the Tyrranean Sea.

Do aḡia,
mīcēal na bēara.

AN NUA-LITRIBEACÉ.

BEIRÉ FEAR AGUS BÉARLAČAS.

A ČARA,—

nī vōiḡ liom ḡo bfuil uaine i nēimunn a
črācēann ar bēarlačar cōm mīc le "beiré fear."
Dá bhuḡ rin nīor b'ionḡnāḡ ḡo vōiḡreacé ré ḡo
cuimn an veiribēacé atá ior bēarlačar ir
ḡaeōiḡ ḡlan. ḡo veimīn péin vo leat mo maōar
orin ir mé aḡ léiḡeān an ailt vo čuip ré i NIRIS-
LEABAR an mīeiti. Nuair vo čonnac "ir piú
uaine," ḡc., "there are few persons." "Ologōn," ar
mīre lem' mīnaoi, "an bfuil pīor aḡat cao veir
beiré, fear" i NIRISLEABAR na mīora ro."
"māire, cá b'pīor uam, a čomāir," ar pīre, "bēar-
lačar éiḡin ir vōčā." "Seac ḡo vīreacé, māire,"
ar pīre. "mo ḡreōin mo fūil," ar pīre, "nī
beac fūil aḡam le n-a mālarit uair' ó'n lá čonnac
'an Čiḡearina činn māra' (i n-ionau 'Čiḡearina činn
māra') i 'ḡCačair Conpāoi." "aḡur, cao é péin
ar pīr, a čomāir." "ir piú uaine," ḡc., ar pīre.
"ir piú uaine" māire, le hanamain vo māir?
ámār nīl a lečēro rin ann." "féac ḡo bfuil ir
vōiḡ! féac annpāin é." "ailiú!" le n-a linn
rin pīr Čarōḡin beaḡ ir pīreacé ir ḡac don bēic bāir
aḡe. ir amālar' vo buail ḡarḡūn éiḡin eile 'pa
čeann é. ačt nī mó biopān ir an ḡorpučac fūair
ré.

Do aḡia,
COMÁS NA ČURAS.

LÁM-SCRÍBINNE 1 SCAMBRIDGE.

GIOLLABRISTE Ó CÉADÁN DO PERÍOD.

Sgríobhann Muirneada do b'eatú an dá éann u'foillprigeatú éana; aet ran leabhar ar a tuasair luét na leabharlaine Add. 3085 tá peribhinn ultac do períod "maire magill" ra mbliadain 1740 (-1831), 'n-a bfuil joimic u'amhánaib p'earair uí 'oimín, páirias mhe Allionuim, airt mhe Cúbais, 7 uoime eile. Nil ra leabhar aet uoimecimo beas pá émhac maie leatair. San uapa euit ue tá laoiré fannuigeatá 7 eile do r'píobad A.D. 1744. Nil an peribhneómaet ná an l'píobad san loet.

Leatanae 1.—Pilib Miniroeoiri do cum. Tá an éeatú éatob éom uob poim tpe uooc-u'páto sup uoeari é léigean. Éom fáta 7 a éim-pe ip

"Ip beapac . . . móo

Antoiri an coimann p'earaité "

ip line topais uon amháin.

Leatanae 3.—"Páite éuit ar an loet." Pilib ó b'p'earais mo éan. 3 p. Ueip nóta ó lám an peribhneóma sup cuipéat 7 g'eló an tain po "an naomáó lá do g'eimip, 1832."

Leatanae 5, 6.—Dán eile do cum an p'eari céatna. Ip uóca sup 1 lár an tain topnuigeari annpo, 7 50 bfuil eúis janna nó map rin ar iap'airt. 10 p.

"Sé u'p'ulais p'earar, u'p'ulais pól."

"Pilib Miniroeoiri" do g'laotúó 50 coit'eanan ar p'ilib mac b'p'arais, do mapi timéall 1710. 1 g'Connatae an éabáin do puatú é. Bí pé 'na biocáipe p'p'uaratúnae ar p'aríóite Inre mas p'arait, 1 n'óioóip na Cille Móipe, aet bí na uoime tuaité éom ceanaimail rin ar sup p'earit'eatú náir luis 7 p'p'uaratúnaeet 50 mó-éiom air. Tá cunnat'ar 'n-a éatob ran Dict. Nat. Biog. 7 in p'na Transactions of the Ibero-Celtic Society ó éatob'aró ó Ra'gallais.

Leatanae 7-11.—Connatú a'g'ur a'gallam báir an iap'la móimánac le n-a mnaoi. 23 p.

"Maipis éatob'ar bean 'mo éiaró."

Leatanae 12.—Airt mac Cúbaiz mo éan. Céitpe janna ar an uoetúip éabánac 7 airtpuatú u'earla op'ea.

"A g'aleim éearip, éáin'is éugam ar éuarit anoir."

Leat. 15-20.—Fuaté mhe na mí-éomáipile. Airt mac Oimigeaté do cum. 4 p.

"Táir liom-pa puatá i m'ua."

Leat. 21.—Séamup mac Cuapra cct. 7 p.

"Loméian páite éuit 'mo éáil."

Leat. 22-5.—P'leapáca na Ruap'ac. Aotú mac g'ab'p'ain do cum (tim. 1712). 50 line.

"P'leapáca na Ruap'ac 1 g'eimne an uile éuine."

Leat. 26.—Rann le peim-éatú nó uob-amháin. 13 line.

"A map'ean uo'n éóip a u'óip'uis an g'aoit'is."

Ar éaint na l'p'p'ac topais ue g'ac line ar béio ainn an u'g'airi a'g'at a. Airt mac Oimigeaté.

Leat. 27.—Airt'ing Séamup mhe Cuapra. 22 p.

"Ip buat'ar'ea éuaró mo puanta ap'ip uam."

Timéall 1712 do mapi Séamup Dall mac Cuapra 7 1 g'Connat'ainn 1 g'Connatae l'g'háige do puatú é. 1 u'p'ip a óige do uallatú é, 7 do b'p'onn an uaille. Pé map do éein le n-a lán eile, buatú p'it'p'eaté air, 7 nóip beas a élu map p'ile 7 map ééit'óip. Bí pé 'na éap'ar do éoit'p'eat'ad ó C'earb'alláin, 7 ip uópan do cum pé an páite b'p'io'g'háip uo ar b'p'illeat uo uon m'p'oe ó éonnae'at'ad:

"Dá m'illuim uéas páite uib ó áip'ur méat'ba ingean éat'ais."

Séat'ar na t'p'i hamháin éuar, do cum pé na cinn p'eo leanar:

(4) "1 g'Connat'ainn éioip atá mo mian."

(5) "U'p'earip liom g'earp'ain b'p'ain uí b'p'iom."

(6) "A bláé na b'p'earipic 'r na n-ap'p'at."

Uoime do m'p'ipie m'áitair.

(7) "Sí mo Róp b'p'earp'ac uen b'p'óp Ra'gallais."

(8) "Ioiri uá t'ip caill'p'eari mé éorúe."

(9) "Éail mé lem' iomap'ice emeac'lan mo p'uaripic."

(10) "Mo uá mo'p'e, mo uá map'aric, mo uá u'p'oeatú ar g'ac ébainn."

(11) "A Ruat'p'ais, nác g'eluin tú an caot'?"

(12) "Tá p'eat'ar uaité uualac a'g' a p'earatú leat 50 p'uar-lag."

(13) "C'p'atú éit'c'ionn g'ac t'ipe, uap'le éit'p'ean ar uóip'ic."

(14) "Páite 7 p'ice uo'n lánamain."

(15) "Mo éuarip 50 tuatú ó méat'."

(16) "Cé nác maie ip léari uoim na leab'airi g'aoit'is."

(17) "A éeat'airie, éit'ó 50 p'earp'ian an m'áig'p'e."

(18) "Náir p'eat' na g'áit'ea nó g'p'eat'atú lám."

(19) "Páite uo'n éan ip binne ar é'p'atob."

(20) "A uóinn a bí a'g' bo'ga u'earis."

(21) "Cuip' c'p'uinuig'atú ar uo p'luat'is."

(22) "A éúip na p'ile, cap' g'ab m'p'áite?"

(23) "Ná h'ag'air oim, a Rí'g na Rann."

(24) "Ip 1 n'eat'p'uin an áip' atáir 'na g'comnuir'oe."

(25) "Iap'p'aim uo beanae'et san p'earis."

(26) "A éuine nác léip' éuit' c'p'eat'at' c'p'oit'oe ó'n uall."

(27) "Ip éat'oit'oe éuip' áóam' p'e n-a é'lanuab'."

(28) "G'ac uile p'eat'ac uoet' san t'p'eoip'."

(29) "Ua h'ag'ean'ea c'p'oit'p'eamail mo m'ac't'nuir'oe p'eanoir."

[A5 cur píos ar iomaíreáct peile vo fear-
aó i ngar vo sláinze ar bhuac na bóinne
i ngar fearaib míre 7 fearaib luámar-e-
Seo dúit, a Opcair!]

(30) "I r mian liom-pa tréáct ar péim na mná."
ar Anna Níc a' fábann.

I r maíe an méio rin mar faoear úinne amáin.
áct cao éinze naé gcoirtear don éuro dá úeantúr
zá fábail a5 curim éeóil muna mbeaó a5 fear
tuaithe, b'féioir. Tá a curio féim úeanta a5 Cúige
muínan. Cá bfuil ulair? Cao n-a éaob naé gcoir-
tear iad-ro 7 a leitéio i oíoll a éeile mar "fíliúe
a5ur fíliúeáct leite éuim"? Tá fíil a5am naé
mbeir ulair pan rang ueimú níor fuio, ó éápla zo
bpuil coháitái a múrealta uiréi, mar atá faoear
énpí uí mhuirgeara 7 sué pa b'pápa ó éaéal buíre.
Tairbeáimúir uóimn féim cao i r uléai5 ann.

leat. 33.—Peaoar ó Doimnín cct. 3 p.

"Tá beaípaó a' lunnúin."

leat. 35.—Peaoar ó Doimnín cct. 6 p.

"Cá éreom zo uóiz don fear le mo beó
beíe boct nó zo leónair an báp é."
amíán vo "Coiréatbaé coir ó hamúll."

leat. 37.—Peaoar ó Doimnín cct. 8 p.

"Ce zo maíe rí píos 7 mipe na gcoinnean
mo leanbhan harit hall."

leat. 40.—Peaoar ó Doimnín cct. 6 p.

"Ar uól úam 'maé pan tréatá gan éú gan eac."

leat. 43.—Peaoar ó Doimnín cct. 6 p.

"A páipoe na put naé fás mipe lúige"

leat. 46.—p. ó O. cct. 6 p. "Uir-énuic Séatáin
míic Cáimnte."

"A éuim-bean tréim na gcuacán péaplla."

leat. 49.—p. ó O. cct. 10 p.

"Bí mé lá vo mo láeair i gcaimú-uoiréio áta na
péao."

Rugáó Peaoar ó Doimnín A.O. 1682 i ngar vo
Cáireal muínan i gConnrae Cíobhaó Ámáin; áct
nuair a bí fé 'na óiz-feari éuair fé zo híóctar na
héimeann, 7 vo éuip faoi i nDrom épióe, i ngar vo
píort an Dúin, i gConnrae Ámá Maéa. Póir fé beaó
ó5 uáir b'áimn Róir Conep, 7 vo éuip fcoit ar bun i
n-aice le Forkhill. Fuair fé báp an 5 Aibreán, 1768,
7 vo haólaeacó i píoiz uiréiz, áit atá fuíóte tim-
éaill tré míte ón tsráúbaile. Tá cunntar ar a
beaíar 7 curio dá faoear le fa5áil i "b'fíliúeáct 7
píliúe na muínan," 7 pan *Dict. Nat. Biography* ó Láim
an Doctúra Tormaru uí Mórúá, 7 tá cláir a úeantúr
i IRISLEABAR an Aibreáin, mar a luairítear
"cunntar ar beaíar an fíliú" a beíe i feilb énpí
uí mhuirgeara.

(Ní epíóe.)

NA BEARTA CRUAÓA

AOÚA5ÁH NA RAÉAILLE.

13. In his edition of Eoghan Ruadh (p. ix.), Father Dinneen gives it as his opinion that Egan O'Rahilly must have died "not later than 1730." But I think it may be taken as certain that the poet was alive for at least sixteen years after that date. Poem XXV. of O'Rahilly's deals with the Young Pretender; the title in the MS is "An tan éaimis an pponnra Séarlar zo hálbann," and the date 1745 is also given. Father Dinneen has to assume, without reason, that both title and date are wrong, and that James, the Old Pretender, is meant. Again, in O'Daly's "Jacobite Reliques" (2nd edn., p. 116) there is another poem of Aodhagán's, which evidently escaped Father Dinneen's notice. This poem has the title "Ar mhúreacó vo éormac Stíobairt ar máaire éutóim a nálbain 'pan mbliáúan 1745" (*recte* 1746); and from internal evidence we see at once that the title is perfectly correct. Further, O'Rahilly, like Seán Clárach, wrote a fiercely satirical "elegy" on James Dawson, the tyrant of Aherlow. In the "Index to Prerogative Wills of Ireland," by Sir Arthur Vicars, I find that the will of "James Dawson, Ballynacourty, Co. Tipperary, esq.," was proved in 1737. Ballynacourty is just beside the R. Aherlow, on the borders of Limerick; and there can be no doubt but that this James Dawson—who must have died at the earliest towards the end of 1736—is identical with the "feallaire póla" attacked by our poets.

Seán Clárach was, as we know, born in 1691; if we can trust Edward Walsh, his "Seal vo bíor im' máizoin féim" was written as early as 1715. Of O'Rahilly's poems, the earliest which can be dated with certainty is one written in 1703. The probability is that O'Rahilly was at most only twelve or fourteen years older than Seán, and that he died, say, in 1747, which would be seven years before his younger contemporary. After the year 1726, or thereabouts, there seems to be a break in the poetical chronology of both Aodhagán and Seán, until we come to their satires on Dawson in 1737; but this gap is, we may be sure, only apparent, for of the dates of the majority of their poems we know little or nothing—not to speak of the possible loss since their day of other poems of theirs. In any case it may be that Aodhagán's muse became less prolific with advancing age. He seems to have lapsed into silence—the silence, perhaps, of despair—although roused shortly before his death by the gallant attempt of Prince Charlie. This may account for the fact that, alone among first-class Irish poets, he seems to have died without caoineacó or fearp-laor; at all events, I have not heard that any such have come down to us.

Another interesting, but vexed, question in connection with Aodhagán is—Was he a descendant of the Cavan O'Reillys. Edward O'Reilly, who appears to have been the first English writer to mention the poet, speaks of him in his "Irish Writers" by the name of O'Raghallaigh (or O'Reilly) only; and he gives a circumstantial account of how Aodhagán's father came from Cavan and settled in Kerry, where he married a Kerry woman. Now, O'Reilly himself was probably a native of Cavan, and might be supposed to have special sources of information regarding the family to which he belonged himself: the question is, had he this information, or did he merely invent the story? A strong point in its favour is that he mentions a poem by John mór O'Raghallaigh, Aodhagán's father, beginning: "Ír fáda liom náe tteíom ó loe léin go loe síglin." If this poem is still procurable, its publication ought to throw valuable light on the matter. Again, there is the fact—so hard to explain except on the "O'Reilly" theory—that Aodhagán himself wrote his name indiscriminately, in the same manuscript as Ó Raíallais and O Raíallie. No one, of course, wishes to make Aodhagán or his father the inventor of the latter name; there were O'Rahillys in West Munster long before the poet's time. (In the Fiants of the year 1609 I find the name occurring, in lists from Co. Limerick and West Cork, at least eight times: spelled O'Rahillie, O'Rahellie, and O'Rahallie). The supposition would be that Aodhagán's father, settling down in Kerry, assimilated his little-known northern name to the well-known southern one. Aodhagán himself, in his poems, has only a few obscure references to his family. When he speaks of the Kerry chieftains as "na flata pá maib mo fhean moim éas do éiríort," he may well have been thinking of his Kerry ancestors on his mother's side, more especially if, as we are told, his father died while Aodhagán was still young.

UAR.

14. In female names beginning with "f," ought not the general rule of using the "f" aspirate be changed? Names such as ní fáirceallais, ní flannasán, are so much changed in pronunciation that a person writing down from dictation would regard them as beginning with "a" and "l" respectively, and would accordingly write ní aifceallais and ní lannasán, thus creating, however unwillingly, two new names. Would it not be well, then, to leave them unaspirated in such cases.

AN SIOMNAC.

15. mac léiginn, "t. na g.," iúl.

(4) Is not the use of the "h" before female surnames a mere matter of taste? If we are to follow out rules of pronunciation correctly, ought we not

use the "h" in all cases for both male and female names? If it is correct to write ó huallaéáin, ó héirín, ought it not be equally correct to write ní huallaéáin, ní héirín? Another thing, does not the non-use of the "h" cause too great a change in pronunciation, so great that many times two persons, male and female, having the same name are regarded as persons with entirely different ones, and is it not likely to lead to confusion in the writing of Irish names.

AN SIOMNAC.

16. In answer to mac léiginn:

(1) It is much easier to give illustrations of the use of the expression ní fuláirí than to give the exact meaning of it:—

(a) ní fuláirí an capall a rcaorleas, the horse must be let loose.

ní fuláirí gan baint leo, they must, on no account, be meddled with.

(b) ní foláirí dom tú éionnlaean a-baile, I must (of necessity) convey you home (Séatna, p. 14.)

ní foláirí uuit doncigear do éabairt . . .
do, you will have to let him live with you (Séatna, p. 15).

(c) ašur náe foláirí leat anoir par beas mašaró a téanam fúm-pa, and that you will have your little joke now at my expense (Séatna, 218).

ní fuláirí liom šur náir leir an macalaé, I cannot conceive otherwise than that the tormentor thinks it a shame.

(d) ní foláirí nó ní hé seo an éeas uair, this cannot possibly be the first time (Séatna, 13).

ní foláirí nó ir beas dá éoinne a bí ašar, it must be that you little expected (Séatna, 284.)

náir b'foláirí nó bí buairt mí-cuifpac éšim ašir, that there must have been some untoward trouble on him: i.e., that it could not have been otherwise (Séatna 243).

Father Dinneen, quoting Peter O'Connell gives the derivation: fuláirí, rather foráil, i. romforpac, too much, over much.

(3) Šo utí is followed by the accusative. The ti is supposed to be a remnant of an old subj., tíu, reach, arrive. When followed by the art., the succeeding initial is often eclipsed; thus—Šuuro anoir Šo utí an utime: éuaro pé Šo utí an šceapóean.

(5) The accusative of an t-uall, an t-uirláir, 7ml is the same as the nom., viz.: an t-uall, an t-uirláir. Š'it pé an t-uall is the correct form.

(7) I should say that the translation of this expression depends, not on the phrase as it stands, but on what the person using it wishes to convey. If the

LEOITENE ANDEAS

Bí tuairim i gcomharúe agham go maib "Tóirna" na fear macánta. Táim uimhriúite riúráilte anoir go bfuil. Cearnuis aé-amharic (review) ar a éirí filiréacra féin uair le haíaró an IRISLEABAR. Bír aige ná maib aon mó-ghráó agham-ra uo'n bfuilr-eacra—i go mbróinn i gcomharúe gá máó suphriór i' mó uo cearnuis. Aét ar a ion roin i' uile éuz pé an "leoitene" uom éun focal uo rghriobad ran IRISLEABAR na éaob aghur a veiri pé "ná ceil an éirunne bíóó go mberó rí fearb féin." Ní bíonn an éirunne i gcomharúe fearb a Tóirna i ní beró an tréó po cé go rpalprari amad go lán i' go leatán í. I' maib liom a u'feirceint suph mó aghrán náiríunta ra leabari na u'aon traígar eile. Tá an rmióir aghur an rppio éearc ionnta leir—funneam, mipeac uócar. I' uaine gan aon mótuíad ná tuisreac arta suph le Gaéoil an trean-uúcais reo ó éearc i ba fuairac le máó é mara rppreagairóir éun oibhe é u'iairíad na Gaéoil a éur i n-uacari i gcláir póbla aríir. Sin é an upáir i' fearb atá le baint ar filiréacra. Níl inni aét rár éun náiríuntaéé éearc Gaéualac uo múríar. Naé binn gleoite an éearra é reo :—

Páirce-re, a Uia, go uian i gpoiróirib Gaéual,
i gcuirreac láiríir ghráó uá uoir,
an ghráó uo ghráóann Gaé Gleann,
Gaé rpué i' bán i' aghann,
Gaé poirac páirce i' beann
U'uir éirge;
Teangá i' ceól, i' nóra fáil
Uá ngótuíad uá polácar gan éirínn;
Éirari Gaéoil, uari uóúis,
Pé réim go fearcari rógíar
Gan rpleácar u'éinne beó
i néirínn.

Sin i an rppio atá rna hamhrán náiríunta an rpo i ba breas linn uá leanaó Tóirna go uleé uá leiréirí mar i' iau atá uainn.

Ar uiais na n-aghgrán náiríunta pé puo i' fearb liom ná a bfuil rghriúe aige ar áilneac na tuairé. U'im raígar filiréacra uo b'annam gá éearpó agh filiróirib Gaéual. Aghur uari uóúis ba móir an reall é bánta i gleanra i maóarí áilne na uúiré reo u'ráiríant gan pann molta. Tá toirnuisge go maib agh Tóirna i an té a éear "Gleann beag lágaé an ceoil" uéanaró re a éuille le congnam ué.

Tá poimnt "aghgrán ghrínn" ra leabari leir aghur airtí airtíuísce. Imearg na n-airtí reo tá airtíuísacó áluinn Gaéualac ar "fearaib an lairéar."

Aét mó uéaríat, u'óbari go uéanarínn éagóir ar an gceas poimnt ué'n leabari, pé rin na

caointe. Níl móirán aca ann i a bfuil ann táirí ríao an-uaisneac mar i' cóirí uo éaoinne a beir. Eirt leir reo i na uóineann pé tagairt uo múicéál ó lógaín, fearb-eagair "an Gaéual." "Cá maítear," a veiri pé, "cá maítear uom réiníis labairt na éaorib. Sná bharit liom éinne páirceac." Tá roin an-uaisneac. Ní háil liom an u-uaisneac—uaisneac i' ead na caointe go léir, i uá bíéin ní éabaríarínn ríompa gan teangá ar a bfuil uo éaointib ra nGaéulínn ar rpo ó éuir puam go uí an lá inni. Mipeac, uócar i neam-rpleaócar tá uainn, b'fearb liom an éearra reo éior ná na caointe go léir :—

Gluairíó poiríar, a garrá uil
na máirte réim;
Duairíó ríor an ghrampair;
Tá lá a ngonta agh téacé!
Bíóó Gaéoilg uúéarí fearann-luic
'nbar mbéalarí éoiré 'á rppreagó aghar;
Tá cáirre an éearra cairte anoir
'S ní cáir línne é!

Tá airté ar méirreac na n-aghgrán, gluair, i ríolóir agh gabairt leir an leabari, i mar an ríú i b iau ar rpo ní lá rór é.

an spealatóir.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

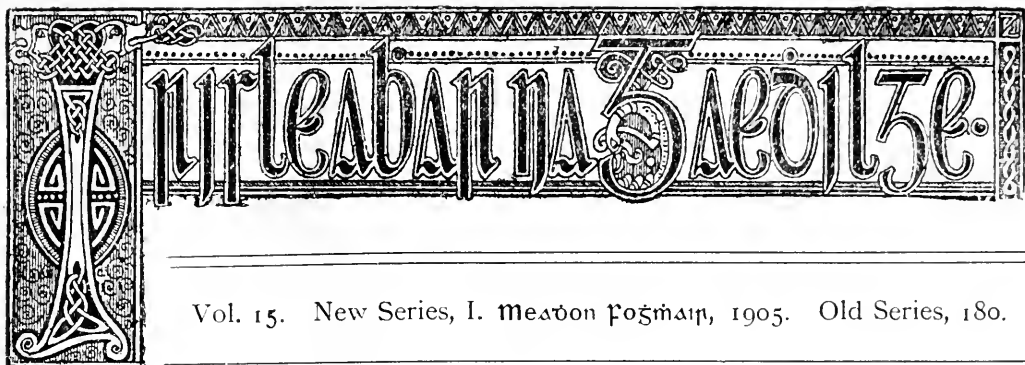
Cáiríarí poirta Gaéualacá!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltarí lreacá i uiaob éagaríóiríeacra go uí an fearí éagair; i lreacá i uiaobí bairíuísge go uí Stíuríóirí. Oiríis an éannaríe, 24 Spáirí uacárapac uí éonairí, áé éliac.

LIPIUGAÐ NA GAEOILZE—II.

DAÍCI Ó HIAIRLEATA DO RPIÓB.

By way of preface to the present article an apology is certainly due to many readers of this journal for the space occupied in the recapitulation of facts within the knowledge of all persons who have received a liberal education or have turned their attention to the study of languages. But this recapitulation seems necessary in view of the discussions that *continue* to take place in these columns and elsewhere with respect to the right way of spelling Irish words. If my fundamental axiom be accepted, namely, that speech is sound, and that the object of spelling is to represent that sound, it will then be evident that no question of *ethics* is involved at all: that the spelling of a word is not a matter of right and wrong but of convenience and adequacy, of making the best use of the material at our command. Hence the necessity of a brief reference to the source of this material and to the origin of the confusion of thought at present existing on the subject.

I.

The following three conditions have been laid down as the basis of a perfect system of spelling for any language:—

1. A separate character (letter) is required for each normal elementary sound of the language.
2. Each elementary sound should always be represented by the same character.
3. Each character should always represent the same sound.

To which we may add a fourth condition: That the characters should be as simple as is consistent with distinctness.

This is the ideal, but all the conditions are not complied with in the ordinary writing of any lan-

guage, though an approximation close enough for practical purposes is reached in many. Nearly all the languages of Europe are now written with more or less modified forms of the Greek and Roman alphabets. The twenty-four letters of the Greek alphabet were, no doubt, fairly adequate to represent the sounds of that musical language. In the case of the vowels *a*, *i*, and *u* (*ypsilon*), however, there was nothing to distinguish the length, and there was no separate symbol for the sound of *ng* in "sing" (the Irish *ngaeata*). The Latin alphabet also, a development of the Greek, though not complying with the first condition enumerated above, appears to have been practically sufficient for the phonetic representation of the classical language. This alphabet, with certain modifications and expedients, is the one in use among the majority of European nations, and is evidently also the basis of our own, the special characteristics of which were, according to Dr. Isaac Taylor (see "Gaelic Journal" II., pp. 59, 60), developed in the South of France in the fifth century.

Now it does not require any profound linguistic knowledge to understand that, as the sounds of one language never agree entirely with the those of another either in number or quality or mode of utterance, the alphabet devised or adapted for the phonetic representation of one will require considerable modification to suit the purposes of another. New symbols are required for new sounds, or the same symbol is used to represent quite different sounds. As a sample we may take the letter *j* which in Italian and German stands for the sound of *y* in young, in Spanish for the guttural sound in *loch* (*loë*), while it represents widely different sounds in English John and French Jean. Again, the *t* and *d* of the modern Roman alphabet are classed as *dentals* and represent true dental sounds in the languages of Southern Europe

(Italian, Spanish, etc.), as the corresponding characters *τ* and *υ* do in Irish, but in English and other northern tongues they stand for *palatal* sounds. Further, the Roman alphabet possesses no characters to represent the English sounds of *ch*, *th*, or the sounds denoted by the signs *č*, *š*, *ñ*, etc., in Irish. Indeed our first condition (a separate character for each elementary sound), is, so far as I know, not fulfilled in the writing of any language. The number of sounds is always in excess of the number of symbols—sometimes more than double. In English we have about 42 simple sounds represented by 26 letters, of which three (*c*, *q*, *x*) are not utilised. The case is still worse with Irish, in which the normal elementary sounds number at least 50, and with diphthongs, triphthongs, and dialectic peculiarities the total may reach 80. From this deficiency of letters arises the necessity of various orthographic expedients, the use of diacritical marks (accents or length marks, double letters, dots, cedilla, etc.), as well as of *digraphs* and *trigraphs* (combinations of letters to represent simple sounds), as *sh* in English show, *ph* in nephew, *uay* in quay; *ao* in *caoi*, *aoi* in *caoi*, &c., &c.

But great as are the inconveniences due to the inadequacy of the Roman alphabet and the uncertainty of the supplementary expedients, there is a further and far more serious obstacle in the way of a rational mode of writing living tongues with a long literary record behind them. This is due to the fact that speech, as a living thing, is constantly in a state of change. This is simply the law of life. A speech that has reached the changeless stage is dead; it is a fossil. If the written form remains fixed while the spoken changes, we have what is called a historical spelling, as exemplified in English, French, and Irish. It is a singular fact that, in spite of the constant and violent abuse (whether deserved or not, it is not for me to say) to which England and everything English is subjected by Irish speakers and writers, there is no nation more flattered by my countrymen, if we accept the aphorism that imitation is the sincerest form of flattery. The German orthography is now almost ideally phonetic; the French, in virtue of recent authoritative changes, is moving in the right direction; but English remains stereotyped, regardless of the linguistic evolution of the last two or three hundred years, and not infrequently retaining a mode of spelling which has ceased to correspond to the prevalent pronunciation almost since the Norman Conquest. Yet nothing is commoner in arguments about Irish spelling than appeals to English usage, which is the most uncertain, arbitrary, capricious and contradictory of those obtaining among the civilised nations of Europe.

In my next article I propose dealing with this so-called historical spelling; I hope to show that where it has ceased to represent sound the retention of it is not an advantage but a bar and a burden: a bar to the philologist who wishes to investigate the laws governing the development of language, that is, *SOUND*, and a burden, a bugbear, a nightmare to the Irish speaker who, after a careful study of Irish orthography (!), endeavours to find the right (!) way of setting down the words that come to his *tongue*.

So mbeannuigíó Dia dáoiḃ, a leigíteiríḃe! So
bḃóirḃe Dia oimḃn.

RAHHTA I SCÓIR AN AOSA ÓIG.

“CRUAÓÁIT NA SCNOC” DO BAITIG.

At the Oireáctar of 1902, the following collection of lullabies by CRUAÓÁIT NA SCNOC, AMHLAIOB Ó LUINGRIG, of Ballyvourney, won second prize in competition 19, for the best collection of Children's Games, Rhymes, &c.. AMHLAIOB very properly confined himself to one kind of “Rhymes,” namely, lullabies, and as a consequence we have a very useful collection on this most interesting side of our Folk-lore. Perhaps some of our Folk-music collectors would travel to Ballyvourney and note down the melodies of the words given below. There are very few places where a person—especially a Gaelic Leaguer—may spend a more enjoyable holiday, with plenty of accommodation and plenty of amusement of the right sort, beautiful scenery, and an Irish spirit unspoiled by the advent of the “tripper.” The people are always willing to give of their store, and their store of music and song is practically inexhaustible.

I.—seoirín seotó.

[Cum leanb a cúir cun ruain.]

Seoirín reotó, reoirín reotó,

Seo mar cúirim mo leanb a cōrlaḃ.

Seoirín reotó, reoirín reotó

Seoičín reoťó, reoičín reoťó,
 1 mbárr na gceaoť ir an gaoť á bogať.
 Seoičín reoťó, reoičín reoťó.

Seoičín reoťó, reoičín reoťó,
 Nó 1 mbarra an éraimh reoťil ir aoimhe 1
 gCorcaig.
 Seoičín reoťó, reoičín reoťó.

Seoičín reoťó, reoičín reoťó,
 Nó 1 gcliađán óir ar úrlár íocaip.
 Seoičín reoťó, reoičín reoťó.

Seoičín reoťó, reoičín reoťó,
 Nó ar bpaiclin lín, pé plaincéao oina.
 Seoičín reoťó, reoičín reoťó.

Seoičín reoťó, reoičín reoťó,
 Codaíl go rámh, a ghráť ir a éumainn.
 Seoičín reoťó, reoičín reoťó.

Seoičín reoťó, reoičín reoťó,
 Anoip tá mo ghráť go rámh n-a éoťlať.
 Seoičín reoťó, reoičín reoťó.

II.—IS TUSA MO LEANB.

Ir tupa mo leaňb,
 Ir tupa mo buibeanac;
 Ir tupa mo leaňb
 Ar maidin 'r iproťóce.

Ir tupa mo leaňb,
 Ir tupa mo éuro;
 Ir tupa mo leaňb
 Inoé agur inoio.

Ceannóga mé capaill
 Ir ceannóga mé cloideamh tuit,
 Rađaio tú 1 gcaipmipe
 Le harim an Ríog amuig.

Cuirpeao rúbín ic haťa,
 Agur búclai ic bpođaib,
 Sioda go talamh oip
 'S fallaimgi órōa.

Rađaio mo leaňb-ra,
 Rađaio gan amur,
 Rađaio mo leaňb
 Go haonac na Samna.

Tabarrao do aipeao,
 Ní beio mé gan leip.
 Tiocfaio pé a-baile
 'S tabarraio leip gamnac.

Beio agaimn bainne
 Agur déanraimio im oe,
 Tabarrao dom leaňb é,
 Acť coťlať go caoin tam.

III.—A BEAN UO TALL.

[Deirtear gur ipriť 1 lior do cuataťar an mann po.
 Ir pollur ar an mann péin gupab amlaio do goio na
 ríoeóga leo an bean agur go maib rí na bean-
 aipmim aca, agur go maib rí ag leigint reála éum
 a rir teať ag foťaťt uipēi.]

A bean uo tall ar lic an áťa,
 Seoičín reoť, reoičín reoť—
 Abair lem ōian-ghráť teaťt 1 mbáipeac.
 Seoičín reoť, reoičín reoť.

Scian éoire tuihe do tabairt n-a glaic
 leip;

Seoičín reoť, Seoičín reoť—
 Gabáil trí huairt timceall an leapa,
 Seoičín reoť, reoičín reoť.

Glaodať go háro ar mlaire ní mēacain,
 Seoičín reoť, reoičín reoť.

No beio an téarma tóbalťa oim-ra an lá
 ran;
 Seoičín reoť, reoičín reoť.

Siúo é tall mo tiť mór geal-ra;
 Seoičín reoť, reoičín reoť—
 Ir iomťó bean ós ag beaťuťať mac ann.
 Seoičín reoť, reoičín reoť.

Ir iomróð cnuasó-laoð do éail a neart ann ;

Seoiteín reó, reoiteín reó—

Asur pean-bean éríona élaioíte, las, ann,

Seoiteín reó, reoiteín reó.

Annro acáim as feoite na leanb,

Seoiteín reó, reoiteín reó—

Ir móir sur b'féarri liom beir ra baile.

Seoiteín reó, reoiteín reó.

IV.—DEIRÍN DÓ.

[Gadéar an reoiteín reo go fada bog ar an líne éorais.]

Deirín dó, deirín dó !

Tá an gadar donn as labairt ran b'riaoð ;

Deirín dó, deirín dó !

Táir na lachain as ríreaois ran b'féit.

Deirín dó, deirín dó !

Seóðair ba riar le héirige an lae,

Deirín dó, deirín dó !

Ir riasair mo leanb dá b'feigile ar féar.

Deirín dó, deirín dó !

Éireóðair sealaic ir riasair srian fé ;

Deirín dó, deirín dó !

Ir turra mo leanb ir mo éuro den traozál.

Deirín dó, deirín dó !

Tá neas ríólaige im éoirín féin

Deirín dó ! deirín dó !

Tá, asur ór dom ríóirín féin.

Deirín dó, deirín dó !

Leisreao mo leanb as ríocao ríeas

Deirín dó, deirín dó !

Acé coislaó go ráim go ráinne an lae.

(A seóíoc-ran.)

SLUAS.

I. Seoiteín, this word, from being so often used in songs of this description, has come to mean a lullaby.

A éur éun ruain, to put asleep.

An shaoé á bogasó, the wind stirring, rocking, it.

I mbarr na éirinn reóil, in the top of the highest mast in Cork.

Clabán, a cradle ; uirlár pocair, a level floor.

Braiteín lín, a linen sheet ; pláincéas, a blanket.

A shráo ir a éumainn, endearing terms.

II. mo buiréanac, my darling, a term of endearment.

mo éuro, my portion, my all.

I seairmire, to battle ; fighting.

Ribín, a ribbon.

Búctáí, buckles.

Fallamgí óróa, golden cloaks

Donac na Samna, the November fair.

ní beir me shann leir. I shall not stint him.

Sháinnac, a "stripper;" a cow yielding milk though not in calf.

Coislaó go caoin, to sleep gently.

III. Do cuatair, (people) heard; the past indic. auton. of the verb cloirim, I hear. The past auton. of most verbs is formed by adding (e) do to the stem; thus cuir, cuireas, iompuir, iompuireas. But in many of what are called the irregular verbs the ending -ear is used instead of -as; thus, bí, bíear, éala, cuatair; énas, tásat; fuair, fuairat, &c. Other forms are also used in some cases. Thus instead of do cuatair, the forms do cuas, do cloireas and do clor are used.

Ir pollur ar an rann féin, it is clear from the rann itself.

na ríeóga, the "joeys," the fairies.

bean-altuim, nurse, nurse-mother.

as leirint réala, sending news to her husband.

as forat uiré, to help, to protect, her.

ar tic an áta, on the stone at the ford.

Dian-shráo; dian is intensive; my true-lover.

Scian éiré uiré, a black-hafted knife. The black-hafted knife is supposed to have the power of overcoming everything ghostly or supernatural.

Gadail trí huair, to go thrice; shaoas go háir, to call loudly. Both gadail and shaoas are simple verbal nouns depending on abair in the third line.

beró an téarma búbalta oim-ra, my term (of imprisonment) will be doubted.

siú é éall, there it is beyond.

as beaúas mac, rearing sons. mac is gen. pl. gov. by beaúas.

Ir iomró cnuasó-laoé, many a hardy warrior.

as feoite na leanb, minding the children.

Ir móir sur b'féarri liom, I would much prefer. The past tense form sur b'féarri, is general now in the spoken language for go mb'féarri, the conditional.

IV. GAḌḌAR AN PEOTÍN PEO, this lullaby is sung.

AḌ LADAIPT, speaking, bleating.

PÉTE, a quagmire; those portions of a morass where fresh water is constantly rising, and which are shaky and soft under foot, are called PÉTEANNA. If cattle, &c., get into one of them, they go down and are often lost.

GEODARÓ BA PIAI, cattle will go westwards. Learners should distinguish between the future of GAḌAIM, find, get, and GAḌAIM, I go. The future of GAḌAIM, I find, get, is GEODAO absolute, and (ní) ḌPUIGEAO dependent, whilst that of GAḌAIM, I go, is GEODAO absolute, and (ní) GEODAO (GO NGEODAO) dependent.

AR PÉAIR, on grass, grazing.

ÉIREÓGARÓ GEALAC, "the moon will rise and the sun will set." Note that GEALAC and ḌMAN are here used without the article. GEALAC means the moon of one night, and ḌMAN the sun of one day.

NEAO PMÓLAIGE, a thrush's nest.

CÓIRÍN, a little box; probably a reference to the cradle where the child is being put asleep.

LEIGPEAO MO LEANÓ, I shall let my child (go).

AḌ PIOCÁÓ PMÉAIR, picking blackberries.

County Clare versions of the airs of most of the spinning songs, &c., collected by AN ḌHUAḌAC and published in the last two numbers of IRISLEABAR NA GAEOILGE, may be found in the third volume of the Petrie collection of Irish music lately published. The airs of some of above will also be found there. Notwithstanding the fact that some of these melodies have already been seen the light, our opinion is that those people from whom the words have been got should also have an opportunity of giving the melodies. We do not know of any song more suitable for a CAILÍN, even on a concert platform, than No. IV. above.

A níc ḌHUIAIN na mbreacḌ ḌCEAIRT
Ó'Ḍ TUIT IR TUAL EIRTEACḌ
DUINE PE DÁN MAI MIPE
LÁN DEN UILE DINNIPE.

MO DÁ HANN MAIÉ' MÓLTA
BA CÓIRI COIP MO MÁLAIRPE-PE
DO B'OLC AN MÁLAIRPE Í DÚN
SINN DÁ UADDAIRPE AR ḌUIPOÚN.

PILLEADÓ AN TUIPTÚIN IPTACḌ
NÍ MÓLAIM É MAI OINEACḌ
MÍ-PÉAN AR AN LÁIM DO FILL
DO DUAIN PCITÉAN DEN PCILLING.

SEAN-ḌOCAIL.

III.

DO BAIUG TOMÁS Ó HEIÓIN.

303. IMTEÓGARÓ AN ḌUIPTEAMAR AR AN
PALANN ASUR AN CÁPḌANNAR AR NA DOIME.

304. IR MAIÉ Í TEAP NA TEINEADÓ ACḌ IR
PEAIR TEAP NA PLUIOE.

305. IR É LEIGEAR NA PÓITE, É ÓL APÍR.

306. IR MAIÉ Í AN FOIGIO.

307. IR ḌOIME CADAIR DÓ NA AN DOIRAR.

308. I NDOIRÓ A CÉILE A DÓANTAR NA CAIR-
LEÁIN.

309. IR PEAIR POCAL PA CÚIPT NA BONN PA
PPARÁN.

310. IR MAIÉ AN T-ANNTAN AN T-OCIRAR.

311. IR DEACAIR ḌHUIPÍADÓ A CUIP AR AN
TOR NAC MBIONN PÉ ANN.

312. IR MINIC DO CUIP PEAP NA LUAIḌE
PEAP NA CPUAIḌE AMAC.

313. IR MUIP DÁ ÓL É, 'Ḍ IR PEAP DÁ
IÓC É.

314. IR MINIC A MUḌ AN CÚ MALL PÉIN AR
A CUIO.

315. IR CUMA CÉ ÓIPAR, IR É DOMNALL A
IÓCPAR.

316. IR MAIRḌ A D'UAIÓ CUIO AN TPALUIP.

317. IR MAIRḌ A PAḌADÓ A CÚOLAÓ I N-A
ḌIPOREADÓ.

318. IR MAIÉ AN PCÉALUIOE AN AIMPIR.

319. IR PEAIR DPEÓILÍN I NDOIR NÁ COIP
AR CÁIPOE.

320. IR BUAME CLÚ NÁ AN PAOḌAL.

321. IMTIGEANN NA BPEÁḌA ACḌ PANANN
AN FÍPINNE.

322. IR DEAP AN MUO AN ḌHAOIRDEAMḌACḌ.

323. IR DEAP AN MUO AN FOḌLUIM. NÍ
UALAC AR DUINE Í.

324. IR MAIRḌ A BÍOP ḌO HOLC IR ḌO BOCC
N-A DÓIADÓ.

325. 1r mairis ná leanann an bealaé
díreac.

326. 1r mairis an té a mbíonn an tpo-
cúin aige.

327. 1r mílir dá fásáil é 'r 1r fearb dá
ioc é.

328. 1r gheall le rceál gan don tpo-
cúal beir aš tuine.

329. 1r gheall le rceite malairt oibre.

330. 1 gan fíor don dílge 1r fearr a
beir ann.

331. 1r mair an fuo cogar an pheilíur
beir aš tuine.

332. 1r mó a éoir 'na a éairbe.

333. 1r leat ar an obair i éorúgá.

334. 1r mó rin 'na mo díceall.

335. 1r fura cupán a déanam ná dá
cupán.

336. 1r fada cuimne rean-páirte.

337. 1r deacair an rean-focal a páruá.
"Ní fáca mé bean ariam aš teacé cuig na
teinead ná gcorrógá rí í, ašur ná
gcuirfead rí a cuma féin uiréi." Sin mar
o'airigeat é reo. 1r rean-focal é ar cuma
ar bí i tsaob ná mban ašur na teinead.

338. 1r gránna an fuo do tuine beir pó-
mór i n-a ceann ar clár i n-áit a mbeir
buaírean.

339. 1r gheal iao na ballaí a bpa uaim.

340. 1r le fear na bó an laog.

341. 1r mair é an congnam áet ní i
látair an bíó é.

342. 1r fearr an tcláinte ná na táinte.

343. 1r gearr a bíor an fear aš páp,
ašur 1r gearr a bíor an báp dá éogaint
leir.

344. 1r mairis a bead teann.

345. Iméigeann an t-airgead ašur
fanann na mná. Ráó Inro.

346. 1r fear, an t-áet ná éirge mo.

347. 1r fuirte fuil a éaint ar ceann
carrac.

348. Iao féin iao féin.

349. 1r mair mair, ašur ní mair pó-mair
ar uairb.

350. 1r fada ó éior éluain meala é.
Doéarfaide le tuine bead aš tabairt
leir-rceal uair mar gheall ar fáil beag.

351. 1r mair glan ašur ní mair pó-glan.

352. 1r oic an cú ná ríú i fearo a
leigean uiréi.

353. 1r ceart dá éluarib beir te.
Tuine a mbeirde aš caint air.

354. 1r minic a leag buairead bó fear
mair. U'féir ná bead ré ábpa aš
rínead tuine bead cor-noctairde dá fearad
ré air.

355. 1r mairis a éabpaad tpo-
cúine.

356. 1r fada ón rtuaim an rtuairneac.
Doéarfaide go minic le rceal nó le tuair-
irc do bead ábpa ón gceart.

357. 1r rean-pá é ná ceart crúb
túinte a éabairt ar crúb orcaite. Ní
moleairde laea do éabairt ar éir.

358. 1r bádmair luét éin-éin.

359. 1r gheall le rceite malairt gno.

360. 1r fearr túinn toul i n-olainn na
geora. 1r ionann ro ašur toul fá'n
bpluro.

361. 1r fearr an té éirigeat 'na an té
éirtear.

362. 1r fearr an mair atá ná an mair a
bí.

363. 1 nreirde na bliadna a ruá é.
Doéarfaide le tuine éicpaad irteac ašur
an beile ionann 1r beir éart.

364. 1r ionna cpaiceann a éirigeat an
óige de.

365. 1r láirpe 'na Dia an té a éirigeat
fai riar ar a éig. Deirtear ná fuil ré

ríor, nó ar an teimh, agus aubhairt reirean mar atá tuar. Síil nire gur ró-luac a bí ré; o'fhan sí tamall beas eile agus o'fiarpuis sí arís de an gcuirfeadh sí ríor iad, aet dubhairt reirean mar dubhairt ré i rotag: "má cuireann tú ríor iad tógfaid tú arís iad." Bíodar mar rin go raib an lá caite agus gur tuis an bean faoi deireadh gur as déanamh suinn a bí an fear.

402. Muna bfuil mé coirteamhail atá mé poirteamhail. Seo mar aubhairt cailín óg naé raib ro-áir ná ró-coirteamhail.

403. Má labhrann an éad ar éann gan duilleabhar, díol do b' agus ceannuig arbar. Comartha oíoc-bliadhna é seo.

404. Maic i n-ádh an uile.

405. Maoidhe na mugail fallamh.

406. Meaf magair. Mar meaf magair a bí aici seo oim.

407. Mire mé féin, aet cia hé tur?

408. Mí na mbreag, an Inio.

409. Maran é seo é, ir é ríu é.

410. Má'r maic atá tú ahoet go mba reat fearr a b'ar tú bliadhain ó ahoet.

411. Muna mbeid tú cineálta le do buacail ní beid ré cineálta leat.

412. Muire, b'ait léite gac uile f'ort do cuireadh Mór i n-a póca.

413. Mar má féadair.

414. Mo náire tu.

415. Mo góim tu.

416. Mo ghrá go deo tu.

417. Mí beid ré as báirtis a gcomnuide. Daineann ro le mí-ádh.

418. Níor deimeadar ploc an éad lá aet rádh irtead mar deamadh muc i bpoll pataí. Leir na Comairligheoirí nua dubhad mar seo.

419. Mí cuiseann an fear rádh an fear leat-rádh.

420. Mí deamadh tú níor óige coirde é.

421. Mí hé gac uile am a marbuisear páirín fadh.

422. Mí féadairín beid as feadail ir as ite mine. Bean a bí as ite agus gur cuirteadh ríre ríadairín díri aubhairt mar seo.

423. Mí bíonn bradh ar bí ar uilár lom.

424. Na trí bail de duine ir fura do gortuadh— a glúin, a uilinn agus a fúil.

425. Mí meaf leir an níg a mícín ná leir an gac a pírín.

426. Mí'l duine ar bí gan a loet féin.

427. Mí deamadh d'ada mar dubhairt an bean a cuir an baile trí na céite.

(ní c'huic).

GLUAS.

303. An gcuirteamar, the saltiness, bitterness. The abstract forms of -ar, are sometimes lengthened out to -amar, -oar. These words in -ar, though given in grammars, as masculine, are very often feminine in speech; an gcuirteamar, an éarannar, an maicear, &c. Perhaps their near relation to derivatives in -aet may account for this. In MSS. -aet is contracted to -ar. It is hardly necessary to mention that cap'annar is used, perhaps more generally than cap'annar.

304. Tear na plúre, the heat of the blanket.

305. Leigear, cure (for drinking).

306. An f'oirg, patience.

309. See No. 259.

312. fear na luaithe, the man of the ashes, the poor (saving) man; fear na c'huic, the man of the stack (corn, &c.), the rich man.

313. Dá íoc, to pay for it; dá díol in Munster.

316. D'uar, past tense of ím, I eat. Curo an tratuir, perhaps some Western reader will explain this saying.

318. That is, "Time will tell."

320. Also "Ir buaine bládh 'ná raozal."

322. Gaoideamhlaet, politeness, good breeding.

326. Oíoc-rín, a bad thought, evil intention.

327. See No. 313.

328. "It is almost as good as bringing news, not to bring bad news."

329. "Change of work is as good as a rest."
330. It is bad to have anything to do with the *Law*.
331. *COZAR AN PHEILÍUR*, a confidante, a hint, a confidential whisper.
332. *TOIRT*, size, bulk.
334. "That will give him more than enough to do."
337. *DO FÁRUZAD*, to excel, beat. *NAÉ ZCOIRÍÓZAD*, but she would stir it, and fix it according to her own way. *I TADOB NA MBAN*, about women, and the fire.
338. *I N-A ÉEANN AR CLÁR*, one who presides at a feast. "It is an ugly thing to be too ostentatious where there is trouble."
339. Also, "I *ZLAR IAD NA CNUIC ADHARU UAMN*."
341. *I LÁEAR AN BÍO*, in the presence of food.
342. *TÁINTE*, flocks, herds. Also, "I *FEARR AN TRLÁINTE NA TÁINTE AR ÉNOC*."
343. *DÁ ÉÓZAINTE LEIR*, taking him off.
344. *TEANN*, obstinate.
345. *RÁO INROE*, a Shrove-tide saying, an advice to look to personal beauty.
346. "Good luck is better than getting up early."
347. *CARRIAC*, scabbed.
348. They are "all one." They know what they are about, and do it.
349. "It is good to do a thing well, but it is not good to do a thing too well sometimes."
350. *AS TABAIRTE LEAT-PCÉIL*, "making an excuse about some small debt."
351. See No. 349.
352. *NAÉ FIÚ*, "that is not worth whistling to call."
354. *BUALTMAÉ*, a cow's droppings.
355. *A ÉADARRFAD BHOÉ-MEAR*, "would not esteem at its proper value."
356. "Rudeness is far from cleverness."
357. *CRIÚB SÚINTE*, a shut fist, denoting enmity. *CRIÚB OPAILTE*, an open hand, friendship.
358. *BÁDÓMAR*, loving.
359. See No. 329.
360. *FÁ'N BPLURO*, under the blanket, to bed.
363. "At the end of the year you were born," *IONANN IR*, almost over.
364. That is, "there are many changes during youth."
365. *FARO RIAR*, to build an addition at the back. *NA FURL RÉ A'ÉAMAIL*, that it is not lucky.
366. *A ÉÓZFEAD AR*, that would grudge the horse what it eats. *I N-ÉAZMUIR AN BÍO*, without the food.
367. *IR BUASINE*, that is more lasting.
368. "One's nonsense makes great company for one." "I *IR MÓIR AN ÓIZE AR SÚINE BEIR ZAN ÉAILL TAMAILL*."
369. *LE HAZADÓ BÍÓZAD*, for bestowing shoes. *NÍ FAZTAR*, they are not got.
372. "In Athenry (it) was, in Galway (it) is, and in Aran (it) will be." *TAIRHZEAC*, a prophecy."
374. "One hand burning and the other saving."
375. *DÁ ÉUINN*, two waves. *CORAILACÉ BÁIRTEGE*, a likelihood of rain.
376. *A MBEÁRRÉAD*, of their shearing (sheep).
377. *I N-UACÉAR*, uppermost; *I N-IOÉAR*, underneath.
379. *LEAZAM*, whether I place my hand on you or not; first sing. imper. *I NUÁN DAM*, in store for me.
380. *LÁ DO ÉÓRIAM*, the day of your wake.
384. *MÁ MEACÉANN CEANN*, if one decays.
386. *AN T-AITÉZIOIRIA*, the short cut.
387. *MARAN (munar) BHEÁZ É*, if it be not an untruth.
390. *MO LÉAN*, my sorrow, alas. *IR FARAD Ó N-A ÉÉILE*, far from each other. This is a line of the old and very popular folk-song "I *DOIBINN DO NA HÉININIB*." *AS RMAOINEAN*, meditating on eternity.
392. The way in which a rabbit is killed.
393. *I N-A IM*, as butter.
395. "If it be not a day for digging potatoes, it will be a day for playing cards."
396. "If God made an orphan of her." *THEÓRIÚE*, a guide, director. *DO FOLÁEAR*, to provide.
397. *ZABANN AMAC*, goes out. *CEIRT AN POTA*, the pot-cloth.
398. *DÚIL JAN NGLOINE*, mind for the "glass."
400. *AN ÉLOC NIIT*, a stone for "casting." *ORM-PA LEAZFAR É*, I shall be blamed.
401. "If you do you will lift them off again." *AN ZCUIRFAD RÍ NA FARADÍ RIOR*, nó *AR AN TEINIRÓ*, "would she put down the potatoes, i.e. on the fire." *AS UÉAN-AN ZUINN*, joking.
402. *TOIRTEAMAIL*, big, bulky. *POIRTEAMAIL*, portly, tidy.
405. Will some reader explain this.
406. *MEAR MAGADÓ*, wish to poke fun at.
408. "Month of lies; Shrove." Perhaps well-deserved.
409. *MARAN (munab) É REO É*, if this be not him.
410. Or "FEACÉ BFEARRI," seven times better.
411. *CINEÁILTA*, kind, gentle.
412. *B'AR LÉICI*, *BAD MARI LÉI*, she liked.
417. "It will not be always raining." This refers to misfortune (ill-luck).
418. *SÁTAD IRTEAC*, driving or thrusting in. *NA COMAIRLIZÉOIRÍ NUA*, the new Councillors (Local Government).
419. *SÁTAC*, full, satisfied. Also, "NÍ ÉWZEANN AN FÁTAC AN REAZS."
422. *BEIR AS FEAZGAIL*, to be whistling. *TAIRGEADÓ PINPE RUAOIRIN TUI*, a pinch of snuff was offered to her.
423. *BHABAC*, an advantage.
424. *IR FURA*, which are most easily hurt. *UILINN*, the elbow.
425. *A MUCÍN*, his little son. *PUPÍN (PUIRÍN AND PIRCÍN)*, a young cat.
427. "He will say nothing," as the woman said who upset the whole town.

SEÁN Ó GAORA, FILE.—VII.

IX.

Seo amháin caointe do ríorib Seán ar
bár Coirdealbais óis mhe Donncaída
uilesteóir eirce asur cabruigsteóir tréan
uáime ir cléipe le n-a linn féin. Tá an
t-amháin ro ar fásáil ar leacanaí 47 de
leabair Ruairí mhe Dáirmuda, ir níor
carad liom i n-éan-áit eile é.

“Amháin” do péir méirpeacáta ir ead
an airte beas ro. Amháin ceolmar ir ead
é leir—go neimhin tá ceol pé leir i n-gac
line óe. Gluaiseann go céim-mháoráda gan
ró-ghóir ir gan ró-peáit, péir mar d'im-
teógaó uirí doimhe n-a lán-terrué péir.
Gac uair a léigim péim é, cuirpeann i
scuimhe d'am “Mo bhrón! mo ceó-cuirre
cléir ir ciorde!” an Céitinnig. Mí mí-
córmaíl leir é. Seo mar do gabann
méirpeacáit Seán:

—|ó—|ó—|o—|á.

Mí iméigean do acharuigad air, acé
leanann pé don nór gcéadna trío ríor.
Leantair don amur ann leir ar cúma do-
éitair go ró-annam i bhrídeacé. Tabair-
fard an léigsteóir pé n-deara trí focail go
bhuil dá riolla ionnta i bhrímhóir na linte.
Tasann an céad riolla de gac focail doib
ro leir na trí áitib ar a luigstar an sué i
uoracé ir i lár buill gac line. Tá
“róla,” “brónac,” ir “orna” asainn
ran gcéad line, 7 “mór-rruic,” “bóinne,”
asur “torair” ran trímhá line, 7 mar
rin doib. Tá focail éin-triolla i n-deirpeacá
gac line.

TÁ RÓLA GO BRÓNAC.

Tá róla go brónac ir orna n-a lár,
ó leónaó a cógnaí tá a cuirpeann gan
áirí

Ó mór-rruic na bóinne go torair^{na} na
gceáir,
'S ó bóro inre heógaín go corcais na
mbáir.

5 Tá na rióigste coir féirpe gan coirleá
go ráim,
Ir ceó-briat ar do comhósur ón gCor-
ann go tráig;
Gac cóigead gan comhairle, mar tor-
craó a mbáit,
Coirdealbáí óg, mo bhrón-ra, Mac
Donncaída ar lár.

Ba heóigac an mór-éilic i riolla na
báir,
10 Ba comhairleac i gcóirac, ba hOrcair i
rráirinn;
Do bí hÓmer ir Scótar n-a cósur^{de}
ghac,
An póil éar 'r an tróiric beir roir
do éac.

Do b'eól d'am do nór mair mar corac
ar lá:
Cóir beannuigé' i gcló lárone, as
molaó na uorac;
15 Deóir Sielc ir féil mair dá rcorac
ar clár,
Ir ceóla na nó-éiric dá rporac le
uáin.

Cia gceóir an cóir fearca a cornam
do éac?

Biair deóirac ir gceóirac ir boéca gan
áirí;

Doaine óga gan rórac, dá mbionnac
a lán—

20 Ór-éirce an Óirí, file, ir cobair na
nóam.

Dá maó veópa porc bóchna, ní coirc-
raó ár gcráó,
I r cópa dúinn órnaiḡe, i r obair ḡan
pmál;
Tá Toirbeallbác ós fá ḡlóir aḡ Tobair
na nḡráir:
Déan tpeóir, a Eilionóira, 'ḡur corain
an áit.

X.

ḡárlair, uair, ḡur ḡoirciḡ tuine éiḡin
cor ḡeáin. Ní pior cionnur ar éuit ro
amad; áet ní fuláir nó leónaó ḡo maíe í,
mar bí, 'o péir a éainnte péin, "loitce
ḡo enám ipreac." Seo éior ḡiota a éur
pile eile, 'oair b'ainn ḡruan ó heáópa, aḡ
tríall air, aḡ com-buairpeam leir i 'o'aoó
a luit, i r níor ḡearmair ḡan éúra beaḡ
ḡunn a éarimḡ éurḡe ar maíe le ḡeáin.
Duḡairt ḡruan, mara ḡcneapóḡaó an loḡ
ḡan moill, ḡo paḡaó pé péin aḡ ḡiollair-
eacé 'o ḡeáin, aḡ ioméur málaí 'óó, i r ḡo
riublóir éirḡe n-a mbacaiḡ. 'O'pneḡair
ḡeáin é, aḡur duḡairt, ar íon ḡo maíe an
cár ḡo 'ona aḡe, ḡo maíe pé rocruḡce
ar 'oul ran triubal le coir ḡruain, aḡur ḡo
ḡcuirpáó roḡrom na n-úrpir a beaó ar
ioméur aḡ ḡruan a leicéir 'e'agla ar
mnaíe tḡe náir baogal ná ḡo bpuḡir a
ḡearc.

Tá an dá ḡiota ro ar paḡáil ar leac-
anaó 48 'e leabair Ruairí míc 'Oiar-
maó. I r maíe an rompla iao ar an
nḡreann a bíóó ar riubal i mearc na
bpiríbe céao ḡo leicé nó dá céao bliáóain
ó íoin. 'Uin í an uair n-a maíe an ḡreann
ḡo flúirpéac ran nḡaeóilḡ. Maíe é an
épreac é a bpuil caillte aḡainn 'e!

Dála méirpeacéa an dá ḡiota ro, ḡab-
ann cur ḡruain Uí Eáópa mar pео:

(—) | í — | a — | a — | u — | í,

aḡur ppeaḡra ḡeáin mar pео:

— | é — | o — — | o — — | á — | a

Ní ḡearmair éinne aca aḡarpuḡaó ar a
méirpeacé. Ní fuláir, am, blar éurḡe
Cónnaé a éur orca an uair bítar ḡa
leicḡeam nó ḡa páó, nó caillparr a lán dá
milpéacé.

Syllables.

IX.

Amrán caointe, an elegy; Ruairí Mac 'Oiarmaó's
title over this poem in his book runs: "For
Councilr. Mac Donogh a Lamentation." It is
certainly one of the finest pieces that ḡeáin wrote.
Perhaps some reader would give us information
concerning Mac Donogh.

Uilḡeóir clirce, an expert lawyer.

Dáime i r cléirḡe, of the poets and clergy.

"Amrán" 'o péir méirpeacéa, an amrán according
to metre.

ḡo céim-maopra, stately, of majestic bearing.

ḡan ró-pcáé, without excessive fear, reserve.

ní mí-córmáil leir é, they are much alike.

ní iméiḡeann, there is no change in it.

Amur in modern metres is a good deal broken up. In
perfect amur the words bearing the stressed
syllables should have the same number of syl-
lables.

Taḡairt an leicḡeóir pé n'oeapa, the reader will
notice.

Dá ríolla, two syllables.

i láir buill ḡac líne, in the centre of each line.

taḡann le, fits, agrees with.

foal éin-tríolla, a monosyllabic word.

Line 2.—leónaó, *past, auton.*, was wounded.

Cóḡnaó, for conḡaé (?), a helper, protector.

" 3.—Toiríó, Tory Island.

" 4.—ó bóro inre heoḡam, from the border of
Inishowen.

" 5.—Coir p'eóirḡe, beside the Nore.

" 6.—Ceó-bpat, a mist-pall, darkness.

Cojann, a bar, in Co. Sligo.

" 7.—mar toirpáó a mbláé, their flower, chief,
has been laid low.

" 9.—eóḡaé, a man of learning.

i polla na b'ráó, in the list of prophets
(poets).

" 10.—Comairpéacé, an adviser.

i ḡeómaḡ, in council.

i ppáimn, in conflict.

" 11.—n-a éogur, in his whisper, advice

Line 12.—*an póil éar* (*vear ran l.Scrl.*), the south pole.

beir polur, which gives light to everybody.

„ 13.—*Do nóir máir*, your good custom. O'Reilly gives *nóir* as a head-word as well as *nóir*, the more usual form. The word is probably also fem.

mair éoraé ar lá, as a beginning for the day.

„ 14.—*Cóir beannuir*, *ran l.Scrl.*, a holy company. *as molaó na oirpáit*, reciting the canonical hours.

„ 15.—*beóir siéic*, (f) sack.

óá rcoraó, being carved.

„ 16.—*óá rporiaó*, being provoked, excited.

„ 17.—*Cia éobair*, “who will be able to defeat the right for everybody henceforth?”

„ 19.—*óá mbionnaó*, on whom (he) used to bestow much. In MS. literature, *bionn* is followed by *oo*.

„ 20.—*óir-éirte an óirio*, the gold-treasure of the order (clergy); *óir-éirte* is *nom.* to *mbionnaó* in preceding line.

„ 21.—*óá maó veóma porc*, “if an ocean were tears of eyes,” if we wept an ocean of tears.

ní corcraó ar zcraó, it would not stop our sorrow.

„ 22.—*óirnaige for uirnaige*, a prayer.

„ 23.—*as tobair na nSráir*, at the Fount of Grace, *i.e.*, in Heaven.

„ 24.—*óéan treóir*, guide, *verb.*

a eilionóra, Eleanor, a woman's name. She was probably his wife.

NA BEARTA CRUAÓA.

17. Tadhg Gaedhealach addresses a certain Seán ó Ceallais (not Sc — S) as follows;—

*Tadhair i lárín Seán gíl uí Ceallais éaoin éaéin
Seapcrao do bân-báiréir ir zeanmnaige rceín,
San raice ar a mbláit-mánla-époé éar-olaioi éraob,
as cabair ir as záiraoó áine an lannaire fíor-laó.*
(Father Dinneen's edn., ll. 410 seq.)

This form of compliment is quite common in modern Southern poetry (I might refer to Tadhg Gaedh., l. 2062; Eoghan Ruadh, ll. 531, 721; Sean Clarach, pp x-xi., and l. 395; “Poets and Poetry of Munster,” p. 284). What is the origin and meaning of thus presenting (verbally) a few score of “fair maidens” to a friend as a mark of respect?

ceann léime.

18. I had an idea that the phrase *zairim* (or *zairim*) *éú* was really an abbreviated form of *mo zairim éú*, and that the “literal” translation “I call thee” was incorrect. So the “*ruir zairim í*” (“sister, I call her”) of p. 78 of Dr. Hyde's “Love songs of Connacht” I thought could only be explained as a misreading for “*rí ar n-zairim í*.” But recently I saw a writer who had occasion to use the “pluralis majestatis” writing something like “*zairimís éú, a Seáin*.” Which view is the correct one?

ceann léime.

19. Why do Connachtmen persist in writing “*raoi ráó r zo*,” when it appears obvious that the correct thing is *raoi éráir zo* (= *raoi éráit ir zo*)? Compare the Munster use of *tráir zo* and *nuair ir zo* (= since). Further, *ráó* is in the West, I understand, pronounced *ráit*, but in this phrase always (é) *rá*?

tuireann.

20. *Re* the conundrum “I got a house built by a mason” (No. 7), I think the *béarla* has an advantage over us in this handy use of the verb “to get.” It is not surprising to find that a similar use of *zéirim* has, to some extent, crept into colloquial Irish. witness *e.g.* the following:—

ruair ré véanta an éleit (he got the club made).

—*trí zséalta*, p. 37.

ruair ré záhta é (he got him arrested).

—*an zséaltóe zaeóealac*, I., p. 2.

tuireann.

21. In the August number *uar* refers to the question of Egan O'Rahilly's descent from the Cavan O'Raighillighs, as stated by Edward O'Reilly, the lexicographer, and he pertinently enquires whether Edward O'Reilly had any special information regarding the Cavan family to which he himself belonged.

As it happens there is evidence that he had closely studied the history of that family, and was peculiarly qualified to speak authoritatively on the subject.

In his copies of the Annals he has placed a marginal note (N.B.) opposite all references to the Breiffny clan. Egerton MS., 152, contains many such references collected by him, and O'Donovan (Four Masters) informs us that Edward O'Reilly copied and extended *O'Gorman's* History of the O'Reillys which was compiled in 1715 (*i.e.*, in Egan O'Rahilly's life-time). In Eg. MS., 118, begins a History of the genealogy and branchings of O'Raghalla by Edward O'Reilly himself, which, though unfinished, is so exhaustive as far as it goes as to show that he had made himself master of the subject.

Further, we know from Eg. MS., 135, that Edward O'Reilly was studying Irish Poetry as early as 1783, and from Eg. MS., 146, that his grandfather, Owen O'Reilly, of Corstown, was a collector of Gaelic

verse in 1739, a date which *uaí* has shown to be well within the lifetime of Egan O'Rahilly.

Now Owen, of Corstown, being interested in Irish Poetry, would have no difficulty in obtaining authentic information of Egan, the poet, who was his *contemporary*, and would have been able to give his grandson, Edward, the circumstantial and convincing details which the latter published in his "Irish Writers."

As *uaí* says, there were O'Rahillys in West Munster before the poet's time, but all authorities who have dealt with the subject are agreed that these also were descended from the Cavan O'Raighillighs. O'Hart ("Irish Pedigrees") states this; *Lower* (Patronym. Britt.), says the same; and in the Index to the official records in *Ulster's Office*, Dublin Castle, for the name "Rahily," the reader is referred to the O'Reilly pedigree in O'Ferrall's "Linea Antiqua." Charles McCarthy Collins (Celtic Ir. Song Writers), calls the poet Egan O'Reilly, stating in the preface that he has satisfied himself as to the names. *Mangan* (Poet. Munst.), states that Rahilly and Reilly are identical. *Hennessy* (Editor, Annals Ulst.), who was himself a Kerryman, endorses this, and *Haverly*, the historian, asserted the same.

Breen (Auth. Santa Lucia), and *Ferrar* (Hist. Limk.), state that the followers of O'Neill (amongst whom were the O'Reillys), who migrated to Munster about a century before the poets time, altered their names more or less on their arrival, owing partly to the difference in the provincial accent and partly to the unpopularity of the Ulster clans. Corroborating this O'Donovan (Typogr. Poems. Intro.), gives O'Donnell and O'Reilly amongst the names that were similarly changed, and *Hogan* (War. Ire.), tells us of a time when the old Irish of Ulster were disliked by their southern compatriots even more than the English.

As to the difference in the provincial accent there are many other names which illustrate this, being pronounced in Munster with a medial 'h' aspirate which is dropped elsewhere. *e.g.*, Neill (Ulster) became Nihill (in Munster), O'Feely (Ulster) is O'Fehily (Munster), Keogh (Dublin) is Kehoe in the South, Shannon (Ulster) is Shanahan (Munster), Herlihy and Lenihan (Munster) are Hurly and Lennon (Leinster), and the Ommameys, Flavins and Melvilles were O'Mahonys, Flahavans, and Mulvihills before they left Kerry. Cf. also Keon (Ulster), Keohane (Munster); Gavan, Gavahan; Moan, Mohan, &c., &c.

And with the name O'Raighilligh it would seem that the medial "h" was sometimes pronounced even in Cavan. *Grace* (Annals Ireland) spells the Cavan name 'Raghele': *Carew* (State Papers) spells it 'Raghill' and the forms Rahill and Reihill are common in Breifny to-day.

Nor does it appear that the medial 'h' was always pronounced in Desmond for Petty (Survey Ireland, 1645), spells Inchirahilly in Cork without the 'h' as he also spells Drumreilly in Cavan.

That the insertion or omission of this aspirate 'h' is the only difference between the two forms will become evident if we omit it from the word 'Rahilly.' This gives us the unmusical 'Raily' (Raa-eely) in pronouncing which the irresistible tendency is to avoid the hiatus and to combine the vowel sounds (aa-ee) to form the diphthong 'y' just as the words 'dais,' 'naive,' and 'naiad,' (in which the same hiatus occurs) are vulgarly pronounced 'dyas' 'nyve,' and 'nyad' corresponding exactly to the modern pronunciation of 'Reilly.'

O'Curry seems to be the only writer who has doubted Edward O'Reilly's account and his observations prove at least that he (O'Curry) was unaware that Egan himself *spelt his name both ways* a fact which is inexplicable if we deny that O'Rahilly and O'Reilly are different forms of the same name and which even if it stood alone is abundant proof of their identity. For, to maintain that Egan was so distinguished a genealogist that a line from his poems was accepted as proof of relationship between families, and that this distinguished genealogist didn't know what his own name was is surely absurd.

UA RAĖŠAILE.

22. In reference to No. 13, ΔΟΥΔΣΑΝ UA RAĖŠAILE. If John móir O'Raghallaigh's poem is to be found anywhere nowadays, it must be in some Northern MS. Fortunately many of those written in the counties of Meath and Louth, but especially of the latter, have come down to our time, as both ΕΝΡΙ Ó ΜΟΥΡΓΕΑΡΑ and ΣΙΟΛΛΑ ΒΗΡΪΣΤΕ Ó CAĖÁIN have proved by their interesting contributions.

There can be little doubt that O'Reilly got his information about the poem "ÍR PAOA LIOM NAĖ UTĖÍOIM Ó LOĖ LÉIN SO LOĖ SÍTEANN" from the Rev Paul O'Brien, whom O'Reilly himself describes somewhere in his *Irish Writers* as a storehouse of Irish song and poetry, acknowledging gratefully his obligations to him. The Rev. Paul O'Brien, no doubt, obtained the poem from MS. His collection of MSS. should still be in Maynooth College, if they were retained there, as they probably were.

MEAOB NÍ MURĖÁIN.

23. AN SIONNAĖ, "IRISTEADAR NA GAEOILGE,"
LUĖNASA

The use of the h in Ó surnames depends strictly on grammatical incidence. We have Ó heíóim just because we have also Ó bĖiam, that is, with names of men. Before a vowel we find the prefixed h to correspond to the non-aspiration of a consonant. There is

no doubt that the ní used with names of women is made up of ní, uí, which itself is a contraction of inígean uí. Hence máire ní eróin, word for word, Mary, the daughter of the descendant of Eidhean—rather a long story when compared with the present popular equivalent, Mary Hynes. uí, the genitive case of ua or ó, aspirates what follows it, just as we find the m of maire aspirated in the genitive, an fíu maire, or better still, c of comairle in an fíu comairle. That ní = ní, uí, is clearly shown by what happens in mac surnames. The best means of understanding this is afforded by the uncontracted form still surviving in Tir Chonaill, viz.—Siubán ní mhic an bháir = Judith Ward, máir' ní mhic Siolla bháir = Mary MacBride, &c. In the rest of Ulster, in Connaught and in Munster, the contracted form nic is used. When the i is pronounced short nic represents n'ic (i and m omitted); when long, ní'c. One strange thing I have noticed about nic is that it does not aspirate the following consonant—at least I have not heard it so—thus: nic Cárreáir, nic Cana, nic Mághair. Now this, in my opinion, is the same tendency as is beginning to make itself felt in ní heiróin, ní huallaacán, &c., for it is so that the younger generation of Irish speakers are in the habit of using these surnames. Yet ní eróin, ní huallaacán, &c., are still heard from the old people, and indeed from many of the best speakers amongst the young people. In this respect it is worthy of remark that the Galway people who acted “An Deoráir” so well at the Oireachtas—almost all of the younger generation—were scrupulously correct in saying “máir' ní eróin.”

móirín ní eoḡaínín.

OMNSEANĊUS.

IAIR-MÚSCRAIGE, II.

paróirte cill mhícl, Parish of Kilmichael.

Ardeneneen, áro na n-inígean.
Ballina, baile an áda.
Barnadivane, bair na bpeasóin (? beáirna Dubáin).
Baulbrack, baill bpeac.
Carrigboy, carrraig bhíre.
Carrigdangan, carrraig Dainígean.
Commons, an Cumín.
Coolaclevane, cúil an éilabáin.
Cooldaniel, cúil Doimnail.
Cooldorrougha, cúil Dorra.
Cosduff, cor Dub; cor, a measure of land.
Dromleigh, thom liaé, grey ridge or hill.
Gurraneagh, ḡarrán Riabáé, the brown shrubbery.
Gortacurragh, ḡort an éorais. (? corraic, a bog).

Greenville, cill ḡlar.
Haremount, cnocán an ḡirríad.
Johnstown, cill Anna, St. Anne's Church.
Knockane, an Cnocán.
Knockanereagh, cnocán Riabáé.
Lackareagh, leaca Riabáé.
Mamucky, mághmuice.
Mountmusic, cnoc an éeóil.
Reanacaharagh, réir na Caíraé.
Rossnekill, cor na cille.
Shanacashel, Seana-éaríeal, the old circular stone fort.
Slieveowen, sliaé eoḡaín.
Tareltan, (?) tír-réiltín; tír, land; réiltín, an asterisk, a little star.

paróirte maḡcromó, Parish of Macroon.

Ballynagree, baile na ḡcraíre.
Bealick, béilic.
Carrigagulla, carrraig an ḡolla.
Carriganine, carrraig an Oíḡin.
Codrum, comthrom.
Coolcour, cúil Cúair.
Coolyhane, cúil liaéáin.
Dromduff, thom Dub.
Gortyleahy, ḡort uí laócaíḡ.
Gurteenroe, ḡurteín Ruad.
Kill, an éill.
Lackaduff, leaca Dub.
Maghereen, maḡairín.
Sleven East, sléibín éair.
Sleven West, sléibín éair.

paróirte éiríeáin, Parish of Drishane.

Ardivale, áro an béil.
Ballydaly, baile uí éálaíḡ.
Ballynatona, baile na tóna.
Caherbarnagh, Caíair beáirnaé.
Carrigacoleen, carrraig an éirílin.
Carrigleigh, carrraig liaé.
Claraghbeg, clárraé beag.
Cloghboolabeg, cloé-buáile beag; buáile, a milking place.
Coolanarney, cúil an áirne.
Coole, cúil.
Coolenaree, cúilín an Ríóḡ.
Coomachoe, cúm an éeoir.
Coomlogane, cúm an loḡáin.
Currahill, curraic Caíair.
Curragh, curraic.
Derreen, éoirín.
Dooneens, na éuiníní.
Drishanebeg, éiríeáin beag.
Drishanemore, éiríeáin móir.
Gurraneduff, ḡarrán Dub.

leabhar eile ón laoiréad! Seadó go veiminn. Agus leabhar go bfuil tian-ghábhó leir. "post-Seanéas" ir ainm oo. ná bíod leatpéal ag éinne feartha i staobh san na litreacha a éiríeann uairí oo feolaó i nGaeilge. Ir móir an áiré óúinn an port-Seanéas ro an laoirí, 7 ní fuláir ná go bfuairí ré a lán dá óuasó. Tá ana-éirí eóluir i otopac an leabhair ar éirí, ar óúitíib ir ar éonntaéitib na héiríeann, náir móir oo gac tuine iao a reitíuóúó ir a méab-juóó go maíe 7 uráio éoitíeanta a éaint arta. n-a bfoóairí rúo tá ceair-eolur ar éionnur litiir a reolaó i nGaeilge.

Tá Muicimír ar muin muice
meapó tuíeí ooé a cláir
ag an gCom acríóóair Cuslonn
Óríóirí-fuill toir ba nuabóll náir.

Suairíe áir bpinir ag líomáó litreach
léimprí éugáinn mipeac móir
glacam comáirle éaoir éarao
maoíó mo-áiríbe námao nóó.

Deatí i mbeó gac ámuir uallairí
áirte óúéúir éur éuanuairí éáir
ir a éruall tarí bántaib banba
éiré báiríab ba áiríga áirí.

páirte óuit a leabhair léir
i bfoóla na gclap gcom-éirí,
ceiríirí n-áir meap an méac-muc
ceiríó fearé ó "port-Seanéas."

Éurí Muinnetirí gill ag éruall oráinn "An English-Irish Dictionary and Phrase-book. Ir é reo an óara curí amac óe leabhair Edmund E. Fournier d'Albe. Gac a maíe ar áir gcomur a maíe i staobh an leabhair, tuómairí éana é. Óo curíeacó beagán leir, áéé o'fáóó a lán ann ná maíe ceair ó éúir. Maíe mbeaó joirnté maíe eóluir agé tuine ar an nGaeilge b'éiríir go mb'feairí óó v'éanaí i n-éagmuir leabhair óen éríó ro; áéé ir maíe an rúo a leiréir a beiré ann. Tiocpaíó ré éríóra ar óúine anoir ir áirí curíneam ar an bfoacal ceair i n-áir áiríe, agus ir mnic gupí maíe leir leabhair maíe é reo a loirí éuríe. áéé loiréann a leiréirí reo óaoine ná fuill oirte ar an nGaeilge. múineann óóirí gupí maíe a ééiré an foacal éairíle 7 an foacal Gaeilge, agus ir annaí muam gupíab eáó. Ir réiríir an leabhair ro o'fáóáil anoir ar leat-éoróinn.

Tá an é-áiríuóó a óeim an éáirí Tomár ó Ceallairí ar "éairíirí uallacáin" tarí éirí teacé amac i n-a leabhairín beag éaríreac. Deirí a lán dá bfeacáir gá léiríuóó le linn an óiríeacáir, mbliáóna é gupí beag náir fáiríuóó an é-áiríuóó ar an mbéaríle mbunaórac. Bíóó roim maíe atá, ir

óear a éurí an éáirí Tomár ó Ceallairí le ééiré é. Tá gluairí len áir. Réal, a fáca.

Tá an éríomáó curí óe "A Handbook of Modern Irish" i gcló anoir. éáiríe ré reo i gcló ran "gcláiréam Solur" ar óúir 7 ní fuláir nó beiré páirte agé macaíe léiríinn joiríe ar a éur amac i leabhair. Tá timéall píce ceacé ann, ag cur ríor ar na huiríreacáir, ar an Moó gCoiríóllac, ar éuríirí gáolmaíir an éríeacáir, ar íreiríe áinnneac, ir ar a lán óe píuríe eile. Níl óe loéé ágáinn áirí áéé an ríó-fuim a curíreair i gcoiríe beagá ruaríacá éainnte. Tá cleacéaríe ann i gcoirí áiríreíuóó ir foclóirí uráiréacá. Tá an é-uríre, óóéúirí Mac éríí ag óbairí ar an gceairímaíó curí. Curíreair i gcló ar óúirí ran "gcláiréam Solur" é. Náoir bpingne píacá an leabhair reo. Muinnetirí gill atá gá éurí amac

Tá an óóéúirí Seagán Mac éríí ó'éirí áirte beag rtaríó ar "báirí góiríacá uirí óóinnáill óo éáiríre amac, leir. Bí an áirte reo i gcló ar óúirí i "niríe páir." Éurí ré gluair leir, 7 éus amac n-a leabhairín pingne é. Déanpaíó áóóairí léiríéóiríeacá óon muinnetirí atá ag óbairí ar an "Handbook."

PATRICK CAHILL,
OPTICIAN,

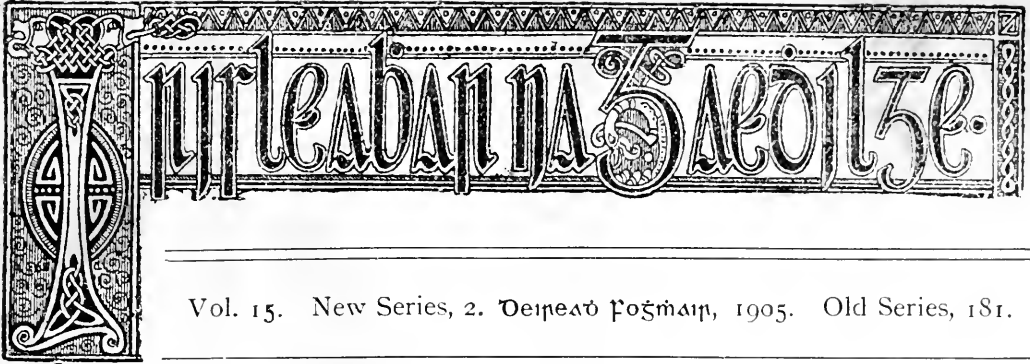
13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

Cáiríeí Portá Gaeilgeacá!
IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,
43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltarí litreacha i staobh éagáiríeacá go óirí an fearí éagáir; 7 litreacha i staobh éainniríe go óirí éiríeóirí, óiríe an éonnapíe, 24 Spáó uacéarac uirí éonáill, áéé éiríe.

Vol. 15. New Series, 2. Dáireadh Fómhair, 1905. Old Series, 181.

ní maí na mná breásta shíos
an brocán áit min.

If Irish is to become once more the language of a nation, it must shape itself to express all the thoughts of a modern nation's life. It is all very well to say that nations do not live by bread and butter only, that the spiritual life is the main thing, and that Irish is capable of doing all the high thinking that a nation needs. The material side of life cannot be ignored. If we ignore our corporal wants, we are not likely to keep up high thinking very long in this world.

On its material side, Irish remains the language of a rural people a century back. But during the century, not only the world at large, but even the little Irish-speaking world, has witnessed a sweeping revolution in the concrete things that surround the daily life. For the great majority of the new things that come in contact with the senses the Irish language has not even names. The people felt that Ireland was going down the hill, and they did not even think it worth while to seek Irish names for things when they had English names at hand. As the change

went on, it spread beyond mere concrete objects. English obtained a monopoly of the means and ways of discussing every new aspect of human existence and activity. With the loss of the habit of doing a thing, there grows among people a kind of belief in the practical impossibility of doing it. In this way it came to be regarded as out of the question to apply Irish to the discussion of a vast number of subjects. Consequently, speakers of Irish began to regard their language as an inferior one, much as it was vaunted in some respects. This view, more than anything else, led to the weakening in Ireland of that instinct, universal among nations, of recognising in the national language the most essential element of national life. There can be no doubt that the sense of the material backwardness of Irish is, among the Irish-speaking population, the most formidable obstacle to the progress of the language movement. We do not often hear a clear expression given to this feeling, but it is there all the same, hanging as a dead weight on the mind of the Irish-speaking community.

If only the remote future were concerned, it might be well enough to say, as many do say, "let things grow and all will

come right in due time." But the present is as deeply concerned as the future, and therefore it will not do to wait on things coming right. It is an urgent present duty to remove the material handicap from the back of the national language. On whom does the duty devolve? Clearly, on our Irish writers.

Already the pioneers of contemporary Irish literature have in some degree felt the need, and have taken some steps in the right direction. Father O'Leary's vocabulary of the bicycle seems a small thing, but it is significant. His little table-book; *Eolur air áireamh*, goes more to the root of the difficulty. In a random way, a good deal has been done by such writers as Conán Maol and Feargus Finnóel to break in the language to the discussion of public questions. The book of commercial Irish by Tomás Óán is also very much to the point. But what is wanted is a movement, radical, concerted, and vigorous, towards the desired end.

The movement must be radical. It must begin at the beginning of every branch of secular knowledge, and go rapidly ahead until it covers the entire ground. Is such a movement possible? Undoubtedly, it is. We all know that a century ago Czech was one of the dying languages. To-day I have in my possession portion of a modern encyclopedia printed entirely in Czech. The case of the Japanese language is more remarkable. Up to 1871, the material civilisation of the West was rigorously excluded from Japan. In the lapse of thirty years Japan has acquired the whole material progress of Europe, and within the same short period the Japanese language has produced

a complete vocabulary dealing with thousands of things, facts, and interests that were completely unknown to the fathers and mothers of the present generation of Japanese. This enormous expansion of language could never have taken place without conscious effort. Otherwise, the Japanese language would have been flooded with the foreign names of all the new things. Judging from a large vocabulary at hand, the use of foreign words in commercial and industrial Japanese appears to be of very rare occurrence.

Recent Irish writers, notwithstanding the exceptions already alluded to, have in the main been content to reproduce in literature the words and phrases of their parents' day. Not unfrequently, they plainly profess to write nothing but what their ears have heard. Far be it from me to misinterpret or undervalue such writings. They have done wonders in preserving the native idiom in its purity. But is it not time, is it not a crying necessity, to add to this purpose a new purpose? Having reconquered the past for the disinherited, should they not proceed without delay to conquer the present and the future. The enterprise is not so arduous as it might appear. The world's material progress is not like the motion of a detached projectile, but rather like the motion of an endless belt or chain. You have not to overtake anything that is past and gone, you have only to join in with the movement at the point where it is at present passing you. For example, in industrial life, much of the terminology of half-a-century ago is now obsolete, and in half-a-century more the vocabulary of to-day will be largely out of date. It is

impossible, therefore, at any time to be very far out of the running. But, of course, a body that is standing still must *work up* a certain amount of speed before it can join in the race. If you want to board a tramcar going at full speed, you must start running in the same direction.

Again, Ireland is not now a very highly developed industrial or commercial nation. Much less effort would be needed to bring the Irish language abreast of the present material needs of the nation than was required for the prodigious development of Japan. But the effort must be a concerted one. Individuality may go to almost any extreme in abstract literature, it is out of the question in the language of business and civil life, nay, even in the language of the home.

We want a congress of Irish writers to discuss the immediate future of Irish linguistic effort with a view to action. Such a congress should be free to every person who claims the capacity of writing original Irish. The Oireachtas suggests itself as an opportunity for the purpose, but the conference could not take place in Oireachtas week, for many of its best possible members are then busily engaged on other work. It might take place the week before, or the week after, or during the Christmas or Easter holidays. As to the lines on which the development of the language might proceed, I shall ask leave, *le congnamh Dóe*, to make some suggestions at another time.

EOIN MAC NÉILL.

1 SCORAIÓ CON BÍOR A CURO
 DEIRIUM RIOT A DÚINE GLIC
 SEAN-FOCAL IR É FÍOR
 NÍ GNÁÉ RIUBAL FÍOR FEIRCE.

SEANFOCAL.

IV.

TOMÁS Ó HEIDÍN DO BAILIS.

428. Ní fiú an tairbe an trioblóid.
429. Ná bí cruaidh aghur ná bí bog.
430. Níor táinig shábh mór ariamh naé
 otiocraó fuaéit n-a dhiaid.
431. Ní hé an t-amadóin é aéit an té
 tadhraíocht ari é.
432. Ní lá donais shac uile lá. Nuair
 bíor feara beas as na daoine bíor as
 baile lá donais, deirtear mar seo.
433. Nuair ir cruaidh don éilleac caite-
 eann ri rié.
434. Ní deirdeann tear tar fuaíocht.
435. Níor táinig oic ariamh i dtír nár
 b'fearraíocht duine éicint é.
436. Ní'l don éirí rúil inné. 'Sé rin le
 rádh, ní'l ri tear.
437. Ní liaí cín 'nár nór.
438. Ní liaí cor ar an ngealaí 'nár
 cor ar a aigne.
439. Nuair ir mó do deaíocht ir mó do
 moit.
440. Ní leir na mnáib mórna ar fear a
 baintear an foghar.—Rádh Iníoch.
441. Ní iteann na mairíocht aille a
 céile.
442. Ní'l fíor agham maran deirce a
 deiríocht dóib, aghur máireadh féin ir breas
 ariac an obair i.
443. Ná cóis gear aghur ná bhuir gear.
 "Ná cóis tear aghur ná bhuir tear,"
 o'airígear annro. O'féirir shuab é an
 ceart é.
444. Ní hé lá na gaoite lá na ríolb.
445. Ní fearaí ríol 'nár ríol eile.
446. Ní ón ngeait do tús fé é.
447. Ná bí as camnt ar na cora fáirir
 deir an ceann le fagáil. Ní, ná bí as

cainnt leir na coraib fadó ir tál an ceann le
fágháil.

448. Níor b'fearr an cat 'nā an
t-airteadar.

449. Níl don neart ar an mbuairdeamh
aéit éiríge tuar air.

450. Ní hé an tead do beit breas
bhuítear na fadaí. Ráó iníte.

451. Nuair nac bfuilimíó as faoíruíad
bimír as caiteamh.

452. Ní mall an mairt don uair.

453. Ní fearr a túir 'nā a bheirtead.

454. Níl tuisge as maectanar.

455. Ní i tóin an mála aet i mbéal an
mála ir cóir tigeir a bheanm.

456. Nuair bhor an t-ól ir tíg bíonn an
ciall amuis.

457. Ní fághann an minic onóir.

458. Ní hionann dul don mbairle móir ir
teadé ar.

459. Níor éáimic ghorta ar tmuomáet.

460. Ní náire an boctameadé.

461. Níor fuil i n-airce tó iad. Níor
b'ead mar fuair pé cuir mairt tpoct-úráite
tá mbáir.

462. Níl as an gcat aet dearmad na
mban. Adá an méro rin ceapaité tó.

463. Níl aet beit as fearamh ar
mairte lobéa beit as fearamh air. Adéar-
faióe le tuine nac mbéad don tfearamh
air, nó leir an amirir éom mairt.

464. Ní éirídeann rtoirum éar Dóimnác.

465. Ní fághann cor n-a comniróe tadoa.

466. Ní beaéuigeann na bmaépa ná
bmaépe péin.

467. Níl fíor as tuine cia aca ir fearr
a tapa nó mall.

468. Níor tóin Dia beáirna ariamh náir
orcal pé ceann eile.

469. Ní éugann an báir don rpar uair.

470. Ní glacann an báir breab.

471. Ní féirir leat t'arín a ite asur é
beir asat.

472. Nuair bhor an bolg lán ir mairt leir
an ghenm rínead fágháil.

473. Ní rún é ó tál fíor as tmuir é.

474. Ní ruo é nac tóeanann gac éinne.
Adéarfairte le ruo an-éoirceann.

475. Ní hionann dul don mbairle móir
asur a fághaint.

476. Ní le tuine péin a bheirceann pé.
Adéarfairte go minic nuair do ceapaité
go mbéad ruo fá tmuirdeat. Nílím as
ráó ná fuil ciall eile as an fearn-ráó ro
éom mairt, aet ir mar ro tóeanad úráio de
nuair t'airuigeir péin é.

477. Ní beiró ann aet rceal naoi lá.

478. Ná leig do rún le clairé.

479. Ní tóeanann tuine-ruo-mairt-ró-minic.

480. Níl tairnge ar bit nac mbíonn
géar. T'airuigeir ro ráitce le mnaoi
éigin.

481. Níor éum Dia beal ariamh náir éum
pé ruo le n-ite tó.

482. Cairtíó an rreacán péin ruo le
n-ite fágháil.

483. Ní féirir céirto do caiteamh.
Deirtear gur fearr céirto ioná airgeat
óir ir fuirir an t-airgeat do caiteamh
aet ní féirir an céirto do caiteamh.

484. Ní iocann ríacá ríacá eile.

485. Níl áit ar bit ir fura breas a éur
ar tuine 'nā ór comair a tóá fuil.

486. Nuair éruairtear an trlat ir
deacair í rníom.

487. Ní fághann tuine a múnad i n-airce,

488. Neart geadáin ríáorais ionnat.

489. Ní bíonn eonac ar éioic reatá.

490. Ní beiró don cat ann aet cat a
maireóbar lué.

491. Níor éáimic gíad móir nac tpoctad
ruo n-a tóair.

492. "Níl don maire ód moill," arsan fear do bí as bainc na móna faoi féil mhíle, veiréad na buidéna. Ní maib don moill le déanam aise, déct an mhóin do éiréam ruar.

493. Níor éus ré maire ód larcann ód. Ní maib beann ar bíct aise air.

494. Níor éinic zorta ar tpiomaáct.

495. Níl don tuile nac tpráðann déct tuile na ngnáct.

496. Nuair bíor éire i bpáirt bíonn a leat ar lár.

[ní epióc.]

S L U A I S.

431. "He is not the fool, but the person who would call him so."

432. "Not every day is a fair day."

433. Don éirleat do don éirleat.

434. Éir píeáit, beyond boiling (-point).

435. "Nothing bad ever happened in a district but somebody was the better for it."

436. Curo rúl, i.e., what the eyes can take in at a given portion of time.

437. For "ní lía típ 'ná nóp." ní lía, it is not more numerous. Comp. minicí, comparative form of minic.

438. Cor ar an ngeatáit, changes in the moon.

439. "When your haste is greatest your delay is greatest." "The more hurry, the less speed."

440. Also "ní hiao na rípi bpeáðta a baineann an fósmaí."

441. "Wolves do not eat each other."

442. Maian véiric, "if begging be not the end of it for them. The Munst. form is, "ir bpeáð an faoðat aseat é, maian véiric a veiréad óir," to which the answer is, "mairead féim, ir aepac an obair í."

443. Gear, a prohibition, spell. In gear we have another example of the interchange of s and o. Comp. gear, gear, &c.

445. "One story is not better than another," let us have another.

446. He did not put himself much about providing it.

447. This appears already in a slightly different form.

448. It was well guarded.

449. Éiríge éuar air, to overcome it, bruise it down.

450. Éirígeat, "which boils the potatoes."

451. "When we are not providing let us be spending."

455. "It is not in the bottom of the bag that one may do the "housekeeping," but at its mouth. Put the best of the article in the mouth of the bag. Also "i mbéal an mála ir ead bíonn an baimeitige" i., management.

457. "(He who comes) often is not honoured," made much of.

459. Tpiomaáct, dryness, a dry season.

461. Suill i n-airce, fat for nothing. Ód mbáirí, on account of them.

462. Gearmao na mban, the forgetfulness of the women, what the women neglect. Gearraite ód, intended for it.

463. Veit as gearaí, standing on a rotten stick; leaning or depending on.

465. Cor n-a comnuite, a foot which stirs not.

466. ní beaitegeann na bmaíct, words do not support

467. Probably for an tapa nó an mall, the quick or the slow.

468. Níor óúin . . . náir orcaí, "He did not close up . . . but he opened." Ceann eile, another of the same class. Also "níor óúin Oia beáirna maí náir orcaí ré fuinneós."

469. Don rpar, any respite.

470. Bpeab, a bribe.

472. Ir maí leir an gcnám, the bone wishes to get a stretch. In the Munster version of this proverb the last word is omitted.

474. The effect of the two negatives here is very fine.

475. Also "ní hionann dul don mbaile móir aseat gearaí."

476. A bpeiceann ré, all that he sees.

480. Cairinge, a nail. Ráirte le mnaoi éiríu, said to some woman.

481. Níor éum Oia, God did not fashion

483. Ód éiréam, to spend. Veiréat gearaí, it is said that a trade is better than money.

485. Ir eura, it is more easy. Or comair a ód fúl "opposite his two eyes," before his face.

486. "When the twig hardens, it is difficult to spin (twist) it."

487. A mhúat i n-airce, his teaching gratis.

488. Gearán páipais, Patrick's garron, a wish.

489. A rolling stone gathers no moss.

490. Also "Cao do véarad mac an éat déct lúe a maíbad."

492. "There's no good in delaying it." Ód éiréam ruar, "to throw up," to give up.

493. Maire ód larcann, a stick with two lashes.

494. "Famine never came from drought."

496. A leat ar lár, half of it down (conquered). The old proverb, "éire i bpáit éire ar lár."

SEÁN Ó GAÓRA, FÍLE.—VIII.

TAOIM ZO FANN.

BRIAN Ó HEADÓRA, CEC.

TAOIM ZO FANN, 'r ip aithgearaé éuaró
rin éríom,

Fíor-éor m'annraéct do éeann-éur
uailleadé baot ;

DO rin a gheall gac am ar uairle i
otír

I bpíonra, i nraíra, i raíne, 'r i
mbuaró éoiréaéct.

5 Má éim gan máill ar baill naé
ngluairé rí,

Deimíó 'áir nraíll 'do éeanna ar
éuaró-éoiréaéct ;

Cuiriré Gaéil ip Gaill 'r gac vream
oá mbuairéimíó

RAOZ gac am ran manga ar uacraí
Bpín.

Ibpan éeann 'r veró bpaíó aS ghuar-
aéct érínn,

10 'S le rí-éarpt eamnte ip éeann éur
n-uairle i otír ;

Veró rí manga anall anuar 'r aníor
ar éur nraíll éann 'r éur gclann
aS uailleadraíge.

FREAGRA SEÁN UÍ GAÓRA.

TÁ eadé mo éoiré aSam loitce zo
enám ipreaé,

'S ip baéat naé zoíre éam ríraéct
'ná an báp do éeáct ;

15 An gclaoé rán ngoírm ó'r ríllur zo
otáime fearé,

Gleáir do róta, aSúr ríraí do mála
leat.

Ní léigream ríur ó éoréarí zo
ráimí éaré,

Binn éarair ríur, ip ríat Ruao an
áta ar ríat ;

DA tréan é ríur éur ríraí-é ar
máim aS éeáct

AR éadé gac ríraí oá ríraí zo
bpaíra a gclair.

X.

Éáiré, éur, it happened at one time.

Ní ríur, it is unknown how this happened.

aS com-buaréam leir, condoling with him.

Cúrra baé gínn, a little attempt at fun

a éarairé éur, to draw to him, to make use of.

Mara gclaoíraí an lot, if the wound did not heal.

aS gíllraíraí do, as a servant to.

Ar ríon zo raíll, notwithstanding that his plight was bad.

zo raíll rí ríuríge éur, that he was bent on.

náir baéat ná zo, that there was no fear but they would get their dues.

n-a raíll gínn, in which humour was plentiful.

a éur eallte aSam rí, what we have lost of it.

ní ríraí, áim, it will be absolutely necessary, however.

Line 1.—TAOIM for táim, I am.

aithgearaé, afflicted.

Sim here stands for line 2.

„ 2.—ANNRAÉCT, a term of endearment.

DO éeann-éur, éeann is intensive.

uailleadé, a loud-voiced person.

„ 3.—DO rin, stretched, went.

AR uairle, on nobility, “became more noble.”

„ 4.—PÍONRA, ríonra, sword-play, fencing.

RAÍNE, (?) rínnce.

„ 5.—NÁÉ ngluairé rí, that it does not go ; *pres.* *subj.*

„ 6.—DO éeanna, along with you.

„ 7.—GAC vream, every company we meet.

„ 8.—RAOZ ran mangá, ríur ran mála, something in the bag.

Bpín, metric for bpaí, *gen.* of bpaí.

„ 9.—IBPAM, we shall drink.

„ 10.—IP éeann, brave will be your generosity (nobility) in the land.

„ 12.—aS uailleadraíge, crying, shouting.

„ 14.—“It is to be feared that the coming of death is as near to me as help”

„ 15.—AN gclaoé, (?) an gclaoí 'r an gírm.
fearé, feara.

„ 16.—RÍRAÍ, metric for ríraí, bring.

„ 17.—NÍ léigream . . . éaré, we shall not pass by.

„ 18.—BINN éarair (éarain, ran l. *scn.*), the h of Howth.

Line 18—*Ruad an áta, Ruad an áta*, Roonah, Westport, Co. Mayo (*port-Sheanáir*).

„ 19.—*Forom bum uoice*, the noise of your wealth, *i.e.*, bags, &c.

„ 30.—*ḡac boite*, of each boe or cabin.

An esteemed correspondent, *An tAairi Seáán Mac Dáimhata ó'n ḡCairleán Riadaic*, sends us the following notes on Counsellor Mac Donogh. See *IRISLEABHAR* for September.

“The fullest information I have read about him (Mac Donogh) is given in Dr. O'Rorke's ‘History of Sligo.’ He died in 1713 and was, I have heard, the only Catholic Counsellor allowed to plead at the bar during the Penal Laws.

“He was a warrior as well as a lawyer and fought for Séamar at the Boyne.

“It is worth while reading Arch-Deacon O'Rorke's brief account of him in his ‘History of Sligo.’

“He is also mentioned in ‘Memoirs of the O'Conors of Connaught,’ written by Roderick O'Conor, B.L., and by O'Conor Don.

“He saved some of the latter's property in his day by his pleading—in 1701 or thereabouts.”

RANNTA 1 ḡCÓIR AN AOSA ÓIS.

Ó SNA DÉISEACAIḡ.

Na rannta ro a bí aḡat inr an uimh déireannaiḡ den *IRISLEABHAR* a fíir easair, cuireasair aḡ maicḡnaí me, aḡur cuimniḡear go maib muo éicint ar riuḡal aḡe rna leanbái an lá ra déiread, aḡur me péim aḡ iarrair an páiréir a léiḡeáí. Bí an oiréad ran ḡleó aca sup b'éiḡean tam an páiréir a cáiteáí uaim'ra déiread aḡur féadaint 'oé an ḡleitearían a bí aca. Bí *Diagláinín* ro raḡainne caíte ar a dá ḡluim ar aḡair na teinead amad; cipín beaḡ n-a lám aḡe: ceann an cipín deaḡs taréir oé é éḡaint ar an teimr; *Diagláinín* á éarad ip á éarad ar a éiríde-tíceall, ar nóir go maib poitléiteada teinead ór comair mo fíil. An fáir a bí an obair reo ar riuḡal aḡe déiread focla éicint

com meair ip a connaic tú maib ḡan a anál oo éarrainḡc. Seo iao iao:

míle míle boḡatán, a boḡatán a beir-leán;

Tá na ba ar iarrair;

Cé raḡad á n-iarrair?

Míre, tura, mac an iarla, ip Diarmaitín Ó Doinn,

ḡad eirann, ḡad cloc

ḡad bata caol cam

Dá bfuil inr an nḡleann

Bíod ar oo éann

Mura ticiarad tú a baile ip oo éairín deaḡs orc.

Nuair a éuir pé an píl rin de, éuḡ an cipín o'Éamoinín *máire aḡur* den reiréan an cleaḡ céatna, ḡan leiḡint don “cipín deaḡs” oú i n-éaḡ. *ḡos mlicín Séain* *Séamuir* annpoin é, aet bí pé á éarad com tíceallac-ran sup buail pé an ceann deaḡs i ḡcomniḡ an oirpúra, ḡ sup múcad é. Annpoin b'éiḡin oó a lám a pínear ḡ fuair pé an ceann eile den cipín treaḡna na deáirnan. Oo deaḡsod an cipín aríir aḡur éorruḡeasair an aet-uair ar an obair go oí go n-deaḡar pé i n-éaḡ aríir ar Cáitín *péatí míoir*; cuiread ḡeall éicint eile uiréir-pe, aḡur mar rin a bíodar go maib pé i nam aca a ruipéar a o'íte.

Cuimniḡear ó foim ar b'éarra beaḡ eile a bíod aḡe rna leanbái timceall na háite reo:

Cuair pín beaḡ riap annro,

Meanaic ip reian aḡe

Ar é 'deiruḡad tiailaite,

Mi féadar a b'fuirinn-pe ḡreim air

ḡeobair má riuḡair

Siublarad má féadaim.

Hobair-pe! Hobair-pe!

ḡearráinín rpaḡeac;

Cuir-re an crúó

Asur cuirfeadh-ra 'n táirne,

Asur beimíó i gCorcais an taca ro
i mbáiread.

Bíod cleas éicint as gabáit leir reo
fé mar atá leir an gceann eile, aót n'
cuimín liom anoir é.

Seo ceirt a bíod aghainn leir:

Rit fé amad, an teó teó;

Rit fé irtead, an teó teó;

Éiníis ní na sceitpe cor

Ir ríob fé leir an teó teó.

Cat asur lué.

Ua dóis liom so mb'éitir so n-oirfeadh
na rannata beasa ro do rna Gaélealaid
ósa ro atá tar éir pórad ar fuo na
héireann le sairio.

CLOC LAÖRAIS.

SLUAIS.

Inr an uimhir déireannais, in the last number.

Cuimnígear, I remembered.

Ase rna leanbaid, at or amongst the children. In Munst. the form of the prep. as in general use is ase, (s slender and emphasis on sec syl.). The student should note that the form of the article used in the dat. pl. after preps. ending in a vowel is not na but rna: i rna coiraid, ó rna doimí, le rna pceanad, will serve as examples. It is not correct to tack the r on to the tail of the prep. as it belonged originally to the article.

As iarrad an páipéir a léigean, trying to read the paper.

Sléó, noise.

'Dé an glerdearín a bí aca, what was the bustling they were having. 'Dé, for cave, gové. The form gnerdearín is also used.

Diaglánín ro aghainn, our little Diaglan. The name Diaglan or Declan is pretty common in the Decies. St. Diaglan is patron of Ardmore.

Caitte ar a dá glúin, on his two knees in front of the fire.

An fáio do'bí an obair reo ar riubal aise, while he was engaged at this work.

Com mear ir, as quickly as.

Ar iarrad, lost, astray, in need of being looked for.

Á n-iarrad, looking for, providing.

Do éapín dearg, your red cap. Do refers to the capin. Perhaps the rean-rád "reál an éapín dearg" has some reference to this old rann.

Ríl, a "round" of the rhyme.

Dul i n-éas, go (die) out.

I gcomnib an uirpúra, against the "dresser."

Múcad é, it was extinguished.

An ceann eile, the other end.

Trearna na deánnan, across the palm.

Tornuigeasair an átuair, they began a second time.

Seall éigin eile, some other "forfeit."

Meanaít, pron. in the Decies meanad, an aw

'Deiriuad diallaite, mending a saddle. The latter word is generally pron. diallata, probably to suit the endings of the previous lines.

A' bfuiginn-re gheim air, could I catch him, over-take him.

hobait-re, i. "Hup with you."

An taca ro i mbáiread, this time to-morrow.

So n-oirfeadh . . . do, would fit.

Le sairio, lately, for a short time past.

DÚIN MÁSC.

Ir iomda rean-éapleán 7 rean-dúin i
Laioisgair gur ríú so móir tráct 7 cup ríor
air, ní hé amáin mar gheall ar a árrad, a
áillead, nó an áit 'na bfuil fé ríúte,
aót mar gheall, freisin, ar a léigimí 'na
taoib 7 rtair ar oitpe. Tiar, coir, tuar
nó ear, i nscac paróirte, beagad ar fuo
an donnoae éiríó tu rean-túr no mainirteir
so bfuil a éú 7 mbéal na noaoine.

B'fíú dom, gan amhar, cup ríor ar
deadú ó, Maí Riada, Tis Moéua asur a
lán eile naé iad, aót ar fon gur b'é Dúin
Márc príom-foctad Laioisgair, Oppuioe, 7,
b'éitir, Laigean, rílim gur coir ríge do
éabairt do-ran ear sad eile asur iarrad a
deanad ar a rtair-re do ríúobad.

Inr an am fató ó, bí coasó ar riubal
uirí ní Laigean asur ní Mumán. Bí an
Mumnead as iarrad a comurra do cup
fé coir asur Oppuioe a bainc dá ríogad.

I n-arm an ríog Laioisgair bí flait so
raib munígin móir as an ríog ar, mar

do b'é an cupaó ba mó calmaóct agus
 cródaóct 'ra' Cúige ar fad an uair rin.
 Laoigread do b'ainm do'n fear ro. Rinne
 an pí ceannpóirt do agus eus pé do a arm
 le beir faoi n-a oirouáó. Gluair Laoig-
 read ar lorig na Muimneac agus o'éirig
 cat eatorra 'ran áit úo go nglaoútar air
 anoir Cnocán na Macáine. Buiréad ar
 arm níos Muimneac agus ruaisgead agus
 reairead iad. O'fíll Laoigread a baile
 agus mar gheall ar a faib tóanta aige ar
 ron a níos, b'ionn reirean críoc móir air le
 beir aige agus le n-a oirouáó 'na díaró
 go bhuinn na b'áda. Ar roin tugad
 Laoigir ar an gceic rin tá timcheall ar
 Dún Márc .i., Darúntaóct, Póirt-Laoigire,
 Spáirbhaile, Baile Míic Ádaim, Cuileannaig
 agus éior go dtí Connrae Cille Caimis
 agus Ceitearlac; agus ar roin 'read do
 ríolruig Siol Mórda.

Níl ríor cruinn as na reanáiróib cía
 hé éóg Dún Márc ar oúir. B'é Márc
 Mac Uirgníde, mac Séatona Síotbaic, Rí
 Laigean. B'féirir gur b'é rin a éóg eiró
 do ar oúir agus b'féirir gur Laoigread.
 Ir cuma roin ar aon tréighe. Acé buille
 beas amac ó'n oún tá fáct agus, do péir
 copanlaóca ir i n-aimpír na b'pááánac a
 cuiread é ar bun.

I n-Annálaib na gCeirre Maigirir,
 léigimí gur reiror na Loélanmaig Dún
 Márc ran mbliadain 843 agus gur éóg-
 adar leo do Mac Duibháóiríoc, áro-ab
 éire Óá Glar agus Cluana Eiríog. Ní
 léigtear móráin 'na éaróib do éir rin go
 dtí gur éamig na Sacpanaig. Cuir Dún
 Márc i reilb Óiarimua na nGall agus
 ruair Spangbó é, nuair pór pé éada. Ní
 faib acé aon ingean aca agus pór pí Liam,
 larla Marpargal. Éamig Dún Márc 'na
 reilb-pean annroin.

Tamall 'na díaró rin (1250) gabad an
 caipleán le Liam De Uraor, tigeapna eile
 a bí air. 'San mbliadain 1325, éamig Ua
 Mórda ir a élanb o'á ionnraige arir
 agus gíócuig ríad. Acé níor éongbúig
 ríad spreim air go ceann i b'fao, mar
 cuiread amac iad-ran 'ran mbliadain
 1329. Fuairéadair reilb ac-uair agus
 éir oiré ac-uair a éoméad. I 1346
 fearad cat eile roir larla Cille Dara
 agus Siol Mórda as Baile Áda hí agus
 b'éigean do'n Mórdaó ríóctáin do
 tóanaim le n-a naimóib.

Ir iomda maigirir a bí air ó roin agus
 ir iomda cat fuilteac a tugad 'ran
 ngleann móir acá pé reáct an oúin. B'íó
 pé i reilb na nGall uair agus i reilb
 Uí Mórda uair eile agus mar rin do ar
 fearad do éadó bliadain 'na díaró rin.

Pé reiread cuir Siol Mórda fáca ann
 i n-aiméóin na Sacpanac timcheall 1530.
 Rinneadair pórt agus oaingean ann, agus
 ní hé amáin gur éorain ríad ar a namáio
 é, acé do oíbir amac ar Laoigir ar fad
 iad. 'San am úo 'read do maip Uairéne
 mac Ruairí Óis, an fear ir mó a cuir
 imirde ar muinntir Sapaná le n-a linn.
 B'in é an fear a bain treapcair ar Essex
 i mDeapna na gCeirí agus a cuiróig le
 hlla Néill agus Ua B'roin i n-aimpír a
 ngábtair. Láirúig reirean Dún Márc,
 agus a caipleán agus a oúin ar fuo
 Laoigire ar fad agus níor fág pé Sacpanac
 'na timcheall náir umluig 7 náir géill do.
 'San mbliadain 1596, éangmúig Uairéne
 agus a deapig-nama Corbí le céile ar
 oirócaó Spáirbhaile Laoigire agus cuir
 Corbí agus a mac. Deic mbliadain 'na
 díaró rin o'éirig buirgean eile agus
 cuir Ua Mórda i nAcáó na hÁille.
 Rinnead ríóctáin annroin as Muilíonn

ua leatlobair, lá féile pádrais, 1607, agus o'fán san bhuicéad go ceann i bfuad.

Ní éilimint a tuillead 'na éadob go dtí gur éirigh na Gaéil i 1641 faoi ua léill, mac macéamha, mas uiréir agus Ruairí ua móiréa. Gab bhuicéad, ceann-urraide na nGaéil, longphort ann, aet b'éigean do iméadé ar. Fuair an t-arm Sacraadé reitb air arís 7 o'fán pé aca anuair go dtí an bliadain 1646.

B'é Eoghan Ruad ua léill an éadó fear eile a fuair reitb air arís agus ir leirpean do b'éad é nuair éirigh an t-arm-rioparóir Éomuil i dtír i mBaile Áta Cliaé. Úir an tairir miltéad cogair amad ar an nuad anoir ar fuo na tíre. Tuad arm-éannar na héiréann do Éomuil—fuot do éur pceón agus uatbár i nGaé cpoirde. Togad Eoghan Ruad mar éreóirde ar arm na héiréann. Uí Éomuil i nDroicéad Áta 7 gluar Eoghan 'na éinne; aet ní raib pé i ndán do teadé fuar leir. Duail taom breirde nó galair é agus fuair pé báp i gCloic Uatáir, Mí na Samha, 1649—an t-am a raib gáir-gáad ag na Gaéil leir.

Uí an tairé péir ag Éomuil anoir 7 ní mirté a tuillead a ráo 'na éadob.

Um an taca ro gluar Hewson ar Baile Áta Cliaé cum cabair do éabairt do Éomuil ag Cill Éamhig. Tus Hewson faoi Dún Márc 7 gur gur dána a éirde-eadar a raib inné 'na aghad, níor b' aen maítear dóib é. Connactar dóib go raib na Gaill ró-láir 7 b'éigín dóib iad péin a éabairt fuar. Éur Hewson clairín búdar faoi na ballaib móir-éiméall an éirleáin 7 pinne pé bhuiréar dóib. Nuair a b'i a obair déanta aige, baill pé leir péin ar an áit. Níor fág 'na reamh aet

poiréad móir go bfuil furmóir de le reirpint ann inoiu.

B'é rin deiréad reaire Dún Márc. Tuir an tóin i bfaillige ó poin amad 7 gur gur tós Sir John Parnell cuir móir de arís, a' déanam aetpé ar an rean-nóir, níl ann anoir aet balla móir anro agus anrúo, doirar móir nó dó, éirín 7 clairéadé foluigte faoi éiréógaib 7 neantógaib.

Ir beag áit i héirinn pé láair ir iargailta ná Dún Márc. Com huaigneac leir an uair péin, reamh pé 'na aonar imear na gnoicáin gairpgead a éirgeann ar gac éadob de. Leagad ar láir fao ó na coillte bláimha a éirúig ar an tacaib ó tuar é. Fáramh an féar 7 reocadán anoir mar a raib bhuig píoamhail 'ra trean-aimpír 7 ir bhuicéad a féiréann an gairdeán fuar trearna na bhuiréanna loma 'na éiméall, ag caomead. mar pílreadó tuine, na laocéirde tpeánmar neamh-reáadé a éir ann fao ó.

Tá Ruairí 7 a fuiréann iméigte anoir le tuillead 7 óa éadó bliadain. Níl táir ná tuairpé le págail oiré anoir aet amáin i mear na leabair. Aet mar rin péin tá a rrioparó linn póir. Tá pé anro 'nár mear póir com bhuigmar ir b'i pé raib le n-ár nriopugaé cum oirpé 7 tpoa ar ron ár mairé éiré.

Tá; agus beir go deo! com fao ir tá an tóin móir poin ag amar amad ar plánaib laoirpé 7 Orrúirde—an tóin pior-uair pior-áluinn ro go bfuil a cáil leatá ó éann ceann na tíre—Dún Márc oirdear Uí Móiréa.

RUAIRÍ ÓG
(Tomár Mac Macéamha).

TAGRA.

Óón márc, Dunamase, about four miles east of Maryborough. "The celebrated rock of Dunamase, in Queen's County, is now covered by ruins of the O'More's castle, but it must have been previously occupied by a *dun* or *cáth*" (recte *cathair*), Joyce I., 279.

Ácáó bód, Aghavoe or Aghaboe, in Upper Ossory.

maḡ riasa, the older name of ppaos móp laoiḡire, the Great Heath of Maryborough.

tiḡ moḡua, Timahoe, in the barony of Cullenagh, Leix.

Cnocán na Mactíre, Wolfhill, in the south of Leix.

bairle mhic ádaim, the barony of Ballyadams, in Leix.

tír óá ḡlar, Terryglass, on the brink of Lough Derg, in Co. Tipperary.

cluasín eiríneac, Clonenagh, a parish in the west of Leix.

bairle áta hí, Athy, in Co. Kildare.

deapna na ḡcleití, the Pass of Plumes, in Leix.

áacó na háitte, Agmahilly, in the P. rish of Dysartenos, Leix.

muilíonn ua leaḡlobair, Lawlor's Mills.

Hewson: The hill to the south of Dunamase is now known as "Hewson's Hill," no doubt because the Cromwellian commander pitched his camp there when besieging the stronghold.

Rug an airte seo ar "Óón márc" an épaos léi as feir orpúide asur laoiḡire vo epuinnḡeacó i bpoir laoiḡire ar an ḡcúḡeacó lá oe mherḡeain an foḡhaidir, 1905.

BLAÍ, "EXEMPTIONS"

(From the BOOK OF AICILL. ANCIENT LAWS OF IRELAND, VOL. III.)

The word *bla* seems to mean "what one would expect from" so and so, what is natural to such and such a thing, what a person or thing could not be blamed for, held guilty of, or responsible for.

bla moḡa (moḡa) muḡpaine (moḡpaine).

bla ech (eac) áenach (áonac).

bla orḡ mḡeoin (inneoin).

bla con con-ḡat (conḡat, dog-fight).

bla meir (meap, of madmen) cuipm-tech (cuipm-teac, ale-house).

bla mianḡ (of minerals) mḡo-clair (meaḡon-clair, middle trench).

Persons who dug out minerals from a middle or unappropriated trench had a right to the minerals, but if the mineral had been appropriated, digging involved a penalty of five "seds" equivalent commonly to the value of two milch cows, besides restitution of the mineral.

bla orpuḡ (orpuḡ, of fools) orpuḡeacó (oiḡbḡacat, throwing).

bla eḡhar (eacḡar, of boats) imarḡhar (iomarḡur, ferrying).

bla liach (liac, ladles) linacó (lionacó).

bla fer (feap) eacḡa (eacḡa, battles).

bla rapḡa (rápḡe) áitḡ (áit, an edge, a kiln).

bla epaḡ (epaḡn) eutaim (tuḡtim).

bla rúren (rúreann, laths) rapḡri (rapḡrpe, act of carpentering).

bla nurḡteach (nurḡteac, of milch cows) nur (núp, biestings).

bla tapḡ (tapḡ) tapḡma (bulling).

bla faebur (faḡbur, of edged tools) comḡing (comḡann, a battle).

bla tḡnacó (tḡnacó, hostings) tat (tat, a meeting).

bla muc orpcel (a trough?).

bla nae (of boats, cf. naomḡḡ, Latin *navis*) imḡam (iomḡam).

bla liachpoir (liacḡpoir) upḡur.

bla ceite pḡs (of a king's race-course, ceirḡe) tul-comḡac (comḡac, sudden collision).

bla pob (of animals) cubacó (glossed as cú-biac, dog food, wayside or snatched food).

A variant of last: *bla pob caebacó* (caobacó, throwing up colds).

bla tene (teime) áitḡime (áitḡime, a kindling coal).

Ula carbat (carbat) aenach (aonach).

Ula coipe combpuith (boiling).

Ula dam (dam) damgal (damgal, ox-action, ploughing, &c.).

Ula cuirtech (of a pit, pitfall) ruiab (ruiab).

Ula moza (moza) biait impaebur (two-edged axe).

Ula cumaithe (cumaithe, of a hand-maiden) lec ocup loraic (leac agur loraic).

Ula iarachta (iarachta, of a loan) oipoiheota (a visitation of God).

Ula arm urgal (iorgal, a contest, battle).

Ula muilinn (muilinn) bleith (bleith, act of grinding).

Ula etha (etha, of corn) iethlano (iothlann).

Ula cleamhnais (cleamhnais, of a juggler) cler (cleap).

Ula iarano (iarann) aiplech (aipleac, smiting).

Ula etargairpe (eotargairpe, intervention; peace-making, mediation) imguin (iomguin, wounding on both sides).

Ula tuath (tuath, of territories) tre-ag (a triple battle).

Ula ban catha (catha).

Ula cuaille aibhi (a fence).

Ula seilge (of a brooch) dae (the shoulder).

Ula ainripi (ainripi) ét (éao).

Ula ech (eac) ech-tper (eac-tper, horsefight).

Ula liac (liac) limao (liomaó).

Ula cat cuiti (a kitchen, cuit).

Ula cat luch-gabail (luc-gabail, mouse-catching).

Ula ceithra (ceathra, cattle) oino (a hill).

TOMÁS P. Ua NUALLÁIN.

LÁIN-SCRÍBINNE I G-CAMBRIDGE.

VI.

GIOLLABRISTE Ó CAETHÍN DO REICÍO.

Leathanac 51.—Pátrais Mac Aillionuim do éan. 5 p.

"Sé brian ó Ceallais an tréan-pear."

Leat. 5.—Pátrais Mac Aillionuim do éan. 4 p.

"Móirim feara ó'n am ro go haimri a oisig báp."

Timceall an bliadain 1734 do mair pátrais Mac Aillionuim 'ran b'fíoróbaire, i gConnrae áro maéa, mair a bfuil a muinntir le faáil fóp. Do éam pé moinntir ámhán blarta do éleatúigeaó muinntir na háite rin go móp:

(1) Ámhán do áill éisim.

"A leanáin pípe na ruadó."

(2) "Ná leis do mún le oaoio."

(3) Ingean pear na mbán-éioé."

(4) "Ólpa-ra plánte a b'áige ip gléigle epié."

(5) "Tré éupre san tuiple le pianpa rult."

(6) "Nac aic a nóp-méang do glac Róp níc a' b'áiro ann a ceann."

Leat. 56.—Ait Mac Cuabar do éan. 9 p.

"A éioé áite ba feal aige ríol néill ap oáip."

Leat. 59.—Ait Mac Cuabar do éan. 5 p.

"Tá boadís na héóina a gcoirpáó go móp mair tá mipe deó do buairm."

Leat. 61-3.—Mall óg Mac Muiréada. 6 p.

"Bí pé feara uéas ve rcairpí ó méao ag iomáin ap léana an b'áóuin."

Na áioir ro tagann reibinn eile do cuireao mair don leir an gceann ro fuar pé'n don éliúac. Tor-nuigeann áipeam na leathanac ap an nuao.

Leat. 1.—Aoio éiole míc treoin. 13 p.

"Lá da maib pionn na b'pleao

agur fianna na pleas plim."

Leat. 2-4.—Aoio áigian móip. 30 p.

"Lá da maib pátrais i n'óán a' reinn ap iúl 'p san é ag ól."

Leat. 4-8.—Aoio na seilge.

"A pátrais, a gcuata tú an trealt a míc áipuin na paln páim?"

Leat. 8-10.—Aoio an áipuir anoir.

"A éleimig éanar na paln oap liom-pa ní maé do éiall."

Leat. 10-11.—Aoio Cium lín na gcaé.

"Seacé caéa do bí an fiann, pionn 7 mac apun (é) uá maip."

Leat. 12-13.—Aoio na pé b'feara uéas."

"Aéipir oúinn a Oipin péil."

- Leat. 14.—Laorú an fíri mhóir.
 “Lá dúinne i nDún na mbó.”
- Leat. 16.—Laorú an Doirín (?).
 “Sé leatét fíuill do éiríú mo éiríúe.”
- Leat. 19.—Laorú an dá m'úeas,
 “Oirín, Cairéim an fíri mhóir,
 Éamais anonn fa úimóú.”
- Leat. 23.—Béara na bfiann.
 “Aitíur dúinn béara na bfiann
 A éaoilte ro maíe rgeimh.”
- Leat. 25-31.—Laorú beinn fíuallm. (416 line.)
- Leat. 31-2.—Eugcaoin fíuallm um éomíac le
 Cuéallm.
 “Tíuas an máirín i maíon máit.”
- Leat. 33.—An t-áibhíur.
 Leat. 35-8.—Teagarc Críofaige.
 Leat. 39-52.—Eadéir a éitearraig éaoil-maí-
 aís. Tá an rgeal ro i gcló as áineiríur ó Driúa
 ran “*Silva Gadilica*,” l. 17.
- Leat. 53-61.—Laorú an Amasáin móir; 67 m.
 “Do éualar péal uaigneas gan bpeis.”
- Leat. 62-74.—Saoitib na héiréann (áirte Seáin úí
 éonail).
- “Nuair a rmaoinim ar fáoiúib na héiréann,
 Sgíor na uíoréa, ir uíe na cléire,
 Díe na nuaime ir laigeas a ngeiréte,
 Bíonn mo éiríúe-pe im éli á méabó.”
- “Ar a rgeim” le m. Mac Fíll éun upáire a míc
 eom. 14th Nov., 1740”
- Leat. 75.—An Dóirín Céitinn ro éan:
 “Fáir-bhéasas an raeas ro.”
- Leat. 78.—Laorú élinne uirneas: 6 m.
 “Ir raeas an lá gan élinn uirneas
 níor éiríreas a beir na geuallasé.”
- Leat. 80.—Laorú an báiré uiré; 39 m.
 Leat. 84.—“Cúis mite bliasáin ar rae—
 Cúis mite bliasáin ar noeas (?)
 i n-íreun do áiríam ir a élinn
 So uéamais Críofe i gclóinn.”
 3 panna.
- Leat. 85.—Tairéir na bfiann; 3 m.
 “A leat atá peiréam na uéonn.”
- Leat. 86.—Pollam.
- Leat. 87.—Laorú na gceann; 18 m.
 “A éonail, cí peirib na cinn.”
- Leat. 89-93.—Aic i gceann raeiré, “bpuigean
 éiré éomínn.” péal “*Silva Gadilica*.”
- Leat. 94.—Scéal i uéas an éirínnis.
 Leat. 95.—as ro marbna éoasán Ruarú; 37 m.
 “Do éall éiré a céiré ppe.”
- an t-áiré Tomár ó Ruarúais do éun; do máir
 timéall 1650; 7 do éiré áiré Brownlow béarla áiré
 pa mbl. 1700.
- Leat. 101.—Laorú Caia fíabpa; 21 m.
 “Aitíur dúinn, a Oirín, a mífíri éiríonna.”

- Leat. 104-118.—Laorú na mná móir; 81 m.
 “Oirín, ir binn do béal;
 Ir ionmínn péal a éiríre ar uiré.”
- Leat. 119-124.—Laorú Conlaoré; 50 m.
 “Ar uéas do n' mbóir i uiré
 An éuráir éiríre Conlaoré.”
- Leat. 125.—An Conpíre. Teagarc Críofaige
 uiré ceiréannais 7 raeasraib, i uiréasáir Rómán-
 aca.
- Leat. 133.—Liousáin máiré.
 Leat. 134.—Pollam.
- Leat. 135.—Páiréas.
 Leat. 136.—Ranna i mbéarla.
 Leat. 137.—Ranna i ngeuail.
 Leat. 138-160.—Ronnéir réirírebéarlas i mbéarla.
 Leat. 161-3.—Moláir an Dóirín Céitinn do á
 gíolla.
- “Mo fíuáir péin éu ir raeas na nuaime.”
- máir puo é éur leir an gceirínnéas do fíuáir an
 uán ro, níl ré éiré, ná éiré áiré, i leabair an áiré
 míc gíolla éam.
- Leat. 164.—Pollam.
- Leat. 165-6.—Ranna i mbéarla.
- Leat. 167.—Dá rann i uéas réirírebéarlas 7 an
 óas.
- “Beir na i-áonair uom lám éiré.”
- Leat. 168.—Áiríur.
- Leat. 169-170.—Leatáiré amáin uo “Éirí bíor-
 éasé an dáir.”
- Leat. 171-240.—Scéal ar éonla míc Críofáin.
 Fíur i mblíabair uáir Críofe 1744. “Suiré
 gac éon léiríre no éiríre ar réirínn ro páiré
 7 áiré do éur le anam an réirínnéas, a. réasáir
 maeuáir, míc Ruarúais, míc Conéuáir, míc
 réirínn, míc Donnéasí baeiré, míc éuráin na
 n-eas.”
- Leat. 241-6.—Seo dá leabair beas eile do réirí
 an lám éasáin, 7 iau péin gclóas éasáin.
 uoráin baile an Ríó. 25 panna.
- Leat. 246-8.—Cunnar ar éasé na n-óiré.
 Leat. 269-271.—Dáir.
- “Suiré fíuáiré míc fíuáir
 an t-áiré Ruarúir ir mó éal.”
- Leat. 273-6.—“Tíuasáir ar an míc amas
 A míc éirínnis éiréasé
 So éiré an uoráin buan
 So mífíuáir an móir-fíuáiré.”
- Leat. 275-6.—Ranna i mbéarla.
 Leat. 277-9.—Pollam.
 (A éiríre.)
- ❖—
- Ir raeir éall ir éirínn éasé
 Ná mán bpuigé n'a mblíó loé
 míc rae uiré éiré
 beiré ar a uiré an uiré éiré.

BEARTA CRUAÖA.

24. I stair na ceirte uo uo cuir "Cuirheann" ar na Connacetaib i nIRISLEABAR na míora reo éait tú, ba maí liom-ra, le uo éaro, beagáinín beag a páó.

Bíóó zo bfuil "faoi éráé ir zo" ceapc 'héir leabair nó ná bíóó, ré "faoi páó ir zo" atá i mbéalaib na n-aoinne i gConnacetaib, 7 pílím-pe sup leóir an méir rin u'aon rghíobháir Connacé. Tá uiríobháé mór, ppeirín, uoir an uá fuaim—"faoi páó" 7 "faoi éráé," má éugtar cluar i gceapc uóir.

Cuirim an rompla reo:—"faoi páó 'r zo parb a mac 'na uáta u'éiríú rí i gcuáé báinríe." An ceirte rin a páó ná "faoi éráé ir zo parb a mac, rhl."? Sí an éall a bairinn-pe i mbéarla ar an gcéao éainnt éur, "Because of saying," nó "Because it was said that her son was a rascal she became very angry; aét uá mbéao ré páóite 'ra gaoi eile ní bairinn éall ar bít ar i mbéarla ná i nGaéilg 7 béal an-éaompe Connacéac ar an mbéalac céaona liom.

Sí mo éuairim féin zo gceapann "Cuirheann," ó tá, mar uoir féin, "éráé ir zo" uá labairt i gcuige muíam, sup ceapc gan éiríú bít i n-aon éiríge eile, aét "tá an uá bealaé ann," 7 u'áir nó ní tóigfeair é ar na Connacetaib muiríú bít acab aréab féin i gcainnt, zo háiríu ór rean-focal é zo bfuil an ceapc 7 an blar aca.

Anoir faoi "páó" féin. Sé páó atá ag na Gaéilgíóiríú pan lairéar. Níor éalair míre ariam "Céapc rin tá tú páé," aét u'airíúgar zo mion 'r zo mion "Céapc rin tá tú páó." Éitear uom sup éalair "páé" ó beiré nó tríúir, b'éiríu i gConnacae muiúge éó—uaoine a uéarfaó "Céapc tá tú páó," uá mbéao i n-ann ir nac gcoirríúir zo réir tú. Mar an gcéaona éalair mé ó uaoiríú 'pan lairéar "uirg" 7 "uirge," "uir" 7 "uire," "tur" 7 "tura," "Coláir" 7 "Coláiré," "aizam-r" 7 "aizam-ra," aúar a lán focla mar rin. Níl a fíor aizam céapc uéarfaó "Cuirheann" leir reo:—"An é uirg' nó uirge an Gaéilg atá i gConnacetaib ar "water," rhl.; aét tá an méir reo feara aizam zo bfuil 'pan lairéar ó fágar tú árainn zo uéiríú tú fíor zo hacaíl éapc-éiméall riar uauar le claoac 7 ruar ariúir éiríu an tír ag gac uile úine atá i n-ann Gaéilg a labairt an éainnt rin, nó an abairt, mar uoir ríú, "faoi páó 'r zo." Éalair mé féin é 'cuile lá ó táinúíú ríat oríú; aúar tuige a mbéao loét ar na Connacetaib a gcanamaint féin—an éao a bfuil an Gaéilg uá labairt i mearg na n-aoinne 'pan gcuige rin—a rghíobhá. Níor ceapc zo mbéao zo háiríu.

Ní éráé páó bíóó zo bfuil páé, má tá, le éráé a cuir ar páiréir. mícéal ó maoláin.

25. Evidently Ceann Léime would rather not that a member of the poetic fraternity send him a number of those "fair maidens" "gan faice ar a mblát-manta-époé." The allusion is very simple. Let us take the stanza from Taúg Gaéleac which Ceann Léime gives in his Cpuarí-bearc. Taúg sends Seán ó Ceallair fearcaó ué bán-báair .i. trí fíer bean, Leaving out the number we get bean. Gan faice ar a mblát-manta-épué qualifies bean .i. noét. Putting bean and noét together we get bean + noét, beann-oét, beannaét. After all there may be some virtue in the poet's blessing even though sent in the guise of a "fair maiden." Their supply at any rate seems to have been inexhaustible.

DIARRMAIO NA MBAN.

26. Apropos of the doúagán ó raíúille question has it not occurred to your readers that in the Ulster dialect the combinations "ait" and "ait" both represent the same sound (that of the "i" in *sigh*) and that consequently the names ó raíúille and ó raíúillg are pronounced exactly the same in Ulster and are obviously identical.

This spelling 'ó raíúille' for doúagán's name is that used by John O'Donovan, and is common in manuscripts of the 18th century.

Also, are not all these forms corruptions of the original "raúáilleac" or "roúáilnac" (i.e. "roúá áilleac" or "roúá áilneac" = "the chosen beauty") and not of "raú eallac" = a gregarious race, nor of "raú eolac" = a learned saying, as some writers have suggested?

The phrases "a gregarious race" and "a learned saying" seem utterly inappropriate for a man's name, and in the earlier entries of the Annals the spelling is always "roúáilneac," "roúáilnig" and "roúáillg."

N. H.

Oinnseanús.—III.

Inchinahoury, inre na hoúarairge, the inre of the devil's bit.

Inchinlinane, inre an líonáin, the inre of the water yarrow.

Kilgobinet, Cill Gobnatan.

Kilpatrick, Cill páorairg.

Knocknagappul, Cnoc na gCapall.

Knockraheen, Cnoc Ráitín.

Labbadermody, leabair úairmuua.

Lackaduv, leaca Dub.

Lackaneen, leacáinín.

Maulnagrough, Meall na gCruaice.
 Maulnahorna, Meall na hEóghan.
 Moanflugh, mune (? móin) fluic.
 Mullenroe, Muileann-mhaó, the red mill.
 Prohus, ppuetar.
 Schrahanard, Sreachtan áro.
 Scronagare, Spón (?) na gCaoir.
 Teerbeg, tír beag.

Locha, Lakes.

Gougane Lake, loe an ghuasáin.
 Loch Allue, loe d'Alua, St. Dalua's Lake.
 Glasloch, na gIarlóca.
 Lockivugig, loe uí bhoagá.
 Seha Lake, loe na Seite.
 Lochveg, loe beag.
 Lochcarrigarire, loe c'arraigis d'airbhe.
 Derrynabourky Lake, loe d'oirne na buairce.
 Cleanrath Lake, loe claoon-ráe.

Aibne, Rivers.

Lee, an laoi.
 Douglas, an Dubhglairce.
 Glasheen, an gIairín.
 Behill, áda na beir éoilte (?)
 Toon, an tuinn.
 Sullane, an Solán.
 Glashgarriiff, an gIairce g'arb.
 Bunsheelan, bun Sríe-linne.

Carrigaiceáda, Rocks,

Carrigada, Carrraig f'ada.
 Carrigahat, Carrraig an éair.
 Carrigareirk, Carrraig an Raóaire.
 Carrigafreehane, Carrraig an b'réacáin.
 Carrignanower, Carrraig na nGadair.
 Garrigagool, Carrraig an ghuail.
 Carrigskolihe, Carrraig Scoilte.
 Carrigavadroge, Carrraig an mhaó-mhaó.
 Beelecknamnaree, béilic na mná mairbe.
 Whiteboys Rock, béilic na mbuaicéilí m'án.
 Carrigfortig, Carrraig an b'ortair.
 Carrigbane, Carrraig ban.
 Carrigstookeen, Carrraig an Stuaicín.
 Carriganine, Carrraig an Oigín.
 Carrigaphooce, Carrraig an púca.
 Carrickthomas, Carrraig éomáir.
 Carrigduff, Carrraig Dubh.
 Carriganinane, Carrraig an éirnéain.
 Carrigenimmy, Carrraig an tme.
 Carrigvore, Carrraig mhóir.
 Failnanumrah, fail na nIomairce.
 Cloheena, Cloe éirnéac.
 Carrignamaddy, Carrraig na mairbairce.

Mairbairce an gSreachtain,
 Ceapac Cuinn,

28/9/05.

A Capa.

Ir b'ead, néata, coingarac an leabair e an port-
 fear éur. Ir b'ead, go beirín, 7 baó éairt go
 mberóir go léir an-buiréac éiré 'n-a éad.

Tá mé ag cur clár beag ceartuithe ar poinnt
 ainneaca éiré. Bainneann ríad uile le Co.
 b'ortlárige 7 tá mé óa gcur ríor b'iréac mar
 o'airgíear m'án iad.

Ní veir ainne port lága. "lága" atá ann, nó
 b'féiríear port "éiréac," até ní airgíear fuaim an
 éiré "é" até mar reo : port "lága". O'airgíear
 rean-baoiné óa m'án mar reo : port "a" lága. Ní
 v'airpáinn ná gcur fuigéallac an "é" é an t-"a" ro.
 até pé r'géal é tá an fuaim "a" i nveiréac
 an f'ocail ag gac ainne. "an" éill iréac Kill,
 até ní aon éill i gCoill mhé éomáirín. "Coill"
 atá ann.

Ir veallíear gcur ó naom íoa nó íta atá éill
 m' íoaínn agáinn. "mo" íoaínn, 7 annpoin éill m' íoa-
 áin v'iréac mar atá éill m' íngín (mo íngín). Ir
 cuimín liom ainne eile atá bun or éionn ran até úo
 vo éuirp ran IRISLEABAR tamall ó join ag éiréac
 ar íráio-bairéib Co. b'ortlárige. "Muna na lobair"
 an t-ainne: Ir v'óiré liom gcur "móin" na lobair vo
 éiréar air. i mbéarla éiréar r'gíobéa mar reo
 é : Munalour até muna na lobair atá ag na Gaedil-
 geoirib air. Tá óa ainne eile i gCo. b'ortlárige a
 b'uir "Muna" ionnta. i. Muna na Dairéce 7 Muna
 an tSeabairc. Sead, 7 ceann eile : Muna'í lárige.

Slán agat, a Capa,

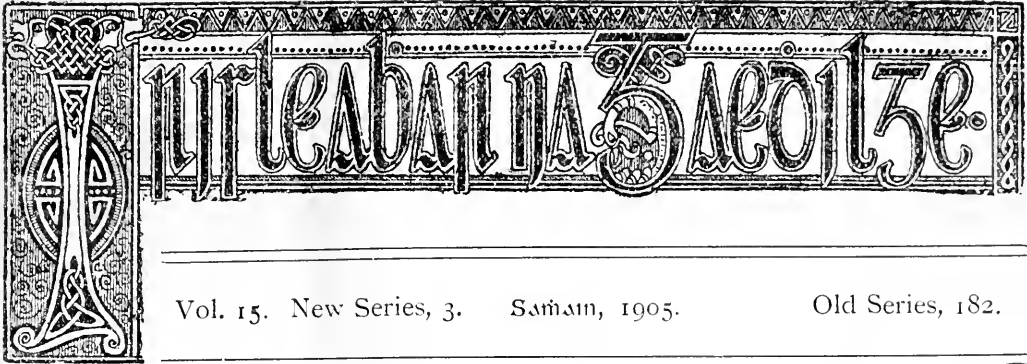
R. M. Ó FAOLÁIN.

Bairé an "Táillíear" reo éualar m'án. Níor
 airgíear bairé an "Táillíear" m'án.

POST-SEANUS.—CORRIGENDA.

Page	Pro	Lege
26	(bairé an)	bairé an
	(Táillíear)	Táillíear
37a8, 105	port lága	port lága
81	éill	an éill
87b2, 83,	(éill mhé)	éill mhé
85a9, 115b7	(éomáirín)	éomáirín
84	éill mhaóáin	éill mhaóáin

[Táim an-buiréac ve'n áairí Muirp i staob na
 puadí reo vo éairpéagó úimín. Tá fáil agam, gac
 aon oume éiré fá nveara éiréoir v'anta ar a
 éiréiré féin, go nveanpáiré fé an cleap céatona.
 "Oirpíreac gac éinne a páiré féin," a n-abair an
 rean-focal, mar ir éiréiré éiréiré rínn join.
 mairp liom féin, ríad agur go gcuata ní duó mó
 v'áir-ainneacaí na héiréann ar fáil o f'air-
 Gaedilgeoirib 'n-a mar a éuala éinne eile—ní
 mairéacá é rín até lom na rínnine, mar, eiré air
 go mbínn ann, vo éuirpinn éairpíre na n-éir-ainne-
 neaca i gcomhábé—ní mairéac aon éiréiré m'án agam
 ar íráio-mairé, ar Oirpíreac ná ar éiré néill. S.L.]

Vol. 15. New Series, 3.

Samain, 1905.

Old Series, 182.

LITIRIABAR NA GAELIGE—III.

—❖—
DÁIRÍ Ó HIAIRLEADA DO FÉIRÍO.

When the Gaelic League was founded it was understood that its special aim, in contrast to the aims of preceding societies concerned with the study and cultivation of the Irish language, was the preservation of the existing spoken tongue and its elevation to the dignity of a literary language sufficient for all the ordinary requirements of the Irish people in business and social intercourse among themselves. It was felt that the publication of ancient glosses and mediæval stories and homilies would not serve to keep the language alive; and that, if ever the language was to become again a literary medium, the foundation must be laid on the solid rock of native speech, still happily remaining, in spite of the "incrustations and encumbrances of centuries of neglect," as Father O'Leary calls the dead matter with which the written words are so heavily weighted. Why then are these encumbrances still retained? Partly through sentiment—we have been used to these forms so long, and it has cost us so much time and trouble to learn them; partly because we are afraid that if the spelling were altered the etymology of the words would be lost, and with it that fine sense of discrimination necessary for their accurate employment. As regards the first objection, I would earnestly beg those who may enter into this discussion, or who are interested in the question at all, to divest themselves of all prejudice in favour of familiar forms, and to consider and decide whether the writing of our language should be based on sense or on sentiment, on tradition or on utility. The widespread dissatisfaction with the present spelling shows that it is a serious bar to further progress, and that until this obstacle is removed, the time and the energies that should be available for the cultivation of the

language in the direction indicated by Eoin Mac Néill in the last number of the *LITIRIABAR* will continue to be wasted on the profitless object of acquiring a cumbrous and illogical mode of writing the store of speech which we already possess.

With respect to the other objection, the etymological one, it should be sufficient to point out that the leading philologists of Europe are practically unanimous in the view that the retention of written forms not corresponding to the spoken sounds is not an advantage, but a serious impediment, in the investigation of the laws of development of a language. If we wish to ascertain the origin of a word in any modern tongue, the knowledge of the existing form, written and spoken, will not dispense us from the necessity of tracing it back step by step, and noting how it has been represented at every stage of our literature in which it occurs. If any one will take up the colossal dictionary of Littré, he will soon see how this has been accomplished for the French language. Not only is each word pursued back through the centuries to its earliest known occurrence in the literature, but it is compared with the forms in the kindred dialects, and they are themselves in turn treated in the same way. Similarly, if the origin of an Irish word has to be sought, the present spelling will provide only a starting-point, and often a fallacious one. We must track it back through Middle to Old Irish, if it can be found occurring; and the corresponding forms in Welsh and Breton (Scotch Gaelic and Manx are useful also, but in a less degree) must be carefully compared before we can venture on an authoritative pronouncement. But in any case etymology, however interesting in itself, must always remain the province of trained experts, and the habit of "etymologizing" so freely indulged in by the older Irish grammarians and lexicographers has more often proved a will o' the wisp than a beacon light. For the danger of this etymologizing, see Trench, "Study of Words," p. 301. Hear Father O'Leary again on this subject:

517. Ná cuir ruar do d'áda a'c do buillib.

518. Ní maíe r'asair gan cléipead.

519. Ní péirir an rean-foal a fáruíad.

520. Ní mar a fáoiltear bíor go minic.

521. Ní éinnígeann an fear fádae ar an bfeair leat-fádae.

522. Ná bí do-fáda.

523. Ná r'asair d'ia é.

524. Ná éirir d'ia bíor oir.

525. Níl áit ar bíe mar an mbaile.

526. Níl tuine ar bíe gan a loctáí féin.

527. Oirín i n'iair na féinne. O'airígear "an caraó guirín (as Oirín?) i n'iair na féinne" air reo.

528. Pluir nua ar rean-pluir.

529. Pórtar ar iairar a béil. Go maíe ar.

530. Pórtar Oimíais bíonn ré bíonad.

531. Plaicín gabair. Rinne ré plaicín gabair de. O'airíe ré ar fáil i n'éinfead é.

532. Pórtar oícéillíde.

533. Pórtar mar mágar.

534. Roinneann d'ia na rubáilí.

535. Ráe do éiríe oir, an ainhin a'á t'á?

536. Rágar ré ar r'asair na buile. O'airígear ro le r'oca bí an-mór.

537. Raitnead é, raitnead é, ir maíe náe mbainfead é.

538. Rágar ré r'ior asur ní cuirfeair beannaed len' anam.

539. Soítead mór fáda ir bainne abfao r'ior.

540. Seólar na n'gáman ra b'fárad. Oeirtear go scialluigeann gámana g'éiríe anho.

541. Slán ar mo láimh-ré é.

542. 'Sí an caillín ir r'ine asainn an caillín ir mipe asainn.

543. 'Sé an gneidear as tabairt tón t'ub ar an mbáiré é.

544. 'Sé an éad bíad éad ar r'iozán t'ó. Ir ionnan ro asur a fáil go maíe ré náúrtar leir, nó gur b'é an éad obair do r'inne ré.

545. Sín le b'péit éadear an ceairb'ad.

546. 'Sé lá n'olag asainn é ir oadine bocta eile gan don p'oc. O'airíe go minic nuaíe beaó fártar beas d'á éadear.

547. San áit náe b'péirar é cloirfeair é. Bí ré ualléad.

548. Sábail an r'óghmar fáil ir t'á an g'rian ruar.

549. Slánte an b'radain asat—c'p'íe polláin asur gob r'iué.

550. Scéal i mbáir batá. O'airíe r'io le r'éal gan áir. Ar na cláiríe a t'ugtar cláir m'éiré oir a m'óiríe a t'ugad an t-ainm reo ar t'úr, a'c anoir t'ugtar mar ainm ar t'eadairéad t'eimtread é. Ir ionnan "an r'éal i mbáir batá" asur "an t'eadairé t'eimtread."

551. Scéal an éirín t'eiríe. Ráite le t'iorp'íe ad fála.

552. 'Sé an r'ionnád i g'p'iceann an uain é.

553. 'Sé a leaib féin b'airtear an r'asair i t'orad.

554. Samrad r'adad ir r'óghmar g'rianmar. Sín é bíó d' na r'iannta.

555. Sáruigeann an r'íeíe an éin-eamaint.

556. Scéiteann m'eiré m'í-m'ín.

557. Seairíe r'arad as láir uat'árad.

558. Slánte na m'p'omáiré asat.

559. Slán r'oglae an r'éaláiré.

560. San oiré bíor na cairleáin t'á n'óanain anho.

561. Síleá gur ann a b'p'ead an l'uing.

562. Síleann fear gan don éall gurab áise féin a'á an éall ar fáil.

563. SAOSAL PAOA ABPAO Ó BPIÓN.
 564. Sé comórtar^{*} píoðaire póna le n-a máchtar é.
 565. Sonuácar pionn^{*} gléigeal asat.
 566. San doir leanaðaire.
 567. Sonar ar do láim.
 568. 'Sé an bpaclín a baint de doirp é cónsbáil. 'D'airigeat ro ráirte i tsaobh airgto do bí caillte as fear boct.
 569. Seaáán paor maraó doao.
 570. Tasaonn comar na scaonpáan le céile.

(ní cpioé).

GLUAIS.

499. Ní maireann . . . do, "does not live to," does not stay with.

501. "Eaten bread is soon forgotten."

503. So n-éirigir, till piona (?) goes harrowing. as fuirpéar in Munster.

504. "When a poor person goes to the door, he does not stop till he gets to the chimney-prop (?)." Will some reader define gabal éadain.

506. Bannpéar a bláac, "her buttermilk would make a cat laugh," an ironical saying.

507. Níor níre túit, it would be as well for you.

508. Ní óá pionnt leir é, "Not dividing it with him," not grudging it to him.

509. Súigte, soaked through each other.

513. Cíor i nuaib cainnte, a tax on speech

515. "A woman has only her tongue." Ceao cainnte, leave to speak.

517. "Put up with anything except blows."

521. Sáacé, satisfied.

522. Do-íápta, hard to be satisfied.

527. That is "left lonely and alone."

528. pluro, a blanket, quilt.

529. Ar iarrpáir a béil, according to her wish. So maic ar, well satisfied.

531. 'D'uaró ré, "he ate it all together."

533. Mar maáar, playing at.

537. Raicneac, fern. Ir-mairis nac, pity him who would not pluck it

538. Raáaró ré pío, into the grave.

540. Seólaó na nsaáan, driving the calves.

542. An caillín ir pime, the eldest girl. ir mipe, most active.

543. An bácuir, the oven.

544. An céao biaó, "the first food he got with a shell (spoon)." náóúpa leir, kind for him.

545. Súit le bpiet, expectation of winning.

547. uailleac, loud-voiced.

550. Clár méipe, "finger-boards." Teacraipeacé teirtreacé, the telegraph. Teacraipe teirtreacé, a telegram.

553. A bairtear an ragaite, that the priest baptises.

555. "Patience overcomes destiny."

556. Scéiteann, squirts, lets out. mí-pún, an evil secret determination.

558. na mbpomaige, (?) na mbpomaicé, of the foals.

564. Comparing a bad piper to his mother.

565. Sonuácar, a good companion.

568. "It is taking the shroud off a corpse."

570. In Munst. they say "ní éasaonn, 7c."

LITIR AMAR.

Springfield, Mass.,

Lá féile pádrais, 1905.

A pír an "Irisleabair,"

"Blair an biaó asur iorair é," aoir an sean-pocal. Do éaitn an blar do éuir ar an ámhán asur an leirir com móir rin le cur doar mbuóin anho ceapaoar sur maic leó tuilleac de pólacáir na feire d'feicrint i gcló. Asur o'airpaoar oim an óá óán ro do éur as truaill oir péacaint an bfuigtoir ionao ran IRISLEABAR. Do buaóaoar arson tuair.

I tsaobh mheic ní síocéáin ir oé liom a ráó so bfuil ré "ar flige na fíinne," asur so raib nuair do reóioar éúac san a pío asam. Ní péapainn san iarracé ar pneaára do éabair ar "Córna."

A Córna 'n gleanna ir acuirpéacé tubac an péal

Beir oim-ra pneaárait do pannaib a éú na nsaéac,

Ní raáaró mibeal a-baile mo maip mo éúma mo léan

'S a púit ní leasra ar an scaáir so epic an traoáil.

Sínte i dtalam i bparó ó n-a éairíobh gaol
níor caoinead an páraipe calma i mbóro
eogam fínn

Don éiré ó n-ari eairíar ní éarparó a éir
arí

'S ar an úir do glac é; dar m'falaing,
nac móir é mairdeam!

Má'r ar an mbairé bíod a aigne as pior-
éommaróe

Ní tuigfid na tallairí éarparíte an bhrón
n-a éiríod

An ruaimnear nár ceapad ar talam i
scóir mícil

A Rí na hÁingeal, tabair d'anam an
deorairde éoin.

Do tuit puo amad ra éatair reo mair
nar éualatár a leiréir ra éannatir po
ruam roime reo. Tug an t-éatir mícéil
ó flannagáin reannmóir i nGaioilg uair i
Séiréal an éiríod naomha. Bí a ruam air
ní raib ruirdeachán pollam ran tréiréal
móir roim. Ní fearoir ar tug na pasair
eao é a nruairg, ar an móir-bairiugad
raoine. Tá a pior agam ná feara féin
ceatramad cuir téas na roime ann don
lá féile páraip le deir mbairéna ataim
as dul ann. Baó óóig liom go mbead
a leiréir ann gac don lá 'le páraip ar a
laigeao ar po amad. Ba brioimair an
treannmóir i, 7 gan don agó do éir ann,
éualad cuir aca an focal dá éraobraoile-
eao ran don tréig a tuigeaoar ó fágaoar
éir. An bfuil an éiríeam as neairtugad
i n-áir naoine ran tír reo? Cionnur a
bead? Níor iarr Dia ar na hárpar an
éiríeam do éraobraoilead i tceangam
nár tug na raoine. Acé eao do b'áil liom
a ráó? Ar nroig, ir raoine fé leir na
Gaioila ro, agur ir féirir leo gac níó do
déanam ar an tceatál.

Mire do éara,
páraip ó héiríar.

PREAGRA Ó "ÉÓRNA."

A páraip éalma b'atuiríeac lium do
reéal

mícéil ar gairra gur gearrad a lúe 'r a
raoal

Tá an Ráe 'r an éatir ir Tairite éumra
glé

Go éiríod eaoac as deairgao rúl dá éir.

Mo éar nár eapad a-bairé do ruim roim ré
bead éiríod feara aige i dtalam míc
múil na n-éacé

D'éir bair do raead go beannuigé i n-áir
na naom

N-a bfuil fáiré ir pasair ir raia de
blúir na nGaioeal.

Tá páir-fir fearam n-a mbead n-a
nroiréir féin

Gan éiríod a larepao go hárcepon rúiré
briean

Cnáma gac tallairé éarparíte éruincais
éir

mícéil 'r a ramail do méirpao a mbairgao
go clann.

'Áir-míc átar na bfairéar ó'r tú tug
raor

Clann áiríam tréir reannairíob, glac-re go
olúe éugac féin

It áir almpac anam an úir-fir féil

'S a páraip éalma b'atuiríeac lium do
reéal.

GLAIS.

Bair an bair agur íorair é, "taste food and you
will eat it," an old proverb. The future of íeim, I
eat, is íorao -pari, &c.; and the conditional o'íoraimn,
-réá, &c. This is a remnant of the old s-future. It
would not be correct to write íorao, o'íoraimn, &c.

Do éair an bair . . . le cuir dáir mbairíom,
the taste pleased . . . some of our company
(people).

Éapaoar, they thought, decided.

Solátar na fear, gathering, products of the fear.

Do éirí aís tuisiúil ort, to send you.

Féadaint an bfuilgíoir, to try if they would get.
For o'féadaint, to try, though the f is unaspirated.
The future of gabaim, I get, is gheóba, ní bfuilgeao.
The latter is pronounced as if spelled ní bfuilgeao.
The spelling fuilg-should be adopted in the future and conditional, and that of fuilg- in the imperfect.

Do bhuádaigh arson buair, each won a prize, they both won prizes.

Ir oí liom a m'áó, I am sorry to say.

ní féadfaínn gan, I could not but try, I had to try.

Ismaíle ar f'paeágha, an attempt to give an answer.

Béir orm-ra f'paeágha, that it has fallen on me to answer.

mo mairg, ghl., "alas."

ní leasra, ní leasraí, he will not cast his eye.

An éadair, n. Caherciveen.

a éadair gaoil, his relatives, his kith and kin ; gaoil is gen. of gaoil, relationship.

féaraí, a brave man, from fáire + personal termination aire.

Bóro eogain Finn, the northern shore of Kenmare Bay, including Sneem, Caherdaniel and Derrynane.

O n-ar eapair, ói eapair, from which he sprang.

ní éapair a éó, his body (form) will not return.

'S ar an úir, "and for the soil which received him, by my cloak, what a great reason to be proud."

Bíod a aigne, his mind constantly dwelt.

Tallairí eapair, bent up or weakened creatures.

Suáinear nar ceapó, rest that was not his lot.

i gcóir m'írl, for Michael.

Deómuí, exile.

Do éirí ruid amáó, something happened.

náir éalatar a leitéir, of which the like has not been heard. Éalatar, past auton. ; also eualat, pron. eualas.

Seannmóin i nGaioilg, a sermon in Irish. Seannmóin is the form used in leat móga, seannmóir in leat éuin.

Séipéal an éiríde naomta, Church of the Sacred Heart.

Suídeán pollam, a seat empty.

Cané a nuaigear, what is their duty.

móir-bailuáó naoine, a great collection of people.

Ná peaca féin, that I have not seen.

Ceathmaíó cuir téas na naoine, 1-14th of the people.

Ba óóiríliom, I should suppose, imagine.

Ar a laigeao, at least.

Gan don agó a éirí ann, not to put a word untrue into it.

San don tuisiú a éirígeaoir, in the only way they understood.

Ag neapteáó, growing stronger.

Cionnur a deáó, how could it be ?

Do éirígeaoirleáó, to propagate.

Can do b'áil liom a m'áó ! What do I wish to say, what am I saying !

Naoiné fé leir, exceptional people.

Ar an tuisiú, the wrong way.

Liúm, metric for liom.

Seapair, was cut, lopped off.

Ag deapáó rúil, "a-reddening of eyes" from weeping.

Mo éar, alas.

Náir capáó a-baile do m'áil, that your friend had not returned home.

Cáiríre fára, a long respite.

Talam m'ic m'áil n. éirí. Éad, a wonderful action.

O'érí báir dó, after his death.

Úir na naoin, soil of the saints, the sainted soil.

Fáirí, prophets.

Fáirí, ghl., princes of the flower of the Gael.

Sáirí-fíir f'apair, brave sturdy men.

Lapair, would beat, scourge.

Cnáma, bones ; pron. cná (nasal).

Cunnaic, bent, decrepit.

Míeál 'r a fáirí, for "do m'apair m. 'r a fáirí a b'páó, go clao," who would wantonly ill-treat M. and his like.

O'í tú éirí rair, "since it is you who have brought free, saved."

Peannair, torments, punishments.

Glac éirí féin, accept, take unto yourself.

Áirí almpair, alms-giving mansion.

An úir-fíir féil, of the generous great man.

CAITAL BURDE.

Bí re 'na éirí-féar. Deapair re gac a'n reort éirí-féar a'ur bí re com holt rin nac tuisiú na r'páir ceat dó a tuisiú 1 n-1 téapáil ar bí (nó 1 n-1 reipeál) nó éa m' ceat aise tuine ar bí lóiríin oirde a éadair dó. Fá deiréar bí re ag tuisiú a'ur f'páir éirí oirde amáil go tuisiú r'páir a'ur o'íirí re lóiríin go mairíin.

"Éa éuinísim-ra éú," ar' an r'páir "Nac éirí 'fíir agac nac éirí ceat aise tuine ar bí do éuiníle ?"

"Tá re m'ail m' an oirde," ar'ra Caital, "a'ur éa n-facair a'n tuine mé a'

τελεετ νό έα η-φαιεαηη α'η θυηηε με ας
 ιητελεετ, αςυρ εοιηηης με αηηεετ αη ϑρηάθ
 θε."

Coinnítear ré é. Foiréann b'í Cathal bocht ádt
 tinn, agus éar leis re air gá hacú b'í nó
 nac rab, agus, nuair a lúig re, 't'éiríug re
 go dona. Sgarra re ar fear a' toige agus
 t'ianu re air a t'ul fá'n trasarra bó.

“Ἐὰν οὐκ ἐγὼ μὲν!” ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ τοῖς ἑσπέραις ;
“Ἐὰν οὐκ ἐγὼ μὲν.”

"φέαυμαιὸς ὅς το τιποῦσ' αὖ," ἀπρ' αὖ Κατάλ.

Πυαρό ἀ' ῥσολὸς πᾶν τραγῆ. Μά τᾶ,
 ἐὰ ὅτιοεπαὸ ἀν παγῆτε λειρ. Ἐάνιε ἀν
 ῥσολὸς ἀν ἀνρ ἄσῃρ ὁ' ἀπρῃς πρ το Ἐατα
 ζοιπὲ οὐδαπρ ἀ' παγῆτε.

"Τέτο' να είννε αμίτ," ἀπρὰ Κατάλ.

Ήσασθε αὐτὸν ἡσυχῶς ὡς ἄνθρωπος πόλεως. Ὡς
τά, ἐὰν ὁτιοῦσθε ἀνὰ ῥάβδον λείψ, ἄστυ νουαί
καὶ ἔσται περὶ ἀνὰ αὐτὸν ἐκείνη ἡ Καθὰ:

“Τέτ' ὅτι αἱ αἰρεσίαι ἀνὰ τρεῶν βοήται,”
 ἀπὸ Καθ' αὐτὸν, “ἀγῶν πέλομαι ἐπὶ ἡμῶν
 περὶ τοῦ ἵνα ἡ ἐκείνη ἀγαθὴ λατ.
 Ὁμοίως ἐπὶ τοῦ ἔργου ἐκείνου ὅσον ἀγῶν
 καὶ ἐν τῇ-αὐτῇ ἐπὶ αὐτῇ; ἀγῶν, πολ
 ῶς ἐκείνη ἐπὶ αὐτῇ, ἐπὶ τοῦ ὅτι ἐκείνη
 ἐκείνη ἀγῶν ἐπὶ αὐτῇ ἐπὶ τοῦ ὅτι ἐκείνη
 ἐπὶ αὐτῇ.”

Fuarò a' r̥solòs an t̥ear bon̥ta f̥a'n
 t̥as̥ar̥t̥ ḁsur̥ t̥ain̥ic̥ a' r̥as̥ar̥t̥ leir̥. M̥a
 t̥á, e̥ḁora an r̥solòs̥ a' òul̥ f̥a'n t̥as̥ar̥t̥
 ḁsur̥ é t̥e̥ḁet̥ ar̥ ḁir̥, b̥ain̥ Cḁtal̥ b̥ḁ́r̥r̥i̥ c̥inn̥
 oe na r̥lḁit̥ ar̥ a' t̥e̥inn̥ò, ḁsur̥ t̥o̥ir̥i̥s̥ re a'
 r̥s̥r̥i̥òb̥ḁò ar̥ a' m̥b̥allḁ of̥ a' é̥ionn̥, ḁsur̥,
 nu̥ḁir̥ a' é̥ḁt̥f̥e̥ḁò re m̥e̥ḁò ḁsur̥ b̥e̥ir̥òe̥ḁò
 o̥ó̥i̥s̥t̥e nò t̥u̥b̥ ar̥ b̥ḁ́r̥r̥i̥ a'n t̥r̥lḁt̥
 ḁm̥ḁ́in̥, é̥u̥ir̥f̥e̥ḁò re an t̥r̥lḁt̥ r̥in̥
 in̥r̥ a' t̥e̥inn̥ò ḁsur̥ b̥e̥ir̥e̥ḁò re ḁmḁé̥ a'
 t̥r̥lḁt̥ e̥ile. F̥uarò re ar̥ ḁs̥ḁò̥ mḁr̥ r̥in̥
 leir̥ a' o̥ḁ́ r̥lḁt̥ s̥o̥ t̥o̥t̥i̥ nḁé̥ r̥ḁb̥ a'n̥ o̥m̥o̥c̥-
 b̥r̥e̥ḁt̥ra a' r̥inn̥ re r̥iḁm̥ nḁé̥ r̥ḁb̥ r̥s̥r̥i̥òb̥t̥ḁi̥
 ar̥ a' m̥b̥allḁ of̥ a' é̥ionn̥. U̥i̥ re ḁnn̥r̥in̥ le

haṣarō a' paṣgal mliṣ ē lēiṣeāṭ, aṣur,
nuaiṣ a' taimic a' paṣarte aṣur a' pṣolōṣ
ar aiṣ, ḅi re mārḅ. ḅi re niṣṭe aṣur
leṣṭai amac aṣur a lān polur tarte aiṣ.

Θεμελειοτε, νιαρι α βι ρε ρηριουδα :
 “ Ού! α θε μοιρινις ! ναε τανα με αμαρε
 ριαρ ορε ?”

maire nī māṭṣamīna
(bean an Dálais), o'innir
i leact an Albanais, i
ngar do Éapais mācāire
Roip.

“D’iméigis re leir mar beath feara aetad,
an duine bocht. Tug ríolós ceath uó dól
irtead ra ríoból. Cuip re duine i
gcoinne an trasairt. Ca dtáinig an
rasart leir a’ ceath teachtair. A’ duine
bocht, ríoból re a fíorairt ar a’ mballa.
Táinig a’ rasart annsin leir a’ dárta
teachtair. Nuair a táinig re ‘un a’
dóruir, bí solur mór irtois. Nuair a
táinig re irtead, fuair a’ solur amad.
Nuair a táinig solur a’ lae annsin, fuair
re irtead agus léis re an fíorairt ar a’
mballa.”

bean páirtí pearsaí uí
mearáin t'innir i mac-
aípe Cluana.

Deir rife f6r sup 6ur Cat6al Buir6e na
focail reo i nveir6e6 6ac line r66 66n
veir6eann66 :

"'S a Mairgoean Muipe, goibé mar
rsgaipa me leat?"

1AR-ĆOMARĆUŠAŦ.

Tugtar púil-péacaint ar "Dán Deirdeannac éatail bhuíre" do éirip Seagán Ó hAnnaBáin ar Cnoic Mhíe Flóinn i gcló i n-uimhir an mhéirim 'D'IRISLEABAR NA GAEDILGE. Tápla go maóap-ra as feir na Cairrige (i. Cairrige madaíre Roip) i mí na luónara. Bí toipad beas ar mo éuairt go oei an uútaig rin, i., tréat ar báp éatail bhuíre ó beipr ban ve muintir madaíre Cluana. 'Sé an béapla atá aca annpú ar "éatail bhuíre" at "Charley Dunne!"

b'féoiri supab ionann "mac Giolla Gunna (Gunnaib?) " agus "Dunne," aet b'féoiri eile sup "dun" .i. béarla ar "burúe," atá ann. "paoraithe átal burúe" a beirte ar an tóin.

File éigin eile bí as cup ríor ar átal burúe, vubairt ré so mbíod ré "as iméad le gac oic." Deirtear sup i b'feara ar átal féin vubairt ré rin, agus na pocail reo mar an gcéanna:

"Bionn ré amuig ar fíubail oíche ip tain donar ar a fíor."

Baú maic an puo sup maicéad uó i nbeiréad tair. Solur na b'laitear tair timéadall air i n-éir a báir a tairbeán rin.

TAGRA.

Uroé-b'feara is evidently for uroé-ghiofara which is pronounced uro'-ghiofara (U.). The g has changed into the easier b. A further change to uroé-b'feara also appears.

Cuinnigim-pa, éomnig: An alternation between u and o is noticeable here.

má tá=but, however, is very usual in the Farney dialect.

Uócrae=vócaimlae. Uócrae dona, "terrible bad."

nae mbim-pa for nae mbéao-pa=nae beao-pa (M.). fós=pás, fás, get.

Óa flat=óa flat. The best usage of the dialect prefers the latter. It is curious to find a masc. fl. na flat=na flata lower down, although an tflat, sing. fem. occurs also.

"Óe! a Óe móimig, ghl." : Mr. Hannon gives the line as—

"A Rí na n'gháir, nae náiréad vaim amarc opt ruar?"

paoraithe=paoraitim, confession.

File éigin eile, &c. : The following were given me as the opening words of the quatrain, but I can make no sense of them: "bí re fúirúgao (?) átal burúe, 'gá fúirúgao (?) ip 'gá rádao (?)." They were explained as "that he didn't know what he was doing" or "what to do," an interpretation that does not help us in the least.

It should be added that Cathal Buidhe Mac Giolla Ghunna was a native of Co. Cavan. That is the Donegal tradition. The mention of "Loe mhe an éim=Lough Macnean, in Donegal versions of an bunnán burúe, shows that he must have belonged to the barony of Tullyhaw, i.e., the western part of the county.

SEOSAM LAOIDE.

na míghe cé víompaé gac cupao mear táirce
na paorite le c'innacé ó tuite go t'páig
'S gac burúean le haoibnear 'p gac fúiréann cé táir
lem fúiréad-re claoiréar gan fúiréad éun báir.

SEÁN Ó GAORA, FILE—IX.

—❖—
11.

Seo tain do ceap Seán ar báir an átar Tomár Ó Gaora, brádaip t'Óirto San Doimnic. Ip é reo an céad puo eile de deantúr Seán i leabair ar gcapao, Ruairí Mac Diarmada. Seobair é ar leatanae 49 den leabair úo. Níor buail ré umain i n-éan-ait eile. Seo mar ghabann ceiréal Ruairí; "Do Tomár Ó Gaora Brádaip S. Doimnic trien b'fúir 1. Róma." Ní féadain a déanamh amac caoé an b'píg atá leir an leat deiréad den abairt.

Do cailléad an Brádaip uapal oirdeapic ro pan mbliadain 1717, agus do réir mar doir Seán as tagairt uó, ní fuláir nó t'oiréig ré so tian ticeallae tuitéadac ar ron c'páir ip deag-nór pan amirip úo na g'apleanaima ip na gcam-óighe.

Deir an file "sup tuit a éotlae" "i láir na búille, bí tain." Cialluigeann puo sup báir i n-abainn na búille é. Ba maic linn deapbúgao an réil reo t'fagáil. Níor b'éin-iongnae linn am, uá mbead an réil amlae, mar ba éruad an paogal a bíod as paigairt ip as bráiréad an uapir úo. B'oir ar a gcoimead ó ceann ceann na bliadna. B'i a fíor aca go maic cao do bí n-a gcoir uá mbéapao an t'plogair isaréa opta. Cá b'fíor nae de báir fúiréirce "do tuit a éotlae" an brádaip uapal ro "i láir na búille."

Ógláir ar t'beiréde ip ead an tain ro, aet isaracé an-póganca. Seibmíto léic pan amur ip pan Uaiténe annro ip annróto ann. Ní ceapit roin a beir amlae pan gcomao go háirte .i. an t'pímae líne ip an ceatpámae líne de gac pan.

MÓR URRAIM AN ÓIRO.

Mór urraim an Óirto érpáir
pa banba an fúinn fúiréad;

- iomda cré faoi éánuir dáið,
ó pé íáoruiz an íríom-fáið.
- 5 Ó Úoiré Coluim Cille
go lífe dúin Duib-linne;
ó íóiré Láirge go cuan Céire,
'r go fairrge bhuaié buiréire.
- 10 11í oíé cruir ná earbair óir
do éuir ar gcúl bar gcanóin,
aéé reaeé na ííéte dá n-óiró
dóir tar leir ar leae-bóiró.
- 15 11íor gíac ionnlac ná gíor Gall,
do íear go cruair an comíann,
Tomár Ó Gáora gan loéé,
rólar eáira do Connoéé.
- Ó Súab Óam go Mullac Mór
'r go Corrílac na gcanann gcom-
mór,
beir tráca go Cairéal Céin
- 20 brácair na n-airtear neam-péiró.
- Ola, pórað ir páirte,
reuað ó íasair paráirte,
níor éairíó rin ruar n-a réor,
eairíó gan cruar i gcom-ól.
- 25 Trégnur, omán, ruacé na rann,
riubal raoérac na bpearrann,
na tráca nuairé asur nóin,
uairé eiráir ir canóin.
- 30 Éuir pé Seón Earbuil ar gcúl,
'r a íluaz íróce ar a n-iargcúl;
eáiríó na tréca bí cinn
Sanctur érac an airíunn.
- 1 Láir na Dúille bí lán
éuit a éoirlac go comíann;
- 35 ruair gíre a gúiré go gíunn
n-a luize ar gíga an gíunnill.
- Míle asur reaeé gcéó go cruinn,
reaeé mbliathna déé gan roéíunn,

- 40 do éim go léir gur luair rinn;
aéé beiró do úsain go dílinn.
- uairé ir ruairéir Éloinne Céin
tá éirí-pe ir oineac aibéil;
gan baogal ímúite ra réor,
aéé raoéac lúémar lán-mór.
- m-ó-r
- 45 Sé Tomár Ó Gáora náí fás an tír
gan ruar,
Scotán an éiríair éuir enám ir bríé
ra éirí,
n-a bunnán ó an áit go háit i mbíor
a éiríó
- Óá oíomáin gac lá go háirur Ríog na
gcréacé.

Gluais.

- De réantúr Séain, of Seán's composition.
Géobtar, fut. auton., it will be found.
Níor buail umam, I have not met it,
marí gabann, how (it) goes.
Terueal, title (of the poem).
Leir an leae éeiríó, with the latter half of the
phrase.
- Do caillteá, "was lost," died.
as tagairt dó, referring to him.
Díeallac, euiréacacé, earnestly and zealously.
Eiráir, devotion, religion.
Géirleannamaint, -aimna, persecution.
Cialluigeann rúó, that signifies.
Deiríbuaz, certainty, proof.
Níor b'éin-iongnacó linn am, "it would not be any
wonder with us, however;" we should not be a bit
surprised.
- ar a gcoimeáó, on their "keep."
Cao do bí n-a gcóir, what was in store for them,
or, waiting for them.
an éiríaire íaracá, the foreign rabble.
De báirí íeillíre, by a treacherous act.
léic, a break, falling away.
Comao: the first two lines of a stanza in óán
óiréacé are called "an réolacó," the last two "an
comao."

Line 1. móir upraim, great was the homage. The
verb is not expressed. Óiró eiráir, a religious
order, the priesthood.

L. 3. faoi éánuir, under tribute; cré, here means
"land," "territory."

L. 4. Ré pádraig, the time of St. Patrick. Note that amur between "cánur" and "pádraig" is not full, as the comharú of "n" with "p" is "bpuirte" or broken.

L. 7. Cuan Céire, harbour of Kesh. There are many places of this name, but I do not know which of them is referred to here.

L. 8. Bpuairc Buiréire, of the brink of Burris. Can this be Burris Umhaill, Co. Mayo? Bpuairc in MS.

L. 9. Dúe epuró, "want of cattle," want of means.

L. 10. Dúe gcanóin, your "canon," law.

L. 11. Dúe n-óro, smiting them(?).

L. 12. Dúe leat-bóro, one of our two props(?).

L. 13. Ionntaí, s. m., complaint, accusation, blame. O'R. Glóirí gatl, voice, speech of foreigners.

L. 14. An comlann, the fight, battle.

L. 16. Sólar cabra, "comfort(er) of help."

L. 17. Sliaib Óam, Ox Mts., Co. Sligo. Mullac móir, Mullaghmore, Cliffoey, Co. Sligo.

L. 18. Corrígliaib, Curlew Mts. near Boyle.

L. 19. Dúeirí tráda, he pays visits.

L. 20. Bpuairc is nom. to Dúeirí in l. 19. Dúeirí neam-púro, an uneven or rough journey. He seems to have travelled much as a missionary Father. We must remember that he belonged to the Dominican Order.

L. 21. Ola, póraib ír páirte, the Sacraments of Extreme Unction, Matrimony, and Baptism respectively.

L. 22. Scuab, which he earned, received.

L. 23. Níor éairí, he did not hoard.

L. 24. Cairéir, "he spends" for he spent. Com-ól, in company.

L. 25. Tréshur, abstinence; fuaíte na hann, cold of the heavenly bodies, i.e., of the night.

L. 26. Tráda nuairé, fresh (canonical) hours, nuairé, in MS. This stanza enumerates his sufferings during his long journeys. The uam and amur are a good deal broken up in it.

L. 28. Uaire trádaib, hours of devotion; canóin "of law," explaining, preaching.

L. 29. Seón earbuit; probably for Seón Caprbuit, Bishop Carswell. The latter corrects the uam.

L. 30. Síóite (?), raóite (?); rúirte.

L. 31. Cabraib, he used to help.

L. 32. Sanctur, the holy one, nom. to éabaiú. épaí, self-denying.

L. 34. A éoblaib, f r vo éoblaib, a-sleep. So com-lán, equally, fully.

L. 35. Séire, sharpness, bitterness; so hpuinn, pleasantly.

L. 36. Géaga an hpuinnill, the branches (parts) of the bottom of the river.

L. 38. Gan roshpuinn, fearlessly.

L. 39. Céim, step, span of life; luairc rinn, we have mentioned.

L. 40. So uíinn, for ever.

L. 41. Suairceur, fuairceur, good humour, jollity.

L. 42. Oinead aúbéil, wondrous hospitality.

L. 43. Pa réir, with regard to wealth.

L. 45. Raer, darkness.

L. 46. Scothán. dim. of rcoth, a flower.

L. 47. Bunnán, buinneán, an energetic person.

The above is a fair sample of one of the latest attempts at poetry in syllabic metre. By this time (1717) the Munster Poets had turned their attention almost wholly to accentual metres. But in Connacht poets like Seán Ó Roodaige and Seán Ó Gáirín made glorious though unavailing efforts to keep up the old tradition. The success which they attained is all the more surprising when we take into consideration the state of the times in which they lived, and the sudden and complete breakdown of the old schools.

BEARTA CRUAÍO.

[Seo marí doirí Seán Óairimada linn i uiaob "marbha pádraig," 711. Tá ré i gcló éanaa ran irisle, uimh 143, aet ip uóig linn go bpuil uairpú. eadé mór uoir an éuma i n-a bpuil ré anpúro 7 an éuma i n-a bpuilip-re é. Seaoil éuáinn é, let éoil.]

"Seo éuáit púinnit 'uairpúeae,' aeur b'féirip go n'óeapú ré an gúo marí reairt pa uéapmam uair éun go bpuápa a málaip; an 'éiripip' uairipm. b'féirip gup uairpú i gcló éanaa ran iomlán é—marí níl ré go léir aeam-pa; aet, má uairpú, ní reaca-pa é. (Cairpam i gcló é.)

"i uiaob na bpuirpéala, tá ceao aeat uo puáa puo a uéanaa leota. Má'p puo é ná puilip uairpáma ná éun a gup i gcló ran irisleabhar, uair-re féin uo meabair ip, aeur b'féirip go mbeao gáda aeat leota uair éigint. aet ná leig amúda ip, pé reéal é. Tá an nío ip "marbha pádraig" ann aeam—uair uo, aip éan-éuma—reirpúeala púir i leabair aeam. i mbéal áta an gaoirpú 'reao fuairpéar é i mbliatúna. Tá ré aet púe liom go bpuil ré i gcló éanaa, aet nílup uairmúeae uo uioó a púir aeam ran éeao uimh ip eite uo'n irisleabhar, let éoil. Marí púo ip eao a éopnuigeann ré, uair éip ana-éuro púam-púo:

"(Saip rinn, a éigearpa! tré uplabpa na n-ain-seal, tré upnuigite paipúine, aeur tré paipime na bpaí. Saip rinn, a éigearpa! marí uo íaopair púoair 7 pól naomíta ón loing m-buipre (? lumg-buipre), 7 eoin naomíta ó ním an púeacú, 7c."

"Iṛ tṛuaṣ liom ná fuil eapṛaó níor foṣanta
aṣam tuit 'ná maṛ aṭá, áét nilim áét a' toṛnuṣaó
fóṛ—'law may oge fice,' ṛ bíonn ṣaó toṛnuṣaó laṣ.
mol mé, oá méiṛ fín, ṛ tiocṛaó mé éuṣam féin, ṛ
éuṣaṭ-ṛa, i toṛmáé.

"An ionann bṛiṣ uon oá bṛéitṛi ṛeo—'o'iméiṣ' ṛ
'éuaíó,' ṛ an maṛ a ééile 'oo éuṣam' ṛ 'oo bṛeiṛim,
éoiṇ ṛaṭa ṛ a ééíúeann an aimpṛi a baíneann leiṛ
an oá focaṭ?"

SEÁN ŮIARMAŮA.

PAITHEAÉA.

Am aṛieaéatant élog an aṛṛimn tuit, abaṛi:

"Ó! a éiṣeapna,
boṣ mo éopa ṣo boṣ éun aṛṛimn,
boṣ mo béal éun na mbṛéitṛe mbeannu'ṣéte,
áṛuoiṣ ṛuaṛ mo ṛmaoiṇte iṛ m'áṣne,
iṛ uíbiṛ uaim na ṣníoiṇaṛéa maílu'ṣéte."

"Molamaoṛo íopa éṛíoṛe,
molamaoṛo Ůia ue ííoṛi a'ṛ ue ṣnáé,
Ó! a éiṣeapna, ṣo molaió Ůú ṛinn,
iṛ ṣo ṛṣaṭaió Ůú ṛinn iṭ lámaib:
maṛ nil toṛaió le maoiúeaṇ aṣainn
áét toṛaió an níóṣ o'fuiṇṣ a' ṛáṛ."

Maṛ fṛeapna am "Ṣlóipe uon áetaṛ," iṛeaó a
ueiṛéaṛ an ṛaiouiṛ ṛeo éuaṛ, uípeaé i ṛoiaró "maṛ
a bṛi am uéuiṛ," ṛṛl., oo máó.

áṣ ṣaṭaíṭ éaiṛ aṭainn tuit:

"Am eaṣaṭ an aṭa ṛo ueit uoiṛimn,
a níṣ na foṛṣne, ṣlac mo láim:
Am eaṣaṭ an tuile ueit tṛéan,
a muiṛe, féaé iṛ ná ṛáṣ!

SEÁN ŮIARMAŮA.

ŮIMMSEANŮUS.

Cnuic, Mountains.

Seha, Seíte.
Dookil, Ůuṭéoiṭl.
Douce, Ůaíṇaṛ.
Ceimaneigh, Céim an fíoió.
Coomroe, Cúm Ruao.
Coomdorrogṇa, Cúm Ůoiṛéa.
Meelan, m oiṭeann.
Lackabane, leaca bán.
Carrigbaun, Caṛṛiaṣ bán.
Coomataggart, Cúm an tṢaṣaṛṛ.
Derryanening, Ůoiṛe an aṇoaṣ.
Knockboy, Cnoc buíóe.
Slievareagh, Sliaṭ Riabaé.
Derragh, Ůaiṛeaé.
Coomlibane, Cúm an leaóbaín.

Cleanrath, Claoṇ-ṛaé.
Coolgreenzne, Cúil an Ṣṛuanáin.
Derryleigh, Ůoiṛe liaé.
Knocksaharn, Cnoc Saṭaiṛm.
Pipehill, Cnocán an Ṗiopa.
Keimnagorp, Céim na ṢCoṛṛ.
Derryreardon, Ůoiṛe uí níóṣbaṛuáin.
Keimcoravooly, Céim Coṛṛa-buaile.
Knockagallane, Cnoc an Ṣaíṭáin.
Knocknakilla, Cnoc na Coille.
Knockroe, Cnoc Ruao.
Knockanreigh, Cnocán Riabaé.
Mushera, Muṛiṛe.
Knockraheen, Cnoc Ráíéfn.
Knockgorm, Cnoc Ṣoṛṛm.
Knockareigh, Cnoc Caṛṛṛiaó.
Knocknareirk, Cnoc na náṭaṛe.
Knocknagowan, Cnoc na ṛṢaíṇaṇ.
Plaus, Ṗlár.
Mullaghanish, Mullac an uṛ.
Glantaa, Ṣleanṇtán.

baite mópa, Towns.

Macroom, maṣéṛiomú.
Millstreet, Spáio an muiṭm.

po-baite, Villages.

Ballingeary, béal áeta an Ṣaṛéaió.
Inchigeela, Inṛe Ṣeimleá.
Coolea, Cúil aṭoa.
Carriganaimid, Ballymakeera, Caṛṛiaṣ an aṭomaṛo.
Ballinagree, béal na ṢCṛioúe.
Carriganimmy, Caṛṛiaṣ an ime.
Clondrohid, Cluain Ůoiṛéaṭo.
Jehistown, Cúil Anna.
Dromleigh, Ůrom liaé.

West Convent,
Galway,

October, 6th, 1905.

a éapa,

In the poṛt-Ṣeanáṛ published by Connṛaó
na Ṣaeúilge the Irish given for Great Britain
Street, Dublin, is Cnoc éṛíonáin éaiṛ. Baite áeta
Cliaé. I used it and the enclosed envelope will show
you with what result. It seems it is the Irish for
Summer Hill.

Le meap móṛ aṣam oṛe,

iṛ muiṛe,

H. G. GLENDON, O.P.

[The name given in the poṛt-ṛeanáṛ is quite
correct in this case. The ancient district of éṛíonáin,
anglicised Crinan, Crynan, extended from the present
O'Connell Street to the River Liffey and the sea near

Clontarf, that is, it was enclosed between O'Connell Street, Summer Hill and the North Strand. The higher part of it was called Crynan's Hill, which at a later period was changed to Summer Hill. The older maps of the city of Dublin show "Summer Hill" as the name of the length of road between the spot where the Rotunda now is and the present Summer Hill Parade. As Great Britain Street is separately numbered from Summer Hill as now used, it was necessary to distinguish this portion of the old Crynan's Hill by adding the *ἑταρη*; otherwise, confusion would have been the result. We can only recommend our correspondent to "try, try, try again." The straying of the letter was simply due to the "crass ignorance," indeed stupidity, of the P. O. people who were too lazy to decipher the word "*ἑταρη*" which could not have been written plainer.—S. L.]

Δὲ *ῥετοια*,

3rd October, 1905.

Α ἄρις,

Your πορτ-ῥεανόρ makes me wish for a book from you on the place names, showing their many alterations, tracing, and telling how and from what sources you identified them. Would it be too big a task to put all your material together from which you compiled this list; or organise a complete or at least a growing publication of Irish place names and identification of all the sites and names occurring in the annals and other literature? You could do it from your varied researches and it would wonderfully benefit topographical and antiquarian lore, and also assist the language by giving it so much new historical interest.

Would you please tell me how did you get the form *Luḡbāo* for Louth, and what does it mean or what is its origin, and must we relinquish all hope of connecting Louth with *Luḡ Lámhadas*? Also do you regard Δὲ *ῥιτοια* (i) as more correct than—*ῥετοια* (e) for Ardee?

Is *ῥιτοια* a more classical spelling than *ῥετοια*, and if so, is it not Δὲ *ῥετοια* that occurs in the annals, e.g., Annals of Lough Cé, &c. I haven't any by me, but think it is *ε*, and I find evidence of *ε* being the mediæval spelling from the fact that the English anglicised it Atherdee much more frequently and generally than they did Athirdee—though this latter form does occur too.

Ἱη μίρε,

Le mear móir,

SEOSAMH T. Ó DOULÁIN.

[As to the first part of our correspondent's letter, it is a fact that I gave the history of each name in a brief, though fairly complete, form after it in brackets.

This did not meet with the approval of the Publication Committee then existing, why I never could understand.

The form *Luḡbāo*, which is certainly the more correct, is that found in the oldest authorities such as the *Feilire of Oengus*, &c. It may be that the name of *Luḡ Lámhadas* is contained in it, the *-bāo* being some element as yet obscure.

Δὲ *ῥιτοια* is the correct classical form. The Irish-speaking people of Louth now call Ardee *ḃoil' á' ḡ'ia* = *ḃaile áda ῥιτοια*, the *ḡ* being always pronounced broad, and the *o* elided. Many of them even go to the trouble of calling it by such a long name as *ḡmōiceāo ḃaile áda ῥιτοια*, pronounced *ḡmaet ḃoil' eá' ḡ'ia*. See *Ḥreann na Gaedilge, an Ṭreap Curo*, p. 5:

"Ḍaḡ an méao ḡ ṫéio ḡiaḡ

ḡo ḡmōiceāo ḃail'-áda-ῥιτοια,

áḡur ḡaḡ á' eibé éig aniaḡ ue na cliaḃaḡiḡ ḃeaḡic."

Of course, we should always use the modern name *ḃaile áda ῥιτοια* for the town. Δὲ *ῥιτοια* is properly the name of the *ford*, and the *ford* only.—S. L.]

AN LIOR DOUB,

Δὲ na nḡlāoḡe,

2/10/05.

DEAR SIR,—Since I wrote to you about a month ago, I have received a copy of your excellent little book *πορτ-ῥεανόρ*. I would like to make a few remarks about it. You say in the preface—"Ἱη *ῥετοια* ḡo ḃruil coḡḡi-ḃeaḡmao ḡḡr an élaḡ ḡo ḡḡiḡ, áḡur má eá ḡéin, ní ḃeimio éoḡéce áet ḡo buḡeac ḃeannaéac o'á ḡeaḡeḡáo oúinn." You have another remark dealing with my own name, and this, I think, gives me authority to write to you.

You give Johnstown, County Kilkenny, as "*Ḅúḡe an ḡúca*." This looks a little wrong. I explained that this village is the centre of a parish. It also gives a name to an Electoral Division of the Urlingford Poor Law Union. From this I would consider it fair to preserve this name. The name you give means "the Pooka's Court." But I find wherever we have such a meaning as this, we have such forms as *Cloghpook*, *Poulaphuca*, *Aphaphuca*, *Lissaphuca*, *Rathpook*, *Castleppook*. Here the place meant is *Foulkescourt*. I have given this word, in my paper on the barony of Galmoy, as "*Ḅúḡe ḡulco*"—*Fulco's Court*. My authority for this is *Father Healy's History of Kilkenny*. I have not, so far, seen *Father Carrigan's* book, but, like *Father Healy*, he must know from personal knowledge of the place that only half of the village of Johnstown stands in *Foulkescourt*. The other half is in *Warrenstown*,

and here, in Warrenstown, stands the Post Office. From all this, I look upon it as hardly correct, to put down Johnstown as Foulkescourt. I believe—I am afraid that “Cúirt an Búca” is wrong.

You give Galmoy as "Ṣabal-māṣ." This I take to mean "the forked plain." Might this word come from the "Ṣabal" (Goul) River, which rises in the Kilcooly hills, and flows through *lê na nuṣturê*? I must make inquiry as to whether there is any *fork* among the hills of Galmoy.

About Nine-mile-House. I do not know of any tradition connecting it with "Cill Cúitlín," and I have told you all about "Beanna na Coille Léite."

You give Two-mile-Borris as Borrisleagh. The place is near or at $\lambda\iota\alpha\tau\ \mu\acute{o}\mu\iota\ \mu\acute{o}\kappa\alpha\sigma\mu\acute{o}\varsigma$, and I would wish to know is it from this latter place the former took its name.

You give Coalbrook as "*Waste William*." I cannot tell precisely what ought to be the correct name for Coalbrook, but it is not Williamstown. This locality is bordering the Munster River, more than an Irish mile from Coalbrook, and, with the Commons between, Coalbrook lies between Clashduff, Lisnamrock, Graiguman and Bouilea, and I cannot say—no man can—to which of these it ought to belong.

You do not give the English form of *Milestone*; “Σταυρωτό αν ἵππων.” You give *Horse and Jockey*, likewise without the usual form of the name of the locality. I think this is a mistake. It might go like this:—

Horse and Jockey or Parkstown, the same as Two-mile-Borris.

You give "Goresbridge" as "Ἀν Ὀροῖεσθον νηλ." Why was it called "Goresbridge?" One would naturally expect something else.

You omit Ballyhale and Ramsgrange, County Wexford.

Why do you always give “Connrae Cille Coimniḡ,” seeing that “Cill Caimniḡ” is not only usual but correct? Δέ, ὅ τοι κενόν, β'ῆλ'αυ'ι ἡμ-ρα “Cill Caimniḡ.” Ἦρ ἰονανν Cill Caimniḡ ἀγ'υρ Kilkenny. Ἦρ ἰονανν Cille Coimniḡ ἀγ'υρ Kenny's Church. Burncourt, ἀν' ὅν'ιπ' Ὀδ'ίῃ'ε. We have Parkototaun, π'άριπ' ἀ' Τεοῦ'αἰν, the park of the burning.

I do not see that I have any more to say except to congratulate you for your excellent work. It is a holy and a wholesome work to be engaged in the Gaelic movement. It and it alone means the regeneration of Ireland.

more, το ἄλλο,

рѣторикъ иа скарбѣилъ.

[Cúirt an Búca (Foulks court) was the best I could do, as Father Carrigan informed me that "Johnstown"—a brand-new coining—never got into the Irish

language in any shape. The same slight inconvenience occurs elsewhere, thus Drumcondra (Dublin) P. O. is in Drishoge townland, not in Drumcondra townland, yet Gaelic Leaguers in Dublin would have thought it very strange if I had ignored *Ḑrum Condra*—not "*Ḑrom Condra*," as the local branch persist in mis-spelling it. *Cúirt an Búca* is right. In Co. Wexford we find also *Muileann an Búca* made into Foulksmills, but the older form Mullin-fooky occurs in an inquisition of Charles II.

Father Corrigan gave me the pronunciation of the Irish form of Galmoy as "Goul'-ae. This taken in conjunction with *Galmoy* certainly points to *Ṣabat-máṣ*—i.e., the Irish form gives us certainty as to the first element, the anglicised spelling as to the second. The name is probably from that of the river (*Ṣabat*).

CILL CUILINN is from Father Carrigan, who heard it from an old native of Southern Ossory.

As the Irish is "An bairgear liat," the name can hardly be from liat mhór mochosomós. It means "the gray borough."

Coalbrook is in Williamstown townland.

Σαρμιαὶ ἀν' ἑορμιαὶ = Graniera (pron. Garraneera),
the townland in which "The Milestone" is.

Horse and Jockey or Parkstown: These are both equally English. The former is best suited to demoralised *Béalbúirí*, who are so fond of naming places from the public-houses they frequent.

AN OMOICEAD NUA: From Father Carrigan, who heard it from the old Irish speakers of Ossory.

Cill Ċomniġ represents the sound best. The c of Ċomniġ is *always* aspirated.

Ballyhale = battle here (Howells town), according to Father Carrigan, who says it owes its name to a Welsh settler.

Ramsgrange: My investigation of this shows that the Irish name must have been *Spáinniasc Séim*=St. James' Grange.—S. L.]

Teac̣ an tSagairt,

Kilmeade, Athy,

μελὸν φοβήσιν αὐτὸ, '05.

а Сана,

"I have seen a letter from you in the official organ of the Gaelic League saying that you were unable to find the ancient Irish name of Lombardstown. The enclosed extract from the History of the Parish of Kilshannig as given in the Cork Archaeological Journal (January-March, 1905), throws some light on the subject. I may add that Russell, who took part in the rebellion of 1798, was born in Lombardstown; the place was renamed Russellstown in 1898. Lombardstown and the surrounding country was so well planted that the Irish language must have died out there a century ago. In speaking to the people there

I have never heard its ancient name mentioned. I have already ordered a copy of your book, but not having got it as yet I do not know if you succeeded in getting the Irish name of Lombardstown before publishing.

míre, le meap móp,
DIAIRMUÍO Ó CEALLACÁIN, S.Ó.

"Gortmolire (Maolodhar's—or Malire's—Field). This is an ancient denomination appearing in the Down Survey as Gortmelerogh. O'Donovan gives a list of forms of the name which appears to have been more varied than those of any other townland in the parish. He enumerates Gortmolirogh, Gortvolyre, Gortvoliere, Gortbolare, Gortnyleareaghe, Gortmolery, Gortvelaire, Gortmalier, Gortbalyre, and Gortvellire.

The original depositions connected with the rebellion of 1641, in Trinity College Library, discloses the fact that prior to that date John Busted, William Busted, and Richard Busted, yeomen, had farms in that district. They were doubtless English settlers or the descendants of such . . . Gortmolire appears to have been the ancient patrimony of the O'Callaghans, but William Lombard of that place had a decree for it as an "Innocent Papist" on the settlement of the kingdom after the rebellion . . . Portion of Gortmolire became a separate townland under the name of Lombardstown and here is Lombardstown House, the former seat of the Lombard family. James Lombard, of Gortmalier, was High Sheriff of Cork in 1750, and as the residence was called Lombardstown House in 1752, it would appear to have changed its name about that time."

[I am much obliged to Father O'Callaghan for the information so kindly imparted. His extract confirms what I had suspected myself, viz., that Lombardstown is merely a later sub-division of the original townland of Gortmolire, now represented by two townlands of about equal extent, Gortmalire and Lombardstown. In Pratt's Atlas of Ireland I found "Gortmalero" marked as a town in the exact position of the present Lombardstown. Now as to the probable Irish form of Gortmalire, I arrived at *Gort mhaoluisia* from comparing *Clanmalire*=*Clann mhaoluisia*, and *Shelmalier*=*Síol mhaoluisia*, although on the other hand *Gleann mhaoluisia* has become *Glenmalure*. I am inclined to think that the old anglicised forms in Father O'Callaghan's extract agree better with this solution than with *Gort mhaoluisie*, but they point to two dialectic forms which show the phenomena of (1) attenuation, (2) a variation between a vocal and a guttural genitive ending, that is to say *Gort mhaoluisie* and *Gort mhaoluisieach*. Perhaps *Clanmalire* and *Shelmalier* should be explained also as attenuated forms. Should any reader have found

the name in an Irish text, he would much oblige by extracting the passage in which it may have occurred for the IRISLEABAR—S. L.]

Berlin W. 57

Steinmetz st. 10th

18.10.05.

Mein lieber Lloyd,

Hoffentlich ist es noch nicht zu spät, Sie zum Erfolge Ihres *Post-sheanchus* zu gratulieren. Ich habe vor kurzer Zeit das Buch in Cork gekauft, u. stimme mit den vielen Glückwünschen ganz überein, die Ihre Rezensenten geäußert haben. Die Topographie ist ja bekanntlich Ihr Lieblingsstudium, infolgedessen ist es keineswegs überraschend, dass Sie die Arbeit so vortrefflich vollbracht haben. Vor ein paar Jahren hätte ich Sie sicher so angeredet:—

Súo, a laorúig, aúbar uaille
Ó'fearaib tuig an eolair éiminn,
Sgéala i gcluarab pleacta Séim-íinn
Feara i néiminn vapail uill.

u. s. w.

Der Lobreden sind Sie aber wohl schon überdrüssig. Ich will also nur bemerken dass ein paar Ortsnamen vielleicht nicht ganz richtig sind. *Dunmanway* heisst *Óún maonmúige*. Ein *Maonmhagh* ist zweifellos oft belegt, zum Beispiel in einem Gedicht von Séafra Ó Donnchadha. *Glanworth* heisst kaum *Gleann Iubhair*. Vielmehr sollte man an das alte *Glennabair* denken (vgl. *Eozanacht Glennabrach*, Aisl. Meic Con Glinne). Bei Ó Rathaille kommt der Name auch vor, u. hier ist *Gleannabair* (dreisilbig) durch das Metrum bestätigt, denn *Gleann Iubair* musste ja natürlich *Gleann úir* heissen. Freilich habe ich diesen Ortsnamen *Glanworth* nie auf irisch gehört, doch halte ich diese Erklärung für wahrscheinlicher als die Joyce'sche.

* * * * *

Mit bestem Gruss

Ihr OSBORN J. BERGIN.

[Ich danke meinem gütigen Correspondenten. Er hat die richtige Erklärung beider Namen bemerkt. Ich bin ihm sehr verbunden. Tá coirp-láir an éiric as an amhúigineach. Sgríobhadh gac éinne "Óún maonmúige" agus "Gleannabair" ran leabair. Maonmúige le "Gleannabair," nac air le páo ná fuil an éiminn beo anoir? Péad:—

"nac éadac an géal do méara Gleannúig (sic)

Tacat go paopaas as aúbarieacht gualbann?"

Taós Gaedhealac aúbarie na focail seo, agus míog-ísgoláir a éirí príor do. Ní héim-iongnad sup cuirteas amúga mé. The spoken forms of *Dunmanway* are "Óún mionmúige" and "Óún mánmúige," both of which I have heard. I have seen "Óún

ceann uer na "Trí Sgéalta" do rchíob Conchobair ó Dearmuna, aet amáin náir mairb mac Ríog na héireann an tpiúir aetá. Ir uóig linn fóir gur airmígeamair éana marí géallear an laeam'ra ériann, aet níoir éualamair ueríeas an rceíl miam iomíe reo. Tá foclóir mair aeur gluar i nveiríeas an leabair, aeur rin marí ir ceairt é. Tá gac con éoir epiuar eannite miníge e poirleir ann ba mair linn focal a ráó i otaob an focail rin "aéarí prail." Sin é mro a glaoáir na páirrí ra mbaile arí "mash" nó "ríón bréige." Ir uóig líom guríab "oimíre" an focal ceairt annro, "aé uéanamí ceóil aeur oimíre." ní éiríeann "ceóil aeur aéarí-prail" le éiríe,—aet amáin arí lá 'le Stiofáin b'féirí, nuair bíonn na Wren boys aé gabáiríe timéaal. Ir ráir-mair an uol leat-raolac an leabair ro.

Ir mair linn an leabáirín tairíneamíac ro, FORM-PLAIC; mgean áro-Ríog éireann, o'feirínt ó lám éomáir uí Conceanann. Tá ré aé eui ríoir arí beaetáir na baipríogha ba mairíeamíla 7 ro b'féarí a bí i néiríunn ó aimirí púraig. Cé guríab rí n-a baipríogáin réin, ba épiuarí an raozal a bí i noán uí, aeur an mí-foiréun a éamíis uiríe i nveiríeas a laeteanra. Tugann an leabair ro raóáre uóinn aé rean-rtair na héireann, aeur tairíbeánann uóinn eionnur marí ro éairí rean-míge na héireann a raozal aeurí rap arí otaímis na Sapan-aig i oirí annro. Níoir míre o'éinne gurí mair leir rtair na rean-aimiríe ro a éuirínt 'na éairí, an leabair ro ro léiríeas, marí ní harí gurímlaíe amáin a éráetann ré, aet arí éoirímac mac Cuillíonáin, an rí elúmáil aeur an earbois naomíe ro éuirí arí bun i gcaireal na Ríog an reiréal ir áiríe oáirí ueríeas miam i néiríunn. Tá tríáet ann leir arí miall glúin-uob, a bí tamall oá raozal 'na Ríog arí éuiríe, ulaó, 7 a fuairí coróin na héireann 'na óiarí rin, aeur arí eionnur marí ro éroirí ré i gcoinní na loclannaé. Tá tríáet ann arí an eiríge 'na otaíeasí áro-Ríge na héireann aeur arí móirí míre eile o'oiríeas go mairí uon té éuiríeasí fuim i rtair na tíre reo. Tá caint uerí fimplíre ann, 7 tá ráil agáinn go léiríre euirí móirí o'áor ós na héireann é-tríí ríngne a fíeá.

CLÓDANNA AR LÁM.

Amíamí Diaóá éuiríe Connacé, I aeur II.
Pagan Ireland. Eleanor Hull.

Early Christian Ireland. Eleanor Hull.
List of Books Printed in Irish.
Erin. Vol. II., Pt. I.
An Deo-ghreine. Vol. I., No. 1.
The University Review. Vol. II., No. 6.
The Lepracaun.

Mion-éainnt na míre aeur ulaó. páiríais ó
Dubéais ro rchíob.

Do mairíeas-ra gurí gauríeas me le tuas i gcoill,
'S im beaetáirí oam níoir haríreiríeas mó fíuiríeasí
puinn:
Ó'r maríí oam ro lairíam go buaóac binn,
'S gan teangá agam ní balb an fuaim ro-ghnín.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

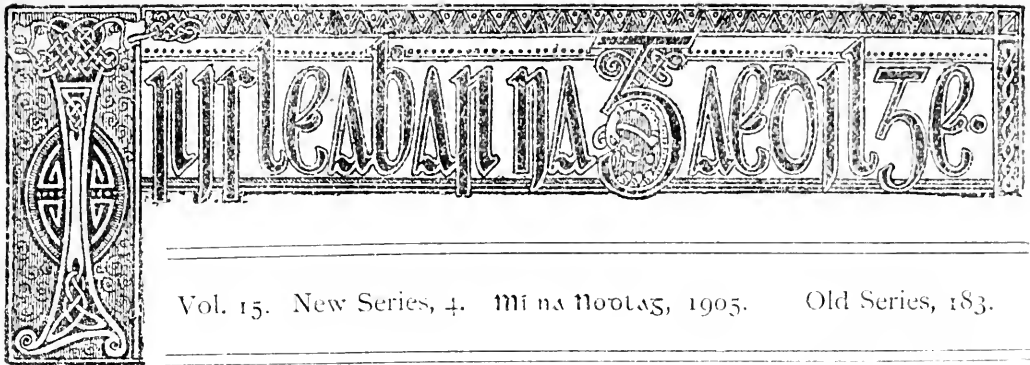
Cáiríeasí poiríe Gaedealaca!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seolrar líreacá i otaob eagaríeiríeacá go uí
an reairí eagarí; 7 líreacá i otaobí baipríe 7 go
uí Stíuríeí, Oiríis an éonnaríe, 24 Spáirí uaetaraé
uí éonall, áe éiríe.

Vol. 15. New Series, 4. Mí na hOllas, 1905. Old Series, 183.

hOllas mór méit sáinní don uile
léigíteoir den IRISLEABAR.

THE BIBLIOGRAPHY OF TIMOTHY O'SULLIVAN'S (ΤΑΘΥ ΣΑΕΘΛΑΘ) PIOUS MISCELLANY.

ΣΕΛΜΑΣ ΤΑ ΚΑΘΗΜΕ
ΤΟ ΠΡΟΙΟΘ.

Thoughtful students of the vicissitudes of the Irish language during the earlier part of the last century cannot fail to be impressed by the influence exerted by the religious poems of Tadhg Gaedhealach Ua Súilleabháin in moulding the language and even the thoughts of the Irish-speaking peasantry of Munster. At frequent intervals the zealous printers of Cork, Clonmel, and Limerick issued the little volume of his poems in the familiar green or yellow paper cover, each reprint claiming to be "A New Edition of Timothy O'Sullivan's, commonly called Taidhag Gaedhlach's Pious Miscellany; much improved by many Religious Additions, and now recommended to all Devout Catholics, as a work of great merit."

For bibliophiles, a first edition always has a peculiar charm, but in the case of the "Pious Miscellany," the first and some of the subsequent editions have disappeared so completely that the dates and even the places of publication cannot be positively stated. The particulars of the poet's life are shrouded in mystery, even the date of his death is disputed. In the first series of the "Poets and Poetry of Munster" (Dublin, 1850), John O'Daly says that O'Sullivan's death probably occurred toward the close of the 18th century,

and in support of this theory quotes the well-known quatrain from the poet's "Duan an Uomáin":—

"Dúbaíl peáct am éasáct to céasáib,
'S tpi céas na s-cómar u'e'n s-cómpioin céasna;
Diar ba píctio bliasán, bliasáin 'p aom-uéir,
Sin an bliasáin u'aorí Chmuíre an laoré-pi véan-
am."

Eighteen years later (1868), however, in his own edition of the "Miscellany," O'Daly states definitely that the poet lived to a good old age, and died at Waterford in May, 1800. In support of this statement O'Daly quotes the Latin elegy, "Thaddaei Gadelici In Memoriam," by Donnchadh Ruadh Mac Conmara (1710-1814), and assigns its composition to the year 1800. John Fleming (IRISLEABAR NA ΣΑΕΘΙΛΣΕ, No. 31, 1889), says that "Timothy O'Sullivan was waked in the 'Big Chapel' of Waterford, either on the Christmas Eve or the last night of 1799." The Rev. P. S. Dinneen, M.A., in his edition published by the Gaelic League in 1903, reprints from an early edition the note "To the Reader" comparing the conversion of Timothy O'Sullivan to that of Zachaeus, in which the writer states that the poet died on the 22nd of April, 1795. Strangely enough, James Hardiman in his "Irish Minstrelsy" (2 vols., London, 1831), gives the date as the 5th April, 1795, although he refers to the fact that "in some editions of the little publication alluded to, will be found a short account of his life and writings." Hardiman gives Limerick the credit of the first edition, and in this he is followed by O'Daly (1868), who says that it appeared shortly before the author's death, and quotes the stanza entitled "An t-uíoraí uá leabair" as if written by ΤΑΘΥ:—

"A leabair na n-uíoraí naomha ro agam am uóro,
Aicim, 'p éibim, 'p s-laoúaim ar uálta na h-óis,
Sonar, 'p péan, 'p bpaon ó fláctar na s-cómaet,
A mulláó sáct aon to éaimnáó tarrpaing to élóó."

John Fleming (1889) records his belief that Father Piers Power, P.P. of Ballybricken, got the first edition printed in Clonmel. The earliest and scantiest reference to Tadhg Gaedhealach in any printed book occurs in the "Transactions of the Ibero-Celtic Society" (Dublin, 1820), where towards the end (p. ccxxii.) of a list of some thousand Irish Writers, the editor, Edward O'Reilly, says—"To these might be added the names of

Pierce Fitzgerald, Donald O'Brien, and Timothy O'Sullivan, and several others, whose compositions display, in smoothly-flowing verses, much fancy and poetic talent."

The following list of the various editions* so far noted shows (1) the place of publication, (2) the date of publication, (3) the number of the edition, (4) the number of pages, and (5) the dimensions of the book in millimetres. It will be observed that in numbering their editions, the printers frequently displayed a somewhat embarrassing disregard for previous issues by rival firms. Owing to alterations in re-binding, some slight discrepancies may appear in the dimensions of different copies of the same edition. The list is obviously incomplete, but it is hoped that its publication will stimulate the readers of this note to assist in its completion by forwarding particulars of any further editions with which they may be acquainted.

Place.	Date.	Edition.	No. of pages.	Size.
A Limerick	1795 (?)		84 pp.	87 by 130 mm.
B Clonmel	1802 (?)			
C Clonmel	1816			
D Cork	1817	6th Ed.	90 pp.	90 by 140 mm.
E Cork	1817	"	90 "	90 by 137 "
F Cork	1821	"	130 "	90 by 140 "
G Cork	1821	7th "	78 "	95 by 145 "
H Cork	1822	6th "	112 "	
I Cork	1827	9th "		87 by 142 mm.
L Limerick	1832	14th "	118 pp.	110 by 148 "
M Limerick	1834			110 by 148 "
N Cork	1837	11th "		
O Cork	1841		124 pp.	88 by 139 mm.
P Dublin	1858		viii. + 172 "	90 by 140 "
R Dublin	1868		xii. + 96 "	98 by 150 "
S Dublin	1879 (?)	15th "	108 "	90 by 146 "

The following is a list of the printers, where known, of the various editions noticed:—

- D.—J. Connor, Cork.
- E.—J. Geary, Exchange, Cork.
- F.—William Ferguson, 22 Patrick-Street, Cork.
- G.—J. Connor, 19, Grand-Parade, Cork.
- H.—C. Dillon, Cork.
- I.—T. Geary, 114 Exchange, Cork.

- L.—G. and J. Goggin, 15 George-Street, Limerick.
- M.—G. M. Goggin, 15 George-Street, Limerick.
- O.—Charles Dillon, 19 Great George's Street, Cork.

- R.—M. H. Gill, University Press, Dublin.
- S.—G. W. Lawless & Co., 10 Essex Bridge and 7 Upper Ormond Quay, Dublin.

The editions of 1858 (P) and 1868 (R) were both edited and published by John O'Daly, 9 Anglesea Street, Dublin, but the former (1858) edition bears no printer's name. O'Daly (1868) states that he made use of an edition printed in Clonmel in 1816. A copy of this Edition (C) was offered for sale by Patrick Traynor, 29 Essex Quay, Dublin, in 1876 (vide his Sale Cat., No. III., item 597). The 1837 edition (N) is mentioned by Father Dinneen, but a copy is not yet forthcoming. The "Fifteenth Edition" (S) is not dated, but the Dublin Directories of 1879 and 1880 contain the names of G. W. Lawless and Co., printers, at the address above stated.

It may be useful to note the distribution of copies of the various editions of the "Pious Miscellany." The Royal Irish Academy has copies of D (pp. 3 and 4 missing), E (incomplete after p. 84), L, M (title-leaf only), P, and R.

Trinity College, Dublin—P and R.

National Library of Ireland—S.

Library of An Ard-Chraobh de Chonradh na Gaedhilge—P, R, and S.

British Museum—D, H (edited by Patrick Denn), O, and R.

Rev. Patrick Power (Waterford)—B (title-leaf missing), G, O, P, and R, and the writer of this note has copies of F, I (incomplete after p. 128), R and S.

The Rev. Patrick Power, of Waterford, very kindly lent his copies of some of the earlier editions (B, G, and O), for the purposes of this article. As his copy of the edition, marked B in the above list, is very rare if not unique, a short description of it may be useful. The title-leaf is missing, but the "Pious Miscellany" beginning with the "Duain Josa" (p. 3) is intact. The poem "Sgeafad mó chlaon-bhearta, deistineach braoin" (p. 62), Piaras McGarailt (flor. 1750) cct., is followed by Dr. Coyle's poem "On the Passion of Our Saviour" (pp. 64-72). At the end of this poem, which is in English, the word "Finis" appears. A note "To the Reader, Conversion of Zachaeus—Luke 19," reprinted in Father Dinneen's edition, occupies two and a half pages (pp. 73-75). Then come the "Subscribers' Names" (pp. 75-78) arranged alphabetically in double columns, but only extending into the letter M, as a leaf (pp. 79-80) is then missing. The poem "Eiseirge a Bhraithar o Bhas go Beatha" appears in an Appendix (pp. 81-83) which also includes a list of "Errata" (p. 84). The book is in general appearance superior to most of the subsequent editions. The titles of the poems are in Gothic lettering, and important words and verses are emphasised in italics. Father Power is of opinion that this edition was printed in Clonmel about the year

* Father Dinneen's edition of "Amháin Éireas Gaéilge uí Séilleadhán" (Dublin, 1903) is not included in this notice, as it differs in scope from the previous editions of the "Pious Miscellany," and mainly because a description of it should be needless to Irish students.

* This poem was printed as a separate pamphlet in Dublin in 1799, and originally appeared in Dr. Coyle's "Miscellanea Sacra, or Pious Miscellany" (vols. I. and II., Strabane, 1788, and vol. I., Dublin, 1831), which also contains some Irish matter such as St. Fiech's hymn.

1802, and in this he is supported by Ernest R. McC. Dix (Dublin), who very kindly compared it with various examples of contemporary printing in Limerick, Clonmel, and Waterford. In typography it closely resembles a little work in his possession on "The Love of Jesus," printed in 1804, by T. Gorman, Main-Street, Clonmel, who may possibly have also been the printer of this edition of the "Pious Miscellany." The following clergymen appear among the subscribers to the "Miscellany":—Rev. Thos. Anglin, P.P., Kilcash; Rev. Lau. Burke, Thur.: Rev. J. Burke, Mothill; Rev. J. Barry, Waterf.; Rev. Derby O'Brien, Mitchelstown; Rev. Mr. Clancy, P.P., Upper Church; Rev. E. Cahill, Moyne; Rev. L. Callanan, Cork; Rev. A. Daun, Waterf.: Rev. Patrick Fox, P.P., Mullinahone; Rev. M. Farren, Cork; Rev. Martin Fleming, Carrick-on-Suir; Rev. Timothy Flannery, Clonmel; Rev. James Giles, Kilcash, 4 Books; Rev. Js. Keating, P.P., Clogheen; Rev. M. Keating, P.P., Cahir; Rev. Dr. Thos. Keating, P.P., Dungarvan. 12 b.: Rev. W. Keating, Cork; Rev. E. Kenna, Kilkenny; Right Rev. Dr. James Lanigan, R.C.B. of Ossory; Rev. R. Laffan, Thurles; Rev. Denis Meany, Portlaw, 2 books; Rev. D. M'Grath, Birr; Rev. Lau. M'Grath, P.P., Doone; Rev. Denis M'Grath, P.P., Emly; Rev. David M'Grath; Rev. Pat. Meagher, Mullinahone; and Rev. L. Morrissey, Owain.

Some of the earlier editions (D, E, F, G, and I) contain an appendix of Irish prayers, including the three Litanies, Psalm 69, the Acts, the "Dies Irae," and the "Manner of Serving Mass." The authorship of this Irish translation of the "Dies Irae" is not stated, and the poem does not appear in O'Daly's editions.

The prefatory note "To the Public" recommending O'Sullivan's hymns in preference to "the vile Compositions that are sung daily through the public streets" is in some of the earlier editions (D, E, F, G, and I) signed by "The Public's devoted Servant, The Editor." In other editions (L, O and S) this preface is amplified and signed by Patrick Denn (1756-1828) of Cappoquin, who claims to have "revised and corrected the whole Work, and explained the difficult or obscure words in the margin." In editing the "Pious Miscellany" Patrick Denn added an appendix of fourteen of his own religious compositions in Irish (F, I, L, M, N, O, P, and S). The best known of Denn's poems is the "Aighneas," otherwise known as "Eachtra an Bháis,"[†] written in 1814 though O'Daly assigns it to 1816. In a few editions (L, M, O, and P) some nine of Denn's religious verses in English are included. Fergusson's 6th edition (F, Cork, 1821) is interesting as being probably one of the earliest with which Denn's poems are found. However, although the pagination of the Pious Miscellany, including the Appendix of Prayers (pp. 1-82), is continuous with that of Patrick Denn's Appendix (pp. 83-130), the latter was apparently issued at a later date, and bound up with the Miscellany. There intervene six unnumbered pages of a list of "Books sold by W. Fergusson," Denn's name

does not appear on the title-page, the Irish version of the "Dies Irae" occurs twice (pp. 77-79 and pp. 127-128), and the "Instructions for Reading this Miscellany" (pp. 129-130) are signed by Patrick Denn, Carpoquin, April 9, 1822. The last three of Denn's Irish poems do not appear in this edition.

An examination of the manuscript versions of the "Pious Miscellany" might possibly throw some light on the editorship of the earlier editions. A copy of Timothy O'Sullivan's poems in the handwriting of the Rev. L. Morrissey, formerly P.P. of Owning, etc., Co. Kilkenny, and dated 1792, was offered for sale by John O'Daly in 1854 (vide his Sale Cat. No. VII., item 168). This manuscript was subsequently sold on the dispersal of D. H. Kelly's library (vide Jones's Cat., 1875, item 157).

The twenty-five Irish poems forming the "Pious Miscellany" appear in all the editions examined, and usually in the same order. Pierce Fitzgerald's "Σσεῖρσιον μο ἐλαον-θεαῖτα νεῖρσιοναὶς ἡμῶν" is incorporated in all the editions, and appears before the "Ἐν-εῖρσε ἀν ἡμᾶται ὁ ἅρ σο θεαῖ,"* the concluding poem of the "Miscellany." O'Daly's 1858 edition contains eight additional religious poems by Aenghus O'Dalaigh, Donnchadh Mor O'Dalaigh, Tadhg Mac Daire Mac Bruaidheadha and Seaghan De Hortha. In his 1858 edition O'Daly included the "ἀν-εῖρσε Σεαζων τε η-ορ," "μολαὶ ἀν τ-Σακρα-μεντων θεαναῖστε," and "ἀν υιαβαλ, ἀν ἐλανν, ῖ ἀν ἐνυμῖ," the latter two poems being ascribed to Θων-εὸς μὲν O'Dála.

In this latter edition also, eight of O'Sullivan's secular poems appear. This 1868 edition of the "Pious Miscellany" is printed with Irish type, all the other editions being in the Roman character. However, in O'Daly's 1858 edition, the picture of the "Blessed Virgin and Child" facing the title-page bears the following quotation in Irish type from the "Duain Mhuire"—

“Α πτυμτόοιμ έαίλce να ξ-Carmelίter άορτα,”

And the picture of the Mass in the middle of the book (p. 69) bears the inscription :—

“*Ῥαβασ υ'είρτιοστ Διρμυνη Θέ
 ιονα υ-τις ἰορα αμ ζαδ δον ζνέ.*”

—Ο' Ὑάλαϊς Γιονν.

Two at least of O'Sullivan's poems had already been printed in the Irish character. "Sightle m' Ghaothach" appears in the Second Edition (Dublin, 1850), of O'Daly's "Poets and Poetry of Munster," and presumably also in the First Edition (1849). Hardiman in his Irish Minstrelsy (London, 1831), includes the "maibhna Dhomhachadh m'Caomhaic" and the lines describing the amber tresses of a beautiful lady beginning

“Ba g-leannamhach, oréimpeach, néamhpeach, fhaoinpeach,
 a cain-phoilt chláona 'na rlaonabh as ríneadh.”

* ἡ'έρτοιμ ζο ζευμερελὸ ἀν φερμ-εαζαμ ἀν τὴν πο
ζελὸ πα ἐλάτ νιμμι εἰτε θε'ν ιριστελδάρ.—S.
ua c.

†Vide Patrick Denn's "Aighneas an Pheacaig leis an m-Bás," (edited by P. P.), Waterford, 1899.

* On the apostacy and repentance of a Franciscan friar, named O'Connor, who resided at Rathcor-mick, in the County of Cork, about A.D. 1758.

AN GAEOEALG ASUS TEANGA NA hÍNGÁIRE.

Ceann de na teangaib hIno-Eorpaíca ir ead an Gaioealg, agus má'r ead féin, tá muidi innti nár bain mian le hIno-Eorpaícar, do péir mar do bainead beaéatádeat ar an úráio rin as panapáid-tib móra na Romne Eorpa, .i. as Bopp, as Fick, as Schleicher, as Brugmann, 7rl. 'Sé muid ir mí-Ino-Eorpaíge irna téangaid Mha-Ceilteaca ná an cómpéamh-fuidiúgáid—rin í an éaint do éuir luét panair nó filológaíde oíob. Tá tuine oíob ro agus ir deimhin nár féad pé a fuaínnear do éarad. Ir móir le máid é, nar leir féin, aét, ar eagla go oíocpáid Gaioil im' coéall mar gheall air, ní éuir-féad ríor a ainm. Seo mar do ríoríob pé ar an muid ro i gceirt agaimn:—

"The known grammar of Irish is full of the strangest and most perplexing puzzles: thus, when we look at the compound preposition

lium	linn
leat	libh
leis	leo

we are involuntarily hurried into a different field of languages: these combinations, one fancies, might be Hebrew or Hungarian, Tibetan or Tamil! No wonder that in the early stages of the study a Vallancey or a Betham connected the ancient Irish language with the languages of the East, and gravely compared Celtic roots with Chinese or Phœnician vocables. But the days of pardonable ignorance are past, though occasionally a belated philologer emerges from the depths of a thorny linguistic forest with a proud shout of 'Eureka' as he holds up to view his long-cherished whims." .i.

"An méir de ghamadai na Gaioilge go bfuil eolur agaimn uiréi, tá pé lán de gac don muid ir ionganatáige agus ir aépanatáige ná a éile: éuir i gceir, má féadear ar an cómpéamh-fuidiúgáid, mar atá

lium	linn
leat	libh
leir	leo

buaitear i gcomnib ár gcor rinn i gceartláir comair eile de téangaid: baó oíig le tuine ar na

cómpoatib roo gur de'n eadma nó de téangaid na hÍngáire, de téangaid na Cibeite nó de'n támil iad. ní haon iongnad, agus daoine i oír na roglama ro, gur éuir leitéir Vallancey nó Bétam an Gaioealg árra i gcomair le téangaid na Soréa agus ppeamháca Ceilteaca aca dá gcom i gcomn-mear le poatib Síneaca nó phoeniceaca, de éiríde oáiríob. aét má bí lá an ríor-aineolair ann trád, tá pé éorainn anoir, éé go oéagann panapáide ruaitte ar aépann roé-uair, éar a inéiríob, agus 'Eúréca' (.i. péiréad na ceirte) mar liúg maoríde ar éum a éuro paolíní nó páimallí féin do noéatáid do'n robat."

Ní oíig liom gur "Eúréca" (.i. págal-tar nó éarad) a noéatam-pe anoir. Níl ann aét ruiríob beag an-fuarad, b'féiríob. Mar rin féin, ó'r muid é go raib an Íngáir go mion minic or ár gcomair le déiréan-aiige, b'féiríob nár b'féaríob oam muid do déanpáinn ná déiréanaiig péarpanca na gcompéamh-fuidiúgáide fá mar atáir i oéangaid na hÍngáire do éuir i gcomparáir nó i gcomórtar le n-a bfuil agaimne agus as muinntir na bpeatáine oíob. Seo ar agair a éile anoir iad. [Tuigtear, áh, naé fuil luad ná luad-éair ar an gcead éuro de'n bpoat i n-éan-éor]:—

T. na hÍngáire	Gaioealg	bpeatáirig
hozz-á-m	éug-a-m	at-a-f
hozz-á-d	{ éug-a-o } { éug-a-t }	at-a-t
hozz-á	{ éug-e } { éuc-i, -e }	at-o } at-i }
hozz-á-n-k	éug-a-i-m	at-o-m
hozz-á-t-o-k	éug-a-i-b	at-o-ch
hozz-á-j-o-k	{ éug-t-a } { éuc-a }	at-y-nt

re-á-m	or-m	ar-n-a-f
re-á-d	or-t	ar-n-a-t
re-á	{ air } { uir-t-i, -e }	ar-n-o } ar-n-i }
re-á-n-k	or-a-i-m	ar-n-o-m
re-á-t-o-k	or-a-i-b	ar-n-o-ch
re-á-j-o-k	or-t-a	ar-n-y-nt

benn-e- <i>m</i>	ionn-a- <i>m</i>	
benn-e- <i>d</i>	{ ionn-a- <i>o</i> } { ionn-a- <i>o</i> }	
benn- <i>e</i>	{ ann, ionn }	i-dd- <i>o</i> }
	{ ionn-t- <i>l</i> , - <i>e</i> }	i-dd- <i>i</i> }
benn- <i>ü-n-k</i>	ionn-a-i- <i>m</i>	
benn-e- <i>t-e-k</i>	ionn-a-i- <i>o</i>	
benn- <i>ö-k</i>	ionn-t- <i>a</i>	i-dd-y- <i>nt</i>

ní'l aon cóimhruimeáda ra b'paeánaifs le hašerú na bpeapian eile.

vel-e- <i>m</i>	aš-e- <i>m</i>	genn-y- <i>f</i>
vel-e- <i>d</i>	{ aš-e- <i>o</i> } { aš-e- <i>o</i> }	genn-y- <i>t</i>
vel- <i>e</i>	{ aš-e- <i>o</i> }	gan-dd- <i>o</i> }
	{ aš-e- <i>l</i> , - <i>e</i> }	gan-dd- <i>i</i> }
vel- <i>ü-n-k</i>	aš-a-i- <i>m</i>	genn-y- <i>m</i>
vel-e- <i>t-e-k</i>	aš-a-i- <i>o</i>	genn-y- <i>ch</i>
vel-e- <i>k</i>	aš-a- <i>a</i>	gan-dd-y- <i>nt</i>

nál-a- <i>m</i>	uo- <i>m</i>	} genn-y, <i>genn-y</i> , mair atá <i>éuap</i> .
nál-a- <i>d</i>	lea- <i>t</i>	
nál-a- <i>a</i>	{ le- <i>l</i> - <i>r</i> }	
	{ lé- <i>l</i> , léi- <i>t</i> - <i>l</i> }	
nál-u- <i>n-k</i>	u- <i>m</i>	
nál-a- <i>t-o-k</i>	u- <i>o</i>	
nál-o- <i>k</i>	le- <i>o</i>	

Cé fámlóeáa a leitéro le dá ceangair, ceacáir díob de cómar éasraíait? Naé fíor-éoráíait le céile iao ra ršéat ro? Tušáeair an méro reo leir: (1) ní'l ra -*k* atá aš ceangair na húngáirpe ipna pear-panaib iolparó aét cómará coitcéann na humpe iolparó a éroéair ar deipeao an fócail, toirš gan a noóitím éasceorháil-eacáa a beir toir -*m*, -*d*, -*a* (-*e*) ašur -*n*-, -*t*-, -*o*- (-*e*-) pá reac—dar noóig, muna mbeao an -*k* deipró reo, beao vele (aše) ašur vele (aca) ar aon nó amáim ar fao, ašur iao tpe n-a céile dá úeapáib, i gcaint an úngáirš! (2) ní'l ra éuro ip mó de na goáib, ašur go háipite pan -*o*- i hozzátok, reátok, nálatok, ašur pan -*e*- déiréanaeáirna fupimeacáib caola bennetek ašur veletek aét gléar ceangail, go móir-móir ó'r puo é, a noéim an Rúpac gan ouao

gan 'oocamál, a. an cómlitir -*tk* ro éadair leir, naé réaoann an túngáirš é úeanaim gan sué ro ršaoileao i n-a láir ipreacé! (3) ní fcaoir caoé an puo an -*j*- i hozzájok ašur reájok, aét 'ré fuaim a buaintear ar ná i- i lúoairé, iúirair, nó ó- i 'mo úion,' ghl.: b'féoir naé fuil ann aét gléar cuméa, dála mair do-šeibtear an -*t*- atá ra šaéoilš inr an pearpian éeáona, m. f., opéa, éuáa, ghl., puo a bíor i b'polaé opáinne ar uairib, m. f., aca (ó aš + éa), éuca (ó éuá + éa), ghl., aét ar uairib eile op áir gcomáir go leáan láir, m. f., ionnta (ó i n- + éa), ghl.; ašur uaireanta eile ní'l a leitéro le fceirint inr an b'pocal i n-éan-éor, ní hé amáim aš úngáirš aét aš šaébealáib fém, m. f., bennök, nálok aca púo, ašur 'leó' ro ašaimne! Sin teacé le céile aca dáirib.

Ní'l aét aon mír amáim úngáirš naé tagann leir an b'pupm šaébealáig. 'Sé mír é rin an -*t*- pan oapa pearpian de'n uáir iolparó. aét muna tagairó fém, tá an puo éeáona—an puo ceanann éeáona—ašaimne fém inr na b'paeáib! Inpíúé tuš-*t*-i (a. tušeann ríú), tá-*t*-aoi fuil-*t*-i (go b'puité, ghl.), deir-*t*-i, ghl. Tá ré inr na b'paeáib aš na húngáirš leir. Féac:

t. na húngáirpe	šaébealš	b'paeánaifs
uáir uacáiró óemine	uáir uacáiró	uáir uacáiró
vár-o- <i>m</i>	pan-a-i- <i>m</i>	arhos-a- <i>f</i>
vár-o- <i>d</i>	pan-a-i- <i>R</i>	arhos- <i>i</i>
vár-j- <i>a</i>	pan-a-i- <i>o</i>	arhos
uáir iolparó nemóemine	uáir iolparó	uáir iolparó
vár-u- <i>n-k</i>	{ pan-a- <i>m</i> } { pan-a- <i>m</i> - <i>to</i> }	arhos-w- <i>n</i>
vár-t-o- <i>k</i>	pan- <i>t</i> -aoi	arhos-w- <i>ch</i>
vár-n-a- <i>k</i>	pan-a-i- <i>o</i>	arhos-a- <i>nt</i>

[3 p. iol.: tá fíor aš an paošal šur *-*nt* ip bun leir an -*o* ro ašaimne].

Féadtar ar fopaimmneadaib na tcrí tceangasó anoir, mar is iad is cúir do d'éiréanadaib na reamhfuiríuḡasó reamhfuiríuḡe. 'Siaó ro iad:

t. na húngáire	Gaeóeas	bpeactaips
én	mé	mī
te	tú	tī
ö	(ré, rí (é, í, ead))	cf. hī
mi	rimn	nī
tí	riḡ	chwī
ök	riao (iad)	hwynt, hwy

Éipear deiríuḡeasó t'eantúir anoir: mi, tí, agus ök de t'eangasó na húngáire, is amháir do cumaí iad raim aét an uimhir uadair d'iolruḡasó, i.e., t'eanaí na huiríre iolrair do éir ar fuirímeadaib na huiríre uadair, i.e., t'íreac mar atá 'fir' t'eanta asainne ar 'feair', is amháir atá tí t'eanta as úngáiradaib ar te, agus, san amhar, is cuma ök t'eanta ar ö nó 'coillte' asainne t'eanta ar 'coill.' Sin é, nuair do hioirruḡeasó én (ó *me-ne(?), cm. minā na b'finneac), te agus ö, punne díob fá reac mi, tí, agus ök (=ó + k i.e. comharca coitcéann na huiríre iolrair, mar aubhramar romáinn). Sin é gnár coitcéann gramadaige na tceangasó n'úgar-f'innneac.

Anoir, is léir ar raim go bfuil iorḡasó éigin saoir as fopaimmneadaib na Gaedilge le fopaimmneadaib t'eangasó na húngáire. Deir an tOllamh Hanraoi Suueet an fuo céatona, agus, go deimhin féin, deir ré níor mó ná raim, i.e., tá ré tabairta fá n-a láim aige supab é an bun céatona atá fá t'eangasó na n'úgar-f'innneac agus na n'io-Éorpaic, ní hé amháin is na fopaimmneadaib, aét is na foclaib agus ra gramadaig ar rao!

Cao t'eairram anoir? 'Sé mo tuairim

sup ceasóar de dá fuo is ionrairóte dúinn, i.e. (1) go labairtí t'eangasó éigin úgar-f'innneac i n'Éirinn rui a t'eáinis na Gaedil inni, agus go raib canamaint de'n éinéal céatona i b'péir ra b'peactaim leir, agus sup fás rí ríao a rui ar an b'pior-f'ean-Gaedilge slán-ino-Éorpaic t'us Gaedil leó go h'Éirinn,—cá b'pior dúinn nac as feairib dois a bí an t'eangasó f'ior-árra úgar-f'innneac úo, má bí rui ann?—nó (2) tuairim an Ollamh Suueet, nac í a n-úrlabra féin atá as ino-Éorpaicib moir i n-éan-Éor agus nac raib a leiréir rui aca ó t'eáinis na h'úgar-f'innis is t'eacó ran Éorpaic ó'n árra, mar go n'peairadair ríao sabáil nó cúinneair ar na h'io-Éorpaicib ar cuma sup fásadair a t'eangasó féin ar labairt aca go t'í an lá atá moir ann —fásann raim nac fuil aon t'eangasó ino-Éorpaic i n'Éorpaic ná i n'árra moir, aét raóar éigin úrlabra úgar-f'innis aca go léir dá r'p'p'easó go blarta!

Cibé cúir é, 'ré meairim féin sup ríomóir an t'eacó le céile na fopaimmneada agus na cóm'p'eairíuḡeasó úo. Ní féirir go mbeirir amháir t're t'ionóir no éinn-eamaint amáin. An t'ioeasó le cuir de iarríuḡeasó na n'úngáirac—i noir do an focail a éirir ríao ríao iad—agus de reamhfuiríuḡeasó na n'Gaedil a b'eir i n'gaol dá céile leir? Ní héascomhail le 'co' (go, éus-) hoz (hózzám = éusam),† agus bíonn h as úngáiradaib i gcomhairde i n-asáir na bunfuama k (c), cm. három (rui)=kolm (l i n-asáir r), mar a'p'eirtear an focail i t'eangasó na b'finneac, ház

† T'asann 'go' (co, éus-) é '*cēt' do réir Euan-uirch, r'p'l., agus bíonn -z as úngáiradaib i n-éasó -s- (= -t-) na b'finneac, m.f., kéz (Lám)=kási (ó *käte-) na b'finneac—tá kâte- ar fáil ro b'p'eir kätēni=kézem na n'úngáirac, i.e. 'mo Lám.'

(ceas) ó'n Iaroin casa, ruha (carós) ó rock na Gearmáinne, 771.

TAIRIA.

Indo-Eorpac, Indo-European. Indo-Eorpac, Indo-European grammar or usage. Do baineas beaétear-eas ar, was arrived at by means of comparative philology. Sanaíróe, a philologist. Mí-Indo-Eorpac, un-Indo-European, non-Aryan. Nua-Éiríteas, Neo-Celtic. Cómpéamhúróiúas, compound preposition, prepositional pronoun. Luét ranaí, philologists. Gramaíóe, *f.* grammar. Coíar, *m.*, class, field, family. Comfocat, compound word. Cum i gcómar le, to connect, to place in one class or family with. Commeas, comparison: cum i gc. le, to compare with. Déiréanaí, endings, terminations. Pearpanta, personal. Compáíro, comóir, comparison. Breaénaí, also Breaénaí, Welsh, but the former is the only form now in spoken use, at any rate in Munster. Comfuium, compounded form. Cé fámlóeas a leitéro le, who would expect the like of? Pearpa, *f.*, person. Iolpaó, *m.*, plural, plurality. An uimhí iolpaó, the plural number. Fá peac, respectively. Cómlitir, combination of letters. Gléar cuméa, a means of formation, a formative element. Mír, particle, element. Buaéar, verb. Uimhí uaéaró oimne, singular number, definite form. Uimhí iolpaó neimóimne, plural number, indefinite form. Forpam, pronoun. Réamh-íróiúas, preposition—this is the actual Old Irish grammatical term. An uimhí uaéaró o'iolpaó, to pluralize the singular number. An cáir gearánaé, the accusative case. Úgar-Finneac, Ugro-Finnic, one subdivision of the great Ural-Altaic family of languages—it is itself subdivided into Ugrian or Ugrian and Finnic (the two families, Ural-Altaic or Turanian, as sometimes called, and Indo-European or Aryan, occupy an extent of the Old World stretching in one vast line from Japan to Ireland). Iapúróiúas, postposition (= *preposition* of other languages).

PAÓRAIS BEAS MÍAC SEÓIÓIN.

SEANFOCAL.

VI.

COMAS Ó HEIRIN TO BAILIS.

571. Tinn uair ip tinn san é.
 572. Tairpí beoá. Deitgní.
 573. Tá an bainne as tuit i n-aóaracáib na mbó anoir.
 574. Táimic pé o'aoir tuit.
 575. Tá an oiréas críona i n-gac uile coitl ip loirceas i péin.
 576. Déiréann an oiréas do na daoine boéa mar déiréas an báirceas do na ceapacáib.
 577. Tá péal go maíe go ois an oara péal.
 578. Tionntacan na n-óiréas.
 579. Treabáó roir asur porpaó riar. Tá daoine ann asur oá noéantá mar ro oíó ní beaó don buiréasac aca i n-a oíaró rin oir.
 580. Tá pé i ngorp an baile. Aonac nó péile nó don nío mar rin bioir i bporas oíinn.
 581. Tioir na mbó maol.
 582. Tá do báó ar an fáirpíge, go laigeasóar Dia an gála.
 583. Turur loé Oeas. Aoéarparóe le turur paó.
 584. Tá an péar as fáir i n-airce oó. Ráirce go minic le haóarpe nó le oimne ar bit mar é a bainear a beaá amac san mópán paóar.
 585. Tá pé ar élar an baile. Ip ionann ro asur i ngorp an baile.
 586. Tinn ip do goile asat.
 587. Treabáó muinirí allais. Ip ionann an rean-páó ro asur caipéáin ran aer i mbéarla.
 588. Tiocearó lá fóir i mberó gnó as boin oá eirball.

Éirleamair máire ní éirpín, i mbláé a paóas ar i lár a maíeara. beannaéte oé le n-a hanam. Amen.

589. Tagann mairt le cáirde ir gárta le foighe.

590. Tá fíor agam cia'n péal é ar an cat leir an mbainne bhuícte.

591. Tá mire in mo éorlaó ir mo éur dá pléide. Bí fear ós do éuaró go Sarana éom rocair páirta rin gur periób a-baile agur go noubaire mar atá éar.

592. Tuigim go mairt locta úine eile agur ní tuigim mo locta féin ar éor ar bí.

593. Tá cainte raor.

594. Trí coirceim na trócaire. Nuair cartar rocair do úine deirdear gur ceart do caraó agur trí coirceim do ruabál léi; ir ar na trí coirceimibí reo tugtar trí coirceim na trócaire.

595. Tábarraide a-baile rib-pe le aórtar pneaótar. Ag déanamh ginn fá luét póite o'airgear an fáó ro.

596. Teine móna ir mairt, nó teine mairt ir móna, cia aca ro ir fear?

597. Tagann deoí roim péal.

598. Tagann an cáirde aet ní mairdear na fiaó.

599. Tá róp mór i gcórra ériort.

600. Torac coille ir deirdeó móna.

601. Tuigean fear gan léigean leat-éocál.

602. Túr na bpeite ag Dia oiminn.

603. Tobac tar éir bíó ir ar bean tiže bíonn rin.

(r'í epioé.)

SLUAS.

572. Deilgní, thorns.

573. Ag tuit i n-aóarcab, "going into cows' horns," getting scarce.

575. Cpíona, withered branches.

576. The Law acts on the poor as the rain does on hens."

578. Seán accompanies peaoar some distance; peaoar then comes back part of the way with Seán. This kept up hither and thither is called tioneallacan

or tioneallac na n-óirpeac.

579. "Ploughing eastwards and barrowing westwards." Tá noéantá ro úóib (opéa), if you were to do this for them.

581. Fighting without arms.

582. Go laigeanó, May God lessen the gale.

584. Aóaire, a herdsman. A baineap, who makes his living without much work.

586. See No. 546

587. "The ploughing of the O Halley family." In Munst. "treabó munnitir munnáin" is said, though the meaning is often restricted to people who remain up so long o' nights talking of the morrow's work that they spend the better part of the morning in bed.

588. Bó dá emeball, a cow with two tails.

590. "I know the news you have." Also "Do connac éana éú, ar fan cat leir an mbainne ée."

591. Mo éur dá pléide, my cause being advocated.

594. "The three steps of mercy." Gur ceart do caraó, that he should turn.

595. "A halter of snow would have brought you home." Ag déanamh ginn, joking.

597. Also, "Ir túirce deoí n'a péal."

598. When the respite is up, the debts have to be paid.

600. What does this proverb refer to?

601. Usually fear léiginn.

602. "Let God have the beginning of the judgment on us."

603. Also, "Ar mnaoi an tiže a éiréann poim"

"UND SO WEITER!"

I.

A áimipgimig uapail onte,

Mór an molaó éugair dúinn!

Cé do éogair triall an fáraig,

Obair éian nár fáraig fáil?

II.

Séil má éugair ar ár raótar,

iomóa deapmaro uilear ann!

Faóa dúinn gan éors ar bpióca—

Cara i bpor ir trióca éall!

III.

Éall ó taor ra tír úo uainne,

Aóda léiginn léir na ruad,

Tuapairg dúinn, an buime balbáin

fuapair uime, an álmáin fuar?

IV.

Fuar. 'r gan uairt aét "und so weiter,"
Sgéala an té do rgníob pa trát!
Dap ár mborais, bpeir baó luairte—
Cormail leir sup ruairte an ráé!

V.

Ráé ár gceirniú feabap airte
Ilaé raib ann aét mann amáin,
Cops air rin pioné deaét na tuile,—
Rops náir ceapit do úine oáin!

VI.

Oáin má éurip fearpa éugainn,
Sníom do fainnte leir baó éóir:
Saoitim rtuais ar éadé pan abar,
Uair má rsgaolir glagap glóir!

VII.

Glóir do éinn ní ceapit a ceilt
Ar úream naé tuat oóib ingeilt:
Ár rpeir tuir óo úútaiz oáin,
Séir éar múpéaib Manannáin.

VIII.

A Manannáin na mbáre ip leabair líoméa,
Cum capat oáin éar páile cap mo rgníob-
inn
San Almáin ó éráiz go Deapolínium,
'N-a caéarip áro ó éárla an t-Amírgínead.

TAGRA.

I. Oíte .i. clirte, deaiz-múinte, múinte. Tá óá
briú leir an gcomao: Cá bpuil an té do théanpaó
tairteal tré dítreib go veontad, agus naé raúaric
bpeaz taitneamác do beaó le feicint aize ve
úruim an trpuáil go léir; agus pór, cá bpuil an
té do ghebaó rult i léigead an leabair, agus gan
ann aét cláir fava áit-ainmneada, agus, uá méao
rpeir againn pan obair, go bpuiltear anoir as aim-
puizad tuatál ann?

II. Deapmat uítear .i. deapmat naé rgarpaó
lunn go cló. Gan cops ár bpióca .i. gan neapit
uúinn ár nuúil pa ceapit do pápm, mar baó éóir.
Capa (tuine muintearpa) .i. deapmat nó tuatál pa
leabair.

III. Aóba .i. árap, aize éommuiré. Uime .i. uá
deaprais, uá úruim, tuirz beir ap cuairt ann.

IV. Fuar: "rsgéala" ip ainmnead uó ro. Dap ár
mborais .i. dap mo lám, uom' bapais. Bpeir .i.
tuillead. Luairte .i. ionaíurpíte. Cormail leir
.i. tá a juan (píloet) pom air.

V. Rann amáin .i. don pann amáin. Rops .i.
airte.

VI. Sníom do fainnte leir .i. uíceallagad, uí-
ceall do théanam air. Saoitim .i. tá púil agam,
ceapaim. Stuais (uó beiré) ar éadé .i. go mbeaó na
uaine erle go bpiéan uioib réim agus iau i n-eapmaro
leir. San abar .i. agus pápa na n-apal aca 'n-a
úair. Glagap .i. upuó nó pmit, bíuó ciatl leir nó
naé bíuó.

VII. Glóir do éinn .i. noéad a éuro pmaointe. Ar
úream naé tuat uóib ingeilt .i. ar an gmeaó
uonna—ceat aize gan a éuro pmaointe do noéad
do na beirébeadaib éigiallta, má'f maiz leir.
Cm. veluti pecora quae natura, qñl, as an Rómánac
úo Sallustius. Tuir .i. "éugat" annro nó uá éab-
airt tuir. Óo úútaiz uáin .i. ón tír 'n-ar pógium
ré é. Séir .i. an uáin acá anoir uá théanam. Éar
múpéaib Manannáin .i. éar tonntaib na rairpize, uá
cup éar lear éurze. Cm. "tir na múpéaib Maria
Minn" i Laoró éontaoiré. Manannáin .i. uia na
rairpize as rean-gaebealaib.

VIII. Na mbáre .i. na long. Cap mo rpuibinn .i.
cupi rceála uaim. San Almáin .i. pan ngeapmáir.
Deapolínium ón laorin Berolínium, i Rua-Spéizip
Berolínium .i. beirlín, ápuéatip na halmáine. 'N-a
caéarip áro: uá bpiú leir .i. 'n-a caéarip clúmáil nó
'n-a hápuéatip: Capad piliúeada (reap) an uera
bpiú naé ceapit a cup i gcaint rpuiréa i n-éan-éop,
mar ueritear i geoiréinne "áro-neap" .i. meap
móir, aét "enoc áro" .i. enoc i bpu' i bpu op
cionn na muize nó an írleám (íreleat). Teip an
píoz-rsoláirpe úo Tomár ó flannghaile go geur-
tear gac éan-trapáir gáitip i bpiúbeaó. Ip rpuir
uó: réadé ár ngáitip réim anoir!

S. L.

Uá leabair beaga i nsgaeóilz éurze uiaó ip ead
an uiseoiz agus mion-éaint na mibe agus
uiaó. Doimán u'ampánaib ó éurze uiaó ip ead an
uieoz: Donnad ó Seapais a baiz iau. Beir
glaoúad ar an leabairin peo i gcuize uiaó. Tá a
ceatip uéaz ann ve rna hampanaib ip coirdeannta
i meap muintip na éurze rin leabair pingne ip
ead é. Leabairin ar nóir leabair éaintte an Dub-
allaiz ip ead mion-éaint na mibe agus uiaó; beir
ré n-a áipe i pcoileannaib na éurze rin. leat-péal
a fíada. Muintip éompaó na gaeóilze a éurip an
uá leabair po amad.

AN SAMHAN SOIOTE.

GRIFÍN BEAS: AN CEOL.

“Tá mé as teasc fá do éinne, a
Éamonn óig,

Go marbhad tú an samhan.

Níl maí tam beir as caitleas bainne
leir;

Níl tuas ar a macarannait;

Agur má pannaím spreim de talt 'r i bpor

Mar tá féada oim a theanaim,

Féasaim mo beannaect a rgaileas leir—

Ní beir a'n éanam de ipciú i mbárad.

AN SGÉAL.

Anoir, a Éamonn óig, caréirí tú a mpre tam-ra
soiré ip cóir tam theanaim leir an samhan, nuair a
pílim in mo éioirde gur b amaveas na tréapáí,
gur boet an rgeal - gur cuair an cár vo úine ar
bíe a samhan maí pollám a marbad agur a máo go
mbéir aise le tionntas éap agur é pann annpuo
agur annreo ar na comarpannaib san blát san
burdeap, agur nuair a beap veipeas éap, go
mb'éioir na mbéirdeas 'féasá seo, a gíolla auaig'
aise féim le páraí vo.

AN CEOL.

Tus Sopda an báimín laoiúfeoil annreo,

Coir a beir lán rgaíla;

Tamie Tapóalbas beas agur samhan uilis

Ar a úmim leir ipciú i n-i mála;

Tamie Páopie móir le ceatpamha gabair

Agur tus maí na haimveipe éanam
tam;

Ip éan fuil fíor a'm paor'n Ríú ná an grian
Soiré ip cóir tam theanaim!"

ÉAMONN ÓG AS TOISEAD:

"Impeasá mpre uio soiré ip cóir uio a
theanaim, a gpurín bús. Sin anoir vo samhan 'na
luíge annpu peannra féir agat. Ápúú leat é
amae ar mo amapeirteas i n-i pgioból. Curasáir
mpre mé féim leat tá époas i n-áipre. Gur i
geúill vo na comarpannaib uilis 7 tós an gáir
amae imbeirdeas gur soirdeas vo gáim aréir. Ná
ppáiríl an teangair ar na gaoirdeannaib agur éan
fuil a'n miorra móir ná a'n máleat ná a'n aéuinge
vo vo éioir na gclunpú mpre nae nreapáir
mpre 'amén."

AN CEOL.

Cuair Éamonn óg fá fuaimneap

Agur éoúuú ré go pápta.

Tus Éamonn óg an samhan leir—

Ní paú moill ar bíe 'a theanaim.

Cuair gpurín éunge ar marom,

É as sol agur as rgaílaí:

"Óe, Éamonn óig, tá ré fíor go leor

Gur soirdeas aréir an samhan!"

ÉAMONN ÓG.

"hó! hó! hó! a úúlaú, bí fíor agam féim go
gclunpú éú ar an gcléar a bpuúúeá péirúúúe vo
na panglomám a bí as upéim le vo éioir laoiúfeoil
a éur a úúe opt, agur ad' mup'b éan cleap a úúinnir
mé uio, éa pmaoirteasá féim go bpaí aip."

GRIFÍN BEAS AS CAOINEAD:

"Corasá púúúúúe ar na gaoirdeannaib, a
Éamonn! ar nreúúe gur paú na samhan aréir!"

ÉAMONN ÓG:

"Abair rin i gcomnúúe, a gpurín bús, agur mpre
imbannaib opt-ra go gclunpúar éú, ná éan fuil
uine tá mbéirdeas as amape opt anoir ná as
éirdeas leat nae nreirdeas go úúeas go bpuil tú
as mape na púimne."

AN CEOL:

Cuair gpurín boet a baile,

É as sol agur as caoineas,

Buadapáa i nreú na feola

Agur 'pmaoir'úúúú ar an aoirneap

A paol ré a beirdeas aise

Nuair a éioirdeas teap an trámpaí,

As cagnaú ppéatá púúúe

Agur as ite spreim vo'n samhan.

Rinneas é corpaú ip tá bliasáim go leir ó foin
oúúe noulaúúúú.

MÁIRE NÍ MÚS FIONNGAILE

(ÚEAN MÚRTINÚ)

SAMHAN A' MULLAÚG).

CÁGRA.

fá vo éinne=féu' ééim, for you, to you. Samhan,
=samhan, a calf, a yearling Rannaim=poinnim,
I divide. féasá=paas, obligations (debts), for
u'píacáib. féasaim mo beannaect a rgaileas leir,

I may as well just bid good-bye to him. *innpe*=*innip*, tell. *nuair* a *filim*=*óip* *go* *raoim*, for I think. *asur* a *ráó*, "and to say"=considering that, when one remembers, &c., used exactly as in Munster. *tionntac*=*tionntóó*, *ionntóó*, *tiompóó*, *iompoó*, turn. *asur* é *mann*=*asur* é *vo* *iomn*, and divide it, distribute it (*ar*, amongst). *San* *bláé*, without fruit, without a return, without getting any compensation. *féac* *reo*, try this. *doais*=*úo*, *yon*. *báinín*, Irish flannel, home-made. *Coir* a *beré*, almost, nearly; *coir* evidently for *vo* *coirair*, as the latter is common in Ulster=near. A *šupin* *bis* was in reality "a *šupin* *beas*," this latter being ungrammatical. *Áiriois* *leat* é, take it away with you; *áiriois*=*áiriois*. *Cuir* i *geóill*, pretend, make believe. *Tós* an *šáip* *amaé*, spread the report. *Adéuinge*, pron. *adéainne*. *Sgámláil*, scolding, from Eng. a *oúlaig*, my fine fellow, also a *veolaig*. *Ar* an *šléar*, "on the road," in the way. *Réiréitighe*, rid. *Ranglomáin*, wretches, miserable-looking people. *As* *upéim* *le*, expecting to. *A* *éur* a *óit* *ort*, to cause you to want. *Cagnaó*=*cošaint*, *cošnaí*, chewing.

DEARTA CRUAÓA.

29. Some idioms of *ámrap*=(1) doubt, (2) suspicion:—

(1) *San* *ámrap*, without doubt, undoubtedly, assuredly, certainly, indeed.

(2) *Tá* *ámrap* *ašam* *ar*, I have a suspicion of him, I suspect him.

(3) *Bí* *mé* i *n-ámrap* *pá* *otaob* *ve*, I suspected him, I had a suspicion of him, "I had a *dubious* of him."

(4) *Táim* i *n-ámrap* *leir*, I doubt it, I am in doubt of it.

(5) *Tá* *mé* i *n-ámrap* *pá'n* *pšéal* *pin*, I doubt that, I am in doubt about that.

(6) *Tá* *mé* i *n-ámrap* *go* *bpuil* *tú* *pórta*, I suspect that you are married.

(7) "Bpuil *ámrap* *ašam* i *mo* *bpuáepaib*?" Do you doubt my word?"

(8) *Bpuil* *tú* i *n-ámrap* *pá* *nio* *bpuáepaib*? Do you doubt my word?

(9) *Níl* *me* i *n-ámrap* *naé* *bpuil* *ann* *aé* *an* *puo* *céaon*, I doubt not but that it is the same thing, I am sure it is the same.

(10) *Níl* *ámrap* *ašam* *naé* é *an* *puo* *céaon* é, I have no doubt but that it is the same thing, I am sure it is the same.

(11) *Níl* *ámrap* *ašam* *naé* *aon* *puo* *amán* é, I have no doubt but that it is the same (*lit.* one) thing, I am sure it is the same thing.

(12) *Ruo* *amán* é, *šan* *ámrap*, assuredly it is the same (*lit.* one thing).

(13) "Do *šním* *ámrap* *ar* a *macánteac*, I doubt of his honesty."

(14) "Aé *an* *te* *aš* a *ní* *ámrap*, but he who wavers."

(15) "Šan *beré* *ámrapac* *ar*, without wavering in it."

(16) "Ašur *vo* *bpiš* *go* *paib* *nipe* *ámrapac* i *n-a* *leiré* *pin* *ve* *éiré*, and because I doubted of such manner of question."

(17) In catechisms apparently *ámrap*=scepticism: "peacá *an* *ámrap*."

(18) *Óuine* *ámrapac*, a suspecting (suspicious) person.

NOTE.

Eagla often takes the place of *ámrap* in the sense 'suspicion': *tá* *eagla* *om* *šur* *upoc-peata* é *pin*, "I suspect that person."

Bapaíant also = suspicion: *tá* *upoc-bapaíant* *ašam* *u'n* *óuine* *pin*, I suspect that person. Cp. *bain-eac* *bapaíant* *ar* *mo* *šubal*, they suspected I was up to something.

Óabé (lovely Anglicism!) is very common and is ousting *ámrap* from use, witness the following: "I was talking to-day to two good Gaelic speakers. I found it very hard to get them to use the word *ámrap* at all"; ex. *tá* *óabé* *ašam* *šur* *upoc-óuine* é *pin*, I suspect that person.

The numbered phrases in quotation marks are from books.

CUAS MAC CRÍOMHÁINN.

30. *Deir* *míceál* *ó* *maolán* *ná* *réiréitigheann* *pé* *lem* *bapaíant-pe* i *otaob* "paioipac 'r go." "paioipac 'r go" a *éuala* *pé* *péim* i *geóinnuiré*. *Seac*: *ip* *míne* *ná* *cloipeann* *óuine* (a *šan* *pior* *óó* *péim*) *aé* *an* *puo* *go* *mbíonn* *páil* *aige* *leir*. *Tuánn* *míceál* *éan* *epoluío* *amán* *á* *épuéuac* *go* *bpuil* *an* *ceapt* *aige* *péim*. *Sro* i *i*: "paioipac 'r go *paib* a *mac* 'na *óalta* *ó'éipuš* *pí* i *geóéac* *bá-nróé*" (*ip* *amáró* *atáéar* *éar* *éir* *óaltín* a *éabairt* *ar* a *mac*). *Leigim-pe* *leir* *go* *lán-toilteanac* *go* *bpuil* *páé* *asur* *šábaó* *le* *páó* *annpo*, *š* *nó* *beac* *éan* *puo* *eile* 'na *ceapt* *aé* é. *Ip* *leir* *šur* *map* a *ééle* "paioipac 'r go" *pa'* *éaint* *reo* *míeíl* *š* *paioipac* *go*. *Ip* *ionann* é *š* *tá* *nóéar-pinn* *puo* *map* *reo*: *éáimš* *buile* *peirge* *upéi* *map* *šéall* *ar* *go* *nóubairt* *óuine* *éigin* *šur* *óaltín* a *bí* *na* *mac*. *Aé* *vo* *péim* *mo* *éuapime* *péim* *ní* *pó-níme* a *bíonn* *éan* *éiall* *ven* *epóit* *pam* *aš* *baint* *le* "páó" 'pan *abairt* *pin* "paioipac 'r go." *Cuipéam* i *šéár* *šur* *buaileac* *mac*, *nó* *leant*, *ra* *ná* *óó* *bí* *coiréce*, i *vepé* *go* *nóéarpi*: *bí* *buaróit* *aighe* *ar* *an* *ínnaoi* *boiét* *paioipac* *ip* *go* *paib* *timneap* *ró* *šalap* *éigint* *ar* a *leant*. *Eac* *ba* *éiall* *vo* "páó" *pa'* *éaint* *reo* *ašam* *anóir*? *Ní* *nóubairt* *éinne* *leir* *an* *ínnaoi* *ná* *paib* *an* *epláimce* *ašá* *leant*, *go* *vením* *b'anšábaó*

taip timcheall na háite, tava ari ariamh aet "Spac Salaé."

Nuair beirfeá as bparé an leabair a éuir amac aripte, ba maré an puo tuite é éuir éarip as Gaeilge-eoirib annpo 'p annpúo le puo ari bit tá bun op aionn ann a éearpuzabó.

Tá fáil agam so bfuil tú so pí-mairé 7 so bfuil as éirge leat so seail.

mipe so éapa,

pátpaiaic ua tóimhalláin.

[Bíob a píop as an gpiúibneoir so gcuata "béal áta na muc" ó Connacéac éisim. Aomuiisim anoir, áh, sup peapri "béal áta na muice," ó'p é an t-aínn atá as muintiri an éeanntair féin. Tuigeadó pé leip sup muiic níop mó ná aon éuma ahiám ari ainn áite. Cuip i gcár Belmullet, ní har aon nó'p atá an t-aínn rin as na paotib féin i gcúige Connacé. Gpiúibann an épaibin aoiibinn "béal muileadó," an buacáillín buirde 7 pasaip na háite "béal a' muipeiré," mac úi éonéubairi ó'n gceann-tair féin "béal a' muipeiré," 7 'na tceannata pain so léip tá "béal muileadó" éiop as Seagán ó Donn-abáin ari léapfáil to éuir pé le ééile! 'na uaioine peo so léip, bíovar cinnte sup mar rin a bí an t-aínn as muintiri na háite! 'p uóda so mbíonn canamaint ari ainn áite coim maré leip an gceant.

Gaeilge aipceac an ead? Naé uéapapéac atá pé! Tuigeadó pé anoir so bfuapap "an Ruipéalac" ó mnaoi uapail to bí pan áit féin 7 to éuala ó muintiri na háite é.

Níop fábaó to an éomairle rin to éabairt uam, tá feabap í. Sin a nuaipap so uipeac. Éuipap ceipceanna ari uúine ip píde to muintiri éúige Connacé 7 n op éus aet cuio aca topaó opm. Bí leipge opéa, ip uóda. 'p upa so mói beiré as páfáil ppiúe ari uúine ná a éuio ceipceanna to píéúteac to. "So leop muai eile bun op aionn" to ópuim aon ainn ahiám beiré ahiaró, uari leo! Níop meapap piám supab é an puo ponnpaóac ip bun to'n puo éoit-éionnta. Naé tpuam an éiall i rin?

Pá tóeoir, ní mipe uam a mó naé táimz aon ppeaspa ó Connacéacéib ari mo gpiúibinn "Postal Topography" to éuipap ip "an élaréam Soluip." Cá hiongnacó so mbeacó corpi-uéapmap ann, 7 "an tiapéap 'na uúé-éóúlaó"? Mar rin féin, beipim a nuubflán anoir—ní bfuigro "so leop muai eile bun op aionn," má gáio a pean-uóéall.—S. L.]

Baile eapap uá abáinn, Co. Sluigi,

14 Deiréacó Póimair, 1905.

A éapa Uúip,

Peicim pa leipir a ppiúó to i "gcláream Soluip" na peacéimaine peo so bfuil béal áta na

inuc píop agat to'n baile a uéupap Swineford i mbéapla ari. Tá tú beagán amuza annpeo, aet ip pí-beagán é. Béal áta na muice aca ó éearp ari an mbaile rin, 7 ipé a éupap na uaioine i gceannuúé ari.

Tá corpi-áit annpeo agur annpúo agur níl an Gaeilge éearp agat opéa pa bpupe-éeanpú. Cuip i gcár: "liop an éúil" ari an mbaile beag rin i gceann-éomáin i n-áit liop an fáil. "bótap na trápá" ari Salthill i n-áit poll a' Rúim, agur "baile éearp" i n-áit béal áta fáipe. Atá baile uoir uá abáinn éiop agat le heagáó na háite peo. Tá pé rin ceap so leóp aet ip 'eapap' a abuiúg-eannp na uaioine éarip annpeo i n-áit 'uoir.'

Tá puai eile agat ppeipin naé bfuil ceap aet níl am agam le cup píop opéa paai laéapir. Má'p mian leat é paépaó mé tpiú an leabair am eicint eile 7 ceaptoéacó mé uuit iao.

mipe, le uéipir móip,

to éapa so buan,

pátpaiaic ó máille,

an timéipe.

Seopam laoiré

[Táim buiréac to pátpaiaic ó máille. Ceapaim so gcuapap "béal áta na muc" as uúine nó beip ó éúige Connacé. Bíonn aépuzabó beag to'n tpeopit po ipna haimmneacéaib anoir agur ari. Aet má'p "béal áta na muice" ip ainn to'n baile mói i n-áite na háite féin, beiré pé agáinn pá comair an ééao leabair eile.

Lisacul: b'féuip an ceap a beiré as pátpaiaic, aet baó maré liom so gpiúibpáó uúine éisim éupam ó'n áit féin.

Salthill: Tá "bótap na trápá" ceap agur lán-éearp. Sin é ainn na háite as éošan ua peacéam agur as muintiri éoir fáipge ari pa. Caioé an t-éúapapéac atá agat le "poll a' Rúim," a pátpaiaic:

"Baile éearp": puapap é peo ó uúine éisim atá 'na éommaróe i uéuam uá gualann. b'féuip sup éuir pé amrpa mé. Baó éearp to pátpaiaic tuilleacó pgeála éur éupaim.

Baile uoir uá abáinn: Tóimip an taéapir ó épióacáin uam sup "baile u'p áinn" an puaim atá as na peanuaomib. 'p cumá pain nó "tóinn" (= Blackwater) i gcúige muimán i n-ionac "Duab-abáinn." Canamaint ip ead "eapap," ceap ip ead "uoir." Tá pátpaiaic po-éupap ari an leabair annpo, mó-beacé ari paó! Tá focal as éearpamánacéaib ari a leiréu—spitzfindig!

Cuipéacó míle fáille poim gac aon éearpuzabó.—S. L.

Calairé Shap,

Deiréacó Póimair, 19, 1905

A éapa,

With reference to the name for Passage West in

poirt-Seanúir, I would direct your attention to the fact that in Gaelic League circles in this district the town has been known as *Calatr Shiar* for the past ten years. About that time there was an effort made by local Gaelic Leaguers to find out the best Irish equivalent for the name, and Canon Lyons of Kinsale, then in Monkstown, Cork, was consulted; the result being that *Calatr Shiar* was decided on, although there were opinions expressed that *paráirte* might be correct, but as it appeared to have a decided flavour of *béarlaéar* it had no chance, especially as the alternative had a certain claim because "West Kerry" has also a connection with the old associations of the district. Another local trader and myself have accordingly had this name printed on our stationery (specimens enclosed), and I myself have the name painted on my bread vans during this period. Locally it has been much used in correspondence, and as the enclosed envelope will show, a letter posted in *Ára Cluic* has lately reached me without undue delay. I mentioned most of this to *Seánán Mac Coluim* when I had the pleasure of seeing him here and he promised to put the matter before you, but I suppose it must have been overlooked or overruled. I should have written to you long since but for that, and now only wish to lay the facts before you, but do not venture to dogmatise on the matter, and leave it to your judgment whether the *poirt-Seanúir* or our established order of things should be altered.

míre,

le mear móir,

SEOSAMH ÓS Ó MUINNIRE.

Do Seorán Laoire.

P.S.—One of the reasons I write is I do not wish to give the enemy an opportunity to blaspheme.—S. Ó. m.

[I am very sorry for *Seorán Ó Muinnire* and *Donnchad ua Súilliothán*—these are the names on the tea-bags forwarded to me. I knew nothing of course of the local Gaelic Leaguers having invented a brand-new name for Passage. Even if I had known it, I would have unwaveringly followed the course I had already mapped out for myself. This was: to ascertain the Irish name of the place, used by the old Irish speakers in the district, and where this failed, owing to the place being hopelessly anglicised, to obtain the native name from old records. As to "Passage West," I have never heard any other Irish name for it from the Irish-speaking people of Co. Cork than "*An paráirte*." It is quite possible—indeed it is certain—that this name is not from English at all but from Norman-French. The vocabulary of the spoken language of Munster shows a fair amount of Norman, but very little of English, influence, and this is borne

out by history. The numerous Fitzgeralds, Roches, Walls, &c., so long established in Munster are the present living evidence of the former state of affairs, whilst English settlers first appeared in the South only in the Elizabethan period when modern Irish was already fully formed. I recommend my correspondent and his friend to print "*An paráirte*" on the next edition of their bags. Why? *Because it is the name of the place.* "*Calatr Shiar*" is nothing at all. Moreover, even if there be a question of the name of a place being changed, this cannot take place until the population of the district consent to it. It is not the usage of part, but that of the whole, of the community that establishes the common employment of a place-name. No individual should attempt to re-name a place without consulting the community.—S.L.]

CLÓDANNA NUA.

* * * Nuair beir tú ag ceannac leabair go bfuil triacé air annro, ná veapáirao san ainm an IRISTEABAIR DO LUAD. Déanfaid poim maitear dúinn.

Ag dul i bpeabair i gcomhairle tá ÉRIU .i. Iur-leabair Scoil na Sean-Gaioilge. Tá an céad eiru oen oapna leabair u'éir teacé amac le tamall, 7 é, mar ir gnáac, lán ve muaisí póganra ag bainc le rair na héireann ir le gnáirib ár muinntir péin i n-allóu. Ir ual ár mburdeacáir vo rna ráir-leomáin Cúno Meirdeir agur an Stracánaac, mar ir ve báirí a noian-traoairí rúo go bfuil rean-oisneacé na nGaioeal i uaoisib léiginn ag pilleao oiminn. Deirí gac éinne supab é ÉRIU an eirur-leabair ir fearir agur an e-uáoir ir fearir i gcúir-raib na Sean-Gaioilge. Tá pé oiréa ar éan-éuma. Tá airéi ann an taca ro ón Steócupac, ón Stracánaac, ó Cúno Meirdeir, ón aihirgineac, ón Laoirdeac, ó mÁiré ní úrom, ir ó éomár ó nualláin. Do b'pú u'aois Gaioeal a éuireann ruim i rean-uáirib a éiré uóéuir pior a éur ar an leabair ro, agur é reirúuagáó ó éorac go veireacé. leac-fabair a éiréa i n-agáir na bliáóna. Baó éairé go mbeao pé ar faáirib inra leabairlannair ar fuio na héir-eann, agur vo beao leir uá gcuirdeao Gaioilgeoirí iarruair ar ag eirall ar uacéaríanaib na leabair-lann a éairéiré. Baó móir an eirag é uá leiréi vo ual uainn u'earbair éonraim éotuiré, agur a laigéao a éairuigéann uair. má'ir pior-Gaioeal tú, a léigéoir, ir sup maie leac buille a bualaó

arí pon an treana-léiginn, cuir leat-fabairn arí
tíuall ar Rúnaire Scoil na Sean-Gaéilge, 28
Spáirí an Éiláir, nó a5 tíuall arí Hodges, Figgis and
Co., Ltd., 104 Spáirí Shapton i mbaile áda Cliaé.
Sinne fé banna ná beir caéuáirí orí n-a éad.

Tá aníráim píarais míc searailt a5ainn i
nveipead na treitíre, a5ur má'í maí é ír míre é,
maí b'fada uóib a5 tead. Bí léir-mear ceapáite
a5ainn uóib le breir a5ur bliadain, aét ír éigim é
éur i leat-taobí anoir, ve b'pí5 zo rámuigeann an
leabair féin an méir a bí ar aighe a5ainn a ráó n-a
éad. De novo linn maí rin :

a leabair b'5 an searailtáir, ba uóin o'éisre
oó éanaó rult zo píarainnead le b'pí5 b'péitíre
tíat éeangáir n-a ngairíar n-a ruitíre taob leir,
mo uáiríer luir arí seala-éimíu uóib léigim.

arí fáda-éion vo b'andain na mín-mbéite
arí maíreav ruití arí bliaradéit 5uib arí aoirí 5éipe,
arí éapíannaéit, arí aigeanadéit, arí 5aorí léigim
Saíuail éirí an searailtáirí reo ní léirí uam.

mo uéacair-b'píor na caílm-fíri le laoirí 5léarta
oó éagaó truir arí baile uóil uí éionnfaélaró,
fá b'ata éirí na baéaíle a5á pí-phoénix,
i nveapíar, ír fleapíarí5 b'píle i r'pí5e píémead.

b'agapíad na baéaíle ó píití o'éipinn
'S a éagapíadéit arí caíre a5ainn, a b'uríe'ón éilgead,
Caíre arí na uapagáirí vo píim-5éill uó,
a5ur b'píeacáir i leabairí a uéuinn téxa.

B'é píadéa éilgead a bí i mbun an leabairí reo arí
a tead i 5eló. Ní baógal ná zo b'píuipíarí 5aé níó
ann zo éuinn ceapí. Tá cunnarí ann arí uéaíaró
an píle, a5ur i nveipead an leabairí poelóirí oirí-
eamínnad. Ír íao Connraí na 5aéuítge atá 5á éur
amaé, a5ur poílling ír píel a píadé. Ír píú an méir
rin zo maí é.

Tá an tríomáó curo ve aníráim uiaóá éúige
Connadéit tarí éirí teadéit amaé. Ír cuínn le n-a
lín ve léigíeóirí an íurleabairí na hámpáin reo
vo teadéit i 5eló ran *New Ireland Review*. Tá an
Craoibín loibinn uá 5eupí amaé anoir i b'píuipí
leabairí. Líonparí oét 5einn ve leabairí. Tíocparí
leabairí amaé i n-a5aíaró an mí, arí poílling, zo uí
zo mbeirí veipead leó. Tá trí cinn uóib i 5eló
anoir, 7 píú leir an 5eapíamáó leabairí. Muinntí

5íll, Spí. uí Connail, áé Cliaé, atá 5á 5eupí amaé,
a5ur éinne 5upí mian leirí cuíuipíarí leirí an obairí
fíuítáirí reo, ír zo háipíte uoime ó éúige Connadéit,
níorí mírte uóib na leabairí reo áru-uáetapáim
Connraí na 5aéuítge vo beirí n-a píllí.

Ír é nóí a lean an Craoibín íurína leabairí reo,
an 5aéuítge arí éad ve leabairí a5ur an uéapíla arí
a há5aíaró anonn arí an uéadéit eile, uípeadéit píllí maí
uóin fé le hámpáin 5páóá éúige Connadéit. Arí an
5euma ro caíneogáir a leabairí le uoimeib ná fuil an
5aéuítge aca. 5eobáir íurí na leabairí reo cunnarí
éuinn, i n5aéuítge fíuplíre an Craoibín, arí aníran-
aíb uiaóá éúige Connadéit ó aimpíirí uóinnéaró míorí
uí uáirí, ab míuipíread na b'píle, anuarí zo uí
an aimpíirí reo píllí. Ír fáda uóin 5Craoibín a5 baí-
uáirí aóbarí na leabairí ro, 5á 5eupí i n-eagáir a éúile
ír a5 píuipíarí cunnarí orí. Tá píú a5ainn zo
mbeirí ceannadéit píeapínnadéit orí.

Ba míorí an caíreíte a5e Máipe Ní éinnéire
"Clíóuna" a éabáirí arí an áruán i maíre uoime
neam-máipíannaéit an trao5aíl reo. Uá nveití a
leiríerí ran treann-pé, baó píu-baógal uon té fé
nveáirí é. áéit ó bí fé ve míread i Máipe a5ur an
uóipíllán a éurí fé b'píuipínn bílé-fíuítge na caíreíte,
tá píú a5ainn zo n-éipeó5aí zo 5eal le 5leann
na síúeó5. Uáma beas i 5eóirí leanbaí reoile ír
eas é. Muinntí na leabairí 5aéuítge atá 5á éurí
amaé, a5ur leat-éuipíarí a píadé.

Tá a b'píuipíarí píllí fé uéóirí a5e Comunn 5aí-
ealaé na hálpán. an Deo-5réime n. an 5aé
5péime ír áinn uó. Cuípead an ééao uíuipí a5
tíuall opáinn, a5ur vo éaríre píllí linn zo míorí. 5uít-
míro paógal fáda fé féan vo. Ír é Calum mac
párlam atá n-a féapí eagáirí arí. Tá aíte maí arí
Calum ab'pí. Ír fáda a5 uian-obairí arí pon na
5aíuítge é. leat-píeal i n-a5aíaró an mí píadé an
Deo-5réime, a5ur ír píuipí é fá5aíl ó míuinníurí
Hodges, Figgis and Co. i mbaile áda Cliaé.

Uó cuípead a5 tíuall opáinn PAGAN IRELAND
a5ur EARLY CHRISTIAN IRELAND, uá leabairí
i mbeapíla arí 5eapí na héipeann vo píuipí Miss
Eleanor Hull. Sa ééao leabairí tá an t-u5arí a5 cupí
píor arí 5eapí na héipeann pílarí táimí5 páuipíarí
zo héipinn. San uéapína leabairí tá píadé arí éúipí-
aíb na héipeann anuarí zo veipeadéit píémeapí uóinn-
éaró míc uóinnáil ran mbliadain 794. San mbliad-

an reo ip ead tórnuaig na loélanuaig ar éadé i n-éirinn. Tá leabhar éadéanuaíada iad ro, agus go veimín ní beimip as bpaíe ar a mairip ó éléan níc éuill. má tórnuaigtar ar na leabharí reo ní péirip reao víob go veiréad, agus rin puo naé gnátaé i leabharí as cup ríor ar éirinn. Leat-tórnuaig an leabhar a bpaíe, agus David Nutt, Long Acre, i Lunnuaín atá gá gup amaé.

Leabhar eile atá amuaig as David Nutt ip ead an ééao leabhar ve HEROIC ROMANCES OF IRELAND, ó Láim A. H. Leahy. Aipeiruaig i mbéaríla ar ponnit ve pean-peáaltaí na nGaédeal atá ann. Siu iad na peáalta: Tóemape Etain, Tópe míc Tóao, Seirg-líge éuúllann, Clann mipead, Com-pac éuúllann ip pírtia. Cópíóna a píeáa, aét áruógtar e nuair éioeparó an tairna leabhar amaé. Ní puláip nó beiró glaoúad ar an aipeiruaig ro i meape uoime ná puil cumapad ar na peáaltaí a léigean pan teangam i n-ar ééao-éeparó iad. Tugann mac úi leócaig iarraét fóganta ar na peana-rearíeas a éabairt amaé pan mbéaríla, aét ní péirip iad a éuigríe n-a gceapit i n-éim-teangam aét pan nGaéúilg.

Leabhar an-uparéadé ip ead "List of Books, Pamphlets, &c., Printed Wholly, or Partly, in Irish, from the Earliest Period to 1820." Compiled by E. R. McC. Dix and Séamur Ó Caparoe. Níor píleamap gup cuiréad puam i gcló an oipeao-pan ve leabharí Gaéúilge ip tá ainmuigíte annpo. Tá or cionn ééao go leat víob ann. Éinne go bpuil pean-leabharí Gaéúilge aige baó éapit uó ríor a éup ar an leabhar ro nó peiríob-aó as tpiat l ar an nÓircead nó ar Séamur Ó Caparoe, Tíg éluana, glap Caonós, áé eliaé. Gaeótar an leabhar ón gcló-éumann.

Tá aipe as cup ríor ar áru-oipeadéur i n-éirinn pan *University Review* i gcló mí veiréó an fógmaip ó Láim Miss Sophie Bryant.

San Independent Review i gcló mí na Samna, tá alt fógnta ó Láim Rev. J. O. Hannay, as cup ríor ar éonnpaó na Gaéúilge agus ar an obair atá gá véanam aige ar fon na héipeann. Tuigean an t-uóvar upmaé éupraí na Gaéúilge go maré agus ní haon víogúáil ríor píeáa ár peíl uo leatáó i uóiréas íarpaéta. Ní baogal ná go puéanparó an t-alt ro maréar ar an gsuma úo.

Cuiréann *The Lepracaun* as gáiríe rínn i gcom-nuío. Paio paogail uó.

elóúanna ar Láim.

Irish History Reader, by the Christian Brothers, Dublin: M. H. Gill & Son, O'Connell St. Part I., price 8d.; Part II., 8d.; complete 1s. 3d.

Cannt: Irish Conversational Lessons. By Seagán Ó Caáán. Third Edition.

PATRICK CAHILL,

OPTICIAN,

13 WELLINGTON QUAY, DUBLIN.

Cáirtaí popta Gaédealaíada!

IRISH VIEWS, TEXT IN GAELIC.

The Gaelic Post Card Co.,

43 HEREFORD ROAD, LONDON, W.

Seoltar lichead i uaoib éagapíeíeáéta go uí an fear éagap; 7 lichead i uaoib baupíeíe go uí Stíupíeíe, Oipis an éonnpaéta, 24 Spáio uáétaap uí éonall, áé eliaé.

629592

Irisleabhar na Gaedhilge.

v.v.14^A15(1904-5)

P
LaCelt
I

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

